

ÚSVIT



1. ČÍSLO - I. ROČNÍK

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla.

Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Leopolda Vrla, Ostrava-Prívov (Humboldtova č. 7), reálné gymnasium.

Zprávy redakční. Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslání příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případné odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

Vyšlo 1. října. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Leopold Vrla. — Odpovědný redaktor P. František Falkenauer. — Technický vedc Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně.

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Ročník I. 1946-47

OBSAH:

Z duchovního života			
Dr S. M. Braitó: Živé poznání	16	Jak umírali naši studenti	38
Bůh je duch	17	Jindy a nyní	88
Osvobozující zákon Boží	27	F. Korb: Naše odpovědnost	71
Neboj se, stádečko...	80	Katolíci a národní odboj	215
Diskuse	100	Zd. Karmazínová: Puškin	219
Dr R. M. Dacík: Stvoření k obrazu Božímu	37	J. K.: Je možná jediná řeč na světě?	119
Následování Krista	54	Před tváří dějin	186
Mravní odpovědnost	69	Frant. Marek: Reforma proti pokroku	159
Nemodlete se při mši sv.	101	Jacques Maritain: Šestnáctiletý odsouzenec k smrti	146
O potřebě výchovy svědomí	125	Marie Mayová: Pozdrav z Pax Romany	73
Potřeba náboženského vzdělání	181	Dominik Pecka: Z hlubin věků	197
Dopisy dvou spolužáků	26	Úsvit	6
J. K.: Unum necessarium	131	Člověk jako bytost sociální	70
Jiří Karen: Dcera Královská	26	Jan Ryba: O změti a řádu	143
To Esop nenapsal	27, 44	Maximum	182
F. Korb: Život:	80	Různé o škole	175
Jaroslav Kuchař: Bratři! Víme, že přišla hodina	187	Zdeněk Skoupil: Síla myšlenky	198
Leo Kuchař: Cizí přesvědčení	80	J. E. Karel Skoupý: Milému studentstvu	21
Slovo mladým apoštolům	132	Slzy (listy z deníku)	15
Zkažená církev	149	Jaroslav Vrána: Cestou ke světlu	53
Věra Lhotská: Z exercičních zápisků	16	Váhavým	204
A. M.: Modernost	114	Z projevu Dra E. Beneše k studentstvu	5
Modlitba sv. Klementa Dvořáka	26	Frant. Zdražil: Unionismus	213
Dr Mouřínovský: Oči máte nevidíte	100		
My a doba	16	Próza	
Pavel: Opiová cigareta	60	ale: Ve třídě,	176
M. M. Philipon O. P.: Svatá Terezie Ježíšková	44	Frant. Boštík: Proč bychom se netěšili	185
Dominik Pecka: O lásce a přátelství	24	Mir. Buchta: Student a politika	129
R. Plus: »Je vždycky dosti pouště...«	115	Dědictví krve	55
Zd. Skoupil: Náboženství a socialismus	17	—el—: Pojď za mnou	160
K. Š.: Křehký dar	112	A. Filipínová: Miluji rodný jazyk	144
Výstup duše	131	Gemma: Jak bych chtěla umírat	74
Věra Veselková: Pokorné vyznání	115	Pod svítlnou	127
		Střípky	162
Různé články		Pavel Jabar: Pošetilec	72
Dr R. Dacík O. P.: Úcta k zákonu	109	Fotografie	128
Byli jsme na studijním týdnu Pax Romany	214	Poslední úloha	145
f. g.: Na okraj knihy Kryštof Kolumbus	137	Jiří Karen: Perly a perličky	168
Jan Filip: Pod kterým králem	39	Číslice	219
Z dějin mezinárodního jazyka	174	Mecenáš	200
Otakar Gulda: Ta písnička česká	31	Zdena Karmazínová: Mře srdce steskem	128
Richard Havel: O křesťanské statečnosti	110	F. Korb: Znamení prokletí	75
B. Chudoba: Úvod do filosofie	93	Leopold Krybus: Vysvědčení bez pětky	192
		Jar. Kuchař: Hudba jen hudba	218
		K.: Bejvávalo	224
		M. Ludvíková: La parabola de la moneta perduta	98
		D. Matějka: Souznění	165
		Maturant	18

M. Holková: Děvče z tichého městečka	108	Sborník Vysočina	108
Dr R. Hynek: Muž bolestí	91	Dr M. Skácel: Socialismus a sociální re- forma	20
S. S. Chelfand: Dialektický materialismus	227	Dr A. Stríž: Modlitby prvních křesťanů	227
Dr B. Chudoba: Jindy a nyní	20	Fr. Skuherský: Čtyřadvacet lehkých pře- deher pro varhany	68
J. Janouch: Zpěv pralesa	178	J. Soukop: Sv. Vojtěch	227
V. Kaplický: Dáblem posedlí	108	J. V. Svoboda: Vějířem větrů	140
J. Kostohryz: Ať zkamení	228	Sv. Terezie Ježíškova: Dějiny duše	68
O. Králíka Olomoucká societas incogni- torum	196	Dr Č. Tomáško: Kněz jinochům. Kněz dívkám Dětským duším	92 140
J. Kratochvíl: Mezi Junáky	20	Úvod do studia	107, 179
Fr. Křelina: Dcera královská	156	S. Undsetová: Jaro	139
Dr J. Kubalík: Nekatolíci v Čechách a na Moravě	228	Dr J. Urban: Cesty k víře Učení víry	179 92
K. Kubeš: S. J.: Pod korouhví Kristovou	227	Dr M. Weirich: Kardinál Newman Válka v poušti	122 180
A. Lang: F. M. Dostojevský John Henry Newman	212 212	M. K. Valšíková: Naše betlemy	68
Legenda o sv. Kateřině	156	St. Zedníček: Dopisy Albíně	196
D. Low: Válka začala Mnichovem	196	Román: Str. 12, 28, 45, 60, 82, 102, 116; 133, 150, 169, 189, 205, 222	
I. Marianov: Žalmy duše	212	Jak se mluví: 19, 34, 50, 66, 105, 120, 136, 152, 208, 223	
Ct. Mařan: Kniha o A. Fuchsovi	140	Zápisník: 8, 25, 42, 56, 76, 97, 111, 126, 147, 161, 183, 199, 215	
A. Novotný: Praha »Temna«	123	Aktuality: 20, 34—36, 51—52, 67—68, 89—92, 106—108, 121—124, 138—140, 153—156, 177—180, 193—196, 209—212, 225—228	
Nový Zákon	92	Ěpigramy: 20, 32, 48, 66, 87, 105, 136, 177	
O profesorech a knihách	51	Citujeme: 35, 51, 67, 91, 107, 122, 138, 195, 226	
J. Páta: Lužice	179		
D. Pecka, A. Pavelka, B. Chudoba: Otáz- ky dneška	180		
J. Petr: Literatura a vývoj osobnosti	168		
O. M. Petřů: Matěj z Janova o částém sv. přijímání	67		
A. Pimper. Křesťanský solidarismus	36		
Pius XII.: Mír ze spravedlnosti	211		
E. Rádl: Útěcha z filosofie	36		
J. Racek: Pavel Křížkovský	196		
Rerum novarum	52		
Sv. Řehoř Veliký: Čtyřicet homilií na evangelia	211		
Zd. Rotrekl: Almanach velikonoční poesie	228		

Z projevu presidenta Dra Edvarda Beneše ke katolickým studentům v roce 1946.



Milí přátelé!

„K tomu, co jste mi řekli, mohu připojit těchto několik poznámek. Pokládám za samozřejmé, a také z programu naší vlády je to vidět, že v naší republice bude svoboda náboženství a církví bezpodmínečně respektována. Je to naše zásada, je to zásada demokracie a po té stránce tedy také katolické studentstvo a katolicismus vůbec může být klidný, že se nic nestane, co by bylo na úkor této zásady.

Jsmo a žijeme v těžké převratné době, ve které půjde o veliké úkoly. Ukáže se, jak je splníme a do jaké míry je splníme. Vítám také, že po této stránce se hlásíte ke spolupráci a že chcete mít účast v tomto duchu.

Mohu potvrdit, že čeští katolíci za války se vzhledem na svoje postavení chovali dobře. To je velká hypotéka, kterou máte, a myslím, že to vám a katolickým činitelům vůbec dává u nás oprávnění, aby na této spolupráci budovatelské našeho státu se účastnili.

Vy jste mně ve svém projevu naznačili linii své politiky celkové a zásady svých snah a pověděli jste, za jakých předpokladů hájíte svoje sociální, hospodářské a politické stanovisko. Víte již od dřívějška, že jsem po stránce názorové zásadně liberální a zejména, že se snažím být objektivní a tolerantní. Také k vašemu názoru jsem objektivní a tolerantní byl a zůstanu. Zdůrazňuji jenom, že názory a mravní stanovisko katolíků a katolického hnutí v různých státech, vedle několika málo jiných zjevů, byly skutečně s to fašismu a nacismu se opřít a důsledně proti němu bojovat. Ať se to vykládá s hlediska stranického tak anebo tak, já cenu tohoto mravního prvku uznávám. Osvědčil se na př. ve Francii a také u nás. I Mnichov to dospěděčuje a moje spolupráce s Msgrem Šrámkem po celou dobu války to dokazuje. Pracovali jsme spolu, práce nám šla dobře, pracovali jsme loyálně pro národ a stát. Toho jsem chtěl při této příležitosti vzpomenout.

Úsvit

Bůh je hospodář. Vstává velmi časně, neboť myslí na práci. Bůh pracuje. Mýlili se deisté, když se domnívali, že Bůh sice svět stvořil, ale dál že se o něj nestará. Bůh se stará a my se musíme starat s ním. Nejsme loutky, nýbrž dělníci Boží. A naším úkolem je pracovat na vinici Boží.

Scholastikové rozlišují mezi možnostmi (potentia) a uskutečněním (actus). Hromada kamení není dům v uskutečnění, ale je to dům v možnosti. Aby se z kamení stal dům, je třeba práce. Snopy obilí na poli nejsou chléb v uskutečnění, ale je to chléb v možnosti. Aby se obilí stalo chlebem, je třeba práce. Postavy a děj povídky, zápletky a rozuzlení, jak je básník osnuje v mysli, nejsou povídkou v uskutečnění, nýbrž jen povídkou v možnosti. Aby se ty prvky staly povídkou v uskutečnění, je třeba práce. Práce je přechod od pouhé možnosti k uskutečnění. Civilisace, kultura, věda, umění, technika — vše to nic jiného není než postup od myšlenky k činu.

V Bohu není možností, poněvadž možnost je nedokonalost. Jako bytost naprosto dokonalá je Bůh ryzím uskutečněním, čistou skutečností (actus purus). Tím blíže jsme Bohu, čím více svých možností proměníme v čin, kdežto zůstáváme-li při pouhé víře, přesvědčení, plánu, předsevzetí, úmyslu, jsme ještě od Boha vzdáleni — v oblasti jakéhosi neskutečna. Víme ze zkušenosti: jde-li o plány, je vždy dost těch, kteří říkají: „Já myslím, já navrhuji, mělo by se...“ jde-li však o čin, je ještě více těch, kteří prohlašují: „Nemám kdy, jsem přepracován, nemám k tomu schopností...“

Posvátné texty mluví řečí jasnou: „Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského.“ (Mat. 7, 21.) „Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo, že má víru, skutků však nemá? Může-li ho víra spasiti?“ (Jak. 2, 14.) Kdo se spokojuje s pouhou věrou, připodobňuje se ďáblu: „Ty věříš, že jeden jest Bůh? Dobře činíš: i zlí duchové věří, ale třesou se.“ (Jak. 2, 19.)

Náboženství není jen víra, nýbrž i čin. Není to jen přesvědčení o Bohu, nýbrž i součinnost

s Bohem, a to nejen v řádu stvoření, nýbrž i v řádu spásy. Spásu lidstva by mohl Bůh dokonati i sám bez lidské účasti. Dává-li však i nám lidem podíl na díle spasení, je to něco vznešeného. Pečovati o spásu vlastní duše je první a základní úkol křesťana. Ale není to křesťanství celé. Křesťanství není jen milost individuální, nýbrž také úkol sociální. A to znamená, že úkolem křesťana je pomáhati ke spáse i jiným. Nikdo se nesmí vymlouvat s Kainem: „Zdaliž jsem já strážcem bratra svého?“ Jsi strážcem bratra svého. A jsi zodpověden nejen za duši vlastní, nýbrž i za duše bratří. I když nejsi knězem, jsi povolán k apoštolátu. I když nekážeš, nekřtíš, nezpovídáš, můžeš a máš pomáhati duším modlitbou, obětí, slovem i příkladem. To je laický apoštolát. Apoštolát toho druhu lze vykonávat i zcela individuálně, bez zřetele k přání církevních představených. Avšak kromě individuálního apoštolátu nás zve Církev k apoštolátu hierarchicky řízenému a organisovanému, jenž sluje katol. akce. To již není práce na vlastní pěst, nýbrž svorné, společné usilí, uspořádané církevními představenými: v pravém slova smyslu práce na vinici, kde nikdo nepracuje, jak by chtěl, nýbrž podle pokynu hospodáře. A tou činností máme napodobit samého Boha, jenž svou nekonečnou mocí a moudrostí uspořádal vesmír od nejvyšších bytostí až po posledního červíčka. Moudrost, v níž je původ vesmíru a jeho souladu, má nám býti vzorem v soustředění a uspořádání všech sil k práci na vinici Boží. Nebeský hospodář vyšel. A vyšel již za svítání...

Vladimír Grulich:

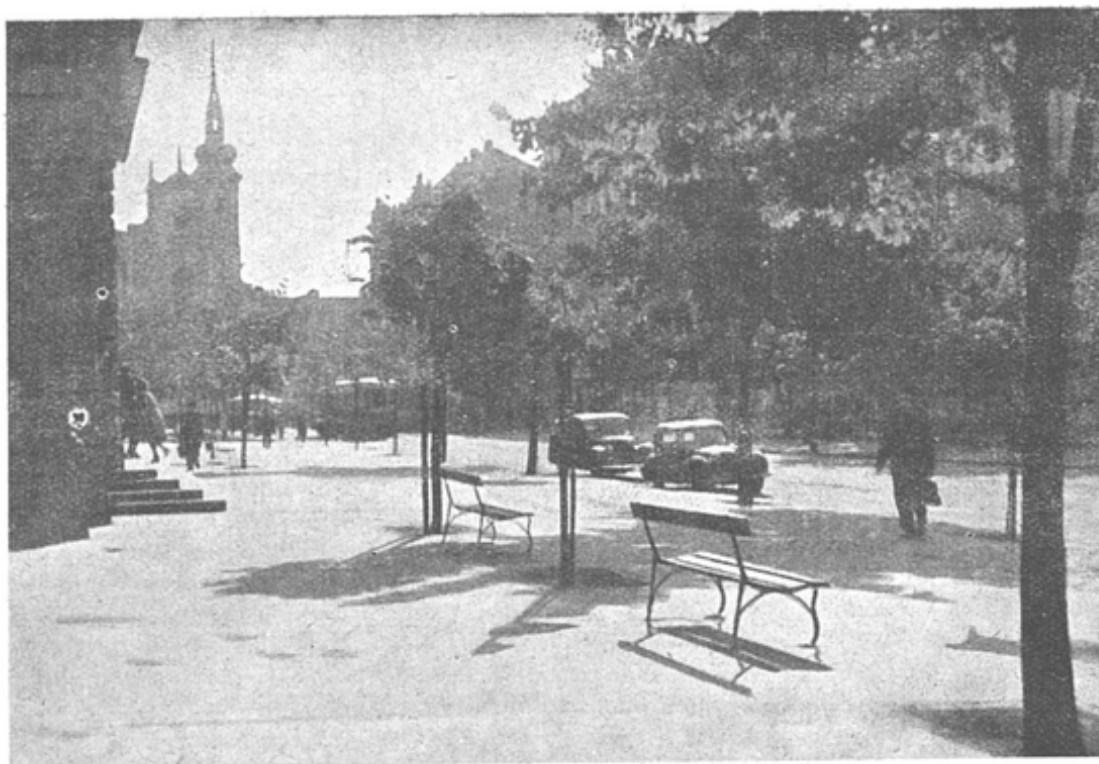
Nad podobiznou

*Už prstem laskavým se zřekla přástvy
a na věčnost se zamkla dvířka tmy,
Zas včelín zoučí medovinou hvězdných pláští
a pod víčka se tlačí soumrak bezesný.*

*Jen krůčky neslyšné se sypou na zápraží
a z krajkoví zteřelých je utkán čas.
Tvé oči nejsou síňky opuštěné, beze stráží.
Dnes ráno duněl sad, když s větrem mluvilas.*

Ráno
v brněnské ulici.

Foto V. Blažek.



Jan Dokulil:

Líbám tě, Země

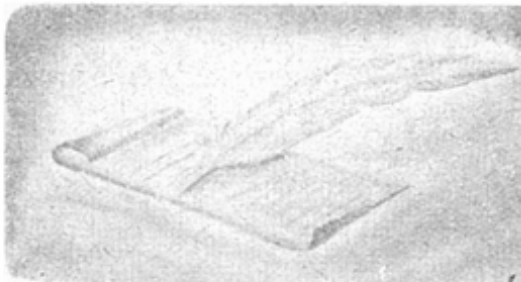
(O sv. Václavu 1942)

*Zářivý den mi nastavil svou tvář.
Jak chladí kupy zanícených slov ta tráva
objetí vlídných, do nichž ukládáš
své srdce očesané, zdrané;
na ruby obrácen strom i v něm plane:
miluji lupení, jež vítr rozčechrává.*

*Miluji pohled, jenž se dívá přes,
nad krotké kopce jako vzdušná míza žene,
jako by nevázal ho k zemi kmín a ořes
a nepil z olovnaté číše těla;
za nás se díváje, nás proniká, a dřelá
útěcha zkrápí hlavy obnažené.*

*Jeřabin ústa povzdechla a chrlí krev,
po prsou větvoím teče, strání bublá,
do snů mi prosakuje, houstne v hněv.
a v ohni ježatí se, praská stroze:
v ostruží, plasti, hoří na tvé noze;
miluji tak tě, bez okrasy, Zhublá!*

*Držíš se obzoru, jenž svíl se v kruh
a na veřejích nebe zlatem blyští.
V krvavé skvrně nesmazatelné jde strážný duch
již s hory viničné a bukové, meč nesa.
Líbám tě v každém listu pokraj lesa,
líbám tě, Země, v rudém tratolišti!*



ZE ZÁPISNÍKU STARÉHO PROFESORA

Je konec školního roku 1943/44 a mají se rozdávat vysvědčení. Pan zařídní správce gymnasia upozorňuje pana profesora Formánka, že třída VIa zůstala ve sběrech odpadových hmot, zejména kovů, pozadu, vůbec že nedosáhla stanoveného průměru a že tudíž žáci té třídy nesmějí dostat vysvědčení, dokud neodevzdají příslušný kontingent odpadků. Vchází tedy pan profesor Formánek do své třídy, třídy liknavé ve sbírání odpadků — copak jim neříkal: sbírejte, noste, odevzdávejte? No, říkal, ale říkal to tak, aby porozuměli, že stačí odevzdat minimum, úředně stanovený průměr, a říkal to tak, aby porozuměli, že ho nebaví být dohlížitelem nad odpadky určenými k válečným účelům a že neschvaluje, aby ze školy, která podle arciděditele Komenského má být dílnou lidskosti, se dělalo skladiště válečného materiálu. Vstupuje tedy pan profesor Formánek do třídy v náladě nedobré. Ale je konec školního roku a ke katedře přistupují nic netušící zástupci třídy, Josef Holan a Marie Vrzalová. Jménem třídy děkuje Josef panu profesorovi za všechnu péči a laskavost, kterou své třídě věnoval po celý rok. A Marie, půvabně se uklánějíc, podává panu profesorovi krásnou kytici růží. Ale což platno, pan profesor je rozčilen k nepoznání, vše odmítá, díky i kytici, a volá: „Já nechci pukét, já chci železo!“

Budtež z paměti školní navždy vymazána léta, kdy heslem vši výchovy a výuky bylo: hadry, kosti, němčina, kdy škola byla jen odbočkou Úřadu práce, profesor jen zřízencem, který po všech možných odborných kursech a jazykových zkouškách dostal do ruky lopatu, a studenti jakožto žáci školy sběrové a výběrové byli jen sběři honěnou do prací nádenických, nakladačských, odklízovacích a zákopových. Avšak v paměti lidské budtež podtržena ta léta, vejďtež do dějin nové Evropy a budtež v ní epochou hanby!

A vy, kteří jste tenkrát stáli před panem profesorem Formánkem zkoprněli a nechápaví, rozpoemeňte se ještě jednou na tu scénu a uvažujte, co vlastně chtěl říci pan profesor, když volal: „Já nechci pukét, já chci železo!“ Chtěl totiž železo do ruky, pořádné, tvrdé, ostré a dvojbřítké.

Po okupaci našich zemí v roce 1939 chodily po Praze i po Brně divné postavy studentské: dlouhé kabáty, krátké, dolů se zužující nohavice, dlouhé vlasy sčesané dozadu, široké, umělecky promáčknu-

té klobouky. Říkalo se jim potápky. Někteří lidé v nich viděli degenerované exempláře měšťáckých zhýralců a ničemů: vypadali osutku velmi blasevaně, zhrouceně, zchátrale a neschopně. Málo se chápalo, že to je jen protest ducha proti kultu síly, fyzické převahy, násilí a odporu proti pruské holi kaprálské. V březnu roku 1945 přišli v Brně dva studenti na zákopové práce ve fracích a v cylindrech. Byli zatčeni. Budiž jim vzdána čest, neboť se chovali tak, jak se sluší, aby civilisovaný člověk se choval před barbary.

V době náletů pomáhali naši chlapci v univerzitní knihovně. Měli za úkol odklízet knihy do sklepa. Krásně vázané vydání Hauptmanna hodili přitom do škopku s vodou. Pan knihovník se velmi rozčilil. Ale pan ředitel knihovny, když mu to bylo hlášeno, zůstal kliden a řekl pouze Pueri puerilia. V peiorativním překladu českém: Kluci dělají klučkoviny. Muž ten se minul povoláním. Měl totiž být profesorem.

Všude na horách lze v létě potkat lidi, kteří podnikají výstupy jen pro výstupy samy, bez smyslu pro přírodní krásy. Hory jim nejsou povznášejícím a okouzlejícím divadlem, nýbrž jen náradím k lezení. Hlavní věc, že tam a tam byli a odtud a odtud poslali pohlednici. Těmto horoplazům — tak je třeba je nazývat, jelikož horolezec je název, mající jinak dobrý zvuk — se podobají někteří studenti, jimž škola jest jen místem, kde je třeba odsedět řadu let a odkud každého půl roku si lze odnést kolkované vysvědčení. Hlavní věcí jim je nějak „prolézt“ třídu za třídu a mít ještě dosti času na biograf a kopanou. Prosím, mladí přátelé, napsal jsem někteří studenti, tedy ne všichni. Mívám sice mravokárné nálady, ale rozdaha mě při tom neopouští.

Bylo to v době, kdy nebylo čím topit a kdy se dvakrát týdně dávaly žákům úkoly. Jeden pan profesor dal žákům v češtině za úkol popsat předjaří. Doma si úkoly prohlédl a když přišel do té třídy, řekl: „Jeden z vás to líčení předjaří opsal z jednoho starého časopisu. Nebudu ho jmenovat. Ať se zastydí sám před sebou a přinese mi příště do sborovny, ne sem, novou, zcela samostatnou práci. Jinak ho zde budu veřejně jmenovat a kromě toho dostane horší známku z chování.“ Výsledek byl, že ze třídy, která měla 34 žáků, 22 se jich zastydělo před sebou samými a přineslo panu pro-

fesorovi nové líčení předjaří. Zdali opsané z jiných, ještě starších a méně rozšířených časopisů, není známo.

Některým školským reformátorům se pořád zdá, že naše škola, zejména střední, učí věcem málo praktickým. To je tím, že mylně pokládají za účel střední školy vychovat mechanika, chemika, peněžníka nebo podnikatele. Účelem školy je vychovat člověka. Jenže člověk, který neumí řídit auto, není dnes ve cti. Člověk, který nic nevyrobí a nic neprodává, zdá se být pouhým parazitem. Jak to dopadá, vytvoří-li se jednostranný výchovný ideál, naznačil již Aristoteles na příkladě národů, kteří nevychovávali lidi, nýbrž válečníky. „V Karchedoně bývají vyznamenáváni prsteny ti, kteří prodělali válečné výpravy; bylo kdysi i v Makedonii zákonem, aby, kdo žádného nepřítele nezabil, býval opášan ohlávkou; u Skythů nesměl o jakési slavnosti pít z obnášeného poháru, kdo žádného nepřítele nezabil; u Iberů, národa bojovného, zasadí se kolem hrobu tolik jehlanců, kolik ten člověk nepřátel pobíbil.“ (Politika IV/2.) Výsledky takové výchovy se nymstily nejvíce na Sparťanech: „Protož také skutečně se jim dobře vedlo, dokud válčili; jakmile se však zmocnili nadobrády, počali klesati, neumějíce v míru žítí a nejsouce v ničem vážnějším vycvičení, leda ve válečnictví.“ (Politika II/9.)

Za francouzské revoluce se po celé Francii rozšířilo uctívání Rozumu. Rozum (Raison) představovala zpravidla polonahá ženština s frygickou čapkou na hlavě. Básník provençalský Frédéric Mistral znal ještě jako chlapec ženu, která v jeho rodišti Maillanu představovala bohyni Rozumu, sedící na oltáři a dávající se uctívat od komuny maillaneské. Byla to dcera ševce Riquela. V době Mistralova dětství to už byla jen stará a ošklivá baba. Ale pořád ještě nosila topasový prsten, který jí daroval jeden hlupák, když byla mladá. (Frédéric Mistral, Mémoires et Récits. Plon, Paris 1937, p. 109-10.)

Umřel jeden slavný pedagog a anděl milosrdenství uvedl duši jeho do ráje. A tam viděla ta duše mnoho krásného. Anděl ji vodil ze síně do síně a duše pedagogova nevycházela z údivu. Až přišli do jedné síně, kde byl dlouhý, velmi dlouhý stůl, a ten byl plný lidských uší. I divila se duše pedagogova a prosila anděla, aby jí pověděl, čím jsou to uši. „Jak vidíš,“ pravil anděl, „jsou to uši lidské, velmi dobré, hodné, vnímavé a zbožné uši. Jsou to uši lidí, kteří měli výtečné vychovatele. A ty uši poslouchaly jejich výklady, naučení, rady, napomenutí a výstrahy, hodné uši. Ale srdce těch lidí bylo převráceno a oni se neřídili podle toho, co slyšeli. A proto jejich uši jsou zde v ráji, ale oni sami jsou v pekle.“

Emanuel Boháč:

Bílá kaple

Babičko, vy jediná jste měla
ze všech lidí
teplé oči a otevřené dlaně,
a že jste si myslila, že to každý vidí,
tak na ně
život vám zavěsil černý šátek.

Těma očima a dlaněmi a bílými vlasy kol skráně
a kolem čela
do lidských srdcí jste se probolela
a zarůstala v nich, sama rovná ráně,
jak bílá Boží muka na rozcestí v poli.

Babičko, vaše velké srdce, v němž v neděli neb
svátek

odevzdání z chrámu jste si odnášela,
rostlo do lásky a do pokory žití.
Když opadne kvítí
bolí to, babičko, bolí?

Dnes vím a vím to tak jistě:
Smrt není pošetilá a osud není lstivý,
jsou to jen slepí mrzáci,
již chodí spolu a nesmějí se rozejítí,
a že svět musí býtí spravedlivý,

babičko, šlápli,
jak tápali tak bez pomoci
uprostřed noci,
na bílou kapli:
na vaše žití.



Foto Kytrys.

Oldřich Kryštofek:

Ústí

*Z kořenů vykotlán hlas na přezmeni vážit
hlas jiním ruměný
A to co ukryto (pro sebe?) neobnažit
nikomu nikomu své sny*

*Jen tobě Bože můj kterému nejbliže jsem
na ústích ran
I za to díky že nečekaně směl jsem
být obehrán*

*Po pláních úsměvů jdou slzy nenadále
po úpatích stoupá hořkých proseb dým —
až k patám andělů A těm jsem nejmíc vzdálen
za tebou slze hlasem prosebným*

Jiřina Kudová:

S Bohem Vysočino

*Větrky Vysočiny mé, dujte z dívčích snění,
ve strunách korun rozhrejte Allegro okouzlení,
stříbrnou stužkou oviňte kadeře hor a lesů
a dálky, dálky moravské mi sneste do partesů,
ty dálky, jež mi uplynou zpod žádostivých rukou —
(v halouzkách mého lískovní už oříšky si tlukou).
V zahrádce kvetou růžičky — voním k nim jaksi
nově —*

*teď vím, proč sny mé navždycky zpívaly o domově.
Obloha zní a v hloubce v ní se dlouží křivky ptáků.
Svůj kraj dnes musím opustit, čekám na pískot
vlaku.*

*Je mi tak teskno loučit se s výpustkem, s husí
mochnou,*

*bojím se, že mé naděje pod tímhle nebem zmoknou.
Voní tu balšám, dřevec též — a Kristus usmířený
na rziovém kříži — vzpomeneš, jak sis hrál na ozvěny.
Občas se bloudí vřesovím, navlhlym mechem pasek,
rozmáčkneš nohou borůvčí, zapípne sedmihlásek,
na větve štíhlých modřínů minuty nasedají.*

*Řekni mi, že už nedřimu, i když se vidím v ráji.
Můj ráj jen trošku chudý je a natrpklou má vůni.
Roste tam oves, v roklích rmen, jahody na výsluní,
a ty tam za mnou přicházíš v sandálcích malých dětí,
abys zas mohl potůčku a olším rozuměti.*

Jiřina Kudová:

Nedokončený dopis

*Nevím, proč už tu tíhu nevyprávíš,
proč nikdy slovo je, jež ozývá myšlenku.
V zahořklém míjení jsi mnohem, mnohem bližší
ve vůni pelyňku a sadů na venku.*

*Ó víno hroznů, zrej, a dopřej zráti
i vínu sadby mé v šlojiři podvečera!
Hleď, léto modře doutná v bramborové nati,
stříbrná pěšinka, po níž jsme přišli včera.*

*Van ptáčích perutí nad sienovou zemí,
do hloubi zoranou radlicí tužeb mých,
říká, že pracovat a více zpívat je mi,
aby i sklizní vál víc než můj zkrehlý smích.*

*Na papír listovní dnes je mi zase psáti,
jenž ševelí jak smyčec v houslích větvi.
Sen krokem couvavým se v síti slunce ztratí
a srdce spasené rozlomí lásku ve dvě.*

Libuše Kalivodová:

Dobrou noc

*Dobrou noc, má křehká země,
tolikrát opředená sny.
Dobrou noc . . .
Ocúny v tvém klíně
čekají na úsměv bezesný.*

*U božích muk spí věčná báseň dění,
nad krajem vlaje vůně paže holá.
Já čekám v roztoužení
a přec mě tvá tma nezavolá,
má země tichá,
schoulená bázlivě v jasné noci květ.
Dálka se láskou zajíká,
jako by chtěla odletět.*

*S očima dokořán na prahu díkůzdání
dívám se do tmy s nádechem snění.
U božích muk spí v básni požehnání,
já čekám na tvé probuzení,
má země, země krásná,
dobrou noc . . .*

Listopad 1941.

Jaromír Hořec:

Píseň

*Až jednou přijde řada na mě,
jaké sny budou vlát
v nenachýlené bráně,
střežící vinohrad?*

*Budu znát svou tvář,
opřen o příbuznější rámě?
A budu moci říci: Tu mě máš,
až přijde řada na mě?*



Foto Kytrys.

Diel I. | BOJOVNÍCI

1

poznajme čas, že je už hodina, aby sme sa zo sna zobudili. Lebo teraz je bližšie naše spasenie, ako keď sme uverili. Noc pominula a deň sa priblížil, odhodme teda skutky temnosti a vezmime na seba zbroje svetla. Ako vo dne poctivo choďme, nie v hodovaniach a opilstvách, nie v smilstvách a nestydatostiach, nie v rozbroji a nenávisti, ale oblečte si Pána Ježiša Krista, a o telo nemajte starosti (Rim. 13. 11-14)

Veľký je kontrast medzi veľkomestom a zastrčenou krčmou. Ale ešte kontrastnejšie je, keď zo zastrčenej krčmy vyjdú podnapití študenti, všetko mladí chlapci, v šatoch najmodernejšieho strihu, s cigaretou v ústach.

To vlastne nie je nič nového. Rozvášnené, červené tváre, oči neprítomne vypúlené, ústa skrivené do odpornej grimasy, ba i hulákanie a úryvky oplzlých piesní jasne hovorily, že ide o každodenne opakovaný zjav.

Ale toho dňa predsa nešlo všetko po starom.

Prišli do tmavej uličky. Najelegantnejšie oblečený chlapec, ktorý sa tackal trochu pozadu, vrazil odrazu do stĺpa a už bol na zemi. Pomaly sa dvíhal, ale čo to? Nemohol. Znovu čal uvedomovať, že ho nejaký muž pevne sa usiloval vstať, zase márne. Len teraz si zasviera obidvoma rukami. A hrôza je silnejšia ako opilosť.

Neznámy zdvihol päšť a oči sa mu zlovestne zaleskly:

— Sem peniaze, lebo...

— Ne..., ne...

— Že nemáš? A či som ti nevidel v krčme?

— Jaj! ... ja ... ja ... Pomôc! Och ... pusťte ma...

— Čo? Ty chceš kričať? Však ti já zapchám papuľu... — cedil zubami neznámy.

— No? Prečo nekričíš? — kľakol mu na prsia a rukou stisol mu hrdlo — Spoliehaš sa na kamarátov? Pozri, ty, ty, ty vôl! — nadvihol mu hlavu.

Študenti opravdu rýchlo pochopili situáciu a ako na povel zmizli.

— A teraz rýchlo peniaze!

Chlapec bol už od hrôzy celkom spotený. Neznámy mu svieral hrdlo stále silnejšie, takže sa počal dusiť. Oči mu vystúpily z jamčiek, ústa sa už ledva hýbaly. Keď pocítil ako mu surová ruka prezerá vrecká, chrapľavo vyrážal zo seba.

— Vezmite si ich... mám veľa peňazí... Len mňa nechajte žiť... Pusťte ma... ja... ja... ja sa zadusím... Aj doma mám peniaze... len... žiť... dusím sa... chrr...

No predsa. Prvý výkrik nezanikol naprázdno v spleti uličiek. Na rohu sa objavil akýsi mladík.

Aj on v okamihu prehladal situáciu. Ale nie je to smiešne? Čo môže on vykonať tam, kde pred chvíľou piati zmizli!? A nie je ešte smiešnejšie, že vôbec pomýšľa na nejaké konanie? Tak malý, slabý, nepatrný. Či bude môcť od strachu čo len prehovoriť?

Ale kde! Ten mladík celkom prestal rozmýšľať. Zdá sa, ako by predsa chcel zasiahnuť... Ba nie! Zarazil sa. Pravdaže! Aká sprostosť! Zasiahnuť? Bláznovstvo! A pre koho? Veď nevie, o koho ide. Riskovať za neznámeho? Azda nepriateľa?

Nie! Predsa by to mohol byť nepriateľ, prebehlo mu myslou. Tak? Teda tým skôr! Musím... Teraz len nemyslieť na nič!

Stisol zuby a vykročil zpoza rohu. Potom, aby premohol strach, nabral dychu a zakričal z celej sily:

— Nehanbite sa? To je hrdinstvo?

To bolo všetko. Viac nevládal. Celkom neprítomne očakával, prichystaný na to najhoršie.

Na výkrik sa neznámy bleskurýchlo otočil, aby odrazil nového protivníka. Ale aké prekvapenie! V svetle pouličnej lampy stál len bledý chlapec s trasúcimi sa rukami. Čelo pokryté potom, zuby stisnuté, pery sovreté. Celá tvár s ostrými tieňami vyzerala ako mramorový výtvar klasického umelca. Ale oči... Tie nepatrilily tomu mramoru. Tie boly živé, až príliš živé... A tak mäkké a jemné, že drsného muža úplne zmiatly. Pravda, len nachvíľu. A keď sa vzpomätal, dal sa do smiechu.

— Tak, čo by si chcel, maličký? Cha-cha-cha... Ty máš toľko smelosti? No, no, no, veď ti ju hneď odoberiem...

Mladík stál nepohnute. Ba trochu sa i usmieval. Tým zvláštnym úsmevom. Už prekonal hlavnú krízu. Už necítil, ako mu údy trpnu a mráz prechádza chrbtom. Len akoby v spánku videl, že neznámy sa vrhá na neho a chytá ho za hrdlo. Potom už nič.

Ale predsa! Nové prekvapenie. Dupot nôh, a muž sa dal rýchlo na útek. Mladík si to ani nestačil tak hneď náležite uvedomiť, a keď sa

prebral, celkom nechápavo pozeral na chlapcov, čo mu prichádzali v ústrety.

— Stalo sa ti niečo, Stano? — opýtali sa ho a on spoznal svojich priateľov, s ktorými sa len pred chvíľou rozlúčil.

— Mne nič, ale mali by sme si pozrieť tam toho, — ukázal na chlapca, ležiaceho ešte stále v prachu. Ten však už tiež vstával a okrem niekoľkých odrenín bol celkom v poriadku.

— Vidíš, ani sme nevedeli, že aj tebe pomôžeme. Poslali nás sem niekoľkí podnapití sextáni a nepovedali nám, že aj ty si tu.

Elegantne oblečený chlapec sa medzitým potieral a oprášil. V novej spoločnosti bol zrejme v pomykove.

— Nie si ranený? — spýtal sa ho mladík, aby nadpriadol rozhovor.

— Ďakujem, na šťastie nie.

— Myslím, že sme sa už kdesi videli.

— Hej, azda v škole.

— To je možné. Ja sa volám Stano a chodím do septímy.

— Do septímy? Myslel som, že azda do kvinty.

— Vyzerám trochu detsky, ale to nič. A ty?

— Ja som sextán. Volám sa Viktor. Môj otec je továrnik. Teraz si mi zachránil možno i — život.

— Ale, to preháňaš.

— Nie, nie, vôbec nie. A to ma práve tak rozrušilo, že som ti ani nepoďakoval. Vieš... totiž... ja... ja som vari ešte nikdy neďakoval. U nás doma to nik nerobí, a inde? Dal som bankovku a... bolo... Ale teraz cítim, že ti... musím ďakovať.

— No, nechajme to. Budeme priateľmi, a hotové.

Podali si ruky a pohli sa tmavou ulicou. V tichu, v ktorom sa ozýval len ich krok, začal Viktor rozmýšľať o sebe. Musel to byť veľký prelom v tomto rozmazanom decku, keď došiel k takému uzáveru:

— Počuj, Stano. Cítim sa taký malý pri tebe. To bolo hrdinstvo.

Stano sa nachvíľu zamyslel.

— Nie, mýliš sa. Práve naopak. Dnes som sa presvedčil, aký som slabý, ako lipnem na svojom živote. Tak som váhal! Nemohol som sa rozhodnúť. A práve pred chvíľou som prednášal na schôdzke o láske k bližnému. Aj títo študenti idú odtiaľ.

Viktor sa viac neozval. Nedávna udalosť bola silným zážitkom pre neho. A nie menej i chovanie a reč tohto slabého mládenca. Rozmýšľal. A rozmýšľal i potom, keď sa rozlúčili, i vtedy, keď kráčal rušnými ulicami veľkomesta, krásne osvetlenými triedami a námestiami. Ba neprestal rozmýšľať ani vtedy, keď už ležal v mäkkej posteli a prevažoval sa sbocka na bok.

Celý deň prebehol mu pred očami ako film.



Jednotlivé obrázky defilovali v jeho mozgu bez prestania. Predpoludňajšie vyučovanie, obed, prechádzka s kamarátmi, kino a potom krčma. Hej, tam sa to začalo. Nový chlapec, pekný, ale príliš mladý, alebo možno len trochu zvláštny... Akože sa volá... Stano, hej. A ten úsmev, taký prirodzený, jemný... Keď pristúpil ku mne a podával mi ruku, iste pocítil zápach alkoholu. A len sa usmial. Nič nepovedal.

Ale to je záhada. Do paroma! Prečo sa len zamiešal do toho? Aký záujem mohol mať na mne? Či ma už prv poznal? A čakal odmenu? Nie! To neverím. Ja sám by som sa pre peniaze neodvážil na také niečo. A... Veď boli tam aj moji kamaráti. A tí nevynechajú takú príležitosť... A ako utekali! Zajtra mi povedia, že išli na políciu... „z taktických dôvodov“. Napokon je to samozrejme. I ja by som tak urobil. Hm... Ale prečo neušiel Stano? A jeho priatelia?

Viktor ešte stále nezaspal. Stále sa prevažoval, stále rozmýšľal. No v tom bol už na čistom, že dnes objavil celkom nový svet. Svet, ktorý stále bol vedľa neho, ale o ktorom nemal došiaľ ani tušenia.

*

Druhého dňa ráno sa Viktor ako obyčajne rozvažoval v posteli a počúval z rádia jazzovú hudbu.

— Milostivá pani odkazuje, že je už pol ôsmej. Aby sa páčilo mladému pánovi vstať... — vkročila chyžná.

— Dnes nepôjdem do školy. Môžete jej to povedať.

— Prosím. A čo sa bude páčiť na raňajky k pečivu? Azda niečo zvláštneho?

— Dnes nie. Len aby bolo hodne hrozna.

— Ráďte odpustiť, mladý pán, hrozno nebolo dostať. Ale dostali sme výborné hrušky.

— Čoo? Nemáte hrozno? A to sa opovážite ešte povedať?

— Milostivá pani povedali, že mladý pán má radšej hrušky.

— Ták? A kto to bude jesť, ja a či milostivá pani?

— Veď ja som aj chcela hrozno, ale nebolo nikde dostať.

— Sprosté výhovorky! Už sa mi ani len najesť nedáte. A vôbec. Kde sú noviny? A raňajky už tiež mali tu byť dávno. Zase mi ich chcete na obed doniesť?!

— Ráčili ste až dosiaľ spať.

— Nevyhovárajte sa! Nestaráte sa o mňa vôbec. Budem sa na vás ponosovať. Aj topánky sa mi už opovažujete také doniesť! Nepovedal som milión ráz, že sa musia lesknúť ako zrkadlo? Znovu! A hneď!

A krásne topánky letely veľkým oblúkom a tresly do dvier vedľa prestrašenej chyžnej.

— A už zmiznite!

— Prosím.

— Hop! Počkejte. Pani a pán už odišli?

— Nie, ešte ležia.

— Tak im odkážte, že o pol hodiny prídem.

— Prosím.

O chvíľu Viktor raňajkoval a čítal pritom ranné vydanie najlepších novín. Potom sa horko-ťažko vytiahol z postele, dal sa do poriadku a o pol hodiny stál už elegantne oblečený pred dverami rodičovskej spálne. Zaklopal.

— Voľno.

— 'bré ráno.

— No, no. Pekne, že si nezabudol na svojich rodičov, — usmiala sa naňho maminka. — Ale čo to počujem? Nejdeš zase do školy, Viktorko? Necítiš sa azda dobre?

— Nechce sa mi a ani som sa nemal kedy učiť.

— No dobre. Veď sa ten chlapec ešte dosť namorí po všetkých školách — zamiešal sa do toho otec. — Len si ospravedlnenie dobre zostav. Tí starí páni u vás si na to veľmi potrpia. Však, mami?

— Pravdaže.

Viktora však tieto reči nezaujímaly. Robil namrzenú tvár; zdá sa, dnes mal zasa svoj zlý deň.

— Dobre, ale já som po iné došiel. Žiadam, aby ste tú moju slúžku už vyhodili, ide mi na nervy.

Otec vytiahol obočie. Prekvapilo ho to. Chcel ostro reagovať, ale sa vzpomáтал, a už sa usmieval.

— Keď len to! Veď je veľa slúžok na svete. Nie pravda, mami?

— Samozrejme. A čože ti zase vykonala?

— Ani poriadne najesť sa už nemôžem. Dokonca, vraj ty si jej kázala hrušky kúpiť. A teda to si už vyprosím!

Matka se zahryzla do perí, ale — premohla sa a zase sa usmiala.

— Ale, ale, Viktor, veď si mal hrušky rád.

— To bolo predtým. Teraz chcem hrozno!

— Dobre. Dostaneš hrozno. — zahovárala mať nepríjemný rozhovor a hneď prešla na iné: — Ale, čo sa stalo s tebou. Viktorko, že si sa včera tak rýchlo vrátil? Keď sme prišli z návštevy, bol si už v posteli. Inokedy si sa vždy dlhšie zabavil...

— Včera? Áno... opravdu... včera to malo byť. Ale je to vôbec pravda? Neustále mám dojem, že sa mi to len snívalo...

Rodičia boli prekvapení takouto odpoveďou.

— Stalo sa ti niečo, Viktorko?

— Áno, — zamyslel sa Viktor. Ešte si stále nemohol uvedomiť, že to všetko bola skutočnosť. — Totiž... nič. Skoro som prišiel o život.

— Ako? — vykrikla matka.

— Hm... Včera som si to nestačil uvedomiť a dnes nechcem tomu zase veriť... Ale ešte stále cítim tie špinavé prsty na svojom hrdle... Brr...

— Ale, Viktorko, azda sa ti to predsa len snívalo. — usmial sa nasilu otec, ktorého znepokojil vážny hlas Viktorov.

— Čo? Snívalo? Pravda, naozaj, to ťažko pochopiť, najmä vám. Veď ja sám sa v tom ešte nevyznám. Ale... vidíte... teraz už mám, kto mi porozumie, — Viktorova tvár sa vyjasnila, a hneď sa i sberal. — Hej, včera mi zachránil život a ja som naňho zabudol. Nie!... to nie. Predsa idem do školy!

Dvere plesly a rodičia sa pozreli zarazene na seba.

— Ten chlapec má fantáziu! Nezdá sa ti, mami?!

— Možno. Ale počuj... neviem... Mne sa zdá, že som mu skutočne videla modriny na krku. Čo to len mohlo byť?

— To je zvláštne. Azda... Ale nie, nemožné. Hm. A čo, ak predsa? No hlavné, že sa mu nič nestalo. Veď to ja zistím — a pán domu hneď shodil so seba prikrývku a sišiel s postele.

— Ak, ak mu skutočne niekto zachránil život?

Vysoká postava továrnikova sa zastavila.

— To je jednoduché. Ponúkne mu nejakú tisíčku a bude nám ešte povďačný. Ale... azda... Nebude to tak hrozné.

— Neviem. Ja som sa veľmi preľakla.

Dlhšia prestávka. Pán továrnik rozmýšľal. Potom sa pomaly obrátil k manželke.

→ Hm, a čo povieš ináč na toho chlapca, mami?

— Čo by som povedala? Bude z neho niečo. Je smelý, vie si vždy svoje vymôcť. A pozná život. Vie sa pohybovať v spoločnosti i v kaviarňach.

— To hej. Ale či sa ti nezdá, že... Vieš... musím to raz povedať. Ten chlapec je trochu rozmazaný. Niekedy sa mi vidí, že si príliš dovoľuje...

— Ale veď je to samozrejmé. Tie slúžky si aj tak inšie nezaslúžia.

— Dobre, — usmial sa, — ale aj voči nám. Čo ak potom nás z domu povyhadzujú?

— No, tak zlé to nebude... Pamätaj, že ani my sa veľmi neznášame. Každý má predsa svoje názory. Veď vieš, že keby nebolo Viktora, už by sme dávno neboli spolu. A my sme pred-

sa len starší... Nemôžeš od neho viac žiadať.

— Áno, uznám. Ale niekedy tá drzosť... Nemôžem to viac zniesť. Občas mám sto chutí vylepiť mu.

— Och! A vedel by si to? To je jediný...

Továrnik mávol rukou. Pomaly odchádzal do kúpelne. Postavu mal naklonenú a ako ustatú. A hlas tiež sa mu chvel:

— ...áno. To je práve to. I ja ho mám rád, veľmi rád. To je jediné, čo mám teraz rád. Už ani peniaze... Ale neviem... či to bude dobre. (Pokračovanie príště.)

Slzy (Podle deníku.)

5. XI. 1941.

Stojíme pred budovou gymnasia — snad naposled jako studenti. „Náš ústav je policejně uzavřen“, zní nám v uších slova ředitelova. „Co bude teď?“ ptáme se v duchu.

Helena i Jarka si utírají potajmu slzy. Proč a nač? Jsme přece mladí, život je před námi, snad se ho nebudeme bát. Němky, míjející náš hlouček, se hlučně smějí — a naše děvčata pláčí. Chtěl bych je utěšit, že není možné, aby stále byla všude jen bolest, chtěl bych jim vnuknout svou neochvějnou víru v opětný příchod radostných dnů, mlčím však, vždyť nemohu vyrazit ze sebe ani slova.

22. VII. 1942.

Pracuji již celé tři týdny na pile, kam jsem byl pracovním úřadem zasazen jako pomocný dělník.

Dnes v noci, mám totiž nyní noční směnu, jsem stydím se za to, ale musím si to přece přiznat, dnes v noci jsem div neplakal jako malé dítě jen proto, že mi vjel vozík, naložený prkny, na nohu. Nebo to bylo tím, že se mi pojednou zdálo, měsíc tak jasně svítil a já jsem byl sám mezi haldami dříví, že odtud již nikdy neuniknu, že věčně budu tlačit vozík jako otrok? A náhle zjevilo se mi před očima příšerné vidění — tisíce a tisíce shrbených mužů, žen a dětí vlekou obrovské balbany a nad nimi stojí drábi s důtkami a křičí surovými hlasy: „Arbeit, Arbeit!“

Němci postupují — jestliže je Rusové nezadrží, stane se moje vidění v noci skutkem — nebudeme všichni nic než otroky.

10. I. 1943.

Zdál se mi dnes v noci podivný sen. Stál jsem před vysokou mramorovou sochou, ozářenou měsíčním světlem. „Vlast“ bylo napsáno na podstavci. Vysoká, štíhlá postava ženy tyčila se do výše — až pojednou — nebo to byl jen přelud — se pohnula. Její dlouhé, husté brvy prudce zamžikaly — a zážrak — po jejích kamenných tvářích stékaly pomalu veliké, lesknoucí se slzy a padaly zvolna na podstavec, kde se zachycovaly jako zvláštní ozdoby na nápisu. Však netrval dlouho její pláč — socha se nahnula kupředu, ukazujíc mečem, jenž se jí octl v ruku, kamsi na obzor.

10. VI. 1944.

Allach u Mnichova. Přicházím se svým bývalým spolužákem Oldřichem ke kostelu, kde právě umlká nábožná píseň — jak podivné, slyšet zde, tak daleko od vlasti, česká slova. Jsme oba dojati, je nám v té chvíli jaksi slavnostně, skoro lituji, že jsem nešel také na pobožnost. Hlas kněze se ozývá, v kostele se modlí — a pojednou — stal se zázrak? „Kde domov můj,“ zní k nám. Nejprve jako z dálky, ale blíží se a blíží, je mi jako bych byl uchopen neznámou silou, snad se mi to zdá jen, ale v očích mám dvě slzy. Škoda, že je nemožno zachytit, jsou cennější dýmů, až se jednou vrátím domů, uložil bych si je jako klenoty a vždy, kdyby se mi vedlo zle, díval bych se na ně a říkal si: „I kdybych' vše ztratil, co je mi drahé, mám stále ještě proč žít.“

30. X. 1944.

Karlsfeld u Mnichova. Řada za řadou míjí mne oězni z Dachau, kteří pracují zde v továrně, bledí, téměř mrtvolných tváří, držíce se vzájemně za ruce, chvílemi se potácejíce... Je-li mezi nimi Petr, můj jediný známý z mužů v proužkovaném oděvu? Před týdnem se pokoušel utéci, chytli ho však — ještě teď mám zvláštní tísnivý pocit, když si vzpomenu, jak jsem ho viděl ležeti bezmocně na zemi — SS-mani do něho kopali okovanými botama až krev stříkala — ale on nezkřížil ani sval v obličejí, jen se díval kamsi vzhůru přes hlavy smějících se Němek.

Nezastřelili ho, jde s ostatními. Zdalipak ví, co se vlastně děje? Strážce se otáčí, házím Petrovi papírovou kuličku s pouhým: Rusové na Slovensku. Chytá ji obratně a rozbaluje... Na jeho bledé tváři se nepohne ani sval, pouze s očí mu skanuly dvě slzy.

5. V. 1945.

Jdu městem — v Praze se bojuje — musím zjistit, co se v Jihlavě vlastně děje. Jdu od soudu dolů — otom mě někdo zadržuje, jakýsi starý bělovlasý muž o berli. „Vidíte,“ šeptá rozčileně, „co mám...? Tam vzadu! Prapor, prapor, první československý prapor opět po šesti letech. Teď už rád zemřu,“ říká dědeček vedle mne, „a shledám se se svým synáčkem. Teď už mohu, když jsem se konečně dočkal tohoto dne.“ Dívám se na něho — ve stařec-kých vyhaslých očích se lesknou slzy. V. Tep.

Věra Lhotská:

Z exercičních zápisků

„Cokoliv jednomu z bratří mých nejmenších jste učinili, mně jste učinili.“ Večer se skloněnou hlavou a lítostí v se-pjatých dlaních říkáš Confiteor. Zmlkneš a díváš se na den. Kde skvrna, kde potřís-nění? A máš plné ruce vel-kých i malých zlob proti bliž-nímu svému, plno pomluv a nelaskavých pohledů, spoustu slov zlomyslných, netrpěli-vých, zlostných. Snad i nená-vist. Snad i zranění duše a srdce.

Mravní poklesky? Ano.

Provinění proti lásce k bliž-nímu? Ano.

Neukázněnost? Ano.

Více nic? Více.

„Cokoliv jednomu z nejmen-ších jste učinili, mně jste uči-nili...“

Zatrne ti srdce. Nikdy jsi Boha neurazil svatokrádeží a rouháním. Ba, jsi-li šťastliv-cem svatosti, ani velkou (je tu ale vůbec nějaká malá a vel-k?) nedůvěrou, neláskou. Ale...
... chvíle klidu se ti nabízí, abys ji mohl mile prožít. Při-chází ten, který ti není pří-jemný. Hovor běží, říkáš struč-ně a rozmrzele ano — ne a konečně ti vyklouzne slůvko nevole a v očích se tí zažehne plamének nenávisti. A Ježíš v onom člověku se zahledí po-hledem smutným na tebe: „Malý jsem v něm. Chtěl jsem být potěšen tvou přítomností, ohřát se ve světle tvé lásky. A ty zatím svou nevolí mě zdeptáváš, abych již jen v kou-tě se krčil se svými ranami...“

... hlavy se nakloní nad sto-lem, přejde okolo směšná paní. Ty, pro zábavu, rozmarne vy-pravuješ příhody o její směš-nosti. Hlavy nad stolem se smějí, útrpně se dívají za od-cházející paní. Ohlédní se, kdybys měl moc vidět její nitro, viděl bys... Ježíš na pranýři stolu tvé společnosti, zostuzen jako kdysi v Jerusa-lemě, váš smích jak poplívání na něm lpí, vaše zesměšňová-ní jako klanění vojínů. Ježíš mlčí a jeho oči se dívají na tebe zžíravou láskou, která mi-luje na věky...

... hlava ti třeští únavou, chtěl bys odpočívat. Zvědavě tě tahá dítě za ruku: „Proč to? Nač to? A jak to?“ Trhneš ne-trpělivě, čelo se ti svaští, vy-křikneš: „Dej mi pokoj!“ Přek-vapeně se na tebe z dětských očí zahledí Ježíš, chtějí růst i v maličkých: Jak jste zlí! Jak zraňujete! Dítě, jehož čistotu jsem si zvolil za příbytek. Není dávno, a bylš nadšen



My a doba

Podíváme-li se dnes kolem sebe, nad sebe i do svého vlastního nitra, užaseme nad profilem člověka dvacátého století. Podařilo se nastavět kolem nás velmi mnoho, ale kdykoliv se naše doba poku-sila stavět dovnitř, natropila jen neštěstí. Žijeme v době standardi-sace, pásové výroby a mnohdy až přeháněného kolektivismu. Lidé na vedoucích místech zapomněli a zapomínají namnoze počítati s jemnými vnitřními útvary čistých srdcí a vidí nejlepší záruku svých snah v pevně seskupených paragrafech, které jsou tím doko-nalejší, čím neprodyšnější... V duších jemných a citlivých musí se ozvat proti tomuto postupu odpor. Vždyť právo není jen mocí fyzickou. Je též mocí mravní. Takovému názoru nechce naše doba rozumět a proto tak bezradně se dívá na vyšší životní formy, do nichž nikterak nemůže stésnat svou hluchou prázdnotu. Mnozí cítí, že kolem nich proudí vyšší život, ale zůstávají u pramene žíznivi.

Je na nás, abychom těmto bratřím přinesli Krista, abychom uká-zali svému okolí cestu, po níž by se bezpečněji ubíral člověk jako člověk a ne pouze jako tvor obdařený žaludkem a smysly. Je třeba, abychom se kolem sebe rozhlédli poněkud kriticky a abychom se nebáli účtovat s mělkým slaboštvím, které s každou vášní koketuje a o každou vyšší ctnost nevázně se otírá a nechce se hlásit k nej-vyššímu úkonu duše — k modlitbě, a nechce usilovat o vyšší život v přítomnosti Boží.

Je nutno dát dnešku nové síly. Nevolejme však nebožtíka z hrobu. Snažme se o vybudování cesty vlastní a organické. Naše vlastní síla, stejně jako síla našeho vlivu na lidstvo netkví v odloučení od doby, ale ve spolupůsobení s dobou. Náš úkol je dát našemu člo-věku plnost lidství a možnost harmonického rozvinutí člověka opravdu celého. Do triumfálního vozu techniky a přírodního bádání zapřaháme stále nové síly. Ale kde jsou odvážní potápěči do hlubin lidského srdce, průkopníci života šťastnějšího a vpravdě zlepše-ného? Nová doba je dobou hledání a tvoření nové životní formy. Nelitujme, že jsme syny této duševní atmosféry, naplněné třaskavi-novým pachem, neželme toho, že jsme syny této moderní doby v jádru rozpolcené, složité, neklidné a nespokojené, egoistické a teskné. Duševní klid nám nemůže dát hmotářský pozitivismus tím bezradnější, čím jednostrannější. Rozezvučme všechny struny svého já, nebojme se nahradit povšechnou křesťanskou humanitu uzáko-něným a myšlenkově uzavřeným křesťanstvím slova Božího. Ať není naše syntéza jen salonním kompromisem a taktickou polo-vičatostí! Kristus žádá srdcí celých, upřímných a poctivých. -k-

Živé poznání

Co jsme vše již slyšeli, četli a čemu jsme se již naučili! Naučili? Dávno většinu toho zapomněli. Proč? Protože ty pravdy nebyly pro nás bezprostředně živé a výrazné. Nijak jsme se nenamáhal, abychom si ony vědomosti hluboko vstúpili v mysl.

Tak je to i s mnohými Božími pravdami. Procházejí jenom obra-zivostí myslí, ale nejsou prožity celou naší bytostí. Proto jsou jen na povrchu a brzo na ně zapomínáme. Proto je tak důležité roz-jímání. Proto je tak světodějná cena rozjímavé metody svatého Ignáce. Bylo by opravdu chybou, kdybychom se nedrželi metody

ignaciánské: naopak, jsme si vědomi, že bez prožití Božích pravd všemi schopnostmi zůstanou tyto pravdy jen na povrchu duše. Na chvíli utkví v mysli, chvíli se i ohřejí v paměti, ale nemají trvání. Jakmile se Boží pravdy nestanou životnými, rychle se zapomínají.

Proto je tak důležité rozjímání a právě podle exerciční a rozjímavé metody svatého Ignáce. Naše četba a studium theologické i četba Písma svatého a četba duchovních spisovatelů by se měla oplodnit touto skvělou psychologickou metodou, prožíváním předložených čtených či slyšených pravd všemi lidskými schopnostmi. Protože si tak jednak lépe, jistěji a přesněji zapamatujeme Boží pravdy, jednak, i kdybychom si je všechny nepamatovali v přesnosti posledních podrobností, přijdou tyto pravdy do života, a to je to hlavní. Později třeba opět se nám pravdy Páně zjeví, představí před naši mysl, když si budeme hledětí pojmově vyjádřit svůj duchovní stav po prožití a uskutečnění křesťanských pravd.

Proto jako se radí čísti s tužkou v ruce, slyšme a čtěme tyto pravdy celou svou bytostí a všemi jejími schopnostmi. Tak v nich objevíme netušené jejich bohatství. Vždycky a soustavně v nich budeme nalézati nové pohledy na pravdu a nové světlo pro dané, nové okolnosti. Tak nám vejdu takřka do krve, protože do života. Pravda pak je dána nejenom k poznání, nýbrž především k uskutečňování, neboť ne každý, kdo říká Pane, Pane, vejde do Božího království, nýbrž kdo plní vůli Boží, zvěstovanou v pravdách!

Dr S. M. Braitó.

Bůh je duch

Bůh je duch a proto se ti nesděluje. Aspoň ne dříve, pokud nebudeš dosti čistý. Kdyby se ti sděloval teď, musil by se ti sdělitivým způsobem, to jest, tvým omezeným způsobem. Pak by tvé poznání Boha neslo stopy tvé ubohosti a malosti. To vidíš zřetelně u lidí, kteří mají „své“ náboženství, totiž odvar z minulosti, výchovy, drobtů vzpomínek, z pravd, které žijí v okolí. Při tom se tváří neobyčejně povýšeně a nevědí, že se chlubí dokonale cizím, posbíraným a vypůjčeným peřím.

To se rovněž dá pozorovat u lidí, kteří se domnívají, že postihují bezprostřední sdělení a osvětlení Boží. Otáčejí se kolem několika mátožných, domněle tajuplných představ a mezery vyplní sentimentálními vzněty a city.

Když Bůh opravdu se dává duši, jest to teprve tehdy, až se duše dokonale, pokud je to zde na zemi možné, zbaví sebejistoty, sebeuspokojení v náboženském ohledu vlastními prostředky, až se pustí i sukni matky analogie, které se drží někdy víc než je zdrávo, zaměňující obraz, obdobu v poměrnosti za dokonale postižení nejúplnější a nejtotožnější skutečnosti. Je to tvrdá cesta, těžká cesta, kterou vychovává a vede si Bůh lidi, aby byli schopni spojit se s ním dokonale, otevřít se jemu úplně a oddat se mu jako tvárná látka, do které může Bůh vtisknouti svou dokonalou podobu.

Člověk se musí rozhodnout, že nebude hledati v sobě, ve svých možnostech, schopnostech nejvnitřnější a plnou skutečnost Boží. Tehdy, až se člověk vzdá opovážlivé snahy uzavírat Boha do svých omezených představ a pojmů, až se vzdá odvahy vyjádřiti dokonale Boha svými lidskými prostředky, zalije Bůh člověka svou nekonečností a nesmírností. Neboť Bůh je duch a když se nebudeme snažit tohoto naprostého Ducha zachytit, vyjádřit lidskými, smyslovými a od smyslů odvozenými prostředky, přiblížíme se k němu.

Dr S. M. Braitó.

Náboženství a socialismus

Úkolem socialismu jest zabezpečení „sociálně slabých“ po stránce hospodářské a zlepšení jejich postavení. Ideovým podkladem tohoto konání má být spravedlnost, příslušící každému jednotlivci za jeho význam a práci v lidském společenství.

Brentanovou básní: ... kdo to jednou pocítil, je Ježíškem dětem zavázán...“ A teď... Cokoliv jednomu z nejmenších...

Neurazils, nezemčšnls. neodbyls pouze člověka.

V onom člověku byl Bůh. Onen člověk byl druhým Kristem, třebaže to snad chtěl někdy zapřít a zapíral. A toho Boha jsi urazil, zesměšnil, odbyl.

Zpřítomnil sis hrůzy, nad kterými ti trnulo srdce, když jsi je slyšel zpívat o pašijích... Passio Domini nostri...

Cokoliv

Kdy bude zranění bližního pro nás více než mravním poklesem, proviněním proti lásce k bližnímu (lásce humanitní)? Kdy bude pro nás tím, čím skutečně je — zraněním Krista, účastí na surovosti farizeů?

Cokoliv

„Dej mi, Pane, vody živé, abych nežíznila a nemusela sem již chodit pro vodu.“ pravila Samaritánka. „A i dnešní lidé se ptají, co jim křesťanství vynese — postavení, bohatství, čest?“ pravil exercitátor.

Co to vynese? My nejsme ani takovými materialisty, však přesto se tážeme se spekulací: co nám to vynese?

Klid duše? Sladkou útěchu? Tvá hlazení? Citelnou tvou lásku? Zhavost modlitby? Jistotou a klidnou chůzí po cestě víry? Co nám to vynese?

A místo toho přichází často nepokoj a neklid srdce a duše. únava, odlesk stínů noci olivetské se táhnou svou osamělostí a bezúčtostí až do dnů dnešních, ani jediné dlaně k odpočinutí a pohlazení, bloudění tmou a mlhou. Hlavou se zmítají pochybnosti — jako by ďábel neodbytně klepal a bouřil za zavřenými dveřmi světnice, ve které sedíme a pracujeme, jen venku klidu a zapomenutí nedá buchot a halas: otevři, klid, jistotu, pokoj dám — a máme co dělat, abychom se nerozhéhli ke klice.

Snad jen chvíle pokleku v nočním tichu, chvíle složené hlavy v dlaních po Oběti je útěchou a klidem.

A najednou, když srdce je pohlazené modlitbou, šlehne přes ně bič rvoucí myšlenky — je od Boha, ďábla či od lidí? I to ti může být vzato. Budeš se ploužit malátný modlitbou, tvůj hlas bude dutý a On bude i nadále mlčet.

Co za to budu mít?

Jednoho dne uzná Kristus za vhodné, aby nám tvrdě, ocelově řekl: „Nic, Nic, co ty hledáš.“

Nic!

Prázdní, chudí budeme stát.

Velké Nic se blíží.

Nic a přece Vše.

On sám.

Trhneš dveřmi, aby nevešel?

Nezavírej! Vejde v prázdnotu našeho srdce, v světnici bez omalováněk citelného rdpočinutí v modlitbě, bez obrázků útěch a stolu klidem prostřeného, do světnice vápnem hašeným vybílené. Zaujme ji celou. Nic tu bylo. A nyní je tu Vše.

„Bůh sám postačuje,“ pravila sv. Terezie.

Dá-li ti tu a tam bohatství, dá-li ti vždy bohatství, děkuj a nechtěj být chud.

Dá-li ti tu a tam chudobu, dá-li ti vždy chudobu, pros o sílu a nechtěj být bohat.

Kež by naše víra a láska byly větší!

Ale zdaž to není právě Kristus, který uplatňuje právo dělníka na svoji mzdu a vyhrožuje přísnými tresty těm, kdož by mu ji odpírali? A jest to přikázání o lásce, první a největší přikázání, jež ukládá člověku, aby svého bližního miloval jako sebe. Tato láska k bližnímu jest každému nepostradatelnou nutností, poněvadž jest účinným projevem lásky k Bohu. Jen tak jest možno přiblížiti se a podobati se Bohu — bytosti to nejvýše dobrotivé a milosrdné. Neboť kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, kterak může milovati Boha, kterého nevidí? (1. Jan 4. 20.) Každý katolík dle svého učení se řídící jest v určitém smyslu socialistou. Proto nesmí být dále přehlédnuto, že jest to křesťanský společenský řád, který zabezpečuje nároky nemajetných a pracujících stavů.

Leč úkol křesťana jest ještě větší. Má pečovati o svého bližního nejen po stránce hmotné, nýbrž má se starati především o jeho duši. Neboť bída duševní jest horší než bída tělesná. A věřte, že starostí o duši svého bližního prospějete mu nejlépe, poněvadž je-li duše zachráněna, jest zachráněno všecko. Tímto svým úkolem převyšuje křesťan socialistu, ba můžeme přímo říci: „Rádný křesťan jest víc než socialista.“

Co pomůže plané mluvení o sociálním citění? — Jest třeba prolomiti ledy vlastního sobectví! Jest třeba skutků! Zd. Skoupil.

K R I V É

F E C A D I M

Balada latinská

*Latinář do třídy vchází,
každý tedy povstane,
sedne si a — lidé drazí —
krutý boj teď nastane . . .*

*Jednoho hned vypolává,
otázku mu rychle dává . . .
do notesu čtverku opraví
a potom nám moudře praví:*

*„Nechme toho! No tak tedy
nač je toho potřebí?“
a ohnivě jeho hledy
unikají až do lebi*

sextánovi ubohému.

„Nic neumí — nač to?

k čemu?

*Vysedět chce dostatečnou,
zkoušku potom závěrečnou*

šikovně chce udělat.

Potom ať ho živí stát!

Sextánův sen

Usínám nad stolem a knihou. V hlavě se mi točí kolotoč řeckých slůvek a tvarů, malebně promíchaný geometrickými obrazy. Jen chvílemi z nich nějaký ten sinus či cotangens vyskočí jako lev z klece a zařve mi svou fanfáru do obličejů, až, polekán, uzmím zítřejší vyučování, ale takové zmotané, nesouvislé.

Vidím celý les květin, jak rostou a mávají na mne pestíky a natahují po mně své lepkavé blizny, aby mě na ně chytily jak mucholapka mouchu. A rostliny pořád rostou, již jsou větší než já, již mi zakrývají výhled na modrou oblohu, když náhle se objeví přede mnou obrovská skelná stěna — arktický ledovec na postupu.

Šplhám na něj do závratné výše, zachycuji se krásných krystalů a krystalků, namáhavě přelézám plochy pinakoidální a prismatické, hlava se mi točí jako větrníček na Cheopsově pyramidě, nestačím zachytiti všechny dojmy z měst, která se přede mnou míhají jako předměty na běžícím pásu, vidím všechny krále a panovníky, Sokrata, jak stojí s hlavou vztyčenou uprostřed uličníků a potahuje si nervosně bradku, Cicerona se vztyčenou pravicí, řečníčího na Foru Romanu, když tu jej probodne Caesar perořízkem, volaje při tom: „I ty, Nabuchodonosore!“

Mravokárný Salustius „queritur de natura sua“ a hádá se s Voltairem, kdo píše lepší básně.

Oplzlý Ovidius letí na husích křídlech před hněvem Augustovým, volaje na něho zvučnými slovy své mateřštiny: „In nova fert animus!“ a v zápalu nadšení vzlétne k slunci, ale odtud jej hromovládny Zeus srazí do hlubin mořských. Cestou však si vynalezne bezdrátovou telegrafii, na jejích vlnách ulétne na severní pól, když byl dříve chemickou cestou vysušil Středozemní moře.

Ještě se mi něco zazdá o básnických ozdobách, ale najednou ucítím žduchaneč pod žebry s přátelským napomenutím:

„Tak pojď přece spát, už je deset pryč!“

Maturant

Znáte-li pak Pepička Nechlebovic? Ale jakpak byste ho neznali, vždyť ho zná celá Jihlava a vy že byste o něm nic nevěděli — vždyť přece s vámi chodí do jedné školy. A jakže vypadá? No tak tedy: vyšší postava s mohutně vyvinutým hrudníkem (rozdíl mezi vdechem a výdechem 16 cm), trochu křivýma nohama (skvěle jezdí na koni) a nádherně velikou hlavou. Vlasy tmavě

kaštanové s pěti bujnými vlasy, trochu rozplácly nos (to ten box) a modré oči. A jakpak chodí oblečen — no co bych hovořil, jedním slovem elegant.

Konečně, že jste ho poznali. A čím že je po Jihlavě tak známý, ptáte se. Že se nestydíte to nevědět, to je hned vidět, že se nezajímáte ani trochu o sport a o jazz. Pepík Nechleba — to jméno mluví samo. Boxuje statečně (zatím sice prohrává, ale žádný učený s nebe nespádl), hraje kopanou (včera jste ho mohli vidět na hřišti), jezdí na kole jako rudý bůh atd. Ale on není jen sportovcem, on je také umělcem. A to ne ledajakým, takovým, co vrže na housličky v nějakém tom triu. On ovládá pořádné nástroje, saxík, klaroš, trubu a buben. Přijďte si jen někdy poslechnout do té ulice před dům č. 25. — a uslyšíte na vlastní uši.

A nad to vše je ještě inteligent. Proč by nemohl být nadějný boxer inteligent? Vždyť chodil 9 let do gymnasia, až do té doby, co bylo zavřeno (to byl už v sextě). A teď za dva měsíce bude dělat maturitu. „Vždyť si to chudáček zaslouží.“ říká jeho maminka, „co se natrpěl za ta léta! Představte si, paní sousedko, tři léta musil sedět v kanceláři, a co je na věci nejhoršího, utrhal si, chuděrka, cigarety od úst a nosil je svému představenému — však jsem se nad ním kolikrát naplakala.“

Nu, a proč by nedělal maturitu, divíte se a myslíte si: Když ji budu dělat já... Proto, že si plete Itálii s Anglií a Komenského s Palackým... O tom já přece ani nemluvim — chci vám pouze oznámit slavnostní rozhodnutí tohoto našeho borce a jazzisty — že totiž půjde studovat na profesora češtiny a zeměpisu, neboť je přece samozřejmé, že k němu budou mít dostatečný ohled jako k člověku, který za protektorátu skutečně hodně trpěl. V. S.

Vzpomínky na „pana profesora“

Profesora Škanděru znalo celé slavné město T.

Jeho vzácná osoba stála opravdu za tu pozornost. Pan profesor byl ve své šedesátce dosud statný chlapík, s naježenými vlasy a s hustým strniškem, pravidelně jednou za měsíc vlastnoručně odřeným, na špičce nosu seděly brejle se širokou obrubou. Krátký kožíšek a na nohou vysoké gumáky s holínkami, přes které shrnoval nohavice, doplňovaly jeho úbor. Při jeho hřmotné chůzi holínky mu plandaly na nohou, dlouhé ruce se rozháněly, jako by pan profesor spíše plaval než šel. Jakmile se objevil někde na ulici, hromadně pozdravy studentů ho vítaly na každém kroku:

„klona uctívá! kulíbám! Má úctal!“

A pan profesor hřmotně odpovídal pádným „Servus!“ a klobouk letěl v širokém oblouku k zemi. Chudák, nepozoroval, že studenti mají z toho jundu, že ho předbíhají a že některý ho zdravil, než došel od „Grandu“ k svému bytu, třebaš pětkrát.

Originální byl i ve škole. Na jeho hodiny se těšila celá třída jako na volnou zábavu. To se celá „bouda“ třásla salvami smíchu a „řída“ v druhém poschodí chodil zlostně jako kocour, ze kterého si myši dělají dobrý den.

Pan profesor měl zcela zvláštní metodu vyučovací.

„Studentííí,“ říkával svým typickým nosovým přízvukem, „já jsem praktik.“ A své výklady předváděl tak názorně, že se každý válel pod lavicí smíchy.

Jednou zabloudil i do astronomie a vykládal Koperníkovu soustavu.

„Studentííí, já jsem slunce, rozumíte? Ty, blondáku, tam vzadůů, co jsem?“

„-ím, slunce!“

„Ty, vyjevenej, pocem, to je Merkur. Co seš? Merkur, rozumíš? Stoupni si sem, dřevo, semdlenc, a stůj, tak! A vy, slečinko, vy ste Venuše. A co se červenáš, ty frajle, tak si stoupni tak, a neškleb se tak pitomě, furie jedna?! Víte, studentííí, co je ženská?“ obrací se náhle ke studentům. „furie!“

Zuřivý potlesk z lavic horuje pro slavný výrok a pan profesor docela klukovsky vyplázl jazyk na „dámy“, které se pohrdavě ušklebovaly:

„Ty, skřčená, ty seš Země, ty, dlouhej, ty seš Mars! A tak teď se mě chyťte! Tak ne, ty troubo, napřed Merkur, kerej ste Merkur? Ty, blondáku, jak se meuješ?“

„-ím Kvasnička.“

„Ty blbě, hlbě, blbě,“ šeptá pan profesor a zoufale obrací oči někam ke stropu. „Ty seš Merkur. No, ty si se tátovi vyved. Von si dá na tobě záležet, chudák. Jestlipak víš, že sem tvýho tátu učil?“

Konečně pracně seřadil za sebe hvězdy tak, jak je

Cicerona že má znáti?

Nač? Vždyť může zametati

chodníky a ulice,

toť přec šlechtí velice.

Nač se tady tolik dřeťe?

Jinde vám snad štěstí kvete!

Seberte svých švestek pět,

čeká na vás celý svět!

Neber ohled na latinu,

raděj' běž na ševcov' nu!

Zazvonilo. Prófa oštává,

odchází a pobrblová:

„Třída celá hloupá zcela

zase dnes nic neuměla!“

pan Koperník sestavil do atlasu. Vzadu studenti natahují krky, co se bude dít, stojí na lavicích.

„Tak já sem Slunce, rozumíte?“

Všichni horlivě kývají. To se rozumí přece samo sebou.

„Slunce drží všechny hvězdy u sebe takhle,“ ukazuje, „a teďkom se všecko točí, tak se toč, Káčo, Venuše, rychlejc, furt, víc, eště...“

A hvězdy lítají okolo Slunce, chudák Mars se utrh a letí, bác! — do dveří a teď sedí na podlaze a vyjeveně poulí oči a mačká si bouli na hlavě, patrně z obavy, aby se mu tady snad neprovalil nějaký čertovský rúžek.

A pan „Slunce“ roztáčí zuřivě hvězdy dál, Země lapá dech: „Já, já už ne-mů-žu, já, já...“

„Furt, rychle,“ a náhle nešťastná ženuška Země se utrhla a letí, letí krásným obloukem, rovnou na Mars. Štěstí, že dopadla na měkko, jinak by se nám matička Země rozbila.

Celou učebnou se nese řev, „holomci“ vzadu třískají do lavic a třesou se smíchy.

„Čemu se smějete, pitomci, ludráci? Co je ti k smíchu, ty pidente, ty, ty? To sou vážný věci. Tak vidíte, panstvo, páni studiosové, příklad srážky nebeských těles,“ a ukazuje na Zemi, která leží v náručí blaženého Marse. „To se taková hvězda utrhne, ale nemyslí si, že ze řetězu, jako ty, tedy se utrhne a letí po nebi, to je jako tady ta třída, a někde se srazí s nákou jinou...“

A takových nehod se událo každou hodinu, och je — a myslím, že všichni Škanděrovi odchovanci vděčně vzpomínají na „pana profesora“. Škoda ho... DA.

Jak se mluví

„Mravnost se dá beze zbytku vysvětlit ze sociologie.“ Sociologie je věda nepřilíš stará. A dokonce to ani není věda exaktní, takže s nějakým tím zbytkem se v každém případě musí počítat. Jinak je známo, že mravnost byla dřív než sociologie a dokonce, že mravnost se může docela dobře obejít bez sociologie. I dítě může být mravně, aniž by mělo ponětí o sociologii. Pak-li však ono tvrzení má znamenat, že mravnost se dá beze zbytku vysvětlit ze vztahů sociálních, to jest z výchovy, prostředí, styku s lidmi, pak by to znamenalo, že člověk osamělý, na příklad Robinson, nemůže být mravný, i kdyby sebe horlivěji se o to snažil, pracoval, pečoval o své zdraví, vzdělával se, přemáhal netrpělivost, lenost, malomyslnost, tesknost, hněv a jiné nectnosti. Mravnost je totiž mimo jiné také poměr člověka k sobě samému.

Církev a politika

Před francouzským referendem vydal biskup montaubanský Msgr Pierre Marie Théas prohlášení, v němž je velmi přesně vymezen poměr Církve k politice. „Církev nedělá politiku,“ říká biskup, „ale Církev soudí politiku, a to ne po její stránce technické, nýbrž po její stránce mravní. Církev nedává státům ústavu. Ale Církev soudí ústavu, ne sice po její stránce technické, ale po její stránce mravní.“ (La Croix 6. V. 1946.)

V boji o mír

Staří Římané pokládali válku za nejlepší přípravu míru. Ale přípravou míru není válka s nepřáteli vnějšími, nýbrž boj proti nepřátelům vnitřním v člověku, a to jsou: sobectví, chtivost, násilnost, hrabivost, touha po moci. Není řádu vnějšího bez řádu vnitřního. Neklid světa jest jen výrazem neklidu vnitřního. Dokud se nepodaří uspořádati člověka vnitřního, nepodaří se ani uspořádati lidskou společnost. Chaos vnější jest jen obrazem a výrazem chaosu vnitřního. Bylo by divem nepochopitelným, kdyby byl ve světě mír, když není pokoje v duších.

Horác jako kazatel

Vypravoval jeden kněz, že si před spaním vzal z knihovny svazek Horáce v přesvědčení, že jistě při tom usne. Neusnul. Četl šestou ódu z třetí knihy, kde básník mluví Římanům do svědomí: „Viny předků padnou na tvou hlavu nevinnou, o Římáne, dokud neobnovíš chrámy bohů, které se rozpadají, a jejich obrazy, jež jsou potřísněny prachem a kouřem. Jen když se pokoríš před bohy, budeš vládnouti světu... Pokolení nemravná zneuctila manželství a rodinu... Necudnými tanci ionskými a zkaženým uměním se vychovává dívka troufající si ještě myslet na manželství... Mládež, která potřela Hannibala, se nezrodila z matek, které již před manželstvím přemítaly, jakým způsobem budou klamat své muže...“

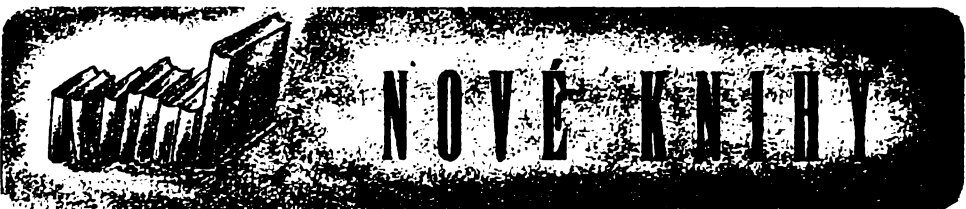
A ten kněz si řekl: To já říkám také s kazatelnou, ale lidé si myslí: Ty jsi člověk z jiného světa, to je tvé řemeslo, ty tak musíš mluvit, ale my lidé nové doby, budovatelé nového světa — — — A tak ten kněz tu noc přece jen nespál.

Thales

*Z hvězd vyčetl, že bude mnoho oliv.
I skoupil lisy, prodal, dobrý získal kov.
Jen chtít a vydělal by na čemkoliv —
leč pravdu a ne zlato hledá filosof.*

Carlyle

*Ctil hrdiny, div nepěl o nich ódy,
o šatech přemýšlel on jediný.
To nic: my máme šaty vyslé z módy,
leč za to módní ctíme hrdiny.* Cato



Dr Reginald Dacik: **Mravouka**. Dominikánská edice Kryštal. Olomouc 1946. Str. 420. Cena 120 Kčs.

Kniha nepodává jen soustavu přirozené ethiky, jak by snad název dával tušiti, nýbrž výklad mravních pravd na základě katolické věrouky, jež vidí v člověku tvora povzneseného do řádu nadpřirozeného, avšak i hříchem prvotním padlého. Tím základním hlediskem se katolická mravouka ostře odlišuje od ethiky pantheistické, která člověka zbožšťuje, i od ethiky materialistické, která člověka snižuje na pouhého živočicha s cílem ryze přirozeným. Předností knihy Dacikovy je především přesný dogmatický základ podle zásad svatého Tomáše Akvinského, zaměření k pozitivní stránce mravního života. Autor správně považuje výklad o dobru za daleko důležitější než výklad o zlu. Mravní zlo je konec konců jen jakési mravní vakuum, nedostatek dobra. Cíň dobro je první cíl mravního života, kdežto Varuj se zlého má význam až druhotný. Zvláště mladým lidem je třeba povědět, v čem je velikost a krása dobra. Duše zanícená touhou po dokonalosti se pak již neobírá otázkou, co je hřích a co ne: zlo již není pro ni problémem. Vlivem tohoto zaměření opouští autor obvyklé schema desatera, jež svádí k zdůrazňování záporné stránky mravnosti, buduje svou mravouku na pozitivních ideálech a učí vidět celý lidský život ve světle Božím. Toto nejhodnotnější theologické dílo po druhé válce světové u nás vydané jistě přinese mnoho užitku zvláště inteligentní mládeži naší, která, jak víme, po něm sahá s dychtivostí.

Dr Bohdan Chudoba: **Jindy a nyní**. (Dějiny českého národa.) Vyšehrad. Praha 1946. Str. 464. Cena 165 Kčs.

Svůj originální názor na dějepis vyložil autor již dříve ve své knize **O dějinách a pokroku** (Akord, Brno 1939) a učinil jej i základem své knihy o českých dějinách. Hlavní myšlenky toho názoru jsou: 1. Nelze pokládat jednu událost za příčinu jiné události. 2. Nelze plně poznat, jak se co v minulosti sběhlo. 3. Nemáme práva odsuzovat historické osobnosti. 4. Dějepisná hodnota věcí minulých tkví v jejich významu pro nás. 5. Zdrojem kultury je člověk a nikoliv nějaké pomyslné prostředí, na příklad národ. Už tato základní hlediska činí knihu velmi podnětnou a průbojnou. Za její největší přednost je třeba pokládat živé a plastické vyličení kulturních dějin českých, v němž jasnost a přehlednost, slohové umění a smysl pro zkratku se snoubí v dokonalou syntésu vzdálenou jakéhokoliv suchopáru. Je možné, že autorův názor na dějiny bude odborníkům anebo i neodborníkům zámlkou k všelijakým filosofickým vypadajícím výhradám, podrobnůstkářům pak k vypichování jednotlivostí; ale je jisté, že o ceně a dalším osudu knihy rozhodne kritika čtenářská a ta bude nejen příznivá, nýbrž nadšená.

Josef Kratochvil (ps. Baby): **Mezi junáky**. Příručka vedoucím i rádcům pro první kroky v junáctví. Ilustr.: Liška, J. Lukáš, uč. A. Kilián, A. Kokeš. Dr Fanderlík, autor a j. Brno. Občanská tiskárna, 1939. 150 str. s tabulkami a 8 listy fotografií. Cena neváz. 21 Kčs.

Vysvětlení, poučení a návod k založení a vedení oddílu, rozsah zkoušek. Příručka určena hlavně venkovským zakladatelům katol. junáckých oddílů.

Dr Miloslav Skácel: **Socialismus a sociální reforma**. Praha. Nakl. ČAT. — Universum. 1946. Str. 40, brož. 15 Kčs.

Autor probírá filosofické základy dialektického materialismu a marxistického humanismu. Podrobuje socialistickou nauku o společnosti bystré kritice a dochází k závěru, že soukromé vlastnictví nejlépe prospívá i celku.

Rediguje Hádankářský O „Litavan“.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.



MILÍ PŘÁTELÉ! Redakce „Úsvitu“ nám světila tento hádankářský koutek. V každém čísle v něm přineseme několik hádanek, na nichž budou moci vyzkoušet svůj důvtip hádankáři začátečníci i pokročilí. Vaše vlastní hádankářské i křížovkářské výtvary rádi uveřejníme. Kromě čisté zábavy a poučení máte možnost získati za řešení hádanek i pěknou výhru, neboť v dnešním čísle zahajujeme

podzimní řešitelský turnaj o titul přeborníka čas. ÚSVIT

Turnaj má 3 kola, a může se ho zúčastniti každý odběratel t. l. Řešení i kupony si stírádejte a zašlete je po prosincovém čísle najednou. Každá vyřešená hádanka se hodnotí 2 body, poloviční nebo vedlejší řešení 1 bodem. Kdo dosáhne nejvyššího počtu bodů, získává titul „preborníka podzimního řešitelského turnaje „Úsvitu“ a tři hodnotné knihy v ceně 200 Kčs. Dalších deset bude odměněno rovněž hodnotnými knihami. Upozorněte na turnaj své známé a zasvěťte je do kouzel otazníku. Nebudete-li něčemu rozuměti, napište nám, rádi poradíme. Sdělte nám všechna svá přání a případné návrhy, vynosnázíme se, aby tato stránka byla pro Vás opravdu radostí, zábavou i poučením současně.

Těšíme se na Vaše dopisy a přejeme Vám hodně rozlouskaných oříšků i kokosů!

Hádankářský O „Litavan“.

I. kolo řešitelského turnaje.

1. Přesmyčka.

LESNÍCI

2. Přesmyčka (literární).

DVA ARABI

3. Přesmyčka (vlastnost).

STO VILEK

4. Záměnka (K—B).

Starý sedlák zavolá si
k polní práci muže dnes.
Jeho dcerku vábí les,
byla by v něm stále asi.

5. Obložka.

Za svítání vykročili
cizinci dva velmi čilí.

6. Přemístěnka.

V močály pták letí v dáli
krajem v žhavém vzduchu,
je čas sklizně, slunce pálí,
v polích plno ruchu.

7. Vsuvka.* (t)

Vůně ----- se line;
co myslíš, je to vepřová či ne?
*Vsadila se příbuzná s mou ženou,
že to cítit rybou usmaženou.

8. Citoslovka.

Vzdálený tok úmysl dnes zkazí,
*po doktoru pátrá kněz tu marně,
při povodni - tok se vylil z hrází -
pomáhá ten zraněným již zdárně.

9. Ráček.

Jizba chladná, kachlová však
----- vytopí,
zkřehlý v poli -----,
teplem rád se obklopí.

10. Přemístěnka.

Zřel jsem v dálce na pobřeží
--l-- --- se v moři zhlíží,
-l- -----, po vlnách běží
světlo, loď se v přístav blíží.

Blahozvěst o valnici nevalné.

Poněvadž banda študácká nemohla zapomenout na mohutné recese valnicové, rozhodl se revoluční akční výbor resolučního odborového hnutí uspořádati první valný sjezd všech reakcionářů ústředních i akcionářů katolických. Davše proto hlavy v hromadu, vyvolili sobě za místo prvního odpočinku bytelně hrazené město Olomóc, fortelně hájené bateriemi přeuleželých syrečků.

Proto ten čtvrtek po neděli desáté po sv. Duchu bylo stanoveno zahájení a v předvečer sv. apoštola Bartoloměje slavnostní zakončení veleslavného sedání. Škamnové poskytla nezištně věkovitá téměř celého půl roku stará Alma Mater Patris Patrie Pala scis.

Neslétají se holubi na střechu, aniž supi na vršinu, nýbrž študiosové na valnici. Všechny

! Řešení nezasílejte hned! Uchovejte si je i s kuponem a vyčkejte našich dalších pokynů.

Hádanky: Kupon č. 1

vlaky jsou přeplněny jako by se jelo na šmelinu a ono se opravdu jede na šmelinu, jenže tentokrát duchovní. Vlaky a nádraží chrlí ze svých útrob lid chtivý obžerství duchovního.

To na pokřik stalo se panoše ministerského a sjeli se i mluvkové přemnoží, jinak zvaní řečníci slavnostní. Když zástup jejich zočili materiálové hlasovací, usnesli se zvoliti hrůzou jsouce jati otřesitelnou verifikátorů dvě, kteříž skvosty ony mudrovní za všechny je vyslechli by. To otcové dva byli, z nichž jeden běl a druhý čern fajfkou zdoben chodívá. Však pro zásluhy jejich pouze na stolce plyše rudého je usadili a aby odvahy k poslechu vejsplechtů vznešených jim dodali taktěž tváří tvář jim na sesle jinak kleriky osazovanými se usadili. Panoše ministerské studem se růžovíci aby pomstu na jejich hlavu dštíti dopustilo, zástup valný lidí, kteří se rádi poslouchají obšírně k nim promlouvati nechalo. Když všichni studiosové, téměř k smrti znaveni nasloucháním mnohých byli a pro povznesení myslí stanov, řády a statuty jim k posouzení a schvalování předloženy jsou. Poněvadž ani tato rozkoš jejich zmlsané uši a kručící břochy pozvednouti nemohla, zasmušilo se panoše shora řečené žalem nevyličitelným převelice velmi a jalo se usilovně špekulirovati, kterak by náladu pokleslou pozvednouti možno bylo. I připadlo na myšlenku vešpásnou, aby listy zvláštními různí potentátové podělení byli. Za velkého lkání a pocení nohou sesmoleny byly listy odpovědné ministrům prerůzným, v nichž slovy perutnými jim po různu spíláno bylo. Takto obmyslně uondaní bakalářové odkévali v naději na konečný oběd vše, co jim k odkévání předloženo bylo, a sjezd byl zakončen jako nad jiné úspěšný.

Nejotrlejší však bakalářové, pokoje sobě nedadouce a strasti ony statečně překonavše ještě po vyjití hvězd k tabuli vínem a sardinkami obtíženě s mnohými mutacemi tuto resoluci poslední pracně jsou složili, složivše napsali a napsavše odeslali.

Původní zpráva Catonových peripatetiků.

Dypisujeme fotografickou Soutěž

Každý z Vás, obdivovatelé černého umění, jste na těchto prázdninách nalovili množství nej-různějších záběrů, romantických, sentimentálních, vážných, veselých, krkolomných, uměleckých i méněuměleckých. Změřte své síly v zápase o nejlepší snímek! Komise bude rozhodovat o každém snímku a nejlepší budou odměněny.

I. cena 400 Kčs, II. cena 200 Kčs, III. cena 100 Kčs

Tyto, ale i ostatní, které nezískají žádnou cenu, stávají se majetkem archivu „Úsvitu“ a budou příležitostně otiskovány. Zasílejte nejlépe výrazné snímky na lesklém papíře, vystříhejte se pokud možno chamoix (teplý nádech se ztrácí reprodukcí), a to na adresu: Studentský katolický apoštolát, Brno, Běhounská - Typos.

Uzávěrka soutěže 30. listopadu t. r.

Snímky odeslané po tomto datu nebudou do soutěže přijaty.

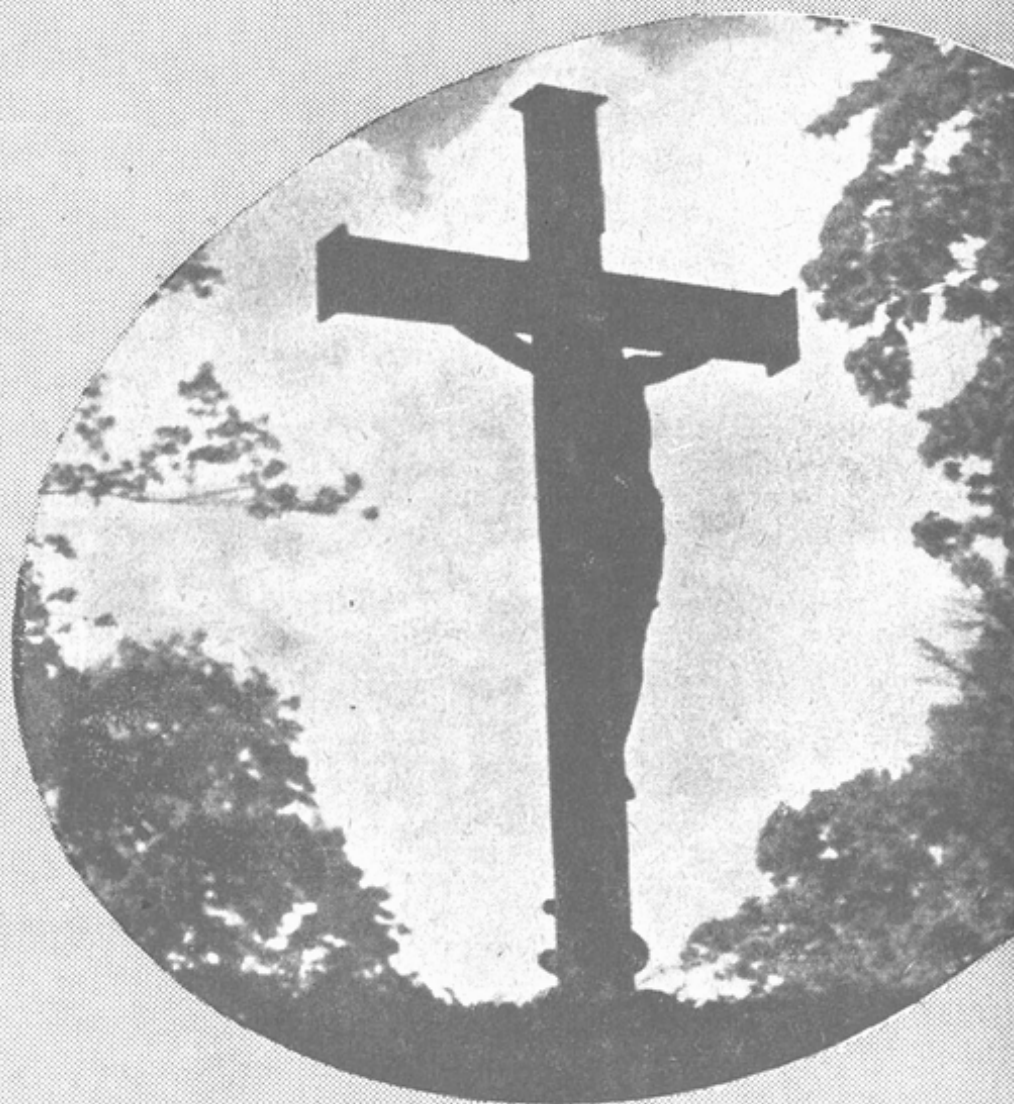
Kalendář katolického studentstva na školní rok 1946 - 47

Z obsahu: Informace o studiu. - Ruský jazyk a přízouk. - Anglická nepravidelná slovesa. - Francouzská nepravidelná slovesa. - Chemie. - Z dějin Palackého university. - Soutěž atd.

Cena 14 Kčs

Objednávky: Edice AKORD, Brno, Starobrněnská ulice 19-21

USVIT



2

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Leopold Vrla.

Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Leopolda Vrla, Ostrava-Přívoz (Humboldtova čis. 7), reálné gymnasium.

Zprávy redakční. Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslané příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

Vyšlo 9. listopadu. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Leopold Vrla. — Odpovědný redaktor P. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. počt a telegrafů v Brně, č. j. 1A-4-2570-0:119.895. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos.



Milému studentstvu.

Slavný a dodnes s úctou vzpomínaný rektor Masarykovy university, prof. Arne Novák, pronesl při své opětné rektorské instalaci v r. 1939 myšlenku, že naše vysoké školy plní jen tehdy své poslání, když nad všemi poslucháři a laboraťemi bude vládnout duch — duch vítězí nad hmotou a ji ovládající. A poněvadž pouhý lidský duch sám o sobě nestačí zvládnout tento úkol, skončil řečník ozýváním tvůrčího Ducha Božího: *Veni Creator Spiritus.*

Slova ta byla pronesena v době, kdy ani učený autor ani nikdo z nás nemohl tušit, jak lidský duch bude ponížěn, zneuctěn a ztročen právě hmotou, nad níž měl vítězit a ji k dobru lidstva ovládat. Nemyslím tím ani v své řadě ohromné a takřka nenapravitelné škody, které způsobily podivuhodné vynálezy moderní techniky na lidských životech a staletých kulturních památkách. Vždyť daleko větší škody byly způsobeny a nebezpečnější rány zasazeny lidským duším těmi, jejichž rozum byl zatemněn

vášnemi, které způsobily škody a vyvolaly hrůzy téměř apokalyptické — „neboť všecko, co jest ve světě — žádost těla, žádost očí a pýcha života — není z Otce, nýbrž jest to ze světa“. (II. Jan 2, 16.) Zkušený státník nazval tento stav zezpřecštěním ba zpekelněním života.

Vy, milovaní studenti, hlásíte se ke směru, který uznává provenství ducha. Ba více, vy všichni jste přijali Ducha sv. a jistě často — jak pevně věřím — v pokoře a důvěře se modlíte: *Veni Creator Spiritus.*

Pamatujte, že tento Duch Boží je duch pravdy. Tato pravda byla Synem Božím zjevena a Duch Boží ji v Církvi uchovává ryzí a neporušenou. Proto važte si této pravdy, která jako pochodeň osvětluje vám ztemnělé stezky na pouti životní. Zde platí slova často sice citovaná, ale nesprávně vykládaná: *Hleďte pravdu, milujte pravdu, obhajujte pravdu a jiným ji podávejte a zprostředkujte!*

Duch Boží je duch síly, neohroženosti a statečnosti. Milostí Jeho posílení přemáhejte v sobě lenost a pohodlnost, bojácnost a zbabělost, která na úkor lepšího vnitřního přesvědčení ráda pluje s proudem, statečně bojujte proti všem nástrahám a pokušením, ať už přicházejí odkudkoliv. Mužně si počínejte v důvěře v pomoc Boží, vždyť „Bůh je to, jenž působí ve vás i chtění i konání podle dobré vůle (své)“. (Fil. 2, 13.)

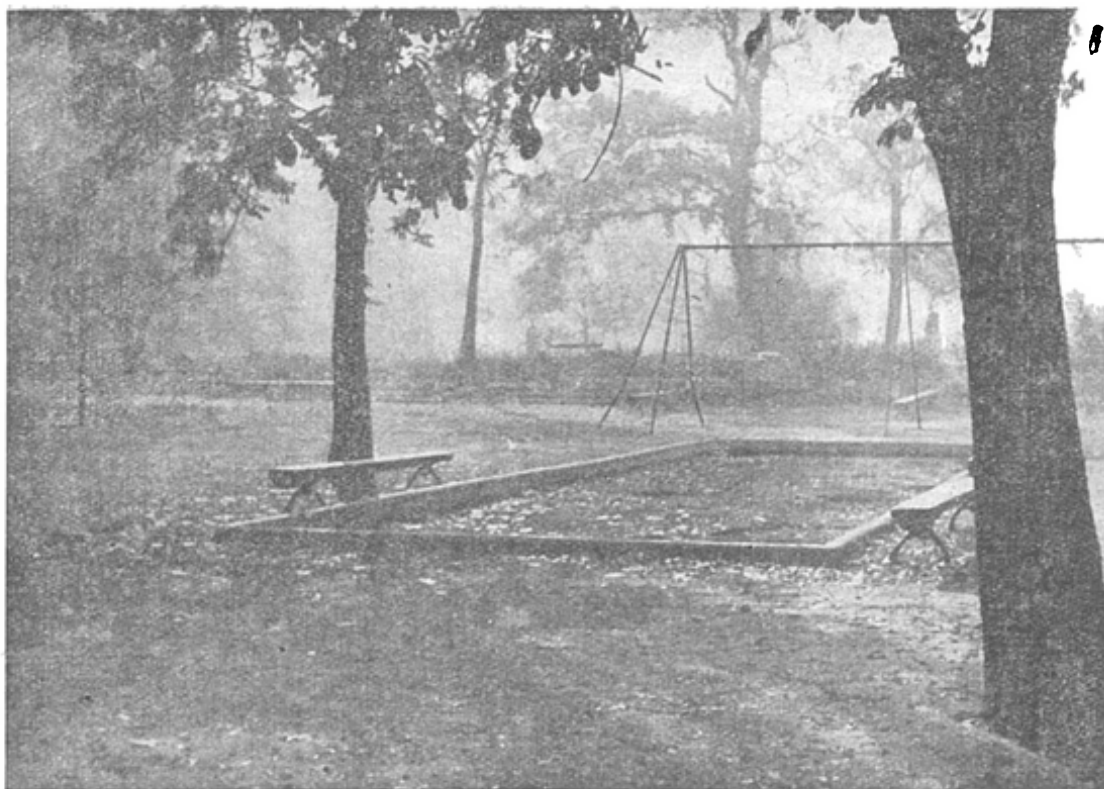
Ovocem pravdy a statečnosti jest svoboda, t. j. nezávislost od jakéhokoliv nátlaku zvenčí, ale i nezávislost vnitřní, pevná vláda nad sklony, pudry a vášněmi. S touto svobodou, kterou můžeme nazvatí vzácnou korunou lidské duše, jest však nerozlučně spjata odpovědnost nejen před nejbližším okolím a snad i dějinami, nýbrž především před vlastním svědomím a hlavně před Bohem všemohoucím a nejvyšším spravedlivým. Zde platí Kristovo: „Pravda osvobodí vás.“ (Jan 8, 32). „Každý kdo páše hřích, jest otrokem hříchu.“ (Jan 8, 34.) Jasně vědomí důstojnosti, k níž jsme Bohem povoláni, spolu se živým pocitem odpovědnosti povede vás bezpečně tímto životem.

A konečně Duch Boží je duch lásky. „Láska Boží rozlita je v srdcích našich skrze Ducha svatého, který nám byl dán.“ (Řim. 5, 5.) — Lásky je nám potřebí především a nad všechno, dětinné lásky k Bohu a z ní vypěraující opravdové a účinné lásky k bližnímu. Jen z této lásky spravedlností podložené vzejde světu přežádoucí mír, po němž všichni toužíme. Dobře to vystihl zástupce naší republiky na mírové konferenci, když řekl: „Všichni chceme mír a všichni potřebujeme mír, musí se nám všem dostat míru. neboť jinak...“ (a tuto větu nedokončil). „Představte si — tak pokračoval — dlouhý, ba trvalý mír, nebylo by to nádherné?“ A cestu k uskutečnění této tužby dává svatý Apoštol slovy: „Usilujte o to, co je pravdivé, co důstojné, co spravedlivé, co čisté, co svaté, co je ctnostné a co jest chvályhodné. Čiňte to, čemu jste se naučili, a Bůh pokoje bude s vámi.“ (Fil. 4, 8—9.)

Končím slovy Miláčka Páně: „Psal jsem vám, jinoši, protože jste silni a slovo Boží zůstává ve vás a přemohli jste zloducha.“ (I. Jan 2, 14.)

Ze srdce vám žehná

† Karel, biskup brněnský.



Podzimní ráno
v sadech.

Foto V. Blažek.

Milan Zapletal:

Secesní historie

Klávesy na starém pianě byly zažloutlé a z kupy not dýchal tichý smutek.

Slečnu Marii odvezli včera do blázince.

— Ona byla vždycky taková divná, pomlouvaly ji sousedky.

Když byla Marie ještě malá holčička s červenou pentlí ve vlasech a drobnými prstíky, které nejspíše vybrnkávaly prostičkou melodii na klavíře, dýchaly již čtyři staré lípy do pokoje svou vůní a večer šuměly tiše do babiččina vypravování o Zlatovlásce. Celé Mariino dětství, prosté jako článeček v čítance pro druhou obecnou, bylo prodchnuto vůní lip.

To už byla Marie veliká. Chlapec na obrázku ve slabikáři pouštěl draka dál a stránka číslo 45 hlásala stále, že bez práce nejsou koláče. Jednoho dne jí kupec na náměstí řekl po prvé »slečno« a Marie zapomněla na červenou pentli ztrácející barvu v přihrádce starého rodinného prádelníku. Sháněla pilně podpisy do tanečního pořádku a hudba hrála valčík o veselém městě na Dunaji. Pan Bureš měl sice těžkou ruku a podpis přes celou stránku drobné knížčky, ale nechyběl mu ani statek a tučná spořitelni knížka.

Ne, osmnáctiletou to z míry nepřivedlo.

A potom přijeli na prázdniny studenti. Nosili škrobené límečky, byli plni humoru a tlustá paní starostová si nemohla vvnachválit, jak uctivě ti mládenci zdraví. Byla tak prostoduchá, že nezpozorovala v jejich chování ironii.

Marie s nimi hrávala divadlo a po právu všech mladých dívek se zamilovala. Po prvé a navždy, jak to bylo tehdy zvykem. A snad ji

měl Pavel opravdu rád. Ašpoň to tvrdíval, když stáli spolu pod lipami a když Marie pro jeho oči zapomínala na celý svět.

Ale pak přišla válka.

A v pokoji se čtyřmi mohutnými lipami před oknem plakala dívka do bílých podušek pro mladého jednorozčáka, který odešel do Haliče a nevrátil se.

Bůh ví, proč se tenkrát Marie nevdala. Snad chtěla něco na osudu vyvzdorovat, ale bylo to zbytečné. Pan Bureš s lítostí sklapl knížku městské spořitelny a řekl si:

— Co na tom, slivovice je také rodu žen ského!

Marie zůstala sama a jediné, co jí ještě přinášelo trochu útěchy, byla hudba. Na stoličce u klavíru kupily se noty a zdálo se, že jich bude přibývat jako kaše v pohádce o kouzelném hrnečku. Nyní již nehrála se studenty divadlo a obchodníkově »slečno« začínalo mít trochu výsměšný tón. Holčičky, které učila hrát na klavír, nosily ve vlasech červenou mašli a slečna se jich někdy ptávala:

— Copák dělá maminka, panenko?

Potom přešla dívka stupnici, udělala pukrlátko a Marie osaměla. Den po dni žila životem, o kterém se říká, že je šedivý. Jediné, co stará panna s dlouhými, nervosními prsty ještě milovala, byly čtyři staré kmeny, které v létě voněly medem a zvučely písničkou včel.

Jednoho dne přišli k domku s lipami tři páni. Snad byli od úřadu. A prý čtyři lípy musí zmizet. Povede tu nová silnice. Marie



Selské stavení.

G. Göpfertová-
Gruberová, akvarel.

zbledla a bránila se. Bohužel, nezáviselo na ní, budou-li lípy žít. Ten večer, kdy stromy ležely uboze a bezmocně na zemi, usedla slečna ke klavíru a hrála snad celou noc.

Kytice tónů se rozvila a zavoněla prudce jako vítr ženoucí se pustou vroubenou vahadly studní, hlubokých jak dívčí oči. Divoce zpívala měď basů a horní oktávy cinkaly jako zvonečky vřesu na horských stráních a mluvily mazlivou řečí malého děvčátka okouzleného medvídkem pod vánočním stromkem. Marie vdechla strunám svými prsty život. Svůj ži-

vot, který žila, i ten, který chtěla prožít. Snad byla v té chvíli blízká genialitě. Ale genius má prý jenom krůček k šílenství.

A ráno ji odvezli.

V prádelníku zůstala vyrudlá stužka a omezené paničky z malého města měly o čem vyprávět.

To je konec příběhu, jenž připomíná zažloutlou fotografii v albu z odřeného plyše. Příběhu s popraškem smutku jak trochu falešný akord starého pianina se zašlou klávesnicí.

Jiří Rus:

Šenkýřka

*Už zase zapadá za střechy z kamene,
stříbrné slunce jak kutnohorské mince.
Kdo viděl Vlašský dvůr a kdo si vzpomene,
deset slz ze stříbra potězká ve vzpomínce.*

*Hospoda prázdná je a naše zahrada
je plná uschlých květin.
Už zase zapadá... už zase zapadá...
hospoda prázdná je, tak jako dávno předtím.*

*Nad všemi vízkami za chvíli vyjde měsíc,
opilý od stříbra a od piva,
ta jeho žlutá tvář kdekoho potmě děsíc
žlutě se usmívá.*

*I hvězdy zasnívají jak špetka kumpánů,
kteří opít noc chodí sem.
Ruce jsou od stříbra a touží po džbánů
a zvoní stříbrem každým dotekem.*

*Už zase zapadá za něže Barborynu,
biřici zamknuli světlo do Vlašského dvora
a dolů chrlí ven kovkopy plné dřiny,
pečet je na nebi se jménem: Kutná Hora.*

O lásce a přátelství

1. Podstata lásky.

Lidské společenství musí především býti vybudováno na spravedlnosti. Ale spravedlnost o sobě je chladná a zachovává vzdálenost mezi člověkem a člověkem. Teprve láska buduje mosty. Spravedlnost dává člověku, což jeho jest. Láska dává sebe samu. Spravedlnost rozlišuje mezi tvým a mým. Láska zná jen naše. Láska je duší spravedlnosti.

Láska k bližnímu jest důsledkem lásky k Bohu. Byloť řečeno: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22. 37—39.) „A toto přikázání máme od Boha, aby ten, kdo miluje Boha, miloval též bratra svého.“ (I. Jan. 4, 21.) Z toho je patrné nejprve, že jsme povinni milovati bližního, a dále, že láska k bližnímu a láska k Bohu jest jedna a táž láska.

Bližního máme milovati vnitřní láskou přejnou, ale také vnější láskou účinnou. „Kdo má statek tohoto světa a vidí bratra svého, an trpí nouzi, a zavře před ním srdce své, kterak láska Boží zůstává v něm? Dítky, nemilujeme slovem, ani jazykem, nýbrž skutkem a v pravdě.“ (I. Jan 3, 17—18.)

Láska k bližnímu jak vnitřní, tak vnější, má býti obecná, to jest, má se vztahovati na všechny lidi, takže nikdo z ní není vyloučen, ani hříšník, ani nepřítel.

2. Řád lásky.

Láska má trojí předmět: první je Bůh, druhý my sami a třetí je bližní. Na prvním místě máme milovati Boha nade vše, na druhém seba pro Boha, na třetím bližního pro Boha.

Normou či měrou lásky k bližnímu jest láska k sobě. Nejsme povinni milovati bližního více než sebe, nýbrž stejně a podobně jako sebe: „Co chceš, aby druhí ti činili, čin i ty jim.“ V tom smyslu platí zásada: zřízená láska počíná u sebe samého. Dobra, která sobě i jiným přejeme a opatřujeme, jsou trojího stupně:

a) dobra duchovní nadpřirozená: život věčný, milost Boží a ctnosti, a dobra duchovní přirozená: rozum, vůle, svoboda;

b) dobra tělesná vnitřní: život, zdraví;

c) dobra tělesná vnější: čest a dobré jméno, statky hmotné.

Dobra duchovní nadpřirozená jsou přednější než dobra duchovní přirozená. Dobra duchovní jsou přednější než dobra tělesná. Dobra tělesná vnitřní jsou přednější než statky hmotné. Dobra mravní jsou přednější než dobra tělesná.

Potřeba, kterou má bližní, jest buď duchovní nebo tělesná. Obojí pak může býti buď krajní nebo naléhavá, nebo obyčejná. Řád potřeby, v níž je třeba pomoci bližnímu s větší nebo menší závazností, jest tento:

a) duchovní potřeba krajní (v níž bližní bez cizí pomoci vůbec nemůže zachrániti svou duši nebo snad jen s velikou obtíží);

b) duchovní potřeba naléhavá (v níž bližní bez cizí pomoci jen těžko může svou duši spasiti);

c) potřeba tělesná krajní (v níž bližní bez cizí pomoci nemůže zachovati život tělesný);

d) potřeba tělesná naléhavá (v níž bližní bez cizí pomoci utrpí těžkou škodu na majetku, na cti, na životě);

e) potřeba duchovní nebo tělesná obyčejná (v níž bližní bez cizí pomoci se ocitá v nesnázi duchovní nebo tělesné, ale ne těžké).

Jde-li o dobra téhož stupně a o potřeby téhož stupně, nejsme povinni milovati bližního více než sebe. Jde-li však o dobra různého stupně a potřeby různého stupně, jsme povinni často milovati bližního více než sebe. Na příklad jsme povinni více milovati bližního, pokud jde o dobra duchovní, než sebe, pokud jde o dobra tělesná, vnitřní nebo vnější. Jsme povinni milovati bližního více, pokud jde o dobra tělesná vnitřní, než sebe, pokud jde o dobra vnější.

Je v přirozenosti lidské, že cítíme k některým lidem větší přichylnost než k druhým. Bylo by bludné, kdyby někdo tvrdil, že se přiči křesťanské dokonalosti, milujeme-li jednoho člověka více než druhého z důvodů pokrevnosti, příbuzenství a přátelství. Nejsme povinni milovati všechny lidi stejně. To nám potvrzuje i příklad Kristův, který miloval Jana více než ostatní své učedníky.

Objektivně jsme povinni více milovati ty, kteří jsou lepší, ale na základě přirozených vztahů pokrevních, příbuzenských a přátelských dáváme přednost těm, kteří jsou nám bližší, jde-li o stejnou potřebu. Je-li potřeba nestejná, musíme dříve přispěti těm, kteří mají potřebu větší, i když jsou nám méně blízcí.

3. Přátelství.

Je pravda, že jsme povinni milovati všechny lidi, ale je též pravda, že nemůžeme milovati všechny stejně. Kdekoliv se vyskytne zvláštní důvod a potřeba dobra, učí svatý Tomáš, tam je také zvláštní důvod a potřeba zvláštní ctnosti. Dobro je v řádu. Řád pak vyžaduje, aby se člověk choval ne stejně ke všem lidem, nýbrž ke každému přiměřeně. Tuto přiměřenost pak určuje zvláštní ctnost. Nazývá se přátelství. (S. Th. 2—2, q 114, a I.)

Čím se liší přátelství od lásky? Ne každá láska je přátelství, ale každé přátelství je láska. Milujeme sebe a není to přátelství. Milujeme dobré a krásné věci a není to přátelství. Přátelství totiž nevychází z toho, co přejeme sobě, nýbrž z toho, co přejeme druhému. V přátelství je dokonce obsažena i láska k nepřátelům. Milujeme-li přítele, milujeme z lásky k němu všechny jeho přátele, příbuzné, poddané, i když nás urážejí a nám křivdí. (S. Th. 2—2, q 23, a 1.)

Láska je povinnost. Přátelství není povinnost. Jsme povinni přátelství dobré všem lidem. To je láska k bližnímu. Otázka jest, proč některým přejeme více. Na to více nemá nikdo práva. Svatý Tomáš učí, že přátelství jest jen v tom smyslu částí spravedlnosti, že je vztahem k bližnímu, odlišuje se však od spravedlnosti tím, že není v plném slova smyslu povinností. (S. Th. 2—2, q 114, a 2.)

Přátelství jest jednou z nejvzácnějších hodnot života. „Přítel věrný je záštita mocná, a kdo ho našel, našel poklad,“ (Sir. 6, 14.) Věrnost jest význačným prvkem v přátelství, ač se nezakládá na slibu jako věrnost manželská. Tím však není řečeno, že by přátelství

nesmělo býti přerušeno, na příklad, když jeden z přátel se změnil tak, že styk s ním se stává mravním nebezpečenstvím, nebo když vývojem fyzickým a duševním vzniknou příliš velké rozdíly, aby přátelství mělo mravní význam.

V přátelství jsou i veliké hodnoty výchovné. Pro mladého člověka jest důležité, aby jeho osobnost se dotvořila stykem s jinými osobnostmi. Ustavičné hledání ideálního přítele i přes všechna hořká zklamání, která s ním bývají spojena, jest životní součástí osobního vývoje. Jest pravděpodobno, že mladý člověk nenajde vždy harmonický vztah, po němž touží, avšak reakce mezi „já“ a „ty“ mu pomáhají, aby vnitřně uzrál. Volba přítele má velikou důležitost pro budoucí myšlenkový a citový vývoj. Rozhodující význam v mravním vývoji mladého člověka mívá jediná osoba, jíž se mladý člověk oddává celou svou životní věrou. Hledá pochopení a tímto pochopením se utváří. Doba, kdy se pozná, že preidealizovaný přítel jest bytostí z masa a krve, může býti tak zlá, že vyvolá dočasnou krizi; byl však opravdu dosažen určitý stupeň vývoje, a to je vše, na čem opravdu záleží.



Když chodil Diogenes ulicemi athénskými za bílého dne se svítilnou v ruce tváře se, že někoho hledá, Athénané mu ve své omezenosti, jak se říká, nalítli, a ptali se, koho hledá. Nikoho nenapadlo, že by bylo nejmoudřejší nechat ho chodit a neptát se ho nic. Takto však musili spolknout jeho jízlivé tvrzení, že lidé chodící po agoře nejsou lidé, nýbrž zvířata. Skrytou touhou každého filosofa jest, abychom žasli nad jeho podivnostmi. A není většího trestu pro filosofa než nedát mu podnět, aby námi pohrdal. Mnoho zla na světě bylo způsobeno tím, že lidé brali nápady filosofů příliš vážně. A nejvíc tím, že lidé věřili filosofům, kteří prohlašovali lidi za pouhá zvířata. Vitium hominis natura pecoris — že chybou člověka jest jeho hovadská přirozenost, říká i svatý Augustin. Ale nám je třeba nejen vědět, jací jsme, ale také, jací máme být. A starý, neznámý filosof řecký to byl, jenž řekl pravdivě a vskutku moudře: Něčím krásným je člověk, je-li člověkem.

Rubens uměl proměnit plačící dítě ve smějící se jediným tahem svého štětce. Ten, kdo umí skutečné dítě skutečně plačící proměnit ve smějící se, je větší umělec než Rubens.

●

Dětský pláč nebereme příliš doopravdy. Dítě pláče stokrát za den a třeba pro nic. Naše matky nám říkávaly, že z pláče budeme hezčí. A někdy i drasticky: Co vypláčeš, nevypotíš.

●

Je pravda, že o Pánu Ježíši nečteme v evangeliu, že by se byl smál. Čteme tam pouze, že plakal nad Jerusalemem a nad mrtvým Lazarem. A i když se nesmál, neznamená to, že by se nebyl usmíval — jinak by nebyl pravým člověkem a nemohl by mít rád děti.

●

Cicero vypravuje, že tyran Dionysos, byv vypuzen ze Syrakus, uchýlil se do Korintu a tam si založil školu. Jsou však tyranové, kteří odnikud nebyli vypuzeni, ale jakýmsi divným řízením se dostali do školy. P

Byl jeden profesor na vysoké škole, koupil si dva mloky, pozoroval je delší dobu a potom napsal učené pojednání *O rodinném životě mloků*. To pojednání dal tisknout a fakultní sluha mu nosil z tiskárny korektury. Ten sluha byl zvědavý člověk, cestou v tramvaji si ty korektury četl. A poněvadž měl za úkol pečovat o ty mloky a všiml si jich svým způsobem, upozornil pana profesora, že ti mloci jsou oba

samci. Tím se stalo, že ono učené pojednání ne-
spatřilo světlo světa.

Takový fakultní sluha je tvor neocenitelný. Potřebovali by ho zejména někteří pedopsychologové, to jest učenci, kteří se zabývají výzkumem duševního života dětí a mládeže vůbec. Kdybych nebyl pedagogem, chtěl bych být takovým fakultním sluhou.

Dcera královská.

I řekl Hospodin: Z tohoto stromu nebudete jísti!

Přišel však anděl zlý a pravil člověku: Vezmi a jez, neboť blízko, blizoučko jsi Bohu, ještě tuto slupku strhni a znáš vše.

I učinil tak člověk. Otevřely se oči jeho. Byl nahý.

Hle, pýcha! Vinný kmen pádu a důl nepravosti.

Umělec, který nemá pokory, je — pošetilec.

Absolutní umělec je Bůh. On stvořil, tvor popisuje díla rukou jeho. Bůh mluví řečí hromů a živlů, duněním řek i větru, však člověk koktá. Aj, bodláku, vyšší-li chceš být nad javor při potociích, zdaliž haluzi holá k haluzím hvězd se připodobnit chceš? Stavíteli pošetilý, který katedrálu absolutna stavěti chceš a kámen přitesati neumí ruka tvá!

I byl přiveden Samson, aby knízaťům pro obveselení hrál. Přivedli jej pak do síně hodovní. I opřel se o sloup, na kterém stavba domu spočívala. A zhroutil se dům a strašný byl jeho pád.

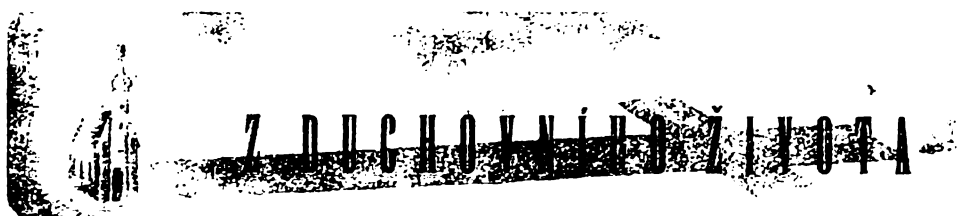
Sloup tento se pak jmenoval: čistota!

Umělec, který není čistý, stromu podobá se na jaře. Hle, rozkvetla haluz a při potociích ptactvo veselí se. Však strom nečistý mrtev je. Nikdy nedá zeleň na písňaly, nikdy nezazpívá radostné zvěsti!

U krbu pak ohřívá ruce své. Krb ohně nemá. Do studny nachýlil džbán a studna puklá je. Jí plnými ústy ovoce. Ovoce je červivé.

Růži říká: ejhle, had, hadu říká: Růže královská!

Volají: Nevíme, kolik je hodin, však k Mistru nejdou. Volají: Je tma, však brýle na oči své posadili. Milují tmu. Kdo tmu miluje, zahyne v ní. Kdo tone, stébel se chytá. Kdo čistý není, lilii nenávidí. I čmárají uhlem po paletách líbez-



Modlitba sv. Klem. Dvořáka k Srdci Ježíšovu

Ó nejdobrotivější Ježíši, jehož láskyplné srdce ani nejpětší hříšníci nevyplučuje, když se obrátí, dej mi a všem kajícím hříšníkům srdce takové, jaké máš Ty:

srdce pokorné, které miluje život skrytý a nevídaný i uprostřed cti,

srdce tiché, které každého snáší a nikomu nehledí se mstíti, srdce trpělivé, které se dovede vpraviti do všech okolností protivných a urážejících (zarmucujících),

srdce mírumilovné, které má stálý pokoj s bližním i se sebou,

srdce nezištné, které se spokojuje s tím, co má,

srdce milující modlitbu, které se často a rádo modlí,

srdce mající jedinou žádost, aby Bůh byl ode všech poznán, ctěn a milován.

srdce nemající jiný zármutek, než že je Bůh urážen a duše hynou,

srdce nemající jinou ošklivost (hnus, nenávisť), leč proti hříchu,

srdce nemající jiného přání, leč pracovati pro čest Boží a spásu bližních,

srdce čisté, které ve všech věcech hledá jen Boha a jen jemu se líbit chce,

srdce vděčné, které se neleká žádného zla, nýbrž vše protivné snáší z lásky k Bohu,

srdce štědré k nuzným,

srdce soucitné k trpícím v ohni očistném,

srdce spořádané, jehož radost i zármutek, touha a odklon, ano, všechna hnutí se řídí podle vůle Boží. Amen.

Dopisy dvou spolužáků

» Jsem rád, že sis na mne vzpomněl. Ale moc propaguješ katolictví v domnění, že jsem jiný než ve škole. Avšak naprosto jsem se nezměnil. Jistě si vzpomeneš na můj vztah ke „Kaťovi“, jak to bývalo v náboženství. Tím neříkám, že bych byl ateista, avšak nedobře snáším autoritu, které její služebník neslouží.

Jsem rád, že se Ti daří dobře. Sám nemohu říci, že by se mi vedlo zle, nemohu však též mluvit o štěstí, byl jen o stopách velmi nepatrných.«

Odpoověď: »Děkuji Ti za dopis, který mně slovem ‚propaguješ‘ a ještě několik jinými dohnal k chvatné odpovědi.

Ovšemže propaguji, rozumíš-li tím slovem to, že doporučuji lidem dobré knihy i časopisy. A dobré jsou katolické. Divíš se asi, že to říkám tak rozhodně, dnes to nebývá zvykem, ale to je proto a jediné proto, že lidé katolické knihy a vůbec katolické náboženství neznají. Dokud jsem jej neznal důkladně sám, mluvil jsem také lhostejně. Teď teprve vidím, oč nás ve škole připravili vyučováním, jež nemělo jasný cíl. Divím se, že říkáš, že nedobře snášíš autoritu, které její služebník neslouží. Nemyslíš, že je tu vinen služebník a ne autorita? Když má učitel lajdáckého žáka, který ho sice uznává, a věří mu, ale přesto se neučí a neposlouchá ho, je to špatný žák nebo špatný učitel? Kromě toho jednoho dareby má třeba ještě deset vzorných žáků a patnáct průměrných. A na ty nehledíš? Stejně tak je to s kněžími v Církvi. A myslíš, že se ten učitel nesnaží ze všech sil přivést po dobrém radami a domlouvami a když to nepomáhá tak po zlém tresty žáka na dobrou cestu? Záleží na dobré vůli žáka.

Stejně divné je, že říkáš: ‚Nejsem sice ateista, ale...‘ To znamená, že jako všichni pořádní a přirozeně žijící lidé uznáváš autoritu Boží (tos vynechal), ale jako služebníci lhostejní, na které se horšíš, jí sloužíš ledabyle.

Nemysli si, že slouží jen někteří, jenom kněží třeba, a nás se to netýká. Sloužíme všichni, kteří jsme jednou uvěřili, každý podle svého stavu. Kněží jsou lidé jako my, i jim se sluší odpouštět.

Víš, a kdybys svou službu bral vážně, nikdy by se Ti nemohlo stát, abys řekl, že se Ti nevede dobře. Vždycky by se Ti vedlo dobře, i kdybys měl staré šaty, špatnou stravu ve studentské jídelně, málo zábavy, nepohodlný byt. Dokud člověk totiž myslí na sebe, nikdy mu není dobře. Dokud chce, aby měl štěstí, nikdy je mít nebude, dokud je hledá, nikdy je nenajde. Jakmile se však namáhá, aby jiné udělal šťastnými a na sebe nemyslí, začíná být doopravdy šťasten.«
fg

Osvobozující je zákon Boží

Bůh nedává svá přikázání, aby jen poutal a zavazoval, nýbrž naopak, aby nás osvobodil od naší omezenosti a ubohosti.

Boží přikázání nás chtějí učiniti svobodnými pro velké Boží myšlenky a cíle, abychom se neztratili v ubohostech, abychom se nezastavili u tvorů, abychom nezaměnili prostředky s cílem.

To je velké nebezpečí lidí raněnýh dědičnou nevědomostí, slabostí a neukázněnou žádostivostí. Jsme příliš vydáni lákání a volání ne přirozenosti, nýbrž porušené přirozenosti. Příliš se jeví lidem nepřijemné a nepohodlné hledání pravdy a toho, co je správné a i když to víme nebo zvíme, je zase nepřijemné člověku sobeckému, milujícímu nezřízeně především sebe, nepostaviti své libosti a touhy hlavně přízemní a živočišné, nebo aspoň sobecké na prvé místo. Mnoho mluví do správného hledání oceňování a uplatňování nalezeného a zhodnoceného šumivé víno rozpoutané, rozdychtěné žádostivosti.

Pro toto všechno jsou velkým dobrodiním Boží přikázání. Ukazují nám nesmlouvavě pravé a nejvyšší hodnoty a cíle. Varují člověkovu vůli, aby se nezaměřila jen k sobě, jen ke konečnému a omezenému.

Tím nám otvírají volnou cestu k nejvyššímu, duchovnímu, nadpřirozenému a Božímu. Nemožno zabloudit s přikázáními v bludišti sebe a tvorů.

I v přikázáních a právě v nich se projevuje Bůh jako nesmírná a pečlivá láska. Člověk zehrající, reptající na přikázání Boží, vzpírající se proti nim, nerozumí sám sobě, nerozumí svému nejvyššímu štěstí v nejvyšším zaměření k nejvyššímu cíli. Dr S. M. Braito.

ných krajin. Stromy rozkvetlé poráží zloba jejich. Aj, raduje se nečistý: Hle, za námi mrzáci se plazí! Pojďme, nyní jest čas opustiti je!

Bylo pak namáhání jejich marné. Sít vnořena a prázdná byla. Celou noc pracovali, když pak svítal den, přistoupil k nim Pán, řka: — Rybáři marní, ode dneška místo ryb lidí budete loviti! I odešli. Krajinu dětství opustivše, slávu života pozemského. Jejich slovo pak hoří jak pochodň, podpaluje a hřímá. Raduje se s radujícími, pláče s plačícími, s pastýři beránky pase, s psíky pastviny hlídá. Když pak toto vše se stalo a naplnilo. řkou: Služebníci jsme neužiteční a cožkoliv učinili jsme, ve jménu tvém jsme učinili.

To Esop nenapsal ...

Pýcha.

Pšeničné pole.

*Těžký klas, zrnem nalitý,
se mírně sklání k zemi.*

Vedle tohoto klasu se zvedá jiný.

Hrdě, vyzývavě, pyšně.

*Stojí zpřímá, stojí pyšně,
protože je hluchý.*

Je prázdný.

Nemá zrna.

Dva boháči.

Širé vody.

*Měsíční zář stříbrí vlny.
Čirý kov oslepuje oko mé!*

*— Ó, Pane, nezměrné pole
krásy, líbezný důl, plný pokladů,
vlastní víra má!*

*Tisíce rukou dobývají mince krásy
z tohoto dolu a hle, neubývá!*

Boháč i tulák si vezme a přec se mi nic neztratí!

Sčítá ...

*Zvoní mince. Jsou již ohmatané.
Lpi na nich špína tisícových dlaní.*

A kolik slz, vzkřiků a krve?

On sčítá a rez — kazí!

Uložil a — banky zkrachovaly.

Po okraj naplnil truhlice a — narodil se. Neměl nic. Zemřel. Nemá nic!

Nemá nic, ani pohledu soucitného!

Keď Viktor vybehol z izby, nebežal hneď priamo do školy. Uvedomil si, že ani nevie, načo sa tam vybral. Úlohy aj tak nevie, a čo chce vlastne robiť so Stanom? Má mu azda povedať, že nezabudol na neho? Alebo ho niekam pozvať?

Nerozhodne chodil v predsieni dookola a usilovne rozmýšľal. Už sa chcel vrátiť, keď pri dverách zachytil slová z rozhovoru rodičov:

— „... to je jednoduché. Ponúkneme mu nejakú tisíčku a...“

Opravdu. Predsa už aj sám na to myslel. Plesol v rýchlosti aj druhými dvermi a ponáhlal sa do školy.

Ale tá tisíčka nedala mu pokoja. Stále mu vrtala v hlave a nútila ho rozmýšľať. Či ju ten chlapec prijme? Nie! Stano to iste nespraví. Ale prečo by nie? ... Veď je to pre neho iste veľký majetok. Určite to prijme Predsa nie je v tom nič zlého. A naozaj si aspoň tisíčku zaslúži. Ostatne, otec často hovorieval, že peniaze sú dnes kľúčom do všetkých bran a ku každému človekovi. Áno, to je pravda. Stano sa bude iste aj tešiť...

Celý natešený vběhol do gymnázia. Práve bola prestávka. Hlúčky študentov sa prechádzaly po chodbách. Všade živý hovor, ruch i krik. Veselý študentský život!

Viktor vybehol na poschodie. Jeho spolužiaci sa len zarazene pozerali, ako preberal schody po troch. Na druhom poschodí sa dal priamo k septíme a skoro vrazil do skupiny septímanov, ktorí sa pripravovali na najbližšiu hodinu.

— Zavolajte mi Stana, — vyhrkol zadychčane. No po chvíli predsa dodal: — prosím.

— Stana?

— Jejej! Nepoznáte Stana? Akože sa len volá? Hm... neviem.

— Ani to nevieš, ako vyzerá?

— Postavou je stredný, ale v tvári vyzerá trochu primladý a voľáko sa usmieva... tak trochu...

— Usmieva? No dobre, hneď ti ho zavolám.

Študent odběhol a vrátil sa so Stanom. Stano hneď spoznal Viktora a usmial sa.

— Počuj, Stano, rád by som sa s tebou porozprával.

— Ale s radosťou. Aj tak sa chcem trochu prejsť po chodbe.

Chlapci spravili niekoľko krokov, ale Viktor nevedel, akó začať.

— Totiž vieš, Stano. To včera... to bolo veľmi pekné od teba... Som ti veľmi zaviazaný.

— Už to nechajme! To sme predsa už včera vybavili.

— Nie, včera som ešte nechápal... Ale vieš, chcel by som sa ti aspoň nejako odvdáčiť.

Pozri... hm, to bude málo... Prijmi odo mňa napríklad päťtisíc... Totiž, možno ti ponúkam trochu málo, ale keď neviem, koľko sa... za také... platí.

— Ale, Viktor, načo si robíš starosti? To bolo predsa tak samozrejme. Viem, že by to urobil hocktorý môj priateľ. Tie peniaze môžeš dať na dobrý cieľ, ak sa cítiš zaviazaný. Ale načože by bóly mne? Vieš, človek je šťastný, kým nemá mnoho majetku. To je tiež len starosť.

Viktor bol zmätený. V podvedomí očakával odmietnutie, ale rozhodne neočakával takéto argumenty.

— Ako? Ako si to povedal? Starosť? Nie, to neverím — pokúsil sa odporovať. — Len ich prijmi! Ak sa cítiš urazený, radšej ti dám desať.

Stano sa usmial a chytil Viktora okolo pliec.

— Nechajme to! Pozri, už cengalo. Ja za to svoje i tak dostanem. Ale... Vieš čo? Ak máš chuť, príď o štvrtej do parku. Soznámim ňa so svojimi priateľmi, dobre? Tak, do videnia! Podal mu ruku a odběhol do triedy.

*

Už o trištvrte na štyri sa Viktor prechádzal v krásnom, zelenom parku a netrpezlivo očakával Stana. Ešte stále nemohol pochopiť jeho počínanie. A celý deň len o tom rozmýšľal. Ale čím viac si na tom hlavu lámal, tým sprostejší bol z toho všetkého. Len to si jasne uvedomil, že zásady, ktoré bóly dosiaľ v jeho očiach neomylné, a hlavne jeho neobmedzená dôvera v peniaze, dostaly dnes prvý a veľký úder. Najviac ho však omráčila hlavne tá skutočnosť, že tento úder pochádza od tak malého a nepatrného individua, ako bol obyčajný študent, septimán, Stano.

Je to určite skutočnosť? Je to možné? Odmietnuť desaťtisíc! Oni sú predsa najbohatší v celom meste, ale za desaťtisíc, to by rád všetličo urobil aj on, aj jeho otec. A takýto obyčajný, praobyčajný Stano! Ten to odmietne! Dokonca povie, že je to starosť! Starosť?! Čujte, ľudia, desaťtisíc, to je starosť?! Cha-cha-cha!

A akože to bolo doma s otcom? Tak nejako začal:

— ... Viktor, počuj, zistil som, že si mal pravdu. Už som dal aj zlodeja stíhať. Ale teraz mi ide o iné. Ten chlapec by mal niečo dostať...

— Už som mu ponúkol.

— Tak? To sa mi páči. Vidím, že si si už osvojil moje zásady.

— Hej, ponúkol som mu desaťtisíc.

— Čooo? Desaťtisíc? Vieš, nie že by som

si tvoj život natoľko necenil, ale... Ten chlapec by bol blažený aj s tisícovkou.

— A on odmietol.

— Netáraj, čo sa ti robí, — vyhrkol otec a vyvalil oči. — Také niečo mi dosiaľ nikto nepovedal. — Ale potom sa uspokojil. Vieš, myslím si, že ňa asi dobre nerozumel.

— Nie, to je vylúčené. Celkom rozhodne, ešte aj s úsmevom odmietol.

— To neverím. Pôjdem k nim sám a vybavím to s jeho rodičmi.

A to bola veľká vec, keď otec chcel niečo osobne vybaviť. Iste bol veľmi prekvapený

— No čo, Viktor, neoneskoril som sa trochu? — vyrušil ho z myšlienok Stanov hlas.

— Nie, nie. Práve budú štyri.

— To som rád. Veľmi by ma mrzelo, keby som čo len minútu meškal. Lebo presnosť, tá je už dávno v mojom programe. Ale vidím, že si si ju i ty obľúbil.

— Ó nie. Musím sa ti priznať, že mi dosiaľ na presnosti vôbec nezáležalo. Len dnes som taký rozrušený. Veľmi som túžil zase byť trochu blízko teba a poznať tvojich kamarátov.

— Už sú aj tu. I oni sú presní ako hodinky. Ale tiež sa museli veľmi dlho cvičiť.

K Stanovi a Viktorovi pridružila sa skupinka študentov, pohrúžených do veselého hovoru.

— Chlapci, teraz mám pre vás prekvapenie — oslovil ich Stano. — Tu vám predstavujem nášho nového kamaráta. Volá sa Viktor. No... A teraz pozri! Tento tučný je Štefan. Chodí do učňovskej a je tam najlepším žiakom. Ale veľký rešpekt mu dodáva najmä jeho neobyčajná telesná sila. Iste si už o nej počul všelijaké historky... Potom títo dvaja, to sú bratia Rebríkovci, dvojčatá. Čo je u nich priamo prísllovečné, to je ich neobyčajná bratská láska. Ale sú tiež nadaní umelci. Tento vie výborne malovať, najmä karikatúry. Iste ňa už odkreslil, lebo všetci sa voľajako usmievajú. Ten druhý hrá nádherne na husliach. Na a tu je posledný, toho už iste poznáš.

Áno, Viktor ho poznal. Aspoň trochu. Bol to jeho spolužiak Vlado.

No vidíš, to sú všetci. Každý je z inej školy len dvaja sme boli gymnazisti. A teraz s tebou sme už traja.

Viktor podal každému ruku.

— A čo ti mám ešte o nás povedať? Športujeme všetci, ale najviac sa venujeme plávaniu a v zime lyžovaniu. Aj ty budeš chodiť s nami, pravda?

— Áno zamrmľal Viktor v polosne.

Prekvapila ho táto spoločnosť. Obyčajní chlapci, jednoducho, až veľmi jednoducho oblečení, a ako na neho zaúčinkovali! Dokonca sa cítil medzi nimi malým. On, ktorý neprišiel do pomykova ani v ministrovej spoločnosti. A potom tie ich plány! Tie ich akcie,

tá ich činnosť, o ktorej tak samozrejme rozprávajú! Zdalo sa mu, že je na schôdzke nejakej ľudomilnej spoločnosti, lenže zatiaľ, čo inde sa činnosťou rozširuje meno a sláva, títo chlapci to robia ako niečo celkom samozrejmeho. Prečo? Pre vlastnú zábavu? Alebo ešte pre čosi iného?

— No, Viktor, ako sa ti páčia noví kamaráti? — bral ho pod pazuchu Stano, ktorý si všimol jeho zarazeného mlčania.

— Výborne, áno, celkom dobre, — rýchlo, ale nepresvedčivo odpovedal nový člen spoločnosti.

— Určite? — usmival sa pochybovačne Stano.

Viktor zaváhal.

— Vieš, Stano, budem k tebe otvorený. Teda pozri, nečítim sa medzi nimi... Vieš, zdajú sa byť... Totiž zdá sa mi, čosi nás delí, čosi medzi nami je. My sme — ako by som ti to povedal — dva svety. A ja som v tomto vašom neistý. Iné záujmy, iné plány, iné túžby a iné skutky. Som ďaleko od vás...

— Z toho si nič nerob, — upokojoval ho Stano, ktorý ho pozoroval s porozumením, účasťou, ako by mu videl hlboko do vnútra a ako by mu boly známe jeho ťažkosti. — Za nejaký čas sa oboznámiš s tým, čomu hovoríš náš svet a pochopíš to. Sblížiš sa s týmito chlapcami a obľúbiš si ich. Uvidíš. O nich sa môžeš lepšie oprieť ako o mnohých dospelých.

— Myslíš? Hm... Dobre, skúsím to.

Stano žmurkol na bratov Rebríkovcov a sveril im Viktora. O nejaký čas počul za sebou veselý smiech. Potešil sa, lebo vedel, že prvý krok je už hotový.

— Tak čo, Štefko, ako sa ti páči Viktor?

— Taký, ako je, sa mi rozhodne nepáči. Ale vnútro má iste dobré.

— Vidíš, a koľko je ešte takých chlapcov!

— Počuj, Stano. — zamiešal sa Vlado. — Neviem, či to bolo dobré, že si ho hneď do všetkého zasvätil. Je už predsa príliš skazený.

— Máš pravdu. Ale takú radosť mám z neho. Hej, už dlhšie som ho sledoval. Bolo mi ho veľmi ľúto. A... nejaký hlas mi stále hovorí, že na neho budeme raz hrdí.

— Hm. Myslíš, že má dosť sily? Spolu chodíme do triedy, a všimol som si ho. Ale bojím sa, že to nedokáže. Ja sám sa neodvážim tvrdiť, že by som sa vedel vytriahnuť z takého bahna.

— Ak sa priblíži k Bohu, s Jeho pomocou to iste dokáže.

— Áno. Ale on nemá ani poňatia o Bohu!

— Viem. Bude to iste ťažké, ale musíme ho priviesť k Nemu. Ty si jeho spolužiak...

— Jeho majú úplne v rukách náruživosti a kamaráti.

— Kamaráti? Z nich už vytriezvel.

— A karty?
 — Zriekne sa ich.
 — Alkohol?
 — Aj toho.
 — Fajčenie?
 — To pôjde ľahšie, ale myslím, že predsa.
 — Neverím. A kino?
 — Vyhľadáme mu dobré filmy.
 — A čo tancovačky, zábavy a ... dievčatá?
 — Ako? Nie, to azda preháňaš. Ako som in-
 formovaný, tam ešte dosiaľ nepadol tak
 hlboko.

— Nevie, ale keď si spomeniem na jeho
 reči, ešte i teraz ma mráz prechodí.

— Tak teda práve tam musíme začať. Ale ...
 počuj, Vlado! Nemal si ty s ním nejaký kon-
 flikt, že sa tak staviaš proti nemu?

— Nie, nie, Stano. Mám ho tiež rád, áno, už
 od dávna. On o tom ani nevie, koľko rás mu
 chceli chlapi všeličo vyvieť. Vieš ... boha-
 tému každý závidí ... Ale práve preto mám
 veľké obavy.

— Odpusť mi, že som ťa podozrieval. Hej,
 mal som byť opatrnejší. Dal som sa príliš
 ovplyvniť radosťou.

— Teraz je to už dobre. Len nesmieme za-
 meškať nijakú príležitosť ...

*

Keď sa Stano vrátil domov, bol u nich práve
 Viktorov otec. Sedel za stolom a zamyslene po-
 fahoval z hrubej cigary.

— To ste vy pomohli môjmu synovi? —
 oslovil Stana. — Veľmi som vám povďačný a
 zaviazaný. Ale ako je to možné, že o tom ani
 vaša pani matka nevedela?

— Prečo by som ju mal zbytočne strašiť? Už
 je to aj tak dobre vybavené.

— Chcel som sa vám nejako odvdáčiť. Možno
 ani nechápete koľko dobrého ste mi tým
 urobili. Ale vidím, že nič nedosiahnem. Už
 som sa pokúšal aj u vašej pani matky.

— Pán továrnik, máte ešte viac detí? — usi-
 lovala sa odvrátiť rozhovor Stanova matka.

— Nie, mám len Viktora.

— Pekný je to chlapec, ale akýsi bledý a
 slabý. Iste sa veľa učí, mal by viac dbať na
 zdravie.

— Áno, veľa sa učí. — povedal zamyslene
 pán továrnik. — Vaše deti, pokiaľ som ich dnes
 poznal, sú všetky tak svieže a zdravé. A ako
 ste ináč s nimi spokojná?

— Chvalabohu, dobre. A najmä Stanko, ten
 sa činí ...

— Ale maminka! Už zase?

— No, no, veď dobre. Ale myslím, že aj Vik-
 tor je u vás takou oporou.

— Totiž ... áno, hej — pomaly vykotal
 pán továrnik ako by vo sne a smutno odvrátil
 hlavu na bok. — Hej, Viktor je tiež našou
 oporou ... Áno, pomáha ... To je radosť ...

Usmial sa. Ale hoci mal hlavu odvrátenú na
 bok, Stano predsa zbadal, ako sa mu v očiach
 zaleskla slza ...

— Hej, je to dobrý chlapec.

*... no vidím druhý zákon vo svojich údoch,
 ktorý bojuje proti zákonu mojej mysle a
 uvádza ma do zajatia pod zákon hriechu,
 ktorý je v mojich údoch. Ja nešťastný člo-
 vek! Ktože ma vyslobodí z tohto smrteľ-
 ného tela? (Rim. 7, 23—24.)*

— Počuj, Viktor, chodíš ty na náboženstvo?
 — pýtal sa ho raz Stano na menšom výlete.
 — Teda chodíš chodím, ale vieš, to len aby
 sa nepovedalo.

— A čo robíš cez hodinu?

— Cez hodinu? Ako príde. Čítam nejaký
 román, vykladám si karty, alebo, ak je to mož-
 né, tak spím.

— A z knihy sa tiež neučíš?

— Ale kde! Ja sa doma celkom nič neučie-
 vam. A z náboženstva ani knihu nemám.

— Teda ani v Boha neveríš?

— Pravdaže nie. Veď som nie dedinčan, ani
 stará baba!

— Ták? Myslíš, že inteligent nemôže byť
 veriacim človekom?

— Ak je úprimný, rozhodne nie.

— A kto ti to nahovoril?

— To je predsa už tak. Aj otec mi hovoril,
 že Boha niet. To sú len bájky. On síce
 ide niekedy aj do kostola, ale len preto, že je
 obchodník. Vieš, potrebuje aj veriacich. Ináč
 — aj podľa jeho náhľadu je náboženstvo
 dobrá vec, lebo drží na uzde nevzdelaný ľud.
 Bez náboženstva by sa rozmohly krádeže
 i vraždy. Ba iste došlo by aj k revolúcii. Ale
 pre inteligenta to nie je.

— A azda kňazi nie sú inteligenti?

— Niektorí zaiste. Ale oni tiež neveria. To
 je ich zamestnanie. Sú radi, že ľahko môžu žiť
 z povery ľudu.

— Hm, hm. Teda ty tak smýšľaš?

— Nielen ja, ale i ostatní. Aj otec, aj ob-
 chodníci a továrnici, čo k nám chodia a
 vôbec ... každý inteligent.

— Ja nie!

— Ako? Ty nie? Dobre, veď navonok ani ja
 nie ... To ťa chápem.

— Ja som opravdivým veriacim katolíkom.

— A hovoríš to úprimne?

— Celkom. Azda som ťa už niekedy okla-
 mal?

— Nie. Ale to mi nejde nijako do hlavy. To
 je nesmysel. Povedz mi, úprimne. Veríš ty, že
 na oblakoch sedí bradatý boh, alebo dokonca
 traja, a že okolo neho postávajú anjeli v bie-
 lych pláštoch s krídlami na chrbte?

— Nie, tak to opravdu neverím.

— Alebo že niekde pod zemeguľou je tmavá
 (Pokračování příště.)

Ta písnička česká

Neurvalá ruka germánců těžce dopadla na naše české studenty. Vytrhla je z jejich učilišť a hodila je bezohledné Technische Nothilfe, kde všelijaké ty nacistické zrůdy již dobře věděly, jak nejcitelněji potýrat naše hochy. Těžká ta ruka dopadla také na septimu našeho starobrněnského gymnasia. Museli jsme zanechat studii, oblekli nás do protivných mundurů a hnali nás do Prostějova. Do smrti nezapomeneme na své „velitele“, z nichž dva vryli se nám do paměti zvlášť výrazně. Byl to německý jednoruký major, který přišel o ruku na východní frontě, ale horlivě sloužil führerovi dál, a pak notorický opilec, český renegát a vlastizrádce, který tu vystupoval jako německý lajtnant. Tyto dvě stvůry s pomocníky o nic lepšími, proháněly nás v práci a na prostějovském letišti. Snažily se nám ukázat, co je to německý „übermensch“, který vpravdě nedosáhl úrovně ani podčlověka.

Denně od časného rána, kdy slunko ani ještě nevyšlo, nastával boj mezi našimi hochy a těmito stvůrami. Ještě se ani zdaleka nerozednilo a již se ozýval místnostmi řev a nadávky, kterými jsme byli pobádáni k rychlému nastoupení k snídani, která se skládala z černé, vlašné a odporné tekutiny a kousku černého nechutného chleba. Po snídani nový řev a nové nadávky, které nás pobízely k rychlému nastoupení do práce.

Však říše počká!“ — bylo heslo našich chlapců a vždy se našlo něco, aby to panu majorovi nebo jeho pochopům s komandem neklapalo. Za to se nacisté ovšem těžce mstili. Ale kampak na nás! Když nám bylo nejhůře, zazpívali jsme si. Naše česká píseň udržovala nás v dobré náladě i za poměrů nejhorších. Tehdy jsme teprve vychutnávali tu lásku a cit, který je uložen v našich písních, nejlépe. Píseň nám dodávala klid, sílu i odvalu, radost a pokoj. To ovšem, když jsme si zpívali sami, ze své vůle, z vlastní potřeby.

Ale naši komandanti nutili nás do zpěvu i tehdy, když se nám do zpěvu nechtělo. Bývalo to zvláště při pochodu. Divně pak vypadal takový zpěv. Ale jednou provedli jsme věc vpravdě studentskou.

Pochodovali jsme Prostějovem a bylo nám zase poručeno zpívat. Rozkaz musel být dán třikrát, než ho bylo uposlechnuto. Napřed zněl zpěv jaksi pomalu, nechutně, ale brzy si hoši uvědomili, že zpívají píseň českou a ta že nesmí býti zpívána lajdácky. Brzy zněl náš zpěv Prostějovem v plné formě. A pak již spustili jsme sami „Pod Prešpurkem“, kterou zpívali jsme rádi, vždyť jsme se dovídali, že pod Prešpurkem už stojí udatná Rudá armáda, která nám přináší svobodu. A právě toto vědomí činilo nás odvážnými. A tož si zazpíváme!

Raz, dva, tři — a už se nesla ulicemi Prostějova burácející píseň: Jako bouře světem letí... Do smrti

nezapomenu, co se tehdy dělo. Ač šlo o píseň zakázanou, všichni hoši pěli ji s nadšením, které jim plane z tváří a z očí, lidé na chodnicích zůstávají stát v údivu, usmívají se, mávají nám vstříc a leckomu vytryskla slza. My však pochodujeme dále a již začínáme sloku další. Ne! Necítíme se býti nevolníky v Technische Nothilfe, v tuto chvíli cítíme blížící se svobodu národa, v tuto chvíli cítíme se býti již vojáky Republiky, naší republiky, republiky československé!

A když jsme dozpívali bez přerušení — neboť nás vedl chlap, který neznal slova česky a jen pitomě se usmíval na rozradostněné tváře prostějovských občanů — šly mně hlavou myšlenky:

„Co byste tomu asi, ‚ministře‘ Moravče, řekl, kdybyste se v tuto chvíli díval na nás! Vy, který jste se snažil vyrvat nám české sebevědomí ze srdce a mozku, který jste se snažil nás ‚převychovat‘ k říšskému myšlení, který jste chtěl prodat nás, jako prodal sebe! Snad byste v této chvíli pochopil, že to, co nám do srdce vložil český otec, česká máti, nevyrvete zločinný zrádce národa!“

Dobře to věděl náš velitel, jednoruký major, který nás později, když se blížila Rudá armáda, nechal seřadit na dvůr, kde nám do očí řekl: „Než vydám letiště, nechám vás, české studenty, postřílet ze strojních pušek!“

Nedal — i když jsme mu věřili, že by se před takovou vraždou nezastavil. Byl to přece Němec. Neměl už čas. Vše šlo příliš rychle. Ani dohra za naše sebevědomé národní vystoupení v ulicích Prostějova nás nezkrušila. Jsme mladí a vzájemně jsme se posilňovali. A dnes?

S novými silami a zase s českou písní na rtech jdeme do lepších dob rozradostnění, že všechna ta příkoří, že všechna ta utrpení, jež nám bylo snášet proto, že jsme čeští studenti, jsou v dobré vůli odčiňována.

F. O. Vlček:

Smích a pláč

*Je to smích — či je to pláč
tak tiše stát —
Za někým, kdo nám odchází
nevolat —*

*Je to smích — či je to pláč
dlouho jít —
Kol zahrad z nichž voní smích
a nevejít —*

*Je to smích — či je to pláč
tebe znát —
Jít kolem tebe — kol tvých rtů
a nepoznat —*

KŘIVÉ ZRCADLO

Positivismus

*Z mlh theologie a metafysiky
v stadium dospěli jsme positioní.
Nač s třemi stadii ty dlouhé cavyky?
Dost světa půl a na tu druhou plioni!*

Pokrok

*Kdys vševědi, teď učenci jen jsou.
Dál k horšimu to spěje konci:
k učencům odborníci přibudou
a po nich přijdou nevědomci.*

Voltaire

*Z fysiky více vím než věděl Tacit
a z dějin více vím než Newton znal,
co básník umím zapůsobit na cit
a duchů prostředních jsem král.*

Zkušenost

*Věř zkušenosti smyslové,
vše ostatní je klam!
Z děr svých se ozvou syslové:
To hodí se i nám!*

Pravůle

*Vše hmotné jest jen škraboška,
z níž pravůle se dere k cíli.
Sorbí-li někdy pokožka,
to pravůle má dlouhou chvíli.*

Cato

F. Sas:

Omyl páně profesorův

(Drama o jednom jednání.)

Osoby: pan profesor, žáci, žák s oběžníkem.

Scéna: třída pečlivě školníkem čištěná.

I. výstup.

Profesor (klidným, stařeckým hlasem): Vemte si tužky! — Budeme pokračovat! — Kam-pak sme došli? — — Už to mám; tak to sem vám řekl, že vám budu vykládat o té matce bratří Grakchů, že? Tak si vemte tužky do rukou a to, co vám řeknu, tak si přeškrtněte. — — Á — aby bylo ticho! — No tak...

(Ke katedře se blíží žák, požádá o dovolení, aby směl odejít; když odchází přidá se k němu žák, co sedí u dveří a oba odejdou; profesor se zatím dívá do knihy.)

Profesor: Tak dávejte dobře pozor! — Matka bratří Grakchů byla prostá žena. Jednou k ní přišla matrána a povídá jí, aby jí ukázala své šperky. Napřed se ovšem chlubila se svými šperky, ta matrána; víte, vona se každá ženská chlubí ráda se skvostama (pře-



jede očima po třídě, povzdechne a pak pokračuje) — Á — — tak ta paní Grakchová si řekla: Počkej, matróno jedna! A dovedla jí svoje syny, oděné v prostou kazajku; pak jí řekla: „To jsou moji pokladové.“ — No vidíte... á tito dali později odhlasovat pozemkový zákon — který byl odhlasován též u nás po převratě. Vidíte... — — nic — nového — pod — sluncem! (pronese slavnostním hlasem) — Už sem vám to někdy kreslil?

Celá třída (svorně): Née!

Profesor: Né? — — Ták — — no — — kdepak je křída? —

(Žák sedící před katedrou vyběhne z lavice, chytne křidu a pak ji s poklonou odevzdá profesorovi; profesor lenivě vstává [což se dá vysvětliti velikým stářím], při čemž třída mírně hlučí.)

Profesor: Ále — bude klid!

(Jde k tabuli a kreslí pomalu vodní hladinu nad ní slunce a pod tím: $2+2=4$.)

Když profesor začíná kreslit, jde jeden žák se zkrvaveným kapesníkem ke katedře.)

Žák: Prosím. mně se něco stalo!

Profesor: Cože? (Obrátí se od tabule k žákovi.)

Zase jeden? — Di, prosím tě! (Pak kreslí dál.)

Profesor: To sem vám ještě nikdy nekreslil?

Celá třída: Sím, nikdy! (Jednotlivé výkřiky: vůbec, jakživ ne, sím, jamais.)

Profesor: Bude ticho! — Tak si to nakreslete! Ale úhledně! — Budu to žádat! (Výhruzně.)

II. výstup.

(Profesor si jde sednout a tu vstoupí tiše žák s oběžníkem, pokloní se panu profesorovi [dosud obrácenému] a čeká až si usedne, aby začal číst. Jak si profesor sedá, tak jej spatří.)

Profesor: Cože? Už zase jeden? — — Vono se to dneska courá — — no jak do tyátru! (Théâtre.) Běž, ať už tě nevidím! (Hoch s oběžníkem se nechápavě dívá po třídě, stále se víc pochechtávající, a pak se odváží namítat.)

Žák s oběžníkem: Prosím, ... já... (je to nezkušený primán)

Profesor (vpadne mu výhružným hlasem do řeči): Jedeš!

(Třída se začíná hlasitě smát. Profesor povytáhne krk a dívá se do třídy.)

Profesor: Ále — bude ticho! (Jeden žák vyprskne smíchem a profesor jde k němu, při čemž se naň stále dívá.)

Profesor: Čemu se vy tady (ukáže naň prstem) — stále tak drze smějete, co? (Přísně.) —

(Žák zůstane sedět a dívá se na profesora; tu vstane jeho souseď a brání ho.)

Žák: Prosím, on se nedovede ovládat!

Profesor: Budeš ticho! Ten kluk je ale drzej! (Udiveně) — on si tu vstane a — mluví si jak mň napadne!

Žák (jenž se zastával svého souseďa): Prosím...

Profesor (řve): Ty se opovažuješ!? (Jde vzrušeně ke katedře.)

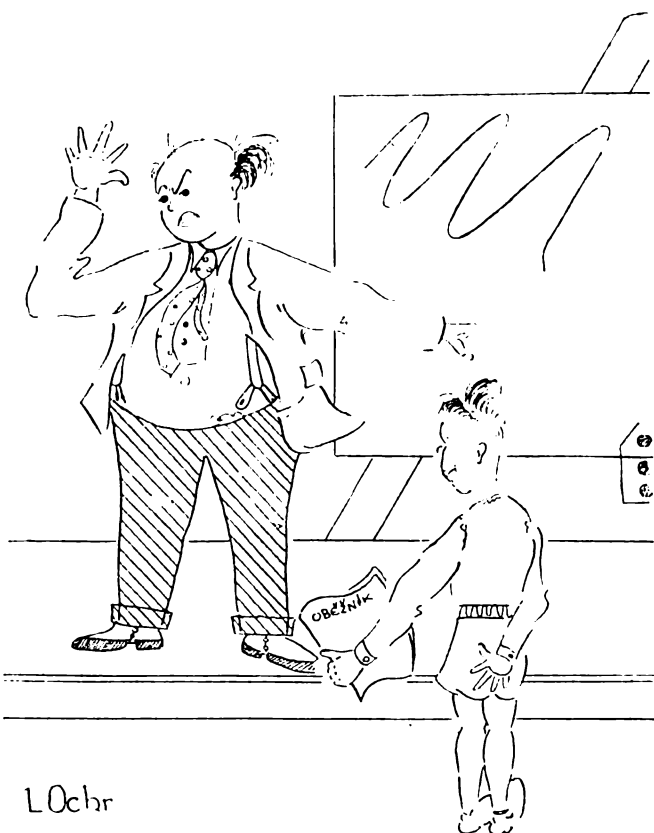
Profesor (odhodlaně): Jak vy se jmenujete?

Žák: Prosím...

Profesor (hlasitě, ale klidně): Mluvte hlasitěji!

Žák (postaví se do pozoru a pak mluví hlasitě): Prosím — Ne-zhy-ba!

Profesor: Jste drzý všivák! (Řve přímo — zapisuje do třídní knihy a mluví pro sebe: Ne-zhyba — po opětovném — napominání — drze vyrušuje!)



Profesor (nasadí si brýle): Ále, o to se postarám — — áby tento kluk byl přísně potrestán! — — (Teď spatří žáka s oběžníkem, který stál poněkud stranou.)

Profesor: Co vy to máte? Vy jste — — z jiné třídy? Á — — — tomu vy jste se smáli — — žé? No — tak vám to odpustím — dyž sem vám tu dělal takový divadlo — ále příště bych to přísně potrestal!!

(Opona padá.)

Jak se mluví

„Člověk žije symbioticky s dobytkem.“

V symbiose. soužití bytostí jinak nesourodých. žijí na příklad lišejníky s řasami, mravenci s mšicemi, rak poustevní s mořskou anemou. To však znamená, že řasa není lišejník, mravenec není mšice, rak poustevní není anemka. Ale ovšem lišejník je rostlina právě tak jako řasa, mravenec a rak poustevní jsou právě tak živočichové jako mšice a mořská anemka. A tak ono rčení, že člověk žije symbioticky s dobytkem“ může mít zřejmý smysl, buď že člověk je živočich jako krava, vepř nebo králík, pak je záhadou, proč se nestává krávou, když pije kravské mléko, nebo vepřem nebo králíkem, když pojídá jejich maso. Anebo je to rčení jen věcná parafráze obyčejného výroku: „Člověk se zabývá chovem dobytka.“ A pak je ovšem zřejmo, že člověk není dobytek, neboť člověk si může koupit vepřičku, krmit ho a sníst, ale nikdy nebylo slyšáno, aby vepř si koupil člověka a krmit jej dělal si laskominy na chutnou zabičku.

„Nacismus byl pravdou pro Hitlera, pro nás je pravdou dialektický materialismus. Každý má svou pravdu. A vůbec, všechno je relativní.“

Je-li opravdu všechno relativní, pak ovšem i samo tvrzení, je všechno za relativní, musíme pokládat za relativní, to jest platné jen do určité míry, poměrně, jak kdy, do času, podle nálady, počasí, konjunktury — a vůbec, proč se hádat, že ano?

„Křesťanství snižuje ženu, když hlásá: Žena nechť mlčí v Církvi!“

Křesťanství nehlasá, že má žena v Církvi mlčet, to jest, že nemá vůbec zasahovat nijak do církevního života. Uvedený výrok je špatně pochopená myšlenka svatého Pavla, jenž v prvním listě ke Korintským, když dává praktické pokyny o užívání nadpřirozených darů, mezi něž náleží i dar prorokování, nařizuje, aby ženy v bohoslužebných shromážděních mlčely (14, 34). Slovo řecké ekklesia značí totiž nejen Církve, nýbrž i bohoslužebné shromáždění. Smysl zákazu Pavlova jest tedy, že ženy se nemají ujímat slova ve shromáždění věřících. Je to tedy jen disciplinární opatření prvotní Církve, které rozhodně není žádným věroučným rozhodnutím o méněcennosti ženy. Cožpak nevyšla Církve žena úctou mariánskou? Nepovyšila na oltář

nesčetné mučednice a svěťice? A kdo si myslí, že nebylo ženě dovoleno mluvit do věcí církevních, ať si přečte listy svaté Kateřiny Sienské, která přivedla papeže Řehoře z Avignonu do Říma a která až do své smrti byla rádkyní papeže Urbana VI.

„Cíty náboženské vznikly ze strachu.“

Strach je představa budoucího zla. Kdyby strach byl základem náboženských citů, znamenalo by to, že Bůh je podstatně zlý. Ale v náboženských představách všech národů se jeví Bůh jako bytost dobrá, laskavá a otcovská (Jupiter — Deus pater). Má ovšem své místo v náboženském životě i bázeň. A ta je dvojí: buď bázeň otrocká, když někdo koná dobro jen ze strachu před trestem Božím, a bázeň synovská, když někdo slouží Bohu boje se, aby hříchem Boha neztratil — v tom případě se nebojí Boha, nýbrž bojí se o Boha. Každá láska je doprovázena házní: i matka se bojí o dítě, poněvadž je miluje. Oč se nebojíme, to vpravdě nemilujeme.


„Na člověka je třeba se dívat animálně, neboť člověk je více méně uslechtilé zvíře.“

Běžná polopravda, když uvážíme, že člověk je také živočich, ovšem živočich rozumný (animal rationale). Má tedy leccos společného s živočichy — ale bytnost jeho je určována specifickým rozdílem, totiž rozumnou duší, kterou člověk nad ostatní živočichy vyniká. Není tedy jen živočich. A právě že je živočich rozumný, může se na sebe dívat třeba i animálně. Neboť kdyby rozum neměl, nedíval by se na sebe vůbec nijak, to jest nepřemýšlel by o sobě.

„Biologie — to je dnes vlastně filosofie.“

Biologie je věda zkušenostní, popisná, kdežto filosofie je věda vysvětlující. Biologie má jako každá věda zkušenostní své meze dané právě zkušeností. Může tedy říci o živé bytosti, že ta bytost je, jaká je, a co ta bytost není. Ale co ta bytost je, jaká je její podstata, to už náleží do oboru filosofie. Je pravda, že je dnes mezi biology mnoho lidí se sklonem filosofickými. A nelze nikomu bránit, aby ze své vědy nevyvozoval filosofické závěry. Ale z toho nevyplývá, že biologie a filosofie je totéž. Tak i kaktusář si může v neděli vyjet na bicyklu. Ale to neznamená, že kaktusářství je vlastně cyklistika.

Populární věda.



I naše doba má fantastická zvířata, jež byla vymyšlena na podporu vývojové teorie a neliší se tudíž nijak od dob minulých, kdy se bájilo o všelijakých bazilišcích, dracích a leviathanech. Je to především populární pithecanthropus erectus. Jeho přesná podoba byla uveřejněna v četných časopisech. Podobné vymyšlení i jiná živočichové. Tragicky skončil omyl vídeňského biologa Dra Pavla Kammerera. Tento vědec konal bádání, aby našel potvrzení Darwinovy domněnky, že vlastnosti získané v jedné generaci se přenášejí dědičností na potomstvo. Zvykal proto vejconosnou ropuchu, žijící na souši, životu ve vodě. R. 1911 se mu

Picasso.

Existuje obraz: Žlutá, citronově žlutá obdélníková plocha, jednoduše, jako kdyby ji natřel lakýrník. Žlutá plocha a na ní určitý počet (myslím, že sedm, ale nevím to jistě, proto nechci klamat) zelených, všechny jsou stejně zelené, teček. Na ní určitý počet stejných zelených skvrn. Nic víc. Obraz je nejspíš v rámu, to víte, stál celé imění a imenuje se DYNAMICKÁ SÍLA KONĚ. Maloval jej Picasso. Co tomu říkáte?

Tento proslavený malíř Picasso prohlašuje o umění, že nesmí stát stranou politického dění své doby, že musí být tendenční. že musí spolupobudovat spravedlivý sociální řád, že nesmí být nevšimavé jako zhoubné umění buržoasní. Co tomu říkáte?

Jaké obrazy měl Picasso na výsta-

vě „Španělské umění“ v Praze, to víte, v tisku bylo mnoho reprodukcí. Obrazy zelených žen s trojúhelníkem, značícím obličej atd. Na výstavě „Francouzské umění“ téhož roku (1946) v Praze měl Picasso obraz: Zátíší velikých rozměrů, malované sienou vandyckovou hnědí, krátce několika odstínův hnědých. Kromě těch hnědých byla na obraze bílá barva, to byla barva bílého, nepomalovaného plátna. Na obraze bylo kus kytary a ženská hlava antické sochy, efektně skomponováno v nejasné architektuře.

Rád bych věděl, jak všechny tyto Picassovy obrazy pomáhají, podle jeho slov, spolupobudovat spravedlivý sociální řád, čím nezůstávají nevšimavé k problémům své doby, jaká je jejich tendence. (Mám dojem, že málo bohumilá, že je to snaha rozvracet zdravé myšlení.) Jak prospí-

vají tyto obrazy dělníkům, kteří před nimi stojí v rozpacích a ptají se, co to znamená? Co to má být? – Když si přečtou název, znova stojí v rozpacích, kroutí hlavou a nevědí, co si mají myslet. Jak prospívají tyto obrazy úředníkům a obchodníkům, oněm proklínaným měšťákům, aby je napravily? Měšťáci se jim smějí (pokud jsem na výstavě viděl) a říkají, dělá si z nás ten malíř blázny, co to má být? Jak prospívají tyto obrazy vzdělaným lidem, kteří je luští, hájí a píší o nich učená pojednání? Tito „zasvěcenci“ rozumějící umění, jak si myslí, prohlásují, že teď sice lid obrazům nerozumí a nechápe je, že je však pochopí později, v budoucnosti, až bude k tomu vychován. Tak tedy pomáhá toto umění lidu a době, že musí být pro ně převychován, aby mu rozuměl. Tak toto umění „slou-

ží“ lidu. Tak tedy pomáhá řešit sociální problémy. Není to nakonec samo „umění měšťácké,“ které je nevhodné k problémům své doby, které nehledí na strasti lidí své doby, které jim nepomáhá, když mu nerozumějí, když bude srozumitelné teprve v budoucnosti? Nestojí toto umění stranou politického dění své doby? Mně připadá Picasso (a jemu podobní) jako učitel, který nadává svým žákům, který je vzteklý a zaujatý, bije je rákoskou přes ruce, když se rozčílí, táhá je ve zlosti nespravedlivě za vlasy, křičí na ně při zkoušce, že strachem zapomenou, čemu se naučili. A při tom jim vykládá, jak má být správný učitel mírný, spravedlivý, trpělivý, netrestal tělesně, zkoušel pomalu a pomáhal otázkami. A sám sebe pokládá za takového správného učitele. fg.

citujeme

Bůh je bytost bez přívlastku a podle výroku svatého Jana Damašského oceán neurčenosti, čiré uskutečnění, o němž nemůžeme mluvit, světlo, které je tmou pro náš slabý zrak a které je světlem jen sobě samému, mystická nicota a nekonečná síla, naprosté prázdno a překypující plnost. Mystikové nás naučili takové řeči. Ale nejen mystikové, i filosofové se vyjadřovali o Bohu týmiž výrazy, pocházejícími ostatně z neoplatonismu. Negativní theologie je společná mystikům i filosofům a nemusí být nutně mystikem, kdo vyznává, že „nevědomost je nejdokonalejší poznání Boha“ (Deus qui melius scitur nesciendo). A právě u Kierkegaarda jsou podobné poznámky nikoliv ozvěnou nevyřčených zážitků osobních, nýbrž zdůrazněním stálých námětů křesťanského myšlení o nepochopitelnosti Boha, námětů, které u něho jsou zesíleny a doprovázeny pojetím víry, v němž velmi přísně je oddělen rozum od tajemství.

Régis Jolivet: *Introduction a Kierkegaard*. Éditions Fontenelle. Abbay S. Wandrille 1946, p. 209-10.

Hrobem znamenitých mužů je celá země, a netoliko o nich vypráví nápis na sloupech v jejich otčině, nýbrž i v cizině žije u každého vepsaná památka na ně působící spíše v duchu než v nějakém činu. Těch vy nyní horlivě následujte, pokládejte svobodu za pravé štěstí a chrabrost za pravou svobodu a neohlížejte se úzkostlivě na nebezpečnost války! Neboť větším právem měli by nešetřiti svého života ne ti, kteří žijí bídě a nemají naděje ve zdar, ale ti, kteří se mají v dalším životě co obávat převratu ze štěstí v neštěstí a u kterých jsou, kdyby je stihla nějaká pohroma, rozdíly proti dřívějšímu stavu neobyčejně veliké. Pro muže pak, který má nějaké sebevědomí, je poníženi, k němuž vede zbabělost projevená v boji, trapnější než nebolestná smrt, spojená s odvahou a nadějí v obecný zdar.

Thukydides: *Perikleova řeč nad padlými*. Edice Atlantis, Brno 1946, str. 36-7.

Máme se dát svádět propagandou proti středověku, kterou rozvinula renaissance a v níž pokračovaly osvícenství i filosofická romantika? Taková propaganda a agitace, negativní, výsměšná, snižující, propaganda lidí jako byli Macchiavelli, Giordano Bruno, později Voltaire a sta a sta jiných, brání nám pochopit velikost hnutí, které na počátku křesťanství zachvátilo celý tehdejší svět; hnutí opírající se o evangelium a o klasickou filosofii, hnutí rozvinuté na mnohá a mnohá stáletí nemůže mít jen obsah: pro posměch; opovrhovat takovým historickým zjevem může jen ten, kdo opovrhuje společností lidskou a kdo nemá sympatie pro lidské obtíže, s nimiž bylo i tehdy svědomitým mužům zápasit. Nedávejme se mýlit výkřiky lidí renesančních (Bruna), že Aristoteles byl osel, vtípem neznámého spisovatele té doby, že Mojžíš, Kristus a Mohamed byli podvodníci, frází osvícenců, že středověk byl dobou tmy, ani poetickou fantastikou romantiků, že počátky křesťanství byly vzpourou otroků proti pánům. Ani proroci, ani evangelium, ani apoštolové Petr a Pavel, ani první křesťané nebyli otročtí a nedávali podnět k jakémukoliv „vzpouře“. Vždyť počátky křesťanství se liší od naší doby (zvláště od konce XVIII. sto-

podářilo vypěstít ropuchy, jimž se vyvinuly na předních nohách tak zvané plodící mozoly. Teprve r. 1926 zjistil jiný biolog, prof. Noble, že tyto mozoly byly ropuchám prostě přimalovány. Dr. Kammerer spáchal sebevraždu, pro niž však udal jiné důvody. Ve skutečnosti prý nebyl sám původcem toho podvodu, nýbrž obětí jiného, neznámého podvodníka.

Balada o hrdinném bakaláři Alfonsovi.

Aj, žil kdysi bakalář Alfons, hrdinný orlík, ochránce mravů, žil kdysi hrdý orlík, který se nelekl moci, která se snažila ovlivnit svědomí, bohatýr, který necouvl před všemocným Svazem matematiků.

Hoj, divné tehdy poměry vládly ve Svazu. Předsednictvo, opito moci a bohatstvím, špatně representovalo hrdou jednotu. Ba, tvrdošijně lpělo na dogmatech velké matematiky a nucovalo je lidu, tomu svěřenému jim stádeci.

Tehdy vystoupil hrdý bakalář Alfons, ten orlík nebojácný, bojovník za svobodu svědomí, průlomce universalismu Svazu, ten, který se nezalekl ani té největší autority.

Hej, slavný to byl boj! Sám proti celému světu, jedinec proti moci Svazu matematiků.

Však bez možnosti obhájit své nové učení byl, ach, těmi ukrutníky prohlášen za blázna, ten velký bakalář, a do trudného blázince uvržen, ten, který svůj mladý život zasvětil boji za svobodu svědomí, mučedník za své přesvědčení, ach, orlík nebojácný, hoj, průlomce do autority, hrdý bakalář-Alfons. -alter-

V časopise *L'Université libre* píše René Leblanc 20. I. 1946 o „svobodě“ výchovy a výuky toto: „Tato svoboda se může přesně přirovnat k svobodě obchodní a průmyslové, v jejímž jménu bylo spácháno tolik nespravedlností a zlořádů, a kterou žádný dnešní demokrat nemůže pokládat za nepodmíněné a nedotknutelné právo člověka. Nepřipustíme, aby kdokoliv směl vyrábět a prodávat cokoli bez určité kontroly státu, jež představuje vyšší zájem společnosti; a tím méně je možné, aby si kdokoliv směl otevřít školu a vychovávat mládež bez takové přísné kontroly.“

Jestliže představitel součas-

né laické společnosti se vyjadřuje o věci, jež se týká samé svobody svědomí, způsobem zcela cizím někdejšímu liberalismu, je povitive, aby se ještě mávalo proti katolíkům texty, které byly namířeny proti zlořádům a nespravedlnostem liberalismu myšlenkového a prohlašovat, že jediná církev je nepřítelkou svobody myšlení a svobody svědomí?

Demokracie a tolerance?

Demokracie — jak již bylo nesčetněkrát napsáno a zdůrazňováno — je vláda lidu, v které může každý občan práci a jednání svých spoluobčanů řádně kontrolovat a ji kritizovat. A zjistí-li určitou závadu, na kterou svým hlasem upozorní, resp. ji zveřejní, je to snad porušení tolerance? Zajisté, že kladnou odpověď by mohl dáti jen ten, kdož si není zcela dobře vědom skutečnosti, že nemůžeme tolerovat přesvědčení každého člověka, protože tím bychom si současně znevázili svého přesvědčení, a zapomíná na to, že tolerance je možná jen ve smyslu subjektivním, t. j. osobním. Demokracie znamená diskusi, parlamentarismus — a je-li třeba — tedy i polemiku. Kdo by tento způsob a možnost svobodně pronášeného mínění a úsudku každého československého občana popíral, toho je nutno považovat za člověka, který si stále ještě neosvojil všechny zásady vlády lidu a jemuž nejsou dosud všechny způsoby živé a životné demokracie naprostou samozřejmostí. Ze takových lidí žije mezi námi ještě mnoho, to je bohužel smutnou skutečností, se kterou se máme všichni možnost denně střetnout. Stále však existují u nás ještě i lidé, kteří zapomínají, že není-li v demokratickém státu věnováno dostatečné sluchu veřejnému mínění, mění se demokracie v chladnou byrokracii nebo diktátorskou autokracii.

Jen tedy pozor, abychom se pro přílišnou vzájemnou „toleranci“ nedostali ještě k některé z nich! Jar. Kuchař.

Panika ze zkratky. Stalo se v Luhačovicích letošního července, že na lázeňské prostranství přijeli čs. veřejní činovníci a podělili se zprávou na tabuli, když četli: „MOR VLUHAČOVICÍCH“. Při pozornějším přečtení však bylo zjištěno, že „Místní osvětová rada v Luhačovicích pořádá Husovy oslavy“.

letí) tím, že dnes je svět plný vzpoury a anarchie, kdežto evangelium, Petr i Pavel kázali pokoření, uznání, přijetí tohoto světa, neboť „nepřišli rušit zákona, nýbrž naplnit“.

Emanuel Rádl: *Útěcha z filosofie*. Čin, Praha 1946, str. 48-9.

Intelligence, to jest nejvýznačnější součást středního stavu, má podle názoru křesťanských solidaristů v národě nejdůležitější poslání a má také mravní a národní povinnost, aby vedla ostatní společenské vrstvy. V důsledku toho nemají býti její cíle a snahy omežovány stranicím, nýbrž má sloužiti celému národu a vytvářeti a řídit jeho charakter i jeho osud. Každá kulturní i jiná práce intelligence má pro národ a stát veliký význam politický a pomáhá vytvářeti tak zvanou kvalitní demokracii. Politika je především otázkou výchovy, mravů, náboženství a společenského příkladu. Skutečný ráz a výsledky praktické politiky závisí trvale na mravní úrovni celého národa a mravní a duchovní život národa slovem a příkladem vede a vychovává tvůrčí a řadová intelligence. Inteligenti musí především poznati fakt, že dějinami nehýbou jen síly hmotné a hospodářské a že všechny významné revoluce a etapy lidského pokroku v dějinách byly myšlenkově připraveny, inspirovány a často i dirigovány intelektuální elitou své doby, to jest inteligencí. Křesťanský solidarismus staví tudíž, pokud jde o duchovní vývoj národa a jeho pokrok, ve všech směrech inteligenci na první místo a přiznává jí úlohu vedení, ale žádá na druhé straně, aby se hrubým materialismem, stranicím, hmotářským egoismem, podporováním a doporučováním nevěry širokým vrstvám lidu, prázdňou demagogií, nevěrou v Boha a vyšší řád mravní a náboženským těmto ideálům a tomuto poslání nezpronevěřovala.

Antonín Pimper: *Křesťanský solidarismus*. Universum Praha 1946, str. 105-6.



Emanuel Rádl: *Útěcha z filosofie*. Čin, Praha 1946. Stran 108. Cena 39 Kčs.

Nemoc vyřadila profesora Rádla na dlouhá léta z činnosti a odloučila ho také od přátel. Jak sám vyznává, styděl se ve svém mládí za filosofii, ale v době nemoci byla jeho jedinou utěšitelkou. Rozmlouval v tichu svého pokoje s největšími představiteli filosofického myšlení a před smrtí měl tolik síly, aby výsledky těch rozmluv zachytil v několika kapitolách a zanechal nám je jako svůj filosofický odkaz. Základem všech forem přesvědčení je Rádlovi morální řád. Nejprvotnější vlastností lidí je, že nejsme jen tělem, nýbrž že máme úkol, poslání a příkázání. I když upřilísuje ve svém názoru o Bohu bezbranném a v běh světa nezasahujícím — to je nemilé minus jeho knížky — má jinak pro své these o morálním řádu dobré analogie v řádu přírodním, neboť živá bytost se mu jeví jako vláda. Oceňuje Aristotela jako zakladatele biologie a lituje, že vlivem Galileovým nabyla ve vědách přírodních vrchu mechanika nad biologií, ve filosofii pak nominalismus nad realismem. Od smrti svatého Tomáše Akvinského spatřuje úpadek ve filosofii a lék proti modernímu rozvratu myšlenkovému i mravnímu vidí správně v návratu k Aristotelovi a svatému Tomáši Akvinskému.

Jaime Balmes: *Budoucnost filosofie*. Přel. J. Florian. Kurs 53. Vydal J. Florian, Stará Říše 1946. Str. 53-(V). Brož. 15 Kčs.

Ve formě dopisu příteli tu známý španělský filosof rozvíjí skvělou polemiku proti pokrokářům, kteří očekávají od budoucnosti splnění snu o ráji hmotného blahobytu, který ovšem podle nich vyžaduje vyhlazení náboženství; a zároveň se obrací i proti slaboduchým křesťanům, kteří upřilísují protivenství, jež trpěla a trpí církev v moderní době. Ukazuje, že v každé době byla církev vystavena prudkým útokům a otřesům, ale že přesto vždycky z nich vyšla vítězně. Ačkoli je to psáno před sto lety, je to pojednání neobyčejně aktuální a hodí se velmi dobře na naši dobu.

Antonín Pimper: *Křesťanský solidarismus*. Č. A. T., Universum, Praha 1946. Stran 146. Cena 50 Kčs.

Kniha je především přehledem různých směrů hospodářského liberalismu a novodobých pokusů reformovat lidskou společnost. Autor si však dává i otázku zásadní, totiž které řešení je správné. Ci lépe ještě: které řešení by bylo správné. Odpověď: řešení podle zásad křesťanského solidarismu. Proto v druhé části seznamuje čtenáře s encyklikami *Rerum novarum* a *Quadragesimo anno* a hlavními zásadami křesťanského solidarismu. Z neinformovanosti anebo i ze zlé vůle se tvrdívá, že církev je oporou reakce. Kdo má otevřené oči, vidí, že tomu tak rozhodně není na poli kulturním. Po přečtení této knihy se pak přesvědčí, že tomu tak není ani na poli sociálním.

Řídí hádankářský O »Litavan«.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 676.

Milí přátelé,

chceme poznati, jaké máme mezi vámi nejen i oni změřili své síly a vyzkoušeli své tvůrčí hádankáře-řešitele, ale i autory. Chceme, aby schopnosti a proto vypisujeme

1. autorskou soutěž „Úsvitu“

Úkolem je utvořiti souzvučku, sloučenku, záměnkou, vsuvku slovní a číselku. Soutěžití možno libovolným počtem prací v kterémkoliv druhu stanovených hádanek. Autor, který se zúčastní všemi 5 druhy a dosáhne při celkovém součtu bodů nejlepšího umístění, stává se absolutním vítězem soutěže a získává 1. cenu — 3 hodnotné knihy v ceně asi 200 Kčs a rovněž 5 vítězů jednotlivých skupin obdrží pěknou knihu. Hádanky, psané na jednom kusu papíru, s řešením na rubu, opatřte heslem a lístek se svým jménem a adresou vložte do menší zalepené obálky, opatřené týmž heslem. Do celého dopisu pak ještě vložte hádankářský kupon z tohoto čísla.

Práce ohodnotí O »Litavan« a známý mistr hádankář p. Boh. Čížek. Lhůta k zaslání prací pořadateli koutku končí 23. března, t. r. Nuže, s chutí do soutěže, v níž vám přejeme mnoho zdaru!

*

Při příležitosti vypsání autorské soutěže dáme vám několik pokynů a zásad, jimiž je třeba řídit se při tvorbě tajů.

Dbejte, aby jádra byla ucelená, tvořila celé věty nebo aspoň slova, dávající smysl ucelený i bez umístění ve větě. Na příklad: »Sokoli děsní.« Jedno slovo doplňuje druhé. Rovněž i souzvučka těchto slov je dokonalá: SOKOLI DĚSNÍ = SOK O LÍDĚ SNÍ. Příklad správné sloučenky: Jara doba (ucelený pojem v 1. pádě) + lesní val = Já rád o bále sníval. Nebo: zora + nálada = zoraná lada. Záměnka: Zří dlouho ryby Věra = zřídlo u hory vyvěrá. Nebo: Křižáci = tři žáci. Vsuvka slovní: žertva, NÁJEM. Slovo »nájem« se vsune do slova »žertva« a dostaneme větu: žeNA JE Mrtva. Nebo: zánik — hrad = zahradičník. U číselky je nutné, aby každá hláska (její číslice) se opakovala nejméně dvakrát a prvky ze základního slova vzniklé aby byly zase ucelené. Mám-li na př. slovo SKŘEIIOTÁNI, označené v číselce číslicemi 1234567890 (každá hláska jednou číslicí, stejná hláska vždy touž číslicí), nespokojím se tím, že bych utvořil třeba jen tento prvek: ... s ní ... (1 89) říká ... (3028). Vždyť z toho mohu utvořit prvky velmi krásné: řehtání koní — snítka keře — hořkost stáří — kořist skokana — křik hostí atd. Doufáme, že se budete řídit těmito radami a překvapíte nás krásou svých hádanek, na něž už se velmi těšíme. Tvořte hodně, neboť cvik dělá mistra!

Studente, katolíku,

hlas se hrdě k svému vnitřnímu přesvědčení i znamením vnějším. Ústředí katolického studentstva vydalo odznaky pro katolické studentstvo v ČSR. Na kongresu Pax Romany ve Fribourgu byly posouzeny jako jedny z nejkusnějších ze všech federací.

Ať není u nás ani jediného studenta katolíka, který by neměl svůj stavovský odznak!

Objednávky posílejte: čtenáři z Čech na:

Rada katolického studentstva, Praha I, Křížovnická 1,

čtenáři z Moravy:

Rada katolického studentstva, Brno, Běhounská - Typos, II. sch.

Cena 15 Kčs.

Vypisujeme novou fotografickou soutěž s heslem

› Život a práce ‹

Jak jsme vám slíbili, přicházíme s novým námětem. Pod tímto neobvyklým heslem rozumíme asi toto: Máte se pokusit zachytit nějakou fázi života lidského nebo i zvířecího, nebo nějaký výtvar lidských rukou. Snad se usmíváte, jaká že to je lehká soutěž a proč na ni dáváme tak mnoho času; snad si už v duchu hledáte místo, s něhož ›vezmete‹ betonový most za městem, který je nesporně výtvozem lidských rukou. Radíme však, abyste se neukvapovali. Počet záběrů, které pošlete, není přirozeně omezen. Budeme posuzovat snímky, ne autory, ale hned prozradíme, že běžné pohlednicové a banální záběry nebudou do soutěže vůbec připuštěny. Máte k práci a hledání mnoho času a proto musí být to, co najdete, vykoupeno mnohými krůpějemi tvůrčího potu. Chceme, abyste uměli vybírat z hromady, která se vám hrne před objektiv, abyste poznali, že krása není jen sentimentální zákoutí lesa a skal, že je všude, na chodníku, na hromadě odpadků, na silnici i vedle odvodňovacího kanálu, jen hledat a být připraven ji zachytit.

Zatím jen tolik a v příštích číslech podrobnosti a ceny. Dotazy s poznámkou ›Fotosoutěž‹ na adresu administrace, Brno, Běhounská - Typos.

Originalitě zdar!

Redakce.

Dominik Pečka, Artur Pavelka, Bohdan Chudoba:

Otázky dneška

Křesťanský realismus a dialektický materialismus

Stran 186.

Cena Kčs 45.—.

Kniha vzniklá z nevyhnutelné potřeby dne a ze silného zaujetí, a to jedině oprávněného zaujetí pro pravdu. Autoři, vycházejíce každý ze svého stanoviska, daného jejich studijním oborem, dospívají k témuž závěru: k bezvýhradnému zamítnutí pavědeckého receptu na dryáčnické léčení všech těžkostí doby a k rehabilitaci křesťanského realismu, jediné filosofie, která není poplatná zvrácenostem německého monismu.

Dr Metoděj Habáň:

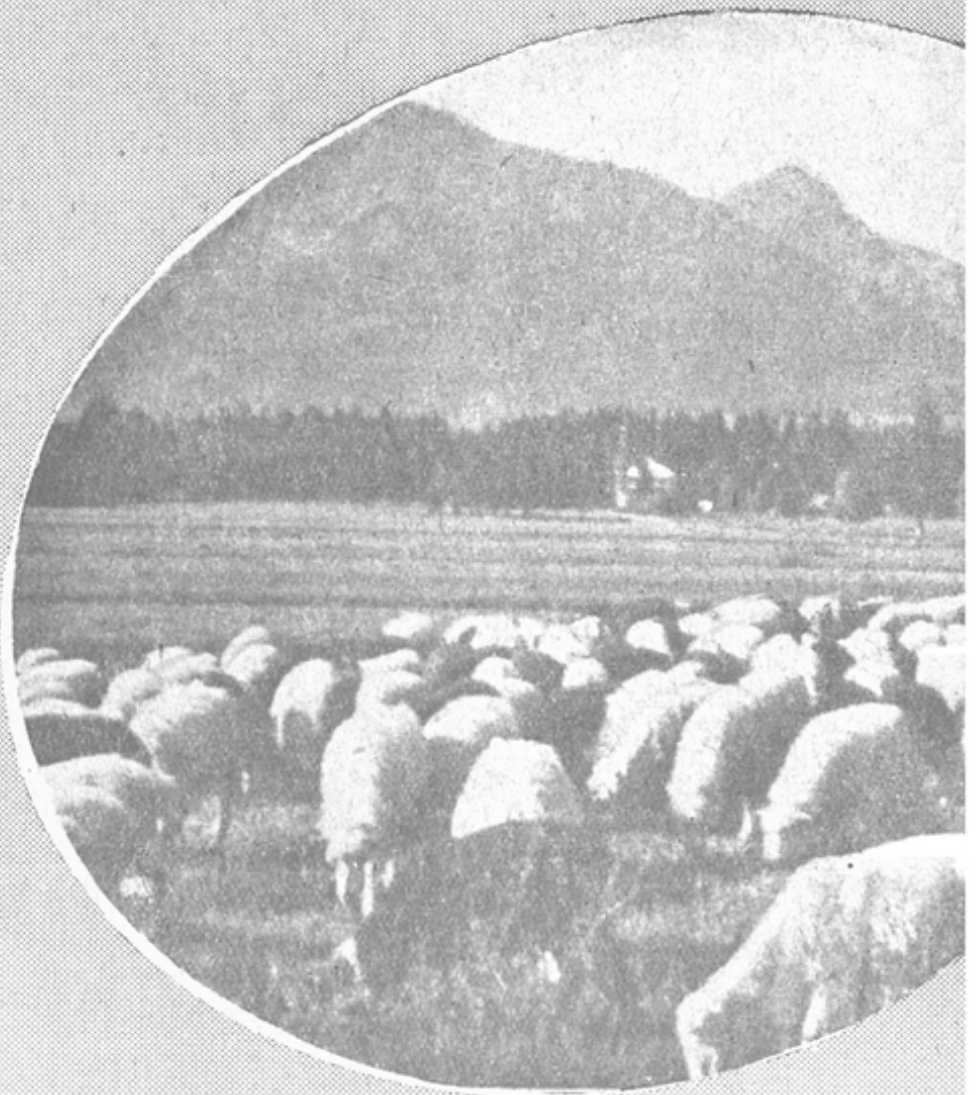
Sexuální problém

Druhé vydání. Cena Kčs 30.—.

Autor, známý z akademických týdnů, opírá se tu o moderní literaturu psychologickou, ale zachovává pevně hledisko křesťanské filosofie a pedagogiky, kde tento problém přestává být problémem, ježto je vřazen do řádu hodnot lidského života.

Na skladě má každý knihkupec nebo přímo: EDICE AKORD, Brno, Běhounská 22.

ÚSVIT



3

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno, 25. Kohoutovice 196.

Zprávy redakční. Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zasláné příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

K obrázku na titulní straně:

Stáda ovcí již dávno seběhla s hor do nížiny. Ještě několik dní pastvy na posledních stéblech podzimní trávy a pak dlouhé přezimování v kolibě.

Vyšlo 9. listopadu. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecká a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. počt a telegrafů v Brně, č. j. IA-4-2570-0:119 895. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos.

Stvoření k obrazu Božímu

„Stvořil Bůh člověka k obrazu svému,“ čteme hned na prvních stránkách Písma Starého Zákona. Když Bůh stvořil vesmír, stanovil v něm pevné zákony a vykázal každé věci příslušné místo, dává nakonec život člověku. Krása vesmíru a pořádek v něm hlásají moudrost svého tvůrce, tak jako umělecké dílo mluví o dovednosti umělcově. Šel tedy Bůh, řekli bychom, mocný a moudrý a zanechal tu stopy své moci a moudrosti. Tak asi myslil autor Genese, když zakončuje jednotlivé úseky tvůrčí moci Boží slovy: „I viděl Bůh, že to bylo dobré.“ Tak jedná umělec, když pohlíží na své dílo a je s ním spokojen. Jsou v něm stopy jeho dovednosti, jeho uměleckého talentu. Každý, kdo je zhlédne, řekne si v duši: to je dílo, které hlásá umělce, nese stopy tvůrčí síly.

Na konec stvořil Bůh člověka. A Písmo charakterizuje dílo stvoření člověka na rozdíl od ostatních děl tvůrčí moci Boží, když praví, že v něm zanechal Bůh svůj obraz. Už ta okolnost, že člověk není stvořen s ostatními tvory, je mu vyhrazena zvláštní doba, je známkou, že není jen obyčejnou součástí vesmíru: má v něm zcela zvláštní postavení, má v něm místo zcela výjimečné. A tato výjimečnost postavení je zdůvodněna a zároveň, řekl bych, definována slovy: obraz Boží. Nenese v sobě pouze stopu Boží moci a moudrosti jako jiná díla Boží. Je obrazem Tvůrcovým. Napodobuje ho svou jsoucností tak, jako obraz napodobuje toho, jehož představuje. Je však nadto více než pouhý obraz, vyjadřující svůj vzor: je obraz živý. A právě v tom je jeho jedinečnost postavení ve vesmíru, v tom je jeho velikost a důstojnost vzhledem k jiným tvorům, ale v tom je také pramen jeho odpovědnosti, která na něj doléhá s veškerou tíží.

Rozum nám praví, že Bůh je moudrý a svobodný duch. Pracuje rozumem a vůlí. Řekl a stalo se, tak líčí Písmo jeho činnost. Řekl, to jest rozhodl se svou vůlí pro to, co rozum předložil, co rozum viděl. Člověk není duch, ale má duši. Tou přesahuje všechny nižší tvory, tou se podobá Bohu, Duši, která má rozum a vůli, která se může svobodně rozhodovat vůlí pro to, co rozum předloží jako dobré. Může poznávat a může milovat. Život Boží je však věčné poznání a věčná láska. Věčné poznávání Otce, které plodí soupodstatného Syna, a věčná vzájemná láska Otce a Syna, kterou vychází Duch svatý.

To je však už myšlenka Nového Zákona, myšlenka na nejsvětější Trojici, o které Starý Zákon nevěděl. Starý Zákon viděl nejvyšší důstojnost člověka v tom, že je tvorem rozumovým. Nový Zákon nám představuje člověka jako dítě Boží. Dítě je však nejdokonalejším obrazem svého otce. Ježíš Kristus jako

jednorozený Syn Boží je přirozeným Synem nebeského Otce, my pak, vykoupení jeho krví, nejsme už jen obrazy Božími pro rozumovou přirozenost, nýbrž pro nadpřirozený život milosti, který nás činí adoptivními dětmi nebeského Otce. To je myšlenka, k níž se neustále vrací svatý Pavel ve svých listech. V této myšlence viděl zcela právem jednu z nejpodstatnějších křesťanských pravd, v ní nalezal východisko pro celý mravní život křesťanů. Svůj závěr pak vyjádřil velmi konkrétně v listě Efeským: „Buďte tedy napodobovateli Božími jakožto jeho milé děti“ (V. 1). To přechází Apoštol z řádu bytí do řádu činnosti, z řádu věroučného do řádu mravoučného. Jsme-li obrazem Božím v řádu bytí, musíme jím být i v řádu činnosti, v řádu mravním. Bůh je náš vzor nejen pokud má v nejvyšší míře vlastnosti, kterých se účastníme ve svém bytí, nýbrž chce být také naším vzorem, který bychom napodobovali v řádu činnosti. Sv. Tomáš Akvinský proto dodává k slovům sv. Pavla: „Nikdy nebude zdokonalena lidská přirozenost, leč ve spojení s Bohem... Musíme jej proto napodobovat tak, jak je nám to možné, protože synu náleží napodobovat otce.“

A tu jsme u podstaty křesťanského mravního řádu. Člověk je obraz Boží a Bůh je jeho vzor. Křesťan je dítě Boží a Bůh je jeho Otec. Obraz má pokud možno nejdokonaleji vyjadřovat tahy svého vzoru, který představuje. Dítě se má co nejvíce podobat svému otci, od něhož pochází. To je základní myšlenka křesťanského mravního života. Žije-li člověk jen podle laických mravních zásad, může mít vzor jen v jiném člověku. Je to snad vzor velký a krásný, ale je to vzor pouze lidský. Všechno lidské je však nedokonalé. Člověk bývá nadto ještě obyčejně jednostranný a proto, vyniká-li po jedné stránce, je snad značně nedokonalý po druhé. Božský vzor je dokonalost sama. Má-li člověk velkou lásku, síává se u něho často slabostí. Je-li spravedlivý, bývá tato spravedlnost mnohdy nemilosrdná. Bůh spojuje v sobě v překrásném souladu všechny dokonalosti, i ty, které jsou zdánlivě protichůdné. Jeho láska je silná a spravedlnost milosrdná, protože jeho rozum vidí i tam, kde lidský rozum je slepý.

Nelze si představit dokonalejší pojem mravního řádu nad pojem, který skýtá křesťanství, tak jako není větší důstojnosti pro člověka nad tu, kterou mu dává milost Božího dětství. V křesťanském mravním řádě nechce být člověk jen dobrým člověkem, to jest nejde mu jen o to, aby rozvinul své schopnosti po stránce mravní a zařídil svůj život tak, aby byl platným členem lidské společnosti. Křesťan je více než pouhý člověk a proto usiluje o více svým mravním životem, než může usilovat pouhý

člověk. Křesťan je si vědom, že je dítětem Božím a že smysl jeho života je v Bohu a že vzorem jeho mravního jednání je sám Bůh. Tím dostává jeho život zcela zvláštní zaměření. Jeho vztah k bližnímu je povýšen nad vztah pouze lidský. V bližním nevidí jen člověka, nýbrž obraz Boží a dítě Boží jako v sobě. A tak bude usilovat o to, aby jeho poměr k němu byl podoben poměru Boha k člověku, protože jeho úkolem je napodobovat Boha ve všem, v čem ho může napodobit.

Jestliže je člověk, který přijal Kristovu milost, dítětem Božím, pak je jeho první povinností napodobit život svého Boha, a to nejen jeho život, jak se jeví navenek, nýbrž především jeho vnitřní život. Život Boží je však vyjádřen slovy poznání a láska. To je vnitřní život nejsvětější Trojice, který je vzorem pro vnitřní život člověka. Poznání a láska je činnost nejvyšších mohutností lidských, těch totiž které činí člověka člověkem. Jestliže předmětem této činnosti se stane Bůh, pak duše napo-

dobuje vnitřní činnost Boží. A tak můžeme říci, že čím hlouběji proniká lidský rozum v tajemství Boží a čím vroucněji se připíná vůle svou láskou k Bohu, tím více v sobě zdokonaluje obraz Boží.

Taková je skutečnost, kterou si člověk mnohdy neuvědomuje, na kterou snadno zapomíná. A když si na ni vzpomene, bývá to často po letech, která prožil bez vědomí své pravé tváře, a může jen naříkat se sv. Augustinem: „Pozdě jsem si tě zamiloval, Kráso tak stará a tak nová, pozdě jsem si tě zamiloval. A hle, tys byl ve mně a já jsem byl venku a tam jsem tě hledal a vrhal jsem se na věci krásné, díla tvá, sám jsa ošklivý. Byl jsi se mnou a já nebyl s tebou...“ (Vyzn. kn. X. hl. 27.) Tak naříká Augustin, když vzpomíná, jak zapomínal na své vlastní určení, když myslí na léta, ve kterých nepracoval o zdokonalení Božího obrazu ve své duši. Moudrý se učí nejen chybami svými, nýbrž i chybami druhých. Nuže, nářek Augustinův mluví i ke každému z nás.

Jak umírali naši studenti

V prosinci 1942 byli v Berlíně odsouzeni tři studenti vysokomýtského gymnasia k smrti a v dubnu 1943 popraveni. Tentýž osud stihl v Drážďanech dalších pět studentů téhož ústavu v červnu 1943. Co provedli? Byli členy kulturního kroužku, založeného na podzim r. 1939. Kroužek pracoval i za býv. protektorátu. Po smlouvě Německa s Ruskem v létě 1939 se jedna skupina studentů orientovala komunisticky a začala navazovat styky se studenty z jiných ústavů a pražskými akademiky. Zachycení letáku gestapem, zatýkání na ústavě, vyšetřování, žalářování a smrt. Zachovaly se zápisky popravených a dopisy na rozloučenou rodičům. Zajímají nás po stránce psychologické. Jsou plny pevné víry v Boha a jeho spravedlnost.

Jar. Šafka píše rodičům: Buďte silní. Člověk spravedlivý a čestný se smrti bát nemusí.

Adolf Faltejsek končí svůj dopis na rozloučenou: Na shledanou po hodně dlouhých letech u Pána Boha.

Jar. Vondráček: Drazí, netrapte se, nenaříkejte, modlete se za mne, abychom se tam na onom světě zase všichni šťastně shledali. Nesu svůj osud statečně a hrdě; smířen se vším. Ještě naposledy se vyzpovídám a přistoupím k svaťému přijímání.

Jiří Svoboda: Lidským soudem odsouzen

vstoupím před soud Boží. Boží milostí jsem si jist. Jen jedno stojí pevně: Boží říše a její spravedlnost. A to mne sílí a má být také pro Vás posílením. Bůh Vám žehnej!

Jar. Vodička píše: Věřím, že vše se tímto životem nekončí, že duch je skutečně nesmrtelný a přechází věky. Proto vše přijímám s klidem a v pevné víře ve spravedlivou Prozřetelnost.

A konečně píše Mil. Svoboda: Můj život byl krátký, ale pěkný a bohatý. Teprve teď jsem si uvědomil, jaký význam má lidský život, jaký je jeho cíl a účel. Otče, vše je tak, jak jsi říkával: Až půjdeš do života, řiď se zásadami Kristovými: Milovati budeš... Nenaříkejte! Modlili jste se: Bože, staň se vůle Tvá. Bůh rozhodl, my se podřizujeme. Psali jste mi, že jsme zde jen hosty, že putujeme v nebe, ten domov pravý. Každý nechť je na to putování připraven. Matičko, tys vždy měla pevnou víru. Měj ji nadále, posilni se v ní, modli se. Ve všem tom je síla, útěcha a chléb života. Odcházejím v plné víře. silen, kliden s nezlomenou vírou v jeho spravedlnost.

Tak se loučili se životem sotva 18—20letí chlapci. Nezlomeni, pevní, plni víry v Boha a jeho spravedlnost. Je to krásný rys v povaze naší mládeže. Je docela jiná, než byla mládež před dvaceti lety.

Pod kterým králem?

Anglický konvertita a známý spisovatel Robert Hugh Benson ve sbírce podivuhodných záběrů ze života nadpřirozeného, dotýkajícího se tajemně života přirozeného, nadepsal jednu událost slovy: »Under which King?« — Pod kterým králem? Není-li člověk ve střehu, může se stát, že některý obor lidské činnosti se dostane do služeb, jejichž cílem není oslava Boží, nýbrž šíření vlivu démona zla.

Nebylo by zcela jednoduché zodpovědět tuto otázku, kdybychom ji nadepsali nad jednotlivými úseky lidské kultury, jakými je škola, tisk, rozhlas, umění. Každé z těchto slov představuje pole úrodné, na němž bylo naseto dobrého semene: ale *když lidé spali*, nepřítel nasil koukole — a dnes pro koukol často nelze vidět pšenice.

Co zameškala minulost, musí dohonit přítomnost. Stojí za to stát se dobyvatelem ve službách Krále králů. Dobyvatelem duší, dosud ovládaných stínem pohanství, jakým je misionář ve vzdálených zemích. Dobyvatelem na poli tisku, jenž v mnohonásobné většině neslouží Bohu; spisovatel, básník, redaktor, který využije darů, svěřených mu Duchem svatým, pomáhá dobývat pro Boha pole slova psaného a tištěného. Dobyvatelem na poli rozhlasu, aby i etherické vlny, tolik nám připomínající všudypřítomnost Tvůrce, sloužily dobru, pravdě a kráse. Dobyvatelem na poli světla a stínů, zachycovaných proučkem celuloidu a přenášejících v mnohotvárném zrcadlení pohybující se svět na bílé plátno projekční plochy kin. Dobyvatelem všude tam, kde vyrostl koukol, *když lidé spali*, obtíženi dřmotou nedbalosti a nezájmu o veliký zápas dobra a zla.

V přítomnosti je nutno mít oči otevřené ke všemu, co moderní doba přináší. Pouhým zavřením očí k mnohým a mnohým dnešním problémům společnosti se nedokáže nic. Je třeba se dívat a vhodné přijmout, nevhodné zamítnout a nahradit vhodným.

Dokladem objevu nových problémů jest mezinárodní pomocná řeč, zvaná esperanto. Před touto válkou byla rozšířena po světě přibližně tak, že ji ovládalo asi dva miliony lidí. Ve válce byla u nás nositeli nacistické ideologie tato myšlenka potírána, neboť musila být vyhlazena každá řeč, jež by snad mohla zaujmouti místo jazyka mezinárodního, kdýž přece pro tento úkol byla jimi určena řeč jediná — němčina. Po šestileté přestávce jsme se stali udivenými svědky pokroku, jaký zatím tato řeč učinila. Esperantem se mluví v rozhlase, používá se ho hojně v osobních stycích mezinárodních, tiskne se v něm množství časopisů a knih. Letos z jara poslanec Mr. Lewis v britském parlamentě se dotazoval, kdy bude zavedeno esperanto do anglických škol. Miss Wilkinsonová, britský mi-

nistr školství, odpověděla, že tato otázka bude předložena výchovné a kulturní komisi Organizace Spojených národů, aby mohla být řešena mezinárodně. V americkém časopise »American Esperantist« se uvádí výběr esperantské literatury původní i přeložené, beletristické i poučné, a vychází najevo, že v esperantu již vyšlo na 8000 různých spisů ze všech oborů.

Tyto spisy se rozšiřují stále na větší počet zájemců, čím více stoupá počet esperantistů. Tyto spisy se čtou, k těmto knihám přibývají knihy nové. A my se ptáme: *Pod kterým králem?* Čemu slouží tato literatura? Čemu slouží výhoda mezinárodního pomocného jazyka vůbec?

Je jisto, že by mohla vykonati mnoho dobra pro šíření království Božího. Stejně je jisto, že by mohla způsobiti i mnoho zla, kdyby jí bylo použito ke zlému.

V Holandsku, v zemi téměř klasické činnosti Katolické akce, byl založen Informační ústav pro nekatolíky-esperantisty. Tiskem, rozhlasem i dopisy šíří znalost sv. víry katolické mezi nekatolíky, kteří znají esperanto. V téže zemi se podjala skupina katolických kněží za vedení P. J. F. Smeehuyzena S. C. J. úkolu posoudit a rozřídit celou esperantskou literaturu podle obsahu mravního i uměleckého. Tato literatura zde jednou již je a proto je nutno jí věnovat pozornost.

Francouzové mají známý katalog »Repertoire de 13.000 auteurs«, jehož autorem je G. Sagehomme S. J., v Holandsku sestavil seznam literatury, oceňující jednotlivé spisy podle jejich hodnoty umělecké i morální, kanovník Joris Baers a vydal jej pod názvem »Lectuur-Repertorium«. U nás pracuje o podobném katalogu P. Schikora C. Ss. R. s kruhem spolupracovníků. Nezdá se býti proto zbytečným, jestliže 8000 svazků esperantské literatury se stane předmětem pozornosti katolické veřejnosti a jednotlivé spisy budou zhodnoceny se stanoviska uměleckého, jazykového a zvláště nábožensko-mravního.

A co více! Literatura esperantská nám roste takřka před očima. Chceme-li, aby v budoucích letech měla tato literatura ráz katolický, je nutno jí tento ráz dáti. V esperantu vyšlo na př. celé Písmo svaté — ale zatím jen v protestantském vydání. Mají-li v esperantu vyjít knihy rázu katolického — ať naučné či zábavné — je nutno je psát nebo překládat. V naší české literatuře máme, bohudík, celou řadu věcí, které by obohatily i světovou katolickou literaturu. Jsou to jak spisovatelé současní — Peckova Assunta a Neviditelný prsten, Křelinova Dcera královská nebo Amarú, syn hadí, přímo volají po překladu — tak autoři nedávné minulosti — Zeyer, Rais a mnozí jiní.

(Pokračování na str. 42.)



G. Göpfertová-Gruberová: Stínítko lampy.
Panna Maria.



Sv. Juda Tadeáš.

F. O. Vlk: *Vozová cesta*

Zamlklá dálkou stop
a tichým vyznáním
jež vítr zašeptal —
jde tiše — jde za ním ...

Jít po ní do dálav
obzorem uhranut —
Jak nedočkavý splav ...

A v měkkých záhybech
snad najdeš stopu dívčí —
jak touhu ve slovech ...

Josef Zahradníček: *Hra*

Když někdy zasáhne mne, pokáráním hroze,
Tvůj pohled odmítavý, cizí, přísný, strohý,
oždy zdá se mi, že vidím zvolna po obloze
plující a sluncem prosvícené řasoslohy.

Když uzřím obličej Tvůj zlehounka se zarositi
popraškem hněvu, mrazivým chladem zimy,
ne, já už Ti nevěřím, oždyť vím, že v síti
zlobných pavučinek v zápětí zas zazáří mi

Tvůj úsměv laskavý.

Jiří Hlobílek: *Kříž a chléb*

Stín starých lip jej ukolébá
při monotonní hudbě včelích rojů
Když se noc skrývá do závojů
On neusíná na rozcestí

Třeba

je bdít i s pochýlenou hlavou
nad vzrostlým lánem černé hroudy
když z pohárů měsíc lije proudy
zelenomodré kamením i lávou

On neusíná když se léto šerí
Jen barvy sesypou se kolem jeho spánků
zlobíce kámen jako kvítka v džbánu
posvěceném

Poutníku, proč lidé nevěří

Vždyť neusíná v tichu bílých polí
Je třeba bdít pro slunce březnového tání
Proč lidé nevěří že pláče po klekání
pro jejich chléb že jejich smích Ho bolí



Sv. Jan Nepomucký.



Judith.

Antonín Bartušek: *Kašna na Velkém rynku*

Jindy až příliš oddána
byla tvá ústa té řeči.
Jindy až příliš. Fontána
dopěla píseň a svědčí
do krajin Tritonových.

V kanutí střídám Vodnář snil
váhavě sen svůj kdysi.
Meteor padal. Zapálil.
Dívky zas myslely si
potají: Kéž by ženich!

Viděly tváře bez těla
v předvečer tajemných svátků.
Leckterá z nich se zachvěla
v ústění divného zmatku
do tužeb nevyřčených.

Podloubí tenkrát patřil hlas
kroků, jež nedozněly.
Tlapky vod, které slýchalas,
úprkem slastným spěly
jednoho večera v báseň.

Zdeněk Rotrekl: *V prostoru*

Sám sebou myslil pták, jenž ze mne
vyletoval

Sunul se prostor, duch tíhl
vesmíry obnaženými, kde lilie
bytostí mocných se splétají
a přitažlivost duší a hvězd sálá.

Sám sebou myslil pták, jenž ze mne vyletoval,
dýchaje nerostů touhu,
mračnem proplouvaje, jímž slova rostlin jsou.
uvízl v prahorách citů, zapadl.
kamení, vine se ve věčnost.

Leč ptáků jiných sta
a rostlin, kol hvězd se pnoucích
do plání astrálních s kalichem očí.
s kalichem moci i odevzdání.
Jen rostlina, pták, světlo a můj duch.

K překladu je třeba kromě umění znáti též dobře jazyk, z něhož překládáme, i jazyk, do něhož se překládá. Proto je nutno ovšem též esperanto znát. Pro člověka s průměrným vzděláním je to celkem snadné; Tolstoj četl esperantské texty po dvouhodinovém studiu esperantské gramatiky a nedávno čínský biskup z Nankingu, Mons. Pavel Yu-Ping, se mu naučil cestou z Číny do Evropy. K účelům literárním je třeba větší znalosti než pouze k hovorové mluvě, ale námaha není celkem o mnoho větší. (V současné době, kdy všechny učebnice esperanta jsou rozebrány, Diecesní katolická akce v Hradci Králové, Jiříkova 238, esperantský odbor, může zprostředkovati každému zájemci písemný kurs této řeči v 10 lekcích.)

Nesmíme zapomenouti ještě na jednu okolnost. Kniha, přeložená do esperanta, má daleko větší okruh čtenářů — i když ne vždy větší počet — než kterákoli v jiném jazyku, neboť se může dostat do rukou esperantistům z nejrůznějších národností. Z esperanta často bývá pře-

kládána i do jazyků, k nimž by se byl originál jinak nikdy nedostal. Welzlova kniha *Třicet roků na zlatém severu* byla teprve z esperantského překladu přeložena do několika jazyků, mezi jiným i do japonštiny a švédštiny.

Několik týdnů — ne-li pouze dnů — chvilového studia, které obětuje český katolický student nebo studentka naučení esperantu, může přinést užitek mnohonásobný. Nemáme-li možnost všichni jíti do misí, můžeme všichni aspoň pomoci, aby mohla misijně působit i v cizích zemích dobrá kniha.

Tato práce nebude marná. Pan prezident Dr. Edvard Beneš, ještě jako ministr zahraničí, prohlásil: »Myšlenka jednotného jazyka dorozumivacího, jakým je esperanto, bude cennou všem upřímným pacifistům. Není již dnes utopií, nýbrž problémem, na němž pracuje inteligence celého světa. Ujišťuji vás, že myšlenku esperanta budu všemožně podporovati.« Potvrdil tím pravdu slov sv. Otce Pia X., který již r. 1906 řekl: »Esperanto má velkou budoucnost.«



Různými způsoby lze usilovat o to, aby studenti při úloze neopisovali. Buďto tak, jak to dělával náš kolega R., že dal žákům thema a pak si stoupl na poslední lavici, aby odtud ostrším zrakem mohl pozorovat celou třídu a postřehnout každé nedovolené hnutí žáků. Tento způsob je velmi účinný, ale je otázka, je-li důstojný. Také je možno dát žákům thema a říci jim prostě a dohodně, jak činíval kolega V.: »A pracujte pokud možno samostatně.« Kdyby aspoň neříkal: »pokud možno.« Rozumí se, že to žáci brali podle svého a samostatně pracovat pokládali za nemožné. To je způsob sice důstojný, ale neúčinný. A znám ještě jeden způsob. Jeden pan profesor dával kvartánům úlohu z franštiny tak, že jim ji napsal na tabuli a řekl, aby to prostě opsali. A dodával: »Však vy tam naděláte ještě dost chyb a já budu mít dost co opravovat.« A tento způsob byl ovšem neúčinný a nedůstojný zároveň. Nejdůstojnější by bylo, kdyby se žáci styděli opisovat a pokládali to za nečestné. V Anglii se neopisuje při úlohách. Stalo se, že česká studentka, která tam studovala, opisovala. Výsledek byl, že všechny spolužačky jí opovrhovaly. U nás by se jí to nestalo.

Dějí se pokusy, aby třída měla podíl na klasifikaci. Tím se má zabránit známkování nepravdělivému nebo nepřesnému. Třída někdy ví lépe než profesor, co kdo umí, a hlavně, jak kdo ke svým vědomostem dospěl. Způsoby se navrhuji různé. Buďto třída veřejně jakousi aklamací určí známku, nebo se to udělá tajně jakýmisi hlasovacími lístky. Nejsou s tím ještě zkušenosti. Podle dosavadního se zdá, že studenti více hodnotí nadání než píli. Většího uznání si dobývá žák vtipný než pouze snaživý. Dřičství, šprtáctví, bifliřství a jak se to kde nazývá, není tuze ve cti. Píle bez nadání není ovšem mnoho. Ale nadání bez píle není nic.

Jeden sekundán napsal do úlohy, že v čekárně svého strýce, který je lékařem, viděl obraz milostného Samaritána. Paní profesorka mu to ovšem opravila na milosrdného Samaritána a neopominula mně to povědět v přestávce. Ujal jsem se ihned obhajoby nebohého sekundána řka, že to jeho pochybení nejen že není tak zlé, ale dokonce, že se v něm skrývá hlubší smysl. Nejen ve staré, ale i v nové češtině znamená milost také dobrotivost, laskavost, slitování, přízeň, odpuštění, prominutí. Tak přece to bereme ve

rčeních: král z Boží milosti, žítí z něčí milosti, pustiti někoho u zkoušky z milosti, nechtítí žádné milosti, prositi o milost, vzdáti se na milost i nemilost. Latina rozlišuje: *amor* — to je láska žádostná; *caritas* — láska přejícná. A my pro obojí užíváme slova láska. Co všechno se jím označuje! Vášeň, smyslnost, chtivost, flirt, tělesná žádost, smilstvo, cizoložství — to všechno dnes nazývají lidé láskou. A toto bezmála již znesvěcené slovo má označovat i lásku k Bohu a bližnímu. Jak bychom uvítali nějaké slovo, které by nám znamenalo to, co latinské *caritas*. Výraz milost je, bohužel, již zadán v mluvě theologické pro *gratia*. A tak si vypomáháme altruismem, humanitou, filanthropií a kdožví čím, ale to zase není *caritas*, poněvadž jednostranně vyjadřuje jen poměr člověka k člověku. *Caritas* však znamená jednu nedílnou lásku a jednu a tutéž povinnost: milovat Boha v člověku a člověka v Bohu. I hledá se milostný Samaritán, který by nalil oleje a vína do ran lásky oloupené o svůj nejčistší význam a polomrtvé ležící mezi Sodomou a Babylonem.

Vypravoval mi doktor technických věd, že zesnulý Arne Novák se ho se zájmem dotazoval na jeden jeho vynález. Když vyslechl všechny podrobnosti, ptal se, zdali ten stroj již je postaven. »Ne,« řekl technik, »zatím jen model.« »A jakou máte jistotu, že ten stroj půjde, až se postaví ve velkém měřítku?« tázal se Arne Novák. Takovou otázku nečekal technik od filologa a profesora literatury. »Vy znáte, prosím, zákon mechanické podobnosti?« tázal se technik. »zákon, podle něhož propočty platí jen do určité velikosti?« »Ten zákon neznám, ale myslím si, že jako nelze udělat z povídky román jen nějakým rozšířením děje, tak že nejde udělat z malého stroje velký jen pouhým zvětšením rozměrů.«

Tuto rozmluvu by měli znát a k srdci si vzít všichni vychovatelé, kteří si myslí, že dítě se liší od dospělého člověka jen tělesnými rozměry.

Někteří staří kazatelé už dávno před Spenglerem předvíдали možný zánik západní kultury v Evropě a říkávali, že až Evropa bude odkřesťaněna, připluje k jejím břehům nějaký černošský misionář, aby jí znovu hlásal Krista. To se mohlo chápat jen jako kazatelské přehánění. Ale předzvěst už je tu. V č. 8—9 revue *La vie intellectuelle* (srpen—září 1946) je článek černocha Aliouna Diopa *A propos d'une phrase de Sartre*, v němž je vyloženo stanovisko afrického negra k tak zvané existenciální filosofii, kterou po německém filosofu Heideggrovi napouští ve Francii Sartre. To tam je jasné galské myšlení: život je uvrženost v bytí, předmětem filosofie není svět, nýbrž lidská existence a ta existence není nic jiného než bytí k smrti: z nicoty se člověk vynořil a do nicoty spěje. Na to říká Alioune Diop, že tohleto je vše zcela cizí duši

negra. Negr, jsa uvržen v bytíездеjší, shledává je zcela příjemným a dobrým a docela nic proti němu nenamítá. Negr vidí v životě svátek. I když si uvědomuje podmíněnost své existence, žije radostně: mluví pomalu, jako by slova měla chuť, i nejmenšího přítele přijímá slavnostně, pracuje a bije se s vírou, tančí celou duší při rytmech tam-tamu, kreslí, vyřezává a modlí se. Je to člověk přirozený. Nemá, pravda, kultury. Ale kultura předpokládá určitou dávku pessimismu. Lidé se kultivují, poněvadž se pokládají za špatné. Negr se nekultivuje, poněvadž se neoškliví sám sobě — či lépe řečeno, nikdo mu nenamluvil, že je ošklivý. To je tedy ta předzvěst kázání černošského misionáře, který jednou připluje do Evropy.

V Písmě (Gen. 24.) se dočítáme, jak Abraham hledal nevěstu pro svého syna Isáka. Nechtěl si, aby si jeho syn bral manželku z dcer chananejských, neboť Chananejci byli pohané — zřetel k hodnotám náboženským. Proto vyslal svého služebníka Eliesera do Mesopotamie, kde žili dosud jeho příbuzní, aby odtud přivedl manželku Isákovi. Elieser se vydal na cestu a přišel až k městu Haranu a tam odpočíval u studnice. Nedotazoval se, která dívka v tom městě je nejbohatší, nejsličnější, která umí nejlépe zpívat nebo tančit (hodnoty nižší), nýbrž modlil se takto: »Hospodine, Bože pána mého Abrahama, počkej se, prosím, se mnou dnes, a učíš milosrdenství s pánem mým Abrahamem. Hle, já stojím blízko studnice vody a dcery obyvatelů tohoto města vyjdou vážit vodu. Protož děvče, kteréž já dím: Nachyl věderce svého, ať se napijí; a ona odpoví: Pij, ano i velbloudům tvým dám nápoj; tať jest, kterouž jsi připravil služebníku svému Isákovu; a skrze to porozumím, že jsi učinil milosrdenství s pánem mým.« A přišla ke studnici dívka velmi krásná, Rebeka, dcera Batuelova — a když ji Elieser požádal, aby mu dala pít, napojila ho ochotně a nabídla se, že i velbloudům jeho dá pít. I zaplesalo srdce služebníka Abrahamova, neboť poznal, že Hospodin ho vyslyšel a dal mu najíti tu pravou, totiž tu, která měla dobré srdce (hodnoty mravní). A tak vidíme, jaké jsou cesty naše k lidem — často dlouhé dny a týdny pouští, s velbloudy zmatků, vášní a sebeklamů; a vše záleží na tom, dovedeme-li se zamyslet a umíme-li se modlit u studnice haranské.

Je snadnější napsat deset knih o výchově než vychovat jediného pořádného člověka. Každý, kdo někoho něčemu učil, prožil pokušení vyučovatelského pessimismu. Ale třikrát blažen, kdo mu nepodleh ani ve chvílích nejtěžších, kdy se mu zdálo, že na tom není o mnoho lépe než Lichtenberg, který učil tele apertovat. Po delší marné námaze prý řekl. Čím je to tele starší, tím je z něho větší vůl.

Podobenství o kalužině

Kalužina. Nevzhledná. Nečistá.

Již zapáchá!

Však, pohleď do ní! Co zříš?

— Slunce! Oblaka!

Žádní malíř to zrcadlení nevystihne a žádný básník její líbeznot nevyzpívá.

Ty jdeš a — napliješ do ní!

Ten člověk je opravdu špatný. Je nečistý, je bídný!

Pohrdáš jím, straniš se ho. kamenem hodíš.

A hle, ten člověk má slunce v duši.

Ten člověk má v srdci oblaka.

Ten člověk má v hlubinách srdce tisíce strun.

Čistotu, mírnost, laskavost, pokoru, lásku...!

Ten člověk se nenaučil hrát. A stačilo by mu jen říci: — Braře, takto vezmi do ruky nástroj duše své, tuto smyčcem táhni, tuto ztlum a tuto dej hovořit plamen!

Ale ty jdeš nevšimavě. Hodil jsi kamenem po bratru svém!

Věrnost

Poletují divoké včely.

Poletují, vyletují, pracují a zpívají.

Bliží se medvěď.

Chce brát. A neshromáždíval.

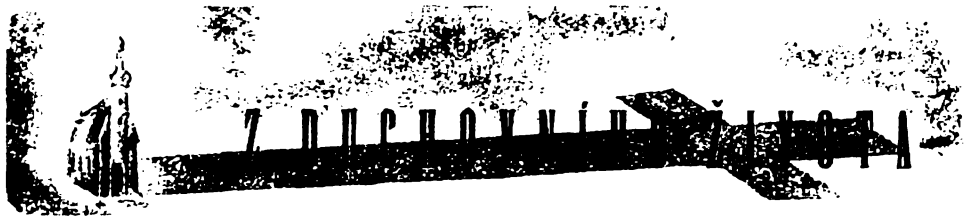
Štípne-li včela, musí — umřít!

Však ona se neskryje, neuletí! Brání rodný úl!

Hle, kolik to mrtoých včel leží na zemi! Všechny jsou mrtvé.

Co odpovíme my?

My, korouhvičky papírové?



M. M. Philipon O. P.:

Svatá Terezie Ježíškova

Svatá Terezie Ježíškova nechala stranou vše, co se obvykle nazývá trýzněním těla. Nevěřila v ně. A až na některé výjimky byla proti němu. Z počátku se domnívala, že má jít cestou kajících úkonů.

„Vábila mne kajícnost,“ vyznává, „ale nebylo mi nic dovoleno, abych té touze vyhověla. Jediné mrtvení, které mi bylo dovoleno, bylo umrtvování sebelásky, a to mi prospívalo více než úkony tělesné kajícnosti.“ Později obdržela dovolení, aby se oddala přísnějším úkonům kajícím. Chtěla nosit na prsou kříž s ostrými železnými hroty. Onemocněla z toho. Místo aby se mrzela nad svou neschopností jako jiné hrdé duše příliš naplněné sebeláskou, poznamenává pouze: „Vidíte, že velké úkony kajícnosti nejsou pro mne. Pán Bůh ví, že po nich toužím, ale nechtěl, abych je kdy uskutečnila, neboť jinak bych nebyla onemocněla pro takovou maličkost. Ostatně bych v tom našla příliš mnoho potěšení a přirozené uspokojení se může velmi dobře připojit i k nejpřísnější kajícnosti.“

V této zkušenosti — a neschopnosti viděla Terezie pokyn Boží Prozřetelnosti a počala hledat svatost jinou cestou. Věděla, že některé úkony kající mohou být i překážkou spojení s Bohem a že démon klame často duše šlechetné, ale neprozřetelné tím, že je pudí k výstřelkům, které jim škodí na zdraví a překáží v plnění povinností. Viděla v tom také touhu líbit se sobě. Přiznala se, že na počátku svého řeholního života napodobovala svaté tím, že činila pokrmy nechutnými. Ale nechala toho. „Je-li jídlo dobré,“ říkala, „děkuji Bohu; je-li nedobré, jím je za pokání. Toto nehledané pokání se mi zdá jistějším a více posvěcujícím.“

Nic není tak charakteristické po té stránce jako její reakce na strašná mrtvení blahoslaveného Jindřicha Susona. Dali jí číst životopis toho slavného mystika dominikánského.

„V životě blahoslaveného Jindřicha Susona,“ svěřila se matce Anežce, „mne zaujalo zvláště jedno místo: přednost boje duchovního před tělesnou kajícností. Milá matičko, Pán Bůh nechtěl, abych byla obyčejným vojákem. Vyjela jsem do boje jako vyzbrojený rytíř, abych zápasila sama se sebou v oblasti duchovní odříkáním a skrytými drobnými oběťmi.“

Poznavši sama z vlastní zkušenosti, že mnoho duší se nikdy nepovznese k dokonalosti, budou-li musit kráčet cestou mimořádného mrtvení, nahrazuje s velkou smělostí a svatou svobodou asketismus velkých úkonů asketismem úkonů drobných přesvědčena, že těmi drobnostkami se duše snadněji dopravuje ryzí lásky. „Kdyby všechny duše, povolané k dokonalosti, musily konat velké skutky kající, Spasitel by nám to byl řekl. On však pravil, že v domě Otce nebeského je příbytků mnoho. Jsou-li tam příbytky velkých duší, příbytky Otců pouště a mučedníků kajícnosti, jsou tam i příbytky malých dítek. A naše místo je tam.“

Prohlásivši Terezii za svatou, schválila Církev i její duchovní nauku. I když nezavrhuje dřívější formy starého asketismu, zaručuje nám neomylně, že nový asketismus drobných obětí je pravou cestou svatosti právě tak, jako asketismus velkých úkonů kajících. (La vie spirituelle. Oct. 1946, p. 402-6.)

priepasť, kde rohatí čerti vidlami naberajú zlých ľudí a vyprážajú ich nad ohňom?

— Nie, ani to neverím.

— A že koho tu kňazi pokrstili, ten pôjde ta hore a koho nie, ten musí dolu? Alebo, že komu sa podarí stať sa pápežom, to je už poloboh, lebo sa nemôže pomýliť!?!... Potom len neviem, prečo ich nedajú sudcovať na medzinárodné zápasy.

— Drahý Viktor, to som ja nikdy neveril. — zasmial sa Stano.

— Správne. Teda nie si veriacim katolíkom.

— To som. Ale čo si spomínal, s tým nemá katolícka cirkev celkom nič spoločného.

— Ako to?

— To predsa cirkev nikdy nehlásala. To si ty pochytil pravdepodobne od takých, ktorí ju alebo nepoznajú, alebo zlomyseľne očierňujú. A ešte sám si to poriadne pomiešal, lebo si tomu nerozumel. V katolíckej viere nie je nič takého, čo by sa protivilo zdravému rozumu.

— Dobre, ale prečo vtedy neverí aj inteligencia?

— A kto ti povedal, že neverí?! Pozri, všetci kamaráti, s ktorými som ťa seznámil, patria medzi najlepších žiakov. A všetci sú hlboko nábožní... Ja mám tiež otecka. Je profesorom v hlavnom meste, a tiež je nábožný. A keď skúmaš bližšie, zistíš, že väčšina profesorov nielen u nás, ale i na univerzitách, ba priamo vedcov, je nábožensky založená. A môžem tvrdiť, že čím vyššie ideš čo do vzdelania a geniality, tým viac stúpa percento nielen veriacich, ale priamo nábožných. O tom sa môžeš aj sám presvedčiť.

— Nevieš, čo ti mám na to odpovedať. Ale je to zvláštne, že som o tom nič nevedel.

— Ja ťa chápem. Nemôžeš povedať, že neveríš, lebo náboženstvo vôbec nepoznáš. Ale dám ti niekoľko kníh. Prečítaj si ich a potom mi povieš, či neveríš, dobre?

Stano mu podal niekoľko knižiek a Viktor začal v nich letmo listovať.

— Vieš, Stano, ja ináč skoro nič nečítam. Iba noviny a napínavé romány. Ale na toto sa pozriem ešte dnes. Hneď, ako prídem domov. Už preto, že mi to ty ponúkaš. Ale aj ináč. Začína ma to trochu zaujímať. Vieš, najmä preto, že som dosiaľ nemal ani potuchy o takom niečom.

— Dobre, dobre, Viktor. Ale pamätaj si, — pokračuje — že toto nie je napínavé čítanie. Tu pôjde o tvoje životné rozhodnutie. A sú len dve možnosti: Alebo máš vôľu preštudovať si to, a potom sa treba do toho dať veľmi vážne, alebo si na to pohodlný, a potom nebudeš mať z toho veľa. Ubezpečujem ťa však, že stojí to za námahu: keď vnikneš do podsta-

ty veci, celkom inak sa budeš dívať na svet. A neľakaj sa, keď niečomu neporozumieš alebo ti bude niečo nejasné. Len príď ku mne, a porozprávame sa o tom. Lebo teraz budeš na prelome. A ak si nevyriešiš každý problém hneď, nahrnie sa ti ich za krátky čas toľko, že si s nimi neporadíš, stratiš trpezlivosť a dostaneš sa do hrozných duševných bojov. Možno ešte horšie ako...

*

Len čo prišiel Viktor domov, dal sa do čítania. Už to bola uňho neobvyčajná vec. A čo viac: Viktor presedel pri čítaní celé odpolednia a večery.

A nie len to.

Stal sa zamŕklym. Hovoril málo, ba skoro nič. Zato tým častejšie sa schádzal so Stanom. Spolu pretriasali otázky, ktoré boli pre Viktora celkom nové a uskutočnenie ktorých znamenalo dokonalý prevrat v celom spôsobe života. Viktor to cítil. A bol na vážkach. Rozum sa síce staval za nové myšlienky, ale city a celé podvedomie bolo v príkrej opozícii. O každý problém musel Viktor tvrdo bojovať, s každým problémom sa musel vyrovnáť od základu; nejestvovalo ešte formovanie života: on si musel život najprv vytvárať.

Stano s účasťou sledoval tento Viktorov boj. Snažil sa mu z očí vyčítať každú ťažkosť a odstrániť ju čo najrýchlejšie a najdôkladnejšie. Doteraz to išlo. Veď námietky boli často tak malicherné, že by na ne bol vedel odpovedať aj primán. Stano však vedel, že víťazstvo v tomto myšlienkovom boji ešte neznamená všetko. Za ním musí nasledovať ešte boj o praktický život. Chvalabohu, dosiaľ išlo všetko podľa plánu. A Stano mal takú radosť, akú dosiaľ azda nikdy v živote...

Až jedného dňa...

*

Viktor prišiel ku Stanovi ako obvykle, ale bolo vidno na ňom, že je nervózny, ba rozčúlený.

— Stano, počuj. Mám stále taký dojem, že musím bojovať proti tomu, čo mi hovoríš. Akoby ma nejaký nud hnal do bezohľadného boja. Ale teraz už tak určite vidím, že je to márne. Nemôžem už odporovať... Nie! Vylúčené! Vieš, je to také zvláštne! Vidím nový svet. Všetko má svoje miesto, všetky kolieska a zúbky zapadajú... Nikde nie je medzera...

— Ale, Viktor, veď si mal toľko pochybností...

— Pochybnosti? Viem, ale kládol som si ich do cesty len zo zúfalstva... Keď som už videl, že mi nič nepomôže... že budem porazený...

— Porazený? Prečo hovoríš porazený? Práve to bude tvoje víťazstvo. Jedine vo viere budeš mať oporu proti náruživostiam. Len

ona Ťa môže spraviť víťazom nad nimi!

— Tak? Teda tu je ten koreň! — vyhrkol Viktor a celkom očervenel. — To som vedel. to som vedel... Nie, nepodari sa vám to!

Pre Boha, Viktor, čo to má znamenať?

— Čo? kričal Viktor celkom bez seba. — Už viem, na čom som. Teda, ak uverím, musím sa zriecť pitia, čo?

— No, postupne. Budeš mať predsa v Bohu...

— Áno! A potom, pravda, aj karát, aj fajčenia, aj zábav a tancov, aj kina aj... aj Všetky radosti... Všetko. Aj... hej. A potom mám žiť uzavretý ako mních... Nikdy sa nezasmiať...

— Viktor, myslíš, že sme my nie dosť veselí?

— Nie! Nehovor už nič! Už viem všetko! To bol obyčajný podvod! Nemysli si, že som Ťa nesledoval, keď si chodil k tomu farárovi... To ste sa sprisahali proti mne? Nie, nič nechcem, nijakú vieru! Tak mi bolo dobre ako som žil dosiaľ

— Ale, Viktor...

— Nič, nič... Nič nechcem počuť! Už vás poznám! Nič nechcem od vás!

— Viktor, pre Boha! Vzpamätaj sa! Nevieš, čo robíš. Veď je tu ešte svedomie! To sa nedá zabiť podplatiť, ani udusiť pijatykou! Prosím Ťa, nezahrávaj si! Na to ešte každý doplatil.

— Cha-cha-cha! Svedomie? Nerob sa dekom! Videl si už niekedy svedomie? A kdeže vlastne je? V hlave, nohe, v kolene, alebo kde u čerta!?

— Viktor, zadrž! Chceš sa sám oklamať?! Veď si mi ešte včera rozprával o tom nádherné myšlienky.

— A ty si to veril? Nesmysel! Ja už roky hľadám to svedomie, ale ešte nemal som čas stretnúť sa s ním...

— Tak? A čo keď sa s ním veľmi rýchlo stretneš? Čo urobíš potom?

— Ale netáraj! Ja som už dospelý, viem... A vôbec... Už dosť! Nechcem nič počuť!

— Viktor, prosím Ťa...

— Dosť, dosť, dosť... Nemal si ma radšej zachrániť. Ale už nechcem mať nič s vami... a...

Viktor sa otočil a odchádzal. Odchádzal? Nie, utekal... Preč, preč. Kam? Ani sám nevedel... Len preč! Potom však, zrazu zastal, poobzeral sa dookola, či ho nik nevidí a... Dal sa znovu do behu ako šialený ku „svojej“ krčme.

Stano bol tiež bezradný. Stál chvíľu nenohute. Ruky sa mu triasly a nohy boli akoby priklincované. Len toľko cítil, že mu hrdlo sovrel prenikavý bôľ

*

Bola už poriadna tma, keď sa Viktor vysypal z krčmy. A obraz sa opakoval.

— ... to bolo dobre. — mrmľal si nopoď nos ako by chcel seba samého presvedčiť. — Áno, teraz som im dal... Veľmi múdro, Viktor... ty si celkom... niekedy hyk!... smelý ani som... nevedel. Teraz máš už pokoj

Hej vypiješ si... nebude ti to nikto vytýkať... Bysťu! To víno bolo fajn... to bolc dobré víno... a tá sliv... slivovica... Hej... Teraz mám pokoj s tým... Stano, rozumel si? Nechcem mať nič s tebou... vykašlem sa na vaše... hyk! náboženstvo... Sprostosť!... Čo? Nedáš mi pokoj... Čo si povedal?... Sprostý fana... tizmus! Rozumieš? Neposlúchnem Ťa!... Budem sa zabávať a ja budem rozkazovať... Čo som hovädo, aby som poslúchal? Už... som nie decko... A aby si vedel... nielo Boha... To si si vymyslel... mňa neoklameš... Čo chceš ešte? Že som nevďačný?... Netáraj. Veď si ma nie ty zachránil... ja... to som... ho ja odstrčil... Ja som ho zbil... ty si sa predsa bál... A... Ostatne, hyk!... To bola aj tak tvoja povinnosť... A ja som ti zaplatil... Nechcem Ťa... Obránim sa sám... Nevidíš? Som silný... No... kto ma príde škrtiť... zabiljem ho... celkom. Bude mŕtvy takto...

Viktor hádzal rukami na všetky strany, akoby chcel opravdu niekoho zabiť. Ale zrazu... Čo sa stalo?

Pritackal sa k stĺpu. Celkom tak ako toho večera. Pravou rukou vrazil do neho takou silou, že vykrikoľ od bolesti. Zvalil sa a prestrašene pozrel dohora. V podvedomí vynoril sa mu neznámy muž a... dvoje rúk ako kliešte. Ústa sa mu zasekly, hlas ostal v hrdle a len pošepky vyrážal rýchlo slovo za slovom.

— Nechajte ma, prosím vás! Nie... nezabíte ma... nemám ani haliera... Ba... mám. Mám veľa peňazí... dám vám... len ma nechajte... nechcem ešte zomrieť... mám veľa hriechov... nechaňte... Och! Moje hrdlo! Dusím sa... Pomôc!!!

Bol to strašný výkrik Viktor za zmielal pod stĺpom, chyťal sa za hrdlo a odbíjal neviditeľné kliešte, čo ho škrtily. Potom vrazil ešte raz do stĺpa a dal sa do křčovitého behu.

— Stano! Stanko, prosím Ťa... pomáhaj... Veď ma škrtí... Zastav ho... ja som tvoj priateľ. Udobříme sa... Chyťro, dobehne ma...

Viktor vrážal do všetkého, čo mu bolo v ceste. Klátil sa medzi dvoma radami domov s jednej strany na druhú. Vpredu uzrel silnejšie svetlo. Vysilený dobehol na akési námestie. Onrel sa o bránu a oddýchol si. Svetlo a blízkosť ľudí ho pomaly usnokořilv. Keď však prišiel k sebe, pocítil nalčivú bolesť odrenín. Znovu vykročil a mrmľal pod nos.

— Zbabelý si, Viktor... Aká sprostosť... Veď toho už iste zavreli...

Keď došiel horko-Ťažko domov, zvalil sa ako bol na posteľ a od ustatosti za krátky čas zaspal. Ale, mŕšlienkam neunikol. Lebo sen, ktorý ho prenikol, bol tak intenzívny, že mu ostal v pamäti so všetkými detailmi cez celý život.

*

Zdalo sa mu, že bol na veľkom shromaždení. Ohromná miestnosť, úplne nabitá poslucháčmi.

Za stolom stál rečník a hádzal do obecenstva ohnivé slová. Všetci počúvali so zatajeným dychom...

Ale ktože bol ten rečník? Veď som ho ja už niekde videl... Kde to len bolo... Taký známy a nemôžem sa rozpamätať...

Vtedy doletely k nemu ohnivé slová.

— Svedomie, počujete, svedomie sa nedá ani zabiť, ani podplatiť, ani násilne udusiť pijatykou! Nie, nie! Nik mu neunikne!

Tak nejakto hovoril. Teda predsa je to Stano. Nemôže byť iný

Odrazu ostrý smiech prerušil napnuté ticho. Všetci sa okamžite obrátili. Áno, bol to on, Viktor. Hej, Viktor sa zlomyseľne smial najmä keď videl, ako tým omráčil obecenstvo.

— Cha-cha-cha, svedomie? Cha-cha-cha... Ja som sa s ním ešte nestretol. Cha-cha-cha...

A potom? To už Viktor nechápal. Ako je to možné? Veď nielen on sa smial, ale všetci... Celé publikum, všetci tí mládenci, ktorí pred chvíľou napnuté sledovali každé slovo... Všetci sa dali do smiechu.

— Cha-cha-cha, — burácelo sieňou. — Svedomie?! Cha-cha-cha...

A teraz sa Viktor zarazil. Prestal sa smiať a vyjavene sa pozeral na poslucháčov. Všetci postávali a rehotali sa, až ich tak hádzalo.

O chvíľu bola už miestnosť celkom prázdna. Tam vzadu odchádzal posledný. Skutočne, on je to... Stano! Ako ľútostivo pozerá za odchádzajúcimi! Behá od jedného k druhému a ťahá ich... Každého zvlášť... za ruku. Ale tí sa mu rehocú do tváre...

Viktora bodlo v duši. Nemal to predsa urobiť. Teraz pocítil na sebe odo dverí Stanov pohľad: Po tvári sa mu kotúľa slza... Plače...

Ale nie. Aká sprostosť! Veď tu nikoho niet! Kde je to? Nikde nič... Len samá tma.

Zrazu cítil, ako padá do nej. Do tmy. Do úplnej tmy. Akoby do priepasti. Stále a stále padá... Až dopadne na dno, bude po ňom. Rozmliaždi sa na kúsky.

Ale, kde je dno? Veď padá už hodný čas a dno sa neblíži. Žalúdok sa mu dvíha... Hrôza... A ešte stále padá... Ach, keby už prišlo dno aby sa roztrieskal... No on len padá... padá...

Nie! Ako sa mohol tak zmýliť?! Veď predsa kráča po zemi. V úplnej tme. Celkom sám. Nikoho nevidno.

A zase sa zmýlil... Niekto je pri ňom. Cíti to určite. Celkom blízko!

— Je tu niekto? — zakričí mimovoľne...

Nič.

— Kto je tu? — zašepká potichu, lebo sa zľakol svojho hlasu.

Zase nič.

Hmatá rukou dookola... Celkom nič. A predsa cíti s najväčšou istotou, že niekto je pri ňom.

Náhle sa schytí a pustí do behu. Ale kam to uteká? Všade celkom rovnaká tma...

— Cha-cha-cha, — počuje za sebou smiech.



Obzrie sa...

Zase nič...

A neznámy je predsa blízko neho. Dokonca cíti jeho dych...

Pridá do behu. Darmo. Akoby stál len na mieste. Všade tma ako predtým. A neznámy je stále za chrbtom.

— Che-che-che... Ty mi chceš ujsť? To sa ešte nikomu nepodarilo...

— Kto si?

— Nepoznáš ma? A predsa chodím všade s tebou a sprevádzam ňu na každom kroku...

— Čo to hovoríš! Ešte som ňu nikdy nevidel

— Ja som svedomie!

— Tak? To si ty? Nebojím sa ňu!

Prišlo mu na rozum, koľko trápenia mu už spôsobilo.

Čo chceš, — oboril sa v zlosti naň — zabijem ňu!

Nevedel, ako je to možné, ale rýchlo vytiahol z vrečka revolver.

Bum, bum!... Nič... Znovu dve rany... Zase nič! Len za chrbtom sa ozval zase výsmešný rehot. Bleskurýchlo strelil tam niekoľko rán. Ale rozmazaná postava sa len rehotala. Viktor cítil, ako mu drkotajú zuby v smrteľnej úzkosti.

— Che-che-che, čo si sa zbláznil? Ty ma chceš zabiť? Che-che-che...

Vtedy sa zobudil, celkom zmeravený od strachu. Neodvážil sa ani pohnúť. Len očami sa usiloval preniknúť čiernu tmú. Konečne sa osmelil, ale jeho hlas sa triasol.

— Kto je tu?

Nič.

— Je tu niekto?

Zase nič!

Opatrne sa poohliadol, ale nevidel nikoho. Bol len sám... Na posteli... V šatách, úplne mokrých od potu. Kde-tu cítil páľčivé bolesti odrenín.

Azda by sa i rozpamätal. Avšak ako sa sústrediť? Cítil, že mu hlava horí a mozgom sa valí bez ladu a skladu celý labyrint myšlienok ktoré nijako nevedel usporiadať.

No predsa sa mu podarilo vstať. Oboma rukami chytil si hlavu, ani keby chcel zabrániť, aby sa nerozskočila, a horko-ľazko sa vyvliekol z izby...

*

Stano sa v noci tiež prebudil. No nie od hrôzy a strachu, ktorý ho svieral práve pre Viktora, ale od nejakého buchtu.

Naddvihol hlavu a pozrel sa dookola. Silné údery na okennú tabuľu znemožnily mu každú pochybnosť. Chvíľu počúval, potom vyskočil z postele a pristúpil k oknu. Dolu uzrel tiež

malej postavy, ktorá sa křčovite triasla v nočnom chlade.

— Pre Boha, Viktor! — vykrikol Stano od prekvapenia a radosti.

— Hej, ja som to...

— Čo sa stalo?

— Vieš... Odpusť mi, prosím Ťa... — vyhrkol jedným dúškom.

— A preto si prišiel? —

— Áno... Dlho som sa nemohol odhodlať...

— Aký si dobrý, Pane, — zašeptal Stano a tvár mu zažiarila nadzemským jasom.

3

Ja som sadil, Apollo podieval, ale Boh dal vzrast. A tak ani ten, kto sadi, nie je nič, ani ten, kto polieva, ale Boh, ktorý dáva vzrast... no každý dostane odmenu podľa svojej práce. (1. Kor. 3, 6—8.)

Už štvrtý deň mal Viktor vysokú horúčku. Jeho otec chodil nervózne hore-dolu po izbe.

— Čo myslíš, mami uzdraví sa?...

(Pokračování příště.)

K R I V É Z E C A D U

Epigramy

Jak na to

*Ormuzd s Ahrimanem v stálé hádce,
nysvětliti zlo je těžká práce.
Slovy jinými lze říci krátce:
spolupráce značí spolu prát se.*

Pythagoras

*Nač přít se? On to řekl! Autos efa!
Už necení se harmonie světová,
leč to i nyní nejlepší je trefa,
když národ k mlčení se řádně vychová.*

Motiv z Feuerbacha

*Člověk jest jen to, co jí — toť celé lidství.
Jídlo vzdělání je základ jediný.
Kuchyně a záchod určujž písemnictví,
stačíť knížky kuchařské a noviny.*

Útěcha z filosofie

*Když zle je, těší filosofie
a člověk všechno vidí jiným zrakem.
Jak otrne, zas neřád starý je
a raduje se s Venuší a Bakchem.*

Heslo dne

*Kde nejsou ctění rodičové,
tam neřád zapládne a svár.
Přežitek! Heslo máme nové:
tož mladí vpřed a zhyň, kdo stár!*

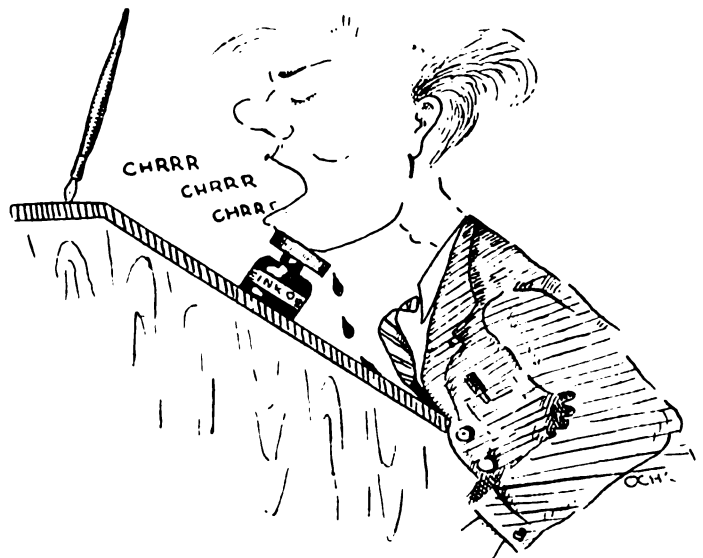
Naučení časové

*V přírodě je snaha po jednotě,
filosofie je věda o řádu.
Proto nekoukej jak slepé kotě,
hezky sjednot se a dělej parádu!*

Študácký život v kostce



Do školy prr.



Ve škole chrr.



Ze školy frr.

Balada chemická

»Povězte mi, Oprchale, cože rány soirá?«
Žák ten chrabrý vstane, bledne, vyděšeně zirá.
»Kamenec ten tohle dělá,« řekne potom směle,
»nebo také čarodějná šťáva z jitrocele.«

»Řekněte mi tedy dále, co se dobře dává,
je-li něčí hloupá hlava bolestí až žhavá?«
»Na tak těžkou bolest hlavy pomoc není jiná,
nežli skočit do lékárny, koupit ‚Aspirin‘.«

»Velmi dobře, sedněte si,« profous vlídně pravi,
a záčkovi do notesu velmi dobrou vpraví.

— »A nyní si ukážeme pokusy zas nové,
rozžehneme tuto čile světlo kahanové.
V této láhvi máme vodík, račte pozorovat,
k plameni když přiblížím ho, bude explodovat.

Zalezli jsme pod lavice, každý hlavu schonal,
a ten vodík opravdu dnes rádně explodoval;
Co profova mysl snila,
náhoda to vyplnila.

Dodnes máme v posluchárně na stropě flek bílý,
důkaz to, že pokusy se jednou podařily.

Jak se mluví

Křesťanství je již dnes příliš zastaralé, neboť učí pasivitě: Ublíží-li ti někdo, neodplácej zlym a nech si to líbit.

Křesťanství učí, že nelze zlo přemoci zlem, násilí násilím, křivdu křivdou. A dále učí, že nemůže zlo přemáhat v jiných, kdo je nepřemůže v sobě. Ublíží-li mi někdo, je prvním hnutím myslí touha po pomstě. Křesťanství učí, že toto hnutí mám ovládnout. Je to snadné? Zajisté že ne. A tak mne křesťanská nauka vyzývá ne k pasivitě, nýbrž k nejvyšší aktivitě, k hrdinství sebevlády. Ten smysl má také výrok Spasitelův: „Udeří-li tě někdo v pravé lice tvé, nastav mu i druhé. (Mat. 5. 39.) To znamená ani neutíkat — to by byla zbabělost. A také ne ránu vracet — to by bylo násilí: kdo násilí páchá, nemá práva je odsuzovat. Odrážet rány v sebeobraně bez pomstyctivosti ovšem není násilí, nýbrž právo a povinnost.

Ať si nikdo nemyslí, že člověk je homo sapiens. Nejlepší výraz pro člověka by byl homo instinctivus.

Kdyby člověk vskutku byl homo instinctivus, tedy tvor pudový a jen tvor pudový, nelišil by se nijak od zvířat. Byl by také mimo dobro a zlo, mimo zákon svědomí. Ale něco jiného je, co si někdo přeje, a něco jiného, co vskutku je. I marnotratný syn záviděl vepřům a přál si být homo instinctivus, aby si nemusil vyčítat, že opustil dům otce svého. Řekni mi, co ti stačí, a já ti povím, jaký jsi. Kdo říká, že člověk je tvor pudový, nevydává svědectví o člověku, nýbrž jen o sobě. Je to jeho soukromá záležitost.

Středověký člověk věřil slepě všemu, co mu Církev předkládala. Člověk osvícenský chce mít vše zdůvodněno rozumem; proto věří jen tomu, co neodporuje rozumovému poznání, a nevěří v zázraky.

Pravdy víry přijímá člověk věřící proto, že jsou zjeveny Bohem, který se nemýlí a který nás neklame. Ty pravdy převyšují rozum. Myšlenky Boží jsou větší než myšlenky lidské. Něco jiného však je rozum převyšovat a něco jiného rozumu odporovat. Co rozum převyšuje, je mysterium. Co mu odporuje, je absurdum. A o pravdách víry lze dokázat, že sice rozum převyšují, ale rozumu neodporují. Víra v zázrak jest jen důsledek víry v Boží všemohoucnost. Bůh, který nemůže učinit zázrak, není všemohoucí a není vůbec Bohem. A kdo nevěří v zázrak, věří v náhodu nebo v osud. A tak Bůh rozumných je nahrazen bohem bláznů.

Osvícenci přišli k poznání, že státy jsou dílem lidským, neboť vznikly hlavně a především z pudu sebezáchovy, a tudíž že je nesmyslem věřit, že panovník je z Boží milosti.

Člověk je tvor Boží. A byl stvořen jako tvor společenský, mající žít v uspořádaném společenství všech se všemi. Jako jedinec, tak i společnost jsou od Boha. A proto jedině Bůh je pramenem, z něhož výhradně vychází moc a vláda lidská. Vláda v lidské společnosti nemá přímého základu ani ve vladařích, ani v poddaných, nýbrž v Bohu. Veškerá moc vladařů lidských jest jen účastí na všemoci božské a veškeré panství jen odleskem svrchovaného panství Božího. Tuto pravdu vyjadřují křesťanští panovníci, nazývají-li se knížaty a králi z Boží milosti. A jen na této pravdě se zakládá povinnost poddaných poslouchati vladařů.

Bez Boha nemají vladaři autority. „Se mnou nemluvíš?“ tázal se Pilát Ježíše. „Nevíš-li, že mám moc tebe propustiti a moc tebe ukřižovati?“ Ježíš mu odpověděl: „Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby ti nebylo dáno shůry.“ (Jan 19. 10—11.)

Říká se: „Veškerá moc pochází z lidu.“ Má-li toto tvrzení znamenat, že lid je vlastním a posledním zdrojem moci, je to tvrzení bludné. Znamená-li však, že ve státech demokratických má lid možnost a dle ústavy i právo a povinnost hlasováním označiti osobu nebo sbor osob, které by byly nositeli a vykonavateli vladařské moci, která jako taková pochází od Bohu, lze je připustit jako správné. Ale zdrojem moci v pojetí křesťanském jest jen Bůh. Pán neřekl Pilátovi: „Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby ti nebyla dána od lidu.“ Ostatně, odkud je lid? Není od Boha? Stvořil se sám? Můžeme aspoň o jediném vlasu své hlavy říci, že jsme jej neobdrželi od Boha? Není-li Boha, pak ovšem není jiné svrchovanosti než svrchovanost lidská. A to je buď svrchovanost vladaře nebo svrchovanost lidu. Není-li odpovědnosti k Bohu, může vladař činit, co mu libo, a to vede k tyranii. Anebo může lid činit, co mu libo, a to vede k anarchii.

Dosud nechápeme: 1. konečnost a nekonečnost prostoru, 2. konečnost a nekonečnost času, 3. prapříčinu všeho, 4. podstatu energie, 5. podstatu života. Oblasti, kde si v bezradnosti podávají ruce věda, filosofie a náboženství. Vědě se nedostává číselných vzorců, filosofii hypotheses, náboženství si pomáhá vírou. Ale v co? Soudnost zde selhává, není věcného podkladu. Zde každý může být stoprocentní autoritou, ovšem jen pro sebe, aniž by mu to jiní mohli zazlívati. Čili: každý může být zbožný podle svého. Chybí zde věcný podklad, na němž by bylo možno jednotně stavět. Záleží pak na věcných poznatcích, soudnosti a inteligenci člověka, na čem a v čem bude obdivovat Boží velikost. Sama příroda a vše je tak zázračné, že je zbytečné k podepření Boží velikosti vymýšlet nové zázraky, odporující běžným, již známým zákonům v přírodě.

Když nechápeme přírodu, jak bychom mohli chápat Boha? Jsou-li v přírodě, která je dílem Božím, tajemství, tím spíše jsou tajemství v Bohu. Něco jiného však je Boha chápat a něco jiného je Boha poznávat. I když Boha nechápeme, přece jen ho poznáváme, a to z jeho díla. Toto poznání je nepřímé, úsudkové, analogické. Jako poznáváme umělce a spisovatele z jejich děl, i když jich osobně neznáme, tak můžeme i Boha poznat z jeho díla, to jest z přírody. Toto poznání má věcný základ, příroda je přece něco, co můžeme smysly svými vnímat. Vymýšlet zázraky je ovšem zbytečné, ba škodlivé, ale v zájmu pravdy je žádoucí uznávat možnost zázraků vůbec a skutečnost těch, jež se opravdu dějí. Zázrakem se rozumí událost smysly poznatelná, převyšující přirozené lidské síly. Zázrak se neděje silou lidskou, nýbrž mocí Boží. Zázrak není v rozporu se zákony přírodními. Moderní přírodovědci uznávají dnes obecně, že většina přírodních zákonů má jen hodnotu statistickou (F. Herčík, *Od atomu k životu*) a význam krajní pravděpodobnosti, nikoliv železné nutnosti. A tím je řečeno vše. Jinak se jeví ve výkladu tom pozoruhodný rozpor: na jedné straně se tvrdí, že pro víru náboženskou není věcného podkladu, na druhé pak, že příroda je samý zázrak. S takovými rozpory ovšem může být mluvčí autoritou leda pro sebe, ale nikoliv pro jiné, poněvadž soudnost zde vskutku selhává.

List přáteli

Vzpomínám na jeden z Tvých prvních dopisů. Píšeš tam:

„Většinou si studenti jen určují zaměstnání, zatím co by měli pečlivě zkoumat své povolání. Pro každého člověka je, myslím, přípravná činnost, k níž se hodí svým duševním i tělesným uzpůsobením a záleží jen na něm, jak dalece dovede poznat sebe a najít práci, jež by umožňovala plně rozvinutí jeho schopností a zároveň prospívala největší měrou státu.“

Souhlasím. Jistě máme všichni nějaké nadání, abychom se mohli zařadit do některé skupiny práce a naplnit tak svůj časný úkol. To je povolání přirozené.

Ale nadto jsme povoláni k dílu Božímu na Jeho vinici, rozprostírající se všude, kde jen jsou lidské duše. I v místě našeho zaměstnání. Jak snadno můžeme tedy proměnit horko a břímě dne v čestnou, odměňovanou práci na statcích Hospodářových!

Mladý člověk, pokud v něm nebylo porušeno uznávání řádu, přirozeně touží po velkých činech, jimiž by dosáhl cti a který by daly jeho životu vědomí radosti z dobře využitých dní. Tato touha, i když někdy matná a neurčitá, je v pod-

statě touhou po vlastnosti, jež zdobí lidské ctnosti, po velkorysosti. Velkorysost je rozpětí lidského ducha k velkým věcem, snaha po nejvyšším dobru a nejkrásnější činnosti, neustálé přenášení velikosti do úkonů lidských.

Jak by bylo krásné, kdybychom řídili a řešili své vzájemné vztahy s velkorysostí, majíce úctu a odpovědnost k duši druhého, kdybychom vedení velkomyslností hledali činy hodné nás samých!

Avšak vraťme se: Ty sám jsi intenzivně toužil vykonat věci veliké, cítil ses býti k nim povolán a připravoval ses na ně. Horlivě jsi studoval; rozšiřoval jsi své znalosti, rozvíjel a tříbil schopnost myšlení, cvičil jsi vůli ve vytrvalosti a pevnosti. Pověz, připravuješ také své srdce, by bylo pokorné a laskavé, aby nestavělo zrcadel své marnivosti, aby mělo odvahu zapomenout na sebe a dychtilo jen po vítězství myšlenky nadosobní? Aby bylo skutečně velkorysé?

Až řekneš Ano, až toto vyznání přijmeš za své, porozumíš tajemství svého povolání. Svoboden, prost tíže osobní ctižádosti přistoupíš k práci a studiu.

— — —

Půjdou světem lidé, jejichž rukám

láska nikdy nedovolí umdlít v rozdávání... .

Půjdou světem lidé silní, spojení duchovní jednotou dětí Božích.

Půjdeš snad mezi nimi, neznámý ve stínu svého díla, které již nebudeš moci nazvat svým; splynulo s prací jiných, sta nových lidí je uchopilo a kráčeji s nimi dál, ne souce je jako svůj majetek — tak dlouho, pokud nepochopí to, co jsi poznal Ty:

Jenom objevujeme pravdu, a pravda přece patří všem...!

Libuše Kopečková.

Věda a víra

Až do únavy se mele fráze, že věda a víra si odporují. To je nesmysl! Věda dochází k pravdám rozumem poznatelným. Víra obsahuje pravdy zjevené a rozumem nevystižitelné. Pravda a pravda si nemůže odporovat. Odporovati si mohou jen vědec a theolog, když jeden z nich nebo oba přestoupí hranice svého oboru, jak to činí v přítomných dobách přírodní věda. Chce vysvětlit první příčinu vzniku všeho existujícího kolem nás. Ale tu již začíná filosofovati a tím již vykolejila! Je to věc, která náleží filosofii, metafysice a teologii.

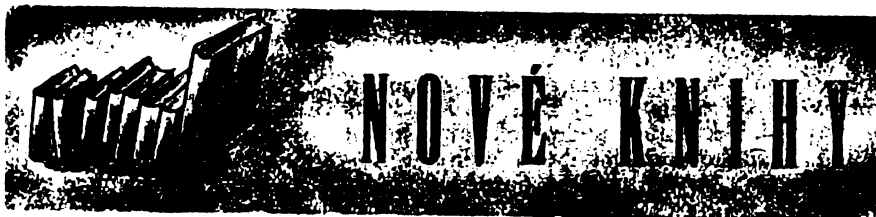
Bolí mne zub, proto jdu k zubnímu lékaři, ač bych měl svůj zub, který je mým majetkem a s kterým jsem tak mnohá léta srostlý, dokonaleji znáti, než ten cizí lékař, který ani mne a ani můj zub nikdy nespatriil. Proč chodím tedy přece k němu? Mám roztrhané boty. Znáám své boty velmi dobře. Víím přesně, za kolik sádra jsem je za protektorátu koupil, víím kolik týdnů již nebyly čištěny a přes to je nesu k ševci! Proč to dělám? — Člověk ví mnoho, ale ne všechno. Proto máme odborníky, kteří svůj úsek ovládají. Je však jeden obor, o němž lidé vědí méně než o svých zubech a svých botách a přece si vystupují, jako by jej několik let studovali. Jest to náboženství. Kdo má ústa, mluví o náboženství. Jeden více neduchaplně, druhý méně neduchaplně! Tyto názory jsou rozličné, stojí však na společné základně — na nevědomosti! K náboženským odborníkům, t. j. ke kněžím, jíti nechtějí, poněvadž se bojí pravdy. Z toho důvodu si upravují náboženské otázky podle svého, aby se jim hodily do krámu a ke způsobu života.

Existují též různé proudy, které se staví k víře poněkud příznivě, aniž by však uznávaly její pravdy. Jsou to zvláště historikové, kteří měří náboženství měřítkem kultury. Soudí podle vnějších forem a estetiky a účelnosti obřadů, podle utváření náboženského života atd. Spokojují se pouhým opisem, pohybují se na povrchu a nevnikají do hloubky až k jádru věci a podle toho, jak dopadl úsudek, kladou potom náboženství na ten či onen stupeň kulturního vývoje. Tyto proudy, uznávající zásluhy a dobrý vliv křesťanství po všech stránkách, sta-

citujeme

Rozmanité jsou síly v člověku: svým poznáváním může chápati okolní věci, hvězdy a hory, moře a řeky, stromy a zvířata i všechno to lidské žití kolem sebe a zabratí je do svého vnitřního světa. Může je milovati, může je také nenáviděti a odstrčiti: může se proti nim postavit, nebo po nich toužiti a je k sobě přitáhnouti. Může se svého okolního světa chopiti a utvářeti jej po své vůli. Rozmanité vlnění radosti a touhy, smutku a lásky, ticha a vzrušení prochází jeho srdcem... Jeho nejušlechtlejší schopností však je toto: poznati, že jest nad ním něco vyššího, toto vyšší uctívati a sám sebe pro ně nasaditi. Člověk může Boha nad sebou poznati, může se mu klaněti a sám sebe obětovati. »aby Bůh byl oslaven«. Ale aby Boží Výsost v duchu zazářila, aby se člověk té Výsosti klaněl, aby netrval sobecky sám v sobě, nýbrž povznesl se nad sebe a sám sebe nasadil, aby velebný Bůh byl oslaven, to je oběť.

(Romano Guardini: O posvátných znameních. Dobré dílo, Stará Říše 1946, str. 52.)



O profesorech a knihách

Na okraj nového vědeckého díla.

Za války byla otázka učebnic velmi jednoduše řešena: prostě, nebyly — tak nebyly. Ještě po válce to byl problém ožehavý, a možná, že v některých oborech ještě nějaký čas bude. Jedni profesori láterili, že se všechno musí žákům diktovat, jinak že se nic nenaučí. Jiní byli bez

ví se k jeho podstatě, k jeho pravdám indifferenčně. Kristus řekl: „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ Na poli náboženském platí: Buď pro nebo proti! Neuznávají pravdy nebo zaujmají vůči nim lhostejný postoj, znamená narušivě proti nim bojovat. Proto též zmíněné proudy, ač zdánlivě příznivé křesťanství, jsou mu nepřátelské. Leo Kuchař.

Náš Norimberk

Kdybychom posuzovali veřejně mínění podle tónu našeho tisku, mohli bychom říci, že všeobecně se soudí, že s tím Norimberkem to není nějak v pořádku. Goering se jim otrávil, jenom pár jich pověsili — tož nač to všechno je? A ještě ten cesták se šampaňským a jinak bývalý ministr zahraničí dává pod oprátku Evropě ponaučení, jak si má vést, aby zachránila mír.

Nespokojení jsou mnozí, ale ne všichni stejně. A měli bychom být nespokojeni, ba velmi nespokojeni, že se soudí jen důsledky, a nejde se k příčinám. Je sice *forum externum* a *forum internum*, soud paragrafů a soud dějin. Ale je nedůsledné soudit jen jev, jenž je důsledkem krise víry, pak rozumu a pak politiky.

Je až příliš bolestná souvislost mezi cedulí přibitou na vrata ve Wittenbergu a knihou *Mein Kampf*.

Začalo to v humanistické *Renaissance*. Evropa zbohatla zásluhou Kryštofa Kolumba, jenž přispěl k tomu, aby z pochybné *renaissance* ducha se stala nepochybná *renaissance* obchodu, ale přece sám *renaissance* dotčen nebyl (viz Vyskočil: Kryštof Kolumbus). A pak to šlo. Nejprve, že Církev je antikristem, pak byl jím prohlášen papež, pak že prý Kristus není Bůh, na to díky vesfálskému míru se staví na nohy Prusko, zamíchá s tím rozumářské osvícenství a protože toho rozumu bylo moc, stal se z něho Rozum a starý Hegel už opravdu potřeboval jen Hitlera, aby jeho *theorii* uvedl v praxi.

Francouzi, pravda, tím vším prošli také, ale Němci to brali vážně. To už od té doby, co Církev chtěla podrobit svatě říši římské německého národa. Už tehdy zneužívali křesťanství, místo aby křesťansky žili. Nedostatek pokory je tu na prahu celé tragedie. Strašná krise ducha.

Tak co? Začnou soudit Luthera, Nietzscheho, Kanta, Hegela, a ještě jednou Rosenberga? Sudme sebe! Vyhlase křížovou výpravu pýše, nedověře, netrpělivosti, malichernosti, špatným modlitbám. Vezměme útokem intenzivní lásky problematiku duší. Tam se připravují války. Považují-li mnozí sebe za střed svého života, pak lidstvo považuje sebe za střed svých dějin.

A je tu jen rozvíjení hrubé síly a průmyslové ujařmování hmoty.

Odsudme své neduživé nitro a spojme se v tom, „kromě Něhož není jiného, jenž by bojoval za nás“.

Jan Klement.

učebnic spokojeni, alespoň prý se žáci neuaučí chodit o berlách, t. j. navyknou si samostatnému přemýšlení, usuzování, vyvozování, srovnávání. Možná, že něco pravdy měli ti i ti. Nechtěli bychom nikomu křivdit, pokusme se proto představit si něco jako střední cestu. Je-li dobrý přednášející, dovede-li vzbudit u žáků náležitý zájem o věc, t. j. dovede-li učivo přiměřeně zaktualisovat, pak se příručka docela klidně a s čistým svědomím může založit do knihovny, aby majiteli po letech v případě potřeby vybavila profesurovy přednášky. Podle psychologických zákonů se pak mnohé vybaví takřka do podrobnosti. Nedovede-li však profesor žáky tak zaujmout, je jisté, že žák je většinou odkázán jen na učebnici. V prvním případě nezáleželo ani na její kvalitě, stačil nějaký přehled nebo výbor. V druhém případě obyčejně přišel žák z bláta do louže: ze suchopáru vyučování do suchopáru knihy, z nezábavných pouček a definic školního výkladu do stejné únavných rozkladů knihy. Krátce, žák neměl názorné a užitečné opory pro život. Ideálem by bylo — dobrý přednášeč, názorná kniha. Ideál zůstane ideálem a my se musíme ještě chvíli rmoutit, než se dostaneme k jádru dnešního článku. Neboť to jsme mluvili pouze o methodické stránce, o názornosti knihy, tedy o stránce čistě formální. Což teprve, když si všimneme více těch nedostatků po stránce obsahové! Co všechno se studentovi k věření předkládá jako „nejnovější výsledky vědního bádání“, ba jako „poslední a konečné slovo věty“! A zatím jsou to názory sto i více let staré, dávno překonané. Někdy jsou podávány nevědomky (neboť ne každý pedagog jde s pravým duchem času), někdy zcela vědomě a záměrně. Ať tak či onak, student na to vždy doplácí, neboť se pak těžko propracovává z různých názorových zmatků.

Ale proč se nad tím vůbec rozčilujeme? Je nám toho potřeba? Ne, není. Boží věci jsou klidné a mají svůj běh Prozřetelností jim vyměřený. Ale to všechno proběhne nám hlavou při četbě právě vydaného prvního dílu encyklopedie *Příroda velké divadlo*. Je to zatím první část díla „Základy nauky o hmotě a životě“ prof. Dr. J. O. Martinovského, za jehož redakce je v nakladatelství Vyšehrad proponováno dalších devět dílů, věnovaných jednotlivým přírodním vědám. Po stránce methodické je to kniha přímo jedinečné stavby. Ač jsme se v naší i v cizí literatuře vědecké dosti často setkali s různými pokusy o dílo popularisující, každé srovnání s prací prof. Martinovského je slabé. Výklad tak názorný, přirovnání a obrazy tak vhodné, pádné a živé, že se čtenář i přes kapitoly nejobornější a vědecké výzkumy nejnovější (ať se zmíníme jen o *theorii* atomové, rozpadové a kvantové, o kausalitě a finalitě života) přenesne hravě, s plným soustředěním pozornosti, bez nejmenší únavy.

Knihy se tak stane nepostradatelným poučením pro učitele, kteří v ní najdou nepřehrný materiál pro přípravy na názorné vyučování, jímž jedině mohou přiblížit učivo žákům. A student, aniž bychom přeháněli, najde při ní odpočinek po různém diktování a memorování, jak se dodnes ještě někde traduje. (Svědčí o tom nedávné přípisy školních úřadů o nepřipustnosti těchto stále užívaných method, dávno už zastaralých.) Odpočine si při ní jako při nejzábavnější povídkové knize, nebo chcete-li, jako při zajímavé divadelní hře. Sám název encyklopedie nám to napovídá. A na víc: poznatky takto hravě získané se nezapominají. Je to poklad pro celý život, na něm vybudovaný a o něj opřený světový názor je kovů trvalejší. Je to světový názor křesťanský. V knize se ovšem nedočteme nic o nějaké náboženské přírodovědě. Nic takového ani podobného neexistuje. Je jen jedna věda, a ta „může křesťanu být ku prospěchu...“ aby upevnila jeho víru vlastní a aby připravila k víře lidi dobré vůle v jeho okolí, kteří prostě a pokorně hledají Boha,“ jak při každé příležitosti opakoval významný francouzský vědec, geolog P. Termier. V knize Martinovského najdeme k těmto slovům četné doklady, pevné, logicky a názorně vyvozené, nevývratné.

Autor si byl svého úkolu plně vědom. A také se mu plně zdařil. Co postrádáme, je osobní a věcný rejstřík (hlavně tento), ale snad bude připojen na konci druhé části, která podle různých nápovědí v textu bude co do obsahu i formy stejně zajímavá. Na vydání dalších dílů se tedy vpravdě těšíme. Dej Bůh, aby to bylo ve lhůtě co nejkratší a za příznivějších kupních podmínek, aby se toto ojedinělé dílo dostalo do rukou každého katolického vzdělance a studenta. Bude tím splacen dluh starému strašidlu — rozporu mezi vírou a vědou. Není ho. A nikdy skutečného rozporu nebude. Encyklopedie *Příroda velké divadlo* je nám toho pevnou zárukou. Kdo přečte její první díl, uvěří, že každá naše chvála byla slabá.

Jar. Fiala.

Encyklika Lva XIII.: *Rerum novarum*. Vydala Dominikánská Edice Krystal, Olomouc, Slovenská 14. 1946. Cena 17 Kčs.

Dlouho se čekalo na toto nové vydání této encykliky, tak závažné. Je povinností všech věřících i nevěřících, kteří vážně se snaží o spravedlivé uskutečnění nového sociálního řádu, aby znali tuto stěžejní encykliku toho, který první tak energicky se postavil proti nelidskosti liberalistického kapitalismu. Doporučujeme především studijním kroužkům studentstva.

Rediguje Hádankářský ○ „Litavan“

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

5. a poslední kolo podzimního řešitelského turnaje.

1. Citoslovka.*)

Otakar Jaroš:

Lovci zvěře přes nezdary
odvážně se *derou* vpřed,
nemůže je zadržet
*) *Sahara ni Kalahari.*

2. Vsuvka *(u)

Miloslavu Andělovi — Vlad. Benda.

*Kvítek Tobě**) na památku
Seřazení nesem k svátku.

3. Obložka *(46)

Ot. Jaroš.

*Selest sítin ticho ruší,**)
v němž *pták vydechuje duši.*

4. Citoslovka. *(oboustr.. 4, 6, 7)

Ot. Jaroš.

Pokřik křeččík často dělá
z jara když sníh táti začne:
oprostřed luk oře říčka smělá.
deštěm pláče nebe mračné.

5. Přesmyčka. (Hud.)

FAKIR SNÍ MEČ A HOLE

6. Ráček.

Vladimír Benda.

Dobré barvy nesu, braši.
zdobím domácí knihu naši.

7. Předponka. *(3, 4, 5)

Jenda Houšť.

Skel u nás víc mrazným květem
zdobí prudký mráz,
Nána v snění po setmění
zří však plno krás.
O domku sní se zahrádkou
vdala by se ráda —
na věno si halěr nosí.
*) *dlouho ona strádá.*

8. Rebus. (6 3)

T K R Y

Milí přátelé, dnešním souborem se končí řešitelský turnaj o titul přeborníka časopisu ÚSVIT. Doufáme, že jste si dobře zaluštili, že se vám naše hádanky líbily. Kdo vyřešil nejvíce? Jsme zvědaví a netrpěliví, kdo jako první řešitel největšího počtu hádanek zašle nám své řešení a získá knihy v ceně 200 Kčs. Rovněž následujících 10 řešitelů bude odměněno knihami. Řešení spolu se všemi kupony zašlete nám ze všech pěti kol najednou nejpozději do 31. ledna 1947, na adresu pořadatele.

Mnoho úspěchu vám přeje ○ „Litavan“.

K fotosoutěži

Koncem ledna končí neodvratně naše fotosoutěž. Příspěvků je již nyní hodně, takže teprve v únoru bude výsledek uveřejněn. Budeme se snažit, aby nejen vítězné snímky, ale i ty ostatní se objevily na stránkách našeho časopisu. Není však možné, aby každý, kdo něco poslal, našel tam jednoho krásného dne něco svého. To prakticky nejde, neboť snímků je již nyní několikrát víc než můžeme uveřejnit. O každém se však několika slůvky zmíníme, aby si nikdo nemyslel, že je podřadným amatérem, protože mu v „Úsvitu“ nic z jeho prací neotiskli. Chcete-li něco dokázat, musíte v sebe stejně silně věřit, jako o sobě

pochybovat. Musíte si ověřit kriticky svůj talent a uvědomit si, že talent sám nestačí; je totiž jen předpokladem, na němž je teprve nutno stavět, a poctivě stavět.

V sedmém čísle bude vypsána neobvyklá soutěž o nejkrásnější záběr, která vám asi přinese mnoho uměleckého potu a hledání inspirace, ale která bude právě proto hodnotnější než tato.

Světlu zdar!

Redakce.

Z činnosti Ústředí katolického studentstva

Prezident Dr. Edvard Beneš pravil na sjezdu žen 29. října t. r.: „Boj o zmravnění našeho života musí být alfou a omegou všeho snažení.“

Muž velkého rozhledu přišel až ke kořenům dnešní choroby lidstva. Ale jest třeba, aby se někdo zaručil za lék.

Ústředí katolického studentstva se zúčastnilo dne 24. listopadu t. r. manifestace arcidiecéšní katolické akce v Praze na Slovanském ostrově. Otiskujeme část projevu, který tu byl přednesen jménem katolického studentstva:

Politické, hospodářské, sociální krise, které dříve otrásaly Evropou, lomcují dnes současně celým světem. Jsou to však zmatky lidských nití, jejichž vyvřelinami jsou hrůzy války. Tolik tisíc let již existuje lidstvo, tolik technických divů produkuje, ale nedospělo dosud k míru. Vynalézáme, tvoříme, ale nedovedeme žít v míru.

Není pokoje v duších: je tu závist, netrpělivost, hněv, zlost, přetvářka, lež. Centrum světového míru je v nitru jednoho každého z nás. Požadavek míru je požadavkem dokonalého duchovního života, dokonalosti, jež je odleskem života Syna Božího.

Svět dnes postrádá především mužů Ducha. Dějinným důkazem, vedeným ad absurdum, byli jsme přivedeni k poznání, že tajnou, ale ve výsledcích zjevnou devisou vůdců ideologií, které ztroskotaly a které na jiné straně mohutní, je glajchšaltování. To hrůzné slovo se neumlčí podepsáním smluv a tím, že se odsoudí manifestačně. To slovo zplodily diktatury všech typů, které tu byly. Ale diktatury nevznikly jen z libovůle jedinců. Byly vyruceny celkovým duchovním úpadkem. Nebylo dostatek osobností, které by se svobodně podřídily autoritě zákonodárce. Proto z té anarchie vnitřního života jednotlivců vyrostly autority násilné. Svět musí být řízen, lidé potřebují žít dle něčeho a pro něco. Nežijí-li dle mravních zásad a proto, aby dosáhli dokonalosti, žijí dle příkazů autority-diktátora, který vyrostl nutně z jejich duchovního bankrotu. Autoritu je nutno uznat svobodně. To znamená, že poznáme smysl svého života, jeho příčinu a cíl a podřídíme se svobodně povinností, jež je nutno splnit, abychom došli cíle. Svoboda není libovůle — to jest dobrovolné podřízení se povinnosti — tak asi to řekl nedávno Dr. Jar. Stránský, P. Lacordaire pak praví pro nás ještě zřetelněji: „Čím více budeme křesťany, tím blíže budeme svobodě: čím kdo je svobodnější, tím je zralejší pro křesťanství.“

Živnou půdou křesťanství je svoboda lidského ducha. Může pak existovat také demokracie, která by

postrádala takovéto svobody jako svého základu? Nemůžeme si představit nic ilusornějšího, než by byla demokracie, t. j. společenský systém svobodného lidu, kteroužto demokracii by netvořili lidé vnitřně svobodní. „Demokracie poctivá a upřímná není vůbec možná bez solidního mravního a duchovního základu.“ (Dr. Ed. Beneš.) Býti demokratem — to znamená především býti dobrým občanem — míti občanskou ctnost. Znakem jejím neivýraznějším pak jest, že se dovedeme svobodně podříditi autoritě. Taková autorita ovšem nemůže být libovolná, musí být zasazena v řádu; zde se jedná o řád bytí společnosti, který nezáleží na libovůli, nýbrž na aplikaci zákonů Božích. Tu je nutné nejprve poznání těchto zákonů, poznání skutečnosti. Tu nastává svízelná, bolestná a individuální cesta každého člověka za poznáním. Námaha, která jest nutností, povinností, zároveň však nejen výsadou člověka, nýbrž i zárukou, že správným poznáním a správným jednáním dle něho bude zajištěn i správný řád ve státě.

Papež Pius XI. vystihl takto krisi dnešní doby: nedostatek svobodného reflexivního myšlení. Prezident Dr. Beneš si přeje, aby mládež byla mravnější, charakterově silná. Přání obou mužů se shodují. Dnes ostatně již mnozí vidí původ dnešní krise a volají po nápravě mravů. Ale mravné je to, co směřuje k cíli, jenž je zdrojem mravnosti. Proto je nutné říci stranou vsí taktiky a diplomatičnosti, co je mravné, co je normou mravnosti. My víme, že na konci těchto úvah je Bůh. Mravné je to, co směřuje k Bohu. Mravnost v národě se pak projeví tím, že ve společnosti panuje pokoj Kristův.

Hlásí-li se tedy katolické studentstvo k programu pokoje Kristova, hlásí se tím k programu, na jehož splnění musí záležet všem, kteří řídí národ a nesou odpovědnost za jeho život. Hlásíme se k programu mravního úsilí, z něhož vyrostou národu zdravé a odolné osobnosti, jež nepodlehnou časovým oportunistickým heslům. Takový program plnilo katolické studentstvo stále i v hrůzném období nesvobody. Ten program je samozřejmou povinností katolíka. Účty z této práce skládáme neustále svému svědomí a Bohu.

Takto jest tedy třeba zaručiti se za lék:

„Boj o zmravnění našeho života bude úspěšný, když alfou a omegou všeho našeho snažení bude Bůh.“

I. K.

ÚSVIT



4

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno, 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční. Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslané příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případné odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT přihláškami nových odběratelů.

Zprávy dopisovatelum.

R. D. — Byla jste první se svým vykřičníkem. A tak Vás srdečně vítám. Báseň by potřebovala ještě propracování. Doufám, že zůstanete věrna.

V. V. — Je rozmarná. Máte živou obraznost.

L. K. — Báseň je dost umně komponována, ale monotónní. Přes to ji schovám. Snad. — Váš návrh na otázky a odpovědi rád uvítám. Pište.

M. S. — Rád.

A. C. — Teď zas něco radostnějšího.

VI. Vo. — Jen jednu. Katedrála by byla čtenářům dost cizí.

S. S. — To je shledání. Jsem tomu rád. A rád přijmu vaše věci, jen třeba počítat s malým rozsahem Úsvitu. Otisknu jednu báseň.

J. K. — Způsobil jste mi radost tím, že jste nezapomněl. Ani je nezapomněl a věděl, co se s Vámi děje. O tisknu Vánoce a recenze kromě dvou. Nezapomínejte. Nechtěl byste rozvířit debatu?

A. K. — Vaše myšlenky jsou mi velmi sympatické, ale hodilo by se spíše, abyste je vyjadřoval epigramem anebo satirou. Nerad bych, abyste se odmlčel. Dík za kresbičku.

K obrázku na titulní straně:

Západ slunce nad Smrkem v Beskydech (ze soutěže).

Vyšlo 12. prosince. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — **Novinová sazba** povolena řed. počt a telegrafů v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos.

Cestou ke světlu

Stanul jsem na rozcestí, na skutečné křižovatce spleťtých cest a stál jsem dlouho. Kterou jít, kterou si zvolit? A jak jsem přišel na toto místo? Tma je za mnou.

Dnes vzpomínám rád na svou dávnou procházku lesem. Teplá noc bez hvězd a pod nohama měkká tráva na lesním průseku. Kráčím zvolna a zastavuji se po chvilkách jako střelec šoulající se za zvěří. Nerad vyrušuji odpočívající zpěváčky na větvích kolem sebe. Každý tvor touží chvílemi po klidu, člověk i zvíře. Proto se mně srdce svírá úzkostí, abych nerušil, abych nebyl nikomu na obtíž!

Nevím, znáte-li tyto stavy úzkosti: nevyrušovat a nebýt vyrušován! Kolem tma. A na jednou přicházím na kraj lesa. Proti mně pruh oblohy jako osvobození ode tmy, a já nevím, mám-li se vrátit, či jíti vpřed. A vykročím. Z bludiště mých zmatků určitá naděje, že jdu za světlem.

Promiňte toto srovnání! Ale říkám je ve chvíli, kdy se ujímám bok po boku s Dominikem Peckou redakce Úsvitu, a je možné, že se najde mezi vámi někdo, kdo mě povzbudí, abych v tom přirovnání pokračoval. Vždyť i náš Úsvit je určitá cesta, a cesta ode dneška též moje jako vaše! Ze spleti cest je to jedna, která ukazuje ke světlu z opravdové tmy názorů a zatemňování smyslu života! Všimněte si, jak se v Úsvitu zdůrazňuje duch a láska k Bohu i bližnímu a jak se v něm bude zdůrazňovat i láska k práci a nadšení pro všechno krásné! Svatopluk Čech, největší náš národní umělec slovesný přede všemi, kdož tímto krásným epithetem byli poctěni od naší revoluce, nazval nadšení nebeským plamenem. Co je to jiného než ohniví jazykové z Písma, ale na tento plamen nebeský nemůžeme čekat nečinně! Duch neosvěcuje nikoho, kdo si osvětlení nepřaje, kdo po něm netouží, kdo sám sebe nezažne velkou láskou k němu. Nebeský plamen si vyprošujeme touhou prospěti něčím svým bližním. Nemusí to být právě umění a věda, každá práce je posvěcena v Bohu, práce rukou i práce duševní. Všimli jste si, jak se nám všem lesknou oči nadšením, když nyní po válce odklízíme trosky svých příbytků a stavíme nové, jak jsme přímo vlečení myšlenkou obnovit svou vlast a zvelebit ji nastokrát? Snad vám mnohým sudičky vystlaly kolébku kamením, mnozí jste snad již v životě padli a mnozí pocítili trpkost výsměchu, ale vždy znovu se vzhopit k životu, vždy znovu si s Janem Nerudou opakovat, že „čím jsem byl, tím jsem byl rád“ a „čím budu kdy, tím také budu rád“, to je stimulans práce, to je pokorná láska ke všemu stvoření!

Zvláště mladý člověk potřebuje takových podnětů k práci, takových pádů, zklamání a výsměchů. Je to opravdu tak. Jen překonáváním sebe samých rosteme. Čím více pádů, třeba tragických, a čím více povstání z nich, vzpomínání, tím zocelenější je člověk, tím větší před sebou! „Ne z mutného oka, z ruky pilné naděje kvitne!“

Pod zorným úhlem takového pohledu na život budeme posuzovat i práci těch, kteří nám budou pomáhat v Úsvitu tvořit radostnější duchovní podmínky života mezi naší mládeží. O mládeži studující bylo již vícekrát řečeno, že je solí země. Bez soli jsou jídla těžko stravitelná právě tak, jako bez mladistvého vznětu díla umělecká. Není divu, že si příslušníci starších generací často nařikají, že je mladí opouštějí a díla jejich přezírají. Je to přirozené, neboť je-li umění vždy mladé, je to proto, že se přizpůsobuje stále novým a novým životním formám, že je ozvěnou doby, ve které vzniká. Uniká-li tvůrci doba, ztrácí schopnost zreaditi její strukturu, přestává být budovatelem krásy a stává se člověkem, tvořícím jen pro svoje potěšení. Dílo jeho přestalo plnit svou funkci sociologickou a ztratilo půvab zvláště pro mládež, které je rolničkou života, chřestící a tančící, bláznivou tanečnicí, pohrdající neprávem tanečníkem starším a zkušeným.

Ztrácejí-li často starší umělci spojení s mladými spíše pro umdlenost tělesnou, opouštějí je mladí bohužel nejčastěji pro svoje zplanění duševní. Zvláště v naší době, kdy jedněm z nás celé desetiletí život ubral a druhé odcizil mravním i náboženským zásadám, jsme svědky veliké neúcty k tradičním velikým zjevům naší minulosti, ba nechybějí ani takoví, kteří se v pyšné nadutosti od nich odvracejí, nekriticky se domnívajíce, že se tradice naší vzdělanosti a našeho národního umění začíná rokem 1945. Nic není potřebného tolik jako úcty mladých ke starším, a pochopení starších pro poblouzení mladých! Vzájemný soulad nových životních forem a myšlenek, nebo, vyjádřeno prostě obrazně, učiti se dívati na kuřátko, že když nje vodu, pohlíží k nebi.

Je to prostý příkaz: učiti se pracovat, toužit a dobývat a ryžovat na dně duše zlatá zrnka všech krásných pomyslů, a když to nemohou být pomysly umělecké, budou to pomyslení třeba na čistý pokojík a čistý dům, na přívětivé slovo, kterým oslovíš nemocného nebo chudého, pomyslení na radost, kterou způsobíš rodičům a učitelům za lásku a vděčnost k nim, že v tobě roznítili plamen nadšení a pomyslení zvláště na pokoru, která je nejkrásnější ctností, vedoucí ke světlu největšímu! 20. XI. 1946.

Následování Krista

Chceme-li vyjádřit krátce, v čem má záležet mravní úsilí každého křesťana, musíme říci: v následování Krista. Tato dvě slova jsou vlastně jediné správným výrazem pro mravní život podle zásad křesťanských; ano jsou přímo jeho výměrem. Ve skutečnosti pak nejsou ničím jiným než konkrétním vyjádřením základní povinnosti každého člověka vytvářet v sobě obraz Boží. Křesťan si tuto těžkou a třebas i nesnadno pochopitelnou povinnost konkretisuje, ujasňuje slovy následování Krista. Bůh je neviditelný. Je však vzorem pro člověka v řádu mravním. Jak následovat toho, kdo je neviditelný, kdo je tak vzdálen člověka, jak je vzdálen Bůh? Zjevil se nám sice ve svém díle, ve kterém zanechal stopy své moci a dobroty, moudrosti a spravedlnosti. Než tyto stopy jsou snadno přehlíženy a člověku mizí neviditelný Bůh v nesmírnosti své vzdálenosti právě tak jako zaniká jeho tvář pod tíhou lidské slabosti.

Proto se nám zjevil viditelný ve svém Synu, který je dokonalým obrazem svého Otce, takže mohl říci: »Kdo vidí mne, vidí i Otce.« (Jan XIV. 19.). Po tomto prohlášení nemůže člověku připadat nemožným slovo o povinnosti vytvářet v duši obraz Boží. Máme božský vzor a ten je přizpůsobený naší lidské přirozenosti. Ježíš Kristus, jenž spojuje v jednotě osoby Slova přirozenost božskou a lidskou, je pro nás vzorem opravdu božským, »obrazem neviditelného Boha«, jak ho nazývá sv. Pavel (Kol. I. 15.), a při tom je člověkem jako každý z nás, člověkem, který žil uprostřed lidské bídy a v ní nám ukázal, jak možno a jak potřeba žít božsky. Proto mohl říci: Pojdte za mnou, učte se ode mne, neboť jdeme-li za ním, jdeme za Otcem, učíme-li se od něho, učíme se od Otce, napodobujeme-li jeho, napodobujeme Otce. A tak plníme svou základní povinnost: vytváříme v sobě podobu nebeského Otce, jak ji vidíme v jeho vlastním božském Synu. Nuže, následovat Krista znamená usilovat o podobu s Bohem.

To měl na mysli svatý Pavel, když tolikrát ve svých listech zdůrazňoval křesťanům jakož i všem, kdo toužili po mravním zdokonalení: »Oblect se v Ježíše Krista.« (Řím. XIII. 14.) Apoštolu národů nejde jen o přetvoření člověka posvěcující milostí, která činí z hříšníka dítě Boží; má nepochybně na mysli i mravní řád. Proto chce, abychom svlékli starého člověka s jeho skutky a oděli se v Krista, to jest připodobnili se mu v řádu mravním, v řádu lidských skutků. Jinými slovy: chce, abychom také následovali Krista, když jsme se stali milostí jeho bratry a sestrami, dětmi nebeského Otce. Chce, abychom si postavili Ježíše Krista jako vzor, jako obraz, který bychom se snažili napodobit ve svém denním životě.

Tu pak vidíme zcela zřetelně, jak podstatný rozdíl je mezi člověkem, který se snaží celým svým životem vyjádřit život Kristův, a člověkem vedeným duchem materialismu. Zároveň si uvědomujeme, že ve skutečnosti je velmi málo těch, kdo opravdu jdou za Kristem, a to i mezi těmi, kdo jsou alespoň navenek jeho, protože se nazývají křesťany. To je smutná skutečnost, pro kterou nacházíme vysvětlení jen v tom, že následování Krista je těžké a že lidská přirozenost uhýbá všemu těžkému a vyhledává pohodlí. Chce-li Kristus, abychom šli za ním, nechce od nás málo. Jeho cesta vedla sice k slávě vzkříšení a nanebevstoupení, ale vedla přes Kalvarii. Kalvarie však je nutně spojena s pojmem kříže. Proto také jeho vyzvání ke všem, kdo chtějí být jeho, mluví o kříži: »Kdo chce přijít za mnou, vezmi kříž svůj každodenně...« Kristus je Vykupitelem lidského pokolení a svůj úkol vykonal pomocí kříže, takže bez kříže si jej nedovedeme představit. Následovat, napodobovat Krista jako svrchovaný vzor je proto nemožné bez lásky ke kříži, který ho provázel po celý život, který mu zjednal slávu. Kříž je však vždy tvrdý a lidská přirozenost se vzpírá už při myšlence na něj. Je možno se divit, že ve skutečnosti je jen velmi málo křesťanů?

A přece není pro člověka nic slavnějšího než následování Krista, jeho mravní život nemůže nic tak obohatit jako cesta za Kristem. Materialismus hrubý, který hoví a povoluje všem touhám lidské přirozenosti, sníží člověka na zvíře a třebas i pod zvíře. Tak zvaný materialismus idealistický chce sice v řádu mravním pozvedat člověka, ale ve skutečnosti se mu to špatně daří. Ničeho velkého nelze dosáhnout bez sebezáporu. Než nač se zapírat, když jediným a posledním smyslem života je pár let na této zemi? Proč neužívat, proč nepít plnými doušky z poháru života, když co nevidět skončí vše a člověk má jen to, co zde užije? Snažit se o mravní dokonalost kvůli lidstvu, národu, státu? To je sice myšlenka idealistická, ale kdo ji uskuteční, když nenachází člověk jiné opory než svou slabost? A tu je těžiště otázky. Idealistický materialismus může člověku postavit také jisté vzory mravního života, které povzbuzují, ale nemůže dát vnitřní sílu milosti, bez níž se člověk nerozhodne pro mravní dobro. Mravní život není pouhé uskutečnění vnějších pravidel slušnosti a mravně dokonalý člověk není ještě ten, kdo má bezvadné vnější chování. Mravní život obsahuje souhrn všech ctností, které utvářejí vnitřní život lidský a staví člověka v náležitý poměr k němu samému, k Bohu a k bližnímu. A zkušenost nám ukazuje na každém kroku, jak těžké je být dokonalým člověkem a jak nekonečně těžší je být dokonalým dítětem Božím. Chce-li Kristus, abychom ho následovali

a tím postavili svůj život do nejdokonalejšího mravního řádu. dává nám zároveň svou nadpřirozenou pomoc. Pozvedá náš život nad jeho úroveň lidskou. dává mu božský smysl a božské zaměření. činí z člověka dítě Boží, ale dává svou milostí zvláště ve svátostech také sílu, abychom jako děti Boží žili.

V Ježíši Kristu uznávají dokonalý mravní ideál i ti, kdo v něm vidí pouhého člověka. Je nedostižným vzorem lásky, která jej přibila na kříž, má hluboký smysl pro sociální spravedlnost. ujímá se slabých a utlačovaných, statečně bojuje proti pokřiveným pojmům zbožnosti. tepe každý projev lži a pokrytectví. jeho poměr k nebeskému Otci je vyjádřen dokonalou oddaností a poslušností až k smrti kříže a jeho poměr k bližnímu jej činí největším dobrodincem lidstva. Není proto divu, že bylo vždy mnoho těch, kdo zůstávali v hlubokém obdivu při pohledu na osobnost Ježíše Krista. Nebylo

však nikdy nazbyt opravdových následovníků. Je to jistě snazší a pohodlnější těšit se pohledem na mravní krásu velké osobnosti než jít za jejím příkladem. Každá skutečná krása vyvolává obdiv, i krása mravního příkladu. Má však člověk vždy dosti odvahy jít za velkým vzorem?

A přece víme, že musíme uskutečnit Kristův příkaz. chceme-li se zvat a být jeho: chceme-li dospět za ním, musíme nutně jeho cestami. Jsou to cesty lásky a pokory, milosrdenství a spravedlnosti, oddanosti Bohu a služby člověku na místě Božím. Víme-li pak, že po těchto cestách následování Krista dospějeme k podobnosti se svým nebeským Otcem, dáváme se na ně rádi a ochotně v důvěře, že za pomoci Boží na nich také vytrváme, až dokončíme obraz Boží ve své duši, když »dospějeme v muže dokonalého v míru věku plnosti Kristovy.« jak chtěl sv. Pavel (Efes. IV. 13.).

Dědictví krve

Nemohl doma nalézt klidu. Podléhaje znovu dojmu naprosté slabosti a vnitřní pustoty, shrábl popsané listy a neurovnaně je pohodil na stůl. Zas už si mučivě uvědomoval, že jeho cesta je nepřekonatelně tvrdá. Že dílo nedokončí. Že se marně rve sám se sebou. Že buď jak buď zhnusí si vlastní postavy a všechny je najednou zahodí. A že se k nim už z prostého ostychu nad svou vinou nikdy nevrátí.

Sklíčeně odcházel do města. S nejasnou nadějí, že najde některou z těch, jimž se někdy rozhodl věnovat kousek času. A při tom si zároveň přál, aby zůstal v tom večeru bezvýhradně sám. U sebe bezpochyby doufal, že přece jen rozvine svůj motiv ještě dřív, než jej pochová.

Pomalou padala mlha. Dláždění se lesklo v na fialovém svitu lucerny, již kymácel vítr. V parku bylo říjnově pusto. S tichou zasmušilostí padalo listí s kaštanů. Rezavé a žluté byly koruny stromů. Zkrásněly v tomto podzimu.

Šel tesklivě kolem reformátorovy sochy. V té chvíli už si nepřál společnosti. Byl zcela v zajetí prašivé bolesti, tvrdého a neodpovědného stesku, který ho přepadl v kterýkoliv čas, aniž si žádal příčiny. Byl to bezpochyby matčin odkaz. Té tiché, nostalgické a přecitlivělé. Stokrát oklamané. Osamocené, tak beznadějně osamocené v každé chvíli, jako on byl teď.

Pořád se mu navracel ten truchlivý odkaz. Jako by matka měla v úmyslu, trvat u něho po všechno jeho čas, jako by nevěděla, že žádná žena mu nic neznamenala, jen ona, jen ona jediná.

Myslel na ni se zasmušilou trpkostí. Byl nakloněn, vyčítat jí svou slabost. Svůj něhlý pocit těžké beznaděje. A říkal si potichu, že jeho místo má být v tomto okamžiku doma, v pracovně s rudým ubrusem na uapuklém stole. Měl využít své nálady, když se jí dovedl poddat. Ale

zároveň ho fyzicky bolela vzpomínka na doň. Jda parkem ke kostelíčku, spoléhal neurčitě na klid usínající přírody, na říjnový podvečer s padajícími listy a s hvězdami na nebi zcela vyjasněném.

Nahoře u hrobky se posadil. Kolem šly dvojice milenců. Braly život prostě, byť s lehkomyšlnou nestřídmostí. Braly jej tak, jako on jindy, kdy nebyl mučen steskem a kdy byl hotov přivlastnit si všechno, na co má právo mládí, i za cenu bolesti někoho druhého.

Dneska ovšem je sledoval zádumčivě, nevěnuje pozornosti milenkám. Byl dalek toho, říkat si s nedozrálými tlučubý, že mu nikdo nerozumí. Že je jiný než ti ostatní. Tak nechť hovoří chasa, obolavěná prázdnotou nadutostí. On věděl — a to je nejhorší, věděl sám nejlépe, že není jiným, ani on ne, že je také krvavě mlád a dovede silít mládím, ale dneska ne, dneska ne, teď že ruší jeho vlastní krev krev někoho jiného a on jí podlehl s tísnivým pocitem vlastní bezmoci.

Seděl tiše. Nepokoušel se o marný boj s tou cizí krví. Do krajiny padal soumrak. Ale on jej neviděl. Rozeznával zoraná pole do dálky, zastíraná ponaáhlu mlhou? Slyšel šelest listů ještě před dopadem k zemi, smáčené večerní rosou? Dovedl se podívat k nebi, nastavuje tvář západnímu větru? Nic z toho, co má rád. Nic nevidí, zabrán do sebe. Nic z těch proměnných kouzel podzimku. Nic necítí na tváři. Nic, co by ho konejšilo. Sedí zabrán v sebe, v svou samotu, jež je tentokrát opravdovou, otrásá se chladem a nejasnou lítostí a vidí před sebou jedinou ženu. Svou matku, která ho drží nelítostně v své moci, vítězná a převládající nad všemi ženami.

K nohám mu spadl list. Se suchým a rušivým zachrastěním. Zachvěl se, ale neměl sil, aby vzpřimil hlavu. Nechal ji ochotně schýlenou smřítí bodavých myšlenek. Pomalu si jel prsty

po čele. Jak sám sobě nerozuměl. Sám sobě! Věděl, jaký byl včera. Ale jaký se probudí zítra ráno? Kdo mu zaručí, že najde svou krev? Že se bude umět vrátit k dílu, které ho tolik roztrpčilo a nakonec ubilo?

Ztěžka se pozvedl. Rozhlédl se zdivočelýma očima. Měl najednou chuť zaklínat se svým mládím. Chtěl se bránit kolika láskami, ale s hrůzou si uvědomoval, že ani jedna z nich není s to, dáti mu oporu. Tak je neuměl prožít! A tak byly prázdny! Znechuceně je od sebe horempádem odháněl. Všiml si, že se už docela setmělo...

Na mostě se na chvilku zastavil. Tady to bylo. Tady postál v noci s tou poslední. Okouzlen hloubkou nebe a blízkými a tichými hvězdami, které zářily větvemi stromů, naprosto černých, a zrcadlily se ve vodě. Bylo to teď právě tak. Ale v něm se nic neozývalo. V něm — bohužel. Tenkrát ji mimoděk přitiskl k sobě. Dneska se tomu pustě a syrově vysmívá a je šírán závistí, ač si to nepřizná, podíva, že to někdy dovedl mít rád.

Otrásá se mimoděk hrůzou. Hrůzou ze své vypálené pustoty. Nachýlí se přes zábradlí a pohlíží upřeně dolů ke hvězdám, sleduje, jak se houpají na vodní hladině a ještě jednou se skrz naskrz pítvá, aby znovu nalézal svou nenadálou trpkost a bolestivou sklíčenost.

Ve městě potkal málem tu, s níž tenkrát stál na mostě. Honem zahrnul velkým obloukem. I teď chtěl být ještě zhola sám. Nemuset ho-vořit s nikým o ničím.

S tvrdým vědomím neuzdravenosti otvíral dveře. A už ve tmě ucítil únavu, již ho sužovaly

nejdůvěrnější věci. I na nich byly neznatelné a tím nebezpečnější otisky matčiny duše. Z nich také prýštila divná tesknost a zoufalé uvědomění jakési neujasněné nicoty, kterou tu zanechala matka svou mlčelivou a nemluvnou zasmušilostí.

Letmo pohlédl na papír s nedokončeným řádkem. Slova jako by ohluchla. Duněla výsměšnou prázdnotou, tupou a bezhlavou slátaninou nafoukle dutých myšlenek. Jediným pohybem smetl ty hadry, ty cucky bez života na zem. Už ani to nedovedlo dát klidu.

Padl na postel a vjel si prsty do vlasů. Začal nenávidět živelně své mládí, jehož si dotud nejvýše cenil. Svou prudkou a zbabělou krev, všechny řvouny, kteří ho hodlali učit žít a zapomněli ve vši slávě svých hliněných moudrostí na moc té zděděné krve, kterou on sám neuměl přehlušit, která mu byla dána, aniž o tom věděl, kdy a kým.

Chvěl se a hleděl zděšeně do tmy. V té chvíli jako by se k němu znovu blížila matka se svým bolavým a zraňovaným srdcem a osobovala si právo na jeho život. Jako by mu dávala do rukou svůj odkaz, aby jej nesl ve vši truchlivosti a tíze dál. Aby si jej časem uvědomoval, pokaždé stejně tvrdě a jasně, se vši holou pravdivostí. A aby konec konců marně hledal ženu, po níž v hloubi duše prahl, jež by mu pomohla z půli nést to mučivé břímě, jen proto marně, že ona bude stát provždycky jediná v jeho nitru.

Zasténal do tmy. A v té chvíli závan podzimního větru, jenž zařinčel na skle, sprovázel tesklivě ten bolestný zvuk.

Ze zápisníku starého profesora

Aby se nám někdo líbil, musí mít nějaké pěkné vlastnosti. Snad má pravdu Pascal, když říká, že nemilujeme lidi, nýbrž vlastnosti. Místo pěkné vlastnosti se říká také: hodnota. Hodnota je dobro, které je hodno našeho zájmu, úsilí a ocenění. Proto láska je do určité míry úkonem spravedlnosti. Dobro zaslouží aby bylo poznáno, oceněno a zhodnoceno.

Hodnoty nejsou stejného řádu a stupně. Jsou hodnoty vnitřní a vnější. Hodnoty tělesné a duševní. Hodnoty rozumové a mravní. Na nejnižším stupni v řádu hodnot jsou hodnoty hmotné: tělesná síla, obratnost a krása. Výše stojí hodnoty umělecké — vkus, smysl pro krásno, zájem o umění, umělecká tvorba. Výš pak hodnoty rozumové a vědní — paměť, vědění, úsudek, moudrost. Ječ výše hodnoty mravní: nezištnost, láska, pravdomluvnost, poctivost, píle, svědomitost, sebekázeň. Nejvýš pak stojí hodnoty náboženské, jednak proto, že jsou zaměřeny k poslednímu cíli člověka, jednak proto, že ostatní hodnoty, zejména mravní, v nich mají základ a oporu.

Charakter bývá různě definován. V podsta-

tě však je to smysl pro řád hodnot. Pověz mi, čemu dáváš přednost, a já ti povím, jaký jsi. Člověk bezcharakterní dává věcem nižším přednost před vyššími, proviňuje se tedy proti řádu hodnot a z toho důvodu je hoden opovržení. Komu je tělo víc než duše, peníze víc než mravní zásady, tvor víc než Tvůrce, není charakter.

Také naše sympatie, přátelství a lásky jsou tím opravdovější a cennější, čím více jsou řízeny smyslem pro hodnoty a jejich řád. Hlavní příčina nejrůznějších zklamání a citových pohrom našich je v tom, že naše přízeň k lidem nebyla přiměřena řádu hodnot, jinými slovy, že jsme oceňovali u lidí hodnoty nižší na úkor vyšších, zejména náboženských a mravních.

Jeden profesor začínával výklad žertem. Ten žert se nehodil vždy k látce, to je pravda, ale byl to žert — něco teplého, něco, co je protivou oficiálnosti a co udělá dobrou náladu. »Když jsem šel dnes do školy,« povídal jednou v přímě, »viděl jsem dole u schodů kocourka. Ptal

jsem se ho: Kocourku, jak se máš? A víte, co mi povídal?« Napjatá pozornost. Po chvíli: »Prosím, co povídal?« »No nic.« Projevy smíchu i nevole. »A tak jsem si řekl, co se s tebou budu bavit, hloupý kocoure, já půjdu do školy a budu něco hezkého povídat studentům.« Celá třída: »Ano, ano!«

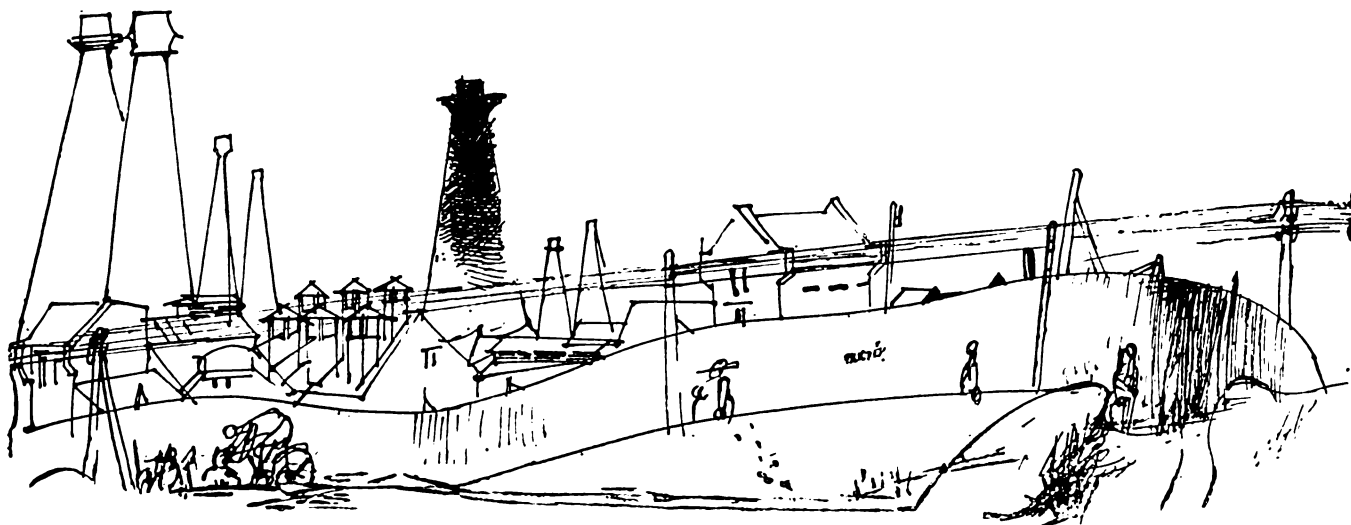
Učil se všemu: nejprve latině a řečtině, potom rhetorice a poesii. Studoval filosofii a teologii, ale přešel k matematice, alchymii a fyzice. V matematice proslul objevem infinitesimálního počtu, v psychologii zjištěním zákona kontinuity, ve filosofii učením o harmonii jako nejvyšší metafysické pravdě, v teologii jemnými distinkcemi mezi naukou katolickou a protestantskou jakož i snahami o sjednocení křesťanských vyznání. Byl vším: matematikem, psychologem, metafysikem, historikem, právníkem, filologem, diplomatem, theologem a moralistou, slovem živou encyklopedií korespondující s celým světem a radící učencům, umělcům a vládařům. Muž ten byl Leibnitz — poslední polyhistor. A když si toho muže představíme en miniature, obdržíme obraz středoškolského studenta, ne sice v jeho skutečném vědění, nýbrž ve vědění od něho požadovaném a jemu v osnovách předpisovaném. Ten student je totiž filolog, klasický i moderní, matematik, fysik, chemik, botanik, zoolog, fysiolog, geolog, geograf, historik, filosof, theolog a dokonce i politik. Osnovami se mu předpisuje obírat se všemi těmi vědami a osvojit si jejich hlavní poznatky. Ty osnovy jsou sice stručné, ale každý řádek v nich odpovídá asi třiceti stranám učebnicovým. Učebnice pro reálky mívaly dohromady asi 8000 stran: obsahovaly tolik, kolik pět svazků naučného slovníku Ottova. Kdybychom se tázali, proč se toho tolik požaduje od žáků, odpovídá se, že je toho třeba k všeobecnému vzdělání. Ale všeobecné vzdělání není hromada vědomostí. Také není všeobecné vzdělání součet speciálních oborů. A všeobecné vzdělání není polyhistorické nebo quasi-polyhistorické vědění.

A dokonce ne souhrn odborných »potuch«, to jest nejasných a polovičatých vědomostí, jež jsou skutečným ziskem studia středoškolského. Všeobecné vzdělání je třeba chápat přesněji, a to více s hlediska vzdělávajícího se subjektu než s hlediska učebné látky. Vzdělání je pěstění všech schopností člověka, jak duševních a mravních, tak tělesných. Náprava je možna jen v tom smyslu, aby didaktický materialismus libující si jen v hromadění vědomostí byl uveden v soulad s didaktickým formalismem, jehož cílem je úměrné a přiměřené pěstění celého člověka. Jinými slovy: *Paměť není člověk.*

V dopise ze dne 6. II. 1935 píše F. X. Šalda Františku Chudobovi o své činnosti na universitě: »Do města téměř nechodím, a mám-li volnou chvíli, potápím se do Danta, který mne chytil a drží jakoby magnetickým očarováním. Čtu o něm na fakultě za velkolepé neúčasti studentstva, které nebifluje-li náhodou ke státnicím, čte raději listy Stříbrného nebo přežvykuje materialistickou dialektiku opravdu procezenou jako postní polévka. Dotáhl jsem to na pět posluchačů, což je opravdu rekord, uváží-li se, že jsem jich míval přes sto.« (*Listy o poesii a kritice. Vzájemné dopisy F. X. Šaldy a Fr. Chudoby. B. Rupp, Praha 1945, str. 136.*)

Z toho nezájmu o Danta si vyvozuje Šalda, že si málo rozumí se svou dobou a utěšuje se s Grillparzrem: »Přicházím z jiné doby a doufám vejítí v jinou.«

Zdá se, že vůbec nepotřeboval se utěšovat, poněvadž nebylo skutečné příčiny k zármutku. Kdo byl tou »dobou«? Těch devadesát pět nepřítomných? Těch pět přítomných mu patrně rozumělo. Bylo jich málo, ale byli. A pro ty stálo za to být očarován Dantem. Nezáleží konečně na tom, zaujmeme-li všechny, ale zaujmeme-li vůbec někoho. A dokonce nezáleží na tom, postaví-li nám »doba« jezdeckou sochu na rušném náměstí: stačí, odejdeme-li se světa s vědomím, že jsme potěšili aspoň jedno lidské srdce.



Věra Viskotová: Čtyřlístek

I.

Na nebi vyzváněli
ošemi zvony
Dokola v travě v písku sypou se děti a
pampelišky

Slyšelo jich pět
(mezi pěti
šťasté nevidět)
slyšelo jich pět
slyšelo šesté
ty zvony vyzvánět
Vlaštovky neste
jaro jaro jaro

II.

Pět peněz dejte žebráku mezi zlatem
Pět peněz stojí les
vonící hříby
Tomu kdo naklepe kosu
pět peněz slíbí
slíbí a nedá
jako černé teče nad záplavou plavých
polostínů

zpívající černé teče okřídlené
pět peněz slíbí
pět peněz nedá
Ať si každý hledá
sám sám
hříby
a pět peněz

III.

Vysoko vane
hvízdavě výská
na strniska
na hrušky očesané
Kloní se líska
Kdo jste pane
Vítr

IV

Zaječí tlapku pověste si na stromek lásky
Omrzlou zaječí tlapku zadýchejte
a bude teplá cesta za hvězdou
To pro štěstí
A srdce jako buchtu pocukrujte
dřívátku na seně
aby se smálo

Irma Pospíšilová: Adventní dumka

Jiří Karen: Vánoce v Čechách

Jitříš nás, advente,
ač všechno žiješ prostě.
Na nebi láska je
a po Karlově mostě
chodí dnes lidé, lidé, hle —
a já je vidím bosé,
bez masek. S mlhou na řasách
a moje srdce ví,
že překročili tentýž práh
jako já, jako ty,
práh země, Srdce ví.

Až přijdu domů dnes,
bude už Mikuláše.
Spadne mi radost hvězd
za okno — a já plaše
vyhlédnu ven, vzduch políbím,
bude mi volno, prostě — —

V nebi je láska. Advent je
a po Karlově mostě
chodí dnes lidé bez masek.

Stmívá se ...

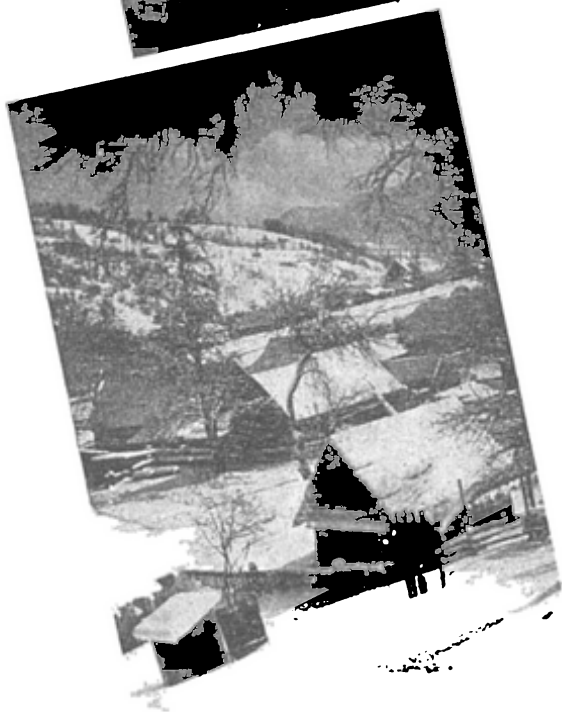
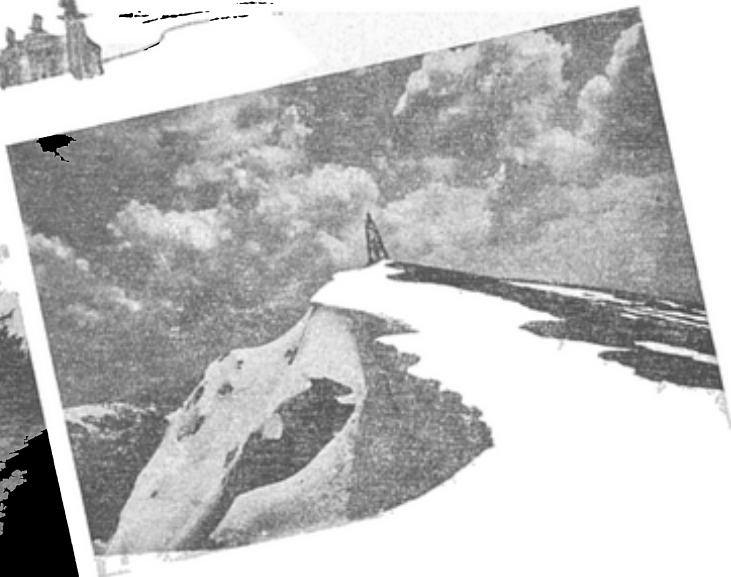
Venku je zima. Bílé vločky k zemi krouží
Je svatvečer. V polích spí ticho bílé.
Sedím u kamen. V krbu voní pryskyřice.
Jak bujně praskají polena, jaký oheň sálá!
Maminka přechází po špičkách. V takové dálce
zniká hebký dotek její nohy bosé ...

Jc svatvečer. Má přijít Ježíšek.
Myslím na něho s tesknou radostí.
Brodí se závějemi po kolena,
mráz vytesal mu rampouch na jeho šál.
Z hluboké noci ozývá se štěkot psů.

V bílých dvorcích zažehli světla,
veselost přelila se přes jejich práh.
Tčzce jde, na ručky si dýchá. Ale usmívá se.
Už je za humny, už je na zápraží, sníh oklepává,
už je v sínce, slyším jeho dech,
na kliku sáhl, zlehýnka otevřel

Zhasl svícen tisíciramenný,
borová polena čmoudí ...
Ježíšek v Čechách.

Podkarpatské vepřoviny



1. Zbytek pralesa na Kukuku.
2. Srázný vrcholek „Popa Ivana“.
3. Huculská vesnice v drsném zimním rouše.
4. Zvláštnost Jasiny. Dva kostelíky, pravoslavný a řeckokatolický, čekají na hluboce věřící lid.
5. Rachovská Huculka u studně. Všimněte si svérázných vzorů výšivek, který je z větší části založen na řeckém kříži (viz nahore vpravo) a zajímavé sukně. Je dvojdílná, k zapínání na bocích, s jednoduchým, zato však neobvyklým vzorem — vodorovným řádkováním.



Opiová cigareta

Tvrdil Cato v epigramech, že náboženství je opiem jen pro nezralé lidi. Laik by takhle myslel, uvažuje o tom, kdo je vlastně nezralý a kdo zralý, že jsou to jen nevěřící a archaickým pojetím, totiž ti, kteří se tím hlučně ohánějí. Jak by asi tato tázající se bytost užasla, kdyby shledala, že těžkosčetné řady těchto kuřáků opia — nezralců-„nevěrců“ — jsou mezi věřícími katolíky, u nichž platí vztah: věřím — chodím do kostela.

Bylo vypsáno už mnoho anket na thema: „proč kouřím“, „čím je mně cigareta?“ a bylo by úžasně zajímavé pročítat ty tisíce malých kuřáckých zpovědí, které veřejnosti ve výtažku předkládá redakce. — Řekl-li jsem tu úžasně zajímavé, čím bych musel zesílit toto slůvko, kdybych chtěl nyní navrhnout, aby se srovnala anketa zmíněná s anketou: „proč věřím“, „čím je mi víra?“. Zde by se musel ovšem odstranit vliv zkoušeného na odpověď, abychom tak předešli různým kulatým, nafouknutým frázím a použít nějakých nových Y-paprsků, které právě vši touto frázovitostí prostupují a jsou pohlcovány jen nahým nitrem člověka. Tak by se dalo toto nitro se vši černí i bělobou promítnout na matnici a odtud ofotografovat na statistický pás.

Je tu jen jediný snad, ale za to obrovský rozdíl. Kouřit se totiž nikdo nikdy nikde neostýchá ani nestydí. Doma, v úřadě, ve společ-

nosti, ve vlaku, prostě vždycky, ať už se to komu líbí nebo ne. Ale tu náboženskou cigaretu se stydí kouřit před cizíma očima. Snad takhle někde ještě za sloupem v onom kuřáckém saloně s věžičkami a pozlátkem si ji vykouří celou — a to se ještě bojí, aby ho neviděl někdo známý, až půjde ven, aby mu to potom v úřadě nepřipomínal se smíchem, který pálí a žhne tváře —, ale jinak ji nosí vždycky skrytou v rukávě, když náhodou hoří. připraven ji kdykoli „stopnout“. kdyby se blížil nějaký „nekuřák“, nebo nejčastěji vytřepanou na dně nejtajnější kapsy, aby ten tabák snad někdo neucítil.

Jestli tedy platí zmíněná these p. Cato, a důkaz by se nepohyboval zrovna v abstraktním etheru, pak tato nevinná větička zle zatápí kuřákům opia, neboť jim pálí jejich dýmky... Jejich počet a hojná místa výskytu nám bere důvod k údivu nad tím, že když se na studentských sjezdech a poradách sboru jedná o náboženství na školách a o náš studentský katolický tisk, že tam naše věc prohrává marně hledajíc podporu našich lidí. Nedivme se, vždyť tam za nás nemá kdo mluvit, neboť všichni kuřáci opia odpadnou, jsouce zuřivě zaměstnání sháněním něčeho, do čeho by ten pronikavě páchnoucí náboženský tabák zabalili a proto tak šustí ta cigaretovým papírkem zn. „strach z bigotnosti“

Pavel.

Alojz Stankovič:

NEZNÁMI HRDINOVIA

Román

— Iste. Či si nepočul, keď lekár hovoril, že už prekonal krízu?

— Hej, ale...

— Mne sa zdá, že ešte aj ty ochorieš. Nevieš, čo sa odrazu s tebou stalo. To si ešte nikdy nerobil. Ako je ten chlapec chorý, nedá sa s tebou ani hovoriť. Do podnikov nechodíš. málo jedávaš, nespávaš...

— Keď je to tak vážne... Čo, keby tak umrel? Len pozri, ako má rozpálenú tvár od horúčky. A tie odreniny po celom tele. Kto vie, čo sa s ním zase vtedy v noci stalo...

— Čo? A necítiš si mu zase alkohol v ústach?

— Hej, hej, ale... predsa... Hm... Pravda, nebolo by zle, keby sa už odlučil od toho... Aj lekár spomínal...

— Ešte dobre, že sa skamarátil s tým Stanom... Zdá sa to byť statočný chlapec.

— Máš pravdu. Aj on má Viktora veľmi rád. Zo všetkých kamarátov len on ho navštevuje, alebo čo príde s ním...

— Ved' keby on tu nebdel celé noci, už by si aj ty ležal...

— Pst! Pozri zase otvára oči...

Viktor odchýlil trochu mihalnice. Zdávalo sa, obzeral dookola, až jeho pohľad spočinul na rodičoch.

— Už ti je lepšie, Viktoro?

— Áno.

— Nepotrebuješ niečo?

— Nie, nič...

— ...

— Stano ešte nebol...?

— Nie, ale príde hneď. Chodieval veľmi presne.

— Hej, presne...

Potom znovu privrel oči, a zdalo sa, že spí. Ale len chvíľku... Len čo sa ozval zvonec, rýchlo sa vzpriamil a pozrel na dvere.

Dvere sa odchýlili. Vošiel Stano.

— Á, pekne vítám, pán hm... kolega. Už vás čakáme, ako vidíte...

Prichodzí pozdravil a náhlivo sa obrátil k posteli nemocného:

— A čo je s Viktorom? No, ako vidím, lepšie, pravda, Viktor...?

— Hej, omnoho... Vieš, Stano... Myslím, že sa uzdravím... Iste si sa veľa modlil za mňa...

— Necháme vás teraz osamote, pravda, mami. — prerušil Viktora jeho otec. — Oni si už sami najlepšie rozumejú.

Dvere sa tíško privrely a Stano pristúpil k posteli.

— Stano, ako sa majú chlapi? Povedz mi niečo o nich...

— Dobre. Pracujú veľmi horlivo. Opravdiví apoštoli... rybári ľudí...

— Vieš, Stano, keď si to tak rozmyslím, je to veľmi krásne... taká práca, ako vy robíte... Nemôže byť nič krajšieho, ako zachraňovať druhých. I ja by som tak rád...

— To môžeš. Pravda, znamená to mnoho rokov drobnej práce, a to bez toho, že by bol vidno výsledok. Nie je ľahké vydržať do konca...

Viktor rozmýšľal.

— Vidíš, práve to ma trápi. — hovoril pomaly potom. — Bojím sa, že to nedokážem. že na to nemám nadanie...

— No, zase obávaš sa nemusíš. Naozaj. Pre apoštolovanie nie je dôležitý osobitný talent. Vôľa je hlavná. A láska. Veľká láska. Ona si už nájde cestu. Napokon každý môže apoštolovať v tom prostredí, kde je, a tými metódami, ktoré sú mu poruke. Ostatné príde už shora: len treba prosiť o to... Ale skoro som zabudol. Mám pre teba prekvapenie. Pozri, tu je článok od nášho Vlada. Iste ňa bude zaujímať, veď je tvojím spolužiakom... Prečítaj si ho! Ja sa zatiaľ trochu pripravím na zajtra.

Viktor chytil do rúk niekoľko hárkov úhľadne popísaného papiera a pozrel na nadpis:

BLAHOSLAVENÍ, KTORÍ STRATIA SVOJ TELESNÝ ZRAK.

Potom obrátil obalovú stranu a očami prebehol prvé riadky.

— ... voľno, — povie po chvíli bez toho, že by prerušil svoju prácu. Ktosi vstúpil.

Ticho.

— Sadnite si na okamih. hneď som hotový

— ...

— Mohol by som vám azda niečim poslúžiť? Zase nič.

Mladík odloží pero, vstane a obráti sa k neznámemu. Ako však na neho pozrie, zarazí sa a vykrikuje:

— Bože môj! Čo je to so mnou? — Pretiera si oči. — Nejaká fantázia? To, to ste vy? Ako? Ty? Ty si to, Pane???

— Áno, ja som to. Netešíš sa azda, že som prišiel?

Vo veľkom vzrušení vrhá sa mu mladík k nohám.

— Akoby nie! Či môže byť väčšia radosť,

ako keď Ty k niekomu prídeš? Ale ako je to možné?... Veď naozaj, opravdu... nie som hodný...

— Prišiel som ňa navštíviť. Predsa si ma už toľko ráz volal!

— Ach, vďaka Ti, Pane. Vidiš, od radosti neviem ani súvislo hovoriť...

On pristúpi k písaciemu stolu. Prevráti niekoľko listov.

— Pracuješ? To je dobre. Viem, že pre mňa to píšeš.

— Áno, pre Teba, Pane... i pre druhých. Možno, že niekde ďaleko vezme to do ruky niektorý nešťastník. Prečíta... azda začne rozmýšľať... A Ty, Ty mu dáš veľa milosti...

— Dám, máš pravdu, dám. Aspoň dosiaľ som dával. Odteraz dám dvojnásobne. Lenže...

— Lenže?

— Ty to musíš zaplatiť!

— Ja, Pane? Veľmi rád! Veď som vždy túžil po tom, vziať na seba bremeno druhých... Ako si to Ty urobil...

— Teda dobre. Odteraz budeš mať inú úlohu.

— Pane. Tvoje želanie je mi rozkazom..

— Odteraz nebudeš viac písať...

— Ako? Nebudem viac písať??

— Nie! Aspoň nie takto. Dnes posledný raz

— A prečo? Veď tým Ti najlepšie môžem poslúžiť...

— To si len svet tak predstavuje. Lepšie mi poslúžiš, ak zaprieš sám seba. Ak nebudeš hľadiť na nič, len na svoju vôľu. Ak mi vždy urobíš a ochotne daruješ, bez rozmýšľania, všetko, čo budem od teba žiadať. Také dary dobre odmením. Vieš, že ma vo veľkodušnosti nik nezahanbí.

— Dobre, Pane. Ale, čože môžem dať Tebe ja? Ja! Ja nepatrný človeček!?

— Čo? Teraz napríklad svoje oči. Áno, dnes som si prišiel pre ne.

— Ako? Moje oči??

— Áno!

— Ale to predsa nemyslíš vážne!? Načo by Ti boly práve moje oči?...

— To už neprislúcha tebe posudzovať. Ty len dať môžeš, čo od teba žiadam. Vieš, že druhých som sa nikdy nenútil, či súhlasia.

— Ach! Ale oči... Veď je to... Veď je to hrozné...

— Myslíš? A čo tvoje slová a vzdychy, ktorými si mi sľuboval všetko, čo len bude moja vôľa? To si naprázdno opakoval každý deň?

— Nie, nie, Pane! Nesúď ma tak. Vieš predsa, že ňa milujem. Aj život dám za Teba... Ale oči! Načo to bude? To je celkom neúčelné... ba... nesmysel...

On ako by to nepočul.

— Mýliš sa. Ja chodím a odoberám ľuďom zrak, odoberám aj iné, ale vždy len vtedy, keď im chcem dať veľa milosti. Keď chcem mať z nich svätcov. Potom už len od nich závisí, ako to prijmú.

— Tak chceš predsa urobiť zo mňa žobráka? Otrhaného žobráka, slepca? Zo mňa, študenta, umelca v plnej mladosti??? Chceš ma postaviť na roh ulice? Chceš, aby som sa dovoľával súcitu a milosrdenstva tých »ľudí«? Aby som sa stále díval do večnej tmy???

— A či vieš, syn môj, koľko svätých je medzi tými otrhancami, čo vytrčajú dľaň na rohoch ulíc? Nezabúdaj, že tým všetkým sa otvorily oči až keď oslepli!

— Nie, nie, Pane! To nemôžem! To je veľa! Nemôžem!!! Nie! Nežiadať to odo mňa... Nemôžeš byť taký ukrutný...

— Dobre, ako myslíš. Ja tam už nemám čo povedať, kde človek chce opravovať moje plány.

Chvíľa ticha.

A potom výkrik.

— Nie, nie!! Nie, Pane, prosím ťa, neodchádzaj!! To som nechcel tak! Ostaň, prosím ťa, ostaň pri mne...

— Tak?

— Hej... Vieš, slabý som... Nemyslel som to tak zle... Veď by som sa mal tešiť, že môžem pre Teba trpieť... Ale... telo sa búri... Vieš, celé vnútro sa mi chveje, vzpína... Nemám sily, aby som ho ovládol... Ach, ako som len mohol tak hovoriť!! Ty mi predsa vždy len dobre chceš...

— Vedel som to. Zvífazil si! Len to som chcel vidieť, ten krásny boj. Teraz už pôjdem. Odo dnes budeš bližšie ku mne, ľahšie sa budeme rozprávať.

— Áno, Pane. Ďakujem. Viem, že som dobre volil. Ale prečo sa tak ponáhlaš? Kam ideš? Ešte chvíľku... opravdu... už odišiel... niet tu nikoho...

Mladík vyčerpane klesne na stoličku a vnorí hlavu do dlaní. Po hodnej chvíli úplného ticha si začne pretierať a ohmatávať oči, potom tvár. ruky... Vyjavene sa obzerá dookola po izbe.

— Ešte vidím, áno... Ešte...

Zamyslene prehrnie niekoľko zapísaných listov. Pomaly číta slovo za slovom. Pohladí papiere, berie druhé. Skúša písať poslepačky.

— Čože to robíš, syn môj? — ozve sa mu za chrbtom matka a krúti hlavou.

Mladík sa prudko obráti a vyskočí, ako by ho pri niečom prichytili.

— Ale, nič... Vieš, to len tak... Hrám sa... Či by som si vedel napísať meno so zatvorenými očami...

— A nechceš si radšej niečo prečítať?

— Ba, vidíš, skoro som zabudol. Hej, veď ešte od včera ležia tu tie nové knihy. Aké sú pekné... Nevšimla si si, maminka, aké je to krásne? Tak pekne natlačené... A tie obrázky aký dômysel... Nemyslíš?

— Hej, pekné sú... Ale prečo ťa to práve teraz napadlo?

— No vieš... zaiste Ale teraz sú mimoriadne pekné

Chvíľu ticho. Mladík vstane a začne sa prechádzať po izbe.

— Maminka?

— No?

— Čo by si povedala na to, keby sa mi niečo stalo...

— Tak? A čo takého?

— No, povedzme, mohol by som si hlavu rozbiť... Alebo zlomil by som si nohu, alebo... Alebo napríklad, že by som tak oslepol...

— Ale, čo to hovoríš! Ako môžeš na také myslieť!...

— No veď ja nič, to len tak zo žartu...

— Ale takéto žarty...!

Zase ticho.

— Maminka...

— Chcel by si niečo?

— Počuj, maminka, nepáči sa ti hudba?

— Ale áno...

— Vieš, len ma napadlo... Čo, keby som sa začal učiť na nejaký nástroj... Povedzme klavír, alebo husle...

— Tereza?

— Prečo nie! Povedzme, zajtra by prišiel nejaký učiteľ a mohol by som mať prvú hodinu...

— Ale, syn môj, prečo práve teraz...

— Je to tak pekné... Predstav si... Taký večer... Všade tma a ja sedím pri klavíri a hrám. Vy všetci ste okolo a počúvate... A hrať predsa môžem stále... Aj keby som... No, keby bola tma...

— Tma?

— Veď nemusíš myslieť na zlé... Mohlo by sa nám pokaziť osvetlenie...

— Hm, dnes hovoríš veľmi zvláštne

Opäť ticho.

— Maminka...

— Ešte niečo?

— Povedz mi, nezdá sa ti niekedy, že ľudská tvár je... Taká pekná... Áno... A tak zaujímavá... Pozri, teraz, keď sa dotýkam tvojho čela, to je celkom iné, ako má otecko alebo sestra.

— Ale, ale. Čo ťa to odrazu napadá...

— ... alebo tieto oblúky nad očami... Zase oči, tie máte skoro rovnaké. Hmatom sa nedajú vôbec rozlíšiť. Ale ich farba a hĺbka...

— Čo sa ti robí, chlapče? Chceš byť sochárom, že tak ohmatávaš moju tvár?

— ... a tie ústa, nos, líca, spánky... To je krásne. Ale vieš, maminka, najväčší zázrak je práve v tom, ako sú tieto čiastky harmonicky usporiadané... Tá súmernosť... Taká ľudská tvár, to sú samé zázraky To je umelecké dielo.

— No, syn môj, niečo sa s tebou robí. Nebolí ťa náhodou hlava?

Krátky vzdych.

— Hej, trochu. Dnes nebudem už čítať, pôjdem von.

Matka krúti hlavou. A potom prisviedča:
— Zvláštne! Ale choď, azda ti to prejde.

O krátky čas stojí už mladík pred dvermi. Poobzerá sa dookola, či ho niekto nevidí. Potom ohmatáva kľučku, dvere, múr, zábradlie. Skúša cbodiť po schodoch so zavretými očami. Potom vykročí na ulicu. Keď sa nik nedíva, pokračuje vo svojich pokusoch a pomáha si pri tom paličou, ktorú kdesi našiel. Pred každým výkladom sa zastaví a obdivuje všetky maličkosti.

— Zaujímavé! Ja som bol dosiaľ slepý, že som to všetko nevidel.

Prichádza ku kostolu. — Vykročí. Ohmatáva lavice, obdivuje sochy a maľby. Potom kľakne pred oltárom a pohrúžený do hlbokého rozjímania, dokončieva s Ním smluvu... Keď vychádza, uzrie pri dverách žobračka. Vytiahne peňaženku a celý obsah vysype do klobúka...

Na druhý deň, zavčas rána, tupý výkrik vyburcuje zo spánku celý dom. Všetci sa sbehnú okolo jeho postele.

— Dívajte sa... na mňa, — kričí z celého hrdla. — Dívajte sa na tieto oči! Oči!! Slepý som!! Oslepol som! ... Nevidím!!

Rodičia zblednú. Súrodenci zhíknu. Malá sestrička sa pustí do plaču. Všetci s vytreštenými očami hľadia na jeho tvár. A on si utiera zaľepené oči...

Ticho.

Potom zaznel zvonec.

Ktosi prichádza.

Odborný očný lekár.

— Niekto mi telefonoval, aby som sem prišiel.

— Kto to bol?

Nik sa nehlási.

— Tak to bol asi omyl — ospravedľňuje sa lekár. — Nebudem vyrušovať..

— Ba nie! Predsa nie! Tu je to! On... Pozrite, prosím, čo mu je.

Lekár sa zohne k mladíkovi. Dlho pozerá a skúma. Potom položí na oči tmavý obväz.

— Je úplne slepý.

Ticho. Všetci mlčia. Len matka trochu kýve hlavou. Každý je ako omráčený.

A znova zvonec.

Zase prichádza niekto. Prináša písací stroj pre slepcov. Včera ho niekto objednal...

Shromaždení sa pozerú na seba. Nik sa neodváža prerušiť hlboké ticho.

Ale tak to bolo len v ten deň. O mesiac sa už všetci vžili do novej skutočnosti. V celom meste poznali slepého mladíka-študenta, ktorý každé ráno v sprievode svojej malej sestričky pristupoval ku stolu Pánovmu a vždy sa blažene usmieval...

A prešly zase mesiace a roky, kým On opäť zaklopal na jeho izbu.

— Voľno, — povie mladík a vstane od pís-

acieho stroja. Ruky natiiahnuté dopredu, tvár hľadiaca do nekonečna. Usmeje sa...

— To si Ty, Pane, pravda? Áno, už Ťa dobre poznám. Ako som rád...

— Áno, zase som prišiel. Pozrieť sa na teba, pochváliť Ťa a...

— ... vziať si zase niečo? Rád Ti dám už teraz, čo len chceš, veľmi rád. Azda môj sluch, alebo hlas, moje údy, alebo...

— Nie, nie! Práve naopak. Chcem sa ti poďakovať za oči, ktoré si mi vtedy daroval.

— Ty, Pane, poďakovať? Ach, ako ma zahabuješ! Či nie ja to mám urobiť? Veď si mi nikdy viacej nedaroval ako vtedy, keď si prijal moje oči.

— Dobre, dobre. Pri tejto skúške si veľmi pekne obstál. Už som ti ich priniesol späť.

— Zpäť! Ale nie! To nie je možné!

— Ba áno, už budeš zase vidieť!

— Nie, nie! Nerob to, prosím Ťa! Načo mi budú? Tak dobre mi je teraz... Akoby som sa ani nepohyboval na tejto zemi... Nechaj si ich... Opravdu len odvtedy vidím tak jasne, ako som oslepol. Len odvtedy kráčam každý deň s Tebou. Len odvtedy sa dívam do hĺbky a vyberám odtiaľ najcennejšie myšlienky, ktoré idú priamo z Tvojich úst. A čo bude z toho všetkého, keď sa budem rozptyľovať pohľadom na pochybnú krásu pominuteľnosti...?

A zase mlčanie. Ticho. Mladík znova — ako pred rokmi — cíti, že sa rozhoduje o jeho osude. A znova má rozvírené vnútro a znova sa trasie v očakávaní toho, čo Pán povie.

A Pán znova sa pozerá na neho s láskou a s láskou aj v hlase znova začína hovoriť:

— Vedel som, syn môj, že budeš takto smýšľať. Moje jarmo je príjemné a bremeno ľahké. Ty si už dozrel pre svoju odmenu. Poď teda so mnou. Že si nad málom bol verný, nad mnohým Ťa ustanovím...

Blahoslavení, ktorí oslepnú, lebo oni uzrú pravé svetlo...

*

— Nádherné, — vydýchol si Viktor, keď prišiel k poslednému slovu.

— Už si prečítal? — prerušil svoju prácu Stano. Aj mne sa to páčilo. Štýl azda nie je ešte úplne dokonalý, ale myšlienky sú pravé perly. Chudák Vlado, možno že ani nevie, že tam o sebe písal.

— On musí mať opravdu krásne vnútro...

— Áno, i ja tak súdim. Kto prešiel toľkým utrpením, ten musí už jednou nohou kráčať v Bohu... A ešte i teraz musí znášať veľa trpkostí, hlavne od inovercov. Vieš, on nebol vždy katolíkom...

— Škoda, že som ho dosiaľ bližšie nepoznal. Ale vždy som mal ten dojem, že vo veselosti a v zdravom humore ho málokto prevýši...

— Vidíš, v tom je práve jeho sila... Hoci trpí, znáša všetko veselo a hoci on potrebuje (Pokračovanie príštíe.)

Krůpěj krve aneb odyssea na parketách

Doopravdy nerad vzpomínám na ony trpké chvíle, které předcházely thema tohoto vypravování. Chystal jsem se totiž na prodlouženou taneční hodinu. Za dobu svého krátkého žití jsem slavil jaro na tomto světě dosud jen sedmkrát; nezažil jsem však bolestnějších okamžiků než tehdy, když jsem stál před zrcadlem a zřel na proudy krve, valící se z mých ustaraných skrání. Chtěje si oholiti své mladistvé chmýří, jsem si při zušlechťování svého dosud sličného obličejě obě tváře, nepočítaje v to levé ucho a pravé koleno, hrůzně znetvořil. Konečně jsem docílil částečného uspokojení červených krvinek a při oblékání košile jsem si takové dva nátělníky zkrvavil strašnými skvrnami. Jsa poslušen rozkazů vyšších instancí hodlal jsem si vzít k svým žlutě károvaným večerním šatům motýlka. K vlastní hrůze jsem však zjistil, že si ho neumím uvázat. Otec bohužel nebyl doma a tak jsem byl nucen požádat někoho z našeho rozložitého domu, aby mi nákrčník uvázal. Po každém zazvonění mi bylo řečeno, že za mladých let to ano, nebo, na jiném krku že to nejde. Po strastném oběhnutí všech partají jsem znaveně klesl opět před nám již známé zrcadlo a jal se vázat cosi pod bradou. Po několikerém dušení jsem si vytvořil pod ohryzskem jakousi můru a křepkou nohou překročil práh, abych po této téměř rodinné tragedii se osvěžil, pobavil a si zatančil. Dle pozdějšího průzkumu jsem zjistil, byly to pouhé větrné zámky a růžové iluse.

Po menších cestovních potížích jsem dostihl bytelných vrat Besedního domu, z jehož útroh se již valily břeškné fanfáry polonézy. Ve vteřince jsem si již odváděl dámu k zahajujícímu tanci. Každý jevil jakýsi nevidaný zájem o moji černou oprátku s křídélky a já, učiniv zadost společenskému klasobraní, skrýval jsem si volnou levici onu příšernou kreaturu na svém ohrdlí, z kterého ještě kapala na vyleštěné parkety ohnivá krev. Při polonéze jsem zkonstatoval, že valčík, který mi minule připadal jako úplný dětský taneček (na př. Škatule, škatule hejbejte se, nebo Auto jede do garáže), se stal takorčka přes noc mým dolním okončetiňám kompletní španělskou vesnicí. Neznalost tohoto druhu pohybové kultury byla vděčně kvitována celou galerií, přes jejíž zábradlí se ježila spousta dalekohledů, jak námořních, tak hvězdářských. Zapomněl jsem se zmínit o počátečním překvapení, o šatech dlouhých, které si zcela získaly moje sympatie jak pro výhody z nich plynoucí etické, tak estetické.

Po několika únavných tancích mi bylo nešetřně sděleno, že jsem taneční embryo. Spěšným krokem jsem zamířil na boulevard zločinu. (Pro papírovou kalamitu a jiné závažné příčiny nemohou zde rozebírat původ a význam onoho řečeného místa.) Byl již i s přílehlými komnatkami plně obsazen a jeho osazenstvo se oddávalo kýženému odpočinku.

Po delší době jsem opět zkusil poškádlit Terpsychoru. Přišlápl jsem však tanečnici šaty, které jí ne-

vysvětlitelným způsobem praskly. Kvapně jsem se vzdálil z místa činu a za chvíli jsem již opisoval smělé diagonály před kondorím zrakem mistrovým. Promenáda mne zanesla do rajských zahrad slunného dětství v mateřské školce, chyběl mi jen kyblíček a lopatička.

Při sólu gardedám jsem se úskočně vytratil ze sálu. Lelkuje ve vestibulu mezi hloučkem kolegů najednou zočím obtloustlého muže, an se na nás žene rychlostí rozvášněného slimáka. Tento pán, živě mi připomínající mytického Cerbera, nám nadal s důtklivou otevřeností pro kouření bez doprovodu rodičů. Přes písemné dovolení našich poručníků, opravňující čuřiti nastřádané špačky, nás z předsálí zhurta vypudil. Zanechavše ho za svými společenskými saky, odebrali jsme se občerstvili teplou vodou s bublinkami. Tamější pan vrchní se ochotně po delším zdráhání uvolil znovu uvázati mého motýlka, který pak již byl vysoce elegantní a plně zasluhoval své vznosné metamorfosy.

Při rozprodeji kotilionů jsem prudce napadl úlisné taneční výbory po bedlivém zjištění, že se zde odehrávala pustá šmelina. Po urputné potyčce byli tito na hlavu naraženi a zběsile prehajíce volali: Pomóc, pomóc! Monopolu pro prodej kotilionů jsem se zmocnil já se svou komanditní společností pro zužitkování obnošených knoflíků. Plebs však zneuznala náš pokrokový počín a manifestačním referendem celou dozorčí radu svrhl a nastolil v čelo národní správu. Znechuceně jsem se vzdálil a při volence jsem se bezpečně skryl. Po vyvolání menších pověstí, že jsem byl za tčen a deportován na Sing-sing, jsem se za halasného vítání opět objevil ve dveřích, které jsou stabilně vyhrazeny pánům. S neutuchajícím zájmem jsem pozoroval rejdicí davy a milé pokochání mi poskytoval mladík, poskakující v divém rytmu, oděn v apartní fráček a škrcen bílým motýlkem, který si hověl v měkkém límci.

Znenáhla se blížil trudný ten čas, kdy za srdceryvného úpění se převtělujeme u tradičního pultu šatny v sardinky na nejvyšší míru stlačené a pokorným kvílením žádáme svůj svrchní šat. Ještě v posledních kouscích jsem beztréstně vrážel do přítomných kolegů a kolegyně, víře v jakémsi dábelském extra-super-swing-jitter-bugu s hezkou slečnou, která lepě se na mne usmívajíc, mi vyprávěla o tom, jak ten, kdo vypátrá, kdo v mlejně pod tím kopcem se rozkládajícím čtyři hlídací psy otrávil, obdrží peněžitou odměnu. I otázal jsem se jí, zda dává přednost sýru ementálskému před pravým palcem na levé noze válečného zločince, v Norimberku popraveného.

Dobrá nálada mne opustila teprve na přední plošně zadního vozu elektrických dopravních podniků, kde lakotný průvodčí, který přes momentálně věčnou krizi mého kapesního konta a nedbaje dne spořivosti, rafinovaně vylákal moji poslední pětikorunu.

Molybden.

Polednice

U tabule dítě stálo,
zplna hrdla mlčelo,
nad rovnicí, jak se zdálo,
kvadratickou trčelo.

Nu tak řešte, zde je křída,
zde je cirkul, lineál!
V tichu tone celá třída,
a kluk taky neví dál.

»A zas nad tím trčí všichni.
Ubodejž vás sršeň sám!
že na vás, vy nezbedníci,
direktora zavolám.

Pojďte, pane direktore,
vemte si je, mamlasy!
Vtom se dveře otevřely —
šefula jde do klasy.

Malý, snědý, tváře divé,
used v zadní lavici.
»Bud' nám nebe milostivé!
šeptají rty v zimmici.

Zkoušení je v plném proudu,
z žáků žádný nezná nic,
každý kleje na tu boudu,
kantor řadí čím dál víc.

Kdo to vidí, »ten se stydí«
ředitele jímá vztek,
»Saka, dyt' vy nejste lidi,
lidi, vy jste dobytek.«

Vtom hle, prvá, druhá, třetí
koule sedí v notesu,
koule padá, koule letí,
»Teď si to já odnesu.

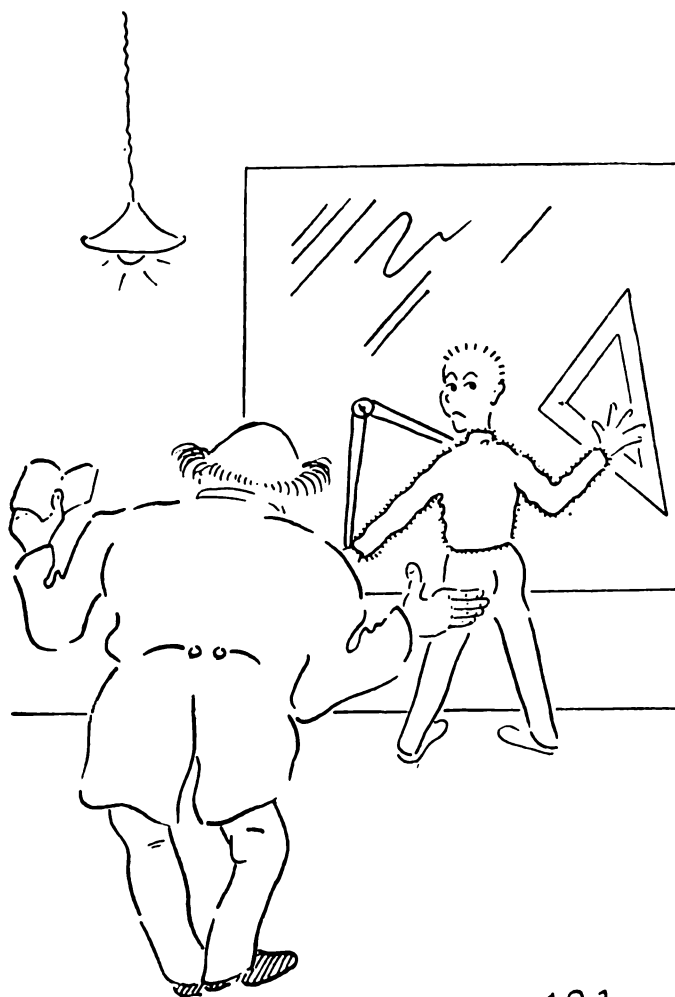
Flek za flekem padá v rytmu
bez vteřiny váhání,
na hledání logaritmu
kantor kluky zahání.

By zachránil »honor« třídy,
primus, hle, je vypolán,
sotva však se dotkl křídly,
také jemu flek jest dán.

»Vidíte ho, co mně dělá?
Ustup — saka, to je lnuus!
A zas v tichu klasa celá
a v notesu nový kus.

Ve mdlobách tu kantor leží,
ze vzteku ho ranil šlak,
šefulu pak ještě stěží
vzkřísil trouba sanifák.

Nemo.



10chr



10chr.

Epigramy

Člověk na míru

*Že člověk mírou věcí všech —
to heslo pragmatistům nech.
Mně jiná otázka se otírá:
Jaká as člověka je míra?
Že nevíš? Někdo však ví:
ví křeččí, ví i švec —
a nejsmutnější věc:
ví dodavatel rakví.*

Parmenides

*Představ si velikánskou, krásnou kouli —
tak vypadá as bytí, jež se nemění.
Jen prašl si mě a udělej mi bouli —
ta boule, jářku, jest jen smyslů mámení.*

Herakleitos

*Nic se nehýbe — tak tordí Zeno.
Já však: *Panta rei*, v pohybu je svět.
Dobrá, ale co tím vyřizeno?
O to jde, zda vzad se hýbem nebo vpřed.*

Jazykozpytcům na uváženou.

*Dopustil se chyby žáček pilný,
napsal »Marxismus je lidumylný«?*

Cato

Jak se mluví

Pudové pohyby jsou základem duševního života.

Toto tvrzení je východiskem amerického psychologického směru, jenž se nazývá behaviorismus (behavior — chování). Základní pojmy behaviouristické jsou situace a reakce jako objektivní složky chování a hlavním výzkumným cílem je zákonitě přiřazování mezi situací a reakcí. Že studium chování je pro psychologické poznání velmi důležité, je nepopíratelné a tradiční psychologie jím vždy doplňovala látku získanou sebezpozorováním. Sahala k němu zejména při výzkumu dítěte a zvířete. Přesto se nemůže psychologie omezit jen na výzkum chování, poněvadž by se tak psychologická oblast zúžila. Jde tu zřejmě o vědeckou jednostrannost, která nemá naděje na obecné uznání. Pud sám není nikdy předmětem pozorování. Pud jest jen hypotetický pojem, zavedený za účelem vysvětlení. Má podobný význam jako pojem síly ve fyzice. Jsou-li pudy nebo nejsou, je otázka, která nebude nikdy rozřešena s konečnou platností.

Skeptik ví, že modlitba nemá významu. Potopa přijde, ať se modlíme nebo nemodlíme.

Skeptik je člověk, který o všech věcech pochybuje. Bylo by důsledné, aby pochyboval také o všech svých tvrzeních a nápadech. Domnívá-li se, že modlitba nemá významu, měl by pochybovat i o této své domněnce. Jinak není pořádným skeptikem. Podobně by měl pochybovat o tom, zdali vskutku přijde potopa. A nepochybuje-li je vidět, že má jistotu a že aspoň něčemu věří. A věří-li, není skeptikem. Smysl modlitby není v tom, abychom změnilí řád přírodní nebo vůli Boží, ale abychom změnili sebe. A proto je modlitba výrazem lidské touhy po dokonalosti. Odpor proti modlitbě je vždy známkou pýchy, právě tak, jako modlitba je školou pokory.

Víra v zázrak je nebezpečím pro soudnost.

Zázrak je výjimka způsobená mocí Boží. Není-li Boha, není zázraků. Avšak nevíra v Boha je vrchol nesoudnosti: neboť není-li Boha, je třeba odmítnout kausalitu a věřit, že něco vzniká samo sebou. A je-li

Bůh, je rozumné a soudné připustit, že Bůh může zasáhnout do běhu světa. Vždyť do něho zasahujeme i my. Zachytím-li padající předmět, který by podle zákona gravitace měl padat dál, neporušuji zákon gravitace, nýbrž činím výjimku pro jeden případ. Dá-li lékař dítěti nemocnému záškrtlem Behringovo serum, neporušuje zákon smrti, podle něhož to dítě by mělo zemřít, nýbrž činí výjimku. Právě-li Kristus deční Jairově: Dívko, vstaň! činí výjimku, v tomto případě mocí božskou. Je-li možné činit výjimky silou přirozenou, je to možno i mocí božskou. Nebezpečím pro soudnost je naopak nevíra v zázraky. Kdo popírá možnost zázraku, věří ve slepou zákonitost, které v přírodě není. Nesoudný člověk by mohl usuzovat, že člověk je bytost ryze symetrická, poněvadž, co je vlevo, je i vpravo. Ruka vlevo, ruka vpravo, noha vlevo, noha vpravo. Jedna mozková hemisféra vlevo, druhá vpravo. A teď by si mohl říci, že netřeba dál zkoumat, poněvadž je to zákon, aby bylo na pravé straně totéž, co na levé. A usuzoval by, že když je srdce na levé straně, musí být i na pravé. A není tam. Srdce je výjimka od onoho domnělého „zákona“

... Nedávno jsme probírali v češtině dobu osvícenskou. To se člověk dozví novostí! Najednou prohlédlo prý lidstvo, odhodilo od sebe nesmyslná dogmata a víru, která ho dříve stále k sobě poutala a bránila mu v jasných výhledech do života atd. atd. Voltaire ... No a tak jsem se přihlásila o slovo, a poněvadž mne pan profesor nechal, mluvila jsem hezky dlouho. Nakonec jsem řekla, že knížka, ze které to probíráme, je v té věci naprosto nepravdivá. Nyní jsem čekala, že dostanu nadáno, ale ten hrozný kantor mi pouze řekl, že je to ode mne hezké, že přemýšlím, ale že to všechno nemůžeme psát, musíme to probírat přece z knihy, ať už to bylo tak nebo tak.

V zeměpise tvrdila paní profesorka, že není možno věřit, že svět je stvořen Bohem. Ptala jsem se jí, proč. Víra a věda jsou prý v téhle otázce v rozporu. Ptala jsem se opět, kde, na kterém konkrétním bodě. Ten rozpor prý tam je, ale to bychom ztratili celou hodinu zeměpisu, tak se o tom bavít nebudem. Po hodině jsem za ní šla a řekla jsem jí, aby byla tak laskava, a pověděla mi o tom rozporu. Říkala, že až někdy jindy. Tak nevím, čtrnáct dnů už uplynulo a já o tom rozporu stále nic nevím ...

Dárky

Potkal jsem před vánocemi několik svých kamarádů: každý nesl balíček a velmi spěchal. Neměli čas se mnou mluvit, kupovali dárky svým drahým. Dva mi řekli, že jsou z toho celí janci, že měsíc přemýšleli a nic nevymysleli. Teď prý pobíhají od výkladu k výkladu a hledají, co by se pro jejich přátele, rodiče, sourozence hodilo.

Vzpomněl jsem si, že je asi takových bezradných chlapečů a děvčat víc. Chejí jim poradit.

Podívejte se kolem sebe a uvidíte, že vaše sestra nemá růženec (že se jej dokonce neumí modlit?), že u vás doma na stěně nevisí kříž (když jej nikde nedostanete, tak u starozitníka jistě), že váš přítel nemá ani jednu modlitbu, že vaše malá sestřenka nosí na krku jakési trety místo křížku nebo mariánského obrázku, že vaše maminka nemá žádnou náboženskou knihu a ráda by ji četla (v tom vám poradí pan katecheta nebo profesor náboženství), že tatínek by rád doma viděl kropenku na svčenu vodu, jako to mivali u nich doma. Přehlédlí jste to tentokrát, nezapomeňte příště, až bude mít někdo z vašich svátek nebo narozeniny. Dbejte na to, aby v žádné rodině, kterou znáte, nescházel kříž, aby nikomu z vašich příbuzných nechyběly modlitby a růženec. Takovými dary se zaslужujete o apoštolát, takovými dary dáváte také Krista Pána.

-ggg-

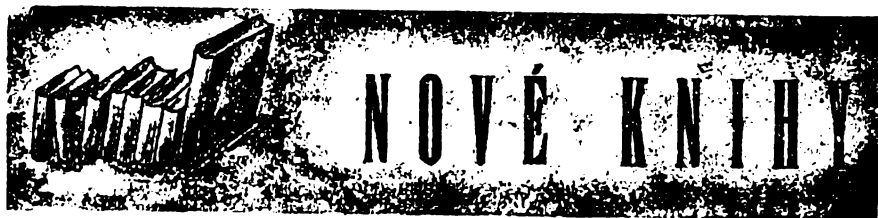
citujeme

Nejkrásnější a nejvznešenější je přátelství, jehož základ tkví v duševním životě a jeho krásách. Sdílejí-li si navzájem dvě nebo více osob duševní hodnoty a krásy života, pak přátelství, které povstává, má věčnou hodnotu. Není závislé na okolnostech, na rozmarech citů a vrtolích, neboť duch je stále čistý, má-li v sobě vyšší život. Je to nejhlubší přátelství, o němž napsal Lacordaire, že jako dva stromy vedle sebe rostoucí mají dva kmemy, ale jejich koruny se navzájem prokládají a jsou si oporou proti větrům a bouřím, tak dvě duše spojené vznešeností přátelství splývají v korunách, ve vyšším životě duševním. To je ten nejvznešenější poklad lidských srdcí, který však vyžaduje celé hloubky duše, aby byla schopna takto milovati.

Dr. Metoděj Habáň: **Sexuální problém**. Edice Akord, Brno 1946. Str. 64.

Domníváme se, že při učených rozhovorech o smyslu a podstatě biologické práce se vytrvale zapomíná na něco, co považujeme za nejdůležitější, totiž na biologa jako na člověka. Vždyť konečně, lidsky vzato, je každý biolog napřed člověkem a pak teprve biologem. Lidství je jeho podstatou a biologem je buď ze záliby nebo z ušlechtilé touhy po poznání nebo konečně, že je vůbec třeba si na tomto světě nějak vylélat chléb. Jako v rozumném lidském tvoru se v něm bude vždy ozývat touha po poznání smyslu jeho života, bude o něm uvažovat a dá si nějakou odpověď. A tu mu někdo přikáže, že on jako biolog si nesmí připustit na mysl, že vznik života se váže na nějakou vyšší bytost. To se nesluší, neboť se to přiči konstrukci jeho vědy. A pak mohou nastat dva případy. Buď se ten biolog dá, uposlechne takového karatele a řekne si: »Jako biolog Boha-Tvůrce neuznávám a budu jej proto psát s malým b. Jako člověk však to docela říci nemohu a buďu ho potom psát s velkým B.« Anebo se nezálekně a řekne si: »Poznávám, že je rozumné věřit v Tvůrce. Přiči-li se tato má víra struktúře biologie, pak lituji, ale mně postačí, nepřiči-li se mému zdravému rozumu a mému svědomí. A to je to hlavní.«

(Dr. J. O. Martinovský: **Základy nauky o hmotě a životě**. Vyšehrad, Praha 1946, str. 149.)



Ondřej M. Petru O. P.: **Matěj z Janova o častém svatém přijímání**. Edice Krystal v Olomouci 1946, str. 114, cena 60 Kčs.

Eucharistický ráz náboženské revoluce husitské byl připravován živou pozorností, kterou věnoval eucharistii theologové předhusitské, z nichž nejvýraznější je žák Milíčův Matěj z Janova. Podrobným rozbo. em jeho názorů do-

Umíněný herec

Ajax, černý novofoundlantský pes, se stal středem zájmu barrandovského osazenstva a jeho vrtolivým rozmarům podléhá chtě nechtě celý filmový štáb. Reflektory září, zkoušky jsou provedeny, kamera zaostřena, režisér už už chce zvolat své „jcdem“, ale Ajax, černý čtyřnohý herec se začne loudavě procházet po scéně: tu rýpne čenichem do otevřeného kufru na zemi, kde tuší „něco“ na zub, tu zase sekne pac-kou po třásních ubrusu, několikrát živne, olízne se, vycení hněvivě chrup a vytratí se za kulisu. „Ajax, pojď sem, lehni si hezky.“ Cukříček, pohlazení, pes se ochotně nechá položit podle přání pana režiséra, ale sotva třeskne klapka, už je na všech čtyřech a podrážděně vrčí. Je odveden na chodbu, aby se uklidnil, ale cestou ještě několikrát fafne po bílém pláští maskéra. Konečně se vrací zpět na scénu a filmaři, obrnění nezměrnou trpělivostí, pokračují v natáčení. Ještě štěstí, že natáčení tohoto nového českého filmu rež. O. Vávry „Předtucha“ teprve začalo, takže dosud mají všichni nervy v pořádku a „umíněný herec“ si může leccos dovolit. Jinak — ale to už si domyslíte.

Nová pracovní metoda při režii filmu

Režisér O. Vávra učinil zajímavý pokus a použil při filmu „Předtucha“ pracovní metody, která je u nás doposud novinkou, ačkoliv v cizině a ponejvíce v Rusku je dávno vžitou pomůckou, usnadňující a pomáhající v práci jak režisérovi, tak hercům. Tato pracovní metoda spočívá v tom, že se natočí celý scénář tak, že každý obraz, každý uzavřený vstúp, scéna, jsou obsaženy v jednom záběru. Herci hrají jen v náznakových rekvizitách, tedy ku příkladu na ploše jeviště, bez staveb. V Sovětském svazu mají pro tyto pracovní zkoušky vlastní divadlo, filmové divadlo pro vybraný kruh obecnstva, v němž se hraje filmový scénář.

Po natočení a zhlédnutí tohoto pracovního filmu, ve kterém je vidět jen dějová fabule a slyšet dialog, zná herec přesný obraz svého výkonu; nato se může opravovat, usměrnit, kontrolovat.

K vlastnímu natočení filmu pak přistupují herci i režisér po dokonale přípravě jako k premiéře po mnoha pečlivých zkouškách. Herci mohou založit na základě svých poznatků z pracovního filmu jinak své role, mohou si upravit podle vlastního pojetí dialogy, zkrátka vypracovat celé představení až do detailů.

Ani sebevětší profesionál nemůže podat svůj výkon hned napoprvé s absolutní dokonalostí. Vždycky až na konec přijde na to, co měl vědět na začátku. Proto je pro něj i pro režiséra pracovní film, vyžaduje-

jíci si celkem jen malé investice. nedocenitelnou pomůckou ke studiu. vodítkem k dokonalejšímu výkonu.

Dobré zkušenosti, které režisér Vávra učinil, pomohou pravděpodobně tuto novou pracovní metodu zavést i do našich filmových atelierů.

Na křídlech lásky

Z pěti kněží amerických, kteří nedávno přibyli do Sydneye a pokračují v cestě do misie v Rabaulu (Nová Guinea), jsou dva piloti, kteří mají za úkol vybudovat organizaci „Na křídlech lásky“, mající sloužit přepravě misionářů vzdušnou cestou. Ti piloti jsou A. Stepper a A. Cendusa. Vyškolili se pro ten účel ve zvláštní škole v Illinois.

Zoufalec

Ve vzpomínce na sté narozeniny Léona Bloy jsme si znovu četli jeho knihu Zoufalec, kterou přeložil do češtiny Josef Florian. V tiráži této knihy čteme: „Kniha tato byla dána do tisku l. P. 1903 Dělnické tiskárně v Praze, kdež vytištěno prvních 7 archův, ostatní natištěno v tiskárně Frant. J. Trnky v Třebíči na Moravě l. P. 1915.“ Potřebovala tedy tato kniha plných deset let, aby spatřila světlo světa. A ještě zajímavější je důvod, proč nebyla dotištěna v Dělnické tiskárně pražské. Sazeči odpřelí sázet knihu proto, že překladatel se odvážil nepřiznivit se vyslovit o tehdejší modle literatury české J. S. Macharovi, jehož dnes sotva kdo čte. Habent sua fata libelli.

Náš zákazník, náš pán

Rozloučení, kteří hodláte uzavřít nový, šťastnější sňatek, můžete jej sméle uzavřít ve sboru církve československé.

Církevní obřady při kremacích jinověrců (i římských katolíků) u osob bez vyznání vykoná na žádost v domě smutku i v krematoriu duchovní církve československé.

Církevní obřady osob bez vyznání při pohřbu v domě smutku i u hrobu vykoná na žádost duchovní církve československé. Stačí, jestliže je někdo z příbuzných příslušníkem církve československé. Informace Vám podá farní úřad církve československé. To je pravá náboženská snášenlivost! To je důkaz lásky ČCS ke každému člověku podle příkladu Milosrdného Samaritána! To je tolerance! Posloužit všude tam, kde je třeba.

Podporujte s námi myšlenku žehu! Žeh je mocná zbraň proti těm, kteří nepřejí pokroku a svobodnému myšlení, žeh je mocná zbraň proti náboženské zaostalosti a zpátečnictví... (Z letáku církve československé v Čes. Budějovicích.)

spívá autor k přesvědčení, že sám požadavek častého svatého přijímání má u Matěje ráz zcela pravověrný; totéž platí o podmínkách, které vyžaduje. o účincích, které uvádí jako plody častého svatého přijímání, třebaš jinak jeho učení o poměru eucharistie jakožto oběti a jakožto svátosti je pochybené. Úryvky z Matějových *Regulae Veteris et Novi Testamenti* ukazují, s jakým zápalem pro věc Boží dovedl Matěj hlásat, že obroda Církve je možná jen a jen živým chlebem svátostným. Tak se jeví předchůdcem i novodobého hnutí eucharistického. Studie Petrova, po stránce historické i theologické přesná a pečlivá, záslužně osvětluje málo známý úsek našich náboženských dějin, jehož ohniskem je eucharistie; má nemálo co říci i dnešním duším, hledajícím Krista a pravdu. Bude čtena nejen se zájmem, ale i s užitkem.

F. Z. Skuherský: *Čtyřicet lehkých předeher pro varhany*. Vyšehrad, Praha 1946. Cena 96 Kčs.

Dnešní stav instruktivní literatury a pomůcek pro vyučování hře na varhany je vsutku neutěšený. Cizí literatura nám chybí vůbec a z české původní tvorby je toho málo. Tím více dlužno vítati záslužný čin nakladatelství Vyšehrad v Praze, které vydalo ve své hudební edici F. Zd. Skuherského: *Čtyřicet lehkých předeher pro varhany*, op. 48. Tím se dostává po výborné prstokladové a pedálové revizi profesora hrněnské konservatoře Josefa Blatného do rukou varhaníků a adeptů královského nástroje jedinečné instruktivní dílo, které je úhelným kamenem pro technickou erudici. Důležitost a pedagogickou hodnotu těchto předeher, které jsou součástí Skuherského Theoreticko-praktické školy pro varhany, zvýšil prof. Blatný označením prstokladu, aplikatury a frázováním. Krátký životopisný nástin z pera doc. Dr. Boh. Štědróně hutnými slovy seznamuje s postavou našeho výborného hudebního theoretika a pedagoga.

Dr. Metoděj Habáň O. P.: *Sexuální problém*. Akord, literární a umělecké nakladatelství v Brně 1946. Vydání čtvrté. Stran 79. Cena 50 Kčs.

Problém sexuální si neklade autor jako problém izolovaný od ostatních otázek psychologických a mravních. Sexus je třeba vidět jako projev osobnosti. A jako nelze odlučovovat plodivost od sexu, tak nelze odlučovovat sexus od erotu a eros od ethosu. Autor vychází z psychologického zkoumání sexuálního vývoje normálního i patologického a zhodnocuje výsledky jeho pro mravní život. Opírá se o moderní literaturu psychologickou, ale zachovává pevné hledisko křesťanské filosofie a pedagogie: v životě křesťanském přestává být sexualismus problémem, poněvadž je vázán do řádu hodnot lidského života a poněvadž dobrá výchova celková, jejímž jádrem je výchova k sebevládě, je zároveň i nejlepší výchovou sexuální.

Svatá Terezie Ježíškova: *Dějiny duše*. Bohuslav Rupp, Praha 1946. Stran 316. Cena 96 Kčs.

Nové vydání této slavné knihy, jejíž přesnější název by podle originálu byl Příběh jedné duše — tak totiž nazvala světičice svůj vlastní životopis, který psala na přání svých představených — obohacuje naši duchovní literaturu o vzácnou perlu, o knihu, prozatím kouzlem panenské čistoty a oddanosti Bohu, zbožné naivity i velkodušné lásky, síly i mladistvé svěžesti. Příští rok tomu bude padesát let od chvíle, kdy tato kniha po prvé vyšla v Paříži. Nelze ji nečíst bez hlubokého dojetí a velkého duchovního užítku. Nové toto vydání životopisu té, kterou Pius XI. nazval „milénou hvězdou svého pontifikátu“, jistě rozmnoží u nás počet nejen jejich ctitelů, ale i napodobitelů mezi studující mládeží.

M. K. Valšíková: *Naše betlemy*. Cyr.-met. knihkupectví Gustava Francla v Praze 1946.

Knížka chce dáti podnět k oživení starého českého betlemářství, k oné cenné a ryze české složce našeho lidového umění. Po krátkém úvodu z Nerudových vzpomínek o jeslích následuje legenda o zakladateli kultu jeslí, sv. Františku z Assisi. Několika novinových statí o českých jeslích a betlemářích starší i novější doby převede autorka do hlavní části, jak za dětskými vzpomínkami navštěvuje poličské betlemáře a shledá s politováním už jen ubohé zbytky. Mnohý z nás si po čtení vzpomíná na vlastní dětství, kdy sám stál s rozpálenými tvářemi před takovými jeslemi a lituje dnešní děti, zkrácené o tolik krásných a blahých vzpomínek. S dojetím čteme o prostých poličských betlemářích, jak Tito lidé s menší či větší zručností, zato však s vroucností stávali k vánočním své hrady a kopce. Nemá dnešní doba skutečně už smysl pro takové věci? Litujeme toho všichni, lidé dobré vůle, kteří chceme lýt alespoň jednou do roka dětmi a zpívat ne pod cizím stromkem, nýbrž před svými českými jesličkami „Narodil se Kristus Pán, veselme se“

Knížka přináší několik pěkných ukázek figurek a jesliček starých i nových se zmínkou firmy, která vyrábí figurky moderního pojetí. Přejeme malé knížce hodně rozšíření a úspěchů, aby se znovu ujal krásný český zvyk.

Rediguje Hádankářský O „Litavan“.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

4. kolo řešitelského podzimního turnaje.

1 Pádovka (5. p.)

Otakar Jaroš

NĚBESKÝ HRÍCH dál nás tíží,
VINOBRANÍ byť SE BLÍŽÍ.

2. Obložka. *(5255)

Ot. Jaroš

Vod v hor CÍPY MNOHO PADÁ,
*)OD ZÁŘÍ JEN PRŠÍ v lada.

3. Přesmyčka. (1 slovo)

Vladimír Benda.

VRÁTÍ MITRU

4 Záporka. *(514)

Vl. Benda.

VÝŽIVNÉ LÁTKY - to je síla zvyku -
*)RÁD PŘIJÍMÁM TÉŽ V TOMTO
OKAMŽIKU.

5. Dvojpřesmyčka. (časová)

Amadeo.

MALÝ SVAK TUŠÍ
SALVY KATUŠÍ. m.

6 Přesmyčka (heslo).

Amadeo.

PÁTRAVÍ ZVĚDI

7. Číselka.

Jenda Houšť.

Je ticho. Sedím v stráni ruce v klínu,
kol 2313 4769. sova houkla z šeři —
Ach, krásu! 65232 891. jen hořkost blínu
cítím v srdci. které neuvěří ...

723365 4967 z nedopité číše

spár zrady v kámen křížovatek tříští
a sny jak motýl bouří sražen s výše
mokvají blátem v času propadlišti ...
Jak 6743 29685 rybník v luny záři
pod strání se svitem stříbra leskne
a vlny jeho na břeh samotáři
v 12345 6789 šumí písně teskné ...

8. Rebus.

»Začátečník«.

1 2 3 4 5 N K
Náznak: 1 5 2, 2 Řešení: 3 2 5

9. Předponka. *(8 4)

V klínu lesů STRŽ ZDE ZE JE,
hloubka její leká.
dnem jejím hřmí přes peřeje
NENAVISTNÁ ŘEKA.

10. Sloučenka. *(2 4 3 4).

Jenda Houšť.

Tváře jak KVĚT nachem hoří.
slunce plane nebi,
štípáním se otec moří.
v prasklý špalek ranou noří
NABROUŠENÉ POTŘEBY.
Opodál však v stínu stromu
*)RVE KOŘÍST PES LOUDAVÝ,
myslí si —ach, co je komu
po tom, že dře pán se domu,
jen když mám dost potravý!

*

Doufáme že pilně louskáte naše hádanky.
Ještě jedno kolo a máte možnost získati pěknou knihu. Tož. jen do toho!

Váš O »Litavan«.

! Rešení nezasílejte hned! Uchovejte si je i s kuponem a vyčkejte našich dalších pokynů.

Hádanky: Kupon č. 4

Listárna.

Většina z vás, kteří jste již své příspěvky do soutěže poslali, správně pochopila náš úmysl, t. j. snímky z prázdnin a poslala více nebo méně zdařilé ukázky svého prázdninového okolí. Mezi nimi je ale mnoho těch, kteří se utápí v sentimentálních, nic neříkajících »záběrech«. Kdybych je jmenoval, urazili by se těžce a víckrát by nám nic neposlali. Žili by v domnění, že ti padavkové v redakci nechápou, co je »umělecký snímek«. Já je ale jmenovat nebudu, neboť musím přiznat, že je v těch snímcích vidět aspoň jakýsi náznak snahy po vymanění se z banálnosti a průměrnosti, a to nutno rovněž ocenit. Protože problém »umělecké fotografie« je velmi přitažlivý, otvírám tímto debatu na toto thema a na této straně nechť si to rozdají zastánci i odpůrci t. zv. »um. fot.« Příspěvky zasílejte do administrace a připojte na obálku poznámku: »fotodebata«.

Nakonec poznámku. Kdo z vás, kteří jste poslali snímek formátu menšího než 6×6 nebo 6×9 chcete mít svůj snímek v našem časopise, pošlete své zvětšeniny minimálně tohoto formátu.

Světlu zdar!

Tech. redaktor.

Naše předplatitele,

kterí dosud nepoukázali předplatné, ve vší uctivosti prosíme, aby tak neváhali učinit. Do 2. čísla »Úsvitu« byla přiložena složenka a ti, kteří ji tam z nejrůznějších důvodů nenašli, prosíme, aby příslušný obnos laskavě poukázali na náš šekový účet č. 116.326 nebo poštovní poukázkou na adresu: Administrace časopisu »Úsvit«, Brno, Běhounská—Typos, II. sch., II. posch. 64. Děkujeme Vám!

Administrace.

ÚSVIT



5
6

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 25, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, příloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslání příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT přihláškami nových odběratelů.

**Všem našim předplatitelům a čtenářům přeje-
me do nového roku mnoho požehnání Božího
a slibujeme, že jim vezmeme všechny důvody
k zlobení na nás.**

Měli bychom však také několik proseb. Pokud urgujete zásilky, které Vás z nejrůznějších důvodů nedošly, nečekejte je hned druhý den po odeslání. Cesta poštou trvá určitý čas. Některé jsme zdrželi my, neboť vedle vyřizování objednávek musíme rychle budovat kartotéku abonentů, což není maličkost. (To je však konečně, díky Bohu, skoro hotovo.) Dále Vás prosíme, abyste psali stručně, věcně a jednoznačně. Není opravdu čas se domýšlet, co vlastně po nás někteří chtějí. Na př. „zvyšuji počet na...“, ještě neříká, od kterého čísla mu máme rozdíl poslat. Rovněž nestačí vzkaz, že panu P. Skočdopole nemáme nic posílat, neboť nevíme, zda onen P. Skočdopole je skutečně totožný s tím naším v kartotéce, nebo když je jich tam více, co potom? Úplná adresa je nutná. Nutné je rovněž hlásit změnu adresy. (Zdá-li se to někomu směšně puntičkářské, zveme ho k informační spolupráci.) Konečně nezapomeňte, že na 10 placených Úsvitů je jeden zdarma. Nevracejte tedy tyto výtisky, které Vám automaticky přibalujeme a urgujte je, pokud jste je nedostali.

Díky za pochopení.

Administrace.

Zprávy dopisovatelům.

Všem: ošimněte si změny redaktora.

P. J. — Básně jsou průměrně dobré, ale mám jich dost, tož otisknem prózu.

A. S. — Vybral jsem jednu. Pozdravení do té roboty a hodně zdaru v apoštolátu.

Zd. K. — Je velmi sympatický váš zápas. Jste poctivá a máte dar formování. Držte se. Dík za důvěru. Výkřiky otisknem.

J. K. — Tu druhou. Je dobrá.

M. V. D. — Rád.

R. T. — Jak rád o vás slyším! Posílejte.

K obrázku na titulní straně:

Ant. Reček: Poesie zimy.

Vyšlo 13. ledna 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. Účet poštovní spořitelny č. 116.326.



Ant. Reček:
Zimní krajina.

R. M. Dacík O. P.:

Mravní odpovědnost

Člověk je stvořen k obrazu Božímu. Tím je vyjádřena jeho svrchovaná důstojnost, ale tím je určena také míra jeho odpovědnosti za každý čin. Zvíře jedná podle vrozeného instinktu, který vložil Tvůrce do jeho přirozenosti. Jde za určitým, přesně vymezeným cílem, kterým sleduje udržení své vlastní a svého rodu. Jde slepě, bez předběžné úvahy, jde proto, že mu to diktuje jeho přirozenost. Pták vstává s probouzejícím se jitem a zpívá vstříic vycházejícímu slunci, hledá potravu pro sebe i pro svá mláďata, hledá útulek před zimou a letí třeba do dalekých krajín, jakmile cítí přirozené nutkání. Nerozhoduje se svobodně, jedná pod tlakem přirozenosti, nerozhoduje se, protože nemyslí, jeho činy nepodléhají zákonu odpovědnosti, protože nejsou výsledkem rozumové úvahy a rozhodnutí svobodné vůle.

U člověka je tomu docela jinak. Kdybychom věřili materialismu, řekli bychom ovšem, že nejsme nic více než dokonalejší zvíře a že není mravní odpovědnosti, protože není toho, komu bychom odpovídali. Je věru s podivem, jak stále přibývá lidí, kteří nechťejí být lidmi: vzdávají se důstojnosti obrazu Božího, aby necítili tíživou odpovědnost za své skutky. Jen tím si vysvětlíme neuvěřitelnou obhajobu mravního úpadku dnešní mládeže jednoduchým slovem: Proč by nežívali? Řeč o mravním dobru a zlu, o mravním řádu a mravní odpovědnosti je výsledek precivilisovaného člověka a jeho přecitlivělosti. Je třeba být přirozenějším, je třeba blíže k přírodě, ze které jsme vyšli...

V člověku zápasil vždy duch s hmotou, ale i když duch často podléhá, je už tento zápas důkazem, že není člověk jen dokonalejším zvířetem. S existencí lidského ducha však souvisí mravní řád, v němž mají lidské skutky usměrnění k náležitému cíli a v němž lidská svoboda rozhodování je v přímém vztahu k odpovědnosti za každý uvědomělý a chtěný čin. Člověk nejedná jen pudově, jeho činnost nejde vždy jedním směrem, není určena k jednomu. Jedná-li jako člověk, jedná ve smyslu poznání rozumu a chtění vůle, která se může rozhodovat svobodně, a proto je odpovědný za své rozhodnutí a všechny předvídané důsledky, plynoucí z tohoto svobodného rozhodnutí. V této skutečnosti je pravá důstojnost člověka, ale také vážná a těžce doléhající povinnost.

Taková je povaha lidské přirozenosti. Jde nyní o to, aby tato skutečnost psychologické stránky odpovědnosti byla uznávána a uskutečňována i na poli mravním čili v praktickém životě. Zkušenost totiž učí, že i ti, kdo theoreticky uznávají skutečnost mravní odpovědnosti, v životě s ní takřka nepočítají. Pravíme o nich, že nemají smyslu pro odpovědnost. A toto ethické hledisko odpovědnosti je nesmírně důležité. Zvláště mladý člověk, utvářející svůj mravní charakter, musí vynaložit veškeru sílu k tomu, aby si vychoval silný a hluboký smysl pro odpovědnost. Tím, že jsme stvořeni k obrazu Božímu a máme povinnost napodobovat nebeského Otce, budeme odpovědni nejen za to, co jsme vykonali proti této základní povinnosti.

nýbrž i za to, co jsme nevykonali, ačkoliv jsme to vykonat měli a mohli.

Je to dnes nářek zcela obecný, který konstatuje praktický nedostatek smyslu pro odpovědnost. Slyšíme každou chvíli tvrzení: dnes na nikoho nelze spolehnout. Vychovatelé hledají příčiny tohoto nedostatku smyslu pro odpovědnost. Morální liberalismus ve výchově mladých lidí. Obecné uvolnění mravních zásad následkem moderních prostředků, zpříjemňujících život. A ještě mnoho jiných důvodů mravních, hospodářských, sociálních. Změkčilost, podporovaná na všech stranách, nemůže vychovat pevné charaktery s hlubokým smyslem pro mravní odpovědnost. A změkčilost je nepochybně znakem dnešní doby. Život však je tvrdý. Co v něm může spravit člověk změkčilý? Uhlýbá tvrdé povinnosti a pak tlumí v sobě blas, mluvící mu o neúprosné odpovědnosti za každý čin, ano i za jeho nedostatek. Pak máme spoustu mravních slabochů, kteří nejsou s to uplatnit se v lidské společnosti, přibývá jich den ze dne, a kdyby jich nepřestalo přibývat, museli bychom se obávat, že jednou lidská společnost zahyne na jejich přemíru.

Nikdo nepotřebuje tolik uvažovat o problému odpovědnosti jako mladý člověk, student. Vidí-li před sebou velké úkoly, které ho čekají, uvědomí-li si, co od něho chce rodina, národ, Církev, pak nutně cítí, jak každý jeho skutek, i ten nejnepatrnější, má velký smysl před tváří velké odpovědnosti, kterou má vzhledem k budoucím úkolům. Mládí je doba, tvořící budoucího hotového člověka. Nebude-li jednou z člověka mladého, z člověka nehotového člověk opravdu hotový, pak jsou za to odpovědni všichni, kdo spolupůsobili a to nedostatečně na jeho dohotovení. Ale v první řadě je vinen on sám. Malé dítě je ve všem závislé na svých vychovatelích. Dospívající člověk není už malé dítě. Jeho rozum je vyvinutý a právě tento rozum je pro něho ukazovatelem životní cesty. Tento rozum mu mluví o velké odpovědnosti vzhledem k budoucnosti. Poslechně-li ho, poroste u něho cit pro mravní odpovědnost a tento cit mu bude umožňovat dokonalé plnění všech stavovských povinností. Tím poroste celý mravní charakter mladého člověka. Neuposlech-

ne-li mladý člověk rozumu, který mu mluví o odpovědnosti, bude se stávat stále nedbalejší. bude opomíjet své povinnosti a tím bude slábnout celý mravní charakter.

Proč máme ve veřejném životě tak málo silných, opravdu zdatných jedinců? Proč vidíme kolem sebe tolik lidí podprůměrných, morálních slabochů, kteří nebudou znamenat nic ani v životě tomto, ani v onom? Nevychovali si hluboký smysl pro odpovědnost v každém směru, tím oslabili také svou vůli vzhledem k mravnímu dobru, jejich mravní charakter zakrněl, dospěli sice fyzicky, ale nikoliv duchovně a mravně. Nestali se vůbec lidmi hotovými.

Řekněme si to ještě poněkud prakticky. Odváželi-li se operovat nemocného lékaře, který se nevyzná v chirurgii a proto pošle nemocného na onen svět, řekněme, že to bylo neodpovědné. Bude-li chtít hájit spleť soudní při advokát, a nepřipraví se na ni a proto ji prohraje, pustí-li se do stavby architekt a špatně počítá, protože lépe neumí, a proto se mu stavba v nejlepším zhroutí, řekněme, že je to neodpovědnost. Pojdme však do minulosti a uvidíme, že tuto neodpovědnost předcházela pravidelně neodpovědnost v době studia. Jestliže student nestuduje a jedinou jeho snahou je dostat se nějak z jedné třídy do druhé a později z jednoho semestru do druhého a od jedné zkoušky ke druhé a nezáleží mu na tom, aby jeho věku a dosaženému vysvědčení odpovídaly také vědomosti, je to právě tak neodpovědné, jako když lékař léčí a nerozumí tomu nebo když advokát zbytečně prohraje při a staviteli spadne dům, protože nekonali řádně svou povinnost; neměli smyslu pro odpovědnost. A můžeme ještě říci, že jen proto lékař špatně léčí a advokát prohrává při a staviteli padá dům, protože špatně studovali. Tak je neodpovědnost doby studentské zřetězena s neodpovědností doby zralosti. A neměl-li kdo citu pro odpovědnost v mládí, nebude ji mít ani tehdy, kdy dospěje. Můžeme se pak divit, že je tak málo opravdu hotových lidí?

To jsou věci, na které nesmí student nikdy přestat myslet. A hlavně nikdy nesmí učinit něco, o čem by si musel přiznat, že to bylo neodpovědné.

Dominik Pecka:

Člověk jako bytost sociální

Člověk jest bytost nejen individuální, nýbrž i sociální. Jako bytost sociální má člověk četné vztahy k bližním. To jsou především vztahy rodinné: manžel — manželka; rodiče — děti; bratři — sestry; vztahy stavovské: představení a podřízení; zaměstnavatelé — zaměstnanci; učitelé — žáci; a tyto vztahy určuje jednak spravedlnost, jež káže dáti každému, co mu

patří, jednak láska, jež káže dáti každému, čeho potřebuje.

Jako bytost sociální má člověk vztahy i k společnosti, jejíž je částí. Člověk jest individuum i osoba. Jako individuum jest člověk částí lidské společnosti a z toho důvodu jest podřízen celku. Kdyby byl člověk osobou čistou, byl by schopen státi zcela o sobě, mimo oblast života

společenského. a neměl by vlastně důvodu cítiti se částí celku. Avšak jako osoba má člověk v sobě hodnoty, které se vymykají řádu společenskému. Člověk nenáleží společnosti celý a se všemi svými vlastnostmi. (S. Th. 1—2, q 21, a 4, ad 3.)

Jako individuum jest člověk částí celku: nestojí tudíž a nesmí státi o sobě. Pokud jest jedinec údem společnosti, nesmí si hráti na osobu. nýbrž musí se podříditi celku. Od celku přijímá. celku musí i dávat. Zdůrazňuje-li před společností svá individuální přání, svou touhu po využití. mluví-li o svobodě, nároku na štěstí proti společnosti, jako by jedinec byl vše a společnost nic a jako by společnost byla jen k tomu, aby vyhovovala bezmeznému egoismu jedince, je to hrubý přehmat, jakési přestrojávání individua ze osobu: blud, který se nazývá individualismem.

Člověk není ovšem částí společnosti podle celé své přirozenosti a podle všech svých hodnot: jako duch rozumný a svobodný stojí člověk o sobě. má vlastní, osobnostní život a vlastní, nesdílitelné a nezadatelné určení. Proto nenáleží společnosti cele. Tvrdí-li se, že společnost je vše a jedinec nic, či nanejvýš atom, zrnko písku v hromadě lidstva, nemající žádných práv, nýbrž jen povinnost cele a bezvýhradně sloužiti celku, je to blud protilehlý individualismu, totiž kolektivismus.

A tak se jeví postavení člověka ve společnosti jako protiklad: lidská společnost má časný cíl, jehož může dojiti jen součinností všech — a v tom smyslu jest člověk podroben společnosti jako část celku: avšak to, co jest v člověku nejhlubšího, jeho určení věčné, oblast svědomí, skutečnost vnitřní svobody a všechny hodnoty na ní se zakládající, to vše jest společnému cíli nadřaděno.

Společnost lidská jest útvar časný. Duše člověka je nesmrtelná. V nejhlubší své podstatě jest tedy protiklad jedince a společnosti protikladem časnosti a věčnosti.

Jako bytost časná musí jedinec spolupracovati na díle sociálního blaha. Toho blaha lze dojiti dvojí cestou: cestou sociální spravedlnosti a sociální lásky. Úkolem spravedlnosti jest dáti každému, čeho jest hoden. Úkolem lásky jest dáti každému, čeho potřebuje. Ani spravedlnost sama, ani láska sama není cestou výlučně správnou. Spravedlnost sama nestačí: jako každé dílo lidské, tak i spravedlnost, byť sebe lépe míněná a sebe dokonaleji uskutečňovaná, má své mezery a nedostatky: i přísluší lásce, aby je napravovala. Avšak ani láska sama nestačí: dávatí někomu z důvodu lásky, co mu patří z důvodu spravedlnosti, bylo by ponížováním důstojnosti lidské a snižováním pracujícího člověka na žebráka. (Encyklika Pia XI, Divini Redemptoris, čl. 49.)

F. Korb:

Naše odpovědnost

Všude je u nás vidět, že jsme prožili válku. Ještě se nám nepodařilo do žádoucí míry odstraniti zmatky, které nutně jako průvodní znak se přimykají ke všemu dění poválečné doby. Je pravda, že tato pořádací práce nejde nikdy dosti rychle od ruky. Aby se odstranily některé závady života hospodářského, je zapotřebí mimo jiné i zdvojnásobené fyzické námahy. Má-li se usměrniti i náš duševní život, bude třeba více nežli dvojnásobné duševní námahy mladé inteligence, nežli byl její dosavadní. Mám především na mysli inteligenci katolickou. Na ni bude uvaleno toto sladké jho...

Žádný rozumný člověk nespaluje a neboří za sebou všechny mosty, protože si nemůže s klidem říci, že na sto procent svého zamýšleného cíle dosáhne a že se nebude ještě jednou rád vracet po něm do svého klidného domova, odkud si byl vyletěl za ilusí. Mnozí »inteligenti«, hodně vysoko sedící, i ti nižší, jejich quasi-loutkové figurky, to učinili a dokonce i jménem české mládeže, kterou se pokoušejí ovlivňovat. Vracejí se někdy dokonce o dvacet let zpátky, i více.

Dnes se díváme na sv. Václava již bez cizích brýlí, jimiž jsme byli nuceni v něm viděti jen

horlivého poplatníka, případně i rozšafného chovatele dobytka, který zásobuje tučnými kusy, jež zrodila jeho země, stoly císařských milostí. Odvrhli jsme politickou jedovatou patinu. Obáváme se však zastati se velkého »kolaboranta« Josefa Pekaře, který měl čestnou odvalu (nikoli drzost, jakou zná jen rozvášněná luza, která po něm svého času plivala), říci národu pravdu, padni, komu padni, kterékoli příjemné, vysněné modle! Most, vedoucí k jeho historické pravdě, je zničen pro módní vrstvy našeho lidu. Leč jsou tu ještě bezpečná zadní vrata otevřena: hodně starý dějepisec, který by jistě nebyl opět moderní u pánů nahoře, kdyby nebyl jen tak povrchně studován! Při tom se dovolávají mládeže, která je v celku důvěřivá. Myslím však, že naše katolická mládež tu nezklame. O duševně chudých výrostcích, i když bezvadně oblečených, rychle se pohybujících po nakloněné rovině, tu není řeč.

Myslili jsme si, že ve třetí republice budeme se na naše národní věci a zvláště na dějiny dívat s otevřenějším zrakem a nikoli jako malé děti. Když se svobodou vědeckého bádání nemohla projevit za válečného útlaku, domnívali jsme se, že se tak stane po válce. Svoboda vě-

deckého bádání je zaručena ústavou naší republiky. Tento veliký a skutečný pokrok je snad to jediné, co naše pokrokové šedivé dětičky nemohou uznat. Spíše se vydávají stohy věstníků, jimž chybí stručnost. Rokuje se v nich o tom, zda by náboženství nemělo být omezeno na střední škole na čtvrt hodinu v týdnu, o velké přestávce — anebo se má škrtnout vůbec? Mnoha věcí bylo za války zneužíváno, mezi nimi i díla našeho historika Dr. Pekaře. Leč obávám se, že nikoli jen proto je Pekař »kolaborantem«; spíše se tu proklubává z nevinného na pohled vajíčka oplzlá hlavička partajnictví a politického kramaření, jejíž dotěrná očka se strpí se shovívavým úsměvem ještě tak při promítání reklam na plátnech biografů, ale rozhodně ne v tak posvátném odvětví naší kultury, jako je psaní dějin českého národa...

Na nás záleží, aby se zachovalo národu i to *dobré*, co mu dala minulost a doba poslední války. Kdyby byly bývaly tehdy kultura a duševní rozmach se zastavily, nebyli bychom válku pře-

žili tak, jak se stalo (nehledíme-li na samozřejmě ztráty). Právě v době války bylo zapotřebí síly mravní i podpory, kterou skýtá člověku pravá kultura. O zatracování špatného jsme se již postarali a ještě se postaráme. Naším úkolem je jistě na prvním místě rozšiřování současných duševních a duchovních statků, leč od předešlého se také nesmí odezírat.

Přesto, že máme zaručenu svobodu projevu ve svobodné republice, »pokrokáři«, aby ji potlačili, si vymysleli populární slovo: reakcionář. Víme, čí ústa jím nejvíce oplývají. Přijmeme tudíž tuto nadávku jako poklonu, vědomi si svého křesťanství a pravé hrdosti, která stále pro bližní pracuje s láskou, zatím co jiní v davových sedánkách vypouštějí blesky slov o pokroku, kterýmižto blesky jsme oslňováni vždy po celý týden (i pan prezident se zmínil o tom, že těch oslav je víc než dost... je nepsaný zákon, že manifestace musí trvat týden), abychom pak s tím větší chutí mohli v neděli pracovat.

Pavel Jabar:

Pošetilec

Vítr se utiřil. Unavený usedl pod římsami střech. Na cestách se válelo pošpiněné napadané listí. V pozdním odpoledni bylo v parku ticho. Teplý vzduch předpovídal dešť.

A přece kdosi zabloudil v tato místa. Objevil se v záhybu parkové cesty a zdál se zamýšlený. Šel zvolna a hlavu nořil do vyhrnutého límce šedého zimníku.

Náhle zvedl hlavu.

Byl to mladík s dětským skoro obličejem. Jeho oči byly veliké, že by se do nich vešel celý svět, a tak měkké jako oči dítěte.

— Jdu se rozloučit z podzimem, bylo napsáno v jeho tváři. Příroda je moje sestra a ptáci moji bratři. Samotu miluji jako svoji družku — a lidé jsou mými nepřáteli.

POŠETILEC!

Večer zhoustl. Tak náhle, že toho mladý básník ani nepostřehl. Šel. Stále šel, až zašel tak daleko, že nevěděl, kde je.

S očí mu pojednou spadly šupiny snění. Zapomněl, že se šel rozloučit z podzimní krajinou.

— Kéž by tu byl nějaký člověk, který by mi ukázal cestu k městu!

Nikde však se nepohnul ani lísteček.

Ticho ho objalo a samota ho děsila.

Rozběhl se po úzkém chodníčku a běžel stále kupředu, tam, kde jsou lidé.

Celý určiceny a zpoceny doběhl na širokou silnici.

Ale nevěděl kudykam. Jako zoufalec stál zdrcen u příkopu. Vroucně si přál, aby potkal člověka.

Bylo mu úzko.

— Bože, nedej, abych musil blouditi.

Uběhlo několik minut a on pořád stál. A náhle zajásal. Na cestě po levé ruce se k němu blížilo světlo.

Pomalou se přibližovalo. Mladý básník netrpělivě čekal.

Konečně!

— Prosím vás, zastavte! — zavolal.

Neznámý zastavil.

— Co si přejete?

— Kudy se dostanu k městu?

— Jděte po této silnici stále dozadu za mnou! Vyjdete na kopec a odtud už uvidíte město. Jedu odtamtud!

— Děkuji vám!

Mladý básník se vydal naznačeným směrem.

Lidé se mu stali najednou přáteli.

Zatoužil po jejich přítomnosti. Přidal do kroku. Pošetilec!

Ví už Tvůj soused, Tvoje sousedka, že vychází časopis Úsvit?

Pozdrav ze sídla Pax Romany

Švýcarské město Fribourg je sídlem Pax Romany, konfederace jednotlivých studentských hnutí. Ve Fribourgu byla Pax Romana založena, ve Fribourgu má také svou kancelář, v níž pracují jednotliví funkcionáři. Práce mají mnoho, neboť spočívá hlavně v rozsáhlé korespondenci se studentskými katol. sdruženími téměř celého světa. Pokud pracovníci nebydlí ve Fribourgu, přijíždějí vlakem alespoň na několik dní v týdnu, které pak stráví téměř celé v kanceláři. Co tam cizinec vidí při vstupu? Plakáty

jednotlivých kongresů, přihrádky s knihami podél stěn, stoly pokryté studentskými časopisy z různých zemí, speciální revue. O Úsvit mají v Pax Romaně velký zájem, místopředseda Ducret žádá si dokonce překládání jednotlivých článků.

Velké sympatie Pax Romany pro naše Ústředí katolického studentstva ukazují nejlépe slova předsedkyně Federace švýcarských katol. studentek a předsedkyně sekretariátu studentek v Pax Romaně, Mlle Rose Marie Lorétan, napsaná výhradně pro »Úsvit«:

Les Journées de Fribourg où Pax Romana réunissait après 25 ans d'existence ses fidèles, furent enthousiasmantes, cordiales et belies. Elles furent plus: une source d'expériences, la sollicitation à l'engagement total, l'occasion d'acquérir des conceptions nouvelles, des vues plus justes sur des problèmes essentiels.

Les amis tchécoslovaques revenant de Suisse ont certainement donné des informations très complètes sur le Congrès aux membres de leur Fédération.

Nous-mêmes — étudiantes suisses — nous voudrions parler ici de ce qui fut pour nous la révélation des réunions de Fribourg.

Pour la première fois, au sein de Pax Romana même, les mouvements d'Action Catholiques ont constitué un ensemble organique défendant des vues identiques. Et nous avons pu voir de nos yeux des fédérations entières vivre véritablement l'idéal jusqu'ici théorique de l'universitaire engagé consciemment au service de l'Eglise.

Ce fut pour nous-mêmes et pour certains de nos compagnons l'heure d'un examen de conscience anxieux. Et nous avons considéré dès lors d'un oeil averti la douce somnolence de nos groupements universitaires, l'encroûtement, la routine paralysante qui saisit nos meilleurs et les difficultés du recrutement.

Dans le monde d'aujourd'hui une Fédération qui se charge uniquement de représenter ses étudiants trahit en quelque sorte la mission de ces mêmes étudiants... Et nous croyons en toute sincérité que ceux de nos amis en Pax Romana qui se sont déjà avancés plus loin sur la voie de l'Action Catholique universitaire ont auprès de nous un grand rôle à remplir, celui d'éclaireurs, de guides peut-être.

Car, je le crois, seul un principe d'action aussi entier et aussi puissant que le service du royaume de Dieu peut satisfaire en ce temps les aspirations de coeurs jeunes et dévoués.

Rose-Marie Lorétan.

(Dny ve Fribourgu, kde Pax Romana shromáždila po 25 letech svého trvání své věrné, byly srdečné, krásné a plny nadšení. Ještě více: byly zdrojem nových zkušeností, popudem k dokonalému obětování se, příležitosti k získání nových názorů a správnějších pohledů na základní problémy.

Českoslovenští přátelé, kteří se vrátili ze Švýcar, zajisté podali členům své federace přesné informace o kongresu.

My, švýcarské studentky, chtěly bychom vám zde sdělit, co bylo pro nás ve shromážděních ve Fribourgu opravdovým odhalením. Po prvé, v lůně samé Pax Romany, ustavilo hnutí Katolické Akce organizovanou jednotu, která má hájit zájmy jí vlastní. Měly jsme příležitost vidět na vlastní oči, jak celé federace prožívají opravdově ideál, až doposud theoretický, svědomitou službu universitního studenta Církvi.

Pro nás a pro jisté naše druhy nastala choile úzkostlivého zpytování svědomí. Počaly jsme zkoumat obezřelým okem sladkou ospalost našich universitních sdružení, jejich zkonstnatělost a nehybnou rutinu, která zachvátila i naše nejlepší, obtíže při nábořech.

V dnešním světě zradila federace, jejímž jediným úkolem je representovat své studenty, jistým způsobem poslání samých studentů... A my věříme se vši opravdovostí, že ti z našich přátel v Pax Romaně, kteří již pokročili dále na cestě studentské Katolické Akce, musejí vzhledem k nám vyplnit velký úkol: úkol přední hlídky, snad i vůdce.

Neboť, jak věřím, pouze směrnice akce tak dokonalé, tak mohutné, jako je služba království Božimu, může dostačovat v dnešní době tužbám mladých a oddaných srdcí.)

Ve Švýcarsku je náboženská situace jiná než u nás, jsou tam totiž kantony čistě katolické, nebo zas téměř zcela protestantské. Proto i studentské formace vypadají jinak. Většina středoškolačků bydlí v internátech a tak katolická mládež studuje v klášterních školách. Na universitách pak kromě spolků čistě sportovních jsou velmi rozšířeny Konference sv. Vincence, jejichž smyslem je charitativní činnost, nebo

studenti tvoří hnutí, chtějící prostě sdružovat mládež studentského stavu. Po posledním kongresu Pax Romany kladou si však funkcionáři otázku, je-li tento účel dosti veliký a není-li možno pracovat s mládeží více. Ozvěnou těchto aktuálních problémů švýcarského studentstva jsou slova předsedkyně studentek, která jsme zde uvedli.

Marie Mayová.

Gemma:

Jak bych chtěla umírat

Chtěla bych umírat, jako se umírá u nás.

Dlouho bych stonala. Celé dny bych ležela sama, všichni z domu musí za svou prací. Pod okny poskakují křiklavě slepice, husa ostražitě usykuje, po okně se míhají vlaštovky, brambory na plotně se bublavě dovaňují. Dny samoty. Jako by mi domov rádně vymyly. Jeho syté, veselé barvy, svěžest a krásu. Mnoho dnů samoty. Abych mohla rádně prozpytovat svůj život.

»Jde to s ní ke konci, měli bychom jí dát zaplatřit.« usoudila by jednoho dne rodinná rada při nespěchavé, přemýšlivé práci.

»Kdo jí to řekne?«

Všichni by zamklle sklopili oči. Nikdo by mi to nešel rád říci. Konečně by bylo rozhodnuto, že musí jít nejstarší žena.

Přišla by k mé posteli.

»Hleď, zítra tudy půjde pan farář do školy. Což kdyby sem zašel? Umřít samozřejmě nemusíš —«, chtěla by mě začít těšit a omlouvat se.

»Já vím, já vím,« pohladila bych jí vděčně ruku a s porozuměním se na ni usmála.

Spěšně by vyšla do síně ukrýt slzy a sdělovala by ostatním:

»Chudinka, tuší konec! Vůbec se nezdráhala.«

Pan farář by ke mně jel s Pánem Bohem. Přivítal by ho zvoneček na kapliče, lidé by vybíhali z chalup a poklekali před ním. Ženy by si v chvatu uvazovaly čistší zástěry a spěchaly k nám.

»Už se zpovídá,« řekli by jim v síni a ukázali na zavřené dveře světnice. Všichni by se polohlasem modlili.

Konečně by pan farář pootevřel světnici a pokynul jim dovnitř. Na stole Pán Bůh, já na posteli se zavřenýma očima a pokojným jassem na tváři.

Nevím, co náš pan farář vypráví nemocným, že když je opouští, mají všichni na tváři pokojný jas. Už dnes se však těším na jeho vyprávění. A na pokojný jas po neklidném chřestotu řetězu prací zaplněných dnů.

Druhý či třetí den bych zemřela.

Každému, kdo by přišel do stavení, vyprávěla by teta o mém umírání:

»Chudinka, ty poslední dny vůbec nemluvíla, jen stále spala. Poslední ráno zkroutila oči po sklenici, chtěla pít. Zdvihla jsem jí hlavu, jen malounko si lízla. A jdu škrabat brambory na oběd. Náhle slyším, že škytla. Kouknu na ni. — Hlava jí klesla na stranu a z úst jí vytékal pramínek vody s krví. Byla mrtva. Umřela lehce.«

Na den a noc by mě položili do komory na lavici. Celý dům by ztichl. Všichni by pracovali mlčky.

Druhý den by mi přivezli rakev a třetí den by se slavil pohřeb.

Ráno by mě v rakvi odnesli do největší světnice, na stole rozsvítili hromničky. Ženy z celého domu v černých šátkách by tiše naříkaly u mé hlavy, muži by postávali s červenýma očima, nemotorní ve svém smutku.

Ze známých by nejprve přišel starý zpěvák. Na stole by rozložil tlustý zpěvník a celé jitro vyzpěvoval ponuré pohřební písně. Domácí by jej museli uctít skleničkou rumu, aby mu hrdo nevysychalo.

Pak by začali přicházet ostatní. Z každého stavení ve vsi alespoň jeden. Pokřizovali by mou mrtvolu, pomodlili se Otčenáš, položili mi do rakve svatý obrázek. Jen Rozka by se krčila za vraty a bála se nahlédnout i do síně. Nesnese mrtvolný puch, hned se jí dělá zle.

Přišla by i sousedka s malou Márinkou na lokti, drobečkem kyproučkým a všetečným.

Márinka by chvíli houkovala bystrýma očičkama po nezvyklém okolí, pak by se soustředila na rakev a konečně by se obrátila k mámě:

»Spí?«

Máma by jí položila varovně prst na ústa. Márinka by se jí vysmekla a tvrdohlavě si opakovala:

»Spí, spí, spí...«

Máma by jí musela přísvedčit: »Spí.« Slavný pohled od rakve by se jí stočil na miloučkou tvář Márinčinu a prosvítl jasným štěstím.

»A proč spí?« spustila by opět neúnavná Márinka a celá světnice by se k ní obracela. Máma by s ní musela odejít.

Náhle by si kdosi všiml, že už je devět hodin. nejvyšší čas vyjít z domu. Zpěvák by začal

rozplakávající píseň loučení, dva ochotní ha-
siči by na mne začali přitloukat víko. Každá
rána, každý hřebík, který by vjížděl do rakve,
vjížděl by také do srdce všech domácích. Roz-
plakali by se s nelíbenou lítostí.

Pak by mě vynášeli. Ze světnice, na dvůr.
před stavení, na vůz. Ba, to bývá nejbolestnější
chvilka. Vzpomenou si, co se přes ten dvůr na-
běhla, co ve světnici naotáčela — ne, nikdy už
ji zde neuvídíme, nikdy se sem nevrátí. A pláč
je tak hlasitý, tak srdečný.

Naložili by mě na selský vůz a jeli vsí. Ze
stavení by ještě vycházeli lidé a přidávali se
k pohřebnímu průvodu.

U kříže na návsi by zastavili. Zpěvák by se
pomodlil a pak se obrátil k shromážděným:

»Prosím vás jménem v Pánu zesnulé, jestli
vám někdy ublížila, abyste jí křesťansky od-
pustili.«

Všichni by sborově odpověděli:

František Korb:

Znamení prokletí

Za večerního zmlknutí letního dne pomalu
splývá pás lesů, přerušovaný pasekami a čtverci
polí, s tmavější modří nebe. Opět uprchly cen-
né úseky desítek, zmnožených zlomků hodin.
Nezachytili jsme jich svýma bledýma, tápavý-
ma rukama, jimž, hmotě, oddálilo se nehmotné
snad navždy. Nyní se oddáváme klidu všed-
ního večera a ponecháváme Bohu rozhodnouti
o drobečkách zásluh a hrůze neviditelných vin.

Před několika hodinami, dříve nežli z pro-
hlubní nebes počalo splývatí přítmi večerních
snů, jsem stoupal do zalesněného kopce. Nestál
jsem dnes celý den na nohou, lhal bych, kdy-
bych si pro dnešek, protože je již přes jeho je-
viště rozprostřena opona uprchlého času, osvojo-
val jméno člověka unaveného tím, že většinu
svého času prostál na nohou při těžké práci.
Dnes jsem neměl v úmyslu nic jiného vykonati,
než v myslí si živě vyvolat postavy dávno po-
hlřbených, jejichž myšlenky mi sdělily potišče-
né stránky, o jejichž pravdivosti nejsem oprávně-
n rozhodovat.

Proč se potáceli po cestách, jež prý si dobro-
volně vytkli, proč Milost v okamžicích svého
vyznání, tolikrát tolikými zehnaného, odepře-
la jim jako v zanevření jasu svých čistých očí?
— Kdy, můj drahý, poznáme tíži uplynulých ži-
votů a let, vepsaných v prostor, v němž se po-
hybujeme: kdy bystrostí svého trochu pyšného
rozumu poznáme a pronikneme spletnost pa-
vučinového písma, jež pokrývá lehce naše čtyři
stěny? Proč, tážeme se, nevrhají reflektory sve
oslepující světlo i na to, co, zdá se, zůstane pro
některé ukryto navždy?

A posléze jsem si v duchu položil poslední
otázku, které jsem se skoro zalekl: snad vrátila

Odpust jí Pán Bůh!«

Až do této chvíle bych ležela v rakvi za-
chmuřená, obtěžkaná vinami, kterými jsem se
prohřešila na svých sousedech a sousedkách.
Jejich odpust' jí Pán Bůh bych však rázem ze-
šťastněla, bylo by mi tak nesmírně lehce. Hle,
Bože, již mě nic nepoutá k zemi!

Zpěvák by přidal ještě Otčenáš za toho, koho
si Pán Bůh ze vsí nejdříve k sobě povolá.
Všichni by sklonili rozjímavě hlavu. Kdo to
bude? Nebudu to snad já?

Průvod by se hnul po silnici do sousední vsi,
kde by čekal pan farář a hrob.

Ležela bych naznak v rakvi a vzpomínala,
kolikrát jsem právě touto silnicí jela na fuře
jetele, sena, obilí. Ležívala jsem právě tak na-
znak a uvažovala, že snad jednou tudy pojedu
naposled, ke hrobu, v rakvi. Dočkala jsem se.
Dobře, že už tehdy jsem myslela na svou po-
slední cestu. Proto mi dnes připadá samozřej-
má, známá, ne nezvyklá, ne obávaná.

se mi nemoc mých dětských let, když jakýmsi,
byť neurčitým symptomem, je tu spřízněnost
myšlenek, opírajících se o týž bod jako tehdy?
A proč mě v této chvíli tolik bolí nohy, když
ani nejsem tělesně unaven? — Jen má hlava by
mě měla snad ještě více ohlušovat svým huko-
tem, když si zacpu uši ve chvílích, v nichž se
snažím nemyslet na nic, odpočinouti si a zapo-
menouti i na ty, kteří mají největší nároky na
moje vzpomínky plné lásky...

Dívám se z okna na blednoucí pásy, které
brázdí večerní oblohu nad dílem člověka jako
rozpálený krvavý kov, chladnoucí v padající
černi. Právě nyní zaletěl do cely starého klášte-
ra, v němž jsem se ubytoval na několik dní, ne-
topýr a jeho neslyšný let zčeřuje vzduch, na-
sládlý tabákovým kouřem, a jeho tělo v podobě
černého kříže s pohyblivým příčným břevnem
vzdaluje se z otevřeného okna. Snad domů, do
staré klášterní věže se rozletěl a vrátil se na své
místo jako moje myšlenky, jež vyvolala stará
kniha, se vrátily ke svému původnímu před-
mětu — k těm, kteří leží pod těžkým puklým
kamenem, zčernalým prachem času, v blízkosti
oltáře.

*

Když jsem se po půlnoci probudil, navázala
se opět jiná, nová myšlenka na ty, které byly
včerejšího večera kolem desáté hodiny přeru-
šeny spánkem. Vzpomněl jsem si, že jsem ne-
správně předešlý odstavec včera, kdy jsem psal,
ukončil slovy: myšlenky se vrátily k těm, kteří
leží pod kamenem... Ne, nechci myslet na ty,
kteří si přáli býti pohřbeni v kostelní kryptě,
aby si zajistili snad slavné zmrtvýchvstání,
když již jim ruka ochabovala, majíc šermovat

těžkým mečem. Nechci viděti vysoké, zvrásněné límečky v mysli ani nyní ve dne, a teprve nikoli v noci, kdy, jak se tu tvrdí, krácejí v nařikavých modlitbách po vymřelých chodbách. Nikoliv, na vás jsem nevzpomínal a vzpomínati nechci. A nepodívám se do lepkavé, syté tmy vašich hrobek, zavalených tíží pestrého kamení snad před třemi sty lety — více miluji a těším se na posmrtné setkání s těmi, jejichž hlas zně! před tisíci lety s řečníš pod zářivým jižním nebem: na ty, jejichž togy svým řasovým hladilý výhonky vlahých trav podél antických silnic, jejichž oči toužily viděti to, co my vidáme

a viděli jsme... Zapomněli jsme totiž na nové poslání a ochromili jsme prsty toužících a básnivou krásu, která si u nich vyvolila domov, jsme ve své barbarské závisti zapudili tak daleko, daleko, že teprve po stech letech se k nám ustrašena vrací a jen vyvoleným dá zachytit něco z vůně svého krví zvlhčeného šatu, jímž zastíňuje pukliny v zemi, kterou opustila Poesie.

Kdy, můj drahý, spatřím více slunce, kdy prolne sladkostí se chvějící vzduch mé plíce, vzduch, který ovívá torsa soch, oděných v křídlové závoje?

Ze zápisníku starého profesora

Aulus Gellius vypravuje, že kdysi jeli na lodi dva filosofové: jeden byl stoik, druhý hedonista. Stoik tvrdil, že vrcholem moudrosti je necitnost k bolesti a radosti a neotřesnost v bouřích života. Hedonista byl skromnější a tvrdil, že pravá moudrost je v tom, že člověk hledá rozkoš a vyhýbá se bolesti. A za chvíli se rozpoutala bouře. Loď se zmítala na vlnách, div se nepotopila. Stoik se velmi bál, kdežto hedonista byl klidný. Když pak se bouře opět uklidnila, vrátili se oba filosofové k své rozprávce. Hedonista se chlubil, že se nebál a vytýkal stoikovi, že se bál, ač podle svých zásad měl být neotřesený a klidný. Stoik mu odpověděl: »Tys učinil správně, že ses nebál, poněvadž život bidného hedonisty nestojí za mnoho. Já však jsem učinil správně, že jsem se bál, poněvadž kdybych se utopil, zahynul by opravdový mudřec.« Mnohokrát se poukazovalo, že většina filosofů se neřídila zásadami, jež hlásala. Mnozí filosofové hlásali smrt a milovali život. Mnozí hlásali život a milovali smrt. A tak všelijak. Jistě je mnoho pravdy v domněnce, že každý filosof myslí nejen za sebe, ale i pro sebe. Jsou soustavy filosofické, které byly filosofu náhražkou toho, co mu bylo odepřeno, zradlením jeho nespíněných tužeb, ohlušování mocných hlasů vnitřních, k nimž se nemohl nebo nechtěl přiznat, vytvářením světa pomyslného, snadněji ovládatelného než svět skutečný. Nejstarší rod na světě je rod básníků, metafysiků a snílků, kteří denně si tvoří svůj svět ze slov, běloby a hlíny. Nesmíme je brát vždy za slovo. Neřídí-li se někdo zásadou, kterou hlásá, není to ještě důkazem, že ta zásada není správná, ale vždy je to dokladem, jak je člověk ubohý.

Terciánka panu profesoru ruštiny: — Prosím, loni jste mi dal jedničku, a prosím, teď jste mi dal do konference trojku! — Milé dítě, odpovídá pan profesor, já jsem měl loni také víc vlasů na hlavě než jich mám letos.

To znamená především, že terciánky toho druhu jsou vinny, že páni profesori ztrácejí

vlasý, šedivější a vůbec stárnou. Dále, že ubývání rozumu studentského je v přímém poměru k ubývání nejen vlasů, ale i zdraví a křepkosti profesorské vůbec. A konečně, že ubývání rozumu bývá v přímém poměru k přibývání drzosti.

V každém balvanu, říkal jeden sochař, se skrývá krásná socha: jde jen o to, dostat ji odtud. V každém žáku se skrývá budoucí lékař nebo inženýr, soudce, stavitel, profesor — ach ano, také profesor.

Heslo dne: Mladí vpřed! Heslo hloupé a nemravné. Moudré a mravné by bylo, kdyby mládí samo o sobě bylo hodnotou. Po pravdě nepatří vpřed ani mladí, ani staří, nýbrž rozumní a dobří.

Staré příručky pedagogické požadovaly, aby profesor byl znalý svého oboru, věrný své povinnosti a hlavně důstojný ve vystoupení. Osobní »důstojnost« je dnešním studentům celkem k smíchu. Vše, čím si hledí profesor dodat vzezření a zdání důstojnosti, je dráždí k posměškům a karikaturám: odměřené pohyby, vážná a pomalá chůze, staromódní šat, plnovous, archaická mluva: vše, co před půl stoletím se pokládalo za přívlastky vychovatelské důstojnosti, bylo by dnes spíše překážkou než podporou výchovného vlivu.

Důstojnost je vlastnost stáří. A staré profesory nemají studenti rádi. Příliš mladé také ne. Ideální profesor je muž středních let — ne příliš starý, aby nemohl rozumět mládeži, a ne příliš mladý, aby nemohl mít zkušenosti. Osobně je ovšem to středoletí úděl neveselý. Muž středních let je muž, který se už nemůže počítat mezi mladé a mezi staré se počítat nechce. Budiž mu útěchou, že je v letech nejprůměrnějších pro působení vychovatelské. Prostorově žije profesor v téže oblasti jako jeho žáci, ale

časově už žije v jiném světě. Čím kratší je časové rozpětí, jež dělí dvě generace, tím silnější může být vliv staršího na mladšího.

Stáří samo není překážkou tvořivé činnosti, jak ukázal Paul Herre v knize *Schöpferischer Alter* (Haase & Koehler, Lipsko 1945) na četných příkladech ze života učenců, politiků, umělců, kněží, kteří ve vysokém věku vyvíjeli bohatou a záslužnou činnost. Je však rozdíl mezi stářím a stařeckostí. Stařeckost — kromě objektivních příznaků ochablosti duševní i tělesné záleží i v subjektivním pocitu, že už je pozdě, že hra už je ztracena a že jevíšť už náleží nové generaci. Stařeckost je resignace a duševní lhostejnost. A proti té resignaci a lhostejnosti je třeba bojovat. Nejpomaleji stárnou lidé, kteří si zachovali důvod k životu. Stárnutí ve smyslu duševním jest jen špatný návyk. Lidé činní, tvořiví, bádající a bojující nemají kdy navykát myšlence, že stárnou. Antika si vážila starců pro jejich zkušenost a moudrost.

Agamemnon si nepřál mít deset druhů tak silných a obratných, jako byl Ajax, nýbrž deset tak moudrých a zkušených, jako byl Nestor — a kdyby je měl, byl si jist, že Troja by byla už dávno podlehla.

Viděl jsem jednou v nemocnici stařečka, o kterém si lékaři mysleli, že se už nedožije jara. Ale když se oteplilo, vzpomněl si ten stařeček, že má doma včely a že je nikdo neumí dobře opatrovat. Myslel na včely — a za čtrnáct dní se uzdravil a šel domů.

Žijeme v různých formách životních. Čím se od sebe navzájem lišíme, je právě různý způsob myšlení, cítění a hodnocení, slovem, lišíme se životním postojem. Různé typy životního postoje stanoví Eduard Spranger v šesti základních formách životních, to jest v člověku vědeckém, člověku estetickém, člověku hospodářském, člověku sociálním, člověku mocenském a člověku náboženském. Tyto životní formy jsou dány různým poměrem člověka k životním hodnotám. Záleží totiž na tom, čemu dává člověk přednost a jaké zájmy u něho vystupují do popředí. Rozumí se, že není čistých forem, nýbrž že poměrem k různým hodnotám se jen vytyčuje převládající rys a jakási životní dominanta. A také je třeba poznamenat, že člověk náboženský nejen že není typ jednostranný, neboť jak věda, tak umění, činnost hospodářská, sociální a politická jsou mu prostředky a stupni k dosažení hodnoty hodnot. Boha, nýbrž že je-li nějaká universalita životního postoje, je to universalita člověka náboženského.

A jako žijeme v různých formách životního

postoje, tak žijeme i na různých stupních životního vývoje. S hlubokým procítěním zpívají i mladí lidé píseň Zahučaly horv, píseň nenávratna a marnosti. Tážeme se, jak je možné, aby mladý člověk lkal, že jeho mladé časy se někde podělly, když se ještě vůbec nikde nepodělly? Mladé časy se sice nepodělly, ale něco se podělo — dětství. A proto již mladý člověk v sobě cítí stesk po něčem, co se nenavrátil, i kdyby kámen se ve vodě obrátil. Život má stupně: dětství, chlapectví, jinošství, mužný věk, stáří. A ty stupně jsou přechody, v nichž staré odumírá a nové se rodí. V tom smyslu mluví i svatý Pavel: Kdýž jsem byl dítě, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jsem jako dítě, soudil jsem jako dítě; kdýž však jsem se stal mužem, odložil jsem, co bylo dětinské. (I. Kor. 13, 11.) Stesk, melancholie a pessimismus mladých jsou právě příznaky onoho odumírání. Jen člověk nedobře poučený a nechápavý se diví, jak může mladý člověk skládat smutné verše. Docela dobře je může skládat, poněvadž v určitém smyslu již prožil smrt.

A jako je možná i universalita životního postoje, tak je možná i universalita životního vývoje. Jsou lidé, kterým není cizí žádný stupeň života. Jsou muži, v kterých je stále něco dětinného, něco chlapeckého a něco jinošského. Jsou věčně mladí. Je to vzácný dar. V takových lidech nic neumírá docela. A o jejich životních proměnách platí, co se praví v prefaci za zemřelé: *Tuis enim, fidelibus, Domine, vita mutatur, non tollitur. Tvojm věrným.* Pane, život se proměňuje, ale neodnímá. Neboť smrt není zánik, nýbrž proměna.

Tak asi z polovice záleží výchova v tom, aby se děti odnaučily to, co odkoukaly od dospělých.

Aristippa žádal jeden člověk, aby mu vychovával syna. Aristippos za to chtěl tisíc drachem. — Za tolik peněz si mohu koupit otroka! zvolal otec. — Kup si otroka, budeš mít dva, odpověděl filosof.

Stáří nepotřebuje útěchy. Stařeckost ano. Útěchy a politování. A ani mládeži nevádí, je-li profesor starý. Ale vadí jí, je-li stařecký, a to nejen pro kontrast věkový, nýbrž pro známky stařeckosti. Takový profesor si už nevzpomíná, jaký byl sám, kdýž byl mlád; nerozumí žertu, nerozeznává, co je vážné a co je k smíchu, chválí staré časy a mládež svého mládí, mluví stále o tom, co bývalo a ne o tom, co je a co bude, je zkostnatělý v názorech, pedantský ve svých požadavcích, nepřístupný, autoritářský, nechápavý, žvanivý a dětinský. Ne, pro stařeckého profesora není jiné útěchy než pensijní dekret. Starý profesor nestařecký má však svoji útěchu denní: a to jsou jeho studenti.



Věra Bednářová: *Nedělní*

*Liknavá nedělní odpoledne!
Venku když plíská v sněhu déšť,
spím u kamínek
s otevřenými zraky.*

*Pohádky?
Dnes půjčenu mám jinou knihu —
o lidech neznámých
a o životě.*

*Držíme všichni černou hodinku —
okna jsou tyrkysová za záclonou.
Jen prskej, ohníčku, a hřej,
když je nás tolik na besedě!*

L. Ochrymčuk:
Večerní odpočinek.

Oldřich Kryštofek: *Po lásce toužím*

*Matka má myslila v růžových snech
život můj že bude pohádkou,
člověk však mnohdy se mýlí
a slzy hází v kalich hořkosti.
Člověk sám nedělá osudy dětí,
obzvláště matka ne sama,
hřích činí z lidí žebráky,
životní ztroskotance.
Častokrát stávám u schodů nebes,
častokrát prosím o lásku,
obzvláště o lásku otcovskou,
po které tolik toužím.*

Ruda Turek: *Země zaslíbená*

*Chtěl bych psát básně na cesty,
na lásku, na mámu, na děti,
na smutek, který zůstane,
na radost, která odletí.*

*Zamávat letním širákem,
zaseknout srpem do žita,
naslouchat tichým večerům,
jak bosé ticho cupitá*

*A velkou píseň zazpívat
o světě dalek mámiových,
o tom, proč zraje zeměžluč,
o věcech posledních.*

*Chtěl bych psát básně na život,
na srdce žalem stísněná.
Chtěl bych tě, země, obejmout
holýma rukama.*

I. Václav: *Hvězdné víno*

V takové noci život není nic,
kdy na obloze hrozny hvězd se houpou.
Čas lisuje z nich víno věků stoupou
jež opojuje smutným nečiníc.
Ani ty dálky nejsou bez vinic;
Bůh-Vinař, věřme lidskou vírou skoupou
prochází jimi, v rose když se koupou,
s žebříčkem komet, kosmu kominic.
A každá kapka vína toho svítí
miliardy a miliardy dní.
Ze zrnko víry moc mi nabídni,
slávu a zlato — nebudu chtít vzítí:
Co může tomu svět dát morbidní,
kdo hvězdným vínem dovede se zpítí?
Koncentrační tábor Buchenwald
Svatodušní pondělí 1. P. 1944.

Jiří Koutun: *Nedočkavému*

Přijmi ho když se blíží
Po špičkách k tvému klínu
Svou láskyplnou hlínu
Narovnej sladce v kříži

Vydej mu růst svůj přímý
Svůj loket bezúhonný
Jak ucho bere tóny
Ty noci tak ho přijmi

Do trav a do kopřivy
Jež věčně k slunci civí
Jej zaklej tichošlápka

Ať v jeho listech pálí
Tím co jsme nepoznali
Průhledná čistá kapka

Josef Zahradníček: *Básník*

Kdekdo mu rytmus básně napovídá, i
již umí říci jen on sám,
ač s námi krájí chléb a střída
mu stejně chutná jako nám —

Je zde, je touj i můj, je s námi,
mlčící a jakby stranou —
Čas měří svými hodinami
nášnivce s duší žiolům zaprodanou —

I ty mu napovídáš verše, rytmy
pro jeho velkou báseň příští,
v ní bude proklet nebo oslaven touj čas
jím, který vidí obraz v nesmyslné tříšti,
náš král, nám daný na pospas,
ozařující prudce věci v přítmi —

Josef Vágner: *Kdy přijde den?*

Kdy přijde den —
jenž vyrvé mráкотy z očí mých
a nenávisť lidí spoutá v okovy chladné —
kdo sejme s tváří zlosynů úsměv a smích
a tváří k pokání do prachu kdo padne?

Kdy přijde den —
že ve sklepeních srdcí zasvítí paprsek bílý,
a vyprahlé údy ovláží živý pramen,
tisícům dvanáctá zvoní, tisícům večer se chýlí,
tisíce z propasti volají: Amen ...

Kdy přijde den —
že zdupaná růže rozkvetne v květ nový
a hůl žebráka v žezlo královské promění se,
kdo litici války přiková na kámen ocelový,
když vítěz s Vítězem nesnoubí se!

Kdy přijde den —
že raněné hlavy zacelí balzám skvoucí
a v znavené ruce stařeny vrátí se syn její!
Kdy splatíš, dítě — Lásku nehynoucí,
jasmíny již zvadly — jara pomíjejí ...

Cizí přesvědčení.

Kterýsi pan profesor dějepisu přinesl poznámku, že náboženství je věcí soukromcu. Když na to jeden žák projevil svůj nesouhlas, prohlásil profesor: »Musíme též cítit přesvědčení druhých.«

Ovšem, ale pokud je správné. Nkdo nemůže od nás žádati, abychom ctili blud a omyl. Nevím, zdali by pan profesor ctil moje přesvědčení, kdybych mu do testu psal, že se říše Samova rozpadla v roce 1781. Zděšeně by jej ozdobil tučnou »kulou«, o následcích nemluvě.

Chce-li můj přítel odjet do Prahy a nastoupí do vlaku opačného směru, necítím jeho »přesvědčení«, nýbrž ho upozorním na jeho omyl. To jest mou povinností a ta je tím závažnější, čím osudnější následky může omyl mít.

Musíme proto mluvit a upozorňovat i třebaš i pana profesora. Nebo máme mlčet jen proto, abychom si to u něho »nezkazili«? To by byla zbabělost. Jeho osud nám nesmí být lhostejný. To nám přikazuje láska k bližnímu, jež nebere zřetel na jeho postavení. »In Christo omnes unum sumus.«

Jaké mínění má pan profesor o oněch lidech, kteří byli za první republiky horlivými demokraty, za protektorátu oddanými konfidenty gestapa a nyní chtějí opět být nejevnějšími vlastenci? Což tyto necítí přesvědčení druhého? Cítí je dokonce tak horlivě, že se stávají jeho vyznavači. A přece jsou pro nás odstrašujícím příkladem. Nesmíme být takovými chameleony ani v životě politickém, ani náboženském, neboť tyto zbabělci vlastně žádné přesvědčení nemají, protože s ním takřka obchodují. — Nejsme takoví, proto mluvíme, ale »fortiter in re, suaviter in modo!«

Leo Kuchař.

František Kotb:

Život.

Život národa se podobá proudu vody, jehož každý pás vln představuje jednu generaci. Po poklekní opravdovou myšlenkou zaujatých středověkých fanatiků, kteří nehleděli někdy, a to se jim dnes hřavně vytýká, na prosředek vedoucí k účelu, nastoupila chladnou generaci renaissanční, charakter sická odvrátem od Nadpřirozena. Opětné zvrácení, které následovalo, je vystředáno chladem, postihujícím široké vrstvy rodu osvícenců, chladných strojů lidských, jakoby podle principů pozemské vědy konstruovaných. — Ale žádné z těchto pokolení není *genus purum sui modi*. I ti rozumní, kteří vysřídali ony »méně rozumné«, zbožné, zahrnují do sebe skupinky, které jsou kontra jak už tomu vždy bývá... I náš věk, živící se rmučnou hlínou této země, skrývá v sobě své nepřátele: jedince v samotách, společnosti někdy i obrovské, romantiky v eminentním slova smyslu, jejichž živé píce vydychují tepou vibrující páru, bíle plynoucí ve tmách umrtvení, jež často přihání mechanismus všedních dní jako mýnské kolo vodu. Tito vnitřní nepřátele materialismu rostou den ode dne, protože život je nejlepším příprovovatelem poznání a bolest vede k Bohu. Není to chvilková reakce, filosofický směr, který může být vystřídán jiným, třeba



Dr. Silv. M. Braitto:

Neboj se, stádečko, já jsem přemohl svět

Dívám se jednou na nějaký náboženský průvod. Potácelo se v něm několik stařenek, divných mužů a obstarožných starých panen. Kdosi vedle mne utrousil poznámku: »To to Pán Bůh dopracoval! Jen pár babiček jde za ním.« Jistě i vás kolikrát chtělo zmást pozorování, že je vás málo; a když ne málo, jistě aspoň méně než kolegů a kolegyně, kteří si nelámou hlavy nějakými náboženskými problémy, nebo dokonce si nedávají otázku, které náboženství a které vyznání z mnohých náboženství je pravdivé, že mnoho lidí kolem vás vyznává hesla daleko libivější než jest vážný křesťanský názor na svět. Také někdy se zamyslete nad skutečností, jaké víření hesel, průbojných, někdy průbojněji se tvářících než křesťanství, zachvacuje mládež. Čtete třeba o Rusku, že tam v kostelích, jež jsou svobodně otevřeny náboženství, není viděti mládí, nebo vůbec jen mladších lidí.

Povrchní člověk by to vyjádřil jak onen člověk z davu, který litoval »pánaboha«, jakou to má klientelu, kdo mu zůstal věrný. Máte také zakolísat, zapochybovat o životnosti učení, kterému uniká život, mládí?

Chci vám říci o tom několik slov, nad kterými se, prosím vás, dobře zamyslete. Nejprve, jak mne znáte, symbolickou anekdotu. Přišla prvorozená dcera satanova, Lež, a naříkala si, že byla špatně vybavena do života, že se od ní každý odvrací, jakmile vysloví své jméno. Satan přemýšlel a stvořil bezvadnou masku, stvořil frázi, a tou přioděl svou drahou dceru. Tak se vrátila na svět, potlouká se světem a plní vzorně své poslání. Liší se od lži tím, že mluví kulatě, libivě, takže je přejímána z úst do úst. Dnes žijeme v úplné chumelenici frází. V závějích polopravd. Tím nebezpečnějších, čím více podržují ze skutečné pravdy, protože bludy nejsou nebezpečné tím, co mají nesprávného, nýbrž tím, co si uchovaly správného, co přehnalý. přepjaly, převážily, vyhodily z rovnováhy, z patřičné osy.

Krásná je láska k práci, k vlasti, k lidstvu, ale to nejsou všechno nejvyšší skutečnosti, nýbrž hodnoty dané Bohem, abychom v nich žili, abychom v tom vybudovali království nejvyšší hodnoty, království Boží naprosté pravdy. Ale tato pravda o Boží svrchovanosti žádá si mnohého sebezáporu, potlačení ne toho zdravého v nás, nýbrž sobectví sebelásky, která chce vidět a znát jen sebe a uplatňovat jen sebe.

Ve světle frází, které poletují ohledně smyslu života na základě jakýchkoliv jiných cílů, je křesťanská pravda vždycky nesnadná, závazná až do krajností. Je nesnadná také proto, že se jedná o Boží pravdy. Jako je Bůh sám neproniknutelný, i pravdy o něm jsou plné tajemství. Fráze se k vám přitočí a prozpěvuje vám o zatuchlosti a ztrnulosti dogmat, aby s toužebností a dogmaticností nejzarputilejší prohlašovala neotřesitelné zákony nejenom vědecké, nýbrž i mnohem méně jisté. U lidí, kteří neradi myslí, nebo kteří se bojí domýšletí, nebo prostě které myšlení bolí, vítězí jistě polopravdy, fráze, pravdy přízemní, pravdy lahodící takovému chápání života, v němž

člověk a jeho časné a přízemní touhy mají prvé místo. To je pak nerovný boj křesťanských pravd s frázemi.

Fráze má na pomoc i vědu, totiž některé částečné výsledky vědy. Historie mluví o dějinách Církve, čili o konkrétním křesťanství, jak stojí v životě. Za dva tisíce let se nashromáždí v dějinách mnoho lidských provinění, nedostatků, malosti i ničemnosti. Věda historická to konstatovala. Ano, ale také konstatovala druhou stránku Církve, totiž božskou, přetvářející sílu u těch, kteří se milostí Boží dali přetvářeti. A nebylo jich málo. Věda měla rozlišiti, co všechno si přinesli lidé lidského, a proto ubohého, do Církve a do života. Pavěda ale tropí nvní ponuré kejkle. Zamíchá karty božské s lidskými a ukazuje lidské, místo aby to lidské ponechala lidskému, vydává to za božské, za původní katolické, za produkt katolictví, nebo dokonce křesťanství.

Proto studujte dějiny církevní, studujte životy těch, kteří vzali doslova a vážně Krista i jeho učení a uvidíte, že žili právě z plnosti Církve, ze spojení životního s ní a v ní s Kristem přetvářejícím a posvěcujícím.

Věřte, že ti, kteří nám vytýkají všechny ty lidské chyby a hříchy, nebojí se těch chyb a toho lidského. To je zase jen fráze. Když jsou ti lidé upřímní, ukáží, že se bojí právě toho vznešeného, Kristova nadpřirozeného, onoho božského, že se bojí prvenství božského nad čistě lidským, protože se v nich bouří pýcha, která se zhlédla v možnosti absolutnosti, svrchovanosti člověkovy. Ale všechno, co takto zdůrazňuje svrchovanost člověka vůči myšlence Boží, ukazuje, že když odmítne člověk klanět se Bohu a chce znát jen člověka, nejen že se nestane Bohem, nýbrž klesne pod člověka, že omezuje svobodu všem, kteří nejsou stejného názoru, že se neštítí ani lži, ani násilí nejohovadštějšího. Nacismus je toho nejlepším dokladem. A tento nacismus, zvedající celý národ, strhává jednotlivé členy národa pod němou tvář.

Tak jako dnes nám vytýkají, že nemáme mládeže, tak nám kdysi vytýkali, že nemáme kapitalistů, že katolíci jsou žebráky, že katolické země jsou žebráckými zeměmi, že katolicismus brzdí produktivitu, aby hned naobrátke nás házeli do jednoho pytle s kapitalismem, jakmile se jednou objevila ohavná rozšklebená tvář sobeckého kapitalismu. Ale to nic nevádí, aby místo soukromého kapitalismu se nezavádělo otroctví stejně nebezpečné jako hnusné kapitalismu státního.

Takhle bychom se nikdy nedomluvili. Nechme inkriminací nechme lidí a vezměme křesťanství poctivě. Ovšem je třeba je znát. Nestačí být nadšen pro estetickou stránku křesťanství. Literatura nás nezachrání tak jako nás nezachrání politika a jako nás nezachrání vnější moc. Právě skutečnost, že dnes nic nemáme, že nejsme na výsluní, že křesťanství není v módě, že nemůže zaručiti hmotných výhod, právě to bude za několik let důkazem, přes to, že neumíme dnes dělat propagandu, že nemáme dobrých strhujících řečníků, organizátorů, nebo že máme to vše jen v nepatrné míře a počtu a že přesto všechno čistá myšlenka čistého křesťanství si přece proráží cestu k lidským srdcím, je znamením že křesťanství je sice nadpřirozené, ale ne nepřirozené, a že odpovídá tak lidským touhám a sklonům po absolutním, krásném, věčném a Božím, že všechny tyto touhy a sklony dokonce překonává a předstihuje.

Na křižovatce dějin stojí nepohnutě kříž, zatím co se potácí svět. Po různých oklikách a proradnostech a hořkých zkušenostech vrací se lidstvo vždy zase k tomu, který byl Bohem a chodil mezi námi, by nám přiblížil a dal hodně hmatatelně nejvyšší naplnění a zdokonalení a povýšení člověka a cílů jeho života. Být předvojem tohoto návratu je něco velmi krásného a velkého pro vás, mladé, kteří všichni v sobě nosíte starý sen dobytých světa, a sen o štěstí,

ještě kratším, ale nutnost, slepými dobami považovaná za libůstku. Vždyť naše doba si nyní materialismus jen vyhlává. Žije a tje zdanlivě z posledních tučných zbytků vycpaných, pozlacených hezel. K němým modlám, jakkoli puze-na, již nechodí, leda jen pro forma, ale k Bohu pravému, třebaže prozatím jen ve skrytě... Bůh pak, který vidí ve skrytě, oplátí plnou měrou těmto odkopávaným prorokům dneška, uváží jejich upřímnost, zjevně. Vychováváme se...

Všichni světci jsou geniální praktické života. Nemysleme to jen ve vztahu nadpřirozeném. Svatost se ukazuje především na všech vztazích, k nimž život člověka přivádí. Tam, kde my nejvíce mrháme, ať už je to marnotratnost řeči, statků duchovních, nadání nebo nedomyšlenost práce, vztahů, hrubost a povrchnost k lidem a věcem, tam jsou světci nejdokonalějšími ekonomy. Všechno přetvářejí duchem. V této vyšší stavbě života jsou světci neobyčejně přesnými matematiky a konstruktéry.

Čemu se můžeme od světců především naučit, toť způsob, jak třeba se života dotýkat, abychom jím procházeli se ztrátami co nejmenšími, způsob, jímž se tvoří křesťanský charakter, jímž se dělá pravý tvůrčí život. Je to jejich osobnost, která nám může mnoho říci o věcech každému nejbližších. Není v nich nic fantastického, mátožného, nedomyšleného, nic se u nich neodbývá pod záminkou, že by šlo o věci malé, nepatrné. Jejich osobnost zabírá všechno a dotýká se všeho, z látky života nevyklučují nic, pokud ji neprozkoumali přesně o podrobně se všech stran. Zde můžeme mluvit o životě ve smyslu suverenity: suverenity nade vším, co duch zmohl a ovládá.

Tak kdo byl poražen?

»Spravedlnost zvíťezí. Víme, že Řím patří náměstku Ježíše Krista, Petr jej Satanovi vzal pro Ježíše Krista; pekelné vojsko ho chce zvíťezí Petrovi, aby ho vrátilo Satanovi... Řím byl by těmito nečistými rukama oloupen o Kristovy poklady: a zároveň by jej poskvrnili nádhery své korupce; naplnili by jej kasárnami a divadly: umístili by tam trůn obklopený tajnou policií a vojskem! — Ale Bůh je otcovský. Povstane vítr, který odnese nový trůneček, i to, co na něm bude umístěno i to, co nasázejí kolem, aby zvětšili jeho lesk.« (L. Veillot v roce 1867).

»Pád italské monarchie znamená porážku pro katolickou církev.« (Herold Laski v roce 1946)

Svět bez papeže.

»... To bude situace, obdrhná svět tu před papežstvím. Dnes se tento závěr může zdát upříčeným. Ještě zbývá příliš mnoho křesťanského ducha v národech, na korunách příliš mnoho oděsků bývalého vladářstva křesťanského. Počkejte, až tento zbytek se rozpívne v dechu mluví: obnovění lidstvem znovu otevře arény.« (L. Veillot 1862.) — Je známo, že v koncentračních táborech si SS obnovili zápasu otroků s šelmami — cvičenými psy, jini pak stříleli do terče na nemluvíata: všichni byli plni opovržení pro papeže.

najviac potešenia, je potešením a slukom pre všetkých, ktorí sa s ním stykajú. A teraz pristúpily k tomu nové ťažkosti. Máva veľké bolesti očí. Ba je obava, že by mohol stratiť zrak. No, ako vidno, pozrel sa už i tomuto problému do tváre...

— Nádherne ho vyriešil... Pozvi, Stano, ja som mal pred chvíľou podobné boje, ale som ich prehral... Nemal som toľko sily... Krčovitite som sa držal tej malej iskierky života, čo vo mne bola... Modlil si sa za mňa však? Cítil som každý tvoj vzdych, ako mi uľavil. Ďakujem ti.

— Už ti je lepšie... Len, prosím Ťa, pomodli sa zase ty za Vlada... I on to veľmi potrebuje. Alebo... Najlepšie, keď sa pomodlíme hneď.

Stano a Viktor umkli.

Ich modlitba odchádzala ako veľká posila... možno práve zápasiacemu, azda i padajúcemu bledému študentovi... Vladovi.

3

...bratia! Posilnite sa v Pánovi a v Jeho mohutnej sile. Oblečte sa do vyzbrojenia božieho, aby ste mohli obstáť proti úkladom diablovým; lebo nemáme boja proti telu a krvi, ale proti kniežatám a mocnostiam, proti svetoplúdcom tejto temnosti, proti zlým duchom v popetri. Preto vezmite vystrojenie Božie, aby ste mohli odporovať v deň zlý a dokonali stáť vo všetkom. Stojte teda, opásaní okolo svojich bokov pravdou a oblečení do panciera spravodlivosti, obutí na nohach do holcovosti evanjelia pokoja: ku všetkému berte štít viery, ktorým by ste mohli uhasiť všetky ohnivú strely tohto zlostníka a vezmite prilbu spasenia a meč duchovný (ktorým je slovo Božie). So všetkým modlitbou a prosbou modlite sa každého času v duchu, a pritom bedlite so všetkou vytrvalosťou... (Ef. 6, 10—18).

— Najbližšiu schôdzku máme u Rebríkovcov, -- hučalo Viktorovi v hlave.

Keď tam celý zadychčany dobehol, chlapci už boli pokope.

— Dnes som sa trochu oneskoril, lebo som doma po prvé dôkladnejšie pomáhal. Ba pomohol som aj našej slúžke umyť riad, aby si mohla ísť kúpiť topánky...

— Dobre. Viktor. Ako vidím pekne postupuješ, — prerušil ho Stano. — Aj to ma veľmi potešilo, že už fajčíš len tri cigarety denne.

— Dúfam, že do konca mesiaca s tým úplne skončím.

— A ako ide tvoja bunka? Ty máš, myslím, teraz na starosti rozširovanie tlače medzi študentmi...

— Posledne to už išlo hladko. Len zo začiatku boli veľké ťažkosti. Najťažšie bolo prejsť od futbalu k vážnej práci. Vtedy skoro polovica odpadla.

— Škoda, ale na to sa musí počítať. A teraz? Nájdu sa horliví.

— Áno, bol som až prekvapený. Myslím, že by aj iní mohli skúsiť s malými, ako ja. Dajú sa dobre formovať a majú v sebe mnoho elánu. Ak sa táto energia nezachytí a nevyužije na dobré, tak vyjde nazmar, alebo i na hriech.

— Veľmi správne. Len nikdy nezabudni, že potrebujeme z nich vodcov.

— Ja mám návrh, — ozval sa do toho Vlado. — Mali by sme Viktora prijať za riadneho člena. Za tie dva mesiace vykonal pekny kus práce.

— Áno, i ja som už na to myslel. Viem, že všetci s tým súhlasíte. A iste súhlasí s tým aj dôstojný pán. Škoda len, že nemohol dnes prísť... Dobre. A teraz, čo tu ešte máme... Každý sleduje so svojimi chlapcami pridelenú tlač?

— Hej. Ja som našiel niekoľko dobrých článkov o táborní. To sa nám zide...

— A ináč, nebolo nič zvláštneho?

— Ba. Tu to mám. Práve vo včerajších novinách zaútočil niekto na cirkevné školy.

— Á, veď je to tá stará značka! Tak, kto mu odpovie? Dobre, to stačí. A čo je so sociálnou prácou? To majú Rebríkovci, nie?

— Išlo by to, ale máme málo prostriedkov. A na periferii je hrozná bieda. Úrady nemajú pre našu prácu porozumenia. Už sme dva razy tam boli...

— Tak spravíme sbierku. Vezmeš si to ty so svojou skupinkou, dobre? Potvrdenie dostaneš od pána biskupa. Aj tak musí ísť k nemu delegácia ohľadom nášho tábora a exercícií... No a čo ešte treba? Hm. Nesmieme zabudnúť, že o mesiac usporiadame tlačovú výstavu, potom bude akcia za misie a... Opravdu, čo máte nového vo filmovej sekcii?

— Za krátky čas majú dôjsť nové filmy, vyrobené Katolíckou akciou v zahraničí. Treba urobiť náležitú propagandu...

— A čo ste sa dozvedeli o filme »Čierna tyranía«?

— Ten film je úplne protikatolícky. Ako sme zistili zo zahraničných časopisov, niektorí bis-

kupi vyzvali dokonca veriacich bojkotovať ho. Lebo »falšuje historickú skutočnosť a otvorene útočí proti cirkvi«.

— To je už veľa!

— Musíme niečo robiť. V poslednom čase prišlo aj mnoho nemravných filmov.

— Čo desiatky knazov a horlivcov celé roky stavajú, to vie také kino za dve hodiny zničiť!

— A v takých masách!

— Treba otvorenej demonštrácie — rozhorlil sa najviac Viktor.

— No, no, — prerušil ho Stano, — to si treba dôkladne uvážiť. Ako si predstavujete tú demonštráciu?

— Azda okná vybiť by sme nemali . . .

— Myslím, že ani nie je treba, ale môžeme ten film vypísať.

— Na to treba hodne chlapcov, lebo mnohým ľuďom sa také filmy veľmi páčia.

— Tak päťdesiat chlapcov by sme mohli sohnáť . . .

— Ale potom to neudržíme v tajnosti. A ak sa to prezradí, tí páni sa na to poriadne pripravia . . .

— Chlapci, — povedal napokon Stano. — Možno, že by to nebolo ani tak tragické, keby nás pochytili. Predsa brániť si svoje presvedčenie môžeme.

— Pravdaže! A kto si kúpil lístok, ten má právo nielen tliekať, ale i písať.

— Ten pozor, aby sa niečo pri tom nepoškodilo. Mohli by to zneužiť.

— O to nech sa postará Štefan. Ten má svaly a; na býka dosť, nie aby prípadné gaunerstvá zamedzil.

— Však by som im všetky koštie spočítal. — zasmial sa Štefan a symbolicky vysúkal rukávy.

— Dobré, a teraz do práce. Treba pripraviť verejnosť. Musíme sa postarať, aby naše časopisy protestovali. A v ostatných, aspoň kde sa čo dá . . .

— A ako bude s chlapcami?

— Každý nech si soženie zo svojej bunky niekoľkých spoľahlivých.

— A kto má nejaké hudobné nástroje, ako píšťalky, všelijaké trúbky a písače, nech si len prinesie. Aspoň raz budú slúžiť aj dobrej veci . . .

Najväčšie kino mesta celý týždeň veľkými plakátmi oznamovalo premiéru »historického veľkofilmu« »Čierna tyrania«. A akoby na výsmech serióznym časopisov, ktoré proti filmu protestovali, bolo predstavenie vypredané už niekoľko dní dopredu.

Pravda, ako na každej premiére, boli prítomní aj redaktori popredných časopisov, aby ešte za čerstva napísali posudky do večerných vydaní.

Po titulných obrázkoch nasledovali hneď prvé zábery, ktoré mali diváka uviesť do doby »zriateľského« stredoveku, mučiarní, inkvizície atď.

Všade ticho. Sotva se dalo vydýchnuť od napnutia. Na plátno sa objavila postava kňaza,

ako sa škodoradostne prizera príšernému mučeniu kacírov.

Vtedy Stano pokynul robustnému Štefanovi. Števo flegmaticky priložil prsty k ústam a v zápätí sa ozval prenikavý hvizd. Kino hneď ožilo. So všetkých strán sa ozvaly podobné hvizdy a roztrúsené skupinky študentov začali »pracovať«.

— Fúj! Hanba! Preč s takými filmami! — ozvalo sa so všetkých strán.

Celkom vpredu bol Viktor so svojimi malými, ktorí pri takejto príležitosti rozhodne nechceli zaošťať.

— Dia-bol-ské fil-my bu-de-me boj-ko-to-vať! — kričali, čo im para stačila.

— Ne-dá-me sa u-rá-žať! Ne-dá-me sa u-rá-žať! Žia-da-me ná-pra-vu! — skandovala Vladova skupina.

Na balkóne učni pod Štefanovým vedením neprestali hvizdať. Sám Štefan sa kráľovským zrakom pozeral dookola a s vysúkanými rukávami strichol, či niektorý horlivec nechce aj »lámať«.

V prostriedku svorne pracovali skupinky bratov Rebríkovcov.

— Za na-še pe-nia-ze dá-va-iú nám o-tra-vu! Za na-še pe-nia-ze dá-va-jú nám o-tra-vu!

Obecenstvo od prekvapenia povstávalo a nechánavo dívalo sa dookola. Niekoľkí z nich sa pridali k demonštrantom. Ale to trvalo len niekoľko minút. Potom premietanie prestalo a v tme objavily sa svetelné kužele elektrických lúčov.

— Zradili nás, — zakričal Stano. — Polícia!

O chvíľku sa rozsvietilo a okolo východov sa skutočne zaleskly helmy policajtov.

Sieň sa rýchlo vyprázdnila a ostali tam len policajti s demonštrujúcimi študentmi.

— Kto to všetko nastrojil? spýtal sa komisár.

— Ja! — vystúpil Stano.

— Máte nejaký preukaz?

— Áno, tu je študentská legitimácia.

— Hm, hm. A kto vás nahovoril na takú hlúposť?

— Nik. Pokladali sme si to za svoju povinnosť.

— Ták? To je ale dobré! Máte sa radšej učiť. Počkajte, hneď to oznámim vášmu pánu riaditeľovi.

Pán komisár zistil si všetky údaje a odišiel k telefonu. O chvíľku sa už rozprával s riaditeľom gymnázia.

— . . . že sám na to prišiel. Ale to bolo odborné organizované. Ešte dobre, že nás zavčasu upovedomili. Čo mám s nimi robiť? . . . Nie, radšej ich potrestajte vy . . . Že ako sa volajú? Ten, čo ich viedol . . . akýsi Stano . . . zo septímy . . . Ako? Najlepší žiak na ústave? Dobré, veď tu máme aj druhých . . . Zo sexty nejaký Vladimír . . . Čo? Aj to je jeden z najlepších? . . . Hrom do toho! To už nechápem. Hm a Viktor? Ten nie? Výborne, on si to odnesie . . .

— Hm, hm, — šomral si pán komisár pod nos, keď sa vrátil k študentom.

— Kto vám kúpil lístky? — opýtal sa potom najbližšieho.

— Nik, sami.

— Ved ste z filmu nič nevideli, načo ste tedy platili...

— Chceli sme protestovať proti takým urážkam.

— A čo, keď vás zavriem?

— Nemôžete. Nič sme nepoškodili.

— A ak vás predsa zavriem?

— Budeme radi, — ozval sa Viktor. — Aspoň to vyvolá v meste väčšiu ozvenu.

— Hrom do toho! No počkaj, ale na teba si posvietim. Ty si lajdák v škole a chodíš demonštrovať. Tak. Ostatných môžete pustiť. Tohto odvediete, pôjde so mnou. Počkaj, otec ti naloží!

— To je nie ani tak zle, — zašomral veselo. — Teda chlapci, do videnia! Príďte večer ku mne, pohovoríme si...

Pán továrnik čítal práve nejaké výkazy, keď vbehla slúžka, celá prestrašená.

— Ráčite vedieť, kto prišiel? Policajt!

Pán továrnik potiahol si len z cigary a zamrmlal.

— Hm, zase ten chlapec niečo vyviedol... Koľko treba platiť?

— Neviem, ale aj mladého pána priviedol.

— Čo? Viktora? A čo ste to nepovedali hneď? Pán továrnik odhodil cigaru a vkročil do predizby.

— Viktor, prepána, čo si to urobil?

— Demonštroval, odpovedal zaňho policajt. Pán továrnik sa lepšie prizrel na policajta.

— Demonštroval? — A odľúkol si. — Ale mi odľahlo.

— Proti filmu »Čierna tyrania«.

— Tak? A či aj kričal?

— A ešte akol! Aj pískal! Bola tam ešte celá kopa študentov.

— To je celkom zaujímavé. A poriadne pískal?

— To iste!

— Neviete, prečo demonštrovali...

— Vraj ich ten film uráža. Ale myslím, že sa im nechcelo učiť... Lebo, ako sme sa informovali, aj váš syn je v škole akýsi...

— No, nechajme to pán... hm... pán kolega. Čo tam učenie! Ale že demonštroval? To je neuveriteľné!

— Predsa som to sám videl...

— Tak? No, to ma teší... Teda môj Viktor demonštroval? Bude z neho nič... On sa vie postaviť...

— Ako? A vás to ešte teší?

— No veď... viete... Nemusíte to zle vysvetľovať... Ale to sa mi páči.

— Tak?

— Hej, viete, tie filmy... Aj ja som už o tom rozmýšľal. Sem chodia kadejaké filmy. V tom by sa mal tiež poriadok spraviť.

— Ale toto!

— Ja... odpusťte, pán... kolega. Od radosti skoro by som zabudol. Tu... nejaký ten peniaz... Za to, že ste se tak dobre starali o môjho syna. Ale nemusíte o tom hovoriť...

Policajt zmenil hneď tón, keď uzrel bankovky, a uklonil sa.

— Úctivá poklona... A ak bude treba, som aj nabudúce ochotný...

Až po demonštrácii si začal Stano uvedomovať, aké veľké riziko to bolo. Zdalo sa mu, že len božie riadenie zabránilo, aby sa celá vec nezvrhla. Veď ľudia, ktorí sa pripojili na ich stranu, ale nepodliehali ich disciplíne, mohli urobiť značné výtržnosti, alebo zdemolovať zariadenie. A to by nebol zamedzil ani Štefan.

Ešte horšia bola druhá možnosť. Čo, keby študenti nestačili na toľké obecenstvo a demonštrácia by vyvolala len ovácie pre film?

Ba aj takto. Ozvena v meste mohla byť pre kino dobrou reklamou. Predsa každý si chce pozrieť film, proti ktorému sa demonštruje.

Ale márne to vysvetľoval večer Viktorovi. Ten bol veľmi nadšený a každému ukazoval večerné vydania novín.

— Stano, predsa sme vyhrali! Ešte aj politické denníky sa nás zastaly. Pozri len tieto nadpisy! »Študenti si bránia svoje«, »Kde je cenzúra?«, »Tak sa má demonštrovať«, »Či je zakázané v kine písať?«, »Filmová otázka u nás«...

— Možno máš pravdu. Som zvedavý, čo na to povie dôstojný pán profesor. Aj jemu si telefonoval, nie?

— Už je i tu. Nepočuješ, ako je tam veselo? To sa on dal do kompánie s Rebríkovcami.

Chlapci vstúpili. Po otvorení schôdzky začal hneď pán profesor.

— Chlapci, pán riaditeľ ma vlastne poveril, aby som vás v škole potrestal. Práve idem od neho. Ale ja to nemôžem urobiť. Práve naopak. Veľmi som sa potešil, keď som o tom počul. Je pravda, že spôsob je dosť zvláštny a ťažko usúdiť, či najvhodnejší. Ale úmysel bol dobrý. Áno, ja som už dávno čakal, či sa skutočne nikto nenajde, kto by sa verejne postavil proti zhubným výčinom moderných prúdov či už v tlači, rozhlase alebo filme. Či sa toľko katolíkov môže chladne pozerať, ako tisícky odpadávajú a hynú úplne bezmocne, len preto, že sú oni málo pozorní? Ba dokonca vlastnými peniazmi platia zbrane a jed proti sebe samým. Sám Spasiteľ nám ukázal, čo všetko treba urobiť, ak ide o dušu. Aj my musíme siahnuť ku každému dovolenému prostriedku.

Vás tiež len horlivosť nadchla a postarali ste sa, aby sa demonštrácia nezvrhla na obyčajnú rabovačku. Preto nemôžem proti vášmu kroku nič namietať, len vás prosím, aby ste sa pri podobných podnikoch poradili najprv so mnou alebo s iným duchovným.

Napokon chcem vás upozorniť aj na protivnú stránku. Tí sú veľmi nahnevaní. Viete napríklad, že ani v našej škole nie sú všetci profesori veriaci...

Najbližiu hodinu začal mladý profesor pre-

berať stredovek. Spomínal mučiarnu, väzenie, cirkev, brojacu proti pokroku, inkvizíciu, hlboké poddanstvo, vládu kňazov a mníchov, zatvrdilú nenávisť proti každej vede a umeniu.

Vtedy sa prihlásil Vlado.

— Pán profesor, myslíte, že nenávisť proti umeniu?

— Tak som to povedal? No, vtedajšie cirkevné umenie nebolo tak Hej... Máme niekoľko svätých obrázkov a sošiek.

— Pán profesor, myslím, že ani s vedou »nebolo to tak zle«...

— Tak? A ako ste na to prišli?

— Pán profesor, ja sa trochu zaoberám prírodopisom a filozofiou. Chodievam do univerzitnej knižnice. A tam sú celé siene vedeckých diel stredovekých učencov, aké i podľa náhľadu tamojšieho pána univerzitného profesora nevytvoril s takou dôkladnosťou a v takom rozsahu nijaký iný vek. Ba dokonca tvrdil, že len stredoveku — ba priamo cirkvi — môžeme ďakovať, že máme dnes univerzity a ostatné školstvo.

— No, teda... Viete, chlapci... Ako to kto berie. To je jeho súkromná mienka. A potom ten pán profesor je už trochu starší človek — pravda — i jeho názory sú už trochu... prekonané.

— Asi sa ráčite mylíť, pán profesor. K nemu chodia učitelia aj zo zahraničia. A keď mal narodeniny, prišli k nemu delegáti a vedci skoro všetkých univerzít a vedeckých ústavov.

— Dobre, dobre. Starší páni si potrpia na to. Ostatne, vy máte vždy nejaké námietky. Dúfam, že už tie mučiarny nechcete do vrečka schovať, vznešený pán vedec.

Zdalo sa, že profesor na niečo mieri. Vlado trochu rozmýšľal, ale hneď reagoval:

— Ba chcel som.

Profesor sa usmial.

— To ste si mali pozrieť historický film »Čierna tyrania« — hovoril pomaly s dôrazom.

— Boli by ste sa presvedčili, že mám pravdu.

V triede ostalo ticho.

— Bol som na ňom.

Profesor oživil. Vidieť, že vie niečo a že chce niečo.

— Vidíte, to ma teší, že máte záujem...

— Ale som musel po prvej polovici odísť.

— Veď počul som, — znie výsmešný hlas, — že nejaké hudobné talenty si nemalý kde ľadiť písňalky.

— Pán profesor, prosím, aj... ja som pískal.

— Ták? Aj vy ste pískali? To je milé od vás. Hej, hej. Takých pánov už dávno hľadám. Kto bol ešte taký milý?

— Ja, — prihlásil sa Viktor.

— Hej? A vy ste tiež pískali?

— Ako mi para stačila. — usmial sa Viktor drže.

— Tak, tak. To je ozaj milé. Páni sextáni chodia demonštrovať. Hneď sa presvedčím, či ste boli tak horliví aj v dejepise. Môžete začať, čo sme mali na úlohu.

To je finiš. Zakončenie, ktoré účinne rozrieši každý spor profesora a žiaka.

Vlado si soslial trochu myšlienky, potom zvučným hlasom a s celou svojou energiou dal sa do vysvetľovania prebratých udalostí, a to tak krásne dôkladne, ako to len on v triede vedel.

— Stačí, — prerušil po chvíli profesor. — Vidím, že vaša úroveň v dejepise neklesla. To je milé. To sa mi predsa len páči. A teraz bude nám pokračovať druhý pán revolucionár, — usmial sa profesor.

Ale Viktor na všeobecný úžas vstal a potrel si ruky, čo bolo uňho obvyklé len v tých veľmi zriedkavých prípadoch, keď odpoveď dobre ovládal.

A potom už i spustil. Žiaci natiahli krky, aby ho lepšie videli a profesor sa veľmi zadivil, keď počul od Viktora tak súvislú odpoveď.

— Hm, hm. Čudné. Ale páči sa mi to. Vidím že dokážete všeličo, keď máte vôľu. Teraz by som ešte rád počul niečo z predošlých úloh. — usmial sa zase profesor, keď videl jeho rozpaký.

— Pán profesor, to neviem.

— Tak? Neviete? Azda vám to pri tom hvízdaní uniklo z hlavy?

— Nie! To som vôbec nevedel ani predtým.

— Výborne. A smiem vedieť, pán revolucionár, prečo?

— Predtým som sa ešte neučil... Vtedy

— No? Vtedy...?

— Vtedy... vtedy Ale veď to každý vedel, že sa neučím.

— Tak? Veľmi milé. A teraz sa už učíte? Hm, hm. Myslím, že to bude trošičku neskoro. O krátky čas máme konferenciu... a... To bude smutné, keď budem musieť oznámiť, že jeden pán nerád kuká do knižky. On si radšej zahvízda. Veď si to hneď poznačím. To je celkom nedostatočné.

Koniec.

To sa dalo konečne očakávať.

Viktor si sadol. Ale len tak vrelo v ňom. Že ho posadil, to nebolo nič nového. Chcel to síce ešte do konferencie vytiahnuť, ale čo sa dá robiť? Teraz to už ťažko pôjde. No najviac píchaly ho tie ironické poznámky, pri ktorých z úcty k profesorovi vypukal v triede smiech. A keď sa mu raz zahniezdila taká nálada, ťažko ju už bolo vyhodiť.

Keď vyšiel po vyučovaní zo školy, ešte stále bol zavalený chmúrnymi myšlienkami. Ba pocítil aj akési výčitky. Stále mu zvonily v uchu Stanove slová.

— Apoštolát potrebuje vybraných ľudí. Každý musí dať maximum. Do konferencie to vytiahneš, však? A na konci roku budeš vyznamenaný. Máš na to predsa schopnosti! A celkom ináč môže v triede pracovať prvý žiak, ako priemerný. Pozri, všetci v našom užšom krúžku sú vyznamenaní...

To Viktora škrelo. A bol by rozmýšľal ešte ďalej, keby nebol zachytil zrazu niekoľko ušti-

pačných poznámok. Ale to neplatilo jemu. To bolo pre Vlada, ktorý kráčal vpredu a rozprával sa s niekoľkými študentmi. Aj on ich iste počul, ale nedal to na seba poznať, alebo len žartom usiloval sa im ubrániť.

Vtom priletelo zozadu hrozné slovo: zradca!

Na toto sa už Vlado zastavil. Obrátil sa a vrhol na študentov vzdu vyčítavý pohľad.

Aj Viktora to pichlo. Rozpamätal sa na Stanov pohľad, ktorý sa mu tak vryl do mysle. Potom bez rozmyšľania priskočil k študentovi, ktorý sa chcel vyhnúť Vladovmu pohľadu a tváril sa, ako by z mesiaca spadol.

— Ty si to bol! — skríkol Viktor.

— No a?

— Odvolaj to!

— Nemám čo odvolávať.

— Ty, počuj. — reval už Viktor celkom rozúrený. — Zmlátim ňa ako pšenicu!

— Čo? Ty? — zasmial sa študent, lebo bol o pol hlavy vyšší.

Viktor odhodil aktovku a už boli obaja v kľbku. Ale študent sa preráľal. Viktor bol tak rozúrený, že telesná prevaha nepomohla. A kamaráti mu tiež nemohli pomôcť, lebo bola tam lmeď celá kopa iných študentov a tí by zamiedzili každú surovosť. Tak sa stalo, že o chvíľu kľáčal Viktor v prachu na protivníkovi a kričal.

— Tak neodvoláš?

Ale študent mlčal. Viktor ho ešte raz pritisol a s opovržením vstal.

— Zbabelec, zpoza chrbta vieš vykrikovať!

Oprášil sa a pristúpil k Vladovi, ktorý sa márne usiloval zabrániť bitke.

Chvíľku kráčali mlčky vedľa seba. Až keď boli úplne sami, začal Vlado.

— Nemal si to urobiť, Viktor.

— Máš pravdu. Ale aspoň ti to už viac nepovie.

— Mám dojem, že sa mylíš.

— Tak? Ale potom povedz, prečo si tí chlapi vždy teba vyberú.

— Vieš, Viktor, to je dlhá a ťažká história. Nerád o nej hovorím, ale rozhodol som sa, že ňe predsa niečo z toho poviem. Viem, že ty mi porozumieš, veď máme mnoho podobného na svojich osudoch...

Chlapei si sadli na lavičku a Vlado sa začal prehŕňať v bôľnych spomienkach.

*

Na Viktora veľmi zapôsobila tento rozhovor. A keď sa rozlúčili, musel zase len rozmyšľať. Je pravda, že mnohé veci neboly pre Viktora ani natoľko nové, ale ich dosah až teraz pochopil. V duši sa mu pomaly vytváral ucelený obraz toho tajomného pochôpu, ktorému dosiaľ málo rozumel. Obraz milosti.

Veľká milosť je mať katolíckych rodičov a katolícku výchovu. Málokto si ju uvedomuje. Ale či nie je ešte väčšia, nájsť pravú cestu, keď to prvé chýba?

Aj Vladov otec odmietal zásadne všetko, čo

bolo katolícke. Vlado by bol dnes azda tiež taký, keby nebolo jedného horlivého apoštola tlače, ktorý raz zavítal k nim.

Celkom obyčajný, pokorný, ale vytrvalý, drobný pracovník, ktorý v tichosti zasväcuje celý svoj život veľkému ideálu bez toho, že by čakal odmenu. Mnoho je takých, ale pretože nerobia pro seba reklámu, málokto vie o ich zásluhách. Práve preto sú najčastejším nástrojom veľkých milostí...

Viktor ani nemyslel, že mal už dávno obedovať. Pred jeho duševným zrakom rysovaly sa veľmi výrazne obrazy Vladovho života a utrpenia.

Spor Vladovho otca s tlačovým horliteľom. Vlado, ako desaťročné decko, dychtivo to pozoruje zpoza privretých dvier. Napokon predse najlacnejšia kniha letí pod posteľ.

Vlado v noci potichu vstáva. Lezie pod posteľ, vytiahne knihu a hltavo ju číta na zemi pri malej sviečke.

Otvára sa mu nový svet. Jedného dňa dodáva si smelosti a predstupuje pred otca.

— Otecko, ja nemôžem takto ďalej ostať. Musím sa stať katolíkom.

Otec vyvalí oči a nechápavo pozrie naň.

— Čo ňa napadá! Stratil si rozum?

— Nie, ale presvedčil som sa, že naše názory sú bludné...

Nie je to smiešne? Nie je to vtip? Komédia? Cha-cha-cha! Nebol by to dobrý obrázok do humoristického časopisu?

Desaťročné decko v krátkych nohavičkách by sa celkom strácalo pri vysokom mužovi. A pod tým titulok: »Otecko, ja nemôžem takto ďalej ostať. Musím sa stať katolíkom!«

A je to možné, že kniha natoľko zapôsobila? Veď nebola nejaká mimoriadna! A iní prečítali stovky kníh... A kde je výsledok?

Nie! To bola milosť. Vladova duša bola vtedy celkom čistá, nevinná. Bez predsudkov, ba vlastne bez všetkých vedomostí. Otvorená pre milosť...

Druhý obraz.

Vysvetľovanie, vyučovanie, potom hnev, krik, hrozby, bitky, zúrivosť. A čudné. Vlada to nemôže presvedčiť. Práve naopak. Zoceľuje ho, a on sa len modlí a trvá na svojom. Napokon po jednej scéne ho vyhodia z domu a otec zakričí:

— Prac sa a pamätaj, že kým neprídeš k rozumu, nebudeš mojím synom!

Vlado sa stáva sirotou.

Teraz sa striedajú obrazy veľmi rýchlo.

Nekonečne dlhá cesta. Pre desaťročné decko je to hotová kalvária. Hlad, zima, nocovanie na cestách. Príchod do veľkomesta. Žobranie...

Stojí pred dverami a váha. Nemôže sa rozhodnúť zabúchať. Začuje nejaký krik... Už sa strhne a uteká nastrašený preč.

Áno, aj teraz chodievá sbierať na rozličné ciele. Ale pre druhých. Pre seba, to nevedel. Mal úzkostlivý strach, že si prisúdi viac, ako je spravodlivé. Veru ľahšie je dávať ako prijímať.

(Pokračovanie prístě.)

Epigramy

Sokrates

Lidé mne z bezbožnosti viní,
já daimoniu naslouchám.
Že nevím nic — snad vědí jiní —
to jediné za jisté mám.

Mlč! Víme vše — to třeba hlásat —
viz atomové vědy ruch!
Zdravotních pouze dbáme zásad
a těch, jež zlý nám vnuká duch.

Antisthenes

Vlastnictvím pravým člověka je ctnost.
Co těší, není dobro, není zlo, co bolí.
Jen ten je oskudku zralý pro moudrost,
kdo žákem svým chce být, i když ho ztluču
holí.

Seneca

Cato je můj vzor. Jen zkus mu dát pár
facek:
neotřesný zůstane, aniž by píp'.
Mudrce jen mudrc urazí, ne klacek.
Mudrc facky nedává, v tom je ten otip.

Philo Judaeus

Vzlétám do nadhvězdné výše.
Žid jsem, Platona mám rád.
Řek jsem, držím na Mojžíše,
povoláním diplomat.

Cato.

Novinářské legitimace, prosím

(Copyright výhradně by „Úsvit“, reportáž v mukách
dopisovatele Molybdéna.)

Co se nyní dozvíte, je na reportáž sice zastaralé. myslím totiž, že od oné události unikl SNB větší počet šmelinářů, ale takováhle událost se nesmí rozhodně nechat bez povšimnutí. Reportér, tak se vám budu nyní představovat, přišel na kolbiště bohužel teprve půl hodiny před začátkem. Řečený Typos se nachází v pasáži, která byla už tak „narvaná“, takže budila dojem, že se tam rozdávají nylonové punčochy. O sále již neohci ani mluvit. Má maličkost se ještě s dvěma kamarády v mžiku pravého oka dohodla, že se musí dostat skrze tu hrůznou hradbu zimníků, deštníků a jiných zbraní jak bodných, tak sečných. Byl to vrchol válečnického umění prodrat se touto překážkou. Chcete-li zkusit něco podobného, nemohu vám v tom zabránit, ale vřele vás od podobných počinů odrazuji. U mne to odnesly dva knoflíky, vytržené i s masem, a mého společníka ½ m² vytrženého gumáku. Při ztečení této překážky jsme byli nuceni použít několika podlých úskoků, jako: „Tak mě pusťte, za pět minut mám přednášku“, nebo „Hrome, jdu do soukromého bytu, máme tam křtiny“. Ovšem nyní před námi vyvstal obrovský problém, jak se dostat do sálu. Nepomohlo ani omdlít, ani před vchodem rozbít tři smradlavé bombičky. Místní četa Cerberů byla neúplatná a nepřemluvitelná. Znechuceně jsme se obrátili a mínili odejít, ale před námi zase vyvstala taková masa lidí, že jsem se na smrt polekal. Naše námahy a strasti byly však korunovány kýženým výsledkem. Dostali jsme se na balkon.

Oh, sladká muka Tantalova, oproti těmhle útrapám balkonovým. Celý balkon je normalisován asi pro 100 lidí. Teď jich tady bylo, no prostě nemohu říci. Kdybych napsal 10 tisíc, tak mně nikdo nebude věřit, a když napíši 500, tak nevyvolám žádoucí účinek. Ať jich tam bylo kolik chtělo, bylo tam minimálně 500 R

nad nulou a vydržet tam bylo vytrvalostí předčící tři marathony běžené za sebou. Když jsem tam stál sevršen svěrákem rozvášněných davů, pojal jsem záměr uprchnouti. Nebylo tak lehké, právě když jsem se dostal směrem ke dveřím o 2 couly a 3 palce, jako na zavolanou zde omdlela (skutečně) jakási slečna. Dělaljíce pohotové Samaritány, dostali jsme se na čerstvé povětrí. Ti šťastlivci, kteří se nedostali dovnitř, se na nás sesypali jako sršáni na med vyzvídajícíce, co se tam dole děje. Neřekli jsme jim ani slova, jelikož jsme jedinému nerozuměli.

I pojali jsme záměr udělat si legraci z dobrých či nedobrych občanů, toužících uslyšet alespoň vrzot typosových židli. Postavili jsme se ke dveřím, které vedly ke schodišti do soukromých bytů a budily dojem, že jdou do útroh samé diskuse. Třetí muž z naší party dělal prostého civilistu a bouřlivě se dožadoval vstupu do svrchu řečených vrat. A my, vztáhnuvše paže do obranné políce, halasně jsme mu domlouvali: „Vstup pouze na novinářské legitimace.“ Ihned se před námi skupil houf lidí, kteří rádi poslouchají hádky a kteří by také rádi na zakázanou novinářskou galerii. A tak na nás dorážejíce a ukazujícíce legitimace od Svazu přátel voňavých mýdel a jiných institucí, blahosklonně jsme pokynuli: „Tak běžte, ale potichu.“ Tu vletěli na schody a poletujícíce od IV. poschodí do suterénu, bušili na každé dveře pídíce po příslušném „vlezu“. Víc než, Žurnalisté by chtěli být asi sami, jsme jim nemohli s pokrčení ramen říci. Horší však bylo, když k nám sotva dýšící přiběhla neznámá paní v kožichu a rozčilovala se: „Můj manžel má novinářskou, tak nás tam pusťte!“ Další osudy a referát o průběhu diskuse vám už neřeknu, poněvadž jsem v tom okamžiku opustil s věrnými přáteli pasáž i přilehlé okolí.

Jindy a nyní

Chcete vědět, jakým si přál vidět svého studenta na ulici profesor před padesáti lety? Slyšte tedy: »Po ulici mravně a počestně vykračuj, neloudaje se, což svědčí o lenivosti, ani rychle běže, jako by tě někdo honil, což je známkou lehké mysli, aniž těkavě na vše strany zevluje. Kráčeje zpřímá neposkakuj jako tajtrlík, neklaf tělem jako stařec, neklesej do kolen, neházej kolem sebe rukama, aniž stále vzad na sebe se ohlížeš. V chůzi a v celém vystupování nebudiž nic nuceného, ani strojeného. Zrak nebudiž nejistý, kosý, sem tam těkající a kdo ví, nač utkvělý, ale vážný a vždy k tomu, koho zdravíš, přímo obrácený. Líce neměj vypoulené, ústa otevřená, vyšpulená nebo silně zatátá, nýbrž rty mírně se dotýkajícími zavírej ústa. Šíjí rovnou měj, nekloně ji na jednu stranu; ramena buďte stejně zvyšena. Kdekdo rád pohlíží na mladíka, jenž tělo zpřímá, hlavu vzhůru nese a pružně, lehce vykračuje. Rukama nehrej, to jest ani jimi v hlavě se neškrab, ani v uších, ani v chřípích nedloubej, ani nic podobného nejapného nedělej. Klobouk má seděti vpředu hlavy, nikoli se strany. Při smekání běže se klobouk za okraj přední strany, nikoli za vrch nebo vzadu, nazdvihne se do výše a pohybuje se jím obloukem až ke kolenu; při tom hledím na osobu, již zdravím, a nemám druhou ruku v kapse.« (J. Ježek, Student. B. Stýblo, Praha 1895.)

Já bych také byl tu a tam v pokušení napsat, jak se má student chovat na ulici, ale raději to nepíši. Ne, že bych se bál, aby to za padesát let nebylo k smíchu (za padesát let už mne tu nebude), ale bojím se, aby to nebylo k smíchu už teď. Tedy aspoň malý komentářík. Dnešní student se po ulici buď loudá nebo běží. Oboje by tedy svědčilo jak o lenivosti, tak o lehké mysli. Jako tajtrlík neposkakuje, ale marathonským tempem dobíhá tramvaj. Jako stařec tělem neklátí, ale kope do všeho, co se mu do cesty namane, ať kus dřeva, chuchvalec papíru nebo kámen. Vzad na sebe se neohlíží, ale hledí vpřed a pokřikuje na kamarády a kamarádky. Zrak jeho není nejistý ani kosý, ale blaseovaný, není-li drzý. Ke zdravěné osobě obrácen není, poněvadž student žádnou osobu nezdraví. Líce nemá vypoulené, to se nemůže říci, leda když dojídá svou snídani. S otevřenými ústy nechodí, neboť to je známka naivního úžasů — a moderní student nad ničím nežasne, ani sám nad sebou ne. Ústa vyšpulená mívá, neboť si pohvizduje. Zatáté rty také mívá, ale jen ve škole, když je vyvolán, jinak rty mírně se dotýkajícími zavírá ústa, pokud ovšem není zaměstnán jídlem, kouřením, řevem nebo hvízdáním. Šíjí má rovnou, ramena stejnoměrně vycpána — ale to už je věc krejčího. Pružně a lehce si vykračuje, když jde ze školy. Jinak kráčí loudavě. V hlavě se neškrabe, v uších ani v chřípích se ne-

dloubá — totiž na ulici ne — neboť co by pak dělал se škole? Klobouk mu nesedí vpředu hlavy ani se strany, neboť žádný nemá. Je-li mu zima na hlavu, vypůjčí si od sestry »bonbonek«. A má-li výjimečně na hlavě nějakou pokrývku, nenadzvedá ji do výše ani jí nepohybuje obloukem ke kolenu, nýbrž mírně do té pokrývky drbne, na osobu zdravenou tuze nehledě, a ruku v kapse máje.

Tak vidíte, že je to k smíchu. Ano, neboť kdyby to nebylo k smíchu, bylo by to k pláči. Jindy a nyní.



Kvetla v noci a teď nám opadává. Divadla jsou prázdná, na koncerty nikdo nechodí, obrazy se neprodávají a grafika také ne, knihkupci naříkají, že jim knihy zůstávají v krámě.

Zato lihoviny jdou na odbyt, v noci ruší opilci a v novinách je mnoho stížností na opilost a nemravný život mládeže. Pořadatelé tanečních zábav si přijdou vždycky na své.

Z konservatoře. V hodině hudební nauky vyvolal profesor jednu posluchačku a ptá se: »Slečno XY, jak vypadá „nota celá“?« Slečna zřejmě překvapena, že »zase ona«, vyhrkne: »Nota celá má prázdné břicho.«



Terezie Brzková a Nataša Tánková opět společně před kamerou.

Nezapomenutelná herecká dvojice, která vytvořila stěžejní úlohu babičky a Barunky v Čáповě filmu »Babička«, setkává se po letech v novém Vávrově filmu »Předtucha«. Je to Terezie Brzková, která v »Předtuše« zahraje hospodyni Cilku, a Nataša Tánková v úloze Jarmily. Z »malé Nataši« vyrostla za několik let co jsme ji neviděli půvabná dívka, která má pevnou vůli stát se dobrou herečkou.

Nataša Tánková v Praze.

Před sedmi lety se o ní psalo jako o neskonale líbezně žabce s výraznými očima, která podala tak dokonalý herecký výkon v Čáповě filmu »Babička«, kde zahrála se stoprocentním úspěchem malou Barunku. Tehdy stála před filmovou kamerou útlá, tichá, vnímavá a uvedla se svou první rolí tak skvěle, jako málokterá herečka. Pak si ještě zahrála v »Preludiu« a odstěhovala se se svými rodiči na Slovensko, kam byl její otec přeložen. Uplynulo šest let, Natašu bylo vidět v Praze málokdy, ale nezapomnělo se na ni. Když ji pozval nyní režisér Vávra do Prahy, aby vytvořila zajímavou postavu dospívající studentky ve filmu »Předtucha«, nemohl Natašu nikdo poznat. Tak se vžila do našich představ její dětská Barunka, která nestárne ani ve filmu, ani v románu Boženy Němcové. Nataša Tánková sice také nestárne, dospívá však, rovyřstává a je dnes půvabnou dívkou, takřka na dvádání. Chodí do sexty trenčinského gymnasia a je z ní samostatná s'ečna, která již nepotřebuje, aby ji maminka vodila do atelierů za ruku. Studuje ráda, ale přiznává se, že se nejvíc těší, až vstoupí po maturitě na dramatickou konservatoř. Její nadání a přirozený herecký projev slibují, že tam bude asi její pravé místo.

Siréna.

Román M. Majerové »Siréna« vznikl na Kladně, kam přišla autorka s rodiči jako šestileté děvčátko z předválečné Prahy. Na Kladně byla svědkem heroického období, velké hornické stávkky, která pochopitelně ve vnímavé dětské duši zanechala nehlubší dojem. Šlo tehdy o všeobecnou hornickou stávkku v celém Rakousku, ale kladenští v ní



Nataša Tánková a Terezie Brzková setkávají se opět po šesti letech před kamerou nového filmu rež. Ot. Vávry: »Předtucha«.

Pozoruhodný záběr výrazné herecké tváře Marie Vášové, hrající čelnou roli v revoluční elegii rež. K. Steklého »Siréna«.

Záběr z natáčení psychologického dramatu »Mrtvý mezi živými« Vpravo kameraman P. Rovný s režisérem B. Zemanem. (Foto V. Rosegnal.)

vydrželi nejdéle: od ledna do května vytrvali v odporu. Stávka měla ovšem ráz sociálního boje, ale byli v ní prvky nacionální, které stávkujícím sjednávaly sympatie u všech vrstev národa. Ochromila všecken život i v Praze: omezovalo se užívání plynu, vypínal se elektrický proud a na jednu osobu připadal jen čtvrt kilogramu uhlí. Tehdy přijel na Kladno profesor Masaryk, který se postavil za stávkující horníky a pronesl k nim krásnou řeč, osvětlující jasně jejich spravedlivé požadavky; zato mu byli horníci osobními strážci na cestě k nádraží, neboť to bylo v době hilsneriády, kdy byl Masaryk vystaven útokům poštvaných maloměstáků. — Marie Majerová studovala hornický život zblízka, pročítala archivní zápisy, sfárala s horníky několikrát pod zem a stýkala se s nimi po celou dobu kladenského pobytu, takže zachytila věrojatně dobu v jejích historických obrysech.

Jak se dělají filmové „podvody“?

Co je to zadní projekce? Sedíte v biografu a díváte se na scénu, odehrávající se v železničním vagonu. Za oknem ubíhá krajina proletí řídký les, kmitem oka se míhají telegrafní sloupy. Jste přesvědčeni, že vlak je v prudké jízdě — a to je právě zadní projekce. V atelieru na Barrandově stojí železniční vagon — ovšem nepravý železniční vagon — postavený jen ze tří stran — a v něm St. Neumann a K. Höger v úlohách poštovních zaměstnanců, třídí zásilky. Je to scéna pro film »Mrtvý mezi živými«, který tu režíruje B. Zeman. Okny poštovního vagonu vidíme ubíhat krajinu: ve skutečnosti je dva — tři metry od okna projekční plátno, za nímž vrčí promítačka, vysílající pohyblivý obraz. Před reflektory, osvětlujícími scénu, stojí dva pomocníci, kteří v pravidelných intervalech kmitají pravitky před světlem: to jsou telegrafní tyče. Když se vlak zastavuje, naráží na sebe vagony setrvačností pohybu: a ten clounavý pohyb vytvářejí opět dva lidé, kteří vagonem, každý na jednom konci, vagonem, stojícím na púlkulaté základně, kymácejí. Potom otevře pan Höger okno a rázem pronikne dovnitř prudký vítr, který rozhází dopisy na stole: a tento prudký vítr byl způsoben elektrickým větrákem, skrytým pod oknem.

Filmování, spojené s nebezpečím.

(Reportáž z místa natáčení.)

Děj nového českého filmu „Siréna“, který natáčí režisér K. Steklý v těchto dnech, odehrává se na Kladně se od roce 1889, ale černé Kladno se od těch dob příliš nezměnilo. Haldy jsou věčně stejné, kouřící a propadající se, doly se změnilý jen pranepatrně a sídlo pověstného uhlobarona t. zv. „Bachrovna“ stojí dosud na Hajnově třídě téměř v nezměněném stavu. Pro filmaře nebylo žádným problémem upravit vlnu přesně podle dochovalých snímků a výhled na moderní vily za „Bachrovnu“ byl zamaskován umělou strání, postavenou na zahradě vzadu. Ani Bachrových pověstných 10 žiha-

ných dog nesmělo chybět a tak zástup zvědavých diváků, mezi nimiž jsme byli i my, sledoval téměř bez dechu krásnou paní Bacherovou, jak krmí své čtyřnohé miláčky kusy syrového masa, jež bere z velké kovové mísy z rukou nehybného lokaje. Tím byl záběr ukončen a následoval další, který jsme sledovali se zatajeným dechem i úzkostí, jak to dopadne. Při této scéně poručil si rež. K. Steklý, aby dogy byly v kleci jak se patří rozdražděny a teprve pak vypuštěny proti bezbranným dělníkům, kteří (podle úlohy jim předepsané), šli k pověstnému vyřiduchovi Bacherovi přednést své skromné požadavky. Tento záběr byl také, jak se zdálo nám přihlížejícím, skutečně přesvědčivě natočen, očemž svědčí to, že jednomu z dělníků bylo v zápase s dogami vykloubeno koleno. Ale rež. K. Steklý spokojen nebyl, neboť vzápětí byl záběr opakován. Domnívali jsme se, že účinkující, hlavně ti, kteří se měli znovu utkati s dogami, budou zehrat, ale velice jsme se mylili. Tatáž nálada, ba i úsměvy na jejich tvářích, nás přesvědčily o opaku. Spíše jsme měli více strachu my, než oni. Konečně i tento záběr byl skončen a tak, odcházejíce, měli jsme pocit, že práce filmařů není vždy záviděníhodná, ani právě příliš snadná.

Vědecká sensace.

Podle zpravy presidia Masarykovy akademie práce podařilo se inž. dr. V. Jonášovi, členu vědecké rady Masarykovy akademie práce, izolovat základní látku živé hmoty v krystalické podobě. Tato látka — krystalická cytoplasmová bílkovina — je schopna vytvářet živé hmoty a organisovat se v krystalické systémy, které se množí pučením, dělením i křížením. Molekulami této látky počíná, končí, umožňuje se a vysvětluje život s obecného biologického hlediska.

*

Redakce Svobodných novin si vyžádala k této zprávě odborný komentář od univ. prof. dr. Ferdinanda Herčíka, profesora obecné biologie na lékařské fakultě Masarykovy university v Brně. Ten se vyjádřil o věci takto:

Pokusy najít v některé součásti buněčné základ a vysvětlení života jsou velmi staré — a můžeme říci, vesměs ztroskotaly. Zpráva o sensačním objevu inž. dr. V. Jonáše, ředitele droždárny v Libáni u Turnova, dává tušit, že jde o pokračování jeho pozorování z biologie kvasinek, o níz psal již před poslední válkou a které se nesetkalo s kladným postojem biologů. Podobně jako jeho předchůdci, moderní biologii dávno již opuštění, věří „patrně i inž. dr. V. Jonáš“ v základní látku živé hmoty (strana 208 jeho knihy »Technologie drožďařství«), mluví o krystalické plasmě a jiných pojmech, s nimiž ve věci dobře informovaný biolog nemůže souhlasit. Na této skutečnosti nic nemění, že virus tabákové choroby se může vyskytovat v krystalické podobě, jak to dokazuje nový nositel Nobelovy ceny Stanley. Jde totiž o jev, kte-

rý patří řádově do zcela odlišných oblastí života. Kvasinky a virusy mají k sobě velmi daleko. Podstata života tkví spíše v souhře nejrůznějších činitelů, život je systémem, soustavou a jeho podstatu nelze odvodit od nějaké »pralátky života«.

Podobně se vyslovil biolog prof. dr. Vladimír Ulehla 22. listopadu. Mezi jiným píše:

Bílkoviny jsou tak složité, že by nebylo divu, kdyby se některé chovaly za jistých podmínek tak, jak se chovají tekuté krystaly některých jednodušších chemických sloučenin, na příklad kyselina paraazooxysořičná, studovaná Lehmanem a později filmovaná Siedentopem. Na mikrofilmu se tu vidí, jak se krystaly té sloučeniny při jisté teplotě slévají v polotuhý útvar, jak se ten při stoupající teplotě rozpadá v kuličky, a jak se ty kuličky chovají jako živé: protahují se v činky i v tenké hádky; ti hádci se mrskají, plavou, sem tam se dva a dva spájejí, aby se při teplotě poněkud klesající měnily zpět v kuličky a při teplotě ještě trochu nižší znovu krystalovaly do pravidelných tvarů.

Ba dovedou se takto »jako živé« chovat i látky ještě mnohem jednodušší, na příklad bílý sintz z Demänovských jeskyň, k jehož studiu jsem se po válečné pauze vrátil se svými žáky, abych tu jako jinde hledal obdobu k živému. Však jsem o těch obdobách pověděl ve svém Zamyšlení nad životem. Ale zdůrazňuji: jsou to obdoby. Skutečný vznik živého z neživého nikdo nespatriil, ani není jisto, zda neživé přechází v živé kdykoliv za podmínek, které tomu přejí, či zda mezi obojím není přece jen odstup prozatím nepřeklenutelný. A to je právě to zarážející na dřívějších sděleních Jonášových, že nepřihlíží k této možnosti pouhé obdoby, že krystalisační a koloidní stavy rozpadových látek označuje apodikticky za živé.

Katoličtí studenti v boji proti Švédům.

Bvlo to v letech 1639 a 1640, kdy přitáhl ku Praze v čele švédské armády vojevůdce Jan Banér. Tehdy se mu nepostavila na odpor jen císařská vojska, nýbrž všechno obyvatelstvo. Nejvíce a nejstatečněji se obrany zúčastnili katoličtí studenti. Stejně tomu tak bylo roku 1645 při obležení Brna od Torstensonova a při posledním obležení Prahy na konci třicetileté války.

Nyní se často těm hrdiným studentům vytýká, že prý bojovali proti svým osvoboditelům a tedy v neprospěch své vlasti. Takové nazírání je mylné, jak dokazuje řada událostí třicetileté války. Švédové neměli nikdy zájem české zemi osamostatniti, nýbrž jen využití pro sebe.

Tak na příklad když roku 1631 porazil švédský král Gustav Adolfovský v bitvě u Breitenfeldu, nevtrhl do Čech, jak jej nabádali čeští emigranti, nýbrž setrval s vojskem kvůli švédským mocenským zájmům v Německu. Proto se museli čeští emigranti obrátit na nenáviděného kurfiřta saského, který oloupil český stát o Lužici.

Švédská vojska, procházející český-

citujeme

Známý francouzský skeptik Renan, autor literárně mistrovsky, leč věcně pochybeně napsaného Života Ježíšova, nesmírně užasl, když porovnával proroctví Isaiášova s utrpením Páně na Golgotě. Nechtěl prostě uvěřit, že by byla napsána 700 let předtím, než k událostem skutečně došlo, a nikoliv od vrstevníka či očitého svědka Kristova umučení. Této přesnosti „krále proroků“ se zhrzil známý protestantský autor Johann Strauss. S ním pak se pohoršila i celá řada racionalistických a skepticky orientovaných učenců tehdy — na rozhraní XIX. a XX. věku — nad tradicí a vírou triumfujících. Za tím účelem si vymysleli „druhého“ Isaiáše a když ten nestačil, „třetího“, ba dokonce i „čtvrtého“ s různými doplňky a vloženými texty. Naprosto nechtějící uznat, že „Bůh mnohokrát a mnoha způsoby mluvil k otcům skrze proroky“ (Žid. 1, 1), musili tento nadpřirozený rys zjeveného náboženství popírat. Čirým šílenstvím se jim zdálo, že mezi prosloveným proroctvím a nejpřesnějším jeho naplněním mohlo uplynout sedm století. Proto byli hnáni z jedné absurdnosti do pošetilostí stále nových a horších. Positivistům a racionalistům je naplnění proroctví starozákonních nejtvrdějším ranou jejich náboženské skepsi, lidem náboženským značí naproti tomu neklamnou známku, záruku, potvrzení existence věcí nadpřirorodních, nadpřirozených, božských. V podrobnostech těchto proroctví, t. j. jasnozřivosti, časově možno nalézt a stopovat všechny charaktery vyššího metapsychického dění: mimoděčný vznik, bezprostřednost, jasnost a hned zase mlhavost obrazů, splývání přítomnosti s budoucností, neurčitost a opět přesnost náznaků místních anebo jmenných, jimiž se mimořádné duševní výkony vyznačují.

Dr. R. W. Hynek: **Muž bolesti. Lékařský obraz ukřižování. II.** Gustav Franci, Praha 1946, str. 217—18.

Následovat svaté znamená pochopit jejich ducha, pochopit myšlenku, která je vedla ke skutkům velkým a hodným obdivu a pak usilovat o uskutečnění této myšlenky v novém prostředí, za nových, změněných okolností. Nelze přenášet ze středověku do dnešní doby všechny projevy lásky světců k Bohu a bližnímu, ale je třeba přenést tuto lásku samu, která byla jejich pramenem. To znamená hledat dnes nové cesty tak, jako je hledali světci všech dob, neboť každý z nich šel svou cestou, původní, kterou nelze kopírovat. A proto tak jako je třeba odmítnout názor těch, kteří by se chtěli svatým pouze podívat bez jakékoliv závaznosti vzhledem k životu, tak třeba odmítnout horlivost otrockého napodobování jejich skutků. Jsou jistě v životě světce skutky, kterých nelze následovat, ale není v životě světce ctnosti, kterou bychom si neměli osvojit. Skutkům, jež nelze následovat, může náležet obdiv, ale duch světců, který je pramenem těch skutků, není pouze předmětem obdivu, nýbrž napodobování. Uchopit ducha světce a dát mu formu, vyjádření, odpovídající individuálnímu temperamentu, době, prostředí, okolnostem, to znamená následovat svaté.

Dr. Reginald M. Dacík: **Duše světců. Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1946, str. 26—7.**



Dr. R. W. Hynek: **Muž bolesti. Mysterium Golgothae tremendum. II.** sv. Lékařský obraz Ukřižovaného. G. Franci, Praha 1946, stran 285. Cena 500 Kčs.

Dlouhá léta se věnuje Dr Hynek studiu svatého Rubáše turinského a obhazuje jeho pravost i proti některým historikům a exegetům. U nás má odpůrce v osobě profesora biblické vědy na universitě olomoucké, Dr Tomáše Hudce. Do roku 1935 byl zápas o pravost té relikvie veden výhradně na poli theologickém, historickém a archeologickém. Vědeckou fotografií Enrieovou byla zpřístupněna i studiu přírodovědeckému, zvláště lékařskému. Otisky těla Spasitelova jsou, jak známo, obrazem

mi zeměmi, olupovala obyvatelstvo, ba dokonce i vraždila. Většina před tím kvetoucích měst a vsí byla zpusťována nebo i zničena. Při dobytí Malé Strany a Hradčan byly vyloupeny největší umělecké poklady české, tak zvané rudolínské sbírky, vesměs milionové hodnoty. Švédové odvezli do Stockholmu nejenom nejcenější obrazy a sochy svého věku, nýbrž i vzácné české rukopisy, které musely býti později pracně získávány zpět.

Posléze však švédský kancléř Oxenstierna jasně dokázal, že Švédům na Češích vůbec nezáleží, když odepřel při uzavírání míru westfálského českým emigrantům návrat do vlasti za náhradu 200.000 dukátů od Habsburků.

Studenti hájící česká města dobře věděli, že kromě obrany své víry, zabraňují úplnému hospodářskému vykořisťování země. Dále věděli, že i kdyby se Švédům podařilo rozbit habsburské panství, staly by se Čechy nikoliv samostatným státem, nýbrž vasalským státem německého, švédskoprotestantského císařství, zvaného »Corpus Evangelicorum«.

Jaroslav Bakala.

Co je armáda spásy?

Po této válce můžeme opět pozorovat v ulicích větších měst hloučky lidí v temných uniformách a s čepicemi, opatřenými červenými páskami, kterak káží a různými způsoby, nedůstojnými věcí Kristovy, konají podivnou pronagandu.

Jest to armáda spásy, kterou založil William Booth (nar. 1829) roku 1865 v Anglii kde jest dosud generální štáb. Nejvíce je však tato protestantská sekta rozšířena v Americe. Její organizace jest přísně vojenská: věřící nazývají se vojáky a ti, kteří nemají občanské povolání a věnují se výhradně náboženské činnosti, vykonávají kadetní kurs, se stávají důstojníky.

Svým učením stojí tato sekta na základně protestantské. Její vyznavači se domnívají, že jediným zdrojem víry je bible, nikoliv také tradice. nepřiznávají knězi zvláštní moc od Krista. Všechny tyto bludy pramení z nesprávného vykládání Písma sv. a hlavně z neznalosti náboženské. Neznajíce podstatné články učení církve, přikládají jí ustanovení, výroky a obřady, které se v ní nevyskytovaly (svěcení zbraň a j.).

Jest však u nich jedna věc, která by nám, katolíkům, mohla být příkladnou. A to jest jejich horlivost.

Bůh ve snaze, aby byl poznáván, vložil každému člověku touhu po objasnění životních záhad touhu po poznání pravdy. Proto i lidé, kteří mají množství hmotných starostí, zajímají se o otázky náboženské. Ti z nich, kteří žijí v náboženské temnotě (a mohou to býti i katolíci), když se setkávají se šerem učení nějaké sekty, jsou tímto šerem oslněni a počnou vyvíjeti horlivou činnost. Co však se jim dostane od oné náboženské společnosti? Pouze nepatrná část toho, co jim církev podávala plnými rukama. Vždyť oni mohou se spojit s Bohem pouze v modlitbě, kdežto my můžeme přijímat Tělo Páně, můžeme se zúčastnit té Oběti, ve

keré se Ježíš Kristus znovu obětuje za hříchy lidstva a jak mnohá jinými způsoby pečuje církev o naši spásu. — Jaké úsilí by vyvíjeli tito lidé, kdyby poznali pravé světlo učení Kristova!

Zd. Skoupil.

Bůh je žárlivý...

Časopisy prošla zpráva o potomcích českého buditele. Farář Marek na počátku minulého století dle slov současníka »uchvátil práva přírody« a zanechal potomstvo. Z jeho vnuků jeden padl jako německý voják, druhý v německé uniformě byl našimi partyzány zastřelen, třetí odsunut jako Němec, čtvrtý je nezvěstný. — Levit. XXI. 6: »Kněží Páně kadidlo a chleby obětují Pánu; a proto svatí budou Bchu svému, a neposkvrní jména jeho.«

Ve stopách volků.

„Ale Jan Hus byl synem české země, synem českého jihu, kde jeho předkové chodili těžkým krokem po poli ve stopách volků a úporně hloubali o věcech náboženských...“ (Manifest ke dni Husovu 6. 7. 1946. Podepsána mimo jiné Náboženská společnost čs. unitářů, Společnost Husova musea, Svaz bezkonfesijních, Armáda spásy v ČSR, Jednotný svaz zemědělců, Čs. obec sokolská, Svaz dělnických tělocvičných jednot...)

Rád dominikánský

má nyní 8000 řeholníků a 22.000 řeholnic. Skládá se z 31 provincií, z nichž 6 je v Itálii, 3 ve Španělsku, 3 ve Spojených státech, 2 v Německu, 1 v Polsku a 1 v Československu. Jak v nejvyšším řízení řádu, tak v jednotlivých provinciích jsou funkce svěřovány na základě volby. Ústava řádu má ráz demokratický. Je známo, že Washington vypracoval ústavu Spojených států, která dosud je v platnosti, podle ústavy řádu dominikánského.

Mnozí vidí krásu v podobě usmívající se otrokyně, která se tulí k nohám světa, vykoupaným v prachu, svátém s pahrbků lidské omezenosti. Shýbají se k té postavice a pojednou vidí své trpké zklamání v ní vtěleno. Pravá Krása sedí losud daleko a usmívá se. Skrývá se snad v lesním zátiší daleko ode dveří do změkčilého nitra skeptického člověka. Kdo se bude déle usmívat, člověk nebo Krása?

*

Naši řečníci, velebicí pomíjející krásu, mají velký úspěch. Vychvalují totiž pastvu pro oči. My pracujeme o rozšíření Krásy, která, protože není z tohoto světa, je pokrmem lidského srdce. Až tato opět zasedne na trůn, s něhož byla surovou rukou svržena, bude mít nejen kněz, ale i dobrý dělník u nebezpečného, špinavého stroje, přes nános skvrn, produchovněly oblčej, přes moly a boláky produchovnělé ruce.

František Korb.

negativním, nejsou tedy malbou, nýbrž otiskem, vzniklým patrně odpařováním aromatických látek. Dr Hynek usuzuje, že žádný malíř nemohl vědět před vynalezením fotografie, co je negativ, proto nelze otisky pokládat za malbu. Malba v negativu není ani možná. Zbývá tedy jen dokázat, že otisky těla na turinském plátně jsou otisky těla Kristova. Je-li též otázka přesunuta do věd přírodních, pak ovšem tu má hlavní slovo lékař, chemik, fotograf. A ovšem otvírá se pak další obzor vědeckého zjištění způsobu, jak byl Spasitel ukřižován. To vše studuje Dr Hynek na základě nejnovějších method se zanícením muže, který zasvětil celý svůj život otázce vábívé i nesnadné, a s vírou člověka, kterému je předmět jeho studia i ohniskem vlastního duchovního života. Vzorově vypravená kniha je vyzdobena množstvím krásných hlubotiskových obrazů.

Dr Reginald M. Dacík: Duše světců. Edice Krystal v Olomouci 1946. Stran 210. Cena 35 Kčs.

Autor se správně dívá na světce jako na genie. Není jen genialita rozumu, nýbrž i genialita lásky. A soudí, že světce můžeme chápat jen nedokonale, i když svou stránkou lidskou je každý světec jedním z nás, člověkem z masa a kostí. Světec však vyniká nad lidský průměr heroickou stránkou svého života, která představuje svatost ne pouze statickou, nýbrž dynamickou, převyšující lidský průměr a zabíhající někdy i do subjektivního pojmání života. Svatí jsou často uskutečňovateli jediné velké myšlenky, takže u nich nenalzáme harmonického souladu všech ctností — ale to je zase tím, že člověk je příliš malý, aby mohl být opravdu velký ve všech ctnostech. Z toho také vyplývá, že nemůžeme následovat svaté ve všem, i když nesmíme se spokojovat s pouhým obdivem. Theoretický úvod své knihy doplňuje autor psychologickými podobiznami četných světců z duchovní rodiny svatého Dominika. Podstatné rysy jsou však u všech světců stejné a proto má kniha význam i pro pochopení světců jiného typu. Přednost, již vynikají všechny spisy Dacíkovy, totiž jasnost výkladu, uměřenost a souladnost myšlenková, je předností i této jeho knihy.

Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista. Překlad Dr J. L. Sýkory. Vydalo nakladatelství Vyšehrad r. 1946, stran 800, váz. 60 Kčs.

Jako by se Kristus znovu narodil ve tvém srdci, takový tě ovládne pocit, když bereš do ruky Sýkorův překlad Nového Zákona, k tisku připraveného Janem Hejčlem, nejzasvěcenějším českým biblistou. Prohlížíš, začítáš se do evangelií i jejich výkladů a znovu a znovu se vracíš ke spanilé úpravě tohoto kapesního vydání Písma svatého a obdivuješ vše: Stormovu něžnou vazbu s alegorickými znaky evangelistů, provedení knihařovo, výrazné typy písma, i celou osnovu, voníš tiskařskou černí, ale hlavně posloucháš sama sebe, když čteš prvé místo, které se ti otevřelo napoprvé na str. 96. „Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, rovně čiňte stezky jeho.“ „Já jsem vás křtil vodou, on však bude vás křtiti Duchem svatým.“

Tak to je vznešený program. Uskutečňovat jej — práce na celý život! Krásný dar k vánocům a ke každé příležitosti, k jmeninám, ke svatbě i biřmování. Jen nezapomenout! J. V.

Jan Ev. Urban: Učení víry. Bohuslav Rupp, Praha 1946. Stran 307. Cena 90 Kčs.

Kniha Urbanova je souhrn náboženské nauky katolické určený zejména pro přípravu k vstupu do Církve katolické. Není však pouhou pastorační pomůckou, nýbrž i dobrou příručkou pro samouky, jak pro nekatolíky, kteří se chtějí obeznámiti s učením Církve, tak pro katolíky, kteří by rádi prohloubili své náboženské znalosti. Předností knihy je snaha přizpůsobiti se dnešnímu způsobu myšlení, které nemiluje schematisování. Po té stránce znamená kniha značný odklon od dosavadních knih toho druhu, které trpívají buď přílišnou soustavností nebo zase kaleidoskopickou roztržitostí. Vyprávěcí způsob se snoubí v knize s otázkami a odpověďmi a jednotlivé pravdy jsou dokládány z bible i literatury patristické. Knihu uzavírá slovníček nejdůležitějších náboženských pojmů. Knihu Urbanovu třeba přijmouti jako jednu z nejdůležitějších pomůcek náboženské obnovy u nás.

Dr Ceněk Tomáško: Kněz jinochům. Edice Petrinum v Čes. Budějovicích 1946, stran 89, cena 12 Kčs. — Kněz dívkám. Edice Petrinum v Čes. Budějovicích 1946, stran 75, cena 12 Kčs.

Obě knížky autora úspěšných výchovných spisů jsou výzvou mládí velkodušnému. V prvním rozmlouvá s jinochem o pravém hrdinství a vede mysl k pochopení nejvyššího mravního ideálu, dobrovolné oběti kněžství. V druhé mluví k dívce především o jejím přirozeném poslání, mateřství, soustřeďuje se pak k mateřství v souvislosti s povoláním kněžským. Výklad jeho je v obou knížkách živý, názorný a procítěný, takže se jistě nemine se zamýšleným účinem.

Rediguje Hádankářský O „Litavan“.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

3. kolo hádankářského turnaje.

1. Královská procházka,
Otakar Jaroš.

Z	Z	A	L	E	CH	S	O		
I	Ž	D	S	S	Ý	D	L	N	K
F	M	V	O	N	E	E	N	M	Ě
E	J	P	O	D	Z	I	M	T	E
A	H	E	A	T	M	L	Í	V	R
C	CH	L	M	S	É	H	Á	K	I
P	A	I	Í	L	L	T	N	D	O
O	Z	Í	U	T	N	Í	Í	È	S
D	I	N	T	E	S	M	B	B	Ď
C	L	E	I	L	E	A	A		

2. Přesmyčka. (Sport.)

Vladimír Benda.

Jaký to DIV, HLUCHÝ
S CHOTÍ mezi námi křičí
s chutí.

3. Obložka. *)

J. Přenosilovi v úctě — Vl.
Benda.

Známa POSTAVO DÁVNO-
VĚKU nemocný hoch si

*) PŘEJE LĚKU.

4. Záměnka. (š=č)

Vl. Benda.

PRASLOVANSKÝ STÁT

(to věřit nechci ani)

prý začal používat

PŘÍSTROJE K OHŘÍVÁNÍ.

5. Číselka.

J. H.

Ze severu víchr fouká.

526242 542 3512,

nikde zpěvu, květu, brouka,

ze sněhu jen střecha kouká

s komínem, jenž dýmá.

7154 6547 4757 8 1735,

táhne s sebou sáně.

ve sněhu až po pás vězí.

vítr však přec nezvítězí

v letu s bílé pláně.

45682 dějí rudnou mrazem,

smích však zvoní z rolniček,

pláč když zazní pode srázem,

věř, že to zde upad' na zem

jen nějaký 12345678.

6. Příponka. *) (t).

Vl. Benda.

Ve výkladě lahůdkářském hned

ráno velkým písmem stojí na-
psáno:

DROBNÍ LIDÉ Z ČINŽÁKU

jsou v střehu,

což je možné, že *) PLOD

ŠLECHTÍ NĚHU?

7. Přesmyčka.

PSÍ KOSTI.

- 8.—9. Rebus.

Jos. Chalupa.

VLK

1. řešení: 5 5 (23122)

2. řešení: 5 4 (21222)

Za dvoje řešení se získává
dvojnásobný počet bodů.

10. Předponka. *) (3, 8)

Amadeo.

SKVRNA V TVÁŘI dívce sluší,
veselá je milá.

šťěstí že v své cítí duši.

*) PÍSEŇ zanořila.

O muži ta píseň zpívá,

národ budil kdysi.

tepál Němce cizozemce

báskami a spisy.

Milí přátelé, protože jsme nepředpokládali při vypisování turnaje, že ÚSVIT bude vycházet čtrnáctidenně, stanovili jsme turnaj jako tříkolový. Z technických důvodů měníme proto turnaj na PĚTIKOLOVÝ. Ještě tedy dvakrát vyzkoušíte svůj důvtip. Doufáme, že jste zatím všechny taje rozlouskli. Do dalšího zápolení na klikaté dráze otažníku mnoho zdaru!

Listárna: Vl. Benda: Děkuji za příspěvky. Těším se na další přízeň. Vašemu přání bude vyhověno.

! Rešení nezasilejte hned! Uchovejte si je i s kuponem a vyčkejte našich dalších pokynů.

Hádanky: Kupon č. 3

Studenti, studentky!

V neděli 8. prosince se ve „vašem kostele“ objeví váš kolega, vaše kolegyně s miskou a skromným „**příspějte, prosím, na Mikulášský dar katolického studentstva**“. Mnozí z vás se této sbírky možná aktivně účastníte a sami budete podkládat misku štědrým rukám dárců. Vám patří náš srdečný dík a všem ostatním prosba. Přičiňte se každý podle svých možností o co nejlepší výsledek této sbírky, z níž roste celá naše práce, již je živeno naše úsilí o mravně zdravou studující mládež, tedy o vás samé. Hmotní lidé jsme vázáni při své práci pro duše na hmotný základ na finance: pomozte nám, abychom nebyli v této práci hmotným nedostatkem brzdění.

Připravte proto

Mikulášský dar katol. studentstva,

aby se vám mohl v jiných formách co nejhojněji vrátit.

Ústředí katolického studentstva.

K fotografické soutěži!

Došlo nám již mnoho příspěvků do soutěže, většinou zdařilých prací, a mnohé nám již slibují, že nám připraví těžké chvílky při posuzování nejlepší práce. Upřímně se však na ně těšíme.

Abychom vyloučili mnohým amatérům, zvláště pak mistrům „bílého kouzla“ rozhodli jsme se prodloužit původní uzávěrku

do konce ledna příštího roku

Doufáme, že touto lhůtou uspokojíme konečně všechny své čtenáře-fotoamatéry, ale zároveň připomínáme, že tato lhůta už nebude prodloužena, neboť bychom se pak nedostali ještě k další soutěži, zcela jiného rázu než tato, kterou máme pro vás připravenou.

Tedy s chutí do práce a lovu těch nejlepších snímků zdar!

Redakce.

Důležitá prosba

Od 25. listopadu večer do 30. listopadu ráno budou exercicie bohoslovců v Brně. Protože mají veliký význam nejen pro ně, ale také pro celou diecési, je výsostně třeba hojných modliteb a obětí pro jejich zdar. Proto prosí bohoslovci katolický lid, zvláště školní děti a nemocné, aby už nyní na tyto exercicie v modlitbách a obětech pamatovali a hojně světla a síly Duch sv. vyprošovali. Druhý ročník dostane tonsuru a z vyšších ročníků tonsuru nebo nižší svěcení, pokud je ještě nemají.

Kolegyně, kolegové ze všech fakult, kteří přicházíte studovat do Brna a chcete dávat kondice z jakéhokoliv předmětu, hlase se ve studentském odboru Charity, Brno, Pellicova 4. Pomůžeme vám hledat.

Studentky, studenti všech brněnských ústavů, kteří hledáte výpomoc v některém z vyučovacích předmětů, hlase se také vy v Charity, Brno, Pellicova 4. I vám pomůžeme.

ÚSVIT



7

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zasláné příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarné umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT přihláškami nových odběratelů.

Příspěvatelé,

ani jedno slovo, které pošlete, nezůstane nevyužito, i když se často neuverejní. Opakuji, nermuťte se pro to. Na konci ročníku zhodnotím sebemenší úsilí, a budete i vy rádi, že jste neochabli v hledání krásy. Mějte však na mysli, že Úsvit není jen časopis literární. Doposud vyšlá čísla vás mohla poučit, že místa pro beletrii je málo a že výběr příspěvků musí být stále přísnější. Nemůžeme uveřejnit na př. pouhé líčení s úrovní zdařilé školní komposice, ani nevhodné spojení na př. prostředí zimního s výjevem letním, i když je to slibné. (M. Sv.)

Někteří dopisovatelé by chtěli diskutovat. Nebudeme pěstovat problematiku, ale máte-li sami na mysli určité otázky, týkající se umění a p., rádi je uvitáme. Důležitější je práce: tvořit a hodnotit, pozorovat a kráčet kupředu, nikdy nebýt se sebou spokojen v radostném smyslu slova! Ztracený čas se nevrátí, a ideály nepůjdou za těmi, kdož je zradili. Plevy odletí, zůstane zrno a z něho vyrostě život snad právě teplem tvého dechu! Použijeme druhého fragmentu. (Z. R.) Verše potřebují úpravy. (F. M. Dubos.) Cvičte se, Kardane, dále! Kalendáře použijeme, jen aby podle něho Úsvitu neutíkal příliš čas. (V. V.) Neosobnost je velmi sympatická, zvláště u ženy, použijeme příspěvků, ale pište po druhé po jedné straně papíru! (R. D.) Za cenný příspěvek děkujeme. (B. J.) Pošlete něco méně osobního. (F. V.) Pokračujte dále ve stylu »Notorického alkoholika« (J. F.) a s rýmy se netrapte! Vaši ochotu vítáme. »Studentskými nápady se budeme vzájemně poznávat.« Jen je posílejte! »Terka z O.« zápasí s pravopisem. Proto se ani verše nedaří! Do Čáslavě posíláme pozdrav »Otevřeným oknem«!

K obrázku na titulní straně:

Tichá, slunná melodie zimy. (Snímek: L. Bittner, soutěž.)

Vyšlo 1. února 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.

Zimní mlhy
nad beskydskými
„raztokami“.

(Snímek:
M. Janáčková,
soutěž.)



Bohdan Chudoba:

Úvod do filosofie

Knížky, jejichž názvy slibují čtenáři, že jej zasvětili do filosofie, bývají obyčejně psány s hlediska dějepisného. To znamená, že sledují jednotlivé velké myslitele světových dějin — a někdy také jen myslitele národní — a sledují přitom ovšem také spoustu rozličných myšlenek nebo ideových srážek, někdy jen v časovém postupu a jindy zase v tak zvaných vývojových řetězcích. Jistě, že taková díla přinášejí užitek svého druhu. Jsem však toho názoru, že by měla být spíše závěrem než úvodem filosofického studia. Vždyť teprve ten, kdo má aspoň poněkud vytríbený názor vlastní, může s plným zdarem čerpat ze studnice dějin. A při dnešní velké obnově filosofie je zejména záhodno, aby se student nezdržoval všelijakými »soustavami« minulých věků — a především ne těmi, které zalhávají člověka a »vysvětlují svět« jen pomyslnými slovy a slůvky. Proto raději pomíjím historické úvody do filosofie, ač nepopírám, že některé z nich pomohou zájemci při všeobecné orientaci: mezi takové patří na příklad knížka, kterou turinský profesor Franco Amerio vydal letos v třetím vydání pod názvem *Lineamenti di Storia della Filosofia*. Vybral jsem raději několik knížek, které zasahují opravdu do středu věcí, do filosofické nauky o člověku. Kolem tohoto bodu se totiž otáčí a vždycky bude otáčet i samo odůvodnění filosofie: není-li člověk, »tvor, který si klade otázky,« něčím zcela zvláštním v našem vesmíru, nemá ani filosofie žádného smyslu, poněvadž je zbytečné být moudrým tam, kde není žádné svobodné vůle a kde tedy je všechno nevyhnutelné.

První z takových filosofických knih, které se soustřeďují na člověka a pak teprve na vesmír kolem něho, je vlastní životopis anglického myslitele a novináře G. K. Chestertona (*Autobiography*, London 1936). Jako úvod do studia má tato knížka také tu výhodu, že není psána odbornicky, nýbrž naopak, skrývá nejdůslednější a nejhlubší myšlení ve slohu prostém a plném života. Její nevýhodou snad je, že hýří vzpomínkami a uvádí mnoho živých nebo teprve nedávno zemřelých osobností autorovy vlasti. Ale právě proto, že každá z dotčených filosofických otázek je tu sledována jako myšlenka živá a praktická, je tato kniha schopna uvést čtenáře do filosofie cestou nejjednodušší. A poněvadž se Chesterton každé věci chápe způsobem svrchovaně přirozeným, má jeho myšlení ještě jednu zajímavou známku: neuznává žádných papírových hranic mezi filosofií a jakýmkoli jiným předmětem kulturního zájmu. Filosofie mu není oborem neprodyšně uzavřeným do hranic vlastního názvosloví, nýbrž právě naopak moudrostí pronikající každou lidskou činností a každým odvětvím lidského poznání — i poznáním náboženským, poněvadž ani je nelze již předem vyřadit z lidských zájmů.

Po jisté stránce dost blízko k Chestertonovi má knížka dánského filosofa Haralda Höfdinga, kterou znám v německém překladě pod názvem *Humor als Lebensgefühl* (Lipsko 1918). To je ovšem již dílo odborné v běžném smyslu toho slova. Ale je svrchovaně lidské svým předmětem: smíchem, který je vyjádřením naděje a kolem kterého musili jako kolem věci nepo-

chopitelné obcházet i ti myslitelé, jimž se všechno ostatní na světě podařilo vměstnat do nějaké šedivé, abstraktní filosofické soustavy. Zásáhl-li některý z novodobých filosofů nikoli křesťanského zaměření přímo hlavičku problému, pak to byl Höfding v tomto svém díle.

Autor knihy *Ungewissheit und Wagnis*, kterou bych uvedl na třetím místě, je Němec, kterého nacistická vřava dokonale přehlušila, takže jeho jméno neproniklo do širšího světa. Jmenuje se Peter Wust. Myšlenky, kterými se obírá právě jmenované dílo Harald Höfdinga, nabývají u Wusta ještě mnohem širšího rozpětí. Nejen naděje, ale také beznaděje, tragické rozpětí člověka mezi duchem a hmotou a v duchu i hmotě, jeho nejistota, v níž nerozhodují žádné zákony a žádná pravidelnost, nýbrž jen odvážné, z lásky plynoucí přisvědčení k dobrému — takový je střed Wustových úvah. A poněvadž není snad jediné stezky novodobé filosofie, kterou by autor nebyl prozkoumal ve svých mladších letech, je tato jeho kniha také výborným kritériem mnoha jiných myšlenkových proudů.

Českou obdobou Wustova díla, vypracovanou však způsobem původním a zcela odlišným, je drobná, ale hutná knížka Dominika Pecky, *Tvář člověka*. Co Peter Wust domýšlí, Pecka spíše nastiňuje doklady z psychologické zkušenosti. Obě díla se navzájem doplňují v obraz velmi názorný.

Knihou Henriho Bergsona, *Les deux sources de la morale et de la religion*, která vyšla po prvé v Paříži r. 1932 (a od té doby v mnoha vydáních, český překlad pod názvem *Dva prameny mravnosti a náboženství*), je plodem závěrečného dozrávání myslitele, který důkladně rozčeřil hladinu evropského kulturního života na zlomu minulého a tohoto století. Takřka čtvrt století zaměstnával se Bergson přípravami na tuto knížku, která je velkolepým vyznáním Boha, bez kterého nelze ani život plně pochopit a milovat. Tím, že znova vytkl rozdíl mezi civilizací (vzdělaností) a kulturou (pokrokem) jako dvěma zdroji lidského myšlení — náboženského, mravního i jiného — vyprostil Bergson své posluchače a čtenáře nejen z hmotařského myšlení minulého století, které vidělo jen svazky, jimiž člověk souvisí s hmotným světem, nýbrž také z přemrštěnosti druhé: z myšlení Immanuel Kanta a jeho následovníků, kteří ve svém idealismu neznali jiné skutečnosti než skutečnost myšlenkovou. Objevuje se tu zase člověk opravdový, třeba složitý. Je ovšem pravda, že Bergson jednotlivé složky své látky sice správně rozlišil, ale že redospěl k celku a ke konečnému závěru a že mnoho věcí nechal jakoby viset ve vzduchu. Ale svým poctivým myšlením a plnou dokumentací zůstává tato jeho kniha přece jen úhelným kamenem nejnovější filosofie a zároveň stupněm, který by její student těžko mohl vynechat.

Jasný a plynulý sloh Bergsonův i jeho domýšlení věcí má pravý opak v těžkém a ná-

ročném slohu, ale také ovšem v přesném domýšlení každé podrobnosti, s jakým se setkáváme ve všech dílech, jež napsal Jacques Maritain, nejpřesnější a nejpronikavější z myslitelů naší doby. Mám na mysli především tři jeho knihy: *L'Humanisme intégral*, jehož český překlad snad vyjde již v dohledné době, *Degrés du savoir*, což je posud vrcholné dílo tohoto myslitele, a konečně knihu, která posud vyšla jen v anglickém vydání, *Redeeming the Time*. První z nich je pravou knihou úvodní. A kromě toho je rázu tak praktického, jako málokterá z filosofických knih vůbec. Zamyšlení nad člověkem, opřené o vzdělání a rozhled, jakým se dnes ve světě stěží může pochlubit kterýkoli jiný myslitel, přechází tu hned v zásady činnorodého života. Podobný ráz má také kniha *Redeeming the Time*. Není ovšem celkem tak propracovaným a jednotným, ale zato její jednotlivé stati se obírají takřka všemi otázkami, které dnes na člověka doléhají, a poslouží čtenáři jako výborné východisko k dalšímu studiu. *Degrés du savoir* je ovšem kniha značně obtížná; přesto však ji, myslím, nelze opomenout v tomto výčtu. I když snad student začátečník nepochopí hned plně celý její dosah, získá v ní co nejšířší a nejhlubší základnu pro filosofickou obnovu a bude se k ní později znova a znova vracet.

Maritain právem zdůrazňuje nejen studium lidské osobnosti jaká skutečně je, nýbrž také filosofický pohled na kosmos kolem nás, čili filosofii přírodní. Pochybná domýšlivost mechanistické fyziky devatenáctého století a po ní následující zvrát v přírodních vědách vedly v těchto věcech k nebývalému filosofickému zmatku a nejasnosti v základních pojmech: bylo by proto snad záhodno, aby si student ještě dříve, než se pustí do kapitol, které Maritain sám i jiní věnovali přírodní filosofii, přečetl knížku českého autora, Miloslava Skácela, *Látka a tvar* (Praha 1944), která mu poskytne poučení ve věcech nejzákladnějších.

A konečně tři knížky, kterými bych chtěl tento přehled zakončit a které jsou velmi různého druhu: Balmesovo *El Criterio*, Rádlova *Útěcha z filosofie* a Newmanova *Grammar of Assent*.

Autor první z nich, Jaime Balmes, Španěl, který žil v první polovině 19. století a zemřel velmi mlád, vyskytá se velmi zřídka v seznamech slavných myslitelů a takřka nikdy jej nelze najít v učebnicích. *El Criterio* je také knížka těžko dosažitelná; úplného českého překladu není a jiné překlady jsou většinou dávno rozebrané; jen v původním španělském znění vyšla r. 1914 naposled v Madridě. Ale přece stojí zato upozornit na ni jako na nejlidštější a nejvtipnější úvod nejen do logického myšlení, nýbrž také do logického života. Balmes patřil totiž k těm filosofům, kteří přes všechnu důkladnost dovedli myslet na život nikoli jako na nehybný předmět úvah, nýbrž jako na příležitost ležící před námi, které třeba záměrně využít.

Emanuela Rádla *Útěcha z filosofie* je psána se stanoviska protivného. Je to účtování myslitele, který ví, že brzy zemře. Ale toto účtování by měl číst nejen každý student filosofie, nýbrž každý český student vůbec, poněvadž v něm najde velmi přímé a nerozpačité posouzení všech možných pověr, s nimiž se, pravděpodobně sám již setkal nebo ještě setkává u svých vlastních učitelů. Pro obrodu české filosofie je toto dílko kamenem úhelným.

Knihu Johna Henryho Newmana, *Grammar of Assent*, jejíž původní znění vyšlo sice již v mnoha vydáních, ale jejíhož úplného českého překladu zatím ještě také nemáme, ponechal jsem na konec úmyslně. Tato kniha poukázala totiž na něco, co snad bylo člověku starověkému a středověkému věci samozřejmou, ale co

v naší době bylo jaksi odsunuto do pozadí: na to totiž, že i nejhlubší poznatek je bezcenný, neprojeví-li s ním vůle souhlas, a že všechny úsudky i řetězce úsudků zůstávají prázdnými slovy, neřekne-li k nim člověk své »ano!« Minulé století zavleklo mechaniku i do lidského myšlení a činilo jeden poznatek závislým na druhém a ten zase na jiném a tak bez konce, aniž by si uvědomilo, že někde je třeba najít počátek a první článek. A poněvadž jde o myšlení lidské, může tímto počátkem být právě jen lidská vůle, která sice potřebuje soudnosti, aby se mohla rozhodnout správně, ale rozhodovat se musí v každém případě. A dobrá vůle, vyplývající z lásky, nikoli z nenávisti, znamená alfu i omegu pro každého, kdo má opravdu rád moudrost.

Jaroslav Vrána:

Zacelené rány

Causerie.

— Říkáš, že není ještě mír?

Straší tě válka, to je všechno! Ozvěna její tě ohlušuje, chápu to. Je to taková nejistota. Zastavíš se a voláš. Slyšíš sebe, nic víc. Je to podivné, ano. Osm let se neslyšíš, možná že více, mnohem více. Nebyls jen ty němý, i jiní mlčeli stejně statečně. A nyní jsi zvolal, vykřikls radostně, protože na tebe volá celý svět jako Kristus v evangeliu: Efeta! Ale bojíš se svého hlasu!

Nezvyklé! Nepoznáváš sebe, mnoho se změnil svět za tu dobu — a ozvěnu války budeme ještě dlouho slyšet! Ale tak se mně zdá, že tebe i vzpomínka na ni ohlušuje, že se nemůžeš vzpamatovat z mlčení! A ani tomu se nedivím. Čím delší bylo volání do boje, čím více nás ohlušovalo řinčení zbraní a na konci i sláva, s kterou byl nad všemi frontami vztyčen prapor míru, tím mohutnější ozvěna.

— Snad je to tak nějak, nevím to. Ale vím, že mě to tísní, nedovedu to vyjádřit. — Ano, již to mám. Ví, že opravdový mír není, v mém srdci není —

Nejen v tvém, ve všech srdcích ho není. Jsme ještě plni boje, máme ho plné oči i uši, vždyť každé bouchnutí dveří nám připomíná výbuch granátu a každá písnička pochod vojáků, odcházejících z domova. Kdy se stane vojín, a zda se vůbec kdy stane symbolem jistoty nás všech, zárukou naší bezpečnosti a svobody?

— Na to právě myslím. Proud života odnáší jen pomalu, zoufale pomalu všechno smetí bojů a proměňuje je v úrodnou prsí našich niv. Co mu záleží na nás?

Nevěř tomu svému namlouvání! Netaž se více! Stali bychom se mrzouty, a to nechci. Víš, přemáhat musí sebe, nalézat drobné radosti, samo se nic nespraví! Podívej se kolem a všimni si, jak všechno plyne, jako by nás nebylo. Ale to je zdání. Postihnout účel života, vidět v něm tajemné a uvědomit si, že každý z nás má v něm vyměřenu práci, to je veliký dar. Ono se prostě řekne, modli se a pracuj, ale člověk chce vědět proč, rozumíš mně! Neříkám to tobě, ale lidé jsou již takoví! Nemá každý člověk radost z práce, a učít je tomu, to je také veliká věc. Říkávám mladým lidem, aby si všímali, jak zvíře pozná pána svého.

Za necelý týden, co vyslechl malíř Hlávka tento rozhovor dvou kněží, ocitl se v jejich kroužku na opačné straně Brna, v trojúhelníku mezi Blanskem, Adamovem a Vranovem.

Již večer před tím nádherným podzimním dnem připravil si skicář a tužky, a když mu ráno za svi-

tání zapískal pod oknem kos flétnovou arii, pocítil v srdci takové blaho, že se stal na chvíli chlapcem. přiskočil k otevřenému oknu a sekundoval žlutozobému pěvci vábivou melodií, jak to činíval před dvaceti lety.

Dnes nebylo času snít o ořechovém sadu, zahradní pěnici a žlutě, kterou se rád dával kdysi vyrušovat ze snění. Odstoupil od okna a za chvíli již jste ho mohli vidět, jak pospíchá Českou ulicí k nádraží, aby nezmeškal schůzku. Okolnosti byly proň tak neobvyčejné! Po prvé v přírodě ve společnosti kněží, s nimiž ho poutalo nedlouhé přátelství! Co si slibovat od takové cesty do Adamova a na Vranov několik měsíců po válce, kdy na každém kroku zavádíš o trosky civilisace? Postačí malíři vědomí, že se nasytí poslední zeleně v tomto měsíci mariánské spanilosti? Hlávkově to zatím stačilo, ba více. Při pomýšlení na les zatlouklo mu prudčeji srdce. Zrychlil krok a již byl s lístkem na druhém nástupišti brněnského nádraží, tváří v tvář svému důstojnému příteli.

— Jsem velmi rád, že přicházíte — vítal jej kněz — myslím, že nebudete litovat, zvláště když budete na Vranově dnes po prvé —

— Lituji jen svých hříchů, důstojný pane, dnes nelituji a jsem rád, že jsem se rozhodl. Celý týden jsem na vás myslil, totiž na váš rozhovor s páterem Antonínem. Když jste ode mne odešli, řekl jsem si: Tak se podívejme. To jsou kněží. Každý den děkují u oltáře Bohu za nás za všechny, že žijeme, a ještě si před čtyřmi měsíci pod zemí uprostřed plačících a vyděšených, s kterými se modlili jakoby v hodině smrti, slíbili, že vykonají děkovnou pouť k Matce Boží. Kolik lidí se v nebezpečí smrti modlilo a kolik slibovalo! A kdo z nich přišel? A kdo přijde? —

Kněze zřejmě překvapil tento začátek. Lehký plášť přehodil zpod levé paže na pravou ruku a dotýkáje se levým ukazováčkem brady, zadíval se do země. Na jeho víčkách pod brýlemi zahrál úsměv a přiskočil do koutků sevřených rtů.

— Víte, že francouzští vězňové koncentračních táborů připravují velkolepou děkovnou pouť do Lurd? —

— Chcete tím snad říci, že lidská vděčnost je větší než si myslím, a že jsem spíše odsoudil sebe než jiné?

— Nikoli, nechtěl! Vděčnost je vzácné koření, to je pravda, ale o tom si promluvíme později. Mohu vám říci, že mám osobně ještě jednu příčinu kráčet po cestách, po nichž jsem často chodíval se svými rodiči. Letos je to třicet let od mého vysvěcení na kněze. Chtěl jsem na to v tichu vzpomínat na Hostýně, ale

doposud jsem nemohl. Budete, doufám, za dvě tři hodiny přítomen při mé jubilejní mši svaté tam nahoře —

Vtom se již k nim blížil vlasatý svěží páter Antonín, který před nedávnem obdivoval v zahradě malířově labužnický žampiony.

Je podivuhodné, jak si představy o lidech spojujeme se vším, co jsme s nimi prožili dobrého i zlého a jak se nám ze všech představ vybavují nejčastěji představy prvé! Na příklad smažené houby a páter Antonín! Jak ty dvě představy spolu souvisí? O tom přemýšlel Hlávka ještě ve vlaku, když se usadil proti svým dvěma přátelům se skicářem v ruce, a když pozoroval, jak se pomalu v okně ztrácí brněnský Petrov i vížka kostelíku u svaté Maří Magdaleny. Ať studoval jeho tvář sebebedlivěji, nalézal na ní více znaků odlišných než shodných, až konečně představa kulatého žampionu zůstala jediná, zvláště když červenolící páter Antonín vytáhl jablíčko a zahryzl se do něho s chutí zdravého člověka, vypovídajícího boj třeba míse švestkových knedlíků na život a na smrt.

A přece stále žampion a jeho tvář!

Pohled na ztrácející se věže a věžičky brněnských kostelů vybavily malíři jiné dvě představy, které více než žampiony souvisely s účelem dnešní vyjíždky z města. Tak se stalo, že oslovil pátera Antonína, zatím co jeho starší druh byl již chvíli zahlobán do breviáře.

— Důstojný pane — pravil — díváme se oknem na stejné věci, vidíme všude hromady trosek, cihel a kamení, zpřerážené tovární komíny a děravé střechy, a přece jsem přesvědčen, že myslíme o tom všem velmi různě —

— Protože jsme lidé, v tom je to —

— Ano, v tom je to. Podívejte se. Zase se nám objevila, a nyní již naposledy, štíhlá věž Jakubského chrámu. Hledím na ni a myslím na anglického romanopisce Hawthorna, právě tak jako vzpomínám na vaši prvou návštěvu u mne, když hledím na vás —

— Jak je to možné? —

— Celkem přirozeně. V Mramorovém faunu píše Hawthorne o malovaných oknech gotických katedrál a srovnává s nimi křesťanskou víru. Vnitřní život křesťanův je krásný, ale jeho krásy pochopí zase jen křesťan. Je to s ní tak, jako s krásou malovaných oken. Nádherná jejich vynikne jen tomu, kdo vejde do kostela a pozoruje ji z vnitřku. Kdo se dívá na chrámová okna jen zvenčí, tomu se jeví jejich krása jen jako šedé nevzhledné kontury. A myslím nyní víc! Ta okna tam jsou rozbita. Není rozbita i moje víra, tvoje víra, naše víra? Nežebračila nás válka také duchovně? Budeme schopni opravit ta malovaná okna a zvětšit svou víru tak, aby hory přenášela? Proč jdem na Vranov? Jsou tam také malovaná okna?

— Nechejte se překvapit. Trefně jste řekl, že naše víra je děravá. Na poutních místech se lidem její rány zacelují. Jen chtějí a jít. A dnes půjdeme úmyslně s vámi po cestách známých —

Nebyli zklamáni.

Nádherné ticho na stezkách, zlíbané srpkem měsíčním zrána, zajalo je brzy do svého království, a tak ve vzájemném doprovodu vystupovali po ozářených svazích k zázračné svatyni v sluneční ranní koupeli a meditovali o všem, co se právě nabízelo jejich smyslům. Nemluvili mnoho. Malíř Hlávka nechtěl vyrušovati z dum staršího kněze, který byl pravděpodobně opředen vzpomínkami na chvíle, kdy se navždy v brněnské katedrále zasvětil Bohu, a jen když ho některý z obou kněží upozornil na něco, co jim již častým pozorováním zevšednělo, rozhovořil se nadšeně o všem, ať to byly dozrávající ostružiny nebo bohaté rudé malvice chocholičnatých jeřabin, visících nad vzdušnou mýtinou, ať to byl přeražený a znovu ke slunci se vzpínající strom, ať vzdálené oddechování továren, pracujících již pro mír, nebo výhled do nekonečné zeleně, tolik hojící unavené oči.

Teprve když všichni vyšli z kostela, byl důstojný jubilant jako vyměněn. Hovořil nejvíce a žertoval,

takže se páter Antonín mohl dosytosti pásti na rozpacích Hlávkových.

— Tak nám nyní, malíři, řekněte, jak se vám líbilo v kostele. Byl jste spokojen? —

— Víc než spokojen! Byl jsem šťasten, ale nejvíce proto, že kromě nás byly v chrámě jen čtyři osoby, dvě ženy a dvě děti. To ticho, do kterého zaléhal jen temně váš prosebný hlas od oltáře, působilo na mne jako slovo zpovědníkovy, udělující pokání hříšníkovi. Vnitřek celého chrámu je krásný. Architektura klenby i stěn, bohatá baroková výzdoba a zvláště malby nahoře, znázorňující slávu Bohorodičky, to všechno ve vkusné harmonii učí člověka pokoře.

— Za neschetné milosti můžeme všichni děkovati pod touto barokovou klenbou — pravil páter Antonín — i za to, že žijeme a že se můžeme opět radovati z práce.

— A za to, že tu krásu života můžeme obdivovat a hlavně ji tvořit! —

— To vás musíme brzy vzít s sebou do Křtin, jsem zvědav, co řeknete teprve té křtinské krásě! Ale když jste si tak všeho všiml, řekněte nám, na které ruce chová vranovská soška Panny Marie Jezulátka? —

Malíř byl na chvíli zmaten. V očích měl najednou plno svatých obrázků mariánských a všechna poutní místa, pokud je znal nebo o nich slyšával, se mu před očima míhala jako uschlá tráva, když do ní zařouká vítr. Hostýn, Vambeřice i Hrabyň, Svatá Hora a Saštin i Zarošice a nejníže i Sedmibolestná Panna Maria „lutrštétská“ se smutným vyčítavým pohledem.

— Tak vidíte, nic si z toho nedělejte! Aspoň máme důvod, abychom si tu koupili obrázek na památku! Vranovská P. Maria je bez Jezulátka —

Krásně ubíhal den. Za necelé dvě hodiny nato obdivovali ve Svaté Kateřině gotický kostelík, jehož křížové klenby se ve svém žebroví podobají netopýřím křídélkům. Bylo tam netopýřů tolik přilepeno na opuštěném chladném zdivu, že je malíř Hlávka mohl pohodlně prohlížeti na dlaních a pouštěti do malé vížky.

— Jak se stává život plnější, když si uvědomujeme, z čeho vyrůstá a čím zaniká. Teprve před několika hodinami vyšli z pohaněné civilizace a tu stáli u opuštěných jejích základů daleko v minulosti s rozbolavělou přítomností v duších. Nebylo divu, že se přirovnávali vzájemně k panu Broučkovi, kterého posílával Svatopluk Čech na křídlech své fantazie do XV. století, a že k Svaté Kateřině připojili ještě Nový hrad, na jehož cimbuří podleli nejen kouzlu představ o romantických projíždkách a rytířských kláních, dávno vyvanutých, ale i džbánu plzeňského piva, takže ilusi Čechova Broučka tím doplnili novou ilusi hradečanské Vikárky.

Ale spojení všeho krásného, co vytvořila minulost, s poníženou a nakonec i oslavenou přítomností, zjevilo se našim třem poutníkům nejmocněji toho dne teprve u Máchova pomníku vysoko nad Adamovem. Široko daleko na severu za Rájcem a na jihu za Brnem hltaly jejich zraky modré obzory, a vytesané verše Máchovy — nejkrásnější z jeho díla — o hvězdách, které básník posílá jako posly své na pouť, aby pozdravovaly „zemí krásnou, zemí milovanou, kolébku mou i hrob můj, matku mou, vlast jedinou i v dědictví mi danou“, nabyly takové dojímavosti, že se všichni dívali mlčky na sebe a jen jejich oči se tázaly: „Kráčela tudy válka? Jak je možné, že bezbožná ruka nerozbila tento nápis, evokující tak nádherně lásku k naší vlasti?“

Prvý přerušil mlčení páter Antonín.

— Tomuto nápisu Němci nerozuměli, na to byli příliš hrubí. —

— A přece — přerušil ho malíř — ale nyní půjčku za oplátku. Zdalipak víte, co je i v Máchově Máji postrašilo? —

— Tak vidíte, mlčíte tak překvapeně jako já před vranovskou soškou mariánskou! Ve válečném vydání Máchova Máje vyškrtli naši ochráncové jen dva verše, několikrát se opakující ve druhém intermezzu skladby: „Vůdce zhyнул! — Vůdce zhyнул!“

Všichni se srdečně smáli této německé duchaplnosti. Páter Antonín však nebyl úplně spokojen.

— Není tak jisté — pravil — zda to vyškrtli Němci! Pravděpodobněji se někdo na ministerstvu školství obával o život svého chleboďárce —

— Také je možné — pokračoval Hlávka — na tom však nezáleží. Dnes to zní pravdivě: Zhynul, zhynul.

— I kdyby hluboko zalezl do ponorky, nebo chytal třeba motýly v argentinské Patagonii!

— Zato Máchův Máj slavně žije i s těmito verši o milované vlasti, která se nám tu v lesích rozšířila až do věčnosti! —

Scházelí strmou strání dolů. I jí přeletěla vichřice bojů. Nejedna staletý buk přerazila, mnoho smrků i

z kořenů vyvrátila. A přece tu dýchal mír. Nikoli proto, že za celý den neviděli vojáka, nýbrž protože všude pozorovali, jak celá příroda okřívá, jak zaceluje rány, které ještě před čtyřmi měsíci byly tak bolestivé.

Zastavili se naposledy.

— Není v tom příklad pro nás všechny, není v tom pobídnutí — rozhorlil se ještě jednou malíř a díval se dolů do údolí, kterým běžela do světa Svitava.

— Lidská srdce nezapomínají tak lehce — pravil starší kněz — člověk není strom, a mnoho věcí bolesti stále rozjitřuje! —

— Ale i ty se zacelí. —

— Dejž to Bůh. —

Ze zápisníku starého profesora

— Já se z toho kluku zblázním, stěžuje si pan profesor Jindra na svého pětiletého synka, on je samá otázka: jestli na měsíci jezdí lokomotivy, jestli jsem už viděl žirafu, proč dědeček nemá zuby, proč nemám takovou modrou zástěru jako pan domovník. Dnes ráno se mně ptá: — Tati, ví pes, že je pes? Jářku, to už přestává všecko, nač to děcko na všechno nepřijde!

— No, to je přece otázka pro vás jako stvořená, namítá pan profesor Lehký, jste přece zoolog, ne?

— Nu ano, já jsem zoolog, ale copak já mohu vědět, co pes ví nebo neví?

— A tak co jste mu na to odpověděl?

— No, řekl jsem mu: Víš, Jiříčku, on to pes tak docela neví, že je pes, ale on má dobře vyvinutý čich a tak on to asi čije.

Malí studenti si při vyučování kreslí nebo čmárají. Hoši auta a letadla. Děvčata dívčí, loutkovité, hezky nakadeřené hlavičky. Závěr — kluci chtějí jezdit a létat, dívky se chtějí líbit. Je to, jak se zdá, v jejich podvědomí. Ale ptejme se: Ví kluk, že je kluk? Ví děvče, že je děvče? Kdyby to byli pejsci, možná, že by to čili. Kluci by čili, že jsou budoucí tvůrcové a vojáci, dívky by čily, že jsou budoucí matky. Nečijí ještě nic. Jejich hra jest jen nárys, předtucha a předobraz. A my vychovatelé nemáme za úkol jim jen vytýkat, že nedávají pozor a kazí papír, nýbrž přivést je k tomu, aby čili, co dosud nečijí.

Přistihuji Šilhana, že nesedí na svém místě. Ze široka rozkládám, že ten, kdo si bez dovolení mění místo, je lotřík, poněvadž to asi dělá proto, aby na tom cizím místě mohl páchat neplechy, které by na svém páchat nemohl. Sotva to dopovím a přikáži, aby si sedl, kam patří, hned ukazuje na Voháňku, že ten také nesedí na svém místě, Zelený také ne, Faměrová rovněž ne, každou hodinu si přeseďá, a prosím, Janečková jak by smet.

Rozdělená vina — žádná vina. Je jich v tom víc. V spoluúčasti je útěcha, omluva a odpuš-

tění, neboť věz, starý profesore, že v tomto případě jsi nepřistihl Šilhana. nýbrž typ, a nekáráš individuum, nýbrž genus. A druhu se musí prominout, co by se neprominulo jedinci. A proto ti lotřící tak horlivě usilují, aby v tom byli i druzí, pokud možno celá třída.

Už je dávno po zvonění — jsem v nejlepším výkladu. Do třídy vletí Dagmar. Kde byla? Čekám obvyklé výmluvy a vytáčky: Neslyšela jsem zvonit, byla jsem v kabinetě, pan školník mi něco chtěl —

Ne, nic takového. Dagmar se uklání a prosí, abych se nezlobil:

— Já jsem se, prosím, zapovídala s Šedivou ze sexty.

Žasnu a nevěřím sluchu. Dagmar mluví pravdu. Událost hodná zaznamenání. Buď ta Dagmar vůbec a zásadně nelže — v tom případě ji pozdravuji, neboť ji už, škoda, neučím. Anebo já jsem tak hodný, že nikdo nemusí ze strachu přede mnou vymýšlet lži. A v tom případě se dávám k dispozici všemu ctěnému žactvu nynějšímu i budoucímu.

V sekundě: — Já myslím, že sekundán už může vědět, jak se má chovat.

V kvartě: — Kdybyste byli v sekundě, tak bych se nedivil —

Sekunda se v prvním případě pokládá za dostatečný stupeň mravního studentského uvědomění. V druhém za omluvu chování nestudentského. Z toho poznáváme, že je těžko stanovit normu správného studentského chování jen podle třídy. Sekunda tou normou není, kvarta teprve ne. Snad by se našla ve vyšších třídách? Zkusit se to může. Vcelku by se dalo očekávat, že ti větší budou dávat dobrý příklad těm menším. Očekávat se to může, jen pokud neztotožňujeme pojmy dospívání a umravnění. Něco jiného je prospívat věkem, něco jiného prospívat moudrostí a milostí. A ovšem něco jiného je prospívat u lidí a něco jiného je prospívat u Boha. A byl jeden chlapec na světě ve věku sekundánském, u něhož

netřeba takto rozlišovat, poněvadž o něm čteme, že „**prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.**“ A ten jediný může být vzorem všem — od primy až do oktávy.



Vyšla kniha kolektivních úvah o obrodě Francie — **Vers le style du XX^e siècle.** (Par l'équipe d'Uriage. Sous la direction de Gilbert Gadoffre. Éditions du seuil, Paris 1946.) Jsou v ní také výtky francouzským universitám — jsou prý čím dále méně ohnisky kultury, přestávají být ústavy výchovnými a do určité míry i středisky bádání vědeckého. Dnešní universita prý se může definovat jako technický externát bez jakéhokoliv výchovného zaměření. Výchovný účel universit byl obětován snahám vědeckým. University se obírají jen školením budoucích vědeckých specialistů a nikoliv výchovou mladých vzdělanců: a tím se také zpronevřují i svému poslání sociálnímu. (p. 181-3.)

Tyto výtky nejsou nijak nové a také neplatí jen universitám francouzským. Diskutanti družiny Gadoffrovy navrhuji, aby se ustavily: a) university uvádějící (universités d'initia-

tion), které by měly poslání hlavně výchovné, byly by dvouleté, prohlubovaly by obecné vzdělání a ve zvláštních odděleních by připravovaly ke studiu filosofie, práv, přírodních a technických věd, b) university odborné či zkušební (universités d'examen), na které by měli přístup jen ti, kteří by s úspěchem absolvovali universitu výchovnou a kde by dovršili svou průpravu odborným studiem, c) university badatelské (universités de recherche), kde by si profesori tvořili okruh spolupracovníků a vychovávali vědecký dorost. (p. 183-5.)

V těch návrzích lze plně schválit myšlenku university výchovné, jakož i myšlenku odluky universitní práce učitelské od činnosti badatelské. Namítá-li se, že to vše je přepych, který si mohou dovolit jen velké národy, je to pravda jen potud, pokud by to vskutku mnoho stálo. Místo zakládání nových vysokých škol v malých městech mohlo by se to u nás zkusit s diferenciací dosavadních škol vysokých.

Přišlo by to stejně draho. A je-li výchova a čistá věda přepych, musíme si jej dovolit, i kdybychom byli národem sebemenším. Neboť bez toho přepychu nebudeme národem vůbec. P.

La parabola de la moneta perduta

Miroslava Ludvíková.

Příběh skončil.

Dnes je neděle. Oblékla si tmavé šaty a vyšla do ulice. Vítr vál korunami stromů a ubíhal s oblaky jako minulé dny. Bylo temno, pusto, podzimně. Nebylo slyšet nic než vítr, který klopýtal mezi stěnami domů. Gotické paláce rostly a čněly uprostřed prachu, špíny, listů. Ale nikdo v nich.

I kostel byl ještě tmavý a prázdný. Bůh tam byl sám.

Kroky znějí, duní, ztrácejí se. Vzpomněla si, že v malé poboční kapliče shlíží Kristus jemně a sladce, ale dnes se jí zdálo, že ani on zde není. Rozžala prosebnou svíci, jako to dělají v Itálii. Plamen vyskočil, zazářil a stín přešel kapli. Uviděla Krista, o kterém myslela, že opouští jako lidé. Mýlila se, v beznaději není sama.

Jenom Bůh je sám.

Přála si, tak velice si přála, aby někdo hrál na varhany, aby si něčí prsty hrály s klávesnicí, jako její myšlenky a vítr klouzají tmou. Smích? To je jen klam. Zde nejsou lidé.

Bloudila se svíci kapli, potom chrámem, jako by něco nebo někoho hledala. Posměváčka? Člověka? Čas?

Teď by jim chtěla uniknout. Světlo bylo slabé. Tma, která zůstala skryta, jí naháněla hrůzu, protože se do ní stáhly myšlenky, které nechtěly být přiznány a vysloveny.

Nepřistoupila však k oltáři božímu. Vrátila se dozadu a zůstala klečet na studené dlažbě. Svíce blikala, svítila mdle a špatně. Svědomí. Venku se zatím probouzel den. Pomalu vnikal do oken a jak postupoval, stíny se krátily a svíce se stávala zbytečnou. Pak sama úplně zhasla. Klečící to zprvu nezpозorovala, ale když přišel první člověk, zvedla se, aby také odešla.

Bloudění.

Po nábřeží, po náměstích, po čase. Co je život? Co je den?

Bloudění.

Bez cíle, bez úsměvu, bez zbraně všemu vsťíc. Jen chladnou a mrtvou setrvačností, nikoliv vůlí nebo chutí. Není proč ji mít. V úsměvu falešného slunce skřípe písek; život je předem ztracen, protože jsou ztraceny budoucí okamžiky.

Člověk v beznaději není sám, má svědomí, které je jako stín, jen ve tmě se ztratí. Ale tak, aby změnilo vše, aby zachvátilo vše, i vzduch, který dýcháš.

Svědomí a lítost je tím horší, čím míň se přihodilo. Týrá a mučí tě. Neubráníš se. Stačí jen, že příběh skončil.

Stačí jen, že ti na mostě upadl peníz do vody.

Je ztracen a už ho nenalezneš.

Dva roky před námi.
To celý život pro mnohé
a budeme-li ještě žít,
zas zapějeme chválu životu
a práci čest.

To jak by rozsvítili svíci
nám v ráji na cestu,
abychom přišli včas.
Až dojdeme,
již nikdy nepůjdeme zpět,
jen stále vpřed
a zpívat budeme
čest práci.

Zd. Rotrekl: *Fragment*

Ach, dovršen být,
dolít zlata na pánvici
v čase vrcholícím.
Jak příprava i chladná smrt
— dovršuje skrytá díla.
Jak za bouří vrcholících
dovršuje plod své dílo.
Jako země dovršená
je pahorkem Kalvarií.

Ach, dovršen být,
dolít zlata na pánvici
v čase vrcholícím.

Stáňa Sohr: *Bílé noci*

Nestydíš se, noci? Taková krásná.

Třese korunami orb. Bílý mlčící déšť
na hladině víří. Milovaná
noc. Alejí jdou. Po hřebeni.
Není je vidět. Křoviny mlčí.

Ticho zpívá.

Hvězdy jsou cetky; chceš je do vlasů?
Stříbrnice na potok, do orb;
hlavně do orb, tam jich visí bezpočet
směj se
bezpočet

Nahlížíš ke mně, po mně bloudíš,
běláš mne, bělej, jsem tvá.

(Úryvek.)

Leden

Zvonice dětství Závěje
Zvon zaškraceně rozeznělý
A všechno sněhem zavěje
a všechno prokrytá těly

Únor

Polnice zní zas do polí
že únor bílý pole sílí
Síla nás nikdy nebolí
Bolí nás drahý bolí milý

Březen

Úsměvem pokoj nechce vzít
Úsměvem pokoj tobě vrátí
aby tě zkusil připravit
o víru jakou mají svatí

Duben

Slibuješ mnoho málo dáváš
měsíci žen a nevěrností
Jde křížovatkou satanáš
křížují čela lidé prostí

Květen

Láska je zvuk Kde cíle mé
Světě jsi marnost Nenávidím
Jarmilo volám Viléme
Nad oblaky svůj člunek řídím

Červen

Co procitne do jitra dní
co rozkvetne ať neodkvétá
Jen jestli pozdrav poslední
nedá ti prvně píseň léta

Červenec

Pro věčnost vrylo v malachit
pohnutí úst Ó nesmrtelní
zemřeme zítra Dej mi pít
Tvůj žár až do krve mi velni

Srpen

Poledne Moře Závany
od Lida táhnou Vůní hříchu
si plní chřípí prohaný
a bez vzpomínek hyne v tichu

Září

Lupení létá sem i tam
Po cestě babí léto sprádá
pohádku větru vlaštopkám
Máš opuštěná hnízda ráda

Říjen

Nikdy se tolik nečeká
nikdy se tolik nenaříká
O dávné sudbě člověka
syrovým bahnem skřípí syká

Listopad

Teď tiše tiše po špičkách
bez jména zhasl bezejmenný
Prst na ústa jen ztišit ach
bez ozvěny od vzdušné stěny

Prosinec

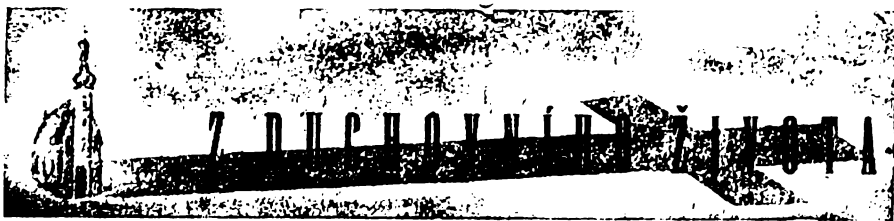
Příští rok blízký Hodinou
vytéká tvoje usouzení
a nežli dnové pomínou
co nebylo už nebude už není

Diskuse.

Nečekejte příliš mnoho od jakýchkoliv diskusí. Zvláště nepoučení, neškolení a nepohotoví debatéři spíše uškodí než prospějí. V mnohých diskusích nevíteží vždy kdo má pravdu, nýbrž kdo je výřečnější a bezohlednější neb drzejší ve své výřečnosti. Mnozí nevěřící diskutují jen proto, aby se utvrdili ve své sebejistotě. Také si neslibujte mnoho úspěchu od vyvrácení určitých námitek, týkajících se osob duchovního stavu ať v minulosti nebo přítomnosti. To byste debatoval do nekonečna. A všechno a všechny neobhájíte. Ale řekněte jen toto: Církev nemá jen tyto ohavné lidi v sobě. Ale ani těch se nezříká, protože není pantheonem svatých, nýbrž má shromažďovat a posvěcovat hříšníky. Není svatá proto, že má svaté (také) v sobě, nýbrž že je spojena životně se svatým Kristem a jím posvěcuje jako posvěcujícími prostředky lidí. Řekněte oněm zlomyslným nebo špatně poučeným lidem tendenci četbou, že vedle těchto ubohých hříšníků ze stavu duchovního i světského je mnohem větší řada těch, kteří se poctivě snažili obléci Krista a uskutečnit Krista. Na všechny ty námítky se zeptejte jednou: Co tím chceš říci? Že tedy Církev nemá pravdu, když měla takové lidi? Stejným právem tedy mu řekněte, že by bylo nutné zase říci: Tedy má pravdu, když ti, kteří žijí z její pravdy, se stali tak dobrými a svatými, kdežto oni špatní z ní nežili. Jinak se budete hádati do nekonečna. Nakonec připomínám, že satan oslepuje ty, které chce odvrátit od Krista a jeho pravdy a Církev tak obrátně, že se nedají poučit. Proto bývají všechny ty diskuse většinou tak bezúčelné. Je třeba buď ty diskuse převést s pole osobního a kritizujícího na pole zásad, anebo se spíše pomodlit za bloudící, protože, jak praví Pascal: »Je dosti světla k osvětlení vyvolených a dosti temnoty pro jejich pokoru, jako je dosti temna v křesťanské pravdě, aby se zavržení mohli zaslepit a zároveň dosti světla, aby při tom byli neomluvitelní...«

Dr S. M. Braitto.

Nevím už, který spisovatel napsal krásnou bajku o vděčnosti. Bůh uspořádal hostinu, na niž pozval všechny ctnosti. Přicházejíce do hodovní síně, usmívaly se na sebe a pozdravovaly se, neboť se všechny dobře znaly. Avšak mezi svými družkami stály dvě ctnosti cize. Neznaly se. Udivený Pán Bůh pak představil ctnost Dobročinnost ctnosti Vděčnosti... Dnes se vděčnost považuje za přecitlivělost. Vždyť žijeme ve století plném extrémů. K nim spějí hrubě vybičované pudry jedinců i větších celků. V nich se ztrácí i stín toho, co



Dr Jos. Mouřinovský:

Oči máte nevidíte! Rozum máte nemyslíte!

Kolik procent lidí dnes vážně pohlédne k nebi a zamyslí se aspoň trochu nad úžasným divadlem nad sebou?

Kolik se jich vážně zeptá: *co to tam vlastně je?*

Je to úžasné dílo Boží, nad nímž se člověku tají dech, když do něho trochu pohlédne a jen mličko se nad ním zamyslí - - -

Pouhým okem z toho ohromujícího díla Božího vidíme jen tuze maličko — ale rozumem toho vidíme až k zalknutí! —

Okem vidíme jen nejbližší okolí našeho vesmírového okresu — asi tolik, kolik krajiny vidíme v nížině z celého zemského povrchu — jen pár km².

Ostatek nevidíme! —

Mnohem víc nám ukáží veliké hvězdářské stroje — zvláště největší. Od nich jsme se dověděli, že celá *Mléčná dráha* je jednou ze sta miliard vesmírových říší.

Jak ohromné jsou tyto hvězdné říše!?

Jen naše Mléčná dráha obsahuje na 300 miliard — 300.000.000.000 — zářících sluncí. Kolik bilionů oběžnic krouží kol těchto sluncí nedovede nám říci ani nejbujnější fantazie.

Ty prostě nevidíme — a sotva kdy uvidíme — leda u nejbližších dvou nebo pěti sluncí — — —

Co tedy vidíme na hvězdné obloze, jsou jen samá a samá slunce — ovšem odezíráme-li od našich slunečních oběžnic! —

A ta slunce? — Jsou menší nebo větší než naše?

Většinou jsou větší, neboť naše Slunce patří mezi hvězdné *trpaslíky*, kteří mají průměr pod 3.000.000 km — naše Slunce má 1.400.000 km.

Těchto trpaslíků je mezi slunci Mléčné dráhy nejvíc. Jsou v ní ale i obři a veleobři — giganti a supergiganti.

Mezi giganty patří na př. *Arkturus* v Bootu, jehož průměr je 38 milionů km a objem 20.000× větší našeho Slunce! — Skrylo by se tedy v něm 20.000 našich Sluncí.

Největší dosud známé veleslunce — supergigant — je *Antares* ve Štíru o průměru 630.000.000 km. Je tedy Antares »jenom« skoro 100.000.000× větší našeho Slunce.

Kdyby si Antares vyměnil místo s naším Sluníčkem, pohltil by do svého nitra Merkura, Venuši, Zemi a Marta s jejich nynějšími vzdálenostmi od něho, takže první oběžnicí jeho byl by Jupiter.

Člověk trne hrůzou ve snaze představit si ohromnost takového hvězdného kolosa! — —

Avšak v Mléčné dráze nejsou jen zářící slunce, ale také

nazýváme vděčností k lidem. Postarejme se, aby bylo lze i dnes vůbec mluvit o vděčnosti, o větší vděčnosti k Tomu, který za nás umíral pověšen na dřevu.

Snad s žádným jiným slovem se tolik nehazardovalo v minulých dobách, jako se slovem pravda. Toto slovo má vskutku lepší zvuk než slovo ctnost, jež moderní člověk si zvykl nazývat slabostí. Říkáme arciť neustále »pravda vítězí« a přece se točíme kolem pilátovského »co je pravda?«. Moderní člověk tu zabředá v neřestný kruh, z něhož se neumí dostat ven pro svou změkčilost a přesličkovou křehkost, bť by hřiště a koupaliště mu vymodelovala svaly jako z ocele. Je nutno vždy zdůrazňovat těmto lidem, že pravda je v Kristu. Naši prací je, aby to uznal i moderní člověk, který přece chce, jak sám tvrdí, správně vidět, správně chápat. Budeme-li se proto na svých domácích misiích ubírat cestami nejvhodnějšího apoštolátu, budeme míti i u nás stále rostoucí počet mladých katolických atletů, kteří zasvěcují své tělesné i duševní síly Bohu a národu, daleko jsouce povznese ní nad to, než aby s ostatními, kterým tohoto poznání nebylo dopřáno, utráceli tyto síly v pivnicích při zpěvu o ztraceném mládí...
František Korb.

slunce, vyhaslá — tmavá tělesa. Kolik miliard je v ní vyhaslých slunců — na tuto otázku není odpovědi vůbec! —

Dech se tají nad astronomickými ciframi slunců Mléčné dráhy a přece je to pouze *kapka* vesmírového oceánu. Podobných mléčných drah — galaxií — ve hlubinách vesmíru známe do dnes na 100.000.000.000 — sto miliard! —

Dostáváme závrať nad tímto obrovitým orlojem vesmíru, ale co nám v něm teprv ukáže nově montovaný dalekohled — v Americe — o průměru 5 m? Vždyť bude mít zvětšovací schopnost 10.000x, kdežto dosavadní největší má poloviční — 5.000x.

A co jiného ve vesmíru, o čem člověk — až na málo jedinců — *neví nic?*!

Jak si připadáme nicotní proti vesmíru s naším zemským práškem, na němž žijeme?! —

Jak úžasný musí být Ten, jehož dílo je tak ohromující?

A člověk — nicotná pleva! — mizivý atomeček vesmíru — opovažuje se stále a stále odporovat a revoltovat proti Tomu nekonečně velikému Tvůrci vesmíru — ba dokonce křičet: *Non serviam!* — jako kdysi Lucifer! — Nebudu — a nechci Ti sloužit!! —

Co může být z takové plevy — bacilu — po soudu Božím?

Nebuďme slepí k vesmíru!

Nebuďme leniví rozumem ponořit se do jeho dálav, hlubin a propastí! — — Kdo se zamyslí nad ním, nebude pochybovat o existenci Boha Tvůrce. — Prvé příčiny toho všeho, nikdy se nestane nevěrcem, neboť *královská věda astronomie* mezi svými učenci *nevěrců* či *atheistů nemá!*

Nemodlete se při mši svaté ...

„Nemodlete se při mši svaté, nýbrž modlete se mši svatou.“ Stále ještě nejsou dosti chápána tato slova papeže Pia X. Ani studenti jim namnoze prakticky nerozumějí, třebaže alespoň od nich bychom očekávali správný postoj k nejsvětější oběti mše svaté. Není pochyby, že pro toho, kdo nerozumí liturgické řeči latinské, je poněkud obtížné sledovat mši svatou, ale této obtíži se neodpomůže tím, že se věřící modlí při mši svaté, místo aby se modlili mši svatou. Ostatně dnes, kdy liturgické hnutí tolik pokročilo, může si každý snadno opatřit liturgické texty i v řeči živé, takže problém řeči už není problémem. Setkáme-li se s případy, kdy se nemodlí mši svatou, nýbrž se modlí při mši svaté třebaž růženec nebo jiné soukromé modlitby i ten, kdo zná jazyk latinský nebo má doma v knihovně český překlad misálu, vidíme jasně, že jde o nepochopení samé podstaty mešní oběti a následkem toho o nedostatek snahy o aktivní účast v ní.

Nemůžeme proto nikdy dosti zdůrazňovat význam mše svaté v životě katolického studenta a správný způsob účasti na ní.

Mše svatá jakožto oběť Nového Zákona je nejdokonalější forma ctnosti nábožnosti, která řídí vztahy člověka k Bohu. Mše svatá právě proto, že je obětí celé Církve, je kolektivní formou ctnosti nábožnosti a jako taková musí být chápána. Proto také každý způsob individuálního vyjádření této ctnosti při mši svaté je v nesouladu s mešní obětí. V okamžiku mše svaté se má spojit celá obec věřících, všichni účastníci této oběti Nového Zákona s Ježíšem Kristem, hlavním obětníkem, a s knězem u oltáře, jeho zástupcem, a mají podávat tuto oběť nebeskému Otci. Je proto zcela logické, že ti, kdo se účastní mše svaté, mají mít v duši podobné city, které měl Kristus v duši, když se obětoval za lidstvo, a které má stále v duši,

když pokračuje tajemným způsobem v této oběti na oltáři. Mají-li pak všichni účastníci zároveň stejná slova v ústech, která má kněz, zastupující u oltáře Krista, je vytvořena nejkrásnější jednota mezi Ježíšem Kristem, obětníkem a obětním darem, knězem, který mluví jeho jménem a podává Bohu tuto oběť v jeho zastoupení, a věřícím lidem, účastnícím se aktivně této oběti.

Obětovat a obětovat se s Ježíšem Kristem nebeskému Otci, to je základní myšlenka aktivní účasti ve mši svaté. Tážeme-li se, proč mnozí nevědí, čím by se zabývali půl hodiny při mši svaté, a proto shánějí různé modlitby, vytahují růženec nebo zpívají různé písně, které nemají žádného vztahu k jednotlivým částem mešní oběti, musíme odpovědět s bolestí, že vlastní příčinou je nepochopení mše svaté jako oběti a naší účasti v ní. Následkem tohoto nepochopení si učiní ze mše svaté jen jistou pobožnost jako jsou mnohé jiné katolické pobožnosti a spojují třebaž dvě spolu, zvláště když „pobožnost“ mše svaté je jim těžká a málo pochopitelná. Ze svatého přijímání si učiní další pobožnost a nevědomují si vůbec, jaká je spojitost mezi mši svatou a svatým přijímáním, nevidí, že oběť nelze rozdělovat od přijímání z obětního daru, nechápou, že chtějí-li přijímat, měli by se také aktivně zúčastnit přinášení oběti.

Má-li kdo mezi věřícími laiky chápat tajemství eucharistické oběti, je to jistě katolický student, pro něhož má být mše svatá zdrojem tolika milostí. Tím se však stane jen tehdy, když se jí bude účastnit aktivně; když nebude pouze na mši svaté jako pouhý divák, nebude se pouze modlit při mši svaté, nýbrž bude se modlit mši svatou, bude ve spojení s neviditelným Kristem a s jeho viditelným zástupcem obětující a obětovaným.
R. M. Dacík O. P.

Potom v obrazoch pribudne nová osoba. Stano. Každodenne pristupuje ku stolu Pánovmu v malom kostolíku. Raz zbadá vzadu v kúte otrhaného chlapca. Premrznutý a utiahnutý, akoby sa bál, že ho niekto vyženie. A predsa tá tvár vyžarovala veľkú zbožnosť. Dá sa s ním do reči.

Odvtedy dostávajú obrazy nový spád. Otrhaný chlapec dostane dočasne byt a stravu u seširíčiek. Stáva sa učňom. Prechádza najrozličnejšími zamestnaniami, až sa dostane do gymnázia.

Ale najkrajší obraz ostáva nakoniec.

Ožiarovaný oltár, ale ešte žiarivejšia tvár mladého študenta. Odrieka vyznanie viery a potom... kľaká si už k stolu Pánovmu spolu so Stanom.

To bola tá história, ktorá Viktorovi prebehla pred duševným zrakom a mala na každej stránke prischnuté kvapky utrpenia. História »zrádca« a vífaza.

Avšak Viktor vedel, že za tým ešte nebola bodka. Veď Vlado sa musí ešte aj teraz sám vydržiavať. A každý porozumie, čo to znamená pre takého študenta. Dáva hodiny cez celý deň, chytá sa každej príležitosti práce, aby sa aspoň najesť mohol. Pri tom je najlepším žiakom v triede...

Ako je to možné, že stačí ešte toľko pracovať v Katolíckej akcii a prakticky apoštolovať na všetky strany? To nemožno pochopiť.

Vlastne predsa mal Stanó pravdu. S časom je to už tak. Kto je zavalený prácou, ten si vie čas veľmi dobre zadeliť. Preto na užitočné veci nájde si vždy medzeru. Len takí, ktorí nič nerobia, vyhovávajú sa obyčajne, že nemajú času.

A nie je to obdivuhodné, ako miluje Vlado práve tých, ktorým sa nedostalo tej milosti. nájsť pravú cestu? Mnohí »katolíci« to nevedia pochopiť. Nenávisť proti inovercom považujú za kresťanskú ctnosť a povinnosť. A neuvedomujú si, že sa tým hrozne prehrávajú proti základnému pilieru cirkvi, proti láske.

A Vlado? Cíti sa voči inovercom veľmi zaviazaný. Usiluje sa, modlí sa, ba núti sa i do písania. Práve preto, že jeho kniha zachránila. Že sa núti? To bolo Viktorovi divné. Ale teraz mu to i sám Vlado potvrdil. Hej, musí sa premáhať, lebo nemá taký talent. Nejde mu to tak z pera. A predsa radšej pracuje na tom trikrát tak dlho, ako by to trvalo nadanému spisovateľovi... Nie je to veľkolepý charakter?

Hej, o tom Viktor tak dlho rozmýšľal. Aké pekné by bolo, keby bol na Vladovej úrovni! A či to nemôže dosiahnuť? Prečo by nie! Veď doteraz vykonal aj on gigantické dielo. Ba môže i vyššie! Áno, spraví to! Veď vôľu má! A či potrebuje na to ešte niečo iného?

5

A aby ma veľkosť zjavení nepodvihla, daný mi je osten môjho tela, posol satanov, aby ma pohlavkoval. Preto som tri razy prosil Pána, aby odstúpil odo mňa: ale povedal mi: Dost ti je moja milosť, lebo sila v chorobe sa zdokonaľuje. Rád teda budem sa chváliť svojimi slabosťami, aby sila Kristova prebývala vo mne. (2 Kor. 12, 7—9.)

— Počuj, Viktor, ty si dnes akosi bledý a zničený. Nie si chorý? — zastavil ho Stano na chodbe.

— Nie.

— Ale tak akosi čudne vyzeráš.

— Ja som včera... Nevidno to na mne?

— Teda je to predsa pravda?

— Áno, bohužiaľ. Veľmi ma to mrzí.

— A ako sa to mohlo stať?

— Ani sám neviem. Ešte nie som celkom pri sebe... Pamätáš sa ešte, ako som sa predtým obával, že prepádnem? Tak to aj malo byť. Trochu neskoro som sa dal do vážneho učenia. Nestačil som dohnať ani predošlé roky... Ale vieš, čo sa stalo?! Včera ráno nám hlásili výsledok a ja som...

— ... prešiel. Hej, viem to! Veď si bol veľmi natešený.

— Áno. I keď som vedel, že nie je to moja zásluha. Iste zasa otec zasiahol! Ale vieš, mne sa zdalo, že mi to priamo Boh poslal. Akoby mi chcel naznačiť, že chce mať zo mňa to, po čom tak túžim. Apoštola s významením... Ako ste vy... Bol som od radosti celý bez seba; a iste preto ma chcel On upamätať, aký som ešte slabý. Že moja pýcha nemá nijaký podklad.

— A ako k tomu došlo?

— Keď som vychádzal zo školy, zastavili ma moji bývalí »kamaráti« a blahoželali mi. Také niečo vraj treba zapíť. Nahovárali ma, aby som išiel s nimi aspoň na jedno pivo.

— Hm, tak to obyčajne titulujú...

— Ja som v radosti rýchlo privolil. Myslel som si, že jedno pivo nie je nič zlého. A azda budem môcť niečo vykonať.

— Chcel si sa prispôbiť, ako to robili niektorí svätci, a ich obrátiť. Pravda?

— Celkom tak. Ale som zabudol, že to boli svätci... Išiel som. A potom to už išlo ľahko. Ani neviem, kde sa to vo mne vzalo... Ožil vo mne netvor. Darma som sa chcel ešte kedvtedy zoprieť: bol som celkom bezmocný. Alko-

hol zvířazil. Všetky putá sa vo mne pretrhly. Hrozné...

— Hej, človek je sám od seba slabý.

— Veľmi slabý... Nikdy by som to neveril! A najviac ma mrzí práve to, akú hanbu som urobil vám všetkým... Vieš, odteraz už nevy-pijem ani kvapky

— Dobre si to pochopil, Viktor. Vidiš. Pán Boh i keď dopustí, robí to len preto, aby vytvoril veľké veci. A ako si sa dostal domov?

— Ani to už neviem. Ale myslím, že som obišiel pol mesta. Musel som to dôkladne robiť. Veď vidiš tieto modriny. Až nad ránom som vytriezvel a našiel cestu.

— Človeče! A to si potom hneď prišiel do školy?

— Nuž, vieš... Najprv som si myslel, že sa dnes poriadne vyspím, ale keď som si uvedomil, čo som urobil, povedal som si: Viktor, Viktor, takto to dotiahneš do priekopy. Ak si nebudeš vedieť rozkazať, čoskoro si odbavený. Len ty pekne poď do školy, i keď by si mal odpadnúť. Musíš byť na seba prísny, lebo potom prehráš.

— Výborne! Z teba môže byť niečo! Ale ani kvapky viac, áno?

— Hej, Stano. Tu je moja ruka. Ani kvapky.

*

Keď zacengali, chlapi sa rozlúčili a Viktor sa vrátil do triedy. Hoci stále musel premáhať ospalosť a unavenosť, predsa si všimol, že chlapi si ho veľmi nápadne obzerajú. Iste sa už všetko dozvedeli od včerajších »kamarátov«. Kde-tu doletela k nemu poznámka alebo škodoradostný úšklabok, ktorý jasne hovoril: »Svätuškár«. »Chce sa stať zrazu svätým, ale víno je víno. Aj to tuhé mu chutí.«

Viktor mal veľmi nepríjemný pocit, keď cítil na sebe sústredené všetky výsmešné pohľady. A bol by jim už i povedal svoje, ale nevládal. Bol od včerajška príliš vysilený.

Keď sa s ním začalo všetko krútiť a žalúdok dvíhať, bolo mu už všetko jedno. Najradšej by sa vyvalil niekde a ostal ležať, nech si každý myslí, čo chce. Ale predsa sa vzchopil. Stisol zuby. Nie, to nesmie! Ešte viac škody a hanby by tým urobil. Musí vydržať! Zahryzol si do perí a ruky pritlačil o lavicu takou silou, že sa až spotil. To ho trochu zase priviedlo k životu.

Vydržať! Ešte chvíľu. Potom sa už dostane nejako domov, a na ulici je čerstvé povetrie. Tu ho len tak dusí.

Už i chcel otvoriť oblok, ale bál sa, že sa prezradí. Mohol by sa potknúť... Aj profesor si mohol všimnúť, že je taký bledý... Zasa si začal tlačiť ruky i nohy o lavicu, aby vyvinul čo najväčšiu prácu. Až sa triasol od úsilia. Vydržať! A potom viac ani kvapky!

Keď zasa zazvonili, bolo to preňho také, ako by sa vyslobodil z väzenia. No predsa zostal ešte sedieť a počkal, kým sa spolužiaci vytrahli z triedy, i keď sa oni celkom otvorene nad tým pozastavovali. Konečne bol sám. Namá-

havo sa sosbieral a vyšiel na chodbu, ktorá už bola úplne prázdna. Ale to si len on myslel. Zpoza rohu potichu prišiel k nemu jeden študent.

— Viktor?!

— To si ty, Vlado?

— Hej. Vieš čo? Odprevadím ňa domov.

— Odprevadíš? A prečo? Veď mi nič není.

— Ale predsa. Porozprávame sa. Pôjdeme spolu ako predošle.

— Nie, nie! Už mi je lepšie! Nič mi nechýba.

— Lepšie?

— Totiž, bolo mi aj predtým dobre. A nepotrebujem nič. Choď len pekne domov.

— Ale, Viktor...

— Nie, choď! Prosím ňa pekne, choď už, lebo... — lebo zamdliem a budeš mať zbytočné starosti so mnou, — chcel povedať. Ale namiesto toho chytil Vlada z ruku a tlačil ho násilne von.

— Nuž, keď tak chceš, dobre, — povie Vlado. — Teda do videnia!

— Do videnia!

Vlado odchádzal rezkým krokom, ale len pred budovu. Tam sa nepozorovane obrátil a skryl za najbližší strom.

O chvíľu vyšiel aj Viktor. Čerstvý vzduch a ľahký vetrik ho opravdu vzpružili. Vykročil. Hoci neisto, predsa len rýchlejšie.

— Viac ani kvapky — šepkal si a zatínal zuby. — Ale teraz ešte vydržať, ešte chvíľu... Potom sa doma vyspím... Musím, musím!!! I len vydržať to! Dobre, to sa mi páči! Musíš vydržať... — občas si povrával celkom nahlas.

Priblížil sa k akémusi stavaniu. Robotníci mali práve oddych. Rozložení po skupinách jedali svoj obed. To si však Viktor nijako nevedomil. Mal iné starosti.

Ba predsa... Do jeho myšlienok sa vryly výkriky niekoľkých chlapcov.

— Len vydrž, vydrž! — opakoval si Viktor. Ale výkriky ho prerušili: „Zlodej! Zlodej! Chyťte ho.“

To bolo dozaista silnejšie ako jeho úvahy. Celkom automaticky sa zastavil a uprel pohľad na scénu, ktorá sa práve odohrávala.

Dolapili zlodeja.

— To je on — vykrikol ktosi. — Videl som ho, keď kradol.

Rozzúrení robotníci priskočili k nemu.

— Všetci ti my dáme, potvora mizerná! Na teba tu do úmoru drhneme?

— Ešte aj na tie haliere sa ulakomí!

— Ba čo! Veď jedlo kradol!

— Druhý môže byť bez obeda, čo?

— Čo si ukradol?

Ale on mlčal. Celkom neprítomne. Ani sa nebránil pohľadom. Akoby opovrhoval tými ľuďmi.

— Čo? Nepovieš? Veď uvidíme. Všetci ti ani jedna kosť neostane celá — vrieskali už celkom rozbesnení.

Viktor to zpočiatku len tak napoly videl. Ako ve sne. Teraz sa však predsa prebral. Videl, že robotníci stratili všetku rozvahy. Niečo

sa musí stať... Ináč... Hej, cítil, že by to bola veľká surovosť.

— Ale čo? - blysko mu myslou v niekoľkých sekundách. — Čo mám robiť, čo zmôžem? Veď ledva stojím na nohách! A tí rozbesnení chlapi... Tým sa dostať do rúk!... Ach, ako rád by som teraz nebol tu!

Zakryl si oči. Ale smiešne! Takto to vidí detailnejšie a hroznejšie ako predtým. Ba čo viac! Vidí tú prvú osudnú noc... On leží na zemi. Silný chlap kľací na ňom. Hrdúsi ho. Zrazu vystúpi mladý chlapec. Ale ba: chlapec, nepatrný... Zdá sa mu, že bol neobyčajne nepatrný. Tvár bledá, ruky sa mu trasú. Azda od strachu... Ale predsa vystúpi! A kričí... I keď sa chlapina vrhá naňho... Dost!! Dost!!

Na chvíľu prestal celkom myslieť. Nemyslieť na nič! Nech sa svet rúti. Ale on musí!

Už sa dal do behu ako bez hlavy. I keď sa potkýňal na každej skalke, zdálo sa mu, že letí... Ako strela...

Ale predsa... V okamihu! Rozum nemôže zahodiť. Tlačí mu do hlavy myšlienku. Čo robiť? Čo má robiť?... Chytré, chytré! Čo?

Hádže rukami, ako by chcel niečo zachytiť. Hocičo! To je jedno. Len chytré! Lebo bude neskoro! Veď je už celkom pri nich.

Spravil síce len sopár krokov, ale myseľ vidí úžasne kilometre. Ba predsa. Už to má! Zaplatí tým ľuďom škodu. Hej. Má peňazí. Áno... Ba nie! Nič! Ani chýru. Veď ho už Stano napomínal. Nebude hrať pána. Peniazmi je ľahko... To by dokázal každý. Ale on nie! Veď je apoštol. Preč peniaze.

— Tu ho má. To ukradol, — počul Viktor krik ako by z druhého sveta. A obraz je tiež trochu rozmazaný. Ktorýsi chlap víťazoslávne vytiahol mužovi z vrečka krajec chleba. Už sa vrhajú naňho.

— Čo to robíte! Nehanbite sa? — skríkol Viktor silným, agonickým hlasom. Ale aspoň ho to aj trochu zase prebralo.

Aj robotníci sa strhli. Taký mladý hlások a takou silou! Zvrtli sa a uzreli Viktora. Teraz zase jeho postava zdala sa byť taká nepatrná!

— Čo bijete toho starého? Veď vám dušu vypustí.

— Do toho ťa nič!

— Nestaraj sa, rozumel si!

— A ostatne, to je zločinec! Zlodej!

Po tomto prúde ostrých odpovedí stratil Viktor všetku odvahy. Krv mu znovu vstúpila do tváre a pot na čelo. Ešte sa osmelil, ale už len potichu.

— Čo vám ukradol? Ja... ja vám to zaplatím... Aj desať raz — vykotal horko-ťažko a vytiahol peňaženku.

To znamenalo skutočne obrat.

— Zaplatíš? No to je už jiné. Pravda, to sa dá hovoriť! Toho starého si môžeš vziať a strčiť hoci za klobúk!

Viktor sa trochu potešil, i keď ho mrzelo, že

to zasa riešil len peniazmi. Čo sa už nevie o nič iné oprieť?

Trasľavou rukou otváral peňaženku. Vtedy však akoby hrom strelil z jasného neba. Pozrel do peňaženky, potom na robotníkov. Prázdna... Hop, veď opravdu. Včera bol v krčme. A vtedy nezvykne dačo ostať. Ale ako mohol len na to zabudnúť?!

Medzitým už i robotníci zbadali, čo je vo veci.

— Ták?! Ty si nás chcel podviesť?

— Ja... Ja som... — koktal Viktor.

— Hej, už vieme. Však si svoje uvidíš!

A už išla luza naňho, aby sa s ním trohu „pohrala“.

Ale keď padly prvé údery, on už necítil...

Bezvládne sa zvalil do ich rúk.

Rozvášnení chlapi sa zarazili a začali sa cítiť veľmi nepríjemne. Podaktorí sa aj bojzливо ohliadli, či to náhodou niekto nevidel. Ale i v tom sa prerátali. Priamo k nim utekal plnou parou jeden študent. Bol to Vlado.

Viktor sa prechádzal po nábregí už pekných pár minút. Ale keď chlapi neprichádzali, pozrel znovu na hodinky. S prekvapením zistil, že prišiel hodne prv, ako sa dohovorili. Vyšiel teda na most, oprel sa o zábradlie a zahľadel sa do špinavej vody, ktorá neúprosne tiekla stále a stále rovnakým tempom.

— Či vieš, čo to znamená jeden rok? — uvažoval sám v sebe. — Celý rok! Niečo úžasného... Hej, asi v týchto dňoch to bolo, čo sme sa prvý raz stretli so Stanom. V noci... Ako zúfalo som sa bránil novému životu!... A zase sme sa stretli v noci... Potom nový život...

Skutočne. Tento rok bol prvý, čo som opravdivo prežil a nedal sa hádzať... Čo všetko sa v jeho priebehu zmenilo... Už len to je neuveriteľné, že za jediný rok som sa vyšvihol na jedného z najlepších žiakov... a čo znamená taký nepatrný, vonkajší znak proti vnútornému preporodeniu!? Stal sa zo mňa celkom nový človek...

Pravda, staré zvyky sa držia tuho... Ešte musím mnoho opravovať... Ale taký boj má už každý... až do smrti... bez oddychu... Boj proti najnepatrnejším maličkostiam...

Veď to je práve umenie! Zvífaziť v maličkosti. Mnohí túžia len po veľkých obetách, sebezapreniach, po veľkých skutkoch...

A v drobných veciach nevedia zvífaziť... Veru ťažšie je zvífaziť v maličkosti, lebo práve pro svoju všednosť uniká...

A čas plyní ďalej, ako táto voda... Stano je už oktáván a o chvíľu uletí do sveta... Ale ja, zo septimy, nemám tiež od toho ďaleko...

A čo bude potom? Kam pôjdem? Otázka povolania... večný... áno, svetový problém... A teraz i mňa dostihol! Neušiel som mu!

Ako ináč je to u takého Vlada! On je už rozhodnutý. Pôjde za lekára... do misíí...

(Pokračovanie príště.)

EPIKUROSOV

*Slyš! V rozkoši je smysl života.
A připomínám: Všeho s měrou!
Leč nadarmo. Lidé jsou holota,
pořád jen chlastají a žerou.*

DVOJÍ PRAVDA

*Jeden světa rozum, pravda však má dvojí tvář,
jinou ve filosofii, v teologii zas jinou.
V lidských osudech však tragický viz komentář:
podle jedné pravdy žijí, podle druhé hynou.*

PRAVNÍ THEORIE

*Z Boha pochází moc veškerá,
ze souhlasu lidu výkon práva.
Proto říkej: Bůh — toť pověra,
lid pak ochotněji souhlas dává.*

MÁM SVÉ PŘESVĚDČENÍ

*Zlo veliké na této zemi
jsou předsudky či idoly.
Úsudek vyprátiti lze mi,
předsudek, pane, nikoli.*

Cato

Jak se mluví

*Prokop Diviš věděl, že věda, má-li být objektivní,
musí být osvobozena od poručnictví Církve. Kdy-
by v souvislosti s jeho vynálezem došlo k sporu
mezi vědou a Církví, věděl by, kde je jeho místo.*

Má-li být věda objektivní, musí být osvobozena od poručnictví předsudků, pověr, bludů a hlouposti vůbec. Musí tedy být osvobozena také od předsudku, že je spor mezi vědou a vírou. Mezi pravou vědou a pravou vírou spor není. Je ovšem spor mezi pavědou a vírou, podobně jako je spor mezi vědou a pověrou. Přímětičtí sedláci nebyli a nejsou Církve. Stěžejní dílo Divišovo *Magia naturalis* nebylo povoleno vídeňskou censurou, poněvadž odporovalo běžným filosofickým zásadám. Může být někdo dobrý vynálezce, ale nemusí být při tom dobrý filosof. Kde by bylo Divišovo místo, kdyby se ocíl ve sporu s Církví, je zbytečný dohad, poněvadž se ve sporu s Církví neocíl. Jeho bezprostřední představený, opat loucký, byl mu nakloněn a těšil se upřímně z jeho úspěchů. (Bohuslav Pernica, *Život P. Prokopa Diviše*, Velehrad, Olomouc, 1941, str. 26.)

Svoboda je uvědoměná nutnost.

Ve smyslu záporném je svoboda oproštění od násilí vnějšího i od nutnosti vnitřní; ve smyslu kladném schopnost vlastního rozhodování podle různých motivů na vůli působících, při čemž je to zvláštní, že i motivy z počátku slabé se mohou rozumovou úvahou zesílit a nabýt převahy nad motivy, které byly původně silnější.

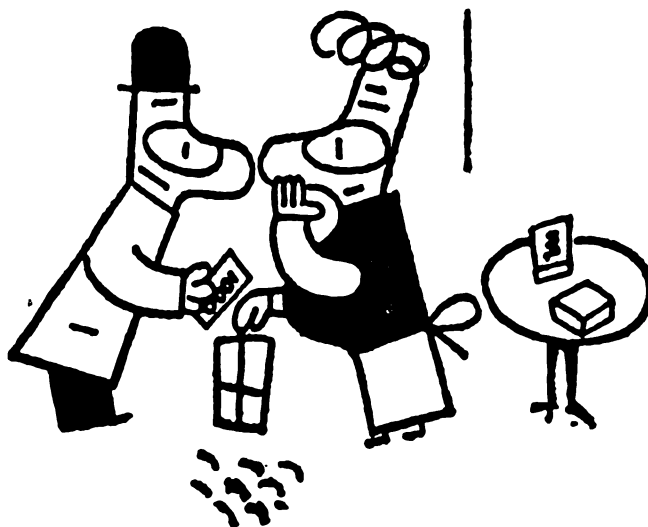
Tvrdí-li se, že svoboda je uvědoměná nutnost, je to prostě popření svobody, poněvadž nutnost se nestane svobodou, uvědomíme-li si ji. Tak může někdo padat s výše páteho poschodí. UVědomí-li si nutnost pádu, neznamená to, že se stal svobodným. Jinak se zdá, že uvedená floskule pochází z touhy vyložit svobodu po způsobu deterministickém jako sebeklam. Kdyby to byl sebeklam, byl by už dávno odhalen a nikdo by se za svobodného nepokládal.

Ve smyslu mravním je svoboda možnost ne činit cokoliv nebo dokonce činit zlo, nýbrž možnost činit dobro. Svoboden je ten, komu ani vnitřní, ani vnější překážky nebrání konat dobro. Pokud si uvědomuje člověk základní povinnost konat dobro, pak lze říci, že svoboda je uvědoměná povinnost.

Neplatí už theorie o pasivním vnímání vnějšího dění. My sami jsme činně účastni toho vnímání. Ta

Dva pravé kanadské

I. U vetešnice

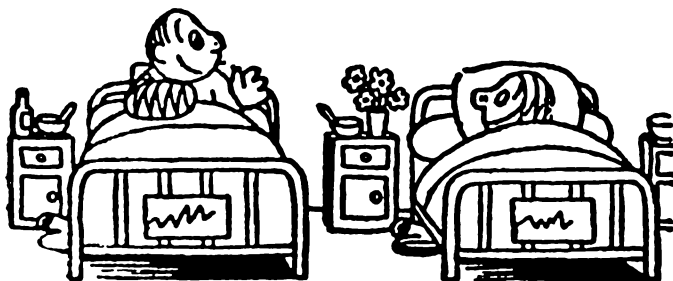


Mám tady taky jedno předválečné maturitní vysvědčení.

II. Seznámení

27

28



...„Durand, automobilový závodník.“

...„Dupont, divák.“

(Vie étudiante, Montreal, Canada Nro 11, 1946.)

Bujný oř je mluva naše.

Mluvě o chystaném novém školském zákoně. z něhož nejdůležitější je, že povinná školní docházka bude do 15 let věku, ministr prohlásil: »Chceme dát vzdělání všem, neboť podle vzoru SSSR měli by u nás všichni mít střední školu. U nás každé, ať je chytrej nebo hloupej, ale ať je vzdělaněj.« (Podle Hlasu lidové demokracie, 21. 11. 1946.)

Jiný pán z ministerstva, mluvě k oslavě Husově, si vzpomněl, že je také svátek svatých Cyrila a Metoda. I promluvil takto: »A byli to naši zvěrověsti Cyril a Metod, kteří k nám přinesli slovanskou řeč v době, kdy Germánci se dorozumívali posuňkami (sic!) jako zvířata!« Veliký potlesk a nadšený souhlas.

naše aktivita spočívá v tom, že vlastně vnímáme něco jiného než to, co se děje, a že si to, co se děje, přetvořujeme. A to se dá znázornit příkladem: Slyšíme-li někoho mluvit, vnímáme zvuk hlasu: a tu právě vnímáme něco jiného než se děje, neboť ten zvuk neexistuje, pohybují se pouze vzduchové vlny. V tomto případě bylo vskutku dobré pokládat takový výklad ne za poučení, nýbrž za pouhé chvění vzduchu.



Fr. Miska, L. Vostrčilová a L. Hájek ve scéně filmu Fr. Čápa „Muzikant“

Nesnáze režiséra Kršky.

Několik scén svého nového filmu „Housle a sen“ natáčel režisér Krška ve Stavovském divadle. Filmovalo se obvykle v noci po večerním představení. Jednou po nějaké zvláště obtížné scéně se pan režisér chtěl osvěžit; vytáhl cigaretu, chce si zapálit a v tom vidí hasiče. I uvědomil si, že je v divadle; cigaretu schoval a pracovalo se dál. Za chvíli mu to přece jen nedalo. Využil přestávky, vzal cigaretu, vyšel na chodbu — a na chodbě se prochází ten hasič. Pan režisér tlumeně zaklel, zastrčil cigaretu a vrátil se ke kaměře. Reflektory se rozzářily, práce pokračovala a pan režisér zapomněl na kouření. Udělal pokyny, radil se s herci, rozvíjel scénu a jak se tak spokojeně rozhledne po hledišti, vidí — nad ním v lóži sedí ten hasič, cigaretu v ústech a bání jak cikán na mezi.

Tu se pan režisér zachvěl. Vzal cigaretu, přistoupil k lóži, jako by si chtěl připálit, a povídá zlomyslně: „Pardon, pane, tady se smí kouřit, že?“

Ten hasič vstane, ochotně mu přistrkuje cigaretu k připálení a povídá: „Já nevím, pane režisér. Já nejsem hasič, já tu v tom jejich filmu jen štatuju.“

Oba dva to mysleli dobře — a jak to dopadlo!

Když na Kladně natáčel režisér Steklý davové scény filmu „Síréná“ — jehož interiéry teď filmuje v hostivařských ateliérech — pořídil si pišťalku, aby to obrovské množství lidu zvládl. Potřebné odcházení a přicházení komparsu na scénu se potom dalo na písknutí.

Jenomže háček byl v tom, že takovou pišťalku měl i pan Krampera, který řídil osvětlovací práce. A tak jednou, když se natáčela scéna na nádvoří dolu, stalo se, že si pan Krampera chtěl zavolat osvětlovače a dát jim potřebné informace; i vzal pišťalku a písknul.

Nato se rázem všechno změnilo: lidé utíkali z nádvoří, přeskakovali zídku, děcka se dala do povyku a kdekdo panicky ubíhal na silnici. Pan Krampera se na to užasle dívá, nic nechápe, ničemu nerozumí a ještě víc se diví, když přibíhá pan režisér a hrozně vyvádí, že mu zkažil scénu, celé odpoledne že se tu dře s lidmi a nyní aby začal znovu. A tak poznamenal pan Krampera: „Já nevím, tady jde všechno naruby: já zapísknu a místo aby mně přiběhli osvětlovači, odběhnou herci panu režisérovi.“ Zahodil pišťalku a oznámil, že si opatří řehtačku, nebo porídí cimbal.

O jednom vzorném knihkupectví.

Je v Praze jedno vzorné knihkupectví. Vystavuje všechny katolické knihy, které vyšly v kterémkoliv katolickém nakladatelství, od knih vydaných vlastním nákladem až po knihy brněnské Občanské tiskárny, knihy nakladatelství Josefa Floriána ze Staré Říše, slovenské katolické knihy. Nezanedbává výlohu a nechává ji okoukat a zevšednět. Vzorně doplňuje novinkami, které se u něho dají koupit hned po vyjití. Důležité novinky mají zvláštní místo na nápadné visací policice uprostřed výkladu. Ostatní knihy jsou přehledně uspořádány, nejdřív učebnice náboženství, modlitby, zpěvníky, beletrie, nakonec knihy o umění, o filosofii. V bočním výkladě mívá svaté obrázky a pohlednice s nábožen-

skými náměty, potom cizojazyčnou náboženskou literaturu. Letáky a brožurky (nejvíce ty, které vydává Exerciční dům ve Frýdku) mívá seřazené pod sebou na skle výkladu hned u vchodu. Občas vystavuje v řadě všechny katolické časopisy od Katoňka, Neděli až po Úsvit.

Na pultě mívá všechny novější katolické knihy seřazené, aby neinformovaný kupec měl čas si všechny bez námahy a hledání prohlédnout. Má natištěný seznam všech katolických knih, které má na skladě. Snad se mezi knihami, které prodává, nenajde ani jednu závadnou. Pozoruhodné je že má na prodej všechny letáky, které vycházejí v dominikánské edici Krystal, z Frýdku i v jiných edicích.

*

Na člověka působí doba a okolí, v nichž žije. Říká se, že dnešní svět chce činy. Jestliže se však spokojí činy materiálními rázu, nastane zklamání. Jest ale třeba více se starati o zrození myšlenek pro činy duševní a duchovní. Je jistě toto zrození myšlenek spojeno s velikými bolestmi (vše, co se rodí, v bolestech se rodí), byť by jen částečné, ale tím větší je úleva a požitek po vzniku díla dokonalosti, které odpovídá námaze původce. Proto máme probouzet lidi k činnosti v tomto směru a potírati všemi silami zatrpklou pasivitu, tento symptom vnitřních nemocí v širším slova smyslu, a dekadence charakteristické pro dnešní časy.

U moderního člověka (lepší výraz by snad byl: módního člověka) se nečinnost neprojevuje v extrémním sportu a v jiném způsobu vybíjení cenných sil duševních i tělesných, ale bohužel, v náboženském životě. Na poli náboženství je postaven hrad, kde se noclehuje a i ve dne spí tak, jako v onom zámku v pohádce o Šípkové Růžence. Je naší povinností takovým bohatým chudákům dvacátého století pomáhat a přispěním modliteb stále hlouběji tisknouti pečeť poznání Boha a tím i lásky k Němu, do plastiky všedního života.

František Korb.

Dva citáty

»Křesťanské ctnosti, jako je pokora, prostota, čistota a skromnost, vyniknou právě na pozadí hojnosti a nadbytku. Často se o církvi říká, že je církvi chudých, ale to je omyl. W. L. Watkinson v jednom svém kázání praví: »Jestliže církev zůstává chudou od generace ke generaci, pak to není církev Boží.« Právě víra vede k mravní převaze, která je doprovázena převahou materiální. Tak si vysvětlíme, proč jsou evangelické vesnice (na př. na Slovensku) nejen čistší, ale i bohatší, proč katolický Dublín v jižním Irsku má daleko více chudiny než protestantský Belfast v sev. Irsku, proč národy, kte-

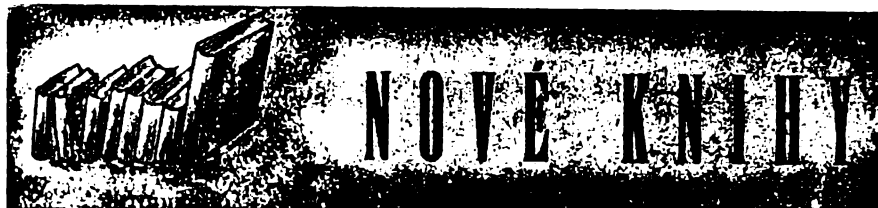
citujeme

Ani technická dokonalost, ani politická a hospodářská průbojnost naší kultury nejsou hrází proti pronikání barbarství. Barbarství se může spojit s nejvyšší technickou dokonalostí a může jít ruku v ruce s obecným rozšířením školského vyučování. Je to naivnost vyšlá z módy, oblíbená v době minulé, domnívat se, že úbytek analfabetismu znamená pokrok kultury. Určité množství znalostí získaných ve škole neznamena nikterak určitou úroveň kulturní. Zkoumáme-li ducha doby, není přehnaným pessimismem, zjišťujeme-li, že všude vládou bludné pojmy a představy. Více než kdy jindy jsou lidé v poddanství hesel, průpovědí a bezcenných důvodů, jež si stranici a protivníci metají v tvář, aby se vzájemně umlčeli. Svět je pln nenávisti a nedorozumění. Je nemožné sčítat sílence, poněvadž není pro to měřítko. Také nelze vědět, je-li jich dnes více než jich bývalo dříve. Ale šílenství má dnes více možností škodit a sídlí výš. Duchům povrchním a nevzdělaným chybí spasné uzdy úcty a tradice, formy a ideálu. Nejhorší je lhostejnost k pravdě, jež dosahuje svého vrcholu ve veřejných chválách politického taškářství. Barbarství se rodí, jakmile v kultuře staré mnoho staletí myšlení dostoupí vysokého stupně jasnosti a čistoty a pak se nakazí a zamlží magickými a fantastickými klamy, rodícími se z ovzduší hrubých vášní. Jinými slovy, jakmile myštos vypudí logos.

J. Huizinga: *Incertitudes. Essai de diagnostic du mal dont souffre notre temps.* Librairie de Médicis, Paris 1946, p. 221-3.

Právem nic tak nedráždí nevěřící jako ona tvrdošijnost katolíků, s kterou si stále dávají za pravdu, dávají známky a tvrdí, že pravda je na jejich straně; nic jim nedává horší představu o naší víře a o Církvi. Církev nám neříká, že máme pravdu, ujišťuje nás, že v ní je cesta k pravdě, k níž musíme pracně směřovat postřehující jen odlesky různých stránek nejvyšší skutečnosti: v zrcadle a záhadě (per speculum in aenigmate). Naše věrnost se nebude měřit podle ducha pospolitosti, větší čest budeme činit Církvi, vystříháme-li se obecných odsudků, v nichž bývá jakýsi součinitel osobní viny, a nebudeme-li soustavně vychvalovat lidi svého břehu. V tom ovšem nejsme jediní, kteří chybují.

André Latreille: *La liberté de l'enseignant catholique.* (La vie intellectuelle, XIV-8/9, p. 13.)



Úvod do studia. Sv. II. Bohosloví. Stran 128. Cena 54 Kčs. Sv. IV. Psychologie a vychovatelství. Stran 84. Cena 45 Kčs. Za redakce Bohdana Chudoby vydal Vyšehrad v Praze 1946.

Nakladatelství Vyšehrad podniká práci opravdu záslušnou, když začíná vydávat svazky své široce založené sbírky Úvod do studia, která má obsahovat jednak charakteristiku, jednak základní literaturu jednotlivých vědních oborů. V dosud vydaných dvou svazcích o literatuře bohoslovné a pedopsychologické promlouvají k čtenáři odborníci o základních otázkách a stěžejních dílech jednotlivých vědních oborů, stanoví význam jednotlivých děl a jejich zaměření, takže ti, kdož vstupují na vysoké školy anebo i soukromě se chtějí obírat určitou disciplínou, nemusí tápat a pracně shledávat prameny svého studia. Ve svazku věnovaném bohosloví se podává orientace pro studium theologie fundamentální, biblické exegese, dogmatiky, morálky, práva, pastorální theologie, sociologie, asketiky, mystiky, duchovní hudby, křesťanské archeologie a výtvarného umění ve službách Církve. Ve svazku věnovaném psychologii a vychovatelství najde čtenář pečlivé informace o psychologii individuální i sociální a jejich vztazích k výchově, o výchově dospívajících, o výchově dětí úchylných i o výchově tělesné. Je žádoucí, aby co nejdříve byl vydán svazek o filosofii a vědách přírodních, poněvadž v těch oborech je dnes největší ideový zmatek. Sbírkou vřele doporučujeme pozornosti našeho studentstva. Elegance úpravy a čistota tisku zvyšuje její hodnotu i po stránce vnější.

ré prožily reformaci, jsou na vyšší úrovni po všech stránkách než národy katolické. Dokonce se objevila tvrzení, že kalvinismus vede přímo ke kapitalismu.« (Kostnické Jiskry, 22. VIII. 1946)

»Podívejme se na příklad na lorda Overtouna. Byl vynikající postavou i jako obchodník, i jako stoupenec Svobodné církve. Jeho chemická továrna v Shawfields byla vedena s příčinlivou přesností, jež musela budit obdiv penězníků, neboť přiměl své lidi pracovat dvanáct hodin denně, sedm dní v týdnu, za méně než čtyři pence za hodinu; a každý druhý pátek noční směnu trvajících nepřetržitě osmnáct hodin. Škaredá práce, ostatně; obsluha vitriolových nádrží a chromových pecí, kde lidé dostávali hrozné boláky. známé jakožto »chromové díry«. — Když dělník dostal chromové holáky na nohou, takže nemohl stát, byl ovšem propuštěn; ale s boláky na ruku mohl nějak pokračovat, a s boláky na břicho mohl nosit jakousi drátěnou klec, aby ho šaty nerozdíraly. Zdá se vám snad, že chemický závod lorda Overtouna zní trochu jako peklo. Ale byl dobrým obchodním podnikem. Lord Overtoun ovládal skotský trh v chemickém zboží. Upouštěl od svého všedního postoje oddanosti obchodu, jen aby zaujal stejně vřelý nedělní postoj oddanosti Svobodné církvi. Ymce a Ywce. Jako lidumil zastíňoval až Kalkuttu, kde obdařil Ymco nádhernou budovou zvanou Overtounova síň, jež na zdi měla heslo: »Vystavěno modlitbou«. (Willia Muir: Mrs. Grundy in Scotland.)

MY.

Jsme takoví: že v slovu vždy jsme stáli
jsme dědičností rytířové praví,
jsme pevným přesvědčením

nesmlouvaví,
křesťanskou tradicí jsme klerikály.
Jsme muži se srdcem a s ideály
a komediantí nás málo bavi:
jsme vůči zradě jako vlci draví,
jsme s každým upřímní, jen pravdy
dbá-li.

A takto oddělení jsme si žili
a jako věrní rytíři jsme byli
opora dobra, na zradu však psota.
Jsme takoví: toť stálost nesmlouvavá,
jenž odvážným jen šílenství se zdává
v genu nesmrtném Don Quijota.
(Tradicionalistický almanach 1935.)

Cosas de España.

Úvodník Svobodných novin ze 17. října 1946 od M. Mareše, nadepsaný »Ferrer a Gimeno«, přinesl několik pozoruhodných postřehů — suďte sami:

»Kdo by nemiloval španělský národ? Národ vznešený s věčnou tragedií obětovavších se hrdinů. Oběti Španělů vždy jsou v širším rámci, než jsou hranice vlastního národa, ať již jde o Kataláncce, Španěly (1) nebo Basky, socialisty, anarchisty, republikány, demokraty, komunisty, volnomyšlenkáře, zednáře, syndikalisty nebo keltské katolíky (2). — V těchto dnech právě se opět ročil (3) den popravy Francesca Ferrera, který byl popraven 13. října 1909, obviněn byv reakcionářskou (4) vládou Canalejas-Maurovou z rozdmýchání povstání barcelonského, které jako »krvavý týden červencový« vešlo do slav-

ných dějin revolt (5). — Ferrer, dědic velkého majetku, vzdal se všeho ve prospěch jím založených svobodných škol, a to byl jeho zločin (6).

Náš list zaznamenal v minulých dnech, že oddíl SNB vnikl za bohoslužby do židovské synagogy v den největšího svátku Dlouhého dne. V tu hodinu právě v synagogách celého světa zpívali o jiné tragedii KOL NIDREI, kde se na věky vzpomíná jiné tragédie, odehravší se ve Španělsku: Vyhubení (7) všech tamních židů (8). Tehdy velký rabin vznesl na lid španělský klatbu, která do dnešního dne nebyla odvolána. Bude odvolána, až se španělský lid osvobodí od svých žalářníků, až bude duch Ferrerův, Garcíův a nespočetných jiných hrdinů všech socialistických a demokratických směrů svobodně rozhodovat ve vlastním domě (9) a ve společnosti svobodných národů (10).

K tomu poznámky:

1. Zde si autor vzpomněl, že podle dnešní levicové these Baskové nejsou Španěly. Udělal tedy z těchto zvláštní národ, jako byli die Tschechen v Čechách.

2. Několik keltských katolíků skutečně se hrdinsky obětovalo ve španělských občanských válkách: Don Carlos V. měl totiž několik dobrovolců z Vendée ve svém vojsku. Ale jinak většina katolíků, kteří padli v sedmileté a ostatních válkách, byli Španělé.

3. Čeština vzor 1946: es jáhrte sich.

4. Když byla reakcionářská, proč sloužila Alfonsovi XIII. a ne Jakubu III.?

5. Připouštíme, že bylo nezvyklé za krvavý týden pohánět k odpovědnosti inteligenta, který k němu a k atentátu na Alfonse vybízel. Vláda se měla spokojit smrtí vojáků, kteří zahynuli při atentátu, nebo nanejvýš popravít několik dělníků za osobní účast na revoltě, ale neměla obtěžovat známého spisovatele.

6. Tedy ne organizování krvavého týdne a atentátu?

7. Jak známo, španělské židovstvo nebylo vyhubeno, nýbrž odsunuto; v Soluni byla kolonie »Španiolů« až do našich dob, a v Klecanech u Prahy rodina Beñezů, téhož původu, podobně Disraeliové v Anglii.

8. Židovstvo ve Španělsku bylo národnostní menšinou, stále ochotnou napomáhat vojenskému vpádu nepřátel — Maurů. Takovou menšinu, podle názorů Svobodných novin, nemá stát právo odsunout?

9. Proč je Španělsko vlastním domem socialistů a ne také katolíků?

10. »Stürmer« svého času psával, že demokracie a socialismus nemají jiný účel, než vykonat židovskou pomstu na křesťanských národech, a jejich vítězství že by znamenalo splnění dávného židovského plánu. Nevěřili jsme tomu tehdy a nevěříme tomu ani kdž to píší »Svobodné noviny«. Upozorníme p. Mareše že všechny authority, i katolické, pokládají za podvrh »Protokoly Sionských mudrců«, kde se takové židovské plánování světové revoluce vykládá.

Václav Kaplický: *Ďáblem posedlí.* (Kronika let 1939—1945.) Vydalo nakladatelství Atlas v Praze r. 1946, obálka prof. S. Ulmana. I. vyd., brož. 129 Kčs.

Statečnou knihu vydal romanopisec Václav Kaplický, knihu velikého hrdinství českých drobných lidí, zrcadlo malomyslných i podlých a zvláště všech „ďáblem posedlých“, jak nazval všechny Němce s jejich führerem. Čteš, a z odstupu časového, prožíváš ještě jednou dokumenty hrůzy a lidské ubohosti, podlízavosti i hrdinství, díváš se do kaleidoskopu událostí od r. 1939 až do konce války a v drobných zrcátkách najdeš určitě někde sebe: pak se zaraduješ anebo zastydíš, podle toho, co jsi dělal. Díky, Václave Kaplický, za tyto nejmodernější bajky, epigramatické politické šlehy, aforismy, pamflety i prosté záznamy o zamračené i slavné době! Ve čtyřech částech rozsáhlé knihy (Úder hromu, Tma, Krev a slzy, Svítá) uložil autor důležitý materiál, který výtečně poslouží psychologovi i psychiatrovi, sociologovi i praktickému politiku a každému čtenáři, milujícímu život. Většina poznámek a statí má půvab rutinovaného vypravěče, a jestliže sem tam vás zarazí vulgární hrubý výraz, spolknete jej bez výčitky, uvážíte-li, o kolika hrubostech a surovostech i sprostotách nacistických měl tu Kaplický čest psát dokumentární knihu.

Zvláště vynikající hodnotu charakterisační má stať „Poučení z historie“, „Stát“, „Výchova“, „Bělehrad“, „Vzdělání“, „Sliby“, „Německé matky“ a „Nový den“!

Spisovatel tak vyhraněného typu, jakým je Václav Kaplický, mohl mít větší aspirace umělecké než psát kroniku válečných let. Ale právě v tom je jeho statečnost, v zaznamenávání dokumentárního materiálu, který i jemu, doufáme, poslouží k ucelené kompozici umělecké o poslední válce.

J. Vrána.

Sborník Vysočina, Praha 1946, stran 100, 60 Kčs.

Pod předsednictvím universitního profesora V. Lesného ustavil se brzy po válce Spolek rodáků a přátel Českomoravské vysočiny v Praze a dal se s takovou chutí do organizovaného studia svého kraje, že se mohl v r. 1946 již představit sborníkem „Vysočinou“. Sympatická publikace, doplněná i několika obrázky z kraje, zvláště výraznými dřevoryty M. Floriana, obsahuje několik kratších studií o českomoravském svérázu, tak zasvěcenou stať o třeštském betlemářství od J. O. Novotného a paralelu mezi „úvodem a úvodkami“ od V. Bělíka. Celá řada prozaických i veršových vyznání citového vztahu k Vysočině má větší sentimentální ráz, nevyjímajíc ani Halasovu básnickou prózu „Já se vrátím“. Tvrdost života na Vysočině vyjadřuje ve Sborníku nejpregnantnější několik veršů Rybářova „Kameníka“. Bude-li spolek Vysočina vydávat sborníky další, dočkáme se v nich snad většího odosobnění, protože účelem jejich musí být důstojná reprezentace ukázek prací všech, které zájem o typologický průzkum Vysočiny svedl nebo ještě svede dohromady. Pěkně tu vystihl J. Drda rozdíl mezi nasládlým lokálním patriotismem a vážným pohledem přítele, střežícího zárlivě všechno, co se v kraji jeho dětství koná. Slibný rozběh tohoto spolku může prospěti celému našemu národopisu.

Ja-na

Děvče z tichého městečka. Román pro mládež od Marie Holkové. Vyšel v nakladatelství Vyšehrad v Praze. Ilustroval A. Machourek.

Milým překvapením naší beletristické prózy je nenáročná novelka Marie Holkové, vydaná pražským nakladatelstvím Vyšehrad již ve druhém vydání. Jmenuje se Děvče z tichého městečka.

Několik studentů a švadlenek v tichém valašském městečku sdužily v této svěží próze společné zájmy a nevinná dobrodružství, jen na několika místech zabarvená nevyřčenou něhou prvé studentské lásky.

Více však než statečná hrdinka Míla Jónová dodává příběhu přirozeného kouzla láska její matky k ní a laskavá péče pěstounky Králové k synovci Tomášovi. Matka Mílina je daleko nejsympatičtější postavou celého příběhu tím, že jako vdova po chudobném lékaři poznává v životě, jak řemeslo má zlaté dno. Je to typ, který by mohl být příkladem pro všechny zřízené dušičky poválečné, utíkající od poctivé práce v dílnách do kanceláří, beztak již přeplněných výkladními loutkami. Švadlenka Míla zatouží státi se lékařkou po svém otci, který se stal obětí svého povolání. Její nezlomná vůle překoná i odpor matčin, i překážky jiné a povzbudí k činům i znechuceného studenta Viktora Gajdoše.

Viktor je šťastnou postavou příběhu. Bude-li si M. Holková všimati postav jemu podobných, může nás brzy překvapiti jako svérázná česká novelistka. Kromě duševního zájmu má k tomu i předpoklady výrazové. Nemůžeme však nazývati románem to, co jím není. Nejasnosti pojmů poetických trpí ostatně většina našich mladých autorů. Co na tom záleží! Románek sem, románek tam, jen když se líbí! I nad příběhem M. Holkové se rozprostírá trochu této lehkomyšlné naivity. Ilustrace Machourkovy ji ještě více zdůrazňují.

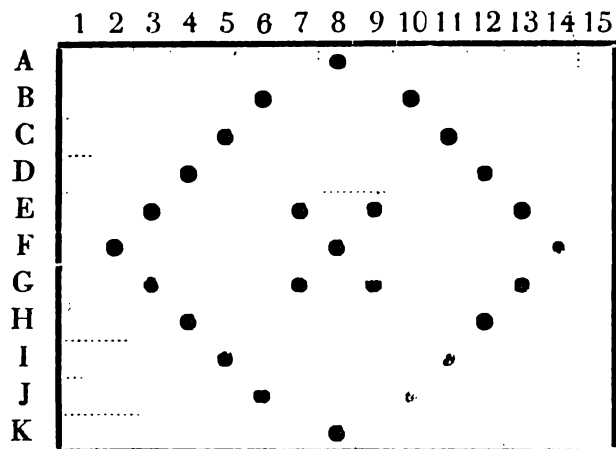
J. Vrána.

Rediguje Hádankářský ○ „Litavaň“

Príspevky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houší, Bučovice, Nová ul. 767.

1. Křížovka.

Otakar Jaroš.



Vodorovně: A. Druh pošt. zásilky, zákmit světla. - B. Papoušek, domácí pták, násilí. - C. Koník, figurina, tekutina. - D. Jakostní zkratka, papežský stát, obrácený stroj. E. Chem. značka samaria, les, předložka, slepičí slabika. - F. Bajonet, dravá ryba. - G. Souhlásky vázy, zázrak, noční lokál, předložka. - H. Papoušek, přítel, dravý pták. - I. Neostrá, tlačnice, dopravní prostředek. - J. Dívčí jméno, titul muže, rozkaz. K. Kolčava, obyvatelé slovenského kraje.

Svisle: 1. Spolkový činovník. 2. Vůně, druh hádanky. 3. Provazy, posvátný býk. 4. Dlouhá údobí, tečka, koncovka sloves. 5. Dětský pozdrav, prvek, spojka. 6. Zástěna. 7. Trnovník, potřeba turisty. 8. Uprchnutí, ranní nápoj. 9. Hled, svítání. 10. Lidojed. 11. Souhlásky boty, myšlenka, dětský pozdrav. 12. Král pouště, věnování, nerost. 13. Bůh lásky, noční pták. 14. Prvek, rozdělován. 15. Předměstí Brna.

2. Slabiková číselka.

Ot. Jaroš.

1. 2. 3. 4. v létě vůni šíří
4. 2. 3. 1. která květy hýří.

3. Vsuvka.*) (5, 10)

Ot. Jaroš.

V RANNÍ ZOŘI mračna
plynou
zadumaně nad krajinou,
STROMEK, KEŘ i stébla

*) NEČAS skrývá ve svůj
háv.

Poznámka: Číslice v závorkách udávají počet písmen v utajených slovech.

4. Rebus. (5 5 4)

M. Neoral.

SOK

Postup 1 1 4 4 2

5. Záměnka. (U=O)

Jenda Houší.

ZA JITRA DŠTÍ DROBNĚ

špatné přišly časy.

ač už v poli po okolí

ŽLOUTNOU PRO NÁS

KLASY.

6. Přesmyčka. (Hud.)

Jos. Chalupa.

MARENKA DOSTÁVÁ

7. Předponka.*)

J. H.

Přítel dostal *) SLOVO
DÍVKY,

láskou oba hoří,
vezmou se a na „správnou“ prý
pojedou až k moři.

8. Vsuvka písemná*) (k).

J. H.

Při loučení dobrá máti
POCEL DALA HOCHU,
skývu chleba do mošničky,
ovoce též trochu.

Ze školy když hošík spěchal
mezi lány zpátky.
trhal *) LÁNŮ JASNĚ
ZVONKY
pro radost své matky.

9. Přesmyčka. (1 slovo)

MÁLO VLÁHY

10. Zvratka.

I. II. sadař k stromkům vráží,
„zvratkou“ štěp se vázat snaží.

11. Pádovka (7. p)

J. II.

HÁDANKA je vyřešena,
jásá otec, ne však žena.
Slyší, kterak ve světnici
vládne zas SPOR
S POMOCNICÍ.

12. Číselka.

16325 5665 četbou jata
ani nevšímla si,
jak 1436 2345 za ní chvátá
zvědav, co čte asi.
ČASOPIS to byl náš milý,
vzdělá. baví, krátí chvíli.

Komu je něco nejasné (jak se
luští jednotlivé druhy) nebo
potřebuje jiné rady, nechť
si napíše na adresu pořadatele.
Tamtéž budete zasílána i pří-
padná vaše přání a poznámky
týkající se této stránky.

! Řešení nezasílejte hned! Uschovejte si je i s kuponem a vyčkejte našich dalších pokynů.

Hádanky: Kupon č. 2

Vládě republiky československé, panu ministrovi školství, vnitra a sociální péče a Ústřední radě odborů

Tak jako počátek svobody byl poznamenán pádem mariánského sloupu, tak také vzkříšení této svobody bylo poznamenáno potupou Matky Boží, Panny Marie, a to pokusem o zrušení svátku Nanebevzetí Panny Marie.

My, katoličtí studenti, chápeme tuto urážku Panny Marie jako urážku svou a důvod k smutku. Velkými obavami nás naplňuje skutečnost, že mnozí činitelé, kteří by si měli být vědomi své odpovědnosti, neodpovědně štvou proti církevním svátkům a žádají urážlivými slovy jejich zrušení.

V dějinné chvíli zvedáme svůj hlas a varujeme celý národ před podobným rouháním a poněvadž Bůh nebývá posmíván a každé dílo počaté tupením Boha nutně končí katastrofou, zapřísaháme všechny, aby si uvědomili, že počátkem a koncem všeho je Bůh a tato skutečnost platí tím více pro náš národ, který je tak výrazně křesťansky náboženský.

Proto jsme na svém XXVI. valném sjezdu usnesli se této resoluci, která má být slovem do svědomí představitelů národa, aby se vystríhali všech dalších útoků na cítění katolického lidu a aby hesly zdánlivě budovatelskými nekryli útoky proti Církvi.

Dáno na XXVI. valném sjezdu Ústředí katolického studentstva v Olomouci 25. srpna 1946.

Resoluce, která byla zaslána panu ministru informací a ředitelství československého rozhlasu

S velikou bolestí a nevolí pozoruje všechen katolický lid v Československé republice, že některé relace československého rozhlasu jsou v přímém rozporu s jeho nestranností, a že jsou docela výsměchem svobodě, přesvědčení a vzájemného respektu, který je nutný v každé spořádané společnosti. Je zajímavé, že jsou-li v rozhlase útoky, jsou většinou proti Církvi nebo jejímu zřízení nebo — což jest nejsmutnější — proti její viditelné hlavě: římskému papeži.

Katolické studentstvo, shromážděné na svém XXVI. valném sjezdu protestuje co nejdůrazněji proti takovému počínání československého rozhlasu. Žádá naléhavě, aby byla zjednána náprava, to jest, aby katolíkům bylo ve vysílání dáno tolik místa, kolik jim patří a aby v rozhlase bylo odstraněno vše, co se dotýká náboženského cítění československých katolíků. Nebude-li zdemokratisován rozhlas v tomto směru, je katolické studentstvo rozhodnuto katolickému lidu tato práva vybojovat.

Dáno v Olomouci dne 25. srpna 1946.

XX. kongres Pax Romany

Ve dnech 1.—5. září t. r. se konal ve Fribourgu ve Švýcarsku XX. kongres Pax Romany. Byl to kongres jubilejní — letos slaví Pax Romana 25 let svého trvání. První kongres byl v r. 1921 ve Fribourgu.

Pax Romana sdružuje federativně katolické studentstvo z celého světa. Na letošním Kongresu bylo přítomno téměř 200 delegátů 42 zastoupených národních federací. Za katolické studentstvo československé byla vyslána Ústředím kat. stud. čs. čtyřčlenná delegace, kterou vedl duchovní rádce Ústředí P. Dr. Reg. Dacík O. P.

Vlastinímu kongresu předcházely porady delegátů na Assemblée Inter-Fédérale (valná hromada Pax Romany, na níž každá delegace měla dva zástupce a hlasovací právo jednoho hlasu) v Estavayer-le-Lac u Neuchâtelského jezera.

Projednávaly se změny stanov Pax Romany, finanční statut, organizace diplomovaných, t. j. absolventů vysokých škol, ve zvláštních zájmových komisích lékařské, právnické a j. probírány aktuální otázky toho kterého stavu a byly vykonány volby. Presidentem Pax Romany byl zvolen M. André Florinetti, švýcarský Ital. Duchovním rádcem a zároveň generálním tajemníkem zůstává nadále oblíbený Francouz M. l'abbé Joseph Grémaud.

Za sídlo příštího kongresu Pax Romany byl vybrán Řím. Kongres se bude konat na velikonocce 1947.

ÚSVIT



8

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.**

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopis nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zasláné příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnuty odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarné umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT přihláškami nových odběratelů.

Autorem dvou zpráv dopisovatelům (v čísle 4. a dvojčísle 5—6) byl profesor Vrla. Děkuji mu srdečně jménem redakce i dopisovatelů za obětavou práci, kterou vykonal pro české studentstvo, i za příslib, že zůstane stálým spolupracovníkem Úsvitu.

Na otázky, co rozumí redakce »hodnotnými příspěvky«, odpovím, že asi ty, které uveřejní, protože nevhodné a špatné neotiskne. Nečekejte však, že honorář dostanete ihned. Výjimku můžeme učiniti jen na výslovnou žádost dopisovatele, jak se již stalo u některých vysokoškoláků stipendistů. Ale i tu zdůrazňuje redakce, že není zapotřebí ústavem a že odmění spravedlivě jen práci. Studenti akademici, buďte tvrdí k sobě a vytrvejte!

Zkušeným dopisovatelům připomínám velikou odpovědnost před mladšími. Jestliže mladým otiskneme v Úsvitu jen to nejlepší, nechtějte, abychom vám uveřejnili odpadky z vašeho pracovního stolu. Mladí dávejte to nejlepší! Jen tak se o vás mladí opřou a vytvoří s vámi v Úsvitu zrcadlení nejkrásnějších činů, skutečný kolozpěv srdcí. Úsvit se tak stane časopisem i vašim, studentstvo v něm bude jen naší avantgardou. Tak si to představuji. Musíte nám však pomoci především Úsvit rozšiřovat. Nechci mnoho. Na konci dvouletého plánu budeme spokojeni, když bude náš časopis odebírat 50.000 čtenářů. Uvidíme, zda plán překročíme! Mnoho nám již pomohli kněží. Věřím, že nezklamou ani naši učitelé, když se na ně obrátíme.

Vaše próza je vítanější než poesie. (V. S.) Přeji Vám, abyste sbírala své dětství hodně dlouho. (A. P.! nikoli l.!) Notorického alkoholika uveřejním po malé úpravě. (J. F.) Zařídím. (J. K.) Zaslíbení je násilné. Řekněte to méně učeně a více básnicky. Polibek je lepší. Za cenné informace děkuji. (M. J.) Soukromé dopisy brigádníků neotiskujeme. (B. H.) Symboly, když již se jimi chcete vyjádřit, musí být konkrétní. Varuji před abstraktním verbalismem! (P. S.) Velmi zajímavý námět. Nepokusíte se jej zpracovat v próze? (ojmr) Dvě obřady. (M. A.) Adresy nových předplatitelů posílejte přímo administraci!

•K obrázku na titulní straně:

L. Bittner: Zimní cestou soutěž

Vyšlo 15. února 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrův. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. 1A-4-2570-0:119.895. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.

Úcta k zákonu

Je jistě těžké srovnávat jednotlivá období lidských dějin, protože za všech časů si mysleli lidé, hlavně pokročilejší věkem, že dříve tomu bylo lépe, zvláště po mravní stránce, a proto rádi vzpomínají na krásné staré časy. Než ať je tomu jakkoliv, jedno je jisté, že úcta k zákonu dnes není velká. Jsme zvyklí vídat nejrozmanitější způsoby, kterými se lidé snaží vymanit z dosahu zákona, a ve většině případů si ani neuvědomujeme, že se tu děje něco, co by se nemělo dít. Švejk se vydává stále znovu ve velkém nákladu, čtou jej dospělí i mládež, a švejkovina je cosi tak běžného, nad čím se málokdo pozastaví. Uklouznout zákonu se pokládá najednou za hrdinství, ať už je to zákon, který vyšel ve Sbírce zákonů, nebo je to partikulární nařízení, třebaš ředitele toho neb onoho ústavu. Hlučný smích a pochvala bývají odměnou tomu, kdo se dovede pochlubit, jak vyzrál nad tou či onou formou zákona nebo nařízení.

Je jisté, že byli vždy lidé, kteří se snažili uniknout zákonu, obejít zákon, vymanit se z jeho závaznosti. Jestliže však neúcta k zákonu zesílila a se značně rozrostla, mohli bychom se tázat, kde jsou asi kořeny tohoto zjevu. Veřejné mínění by nám jistě řeklo, že je to válka a vše, co s ní souvisí. Nepochybuji o tom. Podívejme se však na tento problém trochu hlouběji.

Válka pravidelně přináší jistou demoralisaci. Už tím, že v době války bývá třeba vypnout fyzické i morální síly do krajnosti, nastává po válce určité ochabnutí. Mimo to velmi mnozí bývají v době války vyšinuti z normálních kolejí, dostávají se do prostředí, na které nejsou připraveni po stránce mravní, ztrácejí oporu, kterou měli, a tak snadno padnou. A jejich pád bývá nejednou příčinou pádu i druhých, protože zlo se šíří mnohem snáze než dobro. Za poslední války byla situace tím obtížnější, že bylo třeba všemožně unikat zákonům nespravedlivým. Zvláště mládež musela hledat všechny možné cesty, kterými by se vyhnula jejich závaznosti, která ve skutečnosti nezavazovala, protože nespravedlivý zákon není zákonem. Naučí-li se však někdo neúctě k zákonu, který je nespravedlivý, přenáší tuto neúctu i k zákonu spravedlivému, a proto není divu, když ti, kdo pěstovali švejkovinu v době války, pokračují v ní i v době míru.

Tato okolnost je velmi důležitá, chceme-li pochopit, vyložit, a někdy třebaš i omluvit neúctu k zákonu. Zákon se definuje jako *ordinatio rationis*. To znamená, že zákon musí být nutně rozumný, když je dílem rozumu. Což ale, vidí-li každý rozumný člověk, že nějaký zákon nebo nařízení nemá nic společného s rozumem, protože v něm není nic rozumného? Tím zřej-

mě klesá úcta nejen k zákonu, nýbrž i k zákonodárci. Vidí-li na příklad člověk, jak v tom nebo onom úseku veřejné správy se střídá jedno nařízení s druhým, jak jedno je méně rozumné než druhé a proto přibývá stále nových kritik, není divu, ztrácí-li úctu k zákonu vůbec. Stejně je tomu v otázkách školských. Jedna reforma stihá druhou, jednc nařízení boří druhé. Samozřejmý důsledek je neúcta k zákonu. Zvláště mladý člověk ztrácí snadno úctu k zákonu ve své vrozené touze po svobodě, vidí-li, že v daném případě je zákon zradou na rozumu. Toho by si měli být velmi dobře vědomi ti, kdo zákony nebo nařízení dávají. Úctu možno mít jen před věcí vážnou. Nerozumné je velmi blízké směšnému. Proto musí zákonodárci dobře vážit každé slovo zákona, aby se zákon jevil každému jako cosi velmi vážného, moudrého, jako opravdová *ordinatio rationis*.

Než to jsem nechtěl zdůrazňovat, protože mluvím k studentům a studenti nejsou ještě zákonodárci. Mluvím-li o této okolnosti neúcty k zákonům, pak jen proto, abych poněkud objasnil kořeny neúcty k zákonu. Tím ovšem nechci každou neúctu k zákonu omlouvat. Bude-li ve svém dosavadním poměru k zákonu pokračovat, pak bude ohrožen nejen náš mravní charakter, nýbrž i sám stát, který prospívá nebo upadá podle toho, jaký vztah mají občané k jeho zákonům. Snahou každého člověka, který chce žít podle rozumu, tedy ve smyslu své lidské důstojnosti, musí být úcta a opravdová poslušnost ke každému spravedlivému zákonu. Tím kladnější musí být poměr k zákonu u člověka, který věří, protože vírou vidí v každém spravedlivém lidském zákonu odlesk zákona Božího. Ostatně tu je třeba hledat také nejhlubší kořeny závaznosti lidského zákona. Přijímá-li člověk ochotně zákon lidský a pokorně se mu podřizuje, činí tak jen proto, že v něm vidí doplnění, výklad zákona Božího. Proto také by byl neplatným a nezavazujícím každý zákon lidský, který by byl v rozporu se zákonem Božím. V tom případě by nevykládal zákon Boží, neaplikoval by jej na konkrétní případy, nebyl by jeho odleskem, protože by byl proti němu, potíral by jej a tím by se stavěl i proti Původci veškerého práva a spravedlnosti.

Úcta k zákonu, a to lidskému, plyne proto z vědomí, že i lidský zákon má v sobě cosi božského, jestliže je spravedlivý, jestliže napomáhá k dobru jednotlivce nebo společnosti a tím podporuje uskutečnění zákonů Božích, ať přirozených, nebo daných. Tak smýšlel svatý Pavel a tak smýšleli křesťané ve všech dobách. Byli si vždy vědomi učení Apoštolova, podle něhož veškerá moc je od Boha a nikoliv od lidu, a proto měli úctu i k lidským zákonům,

neboť kdo se protiví moci, protiví se Bohu (Řím. 13. 2.). To by nikdy nemohli říci, kdyby hledali pramen lidských zákonů v moci lidské. Proč by měl poslouchat člověk člověka, proč by měl zařídit svůj život podle jeho zákonů? Proto snad, že se jednomu člověku podařilo ovládnout své spoluobčany? Či snad proto, že jedna část lidu nabyla vrchu nad ostatním národem? Nikoliv. Moc vládnout druhým a dávat zákony není z lidu, jak praví moderní hereze, jejím pramenem není slabost lidská, nýbrž moc Boží. »Skrze mne králové kralují a původcové zákonů spravedlivě soudí«, čteme v knize Přísloví (hl. 8.). Proto mohl psát sv. Pavel římským občanům, kteří se stali křesťany a tázali se pravděpodobně, jaký má být jejich poměr k státním zákonům: »Každý buď poddán mocnostem vyšším, neboť není mocnosti leč od

Boha... Proto kdo se protiví mocnosti, protiví se zřízení Božímu: ti pak, kteří se protiví, odsouzení sobě zjednají... Proto jest potřebí, abyste byli poddáni nejen pro hněv (to jest nejen z bázně před trestem), nýbrž i pro svědomí« (13, 1—5.).

Tu je pramen opravdové úcty k zákonu a můžeme říci, že jediný pramen. Nevidí-li kdo v zákonu lidském odlesk zákona Božího, neposlouchá-li kdo lidského zákona proto, že v něm vidí příkaz Boží, nebude jeho poměr k zákonu nikdy hluboký, nebude jeho úcta k zákonu nikdy opravdová. Bude to snad přirozená úcta k moci nebo strach před trestem, ale nebude to pravá úcta, která se podrobuje z lásky k Bohu. Zkušenost však učí po staletí a tisíciletí, že jen taková úcta k zákonu vychová pevné charaktery a poctivé občany.

Richard Havel:

○ křesťanské statečnosti

„Ano byste i trpěli pro spravedlnost, jste blahoslavení. Postrachu jejich však se nebojte ani nelekejte; ale Krista Pána oslavujete ve svých srdcích, jsouce vždy hotovi k obraně proti každému, kdo žádá od vás počest z naděje vaší,“ píše svatý Petr ve svém prvním listě. Jako se nedají úcta a vážnost k pravdě dobýt v lidských myslích moci a násilím, tak se také nedají nikterak získat, jestliže někdo vyznává pravdu a hájí právo s otrockou bázní před možnými nepřáteli.

„Statečné a spravedlivé nejvíce milujeme, protože jsou nejvíce užiteční ve válce i míru,“ praví Aristoteles. Nejsou pak spravedlnost ani statečnost projevem síly a osobní moci, nýbrž nejvýraznějšími vlastnostmi svobodné duše. Nebývá vždy statečný člověk, který je obdařen moci a silou, neboť jeho převaha nad bližním ho často svádí k tomu, aby druhé utlačoval. Lidé mocní však bývají odvážní, jestliže si uvědomují, že ostatní svou silou předčí a jaksí převyšují. Aby snad neupadli příliš v bázeň, že někdo dosáhne jejich velikosti a pak je o jejich moc připraví, rádi napadají své domnělé rivaly — dokud jsou podle jejich mínění ještě slabí. Odvaha těchto lidí vzrůstá úměrně s nadějí na možné vítězství a naopak z jejich bázně před pádem a porážkou následuje zoufalost. Člověk odvážný podniká rád nebezpečná a vzrušující dobrodružství a potřebuje při tom samolibého potěšení a opojné slasti, zatím co jeho sebevědomí každým takovým skutkem vzrůstá a nabývá mocenského charakteru. Odvaha vyplývá v lidské přirozenosti tak jako bázeň, jejímž jest opakem. Jest to smyslové hnutí — vášeň, která může býti nadto dychtivostí, smutkem anebo hněvem různě vystupňována. Odvážný člověk si pravidelně neuvědomuje velikost překážek a výzám budoucího zla, jež ho snad očekávají, a proto se vrhá do všeho slepě.

Odvaha však ještě není statečnost. Člověk statečný podstupuje všechna nebezpečí uváženě a uvědoměle; jest ochoten přetrpěti jakékoliv námahy, zatím co odvážného zlo, jímž nečekaně trpí, snadněji odradí, aby v zamyšleném činu pokračoval. Člověk statečný je vždy dobrý naděje. Svatý Pavel napsal, že „ctnost se zdokonaluje ve slabosti“ (II. Kor. — 12). U bázlivého totiž nastává z jeho slabosti bázeň, která pobuřuje jeho rozum a brání mu v činnosti, neboť neustále unáší jeho mysl k domnělému budoucímu zlu. Člověk odvážný nepocituje bázně dříve než se vrhne v nebezpečí. Jestliže ho pak překvapí nějaké nečekané zlo, jeho odvaha ho obyčejně opustí a zmocňuje se ho strach, pod jehož vlivem se snad dopustí skutků, kterých později želí — stydí se za svou zbabělost. Bázeň

velmi oslabuje vůli člověka, kterého opustila v kritickém okamžiku odvaha. Lidský rozum je pak jakoby otupen ve své soudnosti, zato však obraznost zvětšuje předmět bázně — a vůle podléhá zlu místo aby mu čelila. — Jinak si však vede statečný. Chová ovšem ve svém srdci bázeň před očekávaným zlem, jestliže jeho přirozenosti chybí odvaha — bývá nesmělý. Avšak ocitne-li se již jednou v nebezpečí, pak neúprosně bojuje proti zlu a jeho statečnost roste v heroismus.

Jediné statečností jsme schopni přemoci svou bázeň úspěšně. „Kde roste láska, zmenšuje se bázeň,“ říká svatý Augustin. Člověk statečný miluje dobro. Ctnost statečnosti klade se správně mezi čtyřmi základními ctnostmi až za opatrnost a spravedlivost, protože statečný se nikdy nerozhoduje pro své skutky z dychtivosti anebo ze smutku ani z hněvu. Nedá se unésti vzplanutím vášně, nýbrž nechává se vésti ve všem opatrností a spravedlivostí. Bázeň člověka statečného je bázeň synovskou. Statečný se nikdy nesníží k bázní otrocké. Jest ochoten obětovat v boji osobní slávu, prospěch a zisk, pohodlí i potěšení. Právem získává statečný obdiv u lidí a stejným právem považujeme statečnost za přední mezi ctnostmi lidskými. Získala slávu mučedníkům a naplňovala srdce všech vyznavačů. Silné a mocné udržuje na cestách spravedlnosti, trpícím pomáhá nésti jejich každodenní kříž.

Zijeme v dobách, které se značně podobají rozbouřeným a rozvášněným časům, v nichž žil svatý Dominik, který statečně hájil pravdu proti bludařům. Dnes se snad ještě více hodí, abychom se nazývali vojem Ježíše Krista. „Militia Jesu Christi“ — to znamená život pro slávu a ve slávě. Hlavní vlastností vojáka je statečnost. Křesťan nebojuje silou a mocí, ale dobývá vítězství statečnou láskou, která všechno snáší, všeho se naděje a všechno přetrpívá. Slova svatého Jakuba, abychom byli „činiteli slova a ne toliko posluchači“, jsou pro nás bez přestání platnou výzvou dnes i zítra.

Když nás svatý Otec stále nabádá k laickému apoštolátu, mobilisuje vlastně všechny věrné syny a dcery do velké vojny, v níž křesťanství bojuje v ohromném zápase s materialismem. Ve válce je potřebí rozhodně více statečnosti než v míru, protože je nutno hájit pravdu, právo a spravedlnost proti nespravedlivému útočníkovi s největšími oběťmi. My jsme dnes nuceni bojovat za samu podstatu křesťanství. Kristus nás zavazuje všechny, abychom ho neohroženě a statečně vyznávali před celým světem svými myšlenkami, slovy a skutky. Zda však vpravdě věříme, jestliže se bojíme vyznat svou víru veřejně? Zda opravdu doufáme v Boží pomoc a ochranu, když se bojíme

vystoupit proti lži, bezpráví, násilí a když se zbahěle vyhýbáme všem domnělým nebezpečím, která od nepřátel očekáváme? Zdalipak milujeme, když se vyhýbáme utrpení svých bližních s jediným přáním, abychom nestrádali podobně jako oni?

Když se sami za křesťany považujeme a chceme být za ně považováni též od nevěrců, musíme si uvědomit, že nám dnes proto hrozí určitá nebezpečí stejně jako tomu bylo v době Kristově. „Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo...“ (Mat. 10.)

Ze zápisníku starého profesora

Přestávka je doba, kdy se nevyučuje. Jde se na chodbu. A tu teprve vzkypí pravý život, v němž se třída i žáci projevují, jací jsou. Chodí, baví se, jedí, učí se na další hodinu. Život na chodbě, hovory, žerty, vtipy, poznámky, živelné projevy duší uvolněných ze šněrovadel třídní kázně jsou nedoceneným a téměř neznámým zdrojem studia povah a vzácnou příležitostí pro profesora, aby promluvil se studenty o jiných věcech než je perspektiva a axonometrie, než jsou jery a ablativy, kyselý pyroantimoničnan a zákony zrychleného pádu. A spokojuje-li se profesor s tím, že studenty hlídá a hlásí řediteli, jaké neplechty pozoroval na chodbách, činí sice zadost své povinnosti úřední, ale ne své povinnosti vychovatelské. Pozorovat je víc než hlídat. A také je to větší umění.

Slyšme jednou jednoho starého ředitele střední školy, který už je dávno v pensii: »Nikdy jsem dosud neslyšel, že by se byl někdo při inspekci staral o to, jak se vyvíjejí povahy žáků a čím se to projevuje; všude šlo jen o výklad učitelův a o vědomosti žáků; zájem o vychování se omezoval na to, nehlučí-li třída, nekouří-li se na záchodě, nepokřikuje-li se z okna na děvčata a podobné věci.« (Josef Pithardt, *Střední škola*, Jan Svátek, Praha 1924, str. 30.) Je-li to nyní po dvaceti letech jiné a lepší, těžko říci. A je-li to lepší, znamená to, že střední škola méně vyučuje a více vychovává.

Pedagogičtí theoretikové si stěžují, že praktičtí pedagogové nedbají theoretické pedagogie. Praktičtí pedagogové pak tvrdí, že vychovatelská theorie pokulhává za praxí. Kdosi to nazval tragickou distancí v pedagogice. Není málo autorů, kteří se pokoušejí tu distanci překlenout methodou induktivní, to jest zjištěním, jak si mládež sama představuje ideálního profesora. Nehledíme-li k vlivům věku, pohlaví, duševní zralosti a prostředí, které v takových anketách určují ráz odpovědí, musíme přiznat, že je v nich mnoho poučného. Přejí-li si žáci, aby je profesor měl rád, sympatisoval s každým a pokládají-li to za přednější než odborné znalosti, je to poznání ne sice nové, ale závažné tím, že pochází od studentů samých. Přípravuje-li se někdo na dráhu profesorskou, neptá se ho nikdo, má-li rád studenty: je zkoušen jen z určitých vědních disciplin. Přejí-li si žáci, aby profesor nezapomínal, že byl kdysi také mlád, neznamená to pouze, že chtějí, aby byl shovívavý k jejich neplechám a výstřelkům, nýbrž vyslovují bezděčně důležitou pravdu, že nejlepším zdrojem vychovatelské moudrosti jsou

vzpomínky na vlastní léta studentská. Dožadují-li se studenti velmi naléhavě, aby profesor byl spravedlivý, není v tom jen výraz obecné lidské touhy po spravedlnosti, ale i výraz touhy po spravedlnosti hodnotící nejen výkon, nýbrž i snahu, a po spravedlnosti odměňující a trestající podle zásluhy. To je ovšem vysoký požadavek: ale heslem profesora nesmí být, že dokonalé spravedlnosti na světě není a dokonce nesmí takové heslo být omluvou nespravedlnosti. Čím těžší je být spravedlivý, tím více se musí profesor snažit, aby jím byl. Touží-li studenti, aby profesor »uměl vysvětlovat«, aby učil »zajímavě«, aby »se nedržel jen knihy«, aby uměl odpovědět a byl ochoten odpovídat na otázky žáků, aby byl studentům rádcem, přítelem a vzorem, je tím jen doloženo, že víc platí u studentů schopnosti didaktické než vědění odborné a že podstatnou věcí jim není vyučování, nýbrž osobní styk s profesorem.

Že jsou mezi profesory vynikající didaktikové a pedagogové, nelze vždy odvozovat jen z jejich průpravy vysokoškolské, nýbrž prostě i z jejich vyučovatelského a vychovatelského nadání. Někdy také ze zkušeností, jež získali jako chudí studenti, když si přivydělávali kondicemi. »Mnohému jsem se naučil uče jiné.« říkával prý Sokrates. Dávat kondice znamená učit žáky zanedbané, nenadané, líné a vzpurné. A znamená to učit bez notesu a bez disciplinárního řádu. Úkol přetěžký — naučit studenta tomu, čemu jej profesori naučit nedovedli nebo z nějakých neznámých důvodů nemohli. Úkol přetěžký a vysoká škola pedagogická.

Vašek vypravuje Ivanovi o »svatoborských opicích«. Svatoborské opice jsou netvorné busty na zdi před zámkem ve Svatobořicích. A straší ho: »Kdybys tamtady šel, ta opica by na tebe vyplazila jazyk.« »Jak?« ptá se Ivan. Jak? A tu Vašek ze všech sil vyplázne jazyk — bezmála až na kolena. A potom jazyk vtáhne a vydechne jsa spokojen se svým názorným výkonem. Ale Ivan se ptá dál: »A proč?« Teď to má Vašek horší, musí honem vymýšlet, proč ta opica vyplazuje na malé chlapce jazyk. Proč? A další proč. Dítě je neúprosně logické a jeho myšlení je od počátku přísně kausální. Nedá se tak lehko odbýt vytáčkami, výmluvami nebo přechody do jiného druhu pojmů.

Ale to jak a proč je zároveň největší problematika vědy. Málo si všímáme, že ani tak zvané exaktní vědy nám nedávají uspokojivou odpověď na obě ty otázky. Často nám jen nazna-

čují, jak se něco děje a budí to dojem, že je to i odpověď na otázku, proč se to děje. Příklad. Udeříme kladivem na kousek plechu. Plech se zahřeje. Vidíme, jak se může kousek plechu zahřát. Ale proč se zahřívá? Thermodynamika nám vysvětluje, že teplo je pohyb částic. Pohyb kladiva se přenesl na částice a tím vzniklo teplo. To je zdánlivě uspokojující vysvětlení. Může však následovat otázka: proč? Proč se přenáší pohyb kladiva? A odpověď žádná.

K. Š.

Křehký dar

Rozmanité a divné jsou písně, jimiž dýchají srdce milujících. Jsou to melodie hned prosté jako úsměv dětských očí, hned sladké a omamné jak objetí zasnoubených, hned hebké jak útěcha slov matčiných, hned vážné jak tvář starostlivého otce, hned bezpečné jak stisk ruky přítelovy, hned zase plaché jak pohled první lásky v máji. Ano, vedle lehkého a skotačivého smíchu duší, jež se našly, možno v nich slyšet i tíhu těžkou jak nohy těch, kteří moc pili — a tesknotu zklamaných a čekajících. To láska dovede tak rozehrát těsné lidské srdce, láska, které každý věk se vzdává, neboť je tvrdá a žhavá jak slunce, čistá jak jezero v horách, vysoká jak obloha za bílého dne, ale také ošidná jak vůně nejomamnějších květů a křehká jak život sám.

Mnoho se o lásce mluví a přece nač nejvíc svět stůně, je právě nedostatek lásky. Ani snad není lásky málo, ale je málo lásky pravé. Lidé vždycky tušili v lásce zdroj života a ctili ji jako dar shůry. Je sice věcí lidskou, ale hoří v ní jistě oheň svatý, sestupující od Boha a zažehávaný duchem Božím. Přes všechno znesvěcení, jehož se lásce dostává, nepřestává být pravdou, že *amor ex Deo est*. Bůh měl skutečně tolik milosrdenství, že nám na této studené zemi nechal lék, balzám, jenž utiňuje hoře, zaceľuje rány a mírní pálení bolesti. Rozhodil a rozhazuje stále po nivách země a ve svých tvorech nechává vypučet tolik krásy a tolik sladkých plodů, že každý zdravý člověk může na světě najít co by miloval, i když láska nebude vypadat vždy tak, jak bychom si přáli. Ale divíme se, že měl Bůh zároveň tolik odvahy a svěřil nám, nádobám hliněným, poklad tak vzácný. Je nám totiž dopřáno brát účast na tvořivém díle Božím, neboť »z lásky dvou lidí svět se může narodit znova«.

Láska je projev, úkon člověka. Ano, musíme především myslet na ono aktivní, čím vycházíme ze sebe, neboť *amare* je hlavní, nikoliv *amari*, jak praví svatý Tomáš. Podle filosofické zásady, že *agere sequitur esse*, je projev téhož řádu jako bytost, z níž činnost vychází. A proto musíme znát strukturu své přirozenosti, chceme-li správně chápat řád milování.

Člověk žádný není sám pro sebe, samostatný a izolovaný. Je bytostí společenskou. Ze společ-

Z toho vidět, že se spokojujeme s pouhým jak a snad nějakým přibližným proč. Ani exaktní vědy se nedobírají posledního a jakékoliv další proč vylučujícího proto. A tak slevujeme a musíme slevovat z příčinné důslednosti svého myšlení a spokojovat se s pouhým popisem jevů. Víc také není úkolem zkušenostní vědy. Věda může říci, že věc je, jaká věc je a také, co věc není. Ale říci, co věc je, co je její podstatou — to už náleží do metafysiky. P

nosti se rodí, ve společnosti fyzicky roste a duchovně zraje. Ve společnosti a s pomocí druhých dosahuje své dokonalosti. A právě láska je oním mostem, spojujícím jedno individuum s druhým, oním tmelem, držícím pohromadě *membra disiecta* a svádějícím na jednu společnou cestu nás bludné poutníky.

Než každé to *membrum societatis*, každé bez rozdílu je sice tvor životně jednotný, ale už sám v sobě chová prvky navzájem se svářících světů. Hmota, z níž je uhněten, znamená vždycky mnohost; hmota se drobí, rozpadá v částičky čím dál menší. Hmota je v nás principem nestálosti, pomíjivosti, rozkladu a smrti. Jestliže láska sblízuje anebo má sblížovat, rušit vzdálenosti a pevnou klenbou svírat propasti a zapomenutím hojit rány způsobené křivdou, pak je jisté a musí být výronem ducha, jenž je principem a činitelem jednoty. Krásně napsal Březina: »Ani výše hor, ani dálky moří nemohou zabránit, aby srdce se nezvalo srdci, když po sobě zavolají touhou, jako pták se ozývá ptáku z hlubin jednoho lesa.« Ovšem není milování jen věcí ducha. Člověk celý má rád nebo nemá. Jako by bylo nesprávné říkat, že rozum poznává nebo vůle chce a cit cítí a smysly vnímají, ježto člověk sám poznává a chce a cítí a vnímá, tak ani není správné říkat, že cit miluje nebo vůle přeje dobro a rozum vymýšlí cesty, jak pomáhat druhému, nýbrž člověk miluje všemi svými schopnostmi a celou bytostí. »Z celé duše své, ze vši myslí své...« A právě ta účast všech, i nižších potencií i hmoty na lásce je nebezpečím, jemuž tak málo lidí se plně ubrání.

Sokrates podle Platona (*Symposion*) měl zato, že *Eros* se zrodil z *Pora* a *Penie*, ze ztělesněného, personifikovaného důmyslu a z bídý, z otce moudrého a důmyslného, ale z matky, která nemá ani moudrosti, ani vtípu. A nebyl dalek pravdy, vždyť opravdu je v lásce třeba vždy rozlišovat stránku racionální a iracionální. Je-li láska jednou vynalézavá a bystrozraká, po druhé zase vůbec nepočítá, nedbá ran a všeho se naděje — je slepá v dobrém i zlém. Znamená-li milovat na jedné straně oddat se bez výhrad a bez omezení, přece jenom opravdový dar lásky musí být uvážený a vědomě chtěný. Odtud důrazné *memento*: *si quis amat, noverit, quid haec vox clamet*.

Miloslav Ambrož: *Píseň*

Už tolikrát jsi písni byla
a jsi jí znovu v proměnách,
a tvoje krása — celá bílá —
vytryskla jasem v korunách.

Ach, zpívat, zpívat jen
a prchat jasem, alejemi,
rozdávat písně s úžasem,
robátkům, ptákům, krásné zemi.
Ach, zpívat, zpívat jen.

Už tolikrát jsi, písni, byla
štípena láskou v ráně úst,
už tolikrát tvá síla
oblaka proudně rozvířila
a zemi šeptala jsi: Chceme růst!

Ach, zpívat jen, ach, zpívat,
a v hláskách zemřelých těch ozlyků
jen láskou zemi spílat;
modlit se ústy pohřbených
a zpívat v létech, v jeseních,
zpívat!

R. Dittmanová: *Kroky*

Krůčky lehké a kroky těžké pod římsami
žijí námi.

Ty nám šeptají, že jsme se zrodili
motýly

a ony vracejí nás z víru hvězd
k černí cest.

Krůčky lehké vlnily mi sukýnku,
když jsem se zbožně dívala na vše tak nové,
krásné,

ty těžké, tátovy, mi braly maminku
a pod římsami jaro tálo,
že je časné.

A dnes — vždy krůčky lehkými se rozbíhám
svým světem

a sukýnka se vlní zas

a tváře hoří létem,

leč shrbenými večery se těžkým krokem prací
můj rozlet, cestou přihořklou
ranění ptáci.

Krůčky lehké a kroky těžké pod římsami
žijí námi,

protože jsme se vskutku zrodili na zemi krásné
planetě motýlí,

aby hořké květy živily nás a ranily.

Abychom rostli a zráli: níž a níž
až dojdeme tam, kde všecky kroky mlknou,
kde je kříž.

Tam, kde dozrajeme.



V. Blažek: Ranní úsměv ulice. (Nová soutěž.)

V. Bozděch: *Otevřené okno*

Večerní dřimotou zkolébané okno
očima dívá se ospalýma
na mne,
který tu pod ním spánek krade noci.

Nevím co si myslí,
ale rozumím vypravovanému:
Rám probleskující emailovou září
(s úctou a obdivem) mluví o tesaři,
sklo, které pyšní se péčí hospodyně,
vypráví o sklenářové dřině;
vykládá prostě, oždyt v prostotě zrozeno
prostými lidmi bylo sem vsazeno.

Bláhovec, myslil jsem, unesen tichem tím
od okna v noci kdožví co uslyším
o hvězdách, které podobně jako sklo
s oblohy rámu mrkají temnotou.

A okno zatím velebí člověka,
který ho stvořil a který mu dopřál žit.
A co já? Člověk? V nevěře ukrutně
k sobě i k Bohu život mám promarnit?

Večerní dřimotou zkolébané okno
očima dívá se ospalýma
na mne,
který tu věčnosti ukrádal čas.

Sestřihy všedního dne.

Povídá jeden kolega: Nevypůjčil si od tebe nějaký kolega, můj přítel, přednášku na opsání? Povídal, že to byl takový blbý kolega.“ — „Nikomu jsem nic nepůjčil,“ pravím a povídám si: Podle čeho lze také poznávat a co se člověk, mnohdy nechtě, dozví.

Jeden universitní profesor, psycholog, konává pokusná cvičení s předškolními dětmi. Ukáže dítěti motýla a ptá se: „Co je to?“ — „To je motýl.“ — „Proč je to motýl?“ — „Má to křídla.“ Nyní ukáže třeba malého ptáčka a vše se opakuje: „Co je to?“ — „To je ptáček.“ — „Proč je to ptáček?“ — „Má to křídla.“ — „No dobře, ale podívej se: Toto má také křídla a je to motýl.“ — „Hm.“ A dítě nyní srovnává dále, hledá podstatné znaky.

Přišlo jiné dítě a pan profesor, ukázav motýla, ptá se: „Co je to?“ — „To je motýl.“ — „A proč je to motýl?“ — „?“ — „Proč je to motýl?“ — „No je to motýl.“ A pan profesor pravil, že toto poznání je velmi cenné, neboť dítě postihlo podstatu samu, pozná, co je motýl i když nedovede vysvětlit, proč je to motýl.

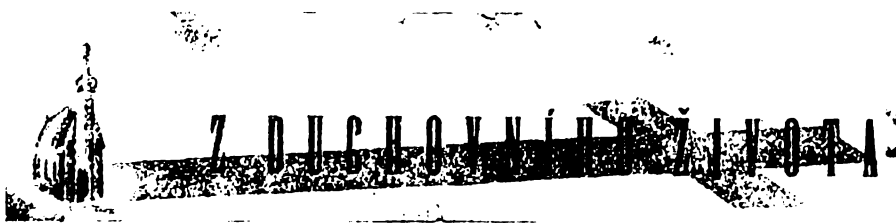
Mnozí lidé dnes tvrdí, že věří v Boha. Mají pro to důvody: Kdyby nebylo náboženství, stal by se život džunglí. Bůh je proto nutný. Život i svět existují. Samo od sebe to nevzniklo. Musí být Bůh. Neví, že milovat Boha není přítěží, nechtěnou nutností, ale výsadou — že mohou milovat.

Je také třeba dodat, že i když jejich důvody, proč věří, jsou oprávněné, nelze tvrdit, že by byly podstatné. Objeví se nový směr, nové učení o uspořádání lidské společnosti, a dotyčný zjistí, že by bylo možno uspořádat lidskou společnost i bez autority Boží. Objeví se nová vývojová teorie a nedomýšlející křesťánek zjistí, že by svět a život mohly vzniknout pouhým vývojem — bez zásahů Božích.

Malomyslnost — počátek nevěry.

„Stává se ze mne neznaboh,“ praví mi důvěrný přítel. „Studoval jsem důkazy existence Boží. Byla zcela jasně zdůvodněna. Nemám co namítat — a cítím takovou prázdnotu. Připadám si jako prázdňý bod v prázdňém prostoru. Život mi připadá jako výšeč bez hranic z čehosi, co neznám. Z nedostatku času jsem se přestal modlit. Dodnes tak nečiním. A Boha mám dokázaného.“

„Jardo,“ povídám, „v tom je tvá chyba, že se nemodlíš. Nemodlíš se. Víra je dar. O dar se prosí. O víru se prosí. Milovat, prosit a jednat — v tom je důraz. Být věřícím jen slovem a ne také skutkem, znamená být nevěrcem. Modli se pokorně.“



A. M.:

Modernost?

»Sluší-li býti moderním, čili nikoliv?«

Jsou dvě možnosti, jak na tu otázku odpovědět: ano a říci ne. Proč bychom nemohli býti »moderními«? Modernost jest i v určitém smyslu vlastně naší povinností, ale tak daleko, dokud nesahá na okraj hříchu. Tím okamžikem začíná být modernost vlastnictvím císaře — vlastnictvím ďábla.

Dnes jsou poměry zcela jiné, než jaké byly před sto, dvěma sty i více lety. Dnes není možno uzavřít se před světem kdesi v úplné odloučenosti, dnes je třeba vyjít hrdě ven do měst, vesnic, mezi lidi a veřejně bez ostychu hlásit: jsem Kristův, jsem katolík — a hlásit to svým příkladem, vystupováním, zevnějškem, prostě vnějším i vnitřním životem. Žít ve světě, ale žít mimo svět — je poslání mladého katolíka pro přítomnou i budoucí dobu.

Máme povinnosti nejen k Bohu, máme též určité povinnosti k sobě a svým bližním. K povinnostem, kterými jsme zavázáni k svým bližním, patří v jistém slova smyslu právě modernost, ať již v oblékání, či četbě a pod., ale pozor, abychom zůstali stále svými pány a nestali se otroky módy.

A což noviny, časopisy, knihy? — stánky kolporterů a výklady knihkupců jsou skoro až do nemožnosti přeplněny tiskem všeho druhu. Palcové titulky hlásají světu senační zprávy. malá i větší písmenka seřazena v jednotlivá slova pokrývají v hustých řádkách tisíce a statisíce archů rotačního papíru. Což může tato mrtvá věc uškodit? Rotační papír, ten Ti neškodí, jako Ti neublíží tiskařská čern a drobné litery, ale mohou Ti uškodit a někdy velmi těžce slova, která právě z těchto neškodných písmen vznikla a vtiskla svou tvář nesmazatelně na papír.

Tisk je velmoc, která ve svých tenatech drží lidskou společnost. Věrnou fotografií dnešního člověka jsou jeho noviny, časopisy, knihy.

Kterýsi kněz kázal, že kdyby byl ďáblem, neposílal by lidi zabíjet, krást, smilnit, znesvěcovat neděle, nýbrž dal by jim do rukou špatný tisk. To ostatní by již časem přišlo samo.

Nežijeme někde na nějakém pustém ostrově, abychom si mohli dovolit luxus nevěnovat denně aspoň několik chvil četbě. Žijeme ve světě a mezi lidmi a proto musíme vědět, co se kolem nás děje, jaká je situace u nás i jinde. Číst je třeba již kvůli obraně. Nebudeme-li čísti, uškodíme tím jen sami sobě, neboť naši odpůrci ti budou číst stále — ne to, co by je přivedlo k pravdě — nýbrž svůj tisk, se svými názory, ideami, nepravdami. Nenajdou-li nikoho, kdo by je z jejich bludu vyvedl, upevní se tím jen v nesprávné domněnce, že oni mají pravdu.

To však neznamená, že musíme číst všechno, co se nám dostane do rukou. Naší povinností je čísti jen věci dobré a hodnotné, které nás Kristu a jeho učení nezczizují, nýbrž blíže a těsněji přivádějí. V našem čele stojí dost povolovaných osob, které musí a mohou číst vše, aby svým upozorněním zabránili špatnosti a nesprávnosti článku či knihy a aby se nerozšířilo zlo

v mnoha duších. Spolehejme na ně, Duch svatý je vede, a čtème jen to, co oni nám doporučí a řídme se jejich pokyny, abychom mohli dobře hájit svoji víru proti útokům nešlechtníků.

Podobně to platí též o divadlech, filmech, tanci, sportu a pod. Leckdo by snad namítl, že kdo se nechce zkazít, ten se nezkazí a proto může vidět a znát všechno. Ne tak! Jed podávaný v nepatrných dávkách také působí smrt, nebo alespoň silnou otravu, při které se člověk dlouho potácí mezi životem a smrtí.

Dnes můžeme již docela dobře tvrdit, že máme nejnutenější potřebu katolického tisku krytou, jde o to, aby katolíci svůj tisk znali, jej rozšiřovali a hlavně podle něj žili.

»Je vždycky dosti pouště pro toho, kdo je jí hoden.«

(Arnošt Psychari.)

Samota je domovinou silných! Naše mlčení je ukazovatelem výše naší činnosti. Dobro nedělá hluk a hluk nedělá dobro. Mlčení bylo vždy chloubou velkých světců: v klášteřích je ukládá řehole, mělo by se však zachovávat všude, kde chceme práci plodnou.

Co se vyžadovalo na oslavu klidu zbraní a k uctění neznámého vojína? Minuta, tři minuty ticha, mlčení. Mlčení, které však nás leduje po vítězství: chápeme-li však věci správně, pak mlčení plodí vítězství. K přeměně světa Písmo svaté vyžaduje jen jednu věc: ne geniálního dobyvatele, ne zákopodárná shromáždění, ne úžasné plány; nic takového. Vyžaduje pouze půl hodiny mlčení.

— A to je všecko? Pouze tolik? Cožpak je nějaká souvislost mezi rozhodnou přeměnou světa a půlhodinkou mlčení?

Je tady vnitřní souvislost. Člověk se nemění, protože neuvazuje. Kdyby uvažoval, nezůstal by ani minutu takový, jaký je. Marnotratný syn se nezamyslel až do chvíle, kdy se musel krmit žaludy. Když byl nucen shýbnout se po nich, zamyslel se. A hle, hned je připraven k návratu, hned je vzhůru: **S u r g a m e t i b o a d p a t r e m ! — V S T A N U A P Ů J D U K O T C Í ! —** Konec! Vstanu a půjdu.

R. Plus.

Šel student, vysokoškolák, na studie do Brna. Najal si byt a liboval si: Laciný, teplo, „otoman“ a francouzská pohovka. Když přišel z přednášky, odpočinul si na té pohovce. Zvykl si a pohovka se vedle oběda stala nepostradatelnou životní potřebou. Na ni se utíkal v „starostech“ i místo návštěvy přednášek. Jenže při zkouškách zaznamenával záporné score, což dopálilo jeho rodiče. Ale on je uklidňoval: „Nedá se nic dělat. To jsou hospodářské podmínky a ty vytváří můj život. Já za to nemohu.“ Ale otec rozhodl: „Marš z toho bytu ven. Najde se jiný.“ Našli jiný — bez pohovky, bez „otomanu“

Co však dělat, je-li člověk znaven? Vždyť je zde postel! Neléhal tady student na pohovce, léhal na posteli a záporné score při zkouškách se mu podařilo udržet. Žel, rodiče přestali mít pochopení pro „vliv hospodářských podmínek“ a nechali svého syna na holičkách. Starý prý je už dost a oni prý se na něho zbytečně dřít nebudou.

Studentovi nastaly zlé časy. Chtěl dostudovat. Starost o denní chléb

však studenta vysilovala. Bylo po studiích. Vlivem nedostatku „hmotných prostředků“

Na „hmotné prostředky“ lze se dívat jako na prostředky, nebo jako na příčinu, jak se na to dívají materialisté. V prvním případě, chybili mi „hmotné prostředky“, zabraňují, abych nemohl konat, co jsem chtěl, v druhém případě vytvářejí můj život, na jehož běhu nemohu nic podstatného změnit.

Zmíněný student neprosplival, protože byl líný.

Někdo tluče na dveře mého bytu. Hasiči. Prosí o příspěvek na novou stříkačku. „Že se vám chce,“ povídám, „v tom psím čase.“

„Jo, to se nedá nic dělat.“ „Vždyť jste sbor dobrovolných hasičů. To si nemůžete dělat, co sami chcete?“ „To by tak vypadalo. Pravda, k hasičům jsme šli dobrovolně, teď však musíme poslouchat. Neposloucháš — ven! Nemáš zde co dělat.“

Václav.

Montgomery před bitvou u El Ameinu.

V Paříži byl právě uveřejněn denní rozkaz, který vydal generál Montgomery před bitvou u El Ameinu. Rozkaz se končí slovy: „Prosíme všichni Hospodina zástupců, aby nám dopřál vítězství.“

Pokorné vyznání.

Jádro lásky světa je v citu.

Jádro lásky k Bohu je ve skutku.

Dvě věty, na které Marta náhodou narazí při navracím večerním učení. Jak se sem dostaly? A vlastně — jak zní?

Jádro lásky světa je v citu a lásky k Bohu je ve skutku? Snad! Marta nad tím ještě nikdy neuvažovala.

Žije a přemýšlí — Bůh tím projevilsvou nekonečnou dobrotu k lidem — nechává je svobodně myslet.

Marta miluje lidi ve svém okolí. Vždyť každý je tak krásný svým způsobem.

Matka — věčně laskavá, a ovšem věčně ustaraná, ale i napomínající někdy se v Martě zvedá divný nový prvek. Až se ho mnohdy zalekne; Čím to, že se jí chce odporovat? Vše se zdá náhle nepřátelské, cizí, to neznámé ji dusí, chce se vydrat ven, ale přemoženno umlká, neboť slza v matčině oku zadržuje jak silná, nezlomná hráz, veškerý ten rozbořený odpor. Ústa, brána matčiny lásky, propustí vděčná slova: »Bůh zaplat — Marta zůstala opět mojí.« Je snad jádro lásky zde, v onom matčině mlčení, v jejích slzách, v jejích modlitbách, v trpělivém přebírání růžencových perel a v prosbách k Matce Boží?

Marta nad tím ještě nikdy neuvažovala.

Otcova láska k Martě, ta sebevědomá, a opět snad ani nepoznávaná a přec tak něžná jako pohazení májového vánku. Denní těžká práce, návrat k rodině a Martu věčně udivující otcův zájem o bezvýznamné drobné záležitosti členů rodiny, to vše otci samozřejmě, je jí tak daleké: kde bere sílu, úsměv, vlnná slova — lásku? Snad ne opět v Bohu? Nedělní vztlátnutí ruky po misálu, pokorné sklonění hlavy, celého těla, to sražení na kolena před Nejvyšším, se náhle nevtíravě vkresluje do Martinych očí.

I sebe teď vidí před Neznámým, tolik uctívaným a někde tak málo poznaným. Vždyť i jí je přec nedostupný, snad jen teď, kdy Ho cítí u sebe, až v sobě, v té duši, tolikrát se bouřící Jeho přirozenému řádu, snad jen teď o Něm vpravdě ví.

Do očí jí bijí tisíce zdvižených rukou, úpících očí a prosících rtů. Výmluvné výkřiky nemocných — kolik jich už slyšela — v té chvíli se jí zdály znít nejkrásnějšími variacemi v rozechvělém nitru. Hřmí, tlukou v ní a udiveným Martiným zrakům se odkrývá vzácné pozadí všech lidských boěstí.

Ó, Ty Milosrdný, dopři Martě síly, neboť se vyznává z velkého hříchu — nepoznané lásky.

Věra Veselková.

Bude pokračovať ako dosiaľ... alebo viac...
Stane sa kňazom v civilii...

Či nie je to jasná cesta? On si môže na ňu usmerniť celý život, všetko úsilie...

A Stano? Pravda, ten sa vyhyba odpovedať, ale dá sa vycítiť, že je s týmto problémom už dávno na čistom...

Len ja! Len u mňa je to tragické!

Otecko je presvedčený, že prevezmem podniky. Je pravda, rozmýšľal som, že by som vybudoval z toho opravdivý, kresťanský podnik... Chcel som prakticky ukázať, aké vznesené sú naše kresťanské zásady a aký blažený je zamestnanec i zamestnávateľ, keď sa dôsledne uplatňujú. Mojm ideálom bolo získať Kristovi robotníkov, ale i obchodníkov a priemyselníkov... Ukázať, že náboženstvo patrí aj do tovární, ale i na burzy, do obchodných domov a bánk... Už mnoho ráz videl som pred sebou veľké závody, priemyselné mestá, kolosy tovární... V nich šťastných robotníkov... a všade kríž, obraz Krista-Kráľa... Ale celý plán má veľkú chybu!

Jeho iniciátor je tak slabý, že by ho zisky a úspechy strhly tam, odkiaľ sa horko-fažko vymotal. Áno, viem, že nie som prvý... Mnoho je takých, ktorí podobne smýšľali... nezafaržení starými putami... A kde sú tie továrne? Kde je ten nový svet?

Všetci ti ľudia zakotvili v peniazoch a nevykonali nič! Keď dosiahli úspechy, mnoho ráz práve pomocou cirkvi a veriaciach, začalo sa im to páčiť a pomaly zabudli na svoj pôvodný cieľ, tak ako mnohí zabúdajú, načo prišli na svet... Vybudovali si pre seba nádherné podniky, zaistili zisk, stali sa veľkými pánmi a dnes nielenže z plánu nič neuskutočňujú, ale pomaly aj zabúdajú, že raz boli katolíckmi...

Viktor nestačil dokončiť svoje úvahy. Práve v najlepšom ho vyrušil Stano. Srdečne si stisli ruky na uvítanie v novom školskom roku a ešte srdečnejšie sa porozprávali...

— Počuj, Stano, nie je tu tvoj otecko? — prišlo na myseľ Viktorovi medzi rečou. — Myslím, že som ho videl.

— Áno. Dostal zdravotnú dovolenku. Trocha je prepracovaný. Jeho nervy si musia odýchnuť...

— ale teraz vám poviem novinu! — doletel práve natešený Vlado a ešte prv, ako sa privítali, začal:

— Do nášho mesta majú prísť pátri-reholníci.

— Reholníci? Výborne! Budú držať misie?

— Ale kde! Natrvalo.

— Ták? Nehovor! A vieš to iste?

— Hej, rozprával som sa s jedným pátrom. Už kúpili jednu budovu a teraz dokončievajú opravné práce...

— Musíme ich pozrieť! Čo, Stano?! Veľmi sa teším... Vieš, už som všetko počul o rehoľiach. A zaujímavé. Boly to alebo veľké chvály alebo ešte väčšie nádavky. Ale ešte som ich nevidel... Veľmi som zvedavý, ako môžu vyzerať...

*

— Tak, čo povieš, Viktor? Toto je ten rehoľný dom, alebo, ak chceš, kláštor.

— Stano môj, ak ti mám pravdu povedať, nie som nijako nadšený. To je celkom obyčajný poschodový dom, ani nie najnovší. A predsa... Rehoľa, kláštor... to bol pre mňa úžasný pochop.

— Ach, tak! — zasmial sa Stano. — To budeš sklamaný aj vnútri. Tým pátrom tiež nevidno na tvári nič zázračného.

Chlapci otvorili bránu a vkročili. Prešli dlhšou chodbou a na konci zahli do prava. Tu sa jim naskytol zaujímavý obraz. Vlastne — nič mimoriadneho.

Niekoľkí murári a robotníci robili rozličné opravy. Jeden stál na rebríku a kládol vedenie, iní hoblovali čosi na boku a murovali dvere do prerúbanej steny.

— Stano, nepomýlili sme si dom?

— Nie, neboj sa.

— A čo sú toto za ľudia?

— Predsa rehoľníci...

— Ako si povedal? Rehoľníci? Ale choď. Ako môžeš robiť také vtipy.

— Vtipy? Pozri, tam už vidíš i niekoľkých pátrov v reverendách. Lebo iste len šaty ťa pomýlili. Toto sú totiž frátri a im by bola pri práci reverenda veľmi nevhodná.

Práve prichádzal od dvora starý páterko v poriadne zašpinenej zástere, so šoférskou čiapkou na hlave. A veľmi fúkal na všetky strany, lebo tlačil pred sebou poriadny fúrik malty.

Viktor sa zasmial. — Cha-cha-cha-chá! To je výborné! A toto sú tí...

— Len sa nesmej, Viktor. Tento starý páter, na ktorom sa smeješ, je jeden z najchýrnejších kazateľov. A dobrý znalec ľudí. Keď býval v hlavnom meste, chodili k nemu ľudia v celých húfoch. Bolo tam ako v čakárni u zubného lekára. Veru, veľmi svätý človek.

Starý páter, ako sa blížil, narazil fúrikom na kraj dosky, ktorá viedla na nízke lešenie. Nijako mu to nešlo ďalej. Vysúkal rukávy, rozohnal sa znovu, ale zasa nič. Složil teda fúrik, utrel si tvár od potu a pozrel sa dookola. Vtedy zbadal Stana a Viktora.

— Ej, aby vás! Pozrime ich len... Ja starý cap sa tu morím, a oni by nepomohli. Veď aj načo! Pomyslia si: Ešte sa ten starý s fúrikom vysype, budeme mať dobrú zábavu. Potvoriskí... Študenti ste, čo?

— Hej, — priskočili chytro chlapi a pomohli fúriku na lešenie.

— A ako viete, že sme študenti? — pýtal sa Viktor.

— No veď to by len študent nechytí ani motyku do ruky. Ten len na huncútstva a revolúcie, čo? Veď ja som bol tiež študentom. — zasmial sa páter, — ale o tom si ešte pohovoríme.

— Prišli sme sa pozrieť, ako to v kláštore vyzerá, — osmelil sa Stano.

— To je pekné od vás. Pravda, ešte nie sme zariadení. A cez rekreáciu aj nám starým dobre padne trochu telesnej práce. Ale zaklopte na tie dvere. Tam je jeden mladý páter. Ten sa s vami porozpráva.

Viktor zaklopil na označené dvere. Ale »vol-no« ozvalo sa akoby zpod zeme. Chlapci nemeselo vstúpili do malej, jednoduchej izbičky. Poobzerali sa dookola, a hneď nad stolikom upútal ich nápis: »Gaudete in Domino; iterum dico vobis, gaudete!«

— Len si posadajte, ako doma — ozval sa znova hlas zpod zeme.

Opatrne sa ohliadli, ale nevideli nikoho.

Len slabý šramot vychádza zpod postele. Keď sa tým smerom ohliadli, uzreli na svoj najväčší úžas — nohu. No, teraz už nečakali dlho. O chvíľu sa objavila druhá, potom pokrčená a poplátaná reverenda a hneď nato prachom pokrytá tvár.

— Veď sa ma nemusíte báť. Nie som kaniba! — usmial sa páter, keď sa chlapi prekvapene pozreli na neho. — iba som si dôkladne vyriadil izbu. — pokračoval a vytriasal prachovku von oknom. — Hneď sa dám do poriadku. Zatiaľ sa môžeme dobre porozprávať. Ale prečo si nesadnete?

— Keď...

— Ach, vidíte, už som aj zabudol, že nemám tu ešte stoličky. Musíte si sadnúť na posteľ. Ale opatrne, lebo sa v nej ešte nevyznám... A čo ste vy inak za chlapcov?

— Študenti.

— Študenti? Myslím, že so muž o vás počul. Bolo čosi v novinách. Nepískali ste na nejakom filme?

— Ba, a ešte ako! Totiž tuná Stano, ten to vidol. Ja sa volám Viktor.

— Hm... Viktor? Viktor. To je pekné meno. A keby som ťa tak o niečo poprosil?

— Veľmi rád, páter, čo len môžem. Môj otec je... Nie, nič.

— Jeho ani nepotrebujem. Ale ty sa mi zdáš dosť obratný. Počuj, nie si trochu hanblivý pred ľuďmi?

— Nie, páter, ale kde!

— No dobre. Zajtra budem na študentskej omši kázať o misiách a po omši by som chcel urobiť menšiu sbierku. Aspoň zistím, aký záujem majú študenti o túto otázku. Ty sa, myslím, dobre učíš, pravda?

— Áno.

— Teda ty by si mohol potom pri dverách vyberať. Dobre?

— Áno — odvetil Viktor, hoci to mu už bolo nepríjemné.

— Tak príď pred omšou ku mne. Vtedy ti poviem ostatné. Nie je ti to azda nevhod?

— Nie, vôbec nie, — odpovedal znovu Viktor a začerveňal sa.

*

Viktor nemyslel viac na nič iné, len na to, ako bude zajtra vyberať. To malo byť po prvý raz, aby on verejne vyberal. Bol natoľko rozrušený, že sa šiel prejsť do parku, aby sa uspokojil. Ale práve tu to začalo na neho doliehať so všetkých strán.

— Čo? Ty, Viktor, syn továrnik, ty budeš vyberať? Budeš stáť pri dverách s pokladnicou v ruke ako žobrák? Cha—cha—cha. A nehanbiš sa? ozývalo sa mu v duši.

— Nie! — odporoval sám sebe — prečo by som sa hanbil? Či je v tom niečo zlého?

— Che-che-che, a budeš čakať, ako ti budú tie haliere hádzať? Ako psovi košťať? Na, tu máš, aby si neplakal... Hej, daj mu tam nejaký päťák... Tie poznámky, čuješ? Veď poznáš študentov: »Nie, aby si to prepil!« »Bude mať zasa na týždeň čo fajčiť.« »Čo? Ja dávam žobrákom len na prvého. Príď vtedy!«... he, a to na misie?!

— A práve preto pôjdem, že je to na misie!

— Úvidia ťa všetci známi... I kamaráti, s ktorými si chodil po krémách. To bude zába-va! A čo profesori? Rozumieš, profesori? Aj ten z dejepisu. Čo bude hovoriť na hodine? Pred všetkými ťa vysmeje!

— Ale čo si ťo namýšľaš, hlúposti! Ten vôbec nechodí do kostola.

— Môže ťa z ulice uzrieť! Aj iní ľudia. To bude divadlo! Pán Viktor, nádejný milionár, cha-cha-cha... Prídu sa na teba pozrieť. Aj otec, aj slúžky, aj celý personál. A ty sa budeš červeňať...

— Jej, to bude predsa len nepríjemné...

— No, vidíš! A prečo by si to mal robiť? Veď si už veľa vykonal. Toľko azda nik. A čo robia druhí? Nech si to oni vezmú...

— Hej. Kolkí ešte nič nevykonali?! A veď ja ťa môžem ľahko vynahradiť. Dám väčšiu sumu... Toľko aj tak ani od všetkých nevyberiem. Ale čo poviem pátrovi? Joj!

— To je jednoduché. Povedzme, že ti rodičia zakázali... že si ochorel, že ti zle prišlo...

— Nie! Nie! To rozhodne nie. Nepoviem! Nebudem klamať!

— Ale veď ti to rodičia môžu zakázať...

— Nič! Na to sa nedám. A dosť. Pôjdem. I keď sa celý svet prevráti a všetci budú prstom ukazovať. To je ľahko demonštrovať proti filmu, zapískať si, zakričať... Ale premôcť sa! Musím! Aj On sa premohol. Hej, pôjdem.

Zahryzol si do perí...

— Páter, vybral som veľmi málo. Ale predsa viac, ako som myslel — hlásil Viktor po omši.

— Dobre. Ale vieš, že si predsa dosiahol viac, ako keby si doniesol za kôš peňazí?

— ???

— Lebo si sa premohol. Už včera som si dobre všimol, ako zápasíš. Ba bol som prekvapený, že si dnes ráno došiel.

— Máte pravdu, páter. Ani neviem, ako som sa predsa rozhodol. Možno mi ani neuveríte, že to bol pre mňa ťažší zápas, ako odučiť sa od fajčenia. Ale ráno prišiel som už celkom odhodlaný. Dokonca, aby som sa ešte viac osmelil a privykol pokore, vypýtal som si z kláštora stôl a sám som ho preniesol na chrbte do kostola cez najfrekventovanejšie ulice.

— To bolo veľké víťazstvo. Ale ja som mal dojem, že ešte ani pri vyberaní si nebol celkom odhodlaný.

— Nevieam, čo to na mňa prišlo. Len čo začali ľudia vychádzať... Akoby sám diabol prišiel ma pokúšať. Chcel som ujsť, alebo schovať sa niekde... Nevieam, možno, že druhý by nikdy nemal také myšlienky. No mňa len tak trhala. Ale potom prišla pomoc shora. Vtedy som sa tak hrdo postavil, ako by som už ani nebol na tejto zemi. A tým hrdejšie, čím sa viac usmial nejaký známy. Zdalo sa mi, že vtedy mi niekto privolať: Výborne, Viktor, výborne. Len sa drž.

— Ďakujem ti. To je to, čo som hľadal. Z teba môže byť veľký človek. Či si si vôbec uvedomil, čo znamená tvoje meno? Viktor, to je víťaz. A teraz opravdu: Zvíťazil si!

1

Kto nás teda odlúči od lásky Kristovej? trápenie? alebo súženie? alebo hlad? alebo nahota? alebo nebezpečenstvo? alebo prenasledovanie? alebo meč? Lebo presvedčený som, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani mocnosti, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mohutnosť, ani vysokosť, ani hĺbokosť, ani nijaké iné stvorenie nebude môcť odlúčiť nás od lásky Božej, ktorá je v Kristu Ježišovi, Pánu našom. (Rim, 8, 35—39.)

O niekoľko týždňov sa Viktor osmelil konečne a zastavil na ulici Stana.

— Počuj, Stano, mám taký dojem, že skrývaš pred všetkými nejakú tajnosť...

— No a?

— Teda sa nemýlim?

— ...

— Á prečo sa mi nezdôveríš? Sme predsa priatelia.

— Vieš, Viktor, každá vec má svoj čas. Ostatne, tebe to môžem prv povedať. Už som

i sám chcel. Ale predbežne ostane to len pre teba, dobre?

— Samozrejme.

— Nuž počuj, ja sa chcem stať...

— ... rehoľníkom?

— Áno.

— To som vedel! To som vedel! Tužil som, že niečo takého chystáš. Ale ako ti to mohlo prísť na um?!

— Čo? Neschvaľuješ azda?

— Ani najmenej.

— Ako? A to hovoríš ty, Viktor?

— Hej, ja. A stojím za tým.

— To som nečakal. A prosím fa, čo máš proti rehoľníkom?

— Ja? Nič. Práve naopak. Veľmi mi imponujú. Ale to nie je pre teba! Ísť do kláštora, tam za zahrabať. Takých ľudí, ako si ty, treba vo svete...

— Viktor, a to ty tak hovoríš? Tieto staré rozprávky? Teda keby som šiel za obchodníka, inžiniera, lekára, profesora, to by si schvaľoval...

— Nuž, vieš...

— A kňazský stav si ani natoľko neceníš?

— Pozri, Stano! Cením... Ale myslím, že my máme iné poslanie. To vidí aj Boh. A preto Mu i stále ďakujem za to, že mi nedal kňazské povolanie.

— Dobre! Teda do videnia. Nemáme čo hovoriť. Ale dúfam, že keď budeme najbližšie spolu, budeš mať už iné názory.

To Viktor nečakal. Stano ešte nikdy tak neodišiel. Musel byť veľmi sklamaný. Zaisť predpokladal, že Viktor bude držať s ním, i keby celý svet bol proti.

— Veď som ja len sprosták! — hútal Viktor. — Ako som len mohol tak tárať!

Namrzený sa obrátil a kráčal pomaly domov.

*

— Mladý pán, milostpani vás volá. — hlásila pri dverách chýžná.

Viktor vkročil.

— Áá, Viktor je už tu? ... To si rýchlo prišiel. Vieš čo, ak máš čas, choď k oteckovi do kancelárie. O chvíľu pôjde s nejakými pánmi na prehliadku nových podnikov.

— A čo by som tam robil?

— Pripojíš sa predsa k nim.

— Nevieam, načo mi to bude. — povedal trochu neúctive.

— Ale, ale, Viktor. Veď už nebuď taký. Za rok si hotový človek. Akože budeš potom obchodovať, keď sa nezaučíš?

— Mamička! Rozumej predsa! Ja nebudem obchodníkom!

— Ale, čo by si nebol! To si len teraz namýšľaš. Neskôr si to aj sám obľúbiš. To vynáša milióny.

— Vykašlem sa na milióny! — rozzúril sa už Viktor. — Načo sú mi milióny? Ja si vyberiem také povolanie, aké sa pre mňa hodí. A nik sa mi nebude do toho miešať!

— Hej, hej, pozrime sa! Čo sa to odrazu s tebou stalo? Už si aspoň rok takto nehovoril? No ale pravda... Isteže, Viktor... Ty si vyberieš povolanie... My ti chceme len poradit. No a čím by si tak chcel byť?

— Čím, čím? To je už vedľajšie...

Tu pochytila Viktora škodoradostná myšlienka. Musí niečo povedať! Hej, niečo, čo by všetkých tak ohromilo, že by mu dali pokoj.

— Čo by ste na to povedali, keby

— Keby?

— no, — no, keby... povedzme... hm, čo tak... keby som na príklad išiel za kňaza?

— Ako? Ako si to povedal?

— Za kňaza.

— Myslím, že ti nerozumieš dobre, — nútila sa do úsmevu matka.

— Prečo? Nemohol by som byť kňazom?

— Ale...

(Pokračování příště.)

Je možná jediná řeč na světě?

K článku J. Filipa.

Za pět hodin může být Pražan vlakem v Drážďanech, za sedm hodin ve Vídni, za dvaadvacet hodin v Paříži a za pět dní v Novém Yorku. Povrch zeměkoule se podstatně zmenšil, pojem dálky ustavičně couvá.

Bohužel, těmto fyzickým možnostem neodpovídá vývoj duševní, mravní. Jak daleko má bratr k bratru, jak daleko člen jedné politické strany k členu druhé strany, jak daleko pošvala zášť člověka vůči člověku! Jak dalecí jsme si, jak vzdálení! Národnost, jazyk jest jedním z těch mnoha dělitek, proč si nerozumíme. Měl jsem to štěstí dostat se na nucené práce do Německa. Bylo nás v takové továrně na dvacet, padesát tisíc. Francouzi, Rekové, Italové, Španělé, Rusové, Poláci, Marokánci, prostě kdekdo. Promíchali nás a nyní to začalo. Dny dlouhé, nekonečné. Vedle tebe Holanďan, napravo Ital, nalevo Španěl. Všichni jsme lidé, všichni máme domov, všichni máme své zájmy, strasti a radosti a cítíme, jaký je nesmysl v tom, že dřív jsme si všelijak představovali druhého. Člověk by chtěl jít od jednoho k druhému a zeptati se: „Odkud jsi? A co jsi dělal? Co tvoje rodina? A proč vlastně jste nám nepřišli na pomoc a proč vlastně jste proti naší zemi štváli a proč vůbec je válka? A což, nemohli bychom si teď ruce stisknout a říci si: už nikdy válku? Pojďme všichni domů a říkejme všichni těm, co byli doma: viděl jsem Italy, viděl jsem Němce, Rusy, Francouze, všechny. Každý mluví svou řečí a každý má své sny jako my. Ne! Nevěřte těm, kteří štvou jednoho proti druhému, všichni jsme lidé, všichni stejní v lásce i slabostech i v sobectví.“

Tak si to představuješ. A skutečnost? To všechno si musíme jen myslit, nikdo to neřekne druhému, protože — protože si nerozumíme. Dělí nás přehrada řečí. Každý mluví po svém. Láme se němčina, láme se francouzština, angličtina. Ale jaký je to hovor? Jsou tu studenti, úředníci a nejsou zrovna hloupí ti lidé, ale co je platné učit se řeči mrtvé z knih, gramatik a slovníků, Bože, vždyť to není řeč, to je toporný jazyk. Ukazuje se, míchá se kdejaký výraz. Vy řeknete: „To jsou nevzdělaní lidé. Vzdělanci se domluví.“

Tož jiný obrázek: Studentský 17. listopad. Kdo z vás se zúčastnil nějaké schůze, kde se mělo debatovat? Byli tam vzdělanci, horlivě se mluvilo anglicky, francouzsky, rusky a španělsky. Ale víte, jak to dopadlo? Byl to vzdělaný zmatek. Tak nakonec se každému delegátu tleskalo, jakmile řekl: „Ať žije Stalin, Beneš, Truman“ či něco podobného, a pak se křičelo: „Vivat congressus!“ A to bylo vše. Tak to je a tak to bude.

Ono se řekne: „Zavedeme řeč některého národa jako řeč oficiální.“ Ale kterého národa? To je ono! Každý národ považuje svoji řeč za nejvhodnější. Ať se učí druhý řeč moji. Prakticky tu je stav: chceš-li do světa, uč se pět až šest řečí. To vyžaduje času, peněz — a výsledek? Zavane tě okolnost do Afriky, a uč se arabsky — a zavane tě do Číny, a uč se čínsky!

Čas! Čas! Chybí mi čas, voláme všichni. A zde se utráčí se čas tím, že jednomu pojmu se učím v šesti až deseti variacích. Všichni lidé mají stejné pojmy na ce-

lém světě. Jistá věc, rostoucí a plodící ovoce, se všem vybavuje na světě. Proč však tutéž pojmovost jeden nazývá: arbor, arbu, Baum, strom atd.? Když myslíme místo, kde se vyučuje, myslíme totéž. Proč říkáme jen jinou formu: schola, škola école, Schule, school atd. Je to ekonomické?

A náhle někdo řekne: auto, foto, materie, energie, doktor, medicina, stát a náhle si všichni rozumíme. Jak to? Pro jeden pojem máme všichni jedno slovo. Protože slovo bylo vymyšleno, uměle vytvořeno, shodli jsme se na něm a — rozumíme si.

Mezinárodní jazyk není hříčka a utopie. Je to jen logické domyšlení a dotvoření toho, co se vyskytuje nahodile. Všichni lidé na světě se shodli, že místo výrazů ruka, Hand, maino budou říkat: manu. Proč? Protože všichni dávno říkají: manu-ální práce, manicura. že budou říkat ped (noha), protože dávno říkají: PED-AL, PED-ICURA, že budou říkat Ocul (oko), protože dávno říkají: OCUL-ARY atd. Když k tomuto základu slovnímu přidáte gramatiku, máte mezinárodní jazyk. Přečtěte si gramatiku a věnujte takové zábavě měsíc svého času, který ztratíte planými řečmi, nečinným stáním, čekáte-li na autobus, tramvaj a pak si vezměte noviny anglické, francouzské, italské, španělské, rumunské, portugalské nebo latinský nápis a čtěte! Naučili jste se mezinárodnímu jazyku a máte klíč k živým jazykům. A jaký klíč!

Tohle, co vám říkám, není žádná propagace, ale jedna z rad, které se vyplácejí. Takto utvořený jazyk, který je vědecky vyvozen z existujících na základě srovnávací vědy, vám otevře cestu do světa. Používal jsem ho ve styku s cizinci a mohu říci, že se jím lze dorozumět v celé Evropě, všude tam, kde jsou ti, kteří vyrostli na základech latinsko-řecké kultury. Neříkejte, že se nejdříve naučíte angličtině nebo ruštině. Nikdy se jí nenaučíte. Začněte s tím, co je lehké a pak se učte těžší. Studium mezinárodní řeči jest úvodem do studia živých řečí a hlavně latiny.

Anebo jinak. Zeptám se vás: „Co je to: absolutní, subjektivní, solidní, centrální, ideologický, encyklopedický atd...? Obyčejně se těchto slov užívá, ale neví se, co znamenají. Studujete-li mezinárodní jazyk, učíte se právě to, čeho potřebujete. T. zv. „cizí“ slova, toť slova mezinárodního jazyka.“

Když přišli lidé na myšlenku, že lze létat, zkoušeli to různými způsoby. Nejdříve sestrojili balon. Pak vzducholod. Pak letadlo. Nyní budeme snad létat v raketách. Každý problém lze řešit několika způsoby. Na základě předchozích způsobů se sestrojuje vždy řešení nové, lepší, které odstraňuje chyby řešení předchozího. Tak je tomu i s myšlenkou řeči mezinárodní. Nejdříve sestrojili systém VOLAPUK (1880), pak ESPERANTO (1887), pak IDO (1907) a nakonec OCCIDENTAL (1922).

Když se řekne: „Mezinárodní jazyk,“ každý vám řekne: „Ano, ano, ESPERANTO.“ To jsem slyšel. Málokdo ví něco o ldu a ještě méně o Occidentalu. A přece mezinárodní řeči jest v daleko větší míře systém

Occidental. Něco vám o něm povím, a povím vám také, proč jsem stoupencem tohoto systému a ne Esperanta, ačkoliv Esperanto jest známé a má více stoupenců. P. Filip se na mne bude jistě hněvat a je možné, že redakce bude dostávat dopisy, které budou tvrdit, že Occidental jest nesnadný, že nemá literatury, že nemá tolik stoupenců, prostě něco tak. Neukvapujte se, nevěřte každé propagandě, přesvědčte se! V každém případě vám radím: Zajímejte se o mezinárodní jazyk, je to idea, která si zaslouhuje vaši pozornost. Vyžádejte si informace, případně učebnici obou systémů a rozhodněte se. Esperanto a Occidental jsou tolik, co starší bratr, který se narodil v 19. století a mladší bratr, který se narodil ve století 20. V tom je ten rozdíl a pokrok. Místo dlouhých polemik uvedu znění všech mezinárodních systémů, a vy se rozhodněte.

Volapük 1880: Cifef klubama bevünetik nünom kopanales omsik, das al motofadel masela obsik ostitamomon pükati ko litamags.

Esperanto 1887: La estraro de la internacia Unigo sciigas gĩajn anojn, ke je la naskigtago de nia majstro gi okazigos prelogon kun lumbildoj.

Ido 1907: La direktantaro dela internaciona Uniono savias da olua membri ke ye la naskodio di nia maestro ol aranjos diskurso kun lumprojekturi.

Occidental 1922: Li direction del international Union informa membres que ye li die de nascentie de nor mastro it va arangear un discours con projectiv images.

Informace o Esperantu podává: **Klub esperantistů v Praze, Národní 20** (kavárna Louvre).

Informace o Occidentalu podává: **Federalia** (federace přátel mezinárodního jazyka), **Praha-Žižkov, Dvořákova 25** (JUDr K. Šťastný).

Jak se mluví

V byzantském umění Církev předpisovala námět a uspořádání obrazu i počet záhybů na rouchu. Nebyl v tom žádný cit.

Byzantské umění je činnou součástí liturgie. Ikona není pouhou dekorací, nýbrž aktivním prvkem liturgie. Umělecké dílo nevyjadřuje individualitu umělce, nýbrž modlitbu Církve. V poměru k přírodě je byzantské umění idealistické, ve svém určení liturgické, svou základní myšlenkou modlitbou, rovnoměrným úkonem ducha a smyslů vylučujícím zatížení citové složky duševní činnosti.

Modernímu umění výtvarnému ovšem nepředepisuje Církev nic. A také toto umění upadá čím dál více do subjektivismu, nedbá formy, vyjadřuje jen duševní stavy a stává se tak irrealním. Je-li v tom nějaká přednost, ať si posoudí každý sám. De gustibus non est disputandum.

Trojjednost je pojem zahrabaný. Dnes se jím nikdo nezabývá. Je to jedno, je-li Bůh trojjediný nebo jsou-li tři bohové.

Trojjednost Boží není pouhý pojem ani vymyšlenost. Je to skutečnost, že jedna a táž přirozenost božská je společna třem osobám. Skutečnost, která převyšuje rozum lidský, ale neodporuje mu. Nikdo netvrdí, že jedna božská přirozenost jsou tři božské přirozenosti, ani že tři osoby božské jsou jedna osoba božská. Ale věříme, že Bůh, ač jeden podle přirozenosti, je trojosobný. Pokládá-li se za zahrabané všechno, co náš rozum plně nechápe, je třeba pokládat za zahrabaná také všechna tajemství přírodní, je třeba spokojit se s běžným poznáním smyslovým.

S hlediska nevěřícího nejen že je jedno, je-li Bůh trojjediný nebo jsou-li tři bohové, ale dokonce je jedno, je-li bohů sto nebo tisíc, poněvadž jedenkrát nic je nic, třikrát nic je také nic, stokrát nic je právě tak nic jako tisíckrát nic.

Náboženství je poměr člověka k Bohu. Ten poměr je různě vypínut podle vyspělosti lidí a tak rozeznáváme různé druhy náboženství: a) fetišismus, což je uctívání věci jako boha (na příklad svátost oltářní)...

Je pravda, že se v náboženském životě uplatňují různé prvky myšlenkové a citové, zvyky, tradice, kmenové a národní tendence. Úcta svátosti oltářní není fetišismus, poněvadž to není uctívání věci, nýbrž uctívání Boha, přesněji uctívání Bohočlověka ve způsobách

chleba. Kdybychom se klaněli chlebu jako chlebu, byl by to ovšem fetišismus. A také by to byl fetišismus, kdybychom se klaněli svátosti oltářní nevěřice ve skutečnou přítomnost Kristovu pod způsoby chleba. Ale to nikdo nečiní.

Po Bílé Hoře 1620 se vliv duchovenstva zvětšuje a poddanství lidu se tím utužuje.

Že vítěz bělohorský stvořil novou několikačlennou kurii stavu duchovního, nepadá podle Pekaře na váhu. Hlavní je, že na novém sněmu má de facto většinu stav jediný, stav panský. To bylo způsobeno jednak zničením politické váhy stavu městského, jednak zeslabením rytířstva. Další obětí byli ovšem sedláci, jichž se nikdo neujímal proti svévoli nové šlechty. Ale to vše bylo politickým následkem nezdařené revolty, tak zvaného českého povstání, v němž vedoucím živlem byli Němci. Bílá hora uvedla český národ do sféry románské, kde poddanství lidu se utužilo, ale jinak by se byl dostal český národ do sféry germánské, v níž by byl prostě zanikl. Pokolení českých exulantů pracovalo pro krále pruského a osvobozovací heslo emigrace se stalo Hohenzollerům, usilujícím za Fridricha II. o získání království českého, jedním z mravních titulů pruské dobyvačnosti. (Viz na příklad prosbu českých nekatolíků z Chrudimska k pruskému králi r. 1774: „Abyste brzo přijít ráčil — my pak s bratry svými ze žalářů osvobozenými zapějeme velebné Hosanna a nepřestaneme dříve na modlitbách pozvedati rukou k nebesům, dokud Hospodin celé království české pod moc a žezlo Vaší královské důstojnosti nepřivede.“)

Toleranční patent osvobodil nekatolíky od otroctví katolíků

K vydání tolerančního patentu nepohnuly Josefa II. nějaké důvody náboženské, nýbrž obava, aby nekatolíci nepodlehli lákání Pruska. Jeho „tolerance“ by byla záslužným činem, kdyby vycházela z upřímné touhy povznést náboženský život. Jak vypadala tolerance v praxi, lze posoudit podle poměrů ve východních Čechách, kde se někteří venkované prohlašovali za izraelity, abrahamity, beránky (Lampenbrüder), jimž vzdělanci říkali deisté. Císař dal některé vystěhovat do Uher a jejich dítky a dědice vychovat po katolicku, ba sáhl i k postupu příkřejšímu. Kdo se přihlásil za deistu, dal mu vyplatit 24 ran holí, a tomu, kdo jiného jako deistu udal, 11 ran, poněvadž prý nevědí, co mluví. Tedy i osvícenská tolerance měla své meze.



Postavu slavného českého houslisty Josefa Slavíka vytváří ve velkém hudebním filmu rež. V. Kršky Jaromír Spal. (Foto V. Rosegnal.)

Profesor V. P. Mlejnek: O dobové hudbě ve filmu „Housle a sen“.

Dobová hudba pro Krškův film „Housle a sen“ byla zcela jinou záležitostí než v jiných historických filmech. Řekl bych, že byla těžší, protože její funkce je jednak nová, jednak vysoce dramatická. Tyto dva momenty bylo neobyčejně těžko spojit tak, aby odpovídaly intencím scénáře. Proto byl z omezeného počtu Slavíkových skladeb vybrán koncert fis-moll, jenž je vlastně jedinou Slavíkovou skladbou, kde se prolíná snová romantičnost probuzeneckých dob se silnými dramatickými momenty. Úvod koncertu se táhne celým filmem jako osudový motiv, kterému jsou ostatní hudební části buď přímo nebo nepřímo přizpůsobeny. Každá z dalších částí koncertu zaujímá své vlastní postavení, zapojena co nejužší do dějového rámce. Výrazově je Slavíkův koncert velmi těžký, a proto bylo jeho provedení svěřeno konc. mistru K. Šroubkovi, který se svého úkolu zhostil neobyčejně skvěle. Filmem probíhají tři ústřední postavy hudebních velikánů minulého století: Slavíka, Chopina a Paganiniho. Zdálo by se, že je téměř nemožné spojit tyto tři různé styly, ale po nalezení spojovacího bodu snové romantičnosti pokračovala práce již velmi dobře. Tak byla z množství Chopinových skladeb vybrána průbojná Etuda g-moll, t. zv. revoluční, jejíž charakter odpovídal nejlépe bouřliváckému temperamentu Chopinovu i Slavíkovu. Pro lyrické záběry jsem vybral dvě ze Chopinových Nocturn, která byla složena v oné době seznámení Slavíka se Chopinem. Technicky obtížná díla při synchronisaci hrál klavírista Z. Jílek, v jehož podání je nejen brilantní technika, ale i hluboký cit. Posledním historickým problémem bylo nahrání gregoriánského chorálu, komponované-

ho Fr. Skvorem. Chorál je doprovázen varhanami, jejichž rejstříky musí odpovídat době. Jedna varhaní skladba, jež byla natočena, mše komponovaná mnou, byla snímána v hořovickém kostelíčku, kde jsou ještě varhany z doby Slavíkovy. V Praze byl výběr kostela velmi těžký pro akustické nebo technické potíže. Akusticky nejlépe vyhovoval Husův sbor na Vinohradech, ale tam jsou varhany moderní. Po poradách s varhaníkem, mistrem Vojtkem, byly nalezeny rejstříkové kombinace, odpovídající době, a tak i tato překážka byla zdárně překlenuta. Dobová hudba Krškova filmu „Housle a sen“ je tedy nahrána opravdu dobově a tvoří s filmem nedílný celek.

Co všechno musí postavit filmový architekt.

„Přistoupí k oknu a dívá se mlčky ven.“ To je stručná poznámka ve scénáři nového filmu rež. K. Steklého „Siréna“, laikovi nic neříkající. Herec prostě přistoupí k oknu a nic neříká. Ale je sledován všetečnou kamerou, která prodlouží jeho pohled skutečně oknem ven. Na neštěstí je celá místnost postavena pod střechou hostivařského atelieru, který nemá oken, takže tato větička platí hlavně panu arch. Kopeckému a všem jeho spolupracovníkům, jako by říkala: Ukaž co umíš! Ukázali — a vyznamenali se. Před nevelkým oknem kanceláře ředitele hutí vznikla rozlehlá stavba, kus černého Kladna v miniatuře: tovární komíny jako dětské hračky, za nimiž se na zemi krčí pyrotechnici a vykouzlují z nich těžké chuchvalce dýmu, dlouhé střechy železáren, vysoké pece, kabely, dálkové parní topení, traversy, jeřáby, domy, konstrukce, věže, vše vypracované do nejmenších podrob-

ností, jako drahá hračka pro toužící dítě. Z okna vedlejší kanceláře je zase vidět kouřící haldy, dlouhé pásy ohraničených kolejnic, po nichž zvolna sjíždějí plné vozíky — a to všechno v mnohonásobném, perspektivním zmenšení. Tato titěrná stavba je jen malým výsekem z velkého počtu staveb nejrůznějšího druhu, které musí filmový architekt pro jediný film postavit.

Pozor na písmenka!

Naši sazeči novin musí velmi dávat pozor, aby místo státoťvorný ne-vysázeli stádotvorný.

Stáří země.

V prosincovém čísle britského vědeckého týdeníku Nature líčí referent N. T. F. Mott první sjezd obnovené německé fysikální společnosti pro britské pásmo, který se konal loni v říjnu v Göttingách. Z temat, diskutovaných na sjezdu, je mnoho čistě theoretických, včetně nového měření o stáří země; vyplynulo, že země je stará 2.9 miliardy let s přesností plus minus tři desetiny miliardy.

O měšťácké zbabělosti.

Byl zatčen katolík, byl vyšetřován, uznán nevinným a opět propuštěn na svobodu. Na tom by nebylo nic zvláštního. Zajímavé jest však toto: jakmile se jeho přátelé, kteří s ním spolupracovali v šíření pravdy, dověděli, že je vyšetřován, posedl je zbabělý strach. Byly mezi nimi dokonce osoby práva dobře znalé, které horlivě nabádaly zainteresované lidi „k nezbytné opatrnosti“, ač si byly plně vědomy, že jeho i jejich činnost byla před zákonem naprosto nezávadná. Někteří z nich se již předem káli z domnělého provinění, že si počínali neuváženě a nikterak se neostýchali zapřít, že vlastně pracovali pro pravdu a že se ochotně a zcela dobrovolně nabízeli pro akci proti lži a bezpráví. Ujišťovali celé své okolí, že je takové věci nezajímají — totiž šíření pravdy! Když pak byl jejich spolubratr propuštěn z policejní vazby a přišel jako obvykle mezi ně, vyloučili ho ihned ze svého kruhu. Utíkali před ním jako před bílou nemocí. Zakázali mu, že se s nimi nesmí stýkat, protože prý ohrožuje jejich bezpečnost. — Žda by měla Kristova Církev statečně vyznavače a hrdinné mučedníky, kdyby takto jednali již křesťané z katakomb? ha—

Demokracie všedního dne.

„Ošumnělý námět,“ myslíte si. „Dejme tomu,“ pravím já. Všeho moc škodí. O demokracii se příliš mluví, demokraticky se málo jedná. Že ne? Podívejte se:

Přijdu k holiči, čekám a nasloučím rozhovoru holiče se zákazníkem. Hovoří o politické situaci a shodují se. Vměšuji se do hovoru, mám odlišný názor, — ale hovořím jen se zákazníkem. Holič zmlkl. Má strach.

Obchodník je horlivým přívržencem strany. Navenek to nedává znát. Zakazuje, aby někdo z jeho příručích „ukazoval barvu“. Má strach. Dělník nosí odznak strany. Pro stranu pracuje. Synek studuje. Otec se jde zeptat na prospěch — odznak s klopou musí dolů. Má strach.

Stačí to?

Život je mnohotvárný. Rozličné jsou situace, kdy je člověk téměř donucen zapírat své přesvědčení. Či myslíte, že holičova obava, aby si pro odlišný názor neodpudil zákazníka, je lichá? Je jednání obchodníkovy, nechce-li aby se někteří lidé jeho obchodu vyhýbali, nepodložené? Je bezpodstatné dělníkovy mínění, že v některých případech, nepříznivě posouzen, by synkovi jen uškodil?

Odpovědi jsou zřejmé. Zvykli jsme si příliš, že mluví-li se o demokracii, myslí se na ministra, poslance, stranu a podobně. Nevšimavě se přechází skutečnost našeho prostého, mnohdy zatrpklého života. Naše kritika se týká výše postavených, ne nás samých. Je v tom kus povýšenosti.

Demokracie je nejen způsob vládnutí, ale i způsob jednání. Politické strany a jejich představitelé mají sloužit lidu. Ne sobě. Musí tedy respektovat jiné, i přímé odpůrce. Nečiní-li tak, je to jednání nedemokratické, sobecké.

A takové jednání je časté i v našem prostém životě. „Demokratický, nedemokratický“ jsou výrazy politické. My jich v běžném životě neužíváme. Jsme více lidmi, než politiky. Říkáme — čestný, nečestný. Náplň je táž: Jednám-li s někým a o někom, je moje jednání ve vztahu k jiným. Nemám na zřeteli jen sebe. Jednat pak mohu mravně správně či chybně, čestně či nečestně, — v politické mluvě: demokraticky či nedemokraticky.

Vraťme se však k příkladům a pohlédněme kolem sebe. Kolik klamu, lži, přetvářky a až úskočnosti můžeme postřehnout, díváme-li se déle a pozorněji. Odkud to? Ze sobectví, z prospěchářství jedněch, z nedůvěry, z nevíry druhých, že někdo by jednal jinak, než jak jedná většina. Na které straně je chyba? Zpravidla na první, ale mnohdy též i na druhé: Jedni postrádají cti, charakteru a mravního jednání, druhí odvahy. Jeden pravdu předstírá, druhý mlčí.

Na slova bližního se dnes příliš nedá. Naše řeč je prázdná, planá. Je zbytečná. Lidé se sobě stávají lho-

. . citujeme

V tom je tajemství Církve, že viditelná společnost z lidí složená je zároveň neviditelným tělem Kristovým, takže celá ona viditelná společnost je oním neviditelným pozvedána, posvěcována a proměňována. že všechno vnější v této viditelné Církvi se posvěcuje, když je přijato v duchu víry v jedno tělo nás všech spojených životem účasti na Kristu. O tom můžeme a musíme nějak mluvit, nějak to uspořádat, ukázat možnost oněch tajemných pravd, ale ony pravdy zůstanou tajemstvím. Zůstane tajemstvím, jak je možné, abychom my lidé byli taktó s Kristem Bohočlověkem spojováni, taktó jím skrze lidi a viditelnými znameními k němu přivtělováni, abychom my hříšní a viditelní lidé s ním tvořili svatou jednotu. Proto se modlíme ve vyznání víry, že věříme v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev. Věříme, že je svatá, ač vidíme mnoho nesvatého u lidí v ní, věříme, že je jedna, ačkoliv se jich tisíce hlásí o velebnost býti Církví Kristovou, věříme, že je pro všechny, ačkoliv se lidé tak rádi přisávají k svému sobectví individuálnímu nebo kolektivnímu. Věříme, že je apoštolská, ačkoliv apoštolové zemřeli, a že trvá jejich pravomoc a poslání.

Dr. Silv. M. Brait, Církev. Edice Krystal, Olomouc 1946, str. 296.

Základní otázky života se kladou málem stejně nám jako starým filosofům. Cas, který nás od nich dělí, nám je ovšem představuje poněkud pod jiným úhlem a v jiném osvětlení. Cas je pro nás něco jako tělo, něco velmi skutečného pro náš pozemský život a něco, co má jakýsi smysl v trvání dějin. Lidstvo v něm prožívá drama, jehož rozuzlení je na druhé straně našeho pozemského obzoru. A v tomto dramatu je lidstvo celkem, do něhož jsme my všichni zahrnuti, celkem tajemných a složitých vztahů, které nás spojují s neznámými bratry na odlehlých zatáčkách naší pouti. Žádný náš čin a žádná naše myšlenka není ztracena; a teprve na věčnosti, až budou zjeveny všechny věci, poznáme pravou tvář svou i tvář svých bližních.

Jan Čep: Rozptýlené paprsky. Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1946, str. 105.

Václav Kaplický: Rytířský národ.

Kwietetschegg má nohy ve vysokých botách na stole, v ústech tlustý doutník, popíjí slivovici a vykládá uctivému Trupplovi:

„Tak vy chcete napsat něco o rytířskosti našeho národa? Moc záslužný! To vám chválím. Ale neste moc tobrý novinářsch, dyš to nevíte a musíte si pro rosom zu mir!“

„Jde mi o to, aby to bylo autentické!“

„Ach so! Tak já fám to fysvětlím! Rytýřschkost, to je neco, co musí být froseno, to je neco jako talent v muzice. Rozumíte? Někdo ten talent má, jiný nemá. Rytýřschem se musí každý narodyt!“

„Jako na příklad náš rytíř Fousek!“

„Unsinn! Jak může být nějaký Fousek rytýřsch? Entweder je to Čech a pak nený šádný rytýřsch, oder je to rytýřsch a neny Čech. A i dyby byl, byla by to jen fyjímka, ale u nás je celý národ rytýřsch!“

„Skutečně?“

„Náš národ je rytýřsch vzhledem k ostatním národum!“

„Ach so!“

„Vy nic nechápete. Češi nyc nechápow. Já fám to fyložím. Musíme do historie. Wissen sie, co to je historie? Pusta krajina, uprostsched hrad a f nem rytýřsch. Kam se podýfal, všechno mu patrschí: pole, louky, lesy, rybnýky, fesnyce a fšichný podaný. Fzal si, co chtel. Fšichni na nej museli pracofat, fšechny mu museli být po fúli. Ius primae noctis. wissen sie. Fšichni podany se musili bát, prokazofat mu čest a milofat ho. A tak rytýřsch zustal náš národ až dodnes. Už tomu rosomí? No Gott sei Dank!“

Z knihy *Đáblem posedlí*, vydané nakl. Atlas v Praze r. 1946.

Dr. Marco Weirich: Kardinál Newman. Krystal, Olomouc 1947, stran 80 cena 16 Kčs.

Pro různé technické svízele teprve nyní až po jubilejních slavnostech Newmanových vychází tato knížka, ale není ztracena. Sbírká Vítězů je opět obohacena o jedno číslo, a to jedno z nejlepších. Dobrý znalec Newmanův podává tuto největší myslitelskou postavu katolicismu posledních dob. Kreslí jeho osobnost, líčí jeho hledání pravdy a jeho konečné přistání v lůně katolické Církve. Ale kniha jde dále a ukazuje, jak se snaží Newman odhaliti poklady katolicismu, jak bojuje proti povrchnosti a prostřednosti a vybírá z hlubin katolictví poklady, kterých tam mnozí ani netušili.



Dr. Silv. M. Braitov O. P., *Církev*. Edice Krystal, Olomouc 1946. Stran 455, cena 150 Kčs.

Je známo, že Dr. Braitov se vnitřně i zevně vzpírá přívlastku profesorskosti. Jeho kniha o Církvi není jen obsáhlým vědeckým pojednáním, nýbrž i svědectvím muže, který svou věc opravdově a hluboce prožil. Léta zápasil s nescíslnými problémy, jež jsou spojeny s mysteriem Církve. Hlavní zásluhou Braitovou jest, že nepodlehł módám a sklonům německé theologie, jež vyústily v jednostranné zdůrazňování vnitřní stránky Církve, jako by její stránka vnější a viditelná byla pouhým případkem a nenáležela k její podstatě. Podstatou Církve není ani pouze její stránka vnitřní, duchovní a neviditelná, ani pouze její stránka vnější a viditelná. Svrchovaně nesprávné by bylo odlučovat Církev milosti od Církve autority, poněvadž ono vnitřní a duchovní je podle příkazu Kristova udíleno vnější, viditelnou hierarchií a vnějšími, viditelnými znameními, to jest svátostmi. Tajemství Církve je v tom, že viditelná společnost lidí je zároveň neviditelným či mystickým tělem Kristovým. Církev je tajemství, to znamená, že metodou historickou a apologetickou, kterou autor mistrně ovládá, lze ukázat věřitelnost toho tajemství jako článku víry. V Církvi je třeba věřit. Proto nauka o Církvi náleží především do dogmatiky a ne pouze do apologetiky. Po přečtení knihy nabýváme dojem, že je to kniha nadmíru časová a jak kněžím. tak laikům potřebná, neboť ze spleti předsudků, bludných a pokřivených názorů o Církvi nelze se vyprostit jinak než pronikavým studiem: a to nám umožňuje právě kniha Braitova, jejíž hodnota je nejen v dokonalém zvládnutí látky, ale i propracování tematu do nejjemnějších odstínů, které se snad nezavěcenci budou zdát profesorskými, ale na kterých právě záleží vše.

D. P.

Antonín Novotný: *Praha „Temna“*. Nakl. Atlas v Praze r. 1946, str. 316, 96 Kčs. Ilustrace a obálka Jana Konůpka.

Zajímavý úkol si zvolil Antonín Novotný, o němž se z doslovu knížky dovídáme, že s několika jinými archiváři pražskými se probíral se zájmem starými zápisy z doby našeho baroka: podati čtenáři XX. věku obraz jednoho desetiletí století XVIII., a to toho, v němž byl povýšen mlčenlivý kněz Jan Nepomucký za blahoslaveného a svatého (od roku 1719—1729).

Nemůžeme autoru upřít schopnost vmyslet si do pestrého života pražských řemeslníků a umělců všeho druhu, obchodníků a mastičkářů, veselých vojáků i bujně líné šlechty a do všeho, co viděl soudobý občan na řeholnicích a pražském arcibiskupu, ale to všechno i při sugestivních svědomitých kresbách Konůpkových zůstalo na povrchu. Je ostatně velmi těžké, ba nemožné podati obraz duše toho věku z pouhých zápisů archivních, natož člověku, který není umělcem, když se to jen v malé míře podařilo před lety Al. Jiráskovi, od něhož si Novotný vzal „místo časového děje“. Duch doby, ani doby tak vzdálené od nás, se nedá jednoduše vykonstruovati z řady sčítanců, i kdyby jich bylo k dispozici ještě stokrát více, než jich měl autor. Můžeme sice očekávat, že čtenáři se ráz doby vytvoří během četby, ale to je naděje malá, když uvážíme, že knížku nechtěl psát autor jen pro své přátele z archivu, nýbrž pro širší vzdělance, pro široké kruhy čtenářů se neodvažujeme říci, neboť ty by opravdu v knize sotva co našly na zub!

Snad čtenáře zláká obálka s krásnou kresbou sv. Jana Nepomuckého, stojícího uprostřed stylisovaných jazyků, proměněných v plameny víry, jakoby vyšlehlých z míst, kde byl světec českého baroka kdysi umučen, ale knihou budou vcelku zklamáni. Marně jim autor namlouvá, že píše „epos plně naturalistické pravdy“, každý uvidí, že to bylo jen zbožné přání, po eposu tu není nikde ani stopy. Co je epos, co je naturalistická pravda? Látká sama, i když v tomto případě se postavou arcibiskupa Khünburga nebo císaře Karla VI. nabízelá pro epickou kompozici, není všemohoucí. Uměleckou pravdivost, i tu „naturalistickou pravdu“ jí musí vdechnouti autor, a to bylo nad síly A. Novotného. Ale ani tím přenesením „přes hradbu dvou staletí“, ani očima vrstevníka, „prodchnutého duchem tehdejší soudobosti“, se neuspokojíme, neboť je otázkou vkusu a názoru, zda náš současník zvolí pro evokaci zašlé doby vyjadřovacího způsobu i slovníku starého, anebo zda spíše se vyjádří vytříbeným jazykem a slovníkem doby své alespoň tam, kde promlouvá sám, kde necituje nebo nedává promlouvat osobám v knize vystupujícím. Soudím, že autor zvolil cestu nešťastnou. Z knihy se sice dovídáme

stejní. Co z toho všeho? Prázdnota života, zatrpklost a — naivní očekávání lepší budoucnosti.

Díky Bohu, že to vše nemůžeme vztahovat na každého. Bojím se však, že na většinu ano.

25 let katolické university v Miláně.

Katolická universita Božského Srdce (Sacro Cuore) v Miláně slavila v sobotu 7. prosince pětadvacáté výročí svého založení. Z oficiálních hostů byli přítomni kardinálové Pizzardo z Říma, milánský arcibiskup Schuster a arcibiskup turinský Foscati, kromě toho ministr osvěty Gonella a biskupové z horní Itálie. Basilika sv. Ambrože, kde byla sloužena slavná mše, už sama svou starokřesťanskou prostotou a monumentálností tvořila důstojné prostředí, ačkoliv je nyní poněkud poškozována válečnými událostmi, ale jádro zůstalo neporušeno, hlavně krypta se stříbrnou rakví sv. Ambrože, kamenná kazatelna a původní oltář.

Odpoledne pak shrnul rektor P. Gemelli, známý psycholog, celou historii university ve svém projevu, v němž ukázal nesmírné nadšení prvních budovatelů, kteří s holými rukama se dali do práce. Byl to hlavně P. Gemelli, nynější profesor dějin filosofie Olgiati, dnes již mrtvý Lodovico Necchi; a nezůstali sami, neboť našli podporu u tehdejšího arcibiskupa milánského Achille Rattiho, pozdějšího papeže Pia XI., a u tehdejšího papeže Benedikta XV., který podepsal zakládací listinu v den 7. prosince. Kromě toho italská katolická podpořila universitu hmotně, takže brzy se mohla postavit na pevné základy a věnovat se své práci, která je nyní ceněna všude, jak dokazuje velký počet telegramů (na 250), které se sešly k této slavnosti z celého světa. Pozdravy poslaly nejen italské university, ale i cizí, mezi nimi pařížská Sorbonne. Svatý Otec v osobním listě rektorovi vyjádřil své potěšení a poželhal další práci.

V nynější době stojí universita opět před novými úkoly, které naznačil ministr Gonella, její odchovanec. Právě svou aktivitou na poli vědeckého bádání i výchovy charakteru na základě křesťanské ethiky a těsného přimknutí ke Kristovu učení ukazuje, jak harmonický celek tvoří věda a víra, které se navzájem doplňují, aby obsáhly všechny mohutnosti člověka a nevší-maly si jen jedné stránky na úkor druhé.

Před válkou byla universita skutečně světovým střediskem; byli tu studenti i z Číny a Ameriky. Nyní ovšem utrpěla válkou a sama budova byla postižena bombardováním v roce 1943. Z cizinců zde teď studují hlavně Švýcaři, kromě ojedinělých vlašťovků z jiných zemí. Vábí je nejen charakter university, ale také někteří vynikající profesori, jejichž jména jsou známa i u nás; zvláště pak filosofie a disciplíny, za-

bývající se projevy křesťanské kultury v průběhu staletí, jsou na vysokém stupni.

Studenti zachovávají staré tradice upřímného veselí, jak se projevují třeba v přijímání nováčků, zvaných matriculae, kteří musí pokorně prosit a řádně zaplatit, aby se stali řádnými akademickými občany. To všechno je samozřejmě spojeno se slavnými ceremoniemi, při nichž starší tvoří senatus academicus, oblečený v patřičná roucha, a rozhodující o životě a smrti nebohé matriculy, která nedovede ani mluvit a musí mít svého advokáta. A nakonec křik, zpěv a smích, případně veselý průvod po městě. Poněkud větší úctu vzbuzují phaseoli, což jsou studenti v druhém roce, a ovšem laureandi ze čtvrtého roku jsou nadáni mnoha výsadami svého postavení.

Studovat na katolické universitě neznamena žít v nějaké odloučenosti nepřátelské světu a všemu pokroku, ale naopak být v stálém spojení s živými zdroji vědy a víry, stejně jako katolicismus vůbec neznamena uzavřenost bez radosti a úsměvu, ale krásný život, plný vnitřního štěstí i přes překážky, které se nám stavějí do cesty na každém kroku. L. Vidman.

Co mám vědět, než kritizuji a polemizuji?

1. Snažím se pochopit smysl odpůrcova tvrzení. Vžiji se do něho, chci pochopit, proč právě soudí tak a ne jinak. Než cokoliv napíši, jest mi zcela jasno, CO chce odpůrce říci. Jsem si vědom toho, že problém lze řešit několika způsoby a s několika stanovisk. Polovičaté a povrchní pochopení odpůrcova hlediska jest zdroj roztrpčení.

2. Ptám se: Jsou moje slova výrazem lásky k PRAVDĚ? Nepřidávám k tvrzení odpůrcově něco, co on netvrdí? Nezařazuji jeho tvrzení do kategorie, kde nabývá směřnosti? Nedovolávám se předsudků, nedávám jeho výroku stigma kacířství. neodbytvám jej vtípem? Takto se totiž polemika přenesla na jiné pole a jiné problémy. Každý pak myslí něco jiného.

3. Nejsem zaujat osobně proti odpůrci? Nežárím na jeho úspěch? Nepovažuji ho odpůrcem „pravdy“ proto, že jest odpůrcem „mým“?

4. Nepodceňuji odpůrce? Nejednám s ním jako s nevědomcem, nedospělým, nemocným? Nesnažím se dokazovat, že jest pozadu, že jeho stanovisko jest překonané, a to vše jen řečením, bez důkazů?

5. Jsem si vědom zásady: Překonám druhého jen tehdy, dovedu-li překonat sebe. Vzdělávám se? Zkoumám znovu a znovu svoje stanovisko, není-li ono mylné?

6. Psát kritiku a polemizovat předpokládá: školit se intelektuálně i — mravně. Neboť takové výšky se nedosahuje snadno. Tyto potřebné vlastnosti nám nejsou dány zdarma. Jest jich naopak třeba dobývat!

— J. K.

o „sošnictví“, „líhopalech“, „obdankovaných soldátech“, „zubatřačích“, „šlitářích“ a p., ale plastický obrázek doby, která dala našemu hlavnímu městu a celému národu tolik barokové krásy svatojanské, uniká v prázdno. J. Vrána.

Jan Čep: Rozptýlené paprsky. Edice Krystal v Olomouci, r. 1946, str. 140, 58 Kčs.

Hrdý název Čepových esejí, proslavů a meditací, Rozptýlené paprsky, naznačuje výstižně jejich povahu. Spisovatel, který umělecké poslání považuje za tajemné záření Boží, cítí se sám býti paprsky světla, ozařujícími vše, na co jim bylo životem dopřáno posvítiti nebo jen pomyslet. Více než deset let některé z nich kmitaly a prozařovaly temnotami nitra, než pronikly na povrch, s povrchu do hlubin a nyní konečně v sympatické knížce s spojily, rozptýlené, v jediný proud, v jediný svazek, mocný nikoli tloušťkou, ale intenzitou záření. Nejvýznačnější pro autora samého a jeho umělecké nazírání jsou eseje postavené do čela knížky a nazvané Inspirační zdroje. Dokazují především, jak Čep sám hledal a hledá cestu ke slovu, jak si především sám pro sebe vymezoval poměr mezi poesíí a prózou a jak si jako umělec opravdu vyvolený tvořil formu vlastní, nebo ji nalézal u velikých mistrů moderního románu cizího.

Kromě Inspiračních zdrojů z celé knížky vynikají Meditace, položené na konec, a z nich zvláště stať Tajemství našich setkání, uvedená známými verši Březinovými o duších, které se mijejí při setkání. Tu Čep říká v podstatě to, co řekl před ním stejně naléhavě i u nás nescetní trosečníci krásy, od Komenského počínajíc, že totiž v bludišti tohoto světa, který je pro nás dočasným domovem, prožíváme podivuhodné mysterium sblížení a odcizování jednoho druhému, čili, jak i Čep několikrát jinde vyjádřil, „podivnou nostalgii“ po dětství — ztraceném ráji — jehož prismaticem se stáváme básníky.

Dvě upozornění k této plodné knize. Jan Čep se tu kromě jiného rozhorlil o rytmu poesie a prózy a správně podotkl, o obtížnější je umělci překlenouti rytmem prózu než poesii, kde se pracuje na rozloze užší než v próze. Právě proto potřebovaly zvláště jeho eseje o umění takové rytmické revise, když se spojovaly v knihu, která musí mít jako celek opět rytmus, abych tak řekl, ještě v rozlohách větších, než je tomu v jednotlivých částech. Pouhé zájmeno „onen“ na př., jehož Čep rád užívá, poruší nepatrně rytmus stať, takže vznikne v nich několik hluchých míst. Druhá výhrada se týká opakování stejné these několikrát v knize. Tu je již obtížnější vypustiti něco, mají-li býti eseje otištěním autentických proslavů, ale postačila by i tu nepatrná změna formule. J. Vrána.

Václav Dočekal: Rosou. Edice Vysočina. 1946.

Dočekalova poesie jest skromná, jen tiše se hlásí ke slovu. Mluví o národu, je také smuten, je drcen tíhou času, který nutí mluvit v jinotajích. Ale vše činí nenápadně. Mnoho míst přináší verše definitivní básnické podoby: Jsi sám. / A kdosi tajemný tě prostupuje / a nevíš kde a nevíš jak / chceš ruku pozvednout / a neznáš její tvar. — Jestliže Dočekal mluví sám o sobě, pak říká to, co je i našim poznatkem: Okovem krve vkut / do brázd rozbrázděné / a bídou dotvářen / hledám svou zem. — A jestli si něčeho přejeme, pak je to právě Dočekalovo / Jít sám a v sobě hledat klid / pramínek míru — neboť jest třeba říci, že revoluce a nový svět se nerodí jen na barikádách, že jest třeba tichého, vnitřního přerodu osobnosti. jk.

Václav Ara: Z pramene noci. Edice Vysočina. 1946.

Ara vychází z Březiny. Náboženské zanícení promítá do veršů, které mnohdy ztěžklým jazykem vyslovují prožitky. Máme pocit, že vidíme kus mramoru, do kterého je několikrát udeřeno dlátem. Jiskří zde tušení podoby a tvaru, leč tvar jest pomyslný a nedefinovatelný. Ara říká sám: Věci i lidé unikají / jen velká láska žhne / strom nemůže se košatit / jen stále čekáme to velké zrání. — Tam, kde se Ara vzdálil výhně zápasu, čteme verše kazatelské. Váha jeho poesie spočívá v poetivnosti zápasu a v zanícení duchovním. Útlá knížka jest však příliš torsem celého Arova profilu, aby bylo správné činiti všeobecné závěry. jk.

K. Fleissig: Nebeská romance. Nakladatelství mladých. Kladno.

Je nesporné, že Fleissig chtěl vytvořit silnou, originální, havlíčkovsky laděnou báseň. Vysmívá se lidské společnosti a plivá jí pohrdlivě do očí za to, že neuměla zabránit zvěrstvům války. Mnohé verše jsou silácké, nikoliv násilné. Formálně se mnohde nepovznese nad rýmování. Přesto nelze Fleissigovi upřít bolestivost a pravdivost jeho prózy: Mně už je lhostejno kam tento svět se řítí / ve vlnách zrodil se / pojde ve vlnobití. / Teď se tam nedívej, má Krásná Lukrecie / z člověka zůstala už jenom utopie. — Nebýt války, zdál by se Fleissigův postoj divadelní a nepřijatelný. Kdyby... jk.

Rediguje Hádankářský ○ „Litavan“.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jendů Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

2. a poslední kolo řešitelské soutěže „Úsvitu“

1. Rebus (554).

Arnošt Hojdys.

PANÁČEK.

2. Přesmyčka (liter.).

„Terka z Ůder“

Ano, a král světíl.

3. Záměnka.

Cyril Raus. Vel. Meziříčí.

„K“ — čára takto sluje,

„D“ — hrad se tak jmenuje.

4. Předponka *) (4325).

Jos. Korger.

**Jaro přešlo, žně se blíží,
svatý Petr z nebe shlíží
na pole, jež chlebem voní,
kde *)obilí klasy kloní.**

5. Přesmyčka.

Jos. Židlík.

KADET MÁ PÍSNĚ.

6. Přesmyčka (lékař.).

ROSINA PLÁČE.

7. Zájmenovka (464).

Míla Kučera.

**Vidina to — praví měšťan Žofka —
sedlákům dnes chybí „zajménovka“.**

8. Zrůda *) (626).

**Vyznavači modrých dálek
vlní pádlem hladinu,
já však v stanu *)sháním jídlo,
rád bych jedl slaninu.**

9. Přesmyčka (hud.).

Jos. Židlík.

Ó DŮM HROBNÍKA.

10. Citoslovka*).

Vl. Benda.

***)Zvíře dívce nahnalo prý strachu,
v stromu hustém hledá spásu, brachu.**

11. Záměnka (L = M).

Jos. Korger.

**U řeky vždy na úsvitě
vábí měšťák ryby v síť.
„Máme málo,“ dneska hřímá,
neb jen jednu synek třímá.**

12. Sloučenka.

Cyril Raus.

**Černý pták a rudý květ —
spisovatel zašlých let.**

13. Přesmyčka (uměl.).

Jos. Židlík.

LEON ŠIL KABÁT.

14. Háčkovka*).

P. Zapletal.

**KOLEM ZDRŽE v Mělníku,
*)RTY ZŘEL hoch prý vodníku.**

15. Sloučenka.

Alex Zapletal.

**Číslo s likéry se spojí —
šlépěj sestřičky je mojí.**

16. Přesmyčka.

KOLENO MÁMY.

17. Záměnka.
Vl. Benda.

Včera v lese hnízdo -t-----
rázem sjelo na zem - j-----.

18. Souhlaska.*)
M. Smetana.

HOLČIČKA TVÁŘÍ mých je v dotyku.
přítom věci *)**DÁVÁ DO UZLÍKU.**

19. Příponka.*)
Vl. Benda.

DELŠÍ VLÁKNO přetrhlo se.
*)**V PLÁČI ROBÍM PLÁTNO** zase.

20. Souzvučka.
Alex Zapletal.

Mládež zde vrhá stromky s pentlemi.
vždyť krutý mráz jde jinými zeměmi.

Řešení z obou dvou kol zašlete pořadateli do 10 dnů po vyjití tohoto čísla, abychom mohli včas oznámiti výsledek. Nezapomeňte přiložit kupony. Nejlepší řešitel se stane přeborníkem 1. roč. ÚSVITU. Získá hodnotné knihy a dalších 5 řešitelů bude rovněž odměněno knihami

*

V autorské soutěži Úsvitu zvítězil opět Jarko Kostiha se 40 body, druhý je Vl. Benda s 30 body, třetí Jiří Klinkovský s 30 body. J. Kostiha je tedy zatím nejúspěšnější hádankář ÚSVITU. Na dalších místech se umístili a odměny získají: M. Smetana, A. Zapletal, Cyril Raus

V naší řešitelské soutěži přejeme všem mnoho zdaru!

Zprávy ČLA

Svatý Otec odpověděl prostřednictvím apoštolské nunciatury v Praze, dopisem, adresovaným duchovnímu rádcí ČLA P. Daňhovi na projev oddanosti, odeslaný ze slavnostní valné hromady, konané 25. ledna při oslavách čtyřicetiletého trvání České ligy akademické. Znění dopisu je toto: „Veledůstojný Pane, mám čest oznámiti Vaší Důstojnosti, že Jeho Svatost s radostí přijala projev synovské oddanosti a věrnosti, daný Českou ligou akademickou u příležitosti 40. výročí jejího založení. Jeho Svatost ráda posílá Vám, důstojný pane a všem členům Ligy apoštolské požehnutí jako záruku šťastného rozvoje a práce.

Ještě sice daleko, ale přece jen již ve stopách slavné tradice pěveckého sboru „Moravan“ nastoupil pěvecký sbor ČLA prvním veřejným vystoupením při mši sv. v kostele sv. Salvátora v neděli, dne 23. března. Byla provedena Plickova mše B-dur. Sbor, založený v listopadu minulého roku má dnes již 40 členů, děvčat i chlapců. Kromě toho nacvičuje sbory v pravidelných zkouškách i mužský sbor, jenž má dnes rovněž 40 členů. Zkoušky obou sborů jsou v čítárně Arnoštovy koleje.

Almanach, jehož vyjití bylo stanoveno na počátek příštího školního roku, má být tribunou mladé katolické literární a výtvarnické generace. Pošlete nám všichni, kteří chcete mít účast na jeho obsahu, svoje práce. Zasílejte je na adresu ČLA Praha III, Klášter augustiniánů.

Mezinárodní organizace katol. studentstva Pax Romana vydává měsíčně bulletin Pax Romana v řeči francouzské, anglické, někdy jsou tu i menší články italské, německé a španělské. Jedno číslo stojí 6 Kčs. Zájemci objednejte v ÚKS v Praze. Zašlem vám složenku a po zaplacení nejméně pěti čísel, do předu budete dostávat každý měsíc mezinárodní časopis katolického studentstva.

Sociální odbor ÚKS.

Sociální odbor upozorňuje žáky českých středních škol, učitelských ústavů a odborných škol všech druhů na studijní podpory a internátní stipendia ve smyslu výnosu MŠO z 8. V. 1946, č. A-120 106-VI., uveřejněného v čís. 124 Věstníku ministerstva školství a osvěty sešit 11., ze dne 15. června 1946.

Jednotlivé studijní podpory

udělují na žádosti adresované ministerstvu školství a osvěty, po případě Zemské školní radě, podané n předepsaném tiskopise, vydaném Státním nakladatelstvím prostřednictvím školy a obnášejí 2000 a 6000 Kčs.

Internátní stipendia se udělují po třebném žákům, ubytovaným v internátě, podléhajícím doзору ministerstva školství a osvěty, na podkladě žádosti adresované ministerstvu školství na předepsaném tiskopise vydaném Státním nakladatelstvím, doloženém vysvědčením o majetkových poměrech.

Oboje výhody lze získati žákůr shora uvedených škol, kteří maj nejméně průměrný prospěch a po dají svoji žádost ve lhůtě ministerstvem stanovené; o této Vás budem zavčas informovati. Tiskopisy obdržíte též prostřednictvím ředitelstvá školy, které žádosti potvrzuje resp samo zařídí další na ministerstvu školství.

Podání těchto žádostí na ministerstvu Vám zprostředkuje sociální referent ÚKS v Praze. Na něj adre sujte všechny dotazy o těchto otázkách.

Leo Grec, sociální referent ÚKS
Praha I, Křížovnická 1.

ÚSVIT



9

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. **Příspěvky** rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zasláné příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

Do vlastních řad.

Nerad vytýkám, protože nikdo z nás není bez hříchů, ale jsou chyby, a mezi ně patří i hrubé poklesky pravopisné, které v literárním časopise se neodpustí. Zvláště když se všetečně dostanou do tisku, nikdo je nevymaže, a budí pohoršení. Kolik zla na př. natropilo po revoluci metaforické spojení výrazu »potkan-němec!« Nemůžeme obviňovat básníka, že využil tak drasticky staré pověsti o krysaři, vyhánějícím z města německé myši, takže mu bylo nemožné v básnických dících Rusům položit k sobě slovo potkan a Němec s velkým n, ale nevšimli jste si, že toto slovo psal v jistém období s malým n kdekdo? To již bylo pohoršení. Připomínám to proto, že jsem obdržel i takové příspěvky, kde nejen Němec, ale i slovo Francouz, Španěl, Holanďan a p. píší akademici s písmeny malými! Tak to vytýkám. Řeknete: Dobře, ale stejně hrubým poklesem je záměna předložky s za z, opomenutá čárka mezi větami souřadnými, nespojenými spojkou, položení souřadké spojky »ale« jinde než na začátek věty, nebo slohová zkomolenina třeba ve zprávách administrace. To všechno v Úsvitu již bylo. Dobře, Ale proč se nenajde mezi vámi vtipný posměváček, který by toto všechno přibil na pranýř? Což již nemáme mezi akademickou mládeží ani jednoho Fr. Jaromíra Ruběše, který by se dovedl vysmát sám sobě? A kdo z vás napíše třeba v jeho humorném slohu nějaké putování za moderní novelou? Vtip je věru vzácné koření! Málo je ho mezi naší mládeží, rozumějte, *vtipu ušlechtilého a touřčiho!* Ale o tom jindy, a více!

J. Vrána.

Přeji vám, abyste nikdy neztratili víru v sebe. (P. J.) Ze »Souznění« uveřejníme úryvky, zvláště začátek. Verše jsou neucelené, ale je v nich pěkná paralela vlny a slova. (MB.) »Vzpomínka« na prvé políbení, při kterém padají s nebe hvězdy, mění se často v dívčí slzy. (J. C.) I z »Chvilé teskna« se rodí jen pomalu naděje poznání. Pište o těch nadějích více, uvidíte, že nakonec zvítězíte! (M. Č.) Pošlete více ukázek své poesie. (R. D.) Ze starších neuveřejněných odkazů opakují, že nemůžeme uveřejnit hříčky, nemají-li půvabu básnického. Neznásilňujte poesii to, co můžete vyjádřití prózou! »Sen podzimu« ve zkrácené podobě později. (A. S.) Též M. V. D. uveřejníme nyní jen třetí část básně se samostatným názvem. Pantoum uveřejňujeme. Je dobré znamení, že vycházíte z Vrchlického. (KaWo.) Fotografie posílejte administraci, i adresy nových předplatitelů. Ó, Velvary, ó, Velvary, kde jsou mé tolary! 11. února 1947.

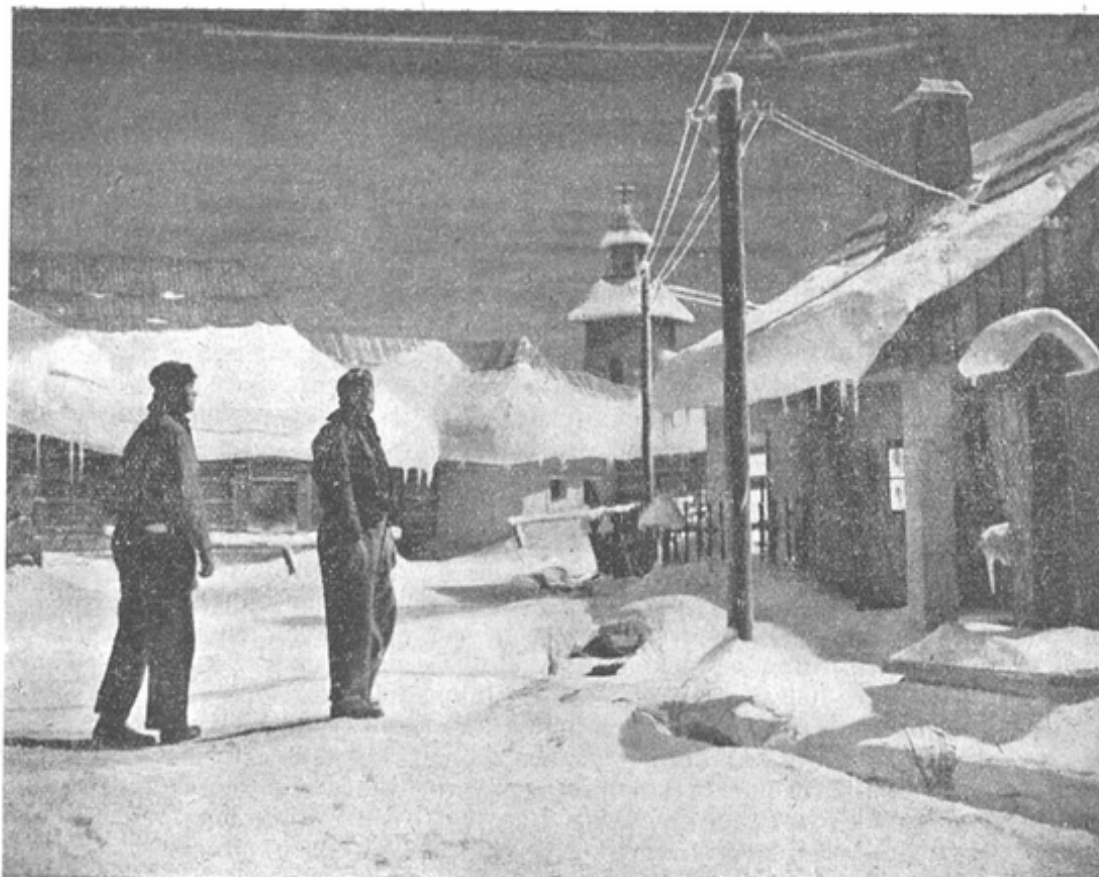
Upozornění: Redakce konstatuje, že autorem básně »Po lásce toužím« v čísle 5—6 není Oldřich Kryštofek. Jako autor byl O. Kryštofek uveden nedopatřením.

K obrázku na titulní straně:

Velehrad, symbol jednoty Slovanů ve víře.

Vyšlo 1. března 1947. - Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.

Bílá pohádka? Ne, ale zima ve velkém barrandovském studiu, kde arch. S. Kopecký vystavěl horskou vesnici pro film rež. M. Friče „Čapkovy povídky“



R. M. Dacík O. P.:

O potřebě výchovy svědomí

Mravní řád je právě tak skutečný jako řád fyzický a nepodaří se žádnému filosofu dokázat, že je mravní řád výplodem kultury, civilizace nebo zákonodárství. Tam, kde existuje člověk, existuje také mravní řád; tam, kde se setkáme s rozumem, setkáme se také s hodnocením lidských skutků na mravně dobré a špatné. Mravní dobro a zlo není závislé na kultuře a civilizaci; souvisí s pojmem rozumové bytosti. Poznání dobra a zla je v přirozenosti člověka a mravní dobro a zlo je takovým bez ohledu na výši vzdělání člověka. O trpaslících Bambutech píše dr. Šebesta, když mezi nimi prožil řadu let a kdviž mohl konstatovat, je jejich intelektuální úroveň je tak malá, že dovedou počítat sotva do dvou: »Trpaslíci se řídí přísnými mravními zákony. Je zapověděno krásti. Zloděj je tělesně potrestán a lup je mu odňat. Za těžký zločin se považuje, vztáhne-li dítě ruku na rodiče. Morální povinností je dělit se o potraviny s druhy.« (Mezi trpaslíky a negry. Praha 1940, str. 46.) Odkud tento primitivní mravní řád u primitivního člověka, ne-li od toho, kdo je původcem lidské přirozenosti? Proto pravíme, že tam, kde je člověk, je také mravní řád, který souvisí s jeho rozumem, poznávajícím a hodnotícím mravní dobro a zlo.

S pojmem mravního dobra a zla souvisí také pojem mravního svědomí. Sokrates, jak vypravují Plato a Xenofon, je nazýval božským hla-

sem, který od mládí slyší ve svém nitru a který ho buď chválí za dobrý čin, varuje před zlým, nebo mu domlouvá a vyčítá, když spáchal zlo. (Plato, Apol. 31; Xenofon, Memor. I. 4.) Ostatně není třeba chodit k Sokratovi, chceme-li se poučit o existenci svědomí; naše vlastní zkušenosti jsou nejlepším důkazem. Kdo může říci, že ještě neslyšel hlas svědomí, mluvící o nutnosti konat dobro a varovat se zla, kdo neslyšel jeho vyjádření, radu, výzvu, když šlo o konkrétní čin? Kdo neslyšel jeho výčitky po vykonání skutku, který neodpovídal požadavkům zdravého rozumu, nesrovnával se se zákonem Božím nebo se zákonem, vrytým v hloubi duše? Jen úplný materialista, který popírá lidského ducha a v myšlení rozumu vidí jen projev mechanických sil a na mravní dobro a zlo pohlíží jako na výsledek jakýchsi konvencí, může tvrdit, že svědomí je výplodem pouhé lidské výchovy. Vidí-li však kdo v člověku více než pouhé zvíře, slyší také jeho svědomí a jeho poměr k mravnímu dobru a zlu.

Je-li zajímavá otázka existence svědomí, je mnohem zajímavější otázka jeho výchovy. Jsme mnohdy svědky skutečnosti, že o témže skutku soudí různí lidé různým způsobem po stránce mravní. Odkud tato různost, když všichni mají stejně lidský rozum, u všech jsou tytéž hlavní zásady mravnosti: dobro je třeba konat, zla se varovat?

Svědomy je soud, ukazující v konkrétním případě, zda skutek, který byl vykonán nebo má být vykonán, je mravně dobrý nebo špatný a proto dovolený nebo nedovolený. Soudí-li kdo o té či oné věci, soudí podle určitých zásad. První zásady mravního řádu, totiž je třeba konat dobro a varovat se zla, jsou u všech stejné. Ale aplikace těchto prvních zásad mravního řádu není u všech stejná, protože v konkrétním případě jim dá každý svůj výklad, své zabarvení, svůj smysl podle své vlastní myšlenkové synthesy. Uznává-li kdo Desatero, bude jinak aplikovat první zásady mravního řádu než ten, kdo Desatero odmítá. Učiní-li kdo evangelium východiskem svého života, bude o každém skutku jinak soudit než ten, kdo odmítá každou větu víry. Pro toho, kdo si postavil Boha jako cíl svého života, bude mít život zcela jiný smysl než pro člověka, který žije podle zásad mravního utilitarismu, který pramení v naprostém sobectví ať individuálním, nebo kolektivním. Podle toho se bude lišit, a to podstatně, také soud o mravní hodnotě toho či onoho skutku u člověka, který se řídí zásadami víry, a u toho, kdo každou nadpřirozenou víru odmítá. Soud svědomí v daných případech je závislý na myšlenkové synthesi, která se stává synthesou života. Jak kdo myslí, jak věří nebo nevěří, tak také žije.

Z toho je patrné, že výchova svědomí souvisí s výchovou celého člověka, zvláště s výchovou jeho rozumu. Svědomí je soud rozumu. Bude-li rozum dobře formován, bude ve většině případů také dobře soudit, nebude-li ovšem pod silným vlivem vášní nebo jiných činitelů zvenku. Víme, jak snadno se dává lidský rozum zviklat ve svých úsudcích různými vlivy smyslovými a mnohdy také vlivy, přicházejícími zvenku. Proto člověk utvrzený ve spravedlnosti, bude soudit spravedlivě, pozná snadno bezpráví, člověk čistý se bude varovat nečistoty, kterou snadno postřehne i tam, kde ji člověk nečistý nevidí. Tvrzení, že každý soudí podle sebe, je odpozorováno dlouhou životní zkušeností. A tu se nemyslí, že jen o druhém soudí podle sebe, nýbrž

i ve své vlastní záležitosti čili o skutečích, které vykonal nebo má vykonal, soudí podle toho, jak je vychován jeho rozum, jak je utvářeno jeho svědomí, jakou myšlenkovou synthesou se řídí.

Mluví se často o svědomí otupělém. Je to stav úpadku mravního poznání a pravidelně také jednání. Opakováním ctnostných úkonů si získává člověk zběhlost v konání dobra, posuzováním mravní hodnoty jednotlivých skutků si získává zběhlost v hodnocení lidských činů po stránce mravní a tím také vychovává své svědomí, zanedbáváním soudů svědomí, odmítáním jeho varovných hlasů otupuje jeho schopnost zasahovat do života. Otupělost je vždy něco negativního. Tupost je vlastnost nástroje, který pozbyl patřičného ostří. V duchovním řádu je rozum nástrojem duše. A o něm pravíme rovněž, že je tupý, jestliže je neschopen jednat tak, jak se žádá po lidském rozumu. Svědomí má být ukazovatelem cesty v mravním řádu. Je ve skutečnosti blízkou normou mravnosti pro každého člověka, takže je každý povinen řídit se v konkrétním případě rozhodnutím svého svědomí. Jak mnoho záleží na výchově svědomí, když má tak důležitou úlohu v lidském životě! Jak mnoho musí na tom každému záležet, aby byl správně veden v mravním řádu svým svědomím! Co bychom mohli očekávat od svědomí tupého, které se stalo tupým proto, že byl jeho hlas přehlušen hlasem vášně? Tupý člověk nevykoná nic pořádného, tak jako tupým nástrojem sotva vytvoří umělec něco velkého. Otupělé svědomí nemůže vésti k mravnímu dobru, protože bylo otupěno jen proto, aby mlčelo, když se člověk dává na cesty mravního zla.

Je-li člověk obrazem Božím, je jeho svědomí hlasem Božím. Mluví-li však Bůh, pak je třeba, aby zmlkl každý jiný hlas. Je proto úkolem každého člověka, zvláště člověka mladého, aby se snažil zvyšovat hlas svědomí, jímž mu mluví Bůh, a nedopouštěl nikdy a pod žádnou zámlkou, aby byl zeslabován a otupován. Jen tehdy se stane z mladého člověka velký mravní charakter, když bude vždy dbát hlasu svého svědomí, dobře vychovaného.

Ze zápisníku starého profesora

Starý profesor má zkušenosti. Abbé Moreux, který profesoroval celý život, si všiml, že případů nekázně ve škole přibývá ve dnech velké magnetické výchylky v souvislosti se slunečními skvrnami. Já sám jsem sice pozoroval nescíslné případy nekázně, ale slunečními skvrnami jsem se nezabýval — a nemohu tedy mínění abbého Moreuxe ani potvrdit, ani vyvrátit. Kosmická příslušnost studentstva jest mi prostě španělskou vesnicí.

Zato si často vzpomínám na jednoho řeckého filosofa, který prý kráčel za noci krajinou, hledě k hvězdám. Kráčel, kráčel — až spadl do ryb-

níka. Lidé ho ovšem vytáhli; a když jim vysvětloval, jak se do toho rybníka dostal, směli se mu a říkali, že by byl učinil lépe, kdyby byl místo na hvězdy se díval do rybníka: viděl by sebe, vodu i hvězdy. A tak je jasné, že především je třeba vidět sebe. Bylo již mnohokrát řečeno, že studenti touží, aby profesor nezapomínal, že byl kdysi také mlád. Chťejí, aby v nich viděl sebe. Jinými slovy, žádají, aby zpytoval své svědomí. A dále je třeba hledět do hlubin studentské duše. A hledět do těch hlubin s láskou. Neboť to je veliké naučení velikého Učitele: »Kdo přijímá pachole toto pro jméno mé, mne

přijímá.« (Luk. 9, 48.) A kdo miluje člověka, miluje i Boha.

*

Šli jednou dva profesoři na procházku. Nezáleží na tom, který z nich jsem byl já. I jelo kolem auto, proletělo kaluží, až bláto vystříklo na chodník. Dal jsem se do smíchu a škodolibě ukazoval na přítelův postříkaný kabát: »Ten vás pěkně pokropil!« »A vás ne?« oplatil mi to ihned, neboť byl-li on pokropen, byl jsem já v pravém smyslu zablácen. Jenže já jsem to na něm viděl dříve než na sobě. Takoví jsme. Nic těžšího nad pozorování sebe, nic potřebnějšího nad reflexní poznání. Kdo si myslí, že to nevím ze své zkušenosti, ať jen zamění osoby tohoto příběhu. Není to nic těžkého.

*

Genialita, jak známo, není dědičná. A tak se stalo, že jeden slavný muž měl syna, který nekráčel ve stopách otce svého, ctitele Platonova. A ten syn si liboval v hrubých a ošklivých výrazech a užíval jich i před svým znamenitým otcem. »Tak si myslím,« pravil mu jednoho dne otec, »co by sis počal, kdyby v lidské řeči nebylo sprostých slov.« Syn však nepřišel nijak do rozpaků a odpověděl: »Tak bych si je vymyslel, otče.«

*

Jeden náš pan kolega užívá ve styku se studenty různých »silných« titulů, z nichž nejmírnější je: »Ty idiote!« Ale studenti už ho znají a vědí, že v těch titulech se skrývá laskavost, kterou on jinak nechce nebo neumí dát najevo. A říkají, že dokud takhle mluví, je dobře. Největší však je — a to se všichni třesou — začne-li říkat »Miláčku!« To už lítají pětky.

*

Znal jsem jednoho znamenitého pedagoga, který měl studenty velmi rád a otcovsky se o ně staral. Přesto mu ti studenti, jak ani jinak není možno, způsobili nejednu trpkou chvíli. Když jsem jednou vyslovil podiv, že přes ty neplechy má ty studenty rád, řekl po moravsku a po křesťansku: »Jsou to potvory, ale člověk by za ně dal duši.« A ti studenti ho znali a věděli, kde jsou meze. Plánil-li je někdy nevybíravě, nedělali si z toho nic. Vážnější bylo, když »syčel«. Ale nejhorší sprchou bylo, když — mlčel. To už věděli, že přestávají všechny žerty.

*

Je pravda, že vychovatel má dávat přednost laskavé domluvě před příkrými slovy, štulci, polhavlky a výpraskem. Ale domnívat se, že laskavostí lze vychovat každého, je poplatnost rousseauovskému bludu o přirozené dobrotě člověka. Ostatně do výchovy nemá co mluvit jen etik, nýbrž také psycholog. Hle, co vypravuje zkoumatel lidského podvědomí ze svých zkušeností s africkými negry:

»Pobýval jsem nějaký čas ve Východní Africe u kmene velmi primitivního. Byli to hodní lidé, kteří mi hleděli pomáhat, jak dovedli. Jednou jsem chtěl odeslat dopisy a potřeboval jsem běžce. Šel jsem k náčelníkovi a prosil jsem ho, aby mi nějakého poslal. Za chvíli přišel mladý domorodec a hlásil se mi jako žádaný běžec. Bylo třeba vykonat cestu asi sto dvacet kilometrů až k železniční stanici v Ugandě, kde se zdržovali nejbližší běloši. Podal jsem běžci svazek dopisů a řekl jsem mu: »Zanes ty dopisy na stanici bělochů tam a tam.« Běžec se na mne díval nechápavě a ani nevztáhl ruku po balíčku. »Vezmi dopisy a jdi,« opakoval jsem. Běžec mi jistě rozuměl, ale nereagoval na mou výzvu. Domníval jsem se z počátku, že mu má žádost není vhod. A tu přišel jeden somalský černochoch, vzal mi dopisy z rukou a pravil: »Počínáš si neobratně a hloupě; ukáži ti, jak se to dělá.« Vzal bič a šel na toho člověka s hrozbou: »Tu jsou dopisy, ty jsi běžec, tu máš hůl (ta hůl měla rozštěpeninu, do které se vkládaly dopisy, byla to hůl „poselní“) vezmi si ji.« A drbal ho holí do žeber, třásl jím a zlořečil jemu i všem jeho předkům do sedmého kolena. »Takhle musíš běžet!« křičel můj somalský černochoch a tancem naznačoval domorodci, co má dělat. A ten člověk se pomalu probíral, oči mu zazářily a široký úsměv se nakonec rozestřel na jeho tváři: pochopil. Vyrázil jako dělová koule a bez zastávky proběhl trať sto dvacet kilometrů až k stanici. Co to bylo? Primitiv není schopen chtít. Jeho síly se musí nejprve shromáždit. Můj běžec musil být uveden do nálady posla — odtud důvod a potřeba toho obřadu; vyvolal v něm duševní stav, který ho proměnil ve štafetu.« (C. G. Jung, *L'homme à la découverte de son âme*. Éditions du Mont Blanc, Genève 1946, p. 90—91.)

Ano, takhle se to musí dělat s primitivem. Ale cožpak není kus primitiva v každém z nás? P.

Gemma:

Pod svítilnou

Svítilna visela na štíhlém sloupu vysoko nad ulicí. Ve dne si jí nikdo nevšiml. Jen vítr kolem ní občas přelétl a žertovně ji políbil. Vždycky se pod jeho políbkem zachvěla a jeho žertovnost ji bolela. Byla si dobře vědoma své oprýskané, nehezčnosti. Nebyla sivořena k líbání.

Chodili pod ní lidé, lidé denního světla. Protože visela vysoko, viděla víc a hlouběji. Viděla lidi s přítivými očima, lidi pyšné, lidi se zvonečky smíchu v ústech, lidi zlé, unavené, smutné, povídavé domovnice s vyhrnutými rukávy a se smetáky.

Večer kolem sebe vydmula žlutou jasnou kouli. Kouli opět procházeli lidé. Jiní lidé. Lidé večera a tmy. Černí, navonění. Jejich smích měl zvláštní barvu. Jednou tajemnou, nedočkavou, jindy podrážděnou. Svítilna visela vysoko nad ulicí a naučila se znát lidi.

Jednou — bylo záhy zvečera, tma zhoustla mlhou — loudaly se ulicí dvě děti. Jedno hubené, pihovaté, s nepříjemnými tvrdými vlasy, druhé se svrabovými puchýřky mezi prsty. Když je svítilna spatřila, usoudila, že patří mezi děti hladu, špíny a zimy.

Děti šly ulicí opatrně a nejistě. Lehce jsi mohl poznat, že jdou touto ulicí po prvé. S pokornou vytrvalostí žebrajících pátraly po soucitném zákmitu přátelství. Nikdo však na ně ani nepohlédl.

Došly až k svítilně, která pozorovala jejich bezradnost. Počkejtel kývla jim. Přikrčily se na okraji jasné světelné koule.

„Dojdeme domů?“ zeptalo se to dítě, které mluvilo tišším, bázlivějším hlasem.

„Pěšky asi ne.“ odpovědělo druhé, které začínalo blednout zimou.

„Jak tedy?“

„Električkou. Sedmičkou. Ta jede až do Podbaby.“

„Máš peníze?“

„Padesátník.“

„Já jen korunu.“

„To je málb, za to nás nesvezou.“

„Co budeme dělat?“

Co budeme dělat? Bezradně se rozhlédly. Viděly jen tmou a chlad.

Svítilna nepromluvila, neusmála se. Jen jim mírně pokynula. Porozuměly. Rozhodly se čekat.

Po chvíli se blížila k svítilně dívka. Nebyla dokonalým člověkem večera, cosi jí k tomu chybělo.

Šla sama. Jen vítr si ji vedl kolem ramen, dýchal jí do vlasů. Bránila se mu, schovávala jeho dotěrným ústům svou zardělou tvář.

Svítilna viděla, co mnozí neviděli. Viděla, že dívka je poznamenaná veselým čistým mládím. Nikdo ji dosud nepošpinil, nestrhl toto poznamenání.

Pokynula dětem. Porozuměly. Zastoupily dívce cestu.

„Paničko —“

„Nu?“

„Nemáme peníze.“

„Chtěly bychom domů.“

„Kde bydlíte?“

„V Podbabě.“

„Ó, to je daleko. A chcete jet elektrikou, ano?“

„Električkou, ano, električkou.“

„Znáte Prahu? Jste zde dlouho?“

„Asi měsíc. Přišly jsme ze Slovenska.“

„Ze Slovenska? A copak dělá váš tatínek?“

„Tatínek —“

Děti se zastyděly a sklopily oči. Jedno schovalo ruce do rukávů, druhé do kapes.

Dívka viděla nevhodnost své otázky. Srdečně se zasmála:

„Pojďte, dovedu vás k elektrice a koupím vám lístky!“

„A pojedeme sedmičkou?“ ubezpečovaly se děti.

„Ano, sedmičkou do Podbaby.“

Obrátily se k nejbližší stanici.

Svítilna za nimi hleděla. Neusmála se, nepokynula jim.

Uprostřed žluté jasné koule kroužil mlhavý obláček. Tomu svítilna zašeptala:

Je zajímavé vidět hluboko do lidí. Je milé potkávat dobré lidi. Je krásné spatřit dívku, poznamenanou mládím, čistotou a veselostí.

Zdenka Karmazínová:

Mře srdce steskem

Co může víc to pobloudilé srdce, než splynout se svým Tvůrcem, ponořit se do Jeho svaté velebnosti a hledat počátek velkého nepochopitelného tajemství — vzniku života! Já, ubohý bídný tvor, oslepený jassem odlesku Jeho tváře, snažím se svým směšně nedokonalým rozumem ponořit se do hloubání o tomto posvátném tajemství.

Život je láska a z lásky je život. A smysl života je zose láska — ta velká, svatá, čistá, nehynoucí láska, ten mocný plamen, jež vložil nám do srdce On, aby očišťoval naše nitra, poskvrněná špinou světa. Pak se naše nitra podobají křišťálovému prameni, tryskajícímu z lůna země a dovádívě poskakujícímu přes smaragdové pažity s písničkou mládí. Jen-dál-a-dál, ku-pře-du, ku-pře-du, za-ště-stím-za-ště-stím. Ale přijde chvíle, kdy modrý azur pohltí sinavý přisvit blížící se katastrofy. Níž a níž se sklánějí černé mraky, sluneční svit hasne v příválu hrůzy rozpoutaných

živlů. Zběsile jektá kalný proud, řítící se s dravou bezohledností vpřed a jediným nárazem smete vzdorující hráz. Jako lavina zachvacuje kraj. Ve fantastické zběsilosti vyvrací staleté duby, jako dětské hříčky odnáší obytná stavení, a jeho příšerný jícen stále není nasycen. V divém reji točí se víry a strhují do temné hlubiny vše, co ztratilo pevnou oporu a řítí se s proudem vpřed. Drsná je melodie písničky, již řeka zpívá. I mládí. Dravý proud je nese s sebou a zraněné srdce s hrůzou a úzkostí volá o záchranu. Matka otevírá hřejivou náruč, aby zkonejšila na svých loktech tu, již život dala a vlila do rozervané duše hojivého balzámu. Snad šťastně potom projde ohněm utrpení, v němž očistí se vše, co vadne a zocelí srdce i nervy.

„V náruči Boží, odkud jsme vyšli,
večer se všichni sejdem zas —
kdo by se děsil, kdo by se trás?“

Pavel Jabar:

Fotografie

Jeník seděl u velké papírové krabice a přebíral její obsah. Staré kalendáře, knihy, sešity, popsané bloky účtů, dopisy, jejichž data prozrazovala vysoké stáří, pohlednice a jednotlivá čísla Lady, zaprášená a pokrčená, to vše procházelo jeho prsty.

Za oknem si oblékala ulice večerní šaty. Lam-pionky pouličních světél nad vozovkou se rozzářily. V jejich záři byla pýcha.

Jeníkovy prsty se náhle zastavily na obdélníku fotografie. Seřel s ní prach. A ulekl se a vykřikl. Úlekem rozšířené oči se dívaly na tvář muže, jehož obličej byl strašně popálen a zoškliven velkými puchýři.

Odvrátil se od ní.

Ale oči neznámého ho přitahovaly. Když se na ně díval, lítostí se mu sevřelo srdce. Vycházela z nich jakoby úzkost. A jakoby prosba.

Úzkost říkala: — Nedívejte se na mne, jsem škaredý, jděte pryč, ale samota je strašná; bojím se jí. Prosba pravila: — Zůstaňte u mne, ustrňte se nade mnou, život se mi stává přítěží; mějte mne rádi.

Jeníkovi zvlhly oči.

Z koutů pokoje vylézalo šero. Jako nenasytný pes se vrhlo na předměty, které zdobily místnost.

Jeník po prvé poznal lidské utrpení.

Student a politika

V době, která chce dosáhnout, aby na vše bylo názíráno pod zorným úhlem práce, znamenající zlepšení životní úrovně, setkáváme se se směry hlásajícími výlučnost práce, té hmotné ovšem, což s sebou nese odmítání hodnot duševních a odklon od nich. Má být zanecháno vše, co přímo nesouvisí s prací. V tom smyslu bývá studentům výtýkána každá činnost, která nemá přímý vliv na studium a školní práci, tedy i činnost politická. Proto se pokouším studovat problém poměru studenta k politice jak se jeví dnes, kdy značná část středoškolského studentstva je na rozpacích, má-li se politickými otázkami zabývat či ne.

Dnešní poměr studenta k politice je dán, podle mého mínění, do značné míry jeho postavením v současné společnosti. Přesto, že názor jednotlivých společenských vrstev na studenta, na studie a na inteligenci vůbec se snad v některých otázkách liší, zůstává všeobecně uznávaným mínění, že inteligence hraje a bude hrát ve státě rozhodující roli; neboť i když si snad, byť těžce, dovedeme představit bez studovaných odborníků vládu, nedovedeme si naprosto bez nich představit plnění nejrůznějších vnitrostátních úkolů, pro snesitelný život absolutně nutných, jakým je na př. úkol jednoho každého ministerstva nebo úkoly státní správy. Personální obsazení takových institucí musí být bezpodmínečně prováděno s ohledem na odbornickou kvalifikaci — tedy vzdělání. Z tohoto faktu vyplývá poměr studenta ke společnosti a eo ipso k politice.

Česká studující mládež je si vědoma své nepříliš vysoké úrovně vědecké. Utrpěvši nepředstavitelně velké škody, zůstala, pokud jde o vědomosti ve škole nabyté, značně pozadu proti studentům let dřívějších. Z pochopení situace prýští jejich živelná snaha o nápravu. Je jim jasné, že není možné, aby, tak jak je tomu nyní, vystupovali jako abiturienti reálných gymnasií nebo studovali na vysokých školách studenti, kterým i nejpodstatnější události z českých dějin jsou španělskou vesnicí, kteří neznají ani to nejběžnější z české literatury, natož z cizí, kteří nevědí nic o své vlasti, jimž prostě chybí rozhled studovaného člověka, který byl tak vlastní studentům dřívějším. Český student chce tedy v první řadě dohonit všechno, oč byl bez vlastní viny připraven. Chce také prohloubit své vědomosti v předmětech, kterým se vyučovalo, protože své znalosti v nich, na př. znalosti jazykové, považuje dnes za nedostačující. Slovem, chce se stát člověkem, schopným vyrovnat se svým starším kolegům v jakékoli soutěži, člověkem, jehož slovo má určitou váhu. Cesta k tomu cíli vyžaduje ovšem velkého vypětí jeho sil. To však znamená, že studium je jediné, co student dělá. Má své záliby a pěstuje je, protože je považuje za důležitou, někdy rozhodující součást života: kultura, umění,

sport. A má konečně svůj poměr ke společnosti, který přirozeně není u všech stejný. Je někde vřelejší, někde chladnější, podle povahy, podle toho, jak dalece se cítí členem společnosti, podle toho, jak mnoho se cítí schopen zasahovat do řešení společenských otázek.

Chceme-li studovat poměr studenta k politice všeobecně, vyjděme z výše zmíněné skutečnosti, že je totiž dán postavením studenta ve společnosti. Student, připravující se na své životní povolání, ať je to povolání praktické nebo vědecké, ví, že nebude moci zůstat vzdálen veřejného života, neboť i jedinec věnující se dráze vědecké je dnes spjat uznávaným latinským „te scire scire non est scire, nisi alter te scire sciat“ se společností velmi těsnými pouty, i když na tom snad nemá přímý zájem. Je tedy v každém případě už z důvodů, které bych mohl nazvat hmotnými, donucen starat se a zajímat se o otázky hýbající veřejným životem — tedy převážně o otázky zaměření politického a politicko-hospodářského. To je také *raison d'être* zájmu studenta o politiku, na který můžeme poukázat, a o který se můžeme opřít vždycky, je-li nám naše politicky aktivní počínání výtýkáno. A je tu druhý důvod, charakteru sice individuálního, mající však nemenší důležitost než prvý. Tkívá v samé podstatě mentality studenta. Dovedeme si totiž stěží představit myslícího člověka, jímž student nesporně je, kterého by nezajímaly problémy rázu filosofického nebo sociologickopolitického, zvláště, když se dotýkají a některé přímo směřují k individu. Je to ostatně dokonce otázka smyslu lidského života na světě, která se dnes vyhrotila politicky, a na tu otázku si přece musí dát odpověď každý. Student se tedy zabývá filosofickopolitickými směry, které takové základní otázky řeší a po bedlivém jejich studiu se stává zastáncem určitých thesí, které jeho myšlení vystihují nebo se mu přibližují; zásady jím uznávaných thesí pak postulují do svého života a svých činů. Snaží se o jejich uplatňování ve veřejném životě, poněvadž jsa přesvědčen o správnosti a pravdě svého myšlení, která přece může být jen jedna, cítí povinnost pravdu prosazovat.

Vlastenecky smýšlejícímu studentu není lhostejné, kdo řídí osudy státu, v němž žije; má přirozený zájem na tom, aby stát byl veden, a aby celý život v něm byl prodchnut duchem zásad thesí jím vyznávaných. Ze snahy o to vyplývá také do značné míry jeho účast na veřejném životě a politickém dění.

Student je tedy politicky činný z více důvodů: z titulu studenta, ze svého osobního zájmu a z povinnosti k vrstvě méně vzdělaných lidí, majících stejný názor politický. Student, myslím správný student, se politické činnosti nevyhýbá, politicky se vzdělává a politicky pracuje.



Miloš Štencl: „U skalnatého plesa“ soutěž.

Karel Wortner: *Lesní pantoum*

On navrátil mír zmítanému srdci
a hrát mne učil na píšťalu lesní.
Vrchlický: Duch a svět.

Studánka má Stříbrná jen zpívá,
pohádka to kráčí tiše lesem;
vznosných modřinů zní píseň tklivá:
„Podzimní vám půvaby všem nesem.“

Pohádka to kráčí tiše lesem.
kroky laněk šustí zlatým listím:
Podzimní vám půvaby všem nesem.“
Lesů píseň zvoní tónem čistým.

Krok laněk šustí zlatým listím,
ve studánce zhlížejí se čisté:
lesů píseň zvoní tónem čistým,
pějí země, nebesa Ti, Kriste!

Ve studánce zhlížejí se čisté
bílé bříz i štíhlé buků kmeny.
Pějí země, nebesa Ti, Kriste,
ve klid božský, tichý ponořeny.

Bílé bříz i štíhlé buků kmeny
velebně, jak dómy hledí vzhůru,
ve klid božský, tichý ponořeny,
paprsků lesk duhou barví kůru.

Velebně jak dómy hledí vzhůru,
pestrým listem vánek chvěje měkký,
paprsků lesk duhou barví kůru. —
Cítíš, že šly tudy dávné věky.

Pestrým listem vánek chvěje měkký,
chvěje podivně se srdce tvoje,
cítíš, že šly tudy dávné věky,
vidíš, jak jsi malý, bez závoje . . .

Chvěje podivně se srdce tvoje,
nyní, v živém chrámu světů Pána
vidíš, jak jsi malý, bez závoje
všednosti, jež v městě zanechána.

Nyní, v živém chrámu světů Pána,
zbavena, jak pavučiny jiva,
všednosti, jež v městě zanechána,
studánka má Stříbrná jen zpívá!

Anna Pospíšilová: *Kraj dětství*

Ještě se projdu sem a tam,
své dětství posbírám.

Nad vodou v listí posedím
a copánky své uvidím
vhozené do řas leknínu:
Spadne mi lístek do klínu:
ošak místo šátku pro panenky
vylisují z něj proužek tenký
a zadumám se nastokrát:
bude mě mít můj milý rád?

Až podumám a pozpomínám,
půjdu se s časem líbat jinam:
v tom přehlubokém objetí
nade mnou oblak přeletí
a já mu řeknu, jak je sladký
a bosou nohou přejdu zmatky
svých dětských let. A dlaně samy
se rozevrou nad vteřinami.

Vlaštovčí hnízdo v bílém rohu,
ať se tu pořád líbí Bohu!
Já ještě půjdu sem a tam,
své dětství posbírám.

Rudolf Turek: *Bylo to včera večer*

Včera večer ulice usínaly
a šero se modlilo
nad řekou mlhami zahalené.
Včera večer všechna světla
měla schůzku
na Starých zámeckých schodech
nad Vltavou.
Někdo stál v tichu
a naslouchal rozhovorům
pražské noci.



Unum necessarium

Mnoho léků se chystá a dává na rány a potřeby dneška, ale kolem jedné věci chodíme v uctivé vzdálenosti a raději ji ani mnoho nejmenujeme. Jestli však přece někdy prolétne její jméno, vidíme, že je jakoby zcela neznámá nebo poloznáma nenáviděná. Není pro ni nikde místa, kdo o ní ví, děsí se jí a utíká před ní a zavírá se na deset zámků. Co je to za neznámou? Je tvrdá a krásná, je bolestná a čistá, je těžká a povznášející, tmou procházející a světlo rozlévající — oběť. Zdálo se za těžkých let válečných, že zdomácněla u nás i u všech ujařmených. A právě protože se jí tehdy dveře otvíraly, přinesla světu požehnání. Ale sotva nastala lepší doba, už ji odevšad vykazují. Trochu se o ní někdy řeční, ale pravé jméno se jí dá málokdy. A přece oběť není poetické zboží. Nesnese eufemismy, nesnese metafory. Chce jen pravdu a poctivost.

Družka, přítelkyně — oběť. Čeká. Ví, že ji nelze pominout. Kdo jí nepodá ruku sám a s láskou, tomu se pak ona násilím ovine kolem paže bolestným stiskem. S ní žije a padá osobnost, národ, myšlenka, hodnota.

Nikdo na to nemyslí. Sobectví bují a množí se a — hlodá. Tím nebezpečněji hlodá, čím víc se zavírají oči před skutečností. Všechno umravňování, všechny snahy o zadržení příšery sobectví nic nepomohou. Ale pomůže pár statečných lidí,

kteří se nebojí oběti, nestydí se za ni, kteří najdou odvalu zahledět se jí do očí pevně a čestně a říci jí jednou provždy »ano«! »Ano« všem povinností dne. »ano« každému dobrému volání v duši, »ano« všem bratřím a sestrám, kteří nás potřebují. »ano« Bohu, který tím vším přímo v našem srdci anebo skrze svou Církev k nám mluví. »Ano« ve všech drobnostech, abychom je pak uměli říci, až bude platit velikým věcem. »Ano« hned při první příležitosti, která se naskytne.

»Ano« tiché, bez okázalosti, bez záznamů a počítání, kolik dobra jsme vykonali. Ten, kdo ještě své »oběti počítá«, nemá o skutečné oběti ani zdání. Neboť neběží o oběti, z těch se dá také udělat sport nebo blýskátko pro samolibost. Ne, nestačí dušičky, které si své »oběti« ukládají do škatulky. Běží o oběť, Církev a národ čeká a toužebně vyhlíží celé lidi, kteří budou umět hořet a shořet v oběti, v Oběti. A křesťanu zvláště to nesmí být cizí, neboť byl zrozen z Oběti Kristovy a je jí stále obnovován. Křesťan má kde brát sílu. Křesťana oběť nikdy nezlomí, podá-li si s ní ruku pevně a poctivě pod Křížem.

Je přetěžký první krok. Ale máme pro koho a za koho jej učinit. Vykročíme? Máme před sebou život: budeme jej odčerpávat jen pro sebe?

Nezemře-li zrnko pšeničné — — — Kdo z nás se první odváží?
J. K.

Výstup duše

Láska je pramen života; ale život se smrtí — dalo by se říci — spává na jednom loži... Kdo špatně pochopil tajemství milování, kdo svou lásku zbudovali na tom, co zaniká, hledají snadno ve smrti záchranu před vratkostí a nestálostí lásky a domnívají se, že láska jen pod pečeti smrti dojde jistoty, bezpečnosti a věčného zátiší. Mnoho nezralých milenců podlehló tomuto strašně osudnému vábení smrti. Necháme-li se však osvítit moudrostí věčnou, uvidíme jiné souvislosti mezi životem, láskou a umíráním.

Kdo jiný nás učil životu, kdo jiný nás naučil pravému milování, ne-li Ježíš Kristus? A ten dal život, umřel za své přátele. Křesťanský život prýští ustavičně z onoho Obětovaného a Mrtvého. Chceme-li takovým životem žít a chceme-li jej šířit a rozmnožovat, pak není jiné cesty než cesta umrtvování a umírání.

Je-li manželská láska v křesťanství věčena svatozáří, křesťanské manželství svaté, je svaté proto, že je založeno na oběti, že je vykoupeno obětí individualismu a egoismu silou oběti Kristovy. »Nepadne-li zrnko pšeničné do země a nezhyne-li, zůstává samotno.« Ale je-li v křesťanství zároveň hodnocena v jistém smyslu výše čistota panen a paniců, pak jediným důvodem může být to, že panenství umožňuje více lásky, silnější lásku, ale také lásku vykoupenu dalekosáhlejším odříkáním a dokonalejší obětí sebe samého.

»Láska je touha mítí trvale dobro.« míní Plato. A všichni jsme přímo raněni touhou a krutým nepokojem a celý náš život není leč hledáním dobra, v němž bychom spočinuli a jež by nás oblažilo na věky. Každé dobro však je přirodčeno krásou a právě krása to je, jež nás vábí a vede k dobru. Ovšem už v denní zkuš-

nosti poznáváme, jak viditelná krása rychle vadne a proto spěcháme od vnější krásy ke krásě vnitřní a potom od lásky ke krásnému tělu k lásce ke krásné duši. Od hmotné krásy postupujeme ke krásě duchovní a nalézáme ji v krásné a ušlechtilé duši, pak v krásné duchovní činnosti, v duchovních pravdách, v zásadách, k nimž nám dopomáhá věda. Duchovní náš zrak běží od jedné krásy a od jednoho dobra, které jsou omezené, ke krásě a k dobru absolutnímu, až se mu zjeví veliké moře krásy bez konce a bez hranic. Takové dobro je krásné krásou, jíž ani neubývá, ani nepřibývá, neboť je věčná. To dobro není snad jen s jedné strany krásné a s druhé ošklivé, jak tomu bývá u jednotlivých krásných zjevů, které potkáváme a jejichž krása je obyčejně jen přeludem.

Teprve tehdy, když vystoupíme po stupních od krásného těla ke krásné duši, ke krásné činnosti, ke krásným poznatkům — od jednotlivých úlolek krásy ke krásě samé, k prameni, z něhož všechna krása a všechno dobro vyvěrá, teprve pak se můžeme oddat lásce, pro niž stojí za to žít... Tak vyznačil slavný Plato výstup duše po stupních lásky. A křesťanství nás tomu vystupování nejen učí, ale pomáhá nám v něm a dává nám sílu. Postavit lásku na hrob všeho nízkého a pomíjivého, očistit ji od všeho, co upoutává na jednoho tvora a na jedno místo, co izoluje, posvěcovat ji nebo zduchovňovat odří-

káním všeho, k čemu svádí sobecká žárlivost, je požadavek lásky důstojné člověka a podmínkou, aby byla v plném smyslu plodná a tvořící, ať už se rozvíje v manželství a v rodině nebo ve společenství širším, v životě zasvěceném službě bratří a sester všech. Požadavky a podmínky, jež splní jen ti, jimž je dáno a kteří mají odvahu neustrnout a nezastavit se, protože všechno dlužno milovat jen pro Boha a v té míře, v jaké On každého tvora a každou věc přioděl paprskem své dobroty a své krásy.

Proto se naše hledání a naše touha po lásce musí nést tímto směrem: objevovat jiskřičky krásy a dobra rozseté po všem tvorstvu a často ukryté pod tvářemi nejnenápadnějšími, oprošťovat je od přimíšenin a strusky hmotnosti, neboť ty pomíjejí a zanikají — a s mateřskou trpělivostí i jemnocitem rozdýchávat je k bohatší životnosti, rozmnožovat je a zachraňovat z ubíhajícího proudu času pro věčnost.

Taková láska, křesťansky chápaná, Kristovou obětí vykupovaná a posvěcovaná v tom smyslu, že z milosti Boží vlastními oběti denně přinášenými ji osvobodíme od tíhy a zbavíme slepoty, ta nejenže způsobí »lidem na zemi mír a na moři hladinu tichou...«, nýbrž povede k dokonalému ukojení co do intensity i co do trvání, protože láska je proud z věčnosti do věčnosti vanoucí... Caritas manebit! K. Š.

Slovo mladým apoštolům

Nesmíme nikdy zapomenouti, že apoštolát je dílo rázu nadpřirozeného. Naše slabé lidské síly k němu zdaleka nepostačují. Jak nerozvážně si počínají ti, kteří při apoštolátu spoléhají výhradně na svou výmluvnost, přesvědčivost, dovednost a vyspělost organizační stránky apoštolátu. Poněvadž naráží téměř vždy na nevysvětlitelné neúspěchy, vzdávají se zklamane apoštolské práce. Lidský život však je svět extrémů. Je i takových katolíků mnoho, kteří srovnávají tíhu a obtíže apoštolátu se svými nepatrnými silami a schopnostmi, skládají zoufale ruce v klín a nařikají: „To je nemožné!“ „To nic nepomůže!“ „Škoda každého slova!“ „Ten a ona je nepolepšitelný a nevyléčitelný!“

Musíme vždycky mít před očima skutečnost, že ne člověk, ale jedině Bůh obrací duši. K apoštolátu je nezbytně nutná milost Boží. Jistě někdo namítne, proč tedy apoštolujeme, když si Bůh lidi sám k sobě přivádí. Na to odpovídáme, že Bůh stvořil člověka jako bytost společenskou. Člověk nemá býti závislý na ostatních pouze v řádu hmotném a fyzickém, nýbrž i v řádu duchovním a nadpřirozeném. Má i duchovní statky a hodnoty přijmouti z rukou svých spolubratří. Proto žádá Bůh naši součinnost a na ni navazuje svou milost, pro apoštolát bezpodmínečně potřebnou. Proto máme na obrácení člověka podíl a naše zásluha je v očích Božích nesmírná. Milost nemůžeme nikterak nahraditi, ani neodolatelnými apologetickými důkazy, ani filosofickými argumenty a všemi těmi prostředky, na nichž si tak výlučně zakládáme, můžeme však jedno učiniti: milost Boží získati a rozhojnit. To se však neděje debatami, diskusemi, přednáškami a kázáními, nýbrž modlitbou, odříkáním, obětmi a častým přijímáním svátostí. Vlastní posvěcení je k apoštolo-

vání z několika důvodů nezbytné. Člověk může jen to dávat, čím je sám naplněn. Nemohu dáti Krista, když jej sám nemám. Nemohu nikoho přivést ke ctostnému životu, když mně samému je ctnost neznámým pojmem. Nemohu člověka naplniti odporem proti zlu, když jsem se dříve sám nevymanil z hříchu.

Vedu-li duchovní život, jeví se to v mém jednání a smýšlení, což je již apoštolátem pro sebe, apoštolátem dobrého příkladu, který je nejpůsobivější. Lidé odvrácení od Boha mívají zatvřelou vůli, která je činí pravdám Božím nepřístupnými. Můžeš k nim poslati nejlepší řečníky, kazatele, exercitátory světa; oni si dupnou a řeknou: „Ne!“ a jsi v koncích. Proti tomu má dobrý příklad v sobě jakousi tajemnou moc, jíž uchvacuje nejen cit, ale i vůli zatvřelcovu. I v jiném ohledu je vlastní bezúhonný život důležitým předpokladem. Představte si žebráka, který by kolemjdoucím radil, jak by nejsnadněji zbohatli. Člověk, který pohoršuje svými chybami a nedokonalostmi, nejen že apoštoluje neúspěšně, ale škodí tím, že utvrzuje odporce v jejich předsudcích.

Apoštol musí především usilovati o vlastní polepšení, poněvadž tím svolává na své dílo potřebnou milost Boží a dobrým příkladem koná nejlepší a nejúčinnější apoštolát. Neexistuje u něho nepoměr mezi aktivní činností a duchovním podkladem. Neexistuje u něho jakási inflace na poli apoštolátu. Vyvolme si za vzor sv. faráře Arského. Snad byste nenašli faráře a kaplana, který by prostším způsobem kázal, než světec z Arsu, a přece počet jím obrácených duší sahá do tisíců. Dokázal to modlitbou, obětí, obětováním svých životních strastí a utrpení a adoracemi před Nejsvětější svátostí. Leo Kuchař.

— Čo je na tom divné!?

— Viktor, to nie je pekné od teba, že sa tak vysmievaš zo svojej matky!

— Vysmievam? Ja to myslím vážne, — pokračoval Viktor tvrdošijne.

— Teraz už mám toho dosť! Čo si sa zbláznil?

— Ale teraz už i ja mám dosť! — kričal nahnevany Viktor. — Keby som išiel za lekára, inžiniera, profesora, priemyselníka, dôstojníka, to by každý pochválil, čo?

— Ale veď pochop, že je to iné... A potom. Nemáš ani celkom pravdu. Kto preberie všetky tie podniky?...

— ...ba i keby som sa stal — remeselníkom, obuvníkom, zametačom, — zúrnil Viktor ďalej a nepočúval na matku — alebo i obyčajným gaunerom, podvodníkom a kartárom, to by tiež nikoho nezarazilo. Veď je to dnes moderné, čo? Ale keď chce ísť niekto do misií alebo do kláštora...

— Preboha, ešte do misií?! Do kláštora?! — vykrikla matka.

— ... keď chce človek celý život len obetovať a dobro robiť, to je blázon, idiot, nenormálny, čo??? Ale veď ja...

Ani nedokončil, len hodil rukou a plesol dvermi.

Až vonku sa zarazil a pocítil výčitky.

— To som nemal! Čo ma to napadlo! Vracia sa do mňa starý diabol. Ako som sa mohol dať strhnúť. Veď je to hriech. A načo to všetko bolo? I tak ma nikdy nenapadne ísť za kňaza!...

Strčil ruky do vrecka a zamyslene vykročil. Ani sám nevedel, kam. Len preč.

— Ale prečo sa každý tak zdesí, keď chce ísť niekto za kňaza? Či sú to zločinci? V tom musí byť niečo! Pravda, moji rodičia nie sú veľmi nábožní. Nevedia si oceniť prácu kňaza. Hej, tak to bude. Nábožní rodičia by sa iste těšili, keby im syn niečo podobného oznámil. U takého Štana to musí byť celkom ideálne. Hej, Stano...

Viktor celkom podvedome zamieril k ulici, kde býval Stano.

Keď Viktor vkročil, sedel Stano nehybne za stolom. Hlava podopretá rukami, oči hľadajúce do nekonečna. Sotva zbadal, že niekto prišiel.

— Ach, to si ty, Viktor? Musím ňa odprosiť. Už dávno som sa nedal tak strhnúť ako pred chvíľou.

— Vidiš, to isté som ti chcel povedať.

— Podáme si ruky, áno? No, už je to v poriadku.

— Stano, a ty odvtedy tu sedíš, ako sme sa rozišli?

— Áno, rozmýšľam

— Bojuješ, nie?

— Hej. Už som myslel, že ma to roztrhne. Mám tak rozbúrené vnútro, že by som sa chcel poviazať, aby som neurobil nejakú hlúposť.

— A prečo? Veď už máš rozriešenú otázku svojho povolania, nie? U mňa to ostáva aj naďalej najzáhadnejším problémom.

— To je práve... Vidiš, aj ty si sa búril. A čo ostatní?

— Uznám, odo mňa to bolo nerozmyslené. Už ňa veľmi dobre chápem. Ale rodičia ňa hneď radosťou privinú...

— Cha-cha-cha — zasmial sa trpkó Stano. — A čo by povedali tvoji rodičia, keby si ty...

— A vieš, že som to mamičke pred chvíľou nahodil?

— Čo???

— Že chcem byť kňazom.

— Ako??? Aj ty chceš byť kňazom?

— Pravda, nemyslel som to vážne.

— Tak si ich nemal zbytočne dráždiť!

— Máš pravdu. Už to aj ja ľutujem.

— A ako to dopadlo?

— Rozzúrnil som sa a plesol dvermi.

— Ej, Viktor, ako si to mohol urobiť?!...



— No už sa stalo. Ale zapamätaj si pre budúcnosť! Keď my s niekým zápasíme, máme mnoho výhod, ktoré nám dávajú istotu. V prvom rade na našej strane je Boh, a tento faktor obráti hocaký pomer síl v náš prospech. Ale máme aj akúsi nevýhodu. A tú musíme rešpektovať. Ináč boj prestáva byť naším bojom. My sme totiž užívať len dovolené prostriedky. A to i vtedy, keby protivník postupoval voči nám podľa a neľudsky. Môže na nás nadávať, môže nás hanobiť, môže nás okradnúť o čas, my musíme mlčať. Môže zúriť, vraždiť, klať... my ho musíme len milovať. Môže sa mstiť... my musíme odpúšťať. Ba ešte i keď zvíťazíme, nesmieme povedať: »Vidíš? Mal som pravdu!«, lebo tým už nič nedosiahneme. Len ho urazíme. Ale keď on nás urazí, ponúkne mu pravicu a povieme: »Odpusť mi, ja som bol na vine«.

— Pravdu máš, Stano. Ja tiež tak smýšľam. Ale je to nesmierne ťažké. Tak ťažké, že v jednotlivých prípadoch rýchlo zabúdam na túto zásadu, zvlášť, keď sa to dá pohodlne obísť. Ale uisťujem ťa, že ešte dnes odprosím mamičku.

— A zapôsobilo to na ňu veľmi?

— Ako hrom. To ma práve tak rozčúlilo. Ale u teba je to iné. Tvoji rodičia sú dobrí katolíci. Budú sa tešiť, že im dal Boh takú milosť.

— Bohužiaľ sa mylíš. Rodičia ma majú tiež príliš radi. A láska aj zaslepuje...

*

— Otecko, prosím ťa, máš trochu času?

— Ale hej, Stano. Čo by si chcel?

— Chcem sa s tebou vážne porozprávať.

— Vážne? To sa mi akosi nepozdáva.

— Totiž, ja by som chcel ísť do kláštora.

— Tak predsa je to tu.

— Však si to tušil, otecko?

— Hej, veru hej, ale myslel som, že s tým počkáš. Rozmyslel si si dobre, čo hovoríš?

— Áno, úplne.

— A myslíš, že je to také jednoduché? Tak narýchlo ťa ani v kláštore neprijmú.

— Otecko, to je už v úplnom poriadku. Som prijatý. Nastúpiť môžem hocikedy, len potrebujem ešte od teba písomné povolenie.

— Tak? A to všetko si robil za mojím chrbtom?

— Báľ som sa, že mi budeš brániť. Preto som sa dlho ani nemohol odhodlať povedať ti to.

— Teda ku mne si nemal ani toľko dôvery, ako k niektorému pátrovi, ktorý ťa na to nahovoril?

— Nik ma nenahovoril. Práve to by bola prekážka prijatia. Rehoľníci sa to dozvedeli tiež len teraz, keď som...

— Tak? A predsa si u nich bol najprv! Dohovoril si sa s nimi, ako by mňa ani nebolo. Či som si to zaslúžil? A teraz? Podpíšeš zmenku na celý život! Na to som dobrý, aby som syna vychoval, vzdelal, ale keď príde niečo... Čo ťa do toho? Len podpíše! Ostatné si vybavím sám.

Nie! Takto to nepojde! Rozumel si? Z tvojho inštinctu nebude nič! Ja sa už o to...

Stanov otec kričal už dosť silne. Vtedy sa zrazu spamätal a celkom zmenil tón.

— Pozri sa, Stano! Musíš to predsa pochopiť! Za jeden týždeň sa predsa nedá zaviazať na celý život.

— Otecko, ja som už rozhodnutý vyše roka.

— Vyše roka????!!! A celý rok si ma obchádzal???

— Svedomie mi to kázalo. Taký veľký dar, ako je rehoľné povolanie, musí zostať v skrytosti. Inak si nájde diabol veľa prostriedkov, aby ho zničil.

— Čo??? Ty ma ešte voláš diablom? Myslel si, že ťa zavediem do baru a prinútim hrešiť, aby...

— Ale nie, otecko. Ty mi predsa nechceš zničiť povolanie!?

— A aby si vedel! — zakričal otec hromovým hlasom, ale zase náhle stíchol a bolo vidieť, ako sa premáha.

Chvíľu bolo ticho. Potom začal otec už úplne potichu.

— Pozri, Stanko! Vieš, ja som veľmi nervózny... Hneď na teba nakričím... Nevieť sa ovládať... Moje nervy...

Stano zacítil v oku slzu. O chvíľu otec pokračoval:

— Ja ťa dobre chápem...

— Dovolíš mi??

— ale aj ty ma musíš chápať... Nemôžem!.. Predbežne nemôžem. Opravdu nie. Ako ty máš zodpovednosť za svoje povolanie, ja mám za teba. Nie si predsa plnoletý... Teda ludem aj pred Bohom za teba zodpovedať

— Chceš teda, aby som sa zriekol?

— Ani najmenej! Ja mám čistý štít pred Bohom. Nevedie ma nijaký sobecký záujem... Napríklad, že nám môžeš byť v starobe dobrou oporou, že môžeš byť slavným inžinierom, lekárom, profesorom, podnikateľom, že sa oženiš, založíš rodinu, kde môžem príjemne stráviť posledné dni svojho života, že náš rod nezanikne, a podobne. Nie! Staň sa rehoľníkom, ale len ak je to vôľa Božia, a ak ti On dal na to potrebné milosti... A práve to chcem skúmať, aby som mal aspoň nejaké ospravedlnenie pred Bohom...

— A keď pri tom skúšaní stratím povolanie?

— Vtedy to nebolo od Boha!

— Nie, otecko, myslím, že sa mylíš. Povolanie nie je predurčenie, ktorého by sa človek nemohol zbaviť. Kde by bola potom slobodná vôľa? To je len rada: »Ak chceš, poď a nasleduj ma«. A tá sa nemusí opakovať. Veď vieš, že ani mladíka v evanjeliu nevolal Ježiš dva razy.

— Stanko, ale to je celkom iné. Pozri... hm... ako by som ti to vysvetlil... No napríklad... Hej, už to mám... Veď ten mladík bol plnoletý a svojprávny, lebo mal majetok. On sa mohol rozhodnúť. Ale ty ešte musíš počkať. To nejde len tak, vrhnúť sa do toho. Predstav si, že by si sa chcel oženiť a ja by som ti po-

vedal: Počkaj, nemáš ešte svoje roky. A ty mi na to odpovieš: Možno potom ju už nebudem milovať. Nemal by som ešte viac dôvodov zisťovať, či sa vedie opravdivá láska, a či len chvíľkové nadšenie?! Veď je to na celý život!

— A ako dlho to chceš u mňa zisťovať?

— Dlhšie to rozhodne nebude trvať, ako kým nebudeš plnoletý i podľa zákona. Vtedy už môžeš ísť i proti môjmu zákazu a nemusíš dať ani podpísať.

— Teda tri roky???

— No, keď...

Stanovi sa zahmlilo pred očami a myslel, že padne. Ale predsa sa udržal. Stisol zuby a podarilo sa mu prísť až ku dverám. Aby zakryl mdlobu, začal hlasno hovoriť.

— Otecko, bolí ma trochu hlava. Idem sa prejsť k rieke.....

— Dobre, dobre. A uvažuj o tom! Sám sa presvedčíš, že ti nechcem zle...

*

Keď prišiel Viktor domov, hneď si ho dal zavolať otec. Bol neobyčajne rozrušený.

— Viktor! Chcem s tebou vážne hovoriť! Teda žarty nabok!

— To je dobré, otecko. Ja som práve to isté chcel.

— Azda nie o tom kňazstve??

— Ba, o tom.

— Tak si zapamätaj, že z toho nebude nič!! A postarám sa, aby som ti vybil z hlavy podobné sprostosti.

— To je už!!... — chcel sa Viktor zase rozkričať, lebo hnev ho opäť celkom zachvátil. Ale zavčasu sa zháčil; prišly mu na myseľ Stanove slová. Premohol sa a po chvíli úplného ticha pokračoval pokojne.

— Otecko, veď ja som to len zo žartu... Nehnevaj sa...

Otcova tvár zmenila výraz a zažiarila radosťou.

— Ták? Hej, vedel som to. Odvalil si mi veľký kameň. Vieš, mami odvtedy ešte stále plače, a mne tiež... No, poď, nech ňa objímam.

Viktor pocítil, že objatie a bozk na čelo bol tak vrúcny, ako azda len vtedy, keď sa zachránil pred smrťou. Pocítil silu rodičovskej lásky, ktorú si dosiaľ málo uvedomoval.

— Viktor, mám z teba nesmiernu radosť. Možno, ani netušíš, akú. Nechceš, aby som ti niečo kúpil? Povedzme pekné auto...

— Nie, otecko. Pálilo by ma to. Ale povedz mi, čo máte proti kňazom? Ublížili vám nejako?

— Ale nie. Naopak. Ja si ich veľmi ctím. To sú nie masoví ľudia, akých je celá kopa všade okolo. A keby ich nie, možno by bola už revolúcia. Hej, aby som nezabudol. Už dávno som chcel pre nich poslať nejakú podporu. Tu máš... odomkol stolík a vytiahol sväzok bankoviek. — Daj im to odo mňa, aby vedeli, že si ich opravdu vážim. A aj pre nás nebude zle, ak nám budú zviazaní...

— A prečo ste vtedy...

— Ale, Viktor, nechápeš, že je to nie pre teba??

— Hm... tak... Možno, že máš pravdu...

— Ty, Viktor! Ešte som ti chcel čosi povedať. Mne sa zdá, že sa v poslednom čase trochu uľahuješ. Predtým si tak rád chodil tancovať, aj do spoločnosti, do kaviarne, a teraz, ako by neviem.

— Ale vtedy som aj s vami ináč hovoril, aj som sa ináč učil...

— No nie, Viktor. Tak zase nie. Radšej se ani neuč toľko, ani s nami... Ale to nejde. Do spoločnosti musíš chodiť, aj tancovať. To patrí k životu. Veď je to nie hriech. Ináč by bol z teba ešte opravdu nejaký asketický farár

— Teraz už mám... — zase začal Viktor s krikom, ale znovu sa zarazil.

— ... vieš, Viktor, i ja si vytýkám, že som sa dosiaľ tebe málo venoval. Teraz to už bude ináč. Veď si dospelý... Pôjdeme spolu trochu do kaviarne, do spoločnosti... hej, musíš poznať život...

— Ale, otecko...

— Veď nemusíš sa hroziť. Nie je to tak strašné. A nemusíme ísť hneď zajtra. To má ešte času... Kým si zvykneš. To pôjde pekne postupne...

— Cha-cha... postupne... — usmial sa ironicky Viktor.

— Aj mami si dosiaľ veľmi zanedbávala povinnosti. Práve sme sa dohodli, že odteraz to už musíme trochu organizovať...

— Cha-cha... organizovať, — usmial sa opäť trpkou.

— Áno, organizovať. Stačí dva-tri razy do týždňa. Zavolaš si dievčatá, i spoločenskejších kamarátov.

— Ešte na to ja???

— No, v najhoršom prípade to zariadi mami. Ale bolo by to milšie, keby si ty. Iste i pre dievčatá...

— A čo budeme robiť?

— Nič mimoriadneho. Hlavné je, aby si bol v milej spoločnosti, Zajete si, zapijete, trochu si zatancujete, porozprávate sa, a bude...

— Otecko, vieš, že nerád tancujem...

— Neškodí... Premôžeš sa. Aj to len zo začiatku. Potom si tanec zase obľúbiš, a ostatné pôjde už ľahko.

— Tak? Ešte ostatné?!

— Ale, Viktor, veď si už nie decko! O nejaký čas sa oženíš... Musíš sa aj v dievčatách vyznať!

— Teda tu je koreň... — zamrmlal Viktor zamyslene. — Hm, hm, dobre... uvidíme! Idem sa teraz trochu prejsť, musím si oddýchnuť...

— A kam pôjdeš?

— Na nábrežie... Mám sa tam sísť so Stanom.

— So Stanom? Hm... Stano, vieš, Stano je dobrý chlapec, mám ho rád. Ale je veľmi zvláštny. Neviem...

(Pokračování příště.)

Epigramy

ASOCIÁL.

Všude vládne nyní hmota,
kol ní celý svět se motá;
zašlápne-li ji kdo v kal,
ten jest pak — asociál.

J. Kříž.

DIALEKTIKA

Černé pivo — to je these,
bílá pěna — antithese.
A když děle nad ním vysedáš,
»synthesu« pak hezkou v hlavě máš.

—ale

BERKELEY

Mimo mysl nic už není,
byť bys tisíc světů zřel.
Každý v tom je pokušení,
kdo je živ jen na příděl.

TAINÉ

Ctnost i neřest výrobky jsou pouze
podobně jak cukr nebo vitriol.
Dobrou radu vím: ctnost dělej z nouze —
poklad máš, jež nezkazí ti rez, ni mol.

VICO

Troji dobu v historii vidí:
božskou, hrdinskou a lidskou, nic už dál.
Nediv se, že přestal u těch lidí:
doby zviřecí se totiž nedočkal.

BRENTANO

Jen předmět reální má mysl naše,
myslit lze vždy jen na něco neb o něčem.
I kočka chodí kolem horké kaše:
zda myslí, nevím, ale kroutí ocasem.

Cato.

Jak se mluví

Kristus čerpal z Buddhy a Zarathustry.

Učení Buddhovo je atheistický pessimismus. Buddha vůbec o Bohu nemluví. Dává jen návod, jak může člověk uniknout bolesti. Bolest má podle jeho učení příčinu ve vůli, vůle pak ve smyslovém vnímání. Proto radí Buddha, aby člověk uzavřel své smysly vnějšmu světu: „Nebudeš-li nic vnímat smysly, nebudeš nic chtít. Nebudeš-li nic chtít, nebude ti nic odepřeno. Nebude-li ti nic odepřeno budeš blažen.“ Do takového sylogismu by se dalo vpravit učení Buddhovo. Buddha nepřijímá kříž jako Kristus, nýbrž prchá před utrpením a touží najít blaženost v popření smyslového vnímání a zániku osobnosti v nirvaně. To nemá s učením Kristovým nic společného, ba ani ne podobného.

Zarathustra učil, že dobro a zlo je v ustavičném boji. Nakonec zvítězí dobro, Bůh dobra Ahura Mazda je sice bohem nejvyšším, ale ne jediným. Dílo Zarathustrovo je reforma nejen náboženská, ale i hospodářská, jejímž cílem je naučit kočovné kmeny zemědělství.

Pokud se objevují v názorech starých myslitelů a náboženských reformátorů myšlenky podobné zásadám evangelia, není to důkazem, že Kristus odtud „čerpal“, nýbrž prostě dokladem, že evangelium Kristovo je lidské, to znamená, že obsahuje kromě pravd nadrozumových i pravdy dostupné přirozenému rozumu.

O věrohodnosti evangelií se dá pochybovat.

Pochybovat se dá o každé věci na světě. Jde jen o to, jsou-li ty pochybnosti oprávněné a odůvodněné. Evangelisté nejenže chtěli povědět pravdu, nýbrž pravdu povědět musili, poněvadž žili ještě nepřátelé Kristovi, kteří by je byli usvědčili z nepravdy, kdyby jejich zprávy byly smyšleny. Evangelisté projevují všude dokonalou znalost poměrů zeměpisných, politických, náboženských a sociálních, jaké byly v Palestíně v době Kristově, takže jejich vypravování nikde nečiní dojem něčeho vymyšleného. „Evangelia voní realitou“, říká Masaryk právem ve svých hovorách s Čapkem. A kdyby už chtěli klamat čtenáře, jistě by se samé snažili postavit do lepšího světla. A zatím pokorně doznávají, že svému Mistru nerozuměli, že smýšleli pozemsky, že se mezi sebou přeli

o prvenství, že jeden z nich Krista zradil, že Petr ho zapřel, že ho opustili, když byl jat od svých nepřátel, že nevěřili v jeho zmrtvýchvstání.

Přijímáme morálku náboženskou, ale ne církevní.

To je tak, jako kdyby lékař radil pacientovi, aby jedl ovoce, ale zakazoval mu jíst jablka, hrušky, švestky, meruňky, broskve, pomeranče a citrony a jakékoliv jiné druhy ovoce a urputně trval na tom, že má jíst ovoce. Neexistuje nějaké obecné ovoce, existují jen druhy ovoce in concreto. A tak i náboženská morálka existuje jen ve své konkrétní formě, jak ji hlásá a vykládá Církev.

Papežství není ustanoveno Kristem a vzniklo až ve 3. století.

Pak je záhadou, proč řekl Kristus Petrovi: „Ty jsi skála a na té skále vzdělám Církev svou.“ A proč mu řekl: „Pas beránky mé... pas ovce mé.“ A také je záhada, proč apoštolové uznávali prvenství Petrovo, proč Petr mluvil jménem jejich v den letnic, proč byl jejich mluvčím před veleradou. A také je záhada, proč Pavel putoval před nastoupením úřadu apoštolského do Jerusalema k Petrovi. Snad kvůli poučení? To obdržel přímo od Krista. Ale kvůli tomu, že Petr byl hlavou Církve. (Gal. 1, 18 sq.)

Nejlépe by bylo vytvořit národní církve a vzdát se papežství.

To je krok zpět k národnímu partikularismu a národním bůžkům. Kristus překonal nacionalismus tím, že umřel na kříži za všechny lidi a své apoštolůy rozeslal do celého světa ke všem národům. To ovšem není žádná „mezinárodnost“, nýbrž universalismus, který má spojit všechny národy v jedinou rodinu Boží: „Bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“ Mezinárodnost nedbá národní svébytnosti, ba potlačuje ji. Ale křesťanství zušlechťuje a povznáší národní svébytnost. Svátí Cyril a Metoděj nepřišli nás odnárodnit, nýbrž dát nám evangelium — a dali víc: i slovanskou lite-

raturu. Bude-li mít každý národ svou církev, bude mít patrně i svou „pravdu“ a svého „papeže“. Mnoho papežů — žádný papež, toje nejlepší cesta, jak se vzdát pravdy. Je divné, mluví-li se takto po zkušenosti s národem německým, který přece měl také svou pravdu, pravdu hláсанou Nietzsche: „Slabí ať zahynou anebo slouží silným.“ Národní církev — to je vždy výraz přepjatého nacionalismu, pýchy a sobectví v rouše náboženském. A to překonal Kristus. A vzdáme-li se křesťanství universálního, klesneme do nejtemnějšího barbarství. Je ovšem také druhá cesta — vzdát se ne papeže, ale národní svébytnosti a samostatnosti a utonout v moři beztvareho internaciona-
lismu.

Západní Církev je nejpětším kapitalistou světa.

Kapitalistou se obyčejně rozumí bohatý člověk, který má bezpracné důchody a který vykořisťuje dělníky. Příhana kapitalismu je tedy ve zneužívání majetku. Záleží tedy na tom, jak kdo svého jmění nabývá a k čemu ho užívá. Majetek Církve byl získán

dary, odkazy a sbírkami a snad také rozumnou hospodářskou činností. Je to majetek účelový, to znamená, že neslouží osobnímu prospěchu jedinců, nýbrž je prostředkem k uskutečňování cílů, které má Církev na zemi, ať je to činnost misijní, duchovní správa, stavba a udržování kostelů, škol, nemocnic a jiných humanitních a kulturních ústavů. Ať někdo poradí, jak se takové věci dají dělat bez peněz.

Rozhorlil se náš pokrokář, že máme platné zákony ještě z roku osmnáctet, jaký je to pořádek.

Milej budovateli, odpověděl mu souseď, copak zákon je špatný proto, že je starý? Naopak, čím starší, tím lepší, tím spolehlivější, vyzkoušený. Kolik tisíc let je staré Desatero? A přece pořád platí — nikdo nemůže chtít odstranit přikázání Nezabiješ. Ve všech zákonících kulturních států je trest za přestoupení tohoto přikázání. Nedávno byli za jeho přestupování popraveni zločinci v Norimberku.

Co tomu říkáš?

—mm—

Na okraj knihy Kryštof Kolumbus od Alberta Vyskočila

Knihy o Kolumbovi byla rozebrána ihned po vydání v květnu 1945. Kdopak měl tehdy čas a myšlenky založit v novinách všeho si všímající literární hlídku a psát o novinkách! Tehdy se objevovaly noviny s novými názvy, všechno se předělávalo, omývalo, očišťovalo, o mnohém se mluvilo moc a o mnohém se moc mlčelo a do toho mlčení byl také zahrnut Kolumbus. Nebylo divu.

Divné však je, že se o ní mlčí dosud, o knize tak znamenité.

Je to dlouhý omluvný zpěv, přednesený posluchačstvu, jeho slokami jsou jednotlivě kapitoly. Jako by zpíval o stupeň výš než obyčejnou píseň pro zábavu, kterou si zpěvák notuje pro sebe.

Hrdina je mrtev a všechny plody jeho života leží sčesány, byvše lidmi shledány skvostnými.

Vlny bijící až po kolena předobraznému svatému Kryštofovi, obru, který přenáší Ježíška přes vodu, nepřekazily cestu. A stejně nepřekazila Kolumbovu objevitelskou cestu, ani nedůvěra krále Ferdinanda Aragonského, ani váhání Isabelly Kastilské, zrazování university v Salamance a všemožná jiná příkoří. Jeho odvážná plavba nebyla dobýváním z touhy po moci, ani činem, vyvolaným ctižádostí vědeckého ducha (pro zkoumání podnebí, pro nové přírodopisné objevy, národopisné poznatky), jak se dnes mnozí domnívají. Bylo to vpravdě přenášení Ježíše přes vodu: plavba za lidmi, které Kristus Pán také vykoupil svou smrtí na kříži. A vzdělaný Janovan Kolumbus vzal na sebe úkol přinést jim zvěst o této Oběti, o vykoupení. Plavil se do zemí, o nichž tehdy nevěděl ani jeden člověk, o nichž nic nevěděla tehdejší věda. Podivuhodně tušil jejich skutečnost, snad zvláštní milostí vnímaje touhu neznámých lidí po Zvěsti, kterou jim měl přinést.

Slyšte jeho vlastní slova o tom: „K plavbě do Indie mě nepohnuly rozumové vývody, ani výpočty, ani zkoumání map; prostě jsem vyplnil, co prorok Isaiáš předpověděl.“

Získal nakonec královnu, přesvědčil strážlivé duchovní, přemohl netrpělivost plavců, přežil nejhrůznější nepohody; po návratu z objevené země vykonal děkovnou pouť k Panně Marii v klášteře rabidském za zachránění v bouři na moři.

Vyskočil otiskuje část jeho deníku, v němž s nadšením popisuje pohádkovou krásu nových krajin, jejich bohatství a dobrotivost Indiánů. (Říká o nich, že vpravdě milují své bližní jako sebe samy, jejich řeč je lahodná a přívětivá, libým úsměvem. Věru lepšího lidu a lepší země snad na světě není. Raduje se, že

jistě snadno přijmou křesťanství. „naše svaté náboženství“. Nemají asi žádné, ale poněvadž jsou to lidé dobrého srdce, věřím, že beze valných nesnází přijmou křest.“)

Žel, už nikdy se neopakovalo nadšení prvního vítání, seznamování, vzájemného obdivu. Už nikdy se neopakovaly pocty a znovu se neprojevovalo královské uznání Kolumbovi.

Při příštích výpravách se svezli s admirálem dobrodruhově, toužící po moci, zištní zlatokopové, šlechtičtí povaleči, hledající lákavé povyražení. Docházelo k bojům a k ukrutnostem, ke zradám, vraždění, týrání žen, k oboustranným křivdám. Tak zahynul i „zlatý květ“ ostrova Haiti. „Od té doby, co jsem ostrov opustil,“ píše Kolumbus v dopise panovníkům, „šest sedmin původního obyvatelstva vymřelo nelidským a ničemným nakládáním.“ Vypravování je čím dál žalostnější. Kolumba, křivě obžalovaného od mnoha závistníků, nakonec přivezou v poutech do Španěl. Výpravy přerůzných, teď už odvážných dobyvatelů řadí v objeveném světě. Dosazení admirálové utlačují domorodce. Kolumbus je zbaven všech práv, vstupuje do františkánského řádu a umírá zapomenut. Umírá poslední Křižák, který chtěl za výtěžky svých výprav podniknout křížovou výpravu na osvobození Božího hrobu, celé Svaté země, jak sliboval papeži Alexandru VII. Proto všude, kam přišel, pátral po zlatě. Nepřátelé toho ovšem použili, aby ho zneuctili jako prohnatého ziskuchtivce.

„Nebylo jeho vinou, že ve stínu kříže, který všude vztýčoval, střetaly se sobecké zájmy a dílo, zaměřené k veliké jednotě, spáčily k rozvratu a záhubě.“

A naposledy vlastní slova Kolumbova: „Vaše Veličenstva nechť nikdy nesvolí, aby se tu usadili cizinci, kteří nejsou katoličtí křesťané, poněvadž všechn záměr a smysl podniku, totiž vzrůst a sláva náboženství křesťanského, by vyšel nazmar.“

Čtenáři srdce usedá nad zhoubou indiánských domovů, nad zkázou rajských krajů. Raduje se nejdříve a pak truchlí víc a víc nad smutným dějem. Ale přece si netroufá říci s nevědoucími vědci, s nevěřícími: „Raději se to nemělo stát; mělo to být jinak. Proč se stalo to a to?“ Nežádá vysvětlení od nikoho z lidí, protože nikdo je dát nemůže. Spoléhá, že způsob svých navštívení, bolestí a darů, jež nechápeme, nám také jednou vysvětlí Bůh, který řekl: „Nedomnívejte se, že jsem přišel uvést pokoj na zem: nepřišel jsem uvést pokoj, nýbrž meč.“

fg.

Milostná náplň filmu

„Housle a sen“.

Zachytit život geniálně nadaného českého houslisty Josefa Slavíka tak, jak to učinil režisér Václav Krška svým nedávno dotočeným filmem „Housle a sen“, je činem jistě z nejzáslušnějších, přibližme-li k tomu, že umělecká osobnost tohoto geniálního umělce, předčasně zemřelého, nebyla dosud po zásluze doceněna. Jen zachovalá část jeho díla a zažloutlé kritiky, stavící ho po bok slavného současníka N. Paganiniho, připomínají trvale jeho umělecký význam a velikost. O Slavíkově soukromém a citovém životě víme velmi málo, ale když se zaposloucháme do jeho fis-moll koncertu, vycítíme v něm bezpečně Slavíkova citlivou, snad až nadměru vznětlivou duši. V tomto směru neměl však režisér V. Krška po ruce žádný materiál kromě jednoho stručného Slavíkova dopisu, naplněného obdivem k jakési vznešené ženě, která zřejmě odmítá jeho sympatie. Z tohoto dosti nejasného dokladu vyplynula ve filmu „Housle a sen“ aristokratická postava Henrietty, kterou zahraje Libuše Zemková. Ostatní ženské postavy kolem Slavíka jsou dílem autorovy fantazie, která právem přisoudila tomuto velkému umělci bohatý citový život. Zde je nutno znova připomenout, že právě snová forma filmu dovolila odchýlit se místy od skutečnosti, kterou, často nejasnou, musel autor spíše vytušit a citlivě dokreslit.

Rvačka ve filmovém atelieru.

Jednou z nejpečlivěji připravovaných scén před kamerou jsou filmové rvačky. Americké filmové společnosti mají pro takové případy v odborových organizacích herců profesionální zápasníky, kteří se v těchto scénách dobře uplatňují. Horší nesnáze však nastávají, předpisuje-li scénář rvačku hrdiny filmu. Hrdina filmu bývá na rány choulostivější než profesionální zápasník, takže se scéna zápasu musí aranžovat velmi dovedně, aby pro filmového diváka dopadla věrohodně. Jednu takovou rvačku předpisuje scénář filmu „Předtucha“; mladý tramp Toufar, jehož představuje R. Hrušínský, vyvolá rvačku se svým sokem, kterého hraje Jaroslav Mareš, o totéž děvče, mladou Jarmilu. Ve filmu jí je Nataša Tánská. Rvačka dvou nesmířitelných soků musí být velmi věrohodná a přesvědčující; v takovém případě se muselo upustit od obvyklých triků s náznaky úderů. Proto Rudolf Hrušínský dostal několik lekcí jiu-jitsu, které mu pomohou zvítězit, když už prohrává. Nicméně i tak je rvačka velmi realistická a oba soupeři z ní mají několikadenní památky v podobě modřin, které si utržili při nárazech do nábytku a pádech na zem.

Čísla.

Státní úřad statistický ve svých zprávách publikoval některá data o počtu posluchačů na vysokých školách. Především je nutno zmínit se o retrospektivním přehledu vysokoškoláků za posledních 15 let. Od roku 1931/32 (22.540 posluchačů) neustále klesá počet zapsaných na vysokých školách. V roce 1938/39 studuje již jen 17.566 posluchačů. Po válce vykazuje statistika nebývalý výkyv (z pochopitelných důvodů) v zimním semestru 1945/46 na 49.339 vysokoškoláků, při čemž není uvedena Vysoká škola politických a sociálních nauk.

Z celkového počtu připadá podle studijních oborů na medicínu 8775 zapsaných, na práva 7255, na filologii 6764; obchodní vědy studuje 5550 posluchačů, strojní a elektrotechnické inženýrství 5294, zemědělské a lesní inženýrství 3122, přírodovědeckou fakultu navštěvuje 2905 vysokoškoláků, chemické inženýrství studuje 2424 posluchačů, 1739 studentů má obor inženýrského stavitelství a 1555 architektury a pozemního stavitelství. Ostatní stud. obory mají pod tisíc posluchačů: státní účetnictví 958, zvěrolékařství 717, katolické bohosloví 379 zapsaných.

Divky bude asi zajímat, že ve školním roce 1945/46 nejvíce žen bylo zapsáno na filosofii (3234; 48% všech posluchačů), na medicíně 2555,

na právech jen 993. Jedna dívka studovala katolické bohosloví a jedna hornictví a hutnictví. Celkem na vysokých školách bylo zapsáno 9086 žen.

Cizinců u nás loni studovalo 538: Bulharů 188, Jihošlovánů 180, Rusů 76, Poláků 20, Rakušanů 12. Sedm vysokoškoláků bylo příslušno do USA, 5 do Rumunska, 4 do Itálie, po jednom do Anglie, Holandska, Švédska a Egypta. Většina z nich studovala na školách technického směru.

„PANÁČEK“. Na Moravě se někde říká kněžím „panáček“. Vznik tohoto názvu vysvětluje Dr Matěj Procházka ve svém spise „Život sv. Methoda“ (Brno, 1885, str. 107) takto: Zbytkem z doby cyrillo-metodějské pokládá se na Moravě název kněze „panáček“, jenž v Čechách mladému pánovi a někdy i vespělým v potupném dává se smyslu, na Moravě však jen v uctivém smyslu o kněžích katolických se slyší, jsa překladem slova „Cyrill“, řecky Kyrillos, t. j. panáček, zdrobnělé slove výrazu Kyrios, t. j. pán.
-nč-

F. Korb:

Tělovýchova a sport.

Naše století nebudou jednou lidé, kteří přijdou po nás, označovat jen jako věk atomických sil, které člověk uvolnil, snad spíše ke své

citujeme

Proměňuje-li se Církev ve stranu, zrazuje náboženskou skutečnost, nespojuje již věřící v jednotu a uvádí je do nebezpečného postavení, takže se stávají nevnímavými pro vnitřní hlas, na nějž odpovídati jim pomáhá. A proměňuje-li se strana v Církev, zrazuje skutečnost, jejíž je budovatelkou, nespojuje již své stoupence a uvádí je v nebezpečné postavení, takže se stávají nevnímavými pro volání dějin, na nějž odpovídati jim pomáhá.

Charle Maignial: *Communistes et Chrétiens*. Esprit 1946. 2, p. 269.

• •

Nikdo nepopře, že je skutečný a věcný rozdíl mezi jednáním mravně dobrým a mravně zlým. V čem má příčinu tento rozdíl? Příčina není v člověku, protože by chtěl velmi často dokázat, že bylo dobré, co je špatné, a přece toho nedosáhne. Není v lidstvu celém, protože by si i lidstvo často přálo opak, než žádá mravní svědomí. A i když některá doba stanoví, že určité jednání je dobré, jež vždy platilo za špatné, — vydrží takové umělé ustanovení jen na čas a brzo se vrátí pravé mravní přesvědčení. Jest tedy tento rozdíl v lidské přirozenosti. Kdyby však byla lidská přirozenost poslední a nejvyšší příčinou rozdílu dobra a zla, mohla by také mravní přesvědčení mčnit. Jest tedy vázána nějakou skutečností, a to velmi mohutnou, mimo sebe. Tato skutečnost není hmotná, protože ve hmotě není rozdílu mezi mravně dobrým a špatným jednáním. Jest tedy v nějaké nehmotné skutečnosti. A kromě lidské duše — v níž, jak jsme viděli, onen rozdíl není. — jest jen Bůh, který jest nehmotnou příčinou zdůvodňující a určující, co je dobré a co je špatné. Jak bychom neviděli, že nás váže zákon, jemuž nikdo se nevyvymkne a který mluví v lidském svědomí, zákon nejvyššího Boha!

Dr Jan Ev. Urban: *Učení víry*. Bohuslav Rupp, Praha 1946, str. 24—5.

• •
 Mluví-li se o nové demokracii, je možno v témž smyslu mluvit o novém křesťanství. Neboť tomu, kdo vidí na dno věcí, se stává zřejmým, že přes cizopasnou ideologii a tragická nedorozumění jméno demokracie není nic jiného než světský název ideálu křesťanského. Naše civilizace nenastoupí pravidelnou cestu vpřed, dokud se myšlenka křesťanská a myšlenka demokratická nepoznají a nesmíří.

Jacques Maritain: *A travers la victoire*. Paul Hartmann, Paris 1945. p. 55.

... A paní Wegnerovou bylo možno poznati po jejich činech; zemřela v Pánu — v lásce, kráse a cti — čeho by většina lidí v životě chtěla dosáhnouti, ale co dovedou jen nejsilnější. — A vzpomínal si na otcovu smrt — když v minulosti mohl usnouti na věky. Jeho skutkům bylo lépe, čím dříve klesly na dno v proudu lidských skutků, zaplaveny, smíšeny a nepoznatelný.

A nyní snad byla na něm řada, aby zemřel. Jeho skutky — to bylo, co jím zamrazilo. Po něm nezůstane velká stopa v životě. Smrt ho zakryje, jako když putující ledovec zakryje neúrodný kámen. Nedá-li se to přemoci — dobře; věděl u sebe, že se tomu dovede postavit bez bázně; uznával nyní sám s odevzdanou lítostí, že mu vlastně všechno v životě bylo lhotejno, kromě jediné ženy. A proto bylo jen spravedливо, že byl zbytečným člověkem . . .

Z románu *Jaro* od Sigrid Undsetové. 6. vydání, vyšlo v nakladatelství Vyšehrad r. 1946.



Sigrid Undsetová: *Jaro*. Přeložil K. V. Rypáček a vydalo nakladatelství Vyšehrad v Praze r. 1946 v 6. vydání. Stran 348, brož. 102 Kčs.

Již v šestém vydání vyšel u nás román veliké norské spisovatelky Sigrid Undsetové, neveliká slovesná freska o manželství Torkilda Christiansena a Rosy Wegnerové. V blízkosti sebe žijí v dětství i jinošství a přece se neznají ani v manželství — tak tajemná je lidská duše!

Rozejdou se, když smrt jejich dítěte v nich pohrbí dávné sny, ale sejdou se opět, když si Torkild přiveze z Kodaně do svého osiřelého bytu norského dítě své nešťastné sestry Doris, padlého anděla celé Christiansenovy rodiny.

Život lidský je v tomto díle neukojitelnou touhou zachovati si svěžest jara stále, i v manželství. Když dítě v něm ztratíš, propadáš se do tmy, jen dítě připomíná v manželství tvé jaro. Dítě je nejkrásnějším poutem manželství. V nic jiného nevyznívá tento rozjímavý román Undsetové, třeba je v něm jako v celém rozsáhlém díle jejím mnoho postav démonických, zatemňujících jasnou ústřední fabuli. Nejzajímavější z nich jsou oba sourozenci Torkildovi, Doris a Axel. Ostatní, to je více méně zbytečná přítěž, nezbytná však pro nespoutaný jazyk autorčin. Undsetová nejen píše, především přemýšlí o lásce milenecké a mateřské, o manželství a dětech, o životě a smrti, o soucitu a zklamání, nikde nenalezněš v její próze samoučelnost. A touží. Nemohla by zapřít, že na její dílo měl pronikavý vliv velký dramatik její vlasti H. Ibsen, zvláště svou Paní z námoří. Rosa Undsetová a Elida Ibsenová jsou norské sestry, její Torkild připomíná Ibsenova Wangla a Axel démonického Ibsenova cizince. Jako paní Wanglová i Rosa Undsetová se nakonec přivine s důvěrou ke svému muži; u dítěte, třeba u dítěte cizího, se její veliká touha končí. V tom je krásný ethos tohoto románu a pravděpodobně hlavní důvod jeho oblíbenosti u českého čtenáře. Mít odvahu v dobrém se rozejít, může býti někdy hrdinství, sejít se opět a odpustit si, usmířiti se s nepřáteli, v tom je hrdinství vždycky. A příkladem takového krásného hrdinství je román S. Undsetové.

J. Vrána.

zkáže nežli k možnému a žádanému prospěchu, nýbrž, přihlednou-li blíže k našemu dennímu počínání, k našim zájmům a zábavám, řeknou asi: byl to věk sportu. Není nemožné, že právě těmito slovy budou naši dobu charakterisovati právě asi tak, jako básníci mluví o věku zlatém, měděném, železném. Snad budoucnost přinese sportu ještě více možností rozvoje, nežli doba naše, není však také vyloučeno, že se sport vyžije ze svých dosavadních forem (jsme ostatně svědky stále nových jeho vývojových fází) a svým uceleným charakterem bude moci plně vykonati vlastní svůj úkol, ježž tu a tam splňuje prozatím jen částečně. Platí totiž o sportu rovněž to pravidlo, o jehož pravdivosti nás přesvědčuje mnohdy naše okolí, totiž, že věc sama je dobrá, někdy i velice dobrá, leč způsob, jímž se uskutečňuje a provádí, že je někdy více nežli pochybený . . . Sport naší doby je přibližně ve fázi jinošství — nevidíme se, že si někdy počíná jako příliš bujný chlapec. Snad uzríváním, měřeným uplývajícími úseky blízké či daleké budoucnosti, bude schopen věnovat svému vznešenému poslání své mužné síly.

Pochybovat o poslání zdravého sportu v současnosti, zdravému sportu nevěnovat náležitou pozornost, zdravý sport dokonce odsuzovat bylo by jistě velmi pochybené. Zijeme-li ve věku sportu, tedy v něm žijeme a jsme rádi, že tomu tak jest. Pronese se však o sportovním podnikání, podobně jako o jiných věcech tolik interesujících člověka otázka: sport pro sport? podobně jako kdysi se vyslovili realisté slovy, kterým uplývající čas přivěsil křídla: umění pro umění? A tato otázka vyžaduje na naší mládeži stejně tak naléhavě odpovědi, jako kdysi, jsouc jiného znění, si ji vynutila na tom onom slovesném umělci. Doufejme, že i tu bude odpověď v případě sportu záporná. Každé přirovnání v něčem pokulhává, jak říkáme, rovněž i toto přirovnání o přirovnání. Zmínil jsem se o umění, protože, jako kdysi došlo na ně, dochází dnes i na sport. Jestliže se může v literatuře na tuto otázku vyjít více odpovědí, zapříčiněných subjektivním (a to považují jedině za správné) pojímavým umění, odpovědí, které se poznenáhla vyhrocují v polemiky, v případě sportu považují za nemyšlitelné, aby odpověď na výše uvedenou otázku nebyla záporná. Kladná odpověď by byla totiž svědectvím o tom, jak daleko jsme od skutečného chápání věcí.

Může tedy odpověď na onu otázku znít: nikoli sport pro sport, nýbrž sport pro utužení života, pro utužení v nejširším slova smyslu. Nikoliv jen pro otužení, nýbrž pro utužení. Do utužování života zahrnujeme právem i ušlechtilou zápravu, sportem skýtanou.

Sport, má-li plnit své velké poslání, jímž jest utužování života, ne-

smí postrádati hlubší náplně. O tom se chci zmínit ještě v několika větách.

V jedné ze svých řečí jsem se této věci dotkl. zmiňoval jsem se totiž o velké lásce ušlechtilých starých Řeků k tehdejšímu jejich „sportu“ Tito lidé se zamilovali nevšedním způsobem do krásy. Pečlivě po ní pátrající nalézali ji na mnoha místech, leč v nejvyšší míře se jí dobrali právě u člověka. Ideálem byla harmonie, soulad mezi duchovní, duševní a tělesnou stránkou člověka. Kalokagathia! Jak se k ní mnozí přes nespočetné sportovní výkony a tělovýchovná cvičení přece jen příliš pomalu přibližují, neúměrně daným možnostem. Ušlechtilá tendence našeho sportu, dědictví slunné antiky, se ztrácí a zbývá tu výkon pro výkon pro každý případ a pro každý čas...

Tělovýchovná organisace, podobně jako škola, není továrnou na mýdlo a umělé tuky. z jejichž strojí vycházejí kostky těchto produktů co do rozměrů a tvaru stejné — jedna jako druhá. Pak by práce těchto institucí nemohly být nazvány výchovnými. Svéráz v prováděcí metodě je ponechán — výchova a hlavně sebevýchova musí stírat jen jeho přebujelost, aby se dosáhlo konečného žádaného souladu. Jak vidíme, měřítkem ryzosti tělovýchovy a sportu jest ukázněnost, projevující se zevně i uvnitř. Že se mnohde nepodařilo přes usilovnou snahu tento základní znak tělovýchovy a sportu získat, o tom svědčí výstřelky, projevující se zuřivým křikem na stadionech...

Posléze chci jen zdůraznit správné znění latinského hesla „mens sana in corpore sano“ Původní a výstižně přetlumočení myšlenky antického básníka je toto: „Zdravý duch ve zdravém těle“ a ne „Ve zdravém těle zdravý duch“. Lidé duševně nakažení a tuto nákazu šířící jsou nebezpečnější než ti, kteří trpí fyzickými nakažlivými chorobami — tyto poslední lze snáze izolovat nežli ony první.

Spisovatel John Knittel v knize Hakim (Hakim — román egyptského lékaře, přel. Jaroslav Dlouhý, ELK, Praha 1942, I. vydání, str. 54) napsal tuto větu: „Bylo mi někdy dost podivné, že člověk může zcela snadno žít bez toho duchového vlastnictví, jež bych nazval duší, kdežto bez výjimky musí zemřít bez žaludku, bez jater, ba i bez štítné žlázy.“ — Leč život bez úměrného rozviti ducha je neúplný, vegetativní, či spíše animální. Cílem výchovy je odzvířetění, trvale odzvířetění člověka. Ovoce neúměrně rychlého zezvířetění jsme poznali nedávno a poznáváme dosud. A dovolím si použít v další větě pleonastického, chcete-li, a snad i trochu paradoxního rčení, když totiž řeknu, že i zdravý sport, rozumný sport a rozumná tělovýchova napomáhají člověku dneška zlidštit.

Dr. Čeněk Tomiško: **Dětským duším.** Promluvy pro katolické dětské besídky a junácké oddíly. Třetí vydání. Vyšehrad v Praze 1946. Stran 418. Cena 87 Kčs.

Účel knihy je poskytnout vhodný materiál duchovních rozhovorů pro dětské besídky. Je to vskutku bohatá pokladnice krásných myšlenek a příkladů, jichž s prospěchem užijí i rodiče, učitelé, vedoucí studentských, skautských a orelských kroužků dětských. Náměty jsou rozděleny podle hlavních období církevního roku se zřetelem k roku školnímu a prázdninám. Jasnost a přístupnost výkladu, citové podmalování bez zbytečných řečnických obrátů, slohová vytríbenost zvyšují hodnotu knihy. Doporučujeme ji našim studentským sdružením jako pomůcku pro vedení žáků nižších tříd.

Knihy o Alfredu Fuchsovi. Uspořádal Ctibor Mařan. Propaganda, Praha-Břevnov 1946, stran 138, cena 170 Kčs.

Kdo byl Alfred Fuchs? Žid původem, Čech jazykem, katolík vyznáním. A jeho vyznání nebylo jen konfesní příslušností, nýbrž vyznání života i smrti. Léon Bloy správně tvrdil, že pravá konverse je obrácení žida na křesťanství. Žid nese v sobě sítě nevěry a pochybovačnosti, dědictví materialismu a skepse a všechny nečnosti své rasy. Ti, kdož někdy pochybovali o upřímnosti a opravdovosti Fuchsovy víry, ho doopravdy neznali anebo založili svůj úsudek jen na pozorování zcela povrchním. Jeho mučednická smrt v Dachau, kterou podstoupil byv trýzněn jako žid, jako Čech i jako křesťan, dala pečeť pravosti všemu, co kdy napsal a řekl tento neúnavný řečník a žurnalista, bojující s noblesou a rytířskostí vzácnou v naší době za pravdu Kristovu. V knize, kterou na paměť jeho sestavil Mařan, ho oceňují kněží i laikové, žurnalisté a spisovatelé, věřící i nevěřící jako velkého člověka a velkého křesťana. Pieta a vkus jsou hlavní známky vzácného sborníku, který je nepatrnou splátkou toho, zač vděčíme muži, který býval vždy i upřímným a nezištným přítelem našeho studentstva.

Jiří V. Svoboda: **Vějířem větrů.** Praha 1943, Melantrich; **Lomikámen.** Vydal R. Kmoch 1945.

Poesie, toť pro autora metafora. Hledat příměry a hrát si s rýmy. Neklásti si otázek. Proto netřeba odpovídat. Kdesi pod povrchem se ozve stesk mládí. Brzy však jsi ujištěn: „A já se štěstím zalýkám. Kdesi, pod povrchem vytušíš i elegický stesk nad porobenou zemí / Krvavým listím stromy pláči / v přelité hrozný rév / a jenom krev a jenom krev / ze všeho zedraného kane / po tělech mužů lůnech žen.“ Nejsympatičtější zní jeho poesie tam, kde pod samoúčelnou hrou se objevil alespoň cíp světa skutečného. Těchto míst je však poskrovnu. Jaké příznání: „Zpívám si zpívám / hlas můj však nepoznají / říkám si všechno / přec nevím co bych řek.“

Svůj názor na formu i smysl poesie se snaží opravit ve své druhé sbírce (Lomikámen).

Snaží se úporně odhodit nános a pokřik metafor a vyladit poesii na prostý popěvek. V základní thematice se však nemění. Zpívá o zemi, o sobě, o smutku, o radosti.

Až vyjde z okruhu svých pouze soukromých žalů a pocitů, až se v jeho poesii slíjí prameny živoucích otázek, až bude psát, protože psát musí a nikoliv, že psát chce, pak tu bude stát básník Jiří Svoboda. Cesta je dána.

Josef Heyduk: **Vincek a Estelka.** S obálkou a v úpravě Vlad. Kovářika vyšlo v nakladatelství Vyšehrad v Praze r. 1946 v I. vyd. Stran 130, brož 120 Kčs.

Přečte-li příběhy, které Josef Heyduk seskupil kolem chlapce Vincka a děvčátka Estelky, máš několik důvodů uvažovati o tom, co je vhodné pro četbu dětí venkovských a městských, mladších a starších, a to již znamená, že tyto prózy Heydukovy nezanechají v tobě pocitu absolutního uspokojení. Vypravují o třech vyděděncích, příležitostněm nádejně Uhadu, okurkáři Martinovi a košíkáři Čehýhotovi, kteří se společně usadili v dřevěné boudě, koupené Uhrem za dva soudky piva od dělníků, kterým sloužila při stavbě zemské silnice. Nebylo jim v boudě smutno. Kromě Uhrova Vincka oživila boudu i Estelka, když si ji přivezl Martin z pražského sirotčince, a zvláště stará Piksla, kterou si brzy po návštěvě podařeného kontrolora přivedl do boudy Martin, aby se stala Estelce opatrovnící. Více však než ji, opatrovala všechny možné pobudy, kteří se od té doby zastavovali v boudě na trochu „culifindy“ nebo kousek pečeného sysla, vrány, zciplého zajíčka a pod. V boudě bývalo ruchu až až. Vybíraly se vši a vyprávělo se všelicos o těžkém životy. Heyduk dovede vzbuditi ke všem těmto lidem soucit, a to je klad. Je ti přitom jasné, že všechny ty příběhy o komediantech, rvačkách kluků, zlodějích okurek, kohoutů a ryb, střelbě z pistolky a o trápení psa nedovedou chápat děti tak soucitně jako dospělí, vzpomínající na taškařiny svého dětství. Proto bych knížku Heydukovu doporučil spíše dědečkům než jejich vnoučatům, byť čtrnáctiletým, s přáním, aby o krásném Vinckovi a Estelce vyprávěli s nabádavým porozuměním. Heyduk nezneužil nad míru přiléhavého argotu a malíři se primitivními kresbami zvláště lavírovanými pěkně podařilo přiblížiti vypravování dětské představivosti. Ja-na.

Až přijedeš studovat do Prahy..

S těžkými kufry v rukou, na chodníku před Wilsonovým nádražím se, myslím, po prvé setkáš se starostmi studentského života tváří v tvář. Kolik z nás už má toto setkání za sebou. A na tebe teprve čeká. Vždyť na studenty nečekají ochotní nosiči, ani auta před nádražím, ba, nečekají na ně ani zástupci studentských spolků a sdružení, jejichž tiskoví a kulturní referenti slibují ve svých článcích někdy víc, než se slibovat smí a téměř pokaždé víc, než se splňuje.

A tak zbývá opravdu jen jediná možnost. Hledat úřady a kanceláře, hledat marně nebo s úspěchem a když s úspěchem, tož není ani potom ještě vyhráno. Stát totiž celé hodiny v dlouhých zástupcích kdesi před dveřmi na SVS nebo na děkanství či na kvestuře není maličkost a stát tam dokonce zbytečně a marně a být potom ještě veselý, to už je výkou vskutku hodný obdivu. Prostě, čeká tě kolegyně a kolego, menší či větší zkouška trpělivosti a teprve potom budeš smět zasednout v klidu ke své práci. Nečti raději ani nabídky podniků, hledajících zaměstnance, nabídky vylepencí na nárožích a ve vozech elektrické dráhy, slibující sprchy, lázně, hřiště, zájezdy a rekreace. Tím čtením se totiž ztrácí odolnost proti všem nesnázím a neúspěchům, odolnost, která je v těch prvních dnech nesmírně potřebná.

Ale nyní ti raději povím o něčem jiném. Až uvidíš štíhlou věž kostela svatého Tomáše na Malé Straně, věž tak štíhlou, jako by do mraků chtěla píchnout anebo do tvých myšlenek, kde už je cosi zapomenutého, až tedy tuto věž uvidíš, jdi až k ní a vejdi starými nízkými dveřmi do klášterních ambítů a odtud, budeš-li pozorný, najdeš už cestu do klubovny České ligy akademické.

Snad ji znáš z vypravování strších kolegů, snad jsi o ni četl, snad se dokonce už těšíš, že budeš jejím členem. Ale stejně tak je možné, že to jméno slyšíš po prvé, a že je ti docela lhostejné její bytí mezi ostatními studentskými spolky. Vždyť jich je dnes tolik a každý student vysoké školy se záhy seznámí s karnevalem jmen, která se mu představí ve zkratkách i v honosných, tradičních pojmenováních. Poslání ČLA je však zcela mimořádné. Je tu a pracuje s katolickými vysokoškoláky a pro ně a při tom nijak nezasahuje do pravomocí vrcholné studentské organizace SVS a jednotlivých fakultních spolků. Pracuje v úctyhodné tradici a je-li pro vysokoškoláky-katolíky jejich mateřským spolkem, v katolickém životě všeobecném chce být šikem nejlepších a nejobětavějších, opravdová „acies ordinata“.

Vrátíme se nyní zase do klubovny ČLA, kam jsme

snad přišli víc ze zvědavosti než z opravdového zájmu. Nemějte jí za zlé, že je chudá, nehonosná. My, kteří v ní žijeme a pracujeme, jsme rádi, že je taková, jaká je, i když víme, že by si studenti zasloužili mít víc pohodlí a víc místa pro svoji práci. Ale chtěl jsem ještě připomenout, abyste totiž vyhledali Ligu v době odpoledních úředních hodin od 16.00 do 18.00. V té době zastihnete jistě někoho z výboru v kanceláři. Možná, že to bude kol. místopředseda Ligy, právník v každém slově a pohybu, jeden z těch, kteří po revoluci křísili Ligu k novému životu. Až se na vás někdo pátravě podívá zpod temně orámovaných brýlí, bude to jistě on a budete-li s ním mluvit, tož hned raději prozradím, že nemá rád mnoho řeči. Stejně pátravě se na vás může podívat také pokladník Ligy, přírodovědec, muž přesný do posledního haléře. Budete-li chtít, aby vás oblažil svým úsměvem, zaplaťte mu příspěvky předem. Možná, že budete mít štěstí, a že vás přivítá s úsměvem Jožka, medička a místopředsedkyně. Prosím však o jedno a je to ve vašem zájmu. Neříkejte jí Pepičko. Na to jméno totiž neslyší, a když už musí slyšet, tož jen s velkým sebezapřením. Osloví-li vás někdo nářečím lašským, nebude to nikdo jiný, než jednatel, technik. Spatříte-li dívku s prachovkou a s jiným náradím k úklidu, budete mít jistě mimořádné štěstí. Ovšem, jsou tu dvě možnosti. Budete-li dívka při svém počínání zručná, je to určité kol. Věra, filosofka a oblíbená umělkyně spolku. Ta druhá možnost se může vyskytnout v podobě kol. Aněžky, filosofky, která vymění košťátko za pero jen v nezbytosti. Jinak se pečlivě stará o kroniku, čili „sbírá klepy a klípky“.

O ostatních vám povím zase jindy, poněvadž jsem vlastně ještě neřekl, proč je důležité a užitečné vyhledat Českou ligu akademickou. Předpokládám, že ten, kdo sám do Ligy přijde, bude mít nějakou bolest, či starost. Studenti jich mají přece vždycky dostatek. Budete hledat byt, či místo, kde byste se dobře našli, budete se chtít účastnit letního tábora, budete mít třeba jiné přání, uskutečnění cesty do ciziny nebo možnost zaměstnání a kondic — v tom všem a v podobném najdete radu a pomoc: najdete v Lize i možnost vzdělávat se kulturně nebo se zdokonalovat v duchovním životě, ale to všechno by bylo málo, kdybyste tu nenalezli přátelské přijetí a ovzduší upřímnosti, dobré vůle. Myslím, že budete hledat uprostřed svých denních starostí právě toto přátelství a upřímnost, a jestliže vám je Liga podává spolu s ostatními výhodami, které jsou tak velké, jak mnoho se podařilo získat v těchto svízelných začátcích, nezapomeňte na ni a přijďte. Čekáme na vás. -ha-

K fotografické soutěži č. 1

Konečně můžeme přinést výsledek této naší první fotografické soutěže. Předně ovšem děkujeme tříčlenné porotě, která trpělivě zvládla nesnadný úkol, posoudit, „kdo je nejlepší“. Bylo velmi nesnadné z těch různých motivů, vybrat ten relativně nejlepší. Umělec — výtvarník viděl krásu jinde, než fotograf z povolání. A ten posuzoval přísněji provedení, než fotograf amatér. Předkládáme-li konečně výsledek, netvrdíme, že to je bez debaty. Čím více hlav, tím více názorů — ale k věci.

Soutěže se zúčastnilo celkem 26 amatérů, z nichž první cenu Kčs 400.— získal **Bedřich Somol** z Prahy, druhou cenu Kčs 200.— získal **František Spurný**, studující z Prostějova, Třetí

cenu **Miroslav Navrátil** z Ostravy, který obdržel Kčs 100.— U všech tří zvítězilo technické provedení, námět a jemný cit. Protože se však ještě několik snímků doporučovalo svými hodnotami, vybrali jsme dalších pět amatérů, které odměníme za krásný výkon pěknou knihou. Jsou to: **Milan Hofrajtr** za dobré provedení a vkus, **Marie Janáčková** za ušlechtilý smysl pro krásu, **Rudolf Večeřa** za dobrý postřeh, **Miloš Štencel** za skvělé dětské motivy, a **L. Bittner** za svůj jemný cit. Blahopřejeme a těšíme se, že i vy ostatní se znovu pokusíte v nové soutěži, o níž byla zmínka v 7. čísle Úsvitu, a o níž podrobnosti přineseme v příštím čísle.

Redakce.

Rediguje Hádankářský ○ „Litvan“

Príspevky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

Řešitelská soutěž o přebor 1. ročníku Úsvitu

Už dnes přinášíme našim hádankářům slíbené překvapení ve velké soutěži o přebor 1. roč. našeho milého „Úsvitu“. Soutěže se může zúčastniti každý hádankář, který ke svému řešení připojí hád. kupon z tohoto a příštího čísla. Abychom mohli výsledek přeboru oznámiti ještě v tomto ročníku, — v posledním čísle hádanky nebudou —, bude turnaj jen dvoukolový, v příštím kole bude přibližně týž počet tajů jako dnes. Řešení nezasílejte hned, ale až po uveřejnění 2. kola ve lhůtě, jež bude oznámena. Připravili jsme pro vítěze pěkné odměny. Absolutní vítěz získává titul přeborníka 1. roč. Úsvitu a knihy v ceně asi 200 Kčs. Rovněž dalších pět účastníků bude odměněno hodnotnými knihami. Tedy s chutí do boje! Přejeme vám hodně úspěchů!

1. Rebus (4. 5. 3)
Jar. Kostiha.
P L K Náznak: 117111
2. Záměnka.
Zlý pes když štěkal - —v—,
k pláči se otevřela —J—
3. Přesmyčka (1 slovo).
PILNÁ LORKA
4. Přemístěnka.*) (3, 2, 3)
Jos. Korger.
Muž laskavý hledá zase
*)tré řek cizích ve atlase.
5. Přesmyčka.
A. Hojdys.
VĚSTI KOLO
6. Souzvučka.
Na zápraží mého domu
dívká dřímá v stínu stromu.
7. Množenka.*)
Vl. Jelínkovi — Vl. Benda.
Akademik bez pohromy
nalezl už *)oba stromy.
8. Přesmyčka.
ZÁNIK PSA
9. Pádovka. (4. p.)
Letec zřel, jak z vodovodu
rychle *)hltal hošík vodu.
10. Záměnka.
Slyšel jsem radostný k- —,
když zřel kvéstí na mezi t- —
11. Přesmyčka.
„Terka z Oder“
SELKA SI O RÁJI nechá zdát,
jak líčí jí ho literát.
12. Příponka.
Hocha dívká praví mámě:
Dvě měst z jihu zajímá mě.
13. Obložka.*)
Včelu snaha k pastvě vede zrána.
*)dřímá bor však ještě, kráká vrána.
14. Časovačka.*) (3. os. j. č.)
Chce mě plésti, skrývatí Lída,
co dnes *)moje příbuzná snídá.
15. Souzvučka.
— Hloupý hošík vříská — pravím Věře.
když zní střelba, v polích je lov zvěře.
16. Přesmyčka.
DRAHÉ KOTLE.
17. Záměnka.
Za zničení stromku trestá
krutá žena kluky z města.
18. Číselka.
123456 prudkou vůní voní,
12 3654, hlava v klín se kloní.
19. Obložka.*)
Malíř zvětčil svojí malbou
*)úrodný kraj jak zbit palbou.
20. Množenka.*)
Besídka kde skryta v stínu stojí,
tam *)hlas dívky zpívá píseň svoji.

Řešení hádanek z turnaje Mil. Smetany: 1. Malé kličky. 2. Fíky nejím. 3. Slečna u řeky. 4. Předříká Jena malý. 5. Kouzelník. 6. V Ra-

kousku. 7. Četní cikáni. 8. Umíráček. 9. Kus páva. 10. Pak metla mé... 11. Bas něčí. 12. Údy jedlíka — u Dyje dlí kat.

ÚSVIT



10

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. **Příspěvky** rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslané příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarné umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno - Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Buďte i vy ÚSVIT přiblížkami nových odběratelů.

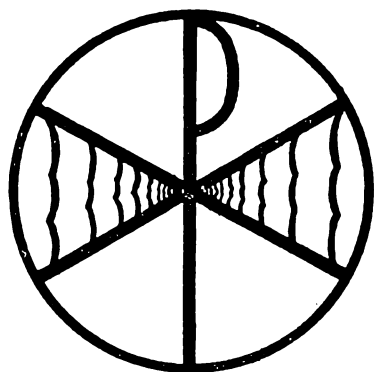
Per aspera ad astra.

Myslím si to, i když těch nedočkavých není mezi vámi mnoho, že je vám dlouho čekat na uveřejnění zaslaných příspěvků, anebo alespoň na zprávu těchto poznámek. Ale počítejte! Dnes je 25. února, a tyto poznámky budou otištěny v 10. čísle Úsvitu. To bude mezi 15. a 20. březnem. mohli bychom v nich provolat slávu všem Josefům a patronu jejich sv. Josefu, mohli bychom v nich již vítat jaro! V hájích již pokvetou sněženky, a dnes se chumelí sněh! I vaše příspěvky rozkvetou v Úsvitě až s jarem. Nečekejte na to netrpělivě a tvořte si jaro sami ve svých představách stále! Pošlete-li něco do Úsvitu zítra, můžete mít příspěvek uveřejněn v příznivém případě až v 11. čísle! Analogicky si po čtrnácti dnech vypočítejte svoje možnosti i v budoucnosti! A rozšiřujte Úsvit! Doporučujte jej svým přátelům a vzdělaným uvědomělým rodinám.

Velmi nepříjemně se mne dotkla zpráva, že náš Úsvit neměli doposud ani v čítárně Sušilových kolejí v Brně! Co chcete po jiných veřejných čítárnách v našich městech, v Praze a v Brně, v Hradci Králové a Plzni, v Českých Budějovicích a Ostravě, když se nepostaráte, aby vám chodily naše časopisy do čítáren vlastních! Ve veřejných čítárnách brněnských jsem nenalezl ani jeden katolický časopis pro kulturu a umění! Prvá čísla tam odpočívají od dávných měsíců L. P. 1945 a 1946, aby se asi neřeklo. Ale zdá se, že někomu velmi na tom záleží, aby se Akord, Archa, Vyšehrad, Na hlubinu a jiné katolické časopisy v čítárnách nečetly! Ale to již není věc Úsvitu, neboť chci věřit, že se naši studenti, a zvláště akademici v Praze a v Brně i ve větších městech sami postarají o nápravu, a že zvláště v příštím roce si bude moci kdokoli koupit náš Úsvit v hlavních kioscích našich měst, i u některých kamelotů!

»Heslo naší dvouletky — vysvědčení bez pětky« — víte, studenti, že si tohoto vašeho populárního hesla povšimli se závistí příslušníci staré generace, jimž je dnes tak 70—80 let? Vzpomínají na svou maturitu před padesáti lety, a jeden z nich (L. K.) humorně líčí, jak se to stalo, že do vánoc r. 1891 jich »slíznul patnáct!« Byly to blahé časy tenkrát na kroměřížském gymnasiu, a dnes? Vysvědčení bez pětky! Otiskneme z těch vzpomínek svěžího kněze alespoň něco pro vaši potěchu, studenti, v některém z příštích čísel! Máte-li nezkrotnou potřebu psát, je to dobré znamení, pište a posílejte, jen se nezlobte, když vám někdy přiložím na srdce kousek ledu! Tak hned po těch dvou posledních básních. (J. Z.) A rady přímo proveďte! Pro jedno kvítí slunce nesvítil, pošlete více veršů, nebojte se, že poesie máme mnoho, dobrých veršů není nikdy dosti! (J. S.) Nejmladším dopisovatelům radím, aby zanechali »snivé slzavé melancholie« ve třinácti letech, je to trochu nepřírozené. (B. K.) Učelivému čtenáři Čelakovského ve Velkém Meziříčí všecka čest. »kávu, masné rohlíčky, koláče a buchtíčky« však neuveřejníme! (R. C.) A ostatním prozaikům i »prozaistkám« připomínám, že i v próze umělecké musí být vzlet, obraznost i rytmus svého druhu, nenásilnost. V detailech jsou vaše práce pěkné, ale velmi často trpí jako celek. Nemám času, abych sám cokoli upravoval, proto vás žádám, posílejte raději práce kratší, drobné a raději více! To platí i o Blansku. (V. Z.) Někteří dopisovatelé poslali již vícekrát beletristické a básnické práce redaktoru D. Peckovi. Jsou mezi nimi i ty, na které odpovídám dnes. Nekomplikujte, prosím vás, práci i naši, škodíte si tím při nejmenším tím, že vaše práce budou uveřejněny později. 25. II. 1947. J. Vrána.

Vyšlo 15. března 1947. - Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.



Pozdrav Pax Romaně

Katolické studentstvo české pozdravuje zástupce všech členských federací
Pax Romany,

kteří se zúčastní v Římě 7.—14. dubna konferencí Pax Romany, mezinárodní organizace katol. studentstva.

Čs. studentstvo bylo jedním z prvních členů Pax Romany. A dnes právě tak jako tehdy při vzniku Pax Romany, uvědomuje si nesmírný význam této organizace.

Pax Romana znamená mír římský, mír Církve, mír ve světě, který roste ze společenství mystického těla Kristova.

Tohoto universálního společenství je potřebí právě dnes v nejvyšší míře. Katolické studentstvo proklamuje tento požadavek a tuto pravdu již názvem své organizace. Vždyť právě dnes je potřebí, aby mladá křesťanská inteligence se vzmužila v šik bojovníků Kristových, dnes, kdy se jedná buď o řád Kristův nebo vládu Antikrista. Katol. studentstvo české prosí proto Boha všemohoucího, aby letošní poradny Pax Romany přispěli k utvrzení onoho římského míru, Kristova Království ve světě.

Des étudiants catholiques tchèques saluent des représentants de toutes les fédérations, membres de

Pax Romana,

qui prendront part aux conférences de Pax Romana, organisation internationale des étudiants catholiques, à Rome du 7. à 14. avril.

Des étudiants catholiques tchèques rent des premiers membres de Pax Romana. Et c'est aujourd'hui ainsi qu'à ce temps de la création de Pax Romana que nous nous rendons compte de son importance prépondérante.

Pax Romana, c'est la paix romaine la paix de l'Eglise, la paix du monde entier, la paix qui croît de la communauté du Corps mystique de Christ.

C'est la communauté universelle que nous en avons besoin justement outre la plus large mesure. Des étudiants catholiques proclament cette exigence et cette vérité même par le nom de son organisation. Juste aujourd'hui elle est nécessaire pour que l'intelligence jeune reprenne courage à l'ordre de bataille des combattants de Jésus Christ, aujourd'hui, quand il s'agit oubien de l'ordre de Christ oubien du règne d'Antichrist. C'est pourquoi des étudiants catholiques tchèques prient Dieu Toutpuissant, pour que les conférences de cette année contribuent à raffermir cette paix romaine. le Règne de Christ au monde entier.



„... rozpuknou se
ledy, volný bude
proud...“

(I. Bittner.
soutěž.)

Vladislav Sedláček:

Kvetoucí, trpící, vítězná

Určil jsem ti jeden z nejkrásnějších koutků ve svatostánku svého srdce. Jako vzácný, křehký květ tě kropím měkkostí své opravdové lásky. Miluji tě nejen v dozrávajících lánech zlatového obilí a sněhobíle opojivých květech třesňových alejí, ale i v studánkách očí tisíců tvých dětí — mých bratří, jež se na mne dívají, vyznařující tajemné fluidum společného údělu. Miluji tě takovou, jaká žiješ před mými zraky. Netoužím odpočívatí ve stínu palmových hájů a opíjet se omamnou vůní pastelových orchidejí; tvé velebné sosny, pnoucí se k létícím oblakům, mi vlévají do duše pocit nekonečné volnosti a blaha, a trsy vonné mateřídoušky na tvých rozjásaných stráních a prostinkých mezích jako by volaly po zlíbání. Jsi tak prostá a přece tak vznešená ve své kráse. Dotýkáš se mne závaný rušných vírů velkoměsta i hlubokým tichem očí chudé babičky, vracející se v podvečer z lesa s nůškou chrastí na sehnutých zádech. Mluvíš ke mně navečerním hlaholem zvonů i čistým mírem orosených jiter. Šplounání tvých potůčků, vinoucích se smaragdovými lukami, protéká mou duší jako sladkobolné trylky starodávných hodin, hrajících lačnému uchu uklidňující melodii. Zpíváš mi vroucími slovy svých básníků a hojivými tóny skladatelů utišuješ mou mnohdy rozbouřenou a rozbolestněnou duši.

A často, často svírají mé srdce mučivé vzpomínky. Zbičována krvavými válkami jako tělo mučedníka, zdupána těžkými botami nepřátel a poplivána zradou mnohých vlastních synů, jsi se potácela staletími. Ani ústa, překypující planým vlastenectvím, ti nepřidala radosti a krásy. Konečně jsi došla na Kalvarii nejhoršího utrpení a po urputném boji se smrtí — vstáváš z mrtvých, znovu se rodíš — vítězná.

Do zraků svých dětí zas sypeš třpytné hvězdy radostného štěstí, mrtvé své obránce utěšuješ lehounkým šelestěním zeleně nad jejich rovy. Věže tvých chrámů, skvoucí se v rozjásaném slunci, se volně pnou k nekonečnému azuru, praménky křišťálových perel zurčí vonícími lesy.

Tepny tvých měst opět tlukou bouřlivým varem života, školy a hřiště se ozývají smíchem nespoutaného mládí, z naplněných chrámů se nesou posvátné zpěvy.

Navečerní ticho prolomí hlas zpívající dívky a její píseň pomalu doznívá v usínajícím soumraku. Píseň o tobě — o vlasti. Pociť blaha a velikosti života. V těchto chvílích se nese má modlitba díků k nekonečné Lásce, jež mne obdařila tak velikým štěstím — tebou, má milovaná vlasti!

○ změní a řádu

Skutečností, kterou si dnes všeobecně uvědomujeme, je bezslohovost doby. V obsáhlé knize architekta K. Honzika *Tvorba životního slohu* nalezneme o tom ne jeden doklad. Avšak nejen theoretikové architektury, ale i lidé bez zřetelnějšího vztahu k výtvarnictví pocívují tíživě nespornou beztvorost a chaotičnost dnešních časů. Vzniká ona touha po slohu, o které bývalo hovořeno jako o příznaku devatenáctého století (na př. O. Stefan: *Sloh a architektura*), která se však projevuje i v letech nynějších. Ba, kdybychom ji vyjádřili graficky, jevila by se jako křivka s tendencí prudce vzestupnou. Laik, jenž dospěl k poznání, že sloh není jen záležitost vysloveně umělecká a že je v přímém vztahu k obecné kultuře i k soukromému životu jednotlivce, není dnes nikterak bílou vránou. Stále více lidí postrádá slohu v onom hlubším významu. Plyne z toho jistý druh melancholie, byť i zapíraná a přehlušovaná drnčícími mechanismy pro výrobu dobré pohody, jak je poskytuje ztechnisované století. Je to přirozené, neboť sloh, jakožto formující princip všeho dění, byl by mimořádně schopen příznivě zapůsobit i na obyčejný život nás, obyčejných lidí. Za daných okolností však často slyšíme zatřpklosti, a to právě z úst mladého člověka, jehož vývin fyzický i duševní byl tak či onak důkladně narušen dvěma válkami. Měli jsme smůlu, že jsme se nenarodili dřív, či později, říkáváme nahlas, nebo potají, aniž si připouštíme jakoukoli pochybu o správnosti svého zahořklého vztahu k dnešku. Chci zde říci, že by bylo škoda života pro leda jakou hořkost nad neblahým datem našeho zrození.

Krise slohu je krise člověka. V užším smyslu: krise pojmu JÁ.

Rozvoj věd způsobil, že člověk (kromě jiných objevů) nalézá další »smysly« a přiřazuje je k stávajícím pěti. Shledává, že se množí tykadla, kterými lze si zprostředkovat dokonalější poznání světa. (Skromně se domnívám, že tu vlastně běží o soukromou záležitost člověčenstva. Lze snad co změnit na rozsahu, či kvalitě Kosmu dokonalým, či špatným nazíráním?) Působení »tykadel« projevuje se však i směrem dovnitř. Přitom se zásadně mění jedno, o kterém se věřilo, že je středem vesmíru. Zdá se, jako by se rozptylovalo, nebo naprosto mizelo ono solidně založené povědomí JÁ. Dokazovala by to okolnost, že se častěji a častěji tážeme, co znamená JÁ, kteréžto se kdysi otázkám vymykaló vůbec. Leč zvědavost, zprvu obtížně ukájená, je nyní sycena odpověďmi, jež nabývají zabarvení trochu komického. Kdo a co jsem vlastně já? Integrál dědičných vlastností, natálních traumatů, zkušeností cizích (výchovy) a zkušeností vlastních. Co by ze

mne asi zbylo, kdybych si tohle všechno odmyslil? Není sporu o tom, že se necítíme sami sebou jisti tak, jako třeba generace našich rodičů, nebo prarodičů. Mnohé z toho, co bývalo kdysi nazýváno — ať už právem či neprávem — neproměnnými hodnotami, je nyní pobořeno a odplaveno. Tato asanace není však výsledkem toliko činnosti věd. V našem případě se na práci značně podílela válka. Nezapomínejme ovšem hodnotit oba uvedené činitele naprosto odlišně a zabývejme se prozatím pouze zjištěnou skutečností výslednou!

Tedy: loučení s mnohým, na čem jsme se naučili lpět. — Náš případ jistě není první v dějinách. Stačí tu snad vzpomenouti ztroskotání geocentrického světového názoru. Proto si spíše povšimneme důležitého zjevu, který všechny takové zvraty provází. Je jím oslabení určité formy náboženské víry zklamaného jedince. Co však činiti odpovědným, jestliže u sebe zjišťujeme, že naše víra mizí? Zda nepodléhá sebeklamu člověk, který se »musí rozloučit« s věřením, zažije-li »otřesnější nápor uvažujícího rozumu«? Patrně náboženská víra, která takto mizí, nebyla vírou toho stupně, aby osud, který ji potkal, nebyl celkem zasloužený. Avšak co říci (obrátime-li věc naruby), jestliže ona víra, aniž mizela, způsobuje, že skepticky pohlížíme na poctivé úsilí věd? Řekl bych, že v obou případech je chyba v nás. Měli bychom zkoumat, zda jsme své náboženské přesvědčení příliš nepřizpůsobili vlastnímu pohodlí. Bylo by jistě právě tak chybné jako snadné v jedné či druhé situaci nastoupiti krajní cestu, to jest zavrhnouti buď vědu, nebo náboženství a víru. Propadli bychom fanatismu, dosti podobnému bludům, o kterých píše Dominik Pecka v článku o křesťanském realismu (Vyšehrad, č. 1—2, ročník II.). Chybou by rovněž byla synthesisa příliš laciná, vlažná, obojživelná.

Nutnost revise našeho *osobního* vztahu (proměnlivého a obtížně kontrolovatelného) k *absolutním* hodnotám podporuje i tato okolnost: za uplynulé války — nabývající zkušeností tak hrozných, že nestačila dosavadní měřítká k stanovení hloubky zla — říkávali lidé často: Jak by se Bůh mohl dívat na to, či ono, kdyby vůbec byl? Otázka, která svědčí o značné primitivnosti náboženských představ. Typicky člověčí spoléhání na okamžitý zásah Boží. Očekávání efektního divu. Bůh by byl patrně přijatelný jen tehdy, kdyby vystoupil v úloze čarodějníka s hůlkou. Touha po důkazech tohoto druhu je přímo úměrná nevyspělosti náboženské víry. Jestliže moderní věda působí silným tlakem na primitivní představy Boha, je to jistě záslužné. Odbočme na chvíli třeba do deskriptivní geometrie: Jak ploché důkazy by asi přinesla kružnice, argumentující kouli, jejímž je

průmětem? Anebo, co říci kružnici, která by kouli popřela, přestože jejím průmětem je? Myslí toliko dvojrozměrně, odpoví každý žáček. Mohli bychom však zazlívati krychli, která »myslí« prostorově, kdyby nepochopila, co je polytop?

Vraťme se nyní k počátkům své úvahy.

JÁ, o kterém jsme se domnívali, že se rozpadá, nabývá jen nové a jistě mnohem bohatší formy. Nalezne také znovu svůj poměr k Bohu, jako jej našlo poté, když se zřítíl geocentrismus.

Chaos, na který jsme poukázali, možno bez rozpaků chápati jako klad, byť to i na pohled vypadalo nelogicky. Neboť: je vůbec člověku možno mysliti řád, kdyby nebylo změní? Tvar, kdyby nebylo beztvárnosti?

Jiný kladný význam zdánlivé změny, ve které žijeme, lze spatřovat zejména v tom, že zapříčinila novou touhu po životní slohu. Říkám *zdánlivá změň* proto, že nový styl nepochybně vzniká už nyní. Podobá se pravdě, že budoucí historikové, až zapátrají po kořenech příštího slohu, vyhmátnou je z naší současnosti. Ono uvědomení beztvárnosti je dokladem, že už dnes — na pláních let, osetých dračí setbou válek — pozvedá své útlé tělo klíček z jiného semene, jemuž je souzeno státi se síromem,

zatím co z ostatních vzejde jen trnité a nízké křoví. Doba ovšem nepostrádá lidí s prorockým komplexem, takže slýcháme holedbání, že už teď lze ukázat prstem na vyvolený zárodek. Nasloucháte-li jim postupně, shledáte však k svému úžasu, že vzrostou všechny, neboť různost proroctví závisí na počtu věštců.

Na štěstí řídí se vznik slohu vlastními zákony, které bychom mnohem snadněji »uhádli«, než skutečně postřehli. Dejme tomu, že se chceme poučit jedním z nejostřeji vyhraněných řádů v českých dějinách, údobím čtrnáctého století. Dopustili bychom se omylu, kdybychom si představovali, že úderem určité hodiny vznikla vyspělá gotika (nebo gotika vůbec), zatím co vteřinu před tím vládlo něco naprosto odlišného. Přechody, v nichž se prolíná doba s dobou, jsou nenáhlé. Jako třeba lidé gotičtí si neuvědomovali, jaký sloh vlastně vzniká, trvá či zaniká, nejsme ani my o nic jasnozřivější, abychom mohli přísahat na pravdivost svých hypotes. Mohou býti potvrzeny toliko tehdy, až se nový sloh bohatěji rozvine.

Protože však jedním ze znaků každého slohu jest zákonitost a ukázněnost nikoli jen povrchů, ale především nitro, lze usoudit aspoň zhruba, čím se odliší (už jen prostým faktem trvání svého slohu) doba příští od přítomné.

Anka Filipínová:

Miluji rodný jazyk

Byli jsme dětmi a učili jsme se mluvit. Dospíváme a slyšíme, jak se učí mluvit děti. Těšíme se na první slovíčko, kterému se nový člověk naučí. Zdá se nám to hravě a je to tak velké. Kolik bolesti a zármutku způsobí rodičům poznání, že jejich dítě není schopno říci sladké „táta — máma“, že je němý! Kolik radosti však způsobuje zvuk první naučené slabiky! „Naše dítě už mluví!“ Záleží jenom na tom, co se naučíme mluvit. A když už to trochu dovedeme, rosteme a sílíme; jazyk se oblomuje.

Umíme mluvit.

Jak velký dar — řeč! Je jako potůček, zprvu jenom pramének, říčka, pak řeka, veletok, jezera a moře. Bádání a objevy. Největším majetkem národa, znakem vyspělosti, je umění vyjádřiti se. Podat známému ruku a říci mu k tomu několik pěkných slov, pohledět do dálky a vyslovit touhu, která se v nás probouzí, myslet a říci nač myslíme — to jsou úkoly řeči.

„Slovíčko za slovem v kytici kladu, říká básník, uvíjí věnce k výzdobě vlasti. Naše česká řeč, jíž mluvíme, je pro nás melodií. Zpíváme, dýcháme a žijeme jí. Bojíme se o ni v dobách zlých, střežíme ji v dobách lepších a stojíme za ní v dobách klidných.

Vedle mateřštiny máme ovládati i jiné řeči, abychom ponzali v čem tkví síla dorozumění. Při tom však vždycky toužíme vykřiknout do světa, že naše řeč je nejlepší. Mazlíme se s ní, hraje se s ní hláskami, tvoříme básně a romány, píšeme vědecká díla i překládáme z cizích jazyků. Na to vše stačí naše řeč. Nejenom stačí, ale ona v mnohém jiné řeči předčí. Je lahodná a svěží, je vážná a snivá, je čistá a hraje barvami naší víry v ní.

Máme ji rádi.

Zaposloucháním se v různé jazyky určíme snadno charaktery rasových větví. Jak potupuje lidstvo zvuk germánského projevu, jak tvrdě a cynicky zní hlas někdejšího „nadčlověka“! Jak lahodně, přátelsky a citově působí hudba slovanštiny! My, Slované, můžeme mít básníky, můžeme psát romány a vědecká díla. můžeme opěvovat i plakat svou řečí. Můžeme být hrdiny, protože naše řeč je udatná, můžeme jí prosit, protože je citlivá, můžeme jí hladit, protože je laskavá, můžeme jí trestat, protože naše řeč je rozhodná.

Zároveň s vyspělostí duševních potřeb vyrůstá i zdatnost jazyka. Čím oduševnělejší je národ ve svém chápání, tím vyspělejší je ve svém projevu. Nebylo by dobře bránit lidem mluvit jejich mateřštinou a nutit je, aby se učili jenom řeči nařízené. Jsou různé vyspělé národy a podle toho je vyspělá jejich řeč. Jsme národem kulturním, který se poutá k tradici slovanských myslitelů, jsme a budeme Čechy, kteří mluví česky, protože milují svůj rodný jazyk, ale přesto se budeme učít cizím řečem, abychom se i ve světě dorozuměli a dovedli poznat, v čem tkví láska jiných lidí k jejich řeči.

Zamyslím-li se nad velikostí toho daru, vidím, jak velcí mužové našeho národa milovali svůj jazyk, a proto právě mohli vytvářet hodnotná díla. Děkuji všem, kdož se postarali, aby byl český jazyk mezi prvními na světě, děkuji za jejich ušlechtilou práci!

A potom jdou výjevy před mýma očima zpět, až na konec. — Bůh tvoří svět. — A to si každý uvědomme! Ano, připomeňme si, komu především vděčíme za slavné muže a jejich velká díla! S láskou a ideální představou v duši budujme nový svět, zvelebujme rodný jazyk s vědomím, že je darem od Boha! Tak budeme tvořit dále a náš český jazyk zajásá novými barvami a rozezpívá se pak novými melodiemi.

Pavel Jabar:

Poslední úloha

Vlast. Suchánkovi.

— Mílo, přinesli ti dopoledne úlohu!

— Kdo, maminko?

— Pan Jordán.

— A co říkal?

— Máš ji vzít. A — musíš ji vzít!

Míla se usmál.

— Jak to?

— Nikdo jiný by to prý nezahrál než ty.

— A neříkal, kdy bude zkouška?

— Dnes večer o sedmi. Ale teď již se svlékni a jez!

Na stole se zakouřila polévka bramboračka a vůně z talíře pobídla Mílu k jídlu.

— Došel jsi včas ráno na vlak?

— Nu, musel jsem si trochu pospíšet. Kolaři mě tentokrát předjeli u lomu.

— Vidíš, a říkala jsem ti, aby sis přivstal.

— Ale vždyť se, maminko, nic nestalo.

— Může se stát ale jindy!

Zatím Míla vyprázdnil talíř a dožadoval se dalšího jídla.

— No, no, vždyť už je nesu — a před chlapce postavila mísu s knedlíky. Jak se Mílovi zaleskly oči nad nimi! Vždycky dal přednost obyčejným jídlům než panskému stolu.

*

Míla to věděl, ale nedal na sobě nic znát. Dobře slyšel, jak si o něm povídali:

— Ten kluk to ale umí zahrát.

— Z těch mladých je nejlepší.

— Myslím, že by se i těm starým vyrovnal.

— Co vyrovnal, předčí je!

— Má talent.

Míla nezpyšněl, nezhrdl.

Že ho oslavují, za to je vděčen své matce, po které má herecké nadání. Nebýt jí, nepoznal by krásu slova, pružnost a hudebnost básnické mluvy.

Zdeněk Skoupil:

Paprsek světla

Byl zase jeden takový všední den. Po obloze plynuly pozvolna šedé mraky jako vždy. Ani na těch řadách studentů nebylo nic neobvyklého. Valily se za hlasitého rozhovoru svou denní cestou, tříštily se, až zapadly kamsi do nitra hlučícího města. Byl mezi nimi i on. Krácel pomalu po přeplněné ulici, zapaliv si zamýšleně cigaretu. Nespěchal. Neměl to ve zvyku a potom... nebylo mu to zapotřebí.

A slovo se mu stalo nástrojem, s nímž pracoval. Recitoval, deklamoval role z divadelních her a posloucháním se učil intonování hlasu.

Dařilo se mu to a byl šťasten.

*

Časné ráno praskalo větrnými biči nad krajinou. Tma řídla na východě, rdousíc první posly dne. Vypadalo to, jako by neznámý malíř v těch místech, kde pás lesa vystupoval na obzoru, rozředil vodou černě a štětcem nanesl bleděmodrou barvu.

Míla se rval s větrem o každý metr.

Nešel, ale skoro běžel. O deset minut vyšel z domu později a teď mu chyběly. Půl šestá už před dlouhou chvílí narýsovala červenou křídou kouře čáru nad tratí. Musí jít rychleji.

Rychleji, aby stihl vlak!

Nádraží se před ním objevilo, jako by to byla malinká drobinka na dlani krajiny.

Na nástupišti blikají lampy. Vlak přijede co nevidět.

Míla běží. Pod kloboukem na čele mu vystupuje pot. Od úst mu létají kotouče páry.

Vlak vjíždí do stanice. Z čekárny se vyhrnuly postavy v zimnicích. Vlakové dveře bouchají. Hvizd píšťalky výpravního oznamuje odjezd. Na jeho tváři podoutnává spánek.

Železný had se hnul.

*

Míla dohrál poslední úlohu.

Prudký zápal plic jako hladný vlk ho přepadl. Zakousl se do jeho těla a lačně žral.

Opona žití spadla.

Těžkou úlohu umírání zahrál Míla jako žádnou jinou před tím. Až k slzám a hlubokému zármutku a bolesti.

Nemocniční lůžko, bílé stěny a bílý strop byly jevištěm, lékaři, ošetřovatelky a matka spoluherci.

sykotem uhasl v kaluži u jeho nohy. Nepotřebuje ho, vždyť má vše, co jen může život poskytnouti.

Červené podrážky odklepávají dále svůj monotonní rytmus a jeho cesta vede okolo kostela. z něhož se ozývá nábožný zpěv. Píseň se nese velebně štíhlými gotickými okny, šíří se do shonu městské ulice, dopadá jako svěží rosa do vyprahlých duší chodců, až doznívá kdesi u sluncem ozářené plochy moderního činžáku. Nezná tu píseň... nikdy se o tyto věci nestaral... lpí na nich bída chudáků a zaostalost nevzdělanců. Povýšeně se odvrací a dlouhými kroky přechází ulici. — Ptáci, sedící na drátě elektrického vedení, se rozlékli, poděšení skřípotem brzd prudce jedoucího auta. Nezadrží! Skleněná světla se blíží jako dvě zlověstné oči. Proud myšlenek se zastavuje, obrazy před očima splývají a v hlavě se rozkládá teplá nicota.

*

Bílé lůžko nemocničního pokoje. Světélko nad vchodem slabě bliká. Křivka teploty nad

záhlavím postele se téměř dotýká střídavě obou okrajů tabulky. Myslí nemocného se táhnou zmatené dojmy. Bude zachráněn opět životu, nebo zahyne? Z a h y n e ? A co potom, co bude po smrti? Hrozná slova se mění v ohnivě kruhy, tančí po bílých stěnách pokoje a znovu a znovu se k němu přibližují, hrozíce zardoušením. Tělo nemocného se chvěje jako by v zimnici. Představa vypuzuje představu, obraz následuje za obrazem. Celý jeho dosavadní život jeví se před jeho duševním zrakem jako na běžícím pásu. Jaký byl tento život? Bude moci klásti účty i ze své nejtajnější myšlenky? Světlo nad dveřmi ztemnělého pokoje se ztrácí do pozadí, až hasne úplně. Brzy bude svítání. V hlavě nemocného se ozývá nápev jakési písně... vůbec ji nezná, ale přece je mu tak blízká. Jako by jí proudila nová síla do bolestivých údů, jako by v něm vyvolávala touhu po novém, lepším člověku. Ano, nový člověk jest možný!

Na bílou nemocniční přikrývku dopadl širokým oknem první paprsek světla. Nastal den.

Jacques Maritain:

Šestnáctiletý odsouzenec k smrti (19. dubna 1944)

Poznámka překladatele: Veliký francouzský spisovatel a myslitel Jacques Maritain, který je u nás znám zvláště svou knihou Umění a scholastika, již nám přeložil Václav Renč (Olovnouc 1933), shrnul ve své knize Messages 1941—1944, vyšlé v Paříži 1945, úvahy, výzvy a promluvy, které americkým rozhlasem vysílal do své porobené a trpící vlasti. Otiskujeme zde jednu z těchto rozhlasových řečí, jež svědčí o vášnivě lásce k vlasti, prohlubované vírou v Boha, a o heroismu francouzské mládeže za nacistické okupace.

Francie je ukřižována, krvácí z tisíce ran. Lidský duch nemá slov, aby vylíčil utrpení celého národa, každý výraz, který by měl vyjádřit osud Francouzu, jako by se rozplynul před hrůznou skutečností.

Zločin, jež Německo chtělo spáchat na Francii, má nadlidské rozměry. Není to jen útisk, krutost, drancování. Němci chtěli zničit samy prameny bytí Francie v životě hmotném i v duchovním životě duší. Ryjí, ryjí stále hlouběji, aby našli tyto prameny a zničili je — ryjí až po prameny bytí, ale tyto proklatci nevědí, že prameny bytí vytrysknou z Boha a že by svou nenávistí vůči Božímu stvoření chtěli zničit samotného Boha.

Že pojali úmysl takového zločinu a chtěli jej provést, to vyvolává hněv Boží. Padli jsme všichni do rukou Boha živého, a tyto hrozné ruce očisťují ty, kteří trpí, a potrestají katy. Po vítězství učiní spravedlnost lidská, co může, spravedlnost Boží však je stihne i v nejtemnějších skrýších, kde se bude choulit jejich třesoucí se duše.

Víme bezpečně, že zločin, jež chtěli spáchat na Francii, se nesplní. Je už na nich strach z porážky. Ale které zděšení rovná se zděšení vraha, jenž vidí, jak oběť, již považoval za smrtelně zasaženu, povstává živá? Němci, Francie je živá, rozdrásaná Francie nepozbyla své duše. Francie zmučená, vykrváčená, našla znovu své nevyčerpatelné prameny, svůj životní smysl a síly, jichž nic na světě nemůže sraziti. Před Bohem i před lidmi francouzský odboj je svědectvím vzkríšení Francie.

„Zpravodaj křesťanského svědectví“ otiskl dopis na rozloučenou, jež svým rodičům napsal francouzský středoškolák, popravený dne 25. září 1943. „Za těchto devadesát sedm dní samovazby,“ píše jim, „scházela mi vaše láska více než vaše balíčky, a často jsem vás v duchu prosil, abyste mi odpustili zlé, jež jsem vám učinil, všechno zlé, jež jsem vám kdy učinil. Nemůžete o tom pochybovat, že vás miluji dnes, neboť dříve jsem vás miloval spíše ze zvyku, ale nyní chápu všechno, co jste pro mne učinili, myslím, že jsem dospěl k pravé lásce synovské, k opravdové lásce synovské...“

A tento francouzský středoškolák píše dále: „Umírám pro svou Vlast, chci Francii svobodnou a Francouze šťastné, nikoli Francii pyšnou a první národ na světě, nýbrž Francii pilnou, pracovitou, čestnou... Vojáci pro mne přicházejí, spěchám, mé písmo je snad trochu roztřesené, ale to je tím, že mám malou tužku; nebojím se smrti, mám svědomí tak klidné.“

A dopis končí: „Tatínku, prosím tě a zaklínám: věř tomu, umírám-li, je to pro mé dobro, neboť která smrt by pro mne byla čestnější? Umírám dobrovolně pro svou Vlast.“

Mluvě o svém mladším bratru, tento šestnáctiletý odsouzenec k smrti píše: „Ať ukáže, že je mne hoden.“ Lid, z něhož vycházejí tak ryzí hrdinové, ukáže, že jich je hoden. Ví také, co je to pravá synovská láska k Vlasti.

Přeložil O. F. Babler.

Ze zápisníku starého profesora

Měli jsme na obecné škole učitele, který při čtení rozdělával třídu na dva »nepřátelské« tábory. Ty tábory stály proti sobě a četlo se po řadě. Kdo udělal chybu, stával se »zajatcem« protivního tábora. Vítězila ta strana, která měla nejvíc takových zajatců. Bavilo nás to náramně, dobře jsme se při tom učili a hlavně — pan učitel si trochu odpočinul.

Kromě závodivých her baví dnes studenty debata. V debatě je cosi vzrušujícího. Jde v ní hlavně o to, kdo s koho. Skrývá se v ní prvek bojovné hry. Odtud její obliba. Scholastikové, jak známo, učili ve formě učených půtek. Celá Summa svatého Tomáše je vybudována na schematu diskusním. Každý článek začíná námitkami, potom se uvádí nějaký výrok, který svědčí proti nim, vyloží se věc a na konec se námitky uvedené na začátku vyvracejí. Není pochyby, že to žáky středověkých škol bavilo. A zdálo by se, že by bylo vhodné tu scholastickou metodu obnovit. Ale nesmí se zapomínat, že ve středověku byli jak učitelé, tak žáci pevně zakotveni ve víře, které moderní člověk nemá. Byl-li středověký člověk pln víry, je člověk moderní pln námitek. Ba více, moderní člověk je živá a zosobněná námitka, námitka proti řádu, proti nadpřirozenu, proti pravdě, proti Bohu. Je sice pravda, že moderní člověk nevymyslí ani jednu námitku proti víře, které by byl svatý Tomáš neznal, a také je pravda, že moderní člověk prošel a prochází ideovými zmatky novodobého myšlení a že je nasáklý racionalismem, skepticismem a relativismem. Většinou se domnívá, že pravda je to, co on za pravdu uznává (pravda v subjektu) a ne to, co se shoduje se skutečností. Pravda však není výsledkem nějakých debat, pravda je pravdou i bez debat, před debatami i po nich.

Leccos ze starých výchovných method by se mohlo obnovit pro osvězení školského suchopáru. Jen jedno ne: systém »oslovské lavice«. Ten podle moderních psychologů vyvolává a podporuje komplex méněcennosti. Ale neúspěchy ve škole budou vždy a nelze jim zabránit jinak než zlepšováním method výchovných a učebních. V nejnovější době se také uplatňuje názor, že neúspěchů ve škole nebude, sníží-li se úroveň školy, jinými slovy, vezme-li se za základ výchovy, že oslovské jsou lavice všechny. Tam vyústí všechny pokusy s »jednotnou« školou, v níž schopní žáci zakrní a neschopní se schopnými nestanou. Důrazně varuje rektor Palackého university J. L. Fischer: »Dosavadní práce spojené s návrhy na školskou reformu znamenají povážlivě hazardování s celou naší národní kulturou a především s úrovní našeho školství na všech jeho stupních. Nediferencovaná střední škola — a to neupřesně ani nejfanatičtější její zástupce — nutně

bude znamenat snížení úrovně dnešních nižších škol středních, v důsledcích toho snížení úrovně budoucích vyšších škol středních (nehledíc k tomu, že je prakticky vyloučeno v čtyřletém běhu zjednat všechny předpoklady, jichž je třeba, aby absolventi těchto škol mohli být náležitě připraveni na studium vysokoškolské) a proto nezbytně i snížení úrovně škol vysokých. Ještě je čas. Caveant consules.« (*Svobodné noviny*, 19. II. 1947, č. 42.)

Opravdu jednotná by byla škola s jednotným základem výchovy a výuky. Dnešní škola je ideově svrchovaně nejednotná. Má sice učebné osnovy, ale v jejich »rámci« učí každý, jak chce a čemu chce. V dnešní škole vyučují věřící i skeptikové, individualisté i kolektivisté, materialisté i idealisté, romantikové i realisté. Po té stránce je škola krajně nejednotná. Rozumí-li se jednotnou jen taková škola, do které mají přístup všichni, ať chudí nebo bohatí, taková škola má být. Ale nejde jen o to, aby všichni, i chudí, měli přístup k vyššímu vzdělání, nýbrž o to, mají-li mít přístup k vyššímu vzdělání i líní a nenadaní. A konečně nejde jen o to, aby všichni měli přístup k nějakému »vzdělání«, nýbrž o to, aby všichni měli přístup k pravdě. Ale tak, i když se uskuteční »jednotná« škola, budou mít všichni, to jest bohatí i chudí, nadaní i nenadaní, pilní i líní, přístup jen k tomu, co ten neb onen učitel nebo profesor (patrně to budou jen samí profesori) za pravdu pokládá.

Po uveřejnění Garyho románu Zosja vyzvědačka se rozvinula v tisku diskuse o »morzakorové« literatuře. Napsal jsem už jednou, že jsme geniové hygieny tělesné, ale idioti hygieny duševní. Úzkostlivě dbáme o tělo, lehkomyslně zanedbáváme duši. To je následek moderního materialismu. Lidé dnes neradi poslouchají, co říká kněz. Jakž takž ještě si dají něco říci od lékaře. Citujme tedy slavného lékaře: »Kdyby vědecká civilizace opustila cestu, po které se ubírá od dob renaissance a vrátila se k neprostřednímu pozorování skutečnosti, děly by se podivné věci. Hmota by pozbyla svého prvenství. Stránka duševní by nabyla při nejmenším stejného významu jako stránka tělesná. Studium úkonů mravních, estetických a náboženských by se ukázalo právě tak nezbytným jako studium matematiky, fyziky a chemie. Nynější metody výchovné by se objevily jako nesmyslné. Školy a university by musily změnit své programy. Ptali bychom se hygieniků, proč se zabývají jen otázkou, jak zabránit nemocím tělesným a ne jak zabránit nemocím duševním. Proč izolují lidi postižené nakažlivými chorobami a proč neisolují ty, kteří přenášejí a šíří své choroby duchovní mravní. (Dr. Alexis Carrel. *L'homme, cet inconnu*. Plon. Paris 1936, p. 340—1.) P

Michal Racek: *Píseň naděje*

Jen Bůh ví, proč tak rád mám slovo oblouk
a proč tak nenávidím slovo jinak.

Když na náledí v mrazu počínal jsem růst,
tu zahřival mě oblouk maminčiných úst.
Když slov a rytmu jíl byl nehtům příliš tuhý
a bouře krupobitím splatila mi dluhy,
tu v útěchu zrak sklouzl po oblouku duhy.
Když na mé kovadlině cizák žhavá slova kuje,
rozervané cáry pláče vítr krajem rozhazuje,
teplé slovo oblouk z úst jak nánek měkce,
hebbe pluje,
potěší svou ozvěnou kout skoupý zarmoucené
sluje.

Sám Bůh ví, proč tak rád mám slovo oblouk
a proč nenávidím slovo jinak.

Mně vítr kdysi dávno s loďky plachtu vzal
a slovem jinak moje touhy nadranc roztrhal.
Pak nasbíraná padavčata měl jsem za oknem.
ošak v slově jinak červ se kroutil. Už je kryje
zem.

Já mezi čtyřmi brázdami si štěstí vypěstoval
a na chudičkém políčku jsem jeho písň sil.
Viš, Bože, kdo ze slova jinak na ně klíčku
připravil?

Už vím teď, proč tak rád mám slovo oblouk
a proč tak nenávidím slovo jinak.

Já po cestě si házím náhodou jak míčem
a za terč vybírám si řadu rozpálených čel.
Leč míč dopadl dosud vždycky jinak než
jsem chtěl.

Však pod oblouky úsměvů si hojím svoje rány -
snad poslední se rozezvučí hymnou slavobrány.

Pavel Jabar: *Až jednou*

Až jednou za mnou přijde láska
a srdce posvěti
Rád pro ni budu žiti
růsti, trpěti

Až jednou za mnou přijde štěstí
a vezme moji dlaň
Bez ostychu dám se vésti
v jeho krásný stan

Až jednou za mnou přijde láska

E. Dittmanová: *Allegro*

Jen z modra jsme vyšli a v modro se ponoříme
s ručičkou na věži vše časné otočíme
a bělostnými křídly
jimž přítěž ukrad čas
proměna promění proměnno v nás.
A zůstane
modro.

Miloslav Ambrož: *Mrtvým básníkům*

Zvuk slova navždy zamlčený
se vsákl do hrobu příkré stěny,
jich obět krvavá se Bohu zalíbila
a mírem zjasnila se plodná její síla.

Zvuk slova jasný zemi rodné
se s láskou naší, s vírou promne
a dechem milostným v srdce navštívena,
pět budou ubohým a slabým beze jména.

Z vás krutě zmučených nám sténá
hlas vlasti v krvi svého věna
a slovo modlitby v ní šumí přetajemně.

Vlej, Pane, sílu do mlčení,
v němž klesli, od nás odloučení;
pramenem učň je a rosou jitřní země!

Rudolf Turek: *Jabloň v poli*

Prostřed našich polí rostla jabloň malá,
ta, pod níž má milá jednou v létě spala.
Tenkrát se má milá ze sna probudila,
objevila slunce, větry a motýla.
Vlasy dala větrům, slunci oči dala,
měla tolik darů, že jich nerozdala.
Vít v travách zpíval, žito ke žni zráló,
slunce o těch očích letní verše psalo.

Dnes tam k nebi vzhlíží jenom pahýl holý,
rozpušen je ve dví, až to zemi bolí.
Dnes má milá v šeru pochována leží,
ani šerík u cest už nám nenáleží.
U všech našich polí pozůstali pláči,
smutek lidských věků po mezích tu kráčí.

Sbohem, černá pole rodné Slavonie,
živým vítr zpívá, mrtvým neožije.

Zkažená. Církev

V učebnici Kotrč—Kotalík, *Stručné dějiny československé literatury pro vyšší třídy škol středních* (Česká grafická unie v Praze 1946) se vyskytuje tato věta: »Úpadek zbožnosti a mravnosti, který nám osvětluje skladby tendenční (náboženskoopravné) od pol. XIV. stol., nebyl jen u nás, byl v celé Evropě a zavinila jej nejvyšší autorita středověká, Církev, ve svých nehodných představitelích, vyšších a nižších.«

Běží tu o záměnu dvou pojmů. Avšak nejenom na tom místě, nýbrž všude, kde se píše podobným způsobem, bez jakékoliv znalosti pojmu Církev, se nerozlišuje Církev, jakožto božská instituce, s božskými pravdami a prostředky a Církev, jakožto společnost slabých a vratkých lidí. Mluví se zkrátka o Církví. Poněvadž se pravděpodobně při takové záměně nejedná o metaforickou personifikaci nebo synekdochické totum pro parte, jsme nuceni, ji chápati tak, jak je napsána: že totiž Církev je »causa prima« všech tehdejších zlořádů a nehodní duchovní jsou pouze reflexem její špatnosti. Že tomu skutečně tak jest, vyvozuje se z reformních snah předchůdců Husových, jež by byly bezpředmětné, kdyby nebylo tehdy mravního úpadku i mezi kněžstvem.

Jenže Konrád Waldhauser, Jan Milíč z Kroměříže a jiní přesně rozlišovali zmíněné dvě složky v Církví. Věděli, že duchovní netvoří Církev jako netvoří ministři stát. Vycházeli též z předpokladu, že špatní církevní hodnostáři byli špatní proto, že se církevního učení a církevních příkazů nadrželi. Nepokoušeli se o reformu církevního učení, nýbrž o návrat zbloudivých lidí k němu. Církev se k takovým reformním proudům stavěla nejen kladně, nýbrž sama je uskutečňovala. Nezapomeňme, že řečené kazatele povolal katolický arcibiskup Arnošt z Pardubic a katolický král Karel IV. Každý světec a světica byli více méně takovými reformátory duchovního života.

Že Církev zavrhla Viklefa, Husa a Luthera, má své příčiny v tom, že tito »obnovitelé« vystupující proti některým nepořádkům, překročili meze a sahalí na »depositum fidei« — poklad víry, Kristem nám zanechaný. Církev ovšem není po této stránce reformovatelná, poněvadž není deformovatelná. Z toho důvodu odmítla jejich »reformu«, která se zvrhla ve věroučnou odluku a heresi. Jasný obraz nám poskytuje Luther. Vypověděl boj prodávacům odpustků a jiným zneužívatelům duchovních hodnot. Bylo však k dosažení toho nutné, aby zredukoval počet svátostí na jednu, aby celou katolickou nauku postavil takřka na hlavu? Konečně následoval příkladu některých svých duchovních vrstevníků, proti nimž tak houžev-

natě bojoval a oženil se se zběhlou jeptiškou. Vylil, jak se říká, s vodou i dítě. V tom vězí rozdíl na př. mezi Viklefem a Waldhauserem. Onen viděl reformu v odloučení od »špatně« Církvě. Tento viděl nápravu v návratu špatných lidí k Církví.

Stále se hlásá návrat ke starověké Církví. Ale ta se nikterak nelišila ve svých pravdách a podstatných znacích od Církvě dnešní. Bylo by proto účelnější hlásat vůbec návrat k Církví.

V téže učebnici můžeme dále čísti: »K získání peněz prodávala Církev duchovní hodnosti (simonie), obřady i odpustky! To je neomluvitelná nevědomost. Duchovní hodnosti prodávali světští hodnostáři, což Církev považovala za zásah do svých práv a proti takovému jednání se ohradila. Z těch příčin vznikl již v XI. stol. boj o investituru, který měl za úkol potříti svatokupectví.

Opět se nám jeví přímo zlomyslná zaujatost našich odpůrců. Kdyby Církev k těm zlořádům mlčela, rozkřikovalo by se, že je spoluvinná. Domáhá-li se však na druhé straně svých práv, »míchá se« do světských záležitostí, »vynáší se« nad panovníky a chce býti nejvyšší politickou mocí na světě. Výstižně a přilehavé je české přísloví: »Kdo chce psa bít, vždy si hůl najde.«

Zajímalo by mě, jakým způsobem je možno prodávati obřady. Mohl by se někdo domnívat, že si lze koupit na př. obřad zahalování křížů na Smrtnou neděli, obřad lití vody při křtu, nebo obřad zouvání bot na Velký pátek. Zřejmě tu autor nemá jasné představy o obřadech, neboť by musil vědět, že obřady jsou pohyby, bohoslužebné úkony a ceremonie. Podobně je to s odpustky. Církev obdržela od Krista moc odpouštět nejen hříchy, nýbrž i časné tresty, při čemž čerpá z pokladu Kristových zásluh. Odpustky připojila buď k modlitbám nebo dobrým skutkům. Bezpochyby patří k dobrým skutkům i peněžitý příspěvek na dobrý účel. I když někteří neodpovědní kněží svým jednáním vzbudili dojem, že se odpustky prodávají, musíme opět rozlišovat, co chtěla Církev a co dělali někteří její představitelé. Těm však, kteří myslí, že Církev takto získaných peněz zneužívala, lze poradit, aby si zajeli do Říma a podívali se na svatopetrský chrám, který byl dostavěn za papeže Lva X., z peněz, které zbožní dárci věnovali Církví Boží. Souhrnně proto můžeme říci, že tvrzení, že Církev je příčinou všech výkyvů a zlořádů, je právě tak nesmyslné, jako tvrzení, že krádeže, loupeže a vraždy jsou zapříčiněny trestními zákony. Opačný postup je pravda. Nezákonné je to, co se vymyká zákonům a špatně je to, co se odklonilo od církevního učení a Božích přikázání.

— Tak? Už aj to?
— No, chod'

*

Keď prišiel Stano na dohovorené miesto k rieke, začalo sa práve stmievať. Bol veľmi rozrušený. Sadol si na lavičku. Od otecka očakával síce presne tento postoj, ale predsa si do detailov neuvedomil, čo to znamená. A tie námietky!... Zaisťé, mnoho pravdy je v nich, áno. Ale na každú sa dá odpovedať.

— A prečo si neodpovedal? Prečo si sa vtedy neozval? — prišly výčitky. — Lebo si zbabelý! Hej, bál si sa, čo? Teda zo strachu — Chápeš, čo to znamená?

— Nie, — usiloval presvedčiť sám seba. — Nie zo strachu. Chcel som šetriť otecka. Mohol prísť o nervy, už je aj tak zničený

— Výhovorky! Čo sa ospravedľuješ? Nevidíš, že máš radšej otca ako Boha, ktorý ňu volá? Nepočuješ, čo On hovorí? »Kto miluje otca aj matku viac než mňa, nie je ma hoden.«

Tu sa Stano zlakol.

— Nie! to je lož! Kedy som ja nemiloval Jeho viac než rodičov? Kedy? Ale tak sa nikdy nič nedosiahne. Debaty a škriepky takú vec nerozriešia. Či môžem presvedčiť otecka slovami?

— Klameš sa! Láska k rodičom ňu zaslepuje. Nevidíš, aký slabý si proti nim? Nevidíš?

— Pravda, hej. Ale čo mám robiť? Mám utiecť z domu alebo sa stále hádať a vadiť? Mám všetko napriek robiť? Protestne prestať hovoriť? Zčať hladovku? Štrúhať stále kyslú tvár a ukazovať zúfalstvo? Alebo sa zastrelím? Skočím sem do rieky?

Teraz sa Stano ešte viac naľakal.

— Si ty ale blázon... zbabelec. — také myšlienky. Veď je to hriech?!

Ale predsa vstal a ako by pre istotu odišiel ďalej od peniacej sa rieky. Neďaleko počul kroky a uzrel postavu.

— To si ty, Viktor?

— Áno, ja. Som veľmi rozrušený.

— Aj ja.

— Ako to dopadlo s tvojím oteckom?

— Bohužiaľ tak, ako som čakal.

— Nepopustil?

— Nie!

— Čo budeš teraz robiť?

— Nevie, ale boj sa začne až teraz. Bude to hrozný boj. To je práve ironia, že budú proti sebe stáť dvaja, ktorí sa najviac milujú. Veď otecko to robí len preto, lebo ma miluje. Tak ťažko mi padne, keď vidím, ako sa premáha, aby sa nenahneval, aby na mňa nekríchal... I ahko je bojovať proti nepriateľovi, ale ako proti tomu, ktorý nám dobre chce?! — A ty si odprosil?

— Áno. Otecko sa potešil, ale odteraz budem

musieť zase tancovať. Práve sa chcem ešte poradiť s naším pátrom.

— Myslím, že i mňa na to donútia.

— Tancovať? Ale chod'! U teba je to iné. Tvoj otecko...

— No uvidíme... Potom budeme aspoň opäť blízko seba...

— Stano, vieš, že ti už závidím? Hej, keby som i ja mal povolanie! Vieš, do misií... a nemusel by som nikdy v živote tancovať. Ale teraz už viem celkom iste, že nemám ten dar...

— Len sa modli...

— To sa budem. Hlavne za teba... Aspoň tebe budem pomáhať zo všetkých síl...

Tu sa chlapi odmlčali a chvíľu pozorne načúvali. Kedy-vtedy počuli zreteľne z diaľky volanie. Išli za hlasom a o chvíľu sa stretli so Stanovým otcom.

— Chvalabohu, že si tu. Už som sa bál... — hovoril vzrušene.

— Čoho, otecko?

— No, odišiel si taký... Vraj k rieke. Až potom ma napadlo... Ešte dobre, že ňu tu Viktor stretol... Ďakujem hm... vám... pán Viktor

Chlapi sa nechápavo pozreli na seba.

— Som opravdu rád. Ale teraz poď už, Stano! Maminka bude veľmi netrpezlivá...

*

— Á, to si ty? — vítal páter Viktora. — Predsa si prišiel?!

— Nerozumiem. Vy ste ma čakali?

— Áno, už dávno. Myslím, že aj viem, aká vec ňu priviedla.

— Ták? To je dobré. Ako by ste to mohli vedieť? Prišiel som sa poradiť s vami o tanci...

— O tanci? A nič viac?

— Nie, len to.

Hm, zmýlil som sa, — zašomral potichu. Tak hovor!

Rodičia ma nútia, aby som tancoval.

A prečo?

— Boja sa, že by som šiel za kňaza.

— Dobre. A vieš tancovať?

— No a ako! Volakedy to bolo mojou náruživosťou, ale teraz cítim priamo odpor.

— Myslíš, že by ti to škodilo? Povedzme, či to nevyvoláva v tebe nečisté myšlienky... Alebo, či nie je nebezpečenstvo, že by sa stará náruživosť obnovila...

— Nie! To nemôžem povedať...

— A budú rodičia veľmi naliehať na teba? Povedzme, že sa nebude dať odporovať...

— Iste budú naliehať všetkými prostriedkami. Ale odporovať? To by som vedel! Ba myslím, že mám na to veľkú náklonnosť. Viete, páter, keď ja raz plesnem dverami a začnem nadávať, tak je dlho ticho...

— Božechráň! Tak som to nemyslel. To sa nikdy nesmie stať. Ale keby si im jemne vysvetlil...

— Tak z toho sotva bude niečo. Vtedy bude kričať a dvermi plieskať otecko... A vzniknú dlhé zvady

— Hm, hm. Teda pozri. So stanoviska cirkvi je tanec, ako mnoho podobných zábav, celkom indiferentný. Hriешnym alebo záslužným ho môže urobiť spôsob, akým sa prevádza, alebo iné okolnosti. Slušné a krásne tance bývaly celkom na úrovni modlitby. Bohužiaľ, dnes je tanec skoro vždy nástrojom hriechu. Ale nemusí byť. Ba myslím, že v tvojom prípade nebude, ak si dáš pozor...

— Teda schvaľujete, čo moji rodičia žiadajú?

— Božechráň! Ani najmenej! Ale keď sa už tomu nedá vyhnúť, musíme ísť cestou menšieho zla. Keby si odoprel tancovať, vznikly by z toho veľké hriechy. Ak však pôjdeš, môžeš sa hriechu úplne vyhnúť, ba dokonca získať si veľké zásluhy...

— Zásluhy? Pri tanci?

— Už to, že ti je tanec odporný, dáva mu u teba hodnotu sebazaprenia. A ak by to bolo ešte z lásky k Bohu alebo z poslušnosti k rodičom, mal by neobyčajne vznešenú cenu. Okrem toho budeš mať nekonečné možnosti apoštolovať. Pravda, nesmieš zabúdať na opatrnosť a použiť všetky prostriedky čistoty. Pred každým tancom pomodli sa k Matke Božej, a len čo zbadáš nebezpečenstvo, hneď rázne prerušíš!

— Máte pravdu. Vidíte, ja som si nahováral, že sa zapieram, keď nechodím tancovať.

— Nesmieš to zase brať naľahko. Lebo isté je, že dnešný tanec nie je žart. Ja by som ti to nikdy neporadil, keby si nebol v takom položení. Ale prosím ťa, aby si v tom čase častejšie pristupoval k Eucharistii.

— Páter, ja chodím každý deň.

— Tak je to v poriadku. Aj ja sa budem za teba modliť. A ukáž sa u mňa častejšie...

2

... v premnohých prácach, v mnohých žalároch, v trýznieniach nad mieru, v smrtiach často... som dostal päť ráz po štyridsiatich bez jednej. Tri razy som bol paličovaný, raz kameňovaný, tri razy som zažil stroskotanie lode, deň a noc bol som na hlbine morskej, často na cestách, v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zločincami, v nebezpečenstvách pred nároslom, v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi falošnými bratmi: v práci a trude, v mnohom bednení o hlade a smúde, v mnohých pôstoch, v zime a nahote. (2. Kor. 11, 23—27.)

— Pozri, Stano! Už je vyše týždňa, čo sa stále hádame len o tvojom povolaní. Celý dom je premenený na peklo. A ty stále tak robíš, ako by som ja ani nežil, akoby si už bol povinný len neposlúchať a odstrániť ma ako nepohodlnú prekážku. Čakám, kedy prídeš so sekerou! To ťa tiež tí pátri nahovorili?

— Ale, otecko, ako môžeš tak hovoriť! Veď ich predsa poznáš. Práve oni ma stále napomínajú, — aby som ťa v prílišnej horlivosti neurazil...

— To mi môžeš povedať, veď tam vysedávaš už viac ako doma!

— Otecko, už mi teda ani neveríš?

— Nie! Ani najmenej!

— A čím com ti dal na to príčinu?

— Lebo má stále podvádzáš!

— Já?

— Áno, ty! Ešte sa pýtaj! Ale ja ti dám! Odučím ťa chodiť k tým reholníkom! To by bolo dobré, keby si ty rozkazoval!

— Otecko...

— Ešte sa opovážiš vzdorovať? Tu máš! — A s oboch strán letely na Stanovu tvár také zauchá, že sa zakolísal.

Stano sčervenel a krv mu udrela do tváre. Ale zatiaľ zuby a usiloval sa premôcť sa. To sa mu od detstva nestalo, že by ho otec udrel.

Ale aj jeho otec sa zarazil. Ruky se mu triasly od rozčúlenia. Nechápavo sa díval na chlapca, na svoje dlane a podlomenými krokmi sa došúchal k obloku. Zvalil sa do kresla a chytil sa rukami za hlavu.

— Čo? Ja som... ja? Ako? ... Stanko! Vidíš, tvoj otec ťa udrel! Odpustiš mi? Som tak nervózny... už sa vôbec neviem ovládať.

— Ale otecko... — usmial sa Stano, hoci ho líca veľmi páľily.

— Veď som to nemyslel tak zle. Ale pozri, ja musím skúšať tvoje povolanie, som za to zodpovedný a ty mi v tom stále prekážaš...

— Prekážam?

— Áno. Vieš predsa, akú jednostrannú výchovu si mal dosiaľ... Chápeš, ako mi to svedomie vytyká? A ešte i teraz, tento krátky čas čo mám k dispozícii aby som ťa sledoval, si tak jednostranný a v jednostrannosti sa násilne vychovávaš. Keď stále zasahujú do toho druhej vplyvy, nedá sa objektívne zisťovať. Teraz sa musíš zobrať inými vecami. Ináč všetka moja námaha je márna. Ja chcem teba skúšať a ty sa usiluješ uniknúť mi. Odbehneš k reholníkom!

— Mám azda prestať k nim chodiť?

— Áno. Rozhodne! A to od zajtra!

— Ale otecko...

Otec nervózne pohodil rukou.

— Koniec! — Hlas sa mu znova triasol. — A čo sa týka náboženských vecí, v nich sa už vyznáš dosť. Teraz to na čas necháš a budeš sa zaoberať iným! Rozumel si? Už som dosť trpel, že stále len do svojich spolkov chodíš a čítaš samé náboženské veci. Či je to nie jednostranné? Či potom môžem sledovať tvoje povolanie?

Odteraz to prestane! Do konca týždňa vystúpiš zo všetkých spolkov! Budeš čítať len to, čo ti ja dám a chodiť tam, kde ti ja dovoľím!

Profesor sa odmlčal. A potom začal mierne, že to Stana prekvapilo:

— Stano, len tebe chcem dobré. Veď vôbec ešte nepoznáš svet a spoločnosť...

— Nepoznám?

— Áno, dosiaľ si žil celkom uzavretý do náboženských sfér a záujmov. Teraz sa musíš na chvíľu od toho odpútať, musíš svet poznať. Len potom sa ho môžeš zrieknuť.

— Otecko, vieš, aká nedôsledná je táto námietka? Napríklad, keď sa chcem zrieknuť manželstva... Musím sa najprv oženiť, aby

som vedel usúdiť, či mám dosť sily zrieknuť sa ho? Predsa každý sa môže zrieknuť čoho chce, a nielen toho, čo pozná! Ostatne, či ja môžem niečo poznať len tak, keď to na sebe skúsím?

— Nechajme to. Nemá smyslu hádať sa. Isté je, že nepoznáš svet, a to ti treba, i keby si bol rehoľníkom! Vidíš, taký Viktor, ten ho už pozná dokonale. Keby on chcel ísť za kňaza, proti tomu nedalo by sa už nič namietnuť.

— Myslíš?

— Určite!... A aby som nezabudol. Ty si už dávno nebol tancoval, čo?

— Hej, veľmi dávno.

— Vidíš, to je život. A ty si ho úplne odhodil. (Pokračovanie príště.)

Jak se mluví

Ve středověku připisovala Církev panovníkům nadpřirozenou moc.

Že panovnická moc je od Boha, není výmysl Církve, nýbrž učení evangelia. „Nevíš-li“ řekl Pilát Ježíši, „že mám moc tebe propustiti a mám moc tebe ukřižovati?“ „Neměl bys nade mnou moci žádné,“ odpověděl mu Ježíš. „kdyby ti nebylo dáno shůry.“ (Jan 19, 10–11.) Tak učí i svatý Pavel: „Každý buď poddán mocnostem vyšším; neboť není mocnosti leč od Boha, a ty, které jsou, od Boha zřízeny jsou. Proto kdo se protíví mocnosti, zřízení Božímu se protíví.“ (Řím. 13, 1–2.) Podle té nauky každá vrchnost světská, ať je její forma jakákoliv, pochází od Boha, je-li legitimní. Středověcí panovníci vyjadřovali tu skutečnost výrazem „z Boží milosti“. Ale právě tak je „z Boží milosti“ i kterákoliv vláda ve státě moderním, i když je ustavena volbou lidu, poněvadž každá vláda jest jen účastí na všemoci božské. Že výraz „z Boží milosti“ neznačí žádnou moc „nadpřirozenou“, tedy snad charismatickou, „magickou“ či „svátostnou“, je ovšem jasno jen tomu, kdo má správný pojem o nadpřirozeně.

Luther byl člověk charakterní. Zprotivilo se mu pokrytecké zneužívání celibátu tehdejšího kněžstva a proto se zcela otevřeně přiznal k svému přirozenému právu, oženil se a založil rodinu.

Luther byl mnich augustiniánský, který kdysi dobrovolně složil slib čistoty. Charakterním mužem by byl, kdyby ten slib dodržel. Nedodržel-li jej proto, že se mu zprotivilo zneužívání celibátu, ho nijak neospravedlňuje právě tak, jako by neospravedlňovalo muže vázaného slibem manželským, kdyby opustil svou manželku proto, že se mu zprotivilo zneužívání manželství nebo manželská nevěra. Důvod přirozeného práva se dá uplatňovat nejen proti celibátu, ale také proti jednotě a nerozlučnosti manželství. Je-li celibát nemožnost, je i manželská věrnost nemožnost, zvláště pro toho, kdo myslí, že vše, co je těžké, je zároveň nemožné. Těžké je na příklad konat vojenskou službu, platit daně, poctivě pracovat — a přece nepokládáme za charakterního toho, kdo se takovým těžkostem vyhýbá.

Moderní věda probádala celou přírodu až do skladby atomů a nikde tam nenašla Boha.

Rád věřím. Já také jsem probádal své kapesní hodinky a nikde jsem tam hodináře nenašel. A přece je jisté, že nějaký hodinář ty hodinky sestavil.

Náboženství křiví charakter a učí člověka, aby se podceňoval a pokořoval.

Náboženství nežádá od člověka, aby se pokořoval před jiným člověkem jako člověkem, nýbrž aby se pokořoval před Bohem. Pokora není sebepodceňování. Pokora je úsilí o správný úsudek o sobě samém. A správný úsudek o sobě samém může mít člověk jen tehdy, když uznává a ví, že není bytostí svébytnou a že vše, co je a má, je mu dáno od Boha. Není-li Boha, pak ovšem ti, kdo poslouchají člověka, jsou nuceni ho poslouchat jako člověka a ne jako nositele autority Bohem propůjčené. Že to křiví charakter a plodí hnusnou pověru o oddanosti nějakému führerovi, jsme viděli na vlastní oči.

Bez mozku není myšlenky. Myšlenky jsou činnost mozku.

Bez plechu není plechové muziky. Hudba je činnost plechu. Skladatel je zbytečný. Jaký to báječný plech!

Když spíme, nemyslíme. Kdyby myšlenky vycházely z duše, myslili bychom i ve spánku. Z toho je vidět, že člověk nemá duši nehmotnou a že mezi spánkem a smrtí není podstatného rozdílu.

Pan nezbyvá než abychom pány materialisty obdivovali jako famosní bytosti, které každý den ráno vstávají z mrtvých, a to dokonce jakoby za odměnu, že večer usínajíce spáchali sebevraždu. Je zvláštní, že nikoho dosud nenapadlo obžalovat z vraždy profesora, který přednáší tak nudně, že mu žáci v lavicích usínají.

Věda usiluje o jednotný výklad světa, o tak zvaný monismus. Dualismus Boha a světa, těla a duše, ducha a hmoty musí zmizet.

Předním úsilím vědy není ani monismus, ani dualismus, nýbrž pravda. Copak je tak děsivého na dualismu? Snad že se svět rozpadne na dvě oblasti, duchovou a hmotnou? Žádné obavy. Nade vším vládne Bůh a ten je monarcha. Ale kouzlo monismu, zvláště materialistického, je v tom, že když by se podařilo dokázat, že všechno jest jen hmota, byl by Bůh vyřízen. Let me alone, říká Angličan, když chce být sám a nepřeje si být nikým obtěžován. Všemohoucí Bože, dej mi pokoj! to je hlas materialistického monismu.

Meditace rekreační

Jistě uznáte sami, že to byl konečně náramně dobrý nápad vydat se na horu v kolektivu, který měl alespoň navenek vypadat uspořádaně a ukázněně, jak se na omladinu středoškolskou sluší a patří. Myslím, že většina z vás již zakusila ono horečné balení a vypravování, kdy jste byli na rozpacích, jestli máte vzít do přečpaného bafohu žehličku, rezervní botu nebo salám většího formátu. Zmatek, který se projevoval již z prvopočátku v tom, že dvě hodiny před odjezdem ležela nezměrná hromada nutných potřeb a pokrmů vedle ve švech praskajícího tlumoku (kam s tím? otázka pro oktávána i primána příšerná) byl zveličován (ten zmatek, ne bafoh) poplašnými zvěstmi, že na horách zle rádí antarktická zima a polární hlad. Ze zaručených a potvrzených pramenů jsme se v němče hrůze dovidali, že mladíci stížení amokem zimních krás pobíhali bosky v 24^o mrazu okolo chaty, by zachránili své omrzlé okončety, nepočítaje v to uši, nos a zaplombované zuby, a že v pokojích byli nuceni topit nábytkem jak ohýbaným, tak neohýbaným. Kromě kurdějů prý mají všichni letošní horalé (myslím rekreační obyvatelé našich velehor) kostičer a tasemnice ze špatně vyuděného masa uloupeného skotu. Za takových trudných myšlenek byl každý rekreační obškakován celou rodinou, ať již ve smyslu pozitivním či negativním. Kdo nezapomněl lyže doma, poznal, jaká je to svízele se s nimi dopravit bez úhony mravní a újmy na stejně již podlomeném zdraví na nádraží. Ach, ty lyže! Probádav tři lyžařské příručky a obrněn příslušnými znalostmi, pokoušel jsem se vhodně upravit svá lyžařská fídlátka. Vesměs mi bylo spíláno a byl jsem málem vyděděn pro znešvaření ¼ bytu pro lyžaře libým voskem Skare, za vyvinutí strašného dýmu, pro zničení žehličky s příslušnou šňůrou a najmě pro rozvrat morálky v rodině.

Šťastlivec, který se dostal bez úrazu na řečené nádraží, měl již část starostí za sebou. Zde již vztahoval na něho svou mocnou pravici pořádací sbor. A tak jsme byli po dvouhodinovém přešlapování a mrznutí strčeni do vyhrazeného vagonu, kde jsme strávili mnoho milých obložených chlebičků, ba i sardinek. Popisovat cestu? Ne, to je zbytečné. Na cestě z vykládací stanice na místo určení, které bylo kdesi vysoko nad 1000 m, jsme potkávali jakési zbytky študáckého davu, který byl naším předchůdcem. Hrozně se kutálejíce na vysláblých nožkách nám připomínali pochod hlada z Dachau. Pěkně vyhlídky do futura!

Po nekonečném výstupu po strmých serpentínách se před naším užaslým zrakem objevilo uchvacující panorama dvou sympatických chat s mohutnými plencemi v pozadí se kupících stříbrošedých horstev, které jsme však neviděli pro momentální mlhu. Počáteční desorganisaci jsme pomoci ostražitě čtyry první pomoci pro záchranu tonoucích a ztroskotavších letadel lehce zvládli, a poživše místní předkrm, nasýtli jsme se z vlastních či nevlastních zásob z dálných domovů přivezených.

Příští dny nám ukázaly mnoho věcí, které bývají normálním smrtelníkům utajeny. Bylo by však do nejkrajnější míry zbytečné popisovat všechny příhody a příhodičky, které se zde udály. Vždyť je znáte sami. Rád bych se ještě zmínil o tom, že tu byla pocífována naprostá nepřítomnost svatogothardských bernardýnů, kteří by s milou butelkou rumu pod krkem hledali ztracence. (Tento poznatek byl již zaslán Svazu přátel cizineckého ruchu a Spolku pro potírání limonád a abstinentismu.) Cesta, která vedla kolem našeho dočasného bydla, byla po zšeření hojně navštěvována. Naše agentura nám dodává věrohodné zprávy, že za příhodnou zatáčkou měl jeden zvidavý člen dozorcího sboru postavenou eskymáckou chýši s vmontovaným periskopem, v které trávil večerní hodiny sledováním pozor nedávajících kolegů, dokonce i kolegyně, kteří měli svá zraková čidla pouze pro sebe a ne pro úchvatnou přírodní scenerii. Večer po odpískání v theorii povinného klidu, rotili se rekreačníci v pokojích a zpívající bojovně i jiné písně (obsazení jazz-Pardal: dva lavóry, železná postel, konev, cytharea, zobcová flétna a dětský sbor) pěli ukolébavky k potěšení ostatních obyvatelů chaty. Jednou byla napočítána rekordní návštěva v pokoji se šesti lůžky 28 (dvacet osm) mužů. Při nenadálé prohlídce se všichni nevezli do skříně, pod postele a do umyvadel a byli postupně vyhozeni do svých ubikací, zamazání pastou na zuby, vypaplanou známým pachatelem na všechny kliky.

A tak ubíhali sečtení dnové naši, zlomených nohou, rukou i lyží přibývalo a když nastala nevíтанá doba odjezdu, s pláčem a hořem jsme se rozloučili se zasněženou oasou dnešních vzpomínek. Zpáteční cesta? Jeli jsme v noci, nic jsem neviděl a co jsem viděl, bylo příliš osobní, to by vás nezajímalo.

Molybdén.

Delikatesy.

Když se slavilo výročí odloučení námořnictva od letectva, měli admirálové a jejich manželky přátelský večírek. Společenstvo pekařů ze Saint-Louis jim poslalo veliký koláč, udělaný z tak zvaného angel-food (jakýsi cukrový krém) v podobě atomové bomby. Fotografie, zachycující admirála Blandyho, jak rozkrajuje ten koláč se širokým úsměvem, byla uveřejněna v jedněch washingtonských novinách. Byla pak otištěna i v Timesích 18. listopadu 1946. Reverend Powell Davies neváhal tu věc označit jako „dábel-ský žert“ — „Prosím Boha,“ tak se vyjádřil, „aby se ta fotografie ne- uveřejňovala v Rusku na potvrzení toho, co ruská vláda říká svému lidu... Kdybych měl autoritu středověkého kněze, svolával bych hněv Boží na takovou ohavnost.“

Společenstvo pekařů se vyslovilo,

že koláč byl upečen k tomu, aby byl sněden a ne aby byl fotografován.

Esprit. Janvier 1947. č. 1.

Nebo pod sebe.

„V podniku národním by pracovali s pocitem, že dělají na sebe.“
(Svobodné noviny 26. I. 1947.)

Hudba z r. 1720 a studenti 1947.

Kulturní odbor ÚKS pořádal 25. února 1947 koncert Mistra prof. Hyksy. První celovečerní violový koncert skladeb Jana Křtitele Kalívody, Karla Stamice. Tyto skladby jsou jedinečným novým objevem. Nedávno teprve byly nalezeny v archivu. Z dalšího vzácného programu zasluhuje pozornosti rukopisná novinka nejmladšího našeho komponisty Jiřího Berkovce. Tento koncert je jedním z mnoha zdařilých

kulturních podniků katol. studentstva v Praze, které jsou pořádány každý týden zásluhou představené Dívčího domova na Žižkově s. Ter. Bartoníkové.

Studentský Svět je nový časopis, který vydává v pěti řečech Mezinárodní svaz studentstva v Praze.

Pax Romana — mezinár. org. katol. stud. píše sekretariátu Mezinárodního svazu studentstva v Praze:

„Drazí přátelé, obdrželi jsme Váš oběžník z října 1946, který nám oficiálně oznamuje vytvoření MSS. Chceme Vám vyjádřit své uspokojení nad vytvořením organizace, která bude universitám ve všech zemích velkou pomocí. Doufáme, že naše dvě organizace setrvají i nadále v úzké spolupráci, aby všechna práce, konaná na poli universitním, byla co nejvíce sloučena. Přejeme Vám vše

nejlepší pro další vývoj Vaší organizace a zůstáváme s přátelským pozdravem
B. Ducret m. p.

Z promluvy svatého Otce o filosofii.

Dne 21. listopadu 1946 přijal Pius XII. ve zvláštní audienci četné účastníky mezinárodního kongresu filosofického. Při tom promluvil o významu a úkolu filosofie.

Filosofie se nikdy nespokojila pozorováním viditelného vnějšku věci, stále usilovala prolomit tuto vnější schránku, proniknouti do duše, pochopit esenci, odhalit přirozenost a nejnvtřnější složení, aby si utvořila pojem a dala mu duchovní existenci ve svých myšlenkách. Tak filosofie zduchovňuje reality: zároveň poznává to, co realita má rozumového. Ale filosofie jde ještě dále: dochází až k universálním věcem. Jako duch se nespokojí pouhými jevy, ani se nezastaví pouhým zdáním, stejně se nespokojí zlomkovitou úvahou o částech veškerenstva, aby neviděl vztahy, příčiny a následky, zákony, které je řídí a slučují v jednotnou souhrnu. Nikdo neupírá důležitost analýsy, které moderní pokrok vděčí za tolik, ale není-li pravdou, že dnešní doba obzvláště potřebuje synthesy? Dnešní věda, zda nejde vstříc nebezpečí, že zajde ve specialisaci? Mladí se obracejí k filosofům. Od nich čekají více, než od jiných. Usilují o velké myšlenky, o velkou jednotu intelektuální, která dává smysl a pořádek celému životu. Po hrozných útrapách posledních let pocífuji naléhavou nutnost jasného učení, jistého a bezpečného, zakotveného v duchu, nemá-li upadnout do materialismu, hledáním pouze nechanického vývoje aneb únavou a nečinností.

Otcové naši ohlásili nám...

Rozhlas z 10. X. 1946: „Správně! Právě nová obrozená demokracie není tak liberální a individualistická jako dříve, ale vystupují zde autoritativní prvky, omezující jednotlivce ve prospěch kolektiva.“ — Od Démosu k Caesarovi, říkal tomu jeden pravcový spisovatel předešlé generace; a před ním de Maistre, Cortés, Veillot ohlašovali totéž. Ze to dají tak brzy do rozhlasu, jsme ovšem netušili.

Z výkladu ministra školství Dr Jar. Stránského.

Prosba k poslancům o zvýšenou pozornost.

Státní školou v demokratickém pojetí vzniká státu politický i kulturní závazek starat se, aby lid byl se školou svých dětí spokojen a aby následkem toho žádá lidová vrstva o jiné prameny školního vzdělání, než jaké poskytuje stát, vůbec nestála. Až budete posuzovat osnovu nového školského zákona, věnujte snažně vás o to všechny, paní a pánové, prosím zvýšenou pozornost otázce náboženské výuky a výchovy,

neboť ona právě zůstávala dlouho důvodem nesouladu nebo aspoň neporozumění mezi naší školou a značnou částí našeho lidu. Všichni známe historický vývoj, který to způsobil. Ten však náleží minulosti, jak náleží v Sovětském svazu minulosti nedůvěra a napětí mezi státní mocí a pravoslavným nebo katolickým (o řeckokatolickém to neplatí. Pozn. redakce) křesťanstvím. Chceme-li, aby školení našich dětí hovělo tradičním představám našeho lidu, neomezíme se ani v budoucnu jen na laickou morálku, aspoň ne u těch dětí, které se rozhodnutím svých rodičů hlásí k náboženskému vyznání svých rodičů.

Náboženské vzdělání.

Náboženství se nevyčerpává jen mravoukou. Znalost základních náboženských thesi a problémů je jistě součástí všeobecného vzdělání, a všechno náboženské vyučování mělo by zejména na školách druhého a třetího stupně instruovat žáky objektivně a snášenlivě, i když ne indiferentně nebo nekriticky, o náboženských prvcích kultury veškeré.

Národ, jehož celé dějiny jsou vlastně v určitém smyslu dějinami náboženskými: národ, který dal světu sv. Václava, Husa, Chelčického, Komenského a Masaryka, národ, který nazval Otcem vlasti Karla a Otcem národa Palackého, národ, jehož politický buditel Havlíček by byl nejráději sloužil poslání duchovní s posláním učitelů, takový národ nemůže být a nebude lhostejný k otázce, jaké základy dá lidové vzdělanosti národní školství. Ani tak zvané bezvěrectví se toho zájmu nezprostití.

Jediná cesta: K Bohu.

Buď je spása v obecném návratu ke společné víře v to, več „všichni vždy a všude“ věřili; anebo není spásy a je jen atomová puma. Nezávanost duší se končí nezávaností atomů, a táž síla, která všechn tvar podmiňuje, všechn tvar rozbije. Toto poznání nevěřá a není tlumočeno z hloubky náboženské víry, neboť ta je zpravidla údělem tichých a nemluvicích, ale je to spíše volání z hlubokosti oné mdloby náboženské a z ní pocházející mdloby mravní i rozumové, jež nás všechny zachvacuje a ochromuje, v houfu i po jednotlivu, jež se nejrozmanitějším způsobem projevuje ve skupinách i ve svědomích, a z níž se nevymaníme, jestliže si ji alespoň neuvědomíme. Po živé víře toužit není ještě mít ji, ale tou touhou „Pomozte nedůvěře mojí“ je každý nástup k nápravě mojí i nápravě světa podmíněn. (V Kulturním výboru 29. I. t. r.)

Havlíčkův Brod proti alkoholismu mládeže.

Okresní rada osvětová v Havlíčkově Brodě se usnesla na poslední schůzi, podati příslušným činitelům návrh, aby všem mladistvým a

učňům byl vyplácen jen poloviční plat, a aby jeho druhou polovici byl zaměstnavatel povinen ukládat mladistvému na knížku, z níž by si směl peníze vybírat jen se svolením rodičů. Ukazuje se totiž, že jedním z největších důvodů nemírného pití alkoholu u mladistvých je dostatek peněz, s nimiž ještě mladí nedovedou rozumně hospodařit.

Stará zkušenost učí, že peníze jsou v rukou mládeže jedem. Ale je tu také chyba na straně státu, který neprozřetelně vyjímá děti z moci rodičů a omezuje otcovskou moc. Že musí být opatření, aby práva dětí byla chráněna, kdyby je otec týral, jejich majetek mrhal a vůbec se proti otcovským povinnostem prohřešoval, s tím souhlasí každý rozumný člověk. Ale špatnou službu prokazuje rodinným svazkům a mládeži a tím nepřímo i zákonodárce sám sobě, který stanoví, jak to stojí v § 151 dosud platného Občanského zákoníku: „Dítě nezletilec smí volně nakládati také tím, čeho nabylo vlastním přičiněním.“

Máme 226 středních škol.

V Čechách a na Moravě máme dnes 14 gymnasií, 186 reálných gymnasií a 22 učitelských ústavů s českou vyučovací řečí, 2 reálná gymnasia polská, 1 francouzské a 1 anglické. V minulém školním roce navštěvovalo naše střední školy 72.269 žáků a 9389 se podrobilo zkoušce dospělosti. 30—40 procent celkového počtu žáků tvoří dívky.

Časopis brněnského SVS.

V rukou brněnských vysokoškoláků se objevil právě cyklostilovaný leták s názvem Informační kulturní služba. Zaujmu v něm nejen věcné a konkrétní údaje, ale též radostný způsob, jímž je leták stilisován. Podle sdělení tiskového referátu SVS bude se snažit brněnský Svaz po neúspěchu s loňským časopisem z tohoto letáku opět postupem doby vypracovat hodnotný studentský časopis. Správní výbor SVS v Brně se rozhodl, že bude otevřeně a bez obalu ve věstníku uvádět jmenovitě studentské funkcionáře, kteří ve spolicích nezastávají řádné své funkce, aby umoznil přesnou kontrolou práce Svazu. Je to asi výsledek poučného pracovního období minulého výboru a Svaz tak chce zabránit nepodloženým zprávám, které zneklidňují mnohdy i nestudentskou veřejnost.

Náboženské náměty ve filmu.

Při natáčení filmu pracuje řada odborníků všech odborů. Jeden má na starosti oděvy, aby odpovídaly době, v níž se film odehrává. Druhý bdí nad tím, aby herci představující třeba řemeslníky si počínali „odborně“. Pouze když se děj odehrává v kostele, se nepokládá za nutné, přibrat kněze nebo odborníka, aby bohoslužebné úkony a texty odpovídaly liturgickým pravidlům a



Marie Geversová: **Paní Orfa.** (Z francouzštiny přeložil Dr Václav Renč. Obálka Emanuela Frinty. Nakladatelství Vyšehrad, Praha 1946. Vydání druhé, stran 252, cena brož. Kčs 75.—, váz. Kčs 95.—.)

Marie Geversová je Vlámka z jižního okolí Antverp. Je oblíbenou spisovatelkou v západní Evropě, zvláště ve Francii, kde byly její práce poctěny lidovou cenou, a v Holandsku a stává se populární podobně jako H. Pourrat a F. C. Ramuz. Její román *Paní Orfa* je básnickým dílem v próze a krásnou ukázkou vlámské literatury. I když obsahově nemůže mnoho dát (paní Orfa, žena výběrčího daní a matka dvou malých dětí, zamiluje se do prostého venkovského zahradníka), upoutá svou zvláštní formou a překrásným líčením autorčina raného mládí. Marie Geversová nás zavádí do podivuhodného kraje svého dětství, nasáklého vlhkostí blízkého moře a poznamenaného nebem velikým, modrým a kouzelným v nočním záření hvězd, do zahrad a luk, do polí a k rybníku, i do domu svých neomezených snů, a vzpomíná, co tu tehdy prožila a slyšela. Dvanáctiletá dívka (jistě autorka sama) se dozvídá útržkovitě od vesničanů o lásce mladé paní Orfy k statnému a dobrému zahradníku Ludvíkovi. Neví ještě dobře, co to láska je, a proto milování Orfino a Ludvíkovo nemůže být pro ni problémem. Ve své dětské naivitě a nezkaženosti nechápe špatnost jejich jednání a nakonec spíše tuší než poznává, že láska je něco osudového, čemu se nelze vyhnout: Až pochodeň lásky vypadne Orfě z rukou, zvedne ji jiná, a ještě jiná... a jednoho dne to budu já. — V křehkém spojení milostného příběhu s nádherným líčením proměnlivosti přírody v roce je největší půvab tohoto románového dílka. Bl. J.

Récesi o „*Paní Orfě*“ uveřejňujeme jako doklad zdravého hodnocení díla uměleckého citem estetickým. Připouštíme, že kritika moralistní i v tomto pěkném dílku vlámské spisovatelky najde několik věcí povážlivých. Ale uznějte laskavě, že povážlivý je celý dnešní labyrint světa. Román M. Geversové i na to zdravě ukazuje. J. V.

Dr Jaroslav Beneš: **Duch a hmota v theorii poznání.** Bohuslav Rupp, Praha 1946, stran 96, cena 50 Kčs.

Theorie poznání je jádrem filosofie. Různé směry ve filosofii se rozlišují podle toho, co filosofové soudí o možnostech, mezích a způsobu lidského poznání. Moderní filosofie je tříšť názorová hlavně pro nejednotnost v theorii poznání. Veden naukou svatého Tomáše Akvinského vykládá Dr Beneš vztah ducha a hmoty v theorii poznání jasně, věcně a hlavně — srozumitelně. Naše poznání vychází od smyslového vnímání konkrétních věcí, avšak duchovou mohutností rozumovou vniká v jejich bytnost. Z pojmů získaných abstrakcí tvoří člověk první zásady, jimiž proniká za hranice zkušenosti smyslové. Tento způsob poznání je psychologicky nutný a poněvadž se opírá o zkušenost smyslovou, je i zárukou objektivnosti našeho poznání. Prvenství ducha v tom postupu vyniká zcela jasně. Tak ukazuje autor přesvědčivě jedinou oprávněnost umírněného realismu thomistického, jež vylučuje jak výstřednosti noetického subjektivismu, tak omly smyslového empirismu. Kniha patří především do rukou našeho studentstva a vůbec všech, kdož se obírají základními otázkami filosofickými a potřebují spolehlivého vodítka. D. P.

A. C. F. Beales: **Katolická církev a mezinárodní řád.** Universum, Praha 1946, stran 248, cena 100 Kčs.

Otázky, proč neodsoudil papež Hitlera a Mussoliniho, jsou velmi konkrétní a praktické otázky: vycházely však a vycházejí vesměs z neinformovanosti do určité míry i nezaviněné, uvážíme-li, že v onom koncentračním táboře, který se nazýval Čechy a Morava, nebylo zprávo diplomatické činnosti papežově. Beales, lektor výchovy na královské koleji v Londýně a historik, probírá papežskou činnost diplomatickou a politickou za druhé světové války s vědeckou důkladností a přesností, které plně uspokojí nezaujatého čtenáře, chtějícího dát přednost méně senačním, ale úřednějším a soustavnějším projevům, které odhalují skutečné úmysly papežovy. Pochopí pak význam encykliky z r. 1937, která rozhodně odsoudila pronásledování nacistickým režimem v Německu, a encykliky *Summi pontificatus* z r. 1939, jež odsoudila státní modloslužbu, dále smysl Mírových zásad z r. 1939, jež poukázaly na po-

a předpisům. Tak se stává, že na příklad kněz při sňatku je oděn bílým pluviálem s fialovou štolou, nebo že se dokonce při oddavkách incensuie, neb v době velikonoční předčítá evangelium, které připadá na některý den v adventě a jiné nesrovnalosti. Také herci, kteří představují kněze, myslí, že sehraji svoji roli co nejpřirozeněji a způsobem nejvíce pravdě odpovídajícím, kdž se pokusí o nejpřekennější a nejšroubovanější pohyby.

Taková filmová představení nám jasně tlumočí náboženskou nevědomost nejen tvůrců filmu, nýbrž moderního světa vůbec.

Numerus clausus?

V nedávných dnech rozhodl kulturní výbor ústavodárného Národního shromáždění o způsobu regulace přílivu nových posluchačů na vysoké školy. Po delší diskusi byl zamítnut návrh na číselné omezení zapisovaných studentů, neboť bylo správně uznáno, že mrtvá cifra může těžko zhodnotit znalosti a schopnosti četných zájemců o vysokéškolské vzdělání. V souvislosti se zamítnutím tohoto opatření bývá uvažováno o způsobech jiných, a to zejména o přijímacích zkouškách. — Nehleďme k tomu, že tyto zkoušky by nejprve musely nabýt právního podkladu a všimněme si jiných jejich výhod a nevýhod. Zkoumáme-li podrobně všechny předpoklady a i nutné následky přijímacích zkoušek, poznáme, že jednu nespornou výhodu mají: Posluchači by již od začátku studií měli všechny možnosti důkladného vědeckého vzdělávání, které by bylo zaručeno jejich omezeným počtem již od prvního semestru. Další výhody? Kromě pracovního ulehčení profesorského sboru již asi žádné.

Zavedení přijímacích zkoušek na vysoké školy by však přivodilo řadu nesrovnalostí a nespravedlností. Pomineme-li zcela tu skutečnost, že neznalost žáků se strany profesorů, a právě tak opačný nedostatek znalosti by značně skreslil výsledky zkoušek, shledáváme i tak mnoho závažných momentů, které by měly velký vliv na výběr posluchačů. Je vůbec možno jedinou zkouškou zjistiti kvalitu a schopnosti kandidáta? Nebude zde pak hráti významnou roli okamžitý duševní stav posluchače, tréma, působení nevyklého prostředí a stupeň chladnokrevnosti a myšlenkového klidu? Uvážili jsme, že bezprostřední blízkost zkoušky, která mnohdy rozhodne o celém dalším životním osudu jednotlivce, dokáže i schopného a bystrého jedinice rozrušiti tak, že není schopen složitější tvořivé duševní činnosti? Můžeme tedy podle poznatků z jediné přijímací zkoušky usouditi o schopnostech pro další hlubší studium? — Rozhodně nemůžeme. Zavedením přijímacích zkoušek na vysoké školy bychom ponechali výběr po-

sluchačů náhodě a okamžitým vlivům.

Je však možné jiné řešení, které již na jedné z našich vysokých škol bylo použito, a které se podle zatímních výsledků osvědčilo: zavedení zkušebního roku. — Každý posluchač je zapsán a připuštěn ke studiu. Teprve po absolvování druhého semestru je pak definitivně rozhodnuto o jeho přijetí. Za základ posuzování jsou vzaty klasifikační výsledky zkoušek, které posluchač během prvního roku absolvoval. Ve spojení s tímto opatřením je provedeno značné nahromadění látky do učební osnovy prvních dvou semestrů, takže jedině opravdu schopným je umožněno pokračování ve studiu. — Proti tomuto regulačnímu způsobu bývá uváděna jedna námitka: Posluchač, který v tomto hodnocení neobstojí, ztrácí celý rok života, který mohl věnovat jiné produktivní práci. Tato námitka je oprávněna jen z malé části. Každý ze zájemců o vysokoškolské vzdělání má býti natolik vyspělý a kritický, aby sám poznal, jaké jsou jeho schopnosti a aby včas dovedl uznati, zda stačí učebnímu tempu. Toto si může uvědomiti již v prvních měsících studia a zaříditi se podle toho. — Jinak se toto řešení zdá být nejpříjemnější ze všech, neboť rozhodný okamžik přijímací zkoušky rozvrhuje na poměrně delší dobu a větší počet zkoušek jednotlivých, takže posluchač může nepříznivým stavem zaviněnou chybu na jedné straně vyvážit zvětšenou pilí po druhé.

950. výročí smrti sv. Vojtěcha

je velikým závazkem všech Čechů i Slováků, neboť toto jubileum nesmíme minouti nevšímavě. Je naplněno tvůrčími podněty k duchovnímu posílení lidu naší vlasti. Nejdůstojnější episkopát celé republiky vzal za svůj návrh nejdůstojnějších slovenských biskupů a vyhlašuje letošek rokem svatovojtěšského jubilea. Nejdůstojnějšího pana arcibiskupa pražského J. E. ThDr Josefa Berana pověřil, aby se ujal organisace svatovojtěšského jubilea. V provádění tohoto úkolu ustanovil nejdůstojnější ordinarius pražský Přípravný výbor svatovojtěšského jubilea, jenž má kanceláře v Praze XIX.-Dejvicích, Sadová ul. č. 3. (Semínář). Přípravný výbor v nejkratší době rozešle podrobné informace o oslavách svatovojtěšského jubilea; prosí všechny ctitele sv. Vojtěcha, aby dříve té doby nečinili definitivních programů, případně, aby je sdělili kanceláři Přípravného výboru, jenž jim poslouží všemi svými silami a prostředky. Přípravný výbor svatovojtěšského jubilea uchystal též potřebné publikace.

Přípravný výbor svatovojtěšského jubilea, Praha XIX.-Dejvice,
Sadová 3.

sitivní věci v mezinárodních vztazích, dosah telegramů vládcům Belgie a Holandska, jež označily jejich odpor proti útokům za oprávněný, vatikánských vysílání o ukrutnostech v Polsku etc. V druhém, více syntetickém díle své knihy vykládá Beales učení církve o mezinárodních vztazích, o přirozené společnosti národů a zásadách mezinárodního řádu. Kniha pěkně přeložená Dr Zdeňkem Chudobou je na výsost aktuální a potřebná. Její význam vynikne zejména, srovnáme-li ji se současně vyšlým pamfletem J. H. Lehmana Vatikánská politika za druhé světové války (Družstvo Blahoslav Praha 1947), kde není uveden ani jeden oficiální dokument papežský a kde se z privátních dohadů a poznámek různých žurnalistů nebo příležitostných projevů některých církevních hodnostářů vyvozují závěry stejně nesmyslné jako nedokazané a nedokazatelné, že papež chtěl válku, že byl spojencem Hitlerovým, že podporoval ve světě fašismus a hlavně — jak jinak nelze očekávat, má-li být kniha sensační — že církev je ovládána jesuity a že to všechno tedy dělají ti nenávidění jesuité. Srovnáme-li obě knihy, vidíme nejen, kde je pravda, ale také jakými metodami se proti pravdě bojuje.
D. P.

Legenda o svaté Kateřině. Vydal Jan Vilikovský v nakl. Vyšehrad, r. 1946, 180 stran, 105 Kčs.

Profesor Jan Vilikovský, neobyčejně pilný badatel v otázkách staročeské literatury, připravil pro nakladatelství Vyšehrad nedlouho před svou smrtí skvost naší epické poesie doby Kala IV., Legendu o svaté Kateřině. Četba její dá vám mnoho podnětů, mimo jiné na př. i zamysletí se nad tím, jak se náš jazyk od doby Karla IV. vyvíjel lexikálně. Takové slovo, jako na př. loza-modla, meslo-pruh, otrap-vidění, porobapokora, skola-vchod, tále-pověst, úpola-nadarmo, úslona-úpal, vep-umění a m. j. v dnešní češtině buď nemáme vůbec, anebo ve významu jiném. Běžné pro dnešního vzdělance jsou tvary aoristové, imperfektové a duálové. Zkrátka, J. Vilikovský nám přísně kritickým předpisem tohoto díla neznámého skladatele přiblížil nejen nejpěknější básnické dílo doby Karlovy, ale i jazyk té doby. Je to jedině správný způsob, jak dnešního člověka učiti lásce k naší tradici básnické i jazykové. Stručnými poznámkami i slovníčkem na konci posloužil Jan Vilikovský tomuto dílu, přiblížil je našemu chápání.
Ja-na

František Křelina: Dcera královská. Ilustroval Zd. Kratochvíl. Vydalo nakl. Vyšehrad v Praze r. 1946 jako rozšířené a přepracované vydání. 340 stran, brož. 186 Kčs.

Dcerou královskou se rozumí v tomto Křelinově románě blahoslavená Anežka Česká, ratolest Přemysla Otakara I. z druhého manželství. Podivuhodný byl ten její věk, plný rytířů a úředních knížat, vévodů a markrabat, století zpronevěř a zasnub, rytířské romantiky a milostných písní dvorských. Jaký byl skutečný život lidu, to již méně poznáváme z Křelinova románu, krajina Čech a Moravy jako by byla tehdy liduprázdná a rytíř, uhánějící na koni cestou necestou jako by se tenkrát mohl báti nanejvýš divoké zvěře. Z toho důvodu považují za zvláště šťastné rozšíření díla — proti prvému vydání — o kapitulu „Královna a žebračka“ a zdůrazňují kapitolu závěrečnou „Prohlédnutí slepého“. Přesto je činem opravdu básnickým celá střední část románu „Nevěsta císařova“. V ní dokázal Fr. Křelina, jak dovede látku historickou zažít umělecky a jak svou visí křišťálově básnickou vtěluje v umělecký čin se suverénní jistotou. Všecky kapitoly této střední části jsou samy pro sebe malými mistrovskými díly české historické prózy a jako celek patří k tomu nejlepšímu, co bylo v tomto oboru u nás napsáno.
J. Vrána.

Emanuel Boháč: Orchestrion, básně. Vyd. Rozhlady, SSM v Ružomberku, r. 1946. Stran 64, cena Kčs 42.—

Za redakce Emila Remeňa vydaly Rozhlady v Ružomberku první verše Emanuela Boháče, Orchestrion. Je to útlý svazek veršů, jehož ladění dobře vystihuje motto „Někdy tak strašně úzko je mi“. Je-li dosud námetem Boháčovy poesie jeho já, svědčí to jen o tom, že si je plně vědom toho, že se světem může vyrovnávat teprve tehdy, až se vyrovná sám se sebou. Jsme přesvědčeni, že se mu to podaří.
jb.

O. Brůna: Když tančíš. Moravská lyrika. 1945.

Co řekneme o sadařovi, který trhá ovoce nedozrálé? To platí i o umělcovi. Skrývá-li se v něm tvůrčí jiskra, rozdmýchá-li ji alespoň po letech, pak bude sám upřímně litovat, že svoje jméno zatížil mladickými verši. To je případ O. Brůny, septimána gymnasia ve Vysokém Mýtě.

Jeho verše dávají tušit člověka milého a upřímného, který jednoho dne postaví sebe sama před otázku: Buď zralou poesii nebo raději nic. Jen tak se vyhne nepřijemnému zamrazení při reminiscenci na svoji prvotinu.
jk.

Řídí hádankářský \circ »Litavan«.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 676.

Přátelé otazníku,

dnes můžeme konečně ukojiti vaši nedočkavost a oznámiti vám vítěze zimního řešitelského turnaje »Úsvitu«. Měli jsme opravdu radost z vašich dopisů a řešení. Čekali jsme na ně netrpělivě, neboť jsme dosud nevěděli, kdo vlastně tvoří naši hádankářskou obec. Je vás několik desítek, a to jistě ještě nejsou mezi nimi všichni ti, kdož hádanky luští.

Během závodu ovšem mnozí v zatáčkách otazníku »havarovali«, nedorazili k cíli bez ztráty bodu. Avšak ti ostatní, řešitelé a řešitelky, nedali se odradit nějakým tím kokosem v závodní dráze a svým důvtipem překonali skoro každou překážku. A tak můžeme blahopřáti prvnímu závodníku, jež dorazil k cíli jako

— vítěz 1. řešitelského turnaje Úsvitu —

JARKA KOSTIHA, studující OA, Hodonín,

jenž zdolal všech 50 hádanek. Rovněž druhý vítěz, Jos. Novák z Místku, vyřešil všechno, leč řešení odeslal později. A už jsou tu další: 3. Vl. Benda, Praha - 49 bodů. — 4. Vlasta Pavlíková, stud. filosofie, Brno - 48 b. — 5. Jiří Klínkovský, Zlín - 48 b. — 6. Jar. Pohanka, Dol. Dunajovice - 47 b. — 7. Ivo Zeman, Lysice - 45 b. — 8. Boh. Slánský, Horní Lideč - 43 b. — 9. Al. Kalandrová, Brodek u Konice - 41 b. — 10. Mil. Smetana, Kroměříž - 35 b. — 11. Věra Freundová, Kroměříž - 29 b.

Přišlo nám několik řešení, jež postrádala kupony. Ta jsme, bohužel, nemohli zařaditi mezi výherce, jelikož jsme neměli jistotu, zda řešitel je odběratelem a samostatným řešitelem »Úsvitu«. Nezapomínejte proto na kupony, jsou nutné ke každé naší soutěži.

Jarka Kostiha získává titul přeborníka zimního řešitelského turnaje a 1. cenu — knihy v ceně 200 Kčs. Rovněž ostatní uvedení vítězové dostanou pěkné knihy. Ty jim zašle redakce sama, prosíme, by přímo jí byl potvrzen listkem jejich příjem.

Gratulujeme ještě jednou všem vítězům a doufáme, že ti méně šťastní se na nás nerozhněvají. Vždyť mohou vyhrát v soutěži autorské, vypsané v č. 7, nebo v příští řešitelské soutěži, jež bude vypsána už ale to vám zatím neprozradíme.

Vaše redakce a pořadatel.

Zde máte ještě několik oříšků:

1. Souzvučka.

Vl. Benda.

TKÁM JÁ S CHLAPCĚM
brzy ráno,
zboží máme vyprodáno.

2. Adjektivka.*)

Jar. Kostiha.

Do OBCHODU chodil rád
nakupovat *) LITERÁT.

Poznámka: Z podst. jména se utvoří jméno pří-
davné, čímž vznikne nový souzvuk. Příklad:
maso—masová = má sova.

3. Žertovná hádanka.

»Terka z Oder«.

Obyčejný člověk to má jen jednou,
ale cyklista třikrát. Co je to?

4. Přesmyčka.

»Terka z Oder«.

JEN NA RADU

5. Výpustka (m).*)

Jos. Korger.

PRÝ NA NÁSTROJ umí hráti,
*)MANŽEL, chlubí se tím máti.

Studenti, střádáte si již na exercicie? Většina kursů bude těsně po skončení školního roku, ostatní v posledních dnech prázdnin. Objednejte si střádanky v UKS.

BRUNO ČERNŮŠEK

výroba sodovek a limonád

Hodonín, Masarykovo n. 27, telefon 31

FRANT. MĚŠŤÁNEK

čalouník

Hodonín

RUDOLF DRNOVSKÝ

malířství, natěračství
a obchod barvami

NÁRODNÍ SPRÁVA

Hodonín, Třída Dr. Edvarda Beneše

HEDVIKA SEĐOVÁ

módní dům

Hodonín, Třída Dr. Ed. Beneše 28

Slovácké družstvo v Hodoníně

zapsané spol. s ručením obmezeným

RAJMUND ČERNÝ

obchod železem

Hodonín

HLOŽÁNEK & WALTER

výroba gumo-textilního
zboží

Hodonín, ŠTEFÁNIKOVA

MARIE KLEČKOVÁ

sodovkárna

Hodonín, Masarykovo n. 18, telefon 192

ÚSVIT



11
12

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ.

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 19b.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslání příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

Jsou čtyři druhy dopisovatelů. První se vyjadřují příliš skromně o sobě a obdivují všechno, co čtou. Nedoceňují se, ale jsou nekritičtí i k druhým. Potřebují rady, žádají o ni a přijímají ji rádi.

Druzí se jim podobají v tonu, že obdivují všechno, ale nemají sebevědomí, vzdávají se boje při prvním neúspěchu, ostýchají se radit, jsou slabší.

Třetí jsou proti nim plni sebevědomí a podceňují vše, co vytvořili jiní. Jsou to pravděpodobně nejprotivnější lidé na světě. Snad se jim v životě něco podaří, ale úspěchy jejich se stanou nakonec jejich pádem.

Čtvrtí konečně měří svoje schopnosti prací jiných, kterou poznávají rádi a mají při svém duchovním růstu největší naděje na úspěch trvalý.

Preji vám, abyste všichni patřili brzy k těmto tvůrčím vyrovnaným zástupcům, nebo spíše jednotlivcům. Těžko rozhodnouti o vašich možnostech, když se někteří na sebe ptáte. Řekl bych, že je to již chyba, tážete-li se, neboť jen Bůh sám ví, co ve vás dřímá, jaké nic, anebo jaký genius! Viditelným znakem vašeho nadání vám všem budiž vlastní vytrvalost a nezkrotná touha tvůrčí! Ti z vás, kteří ještě za dvacet a třicet let budou tak mladistvě psát, jak píšete dnes, zvítězí. Přesvědčí se, že umění pro ně bylo osudem a pocítí i radost z umělecké trýzně. Ti, kteří nevytrvají, nebudou vyvoleni!

Chtěli byste někteří, abychom vám poradili, jaké knihy a které kupovat, když jsou všechny tak drahé. Neubertovo knihkupectví v Praze II, Hybernská 12, bude vám rádo na požádání posílati pravidelně zdarma svou »Novinkovou službu«. Poslední číslo o 20 stranách vyšlo na začátku března. Z básní, prózy, knih pro mládež, o válce, divadle, filmu, hudební teorii, filosofii, náboženství, zeměpisu, dějinách: umění, životopisech, sportu atd. ze všeho, nač si pomyslíte, najdete tam něco, co budete potřebovat, a to velmi často i cenné a laciné publikace antikvární.

Druhou pomůckou vám může být Věstník Státního nakladatelství v Praze II, Ostrovní ul. 30. I ten můžete dostávat každý měsíc zdarma, požádáte-li o to. Sleduji obě tyto pomůcky, doporučuji je s dobrým svědomím.

»Dívku nad knihou« uveřejníme. Ostatní potřebují úpravy jako básně v próze. (F. R.) »Setkání« je líbivý pokus. »Sama budu chodit ku pramenu a tuliti se k Tvému jménu.« (M. Sv.) Díky za důvěru. Kamile P.- Jednu uveřejňujeme, nikoli Fialky! Vyhýbejte se slovům neurčitěho významu (takový, jakýsi, kdesi, cosi, jaksi a p.) (St. M.) Příspěvků použijeme, jen větší soustředění na konkrétní motiv, i když jde o báseň. (MB) Vaše prózy jsou hodnotné. (V. V.) Vaše snová pohádka je pozoruhodná, i když není jasně motivována v první části. K povídkám mnoho úspěchu! (R. T.) Báseň i povídku vítám. (Vila.) Jarní pohádka bude uveřejněna. (Ve) I Strípky. Ostatní až později. (Gemma.) Poslední uveřejňujeme. Pošlapaný zákon potřebuje úpravy, aby byl stručnější. Pročtete si poslední knihy veršů J. Seiferta, a chcete-li i V. Holana! (J. F.) Článek, zaměřený novinářsky pro aktualitu, uveřejníme, až zase »půjde krajem jeseň truchlivá«. Do té doby pište, chcete-li, i o jiných aktualitách. (m. s.) Můžete být spokojena, ale je dobře, že se nepřeceňujete. Dvě uveřejníme, a ještě jedna »Srdce...« zbude, nikoli »zbyde«! (A. N.)

18. III. 1947. J. Vrána.

Vyšlo 15. dubna 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.526.



Bedřich Somol:
Orání.
(1. cena soutěže.)

Vila:

Stín nad domovem

Několik týdnů selčina potáčení mezi životem a smrtí, to byly na statku chvíle bez slunce s nízkou oblohou na spadnutí, i když od přehrady dul březnový vítr a špaček na jabloni bůhví po kolikáté už přeměřoval budku. Lípa nad stodolou šuměla jarem a kladla namodralý stín přes dvůr na okna kuchyně.

Richard Benda vešel do světnice, kde ležela jeho žena, s uspokojením muže, který se mezi dvěma dcerkami smířil s myšlenkou, že s ním vyhasne i jméno Bendů, a kterému teď oznámili, že má syna. Má syna a chce ho vidět, vzít na ruce, potěšit se s ním, s nadějí svého mládí a oporou stáří.

»Ne, ještě ne, ještě není úplně na světě.« odbyla ho babička a Richard Benda zůstal stát ve dveřích s rukou na klíce. Krev se v něm vzpěnila, když viděl, co dělá s jeho dítětem. Proč ho bije po tvářičkách, proč ho namáčí do ledové vody, až modrá, proč mu strká do úst červenou trubici a dýchá do něho! Visel jí v rukou jako kus prádla na šňůře a jen slabounký tlukot srdce nutil ji nevzdat se a přinutit dítě žít.

»Nechce mezi nás,« řekla jen tak, jako by neviděla bezradnost muže, který stál ve dveřích a v té chvíli nechápal, že se lidé někdy loučí dřív, než se přivítali. Musí to být, utěšoval se, ale dívat se na to nemohl. Usedl na pelest ke své ženě. Černé kruhy pod očima, přepadlá a vysílená nepřítomně se dívala na něho. Hladil ruku, bezvládně ležící na přikrývce, a spíše aby něco řekl, zeptal se: »Mařenko, jak ti je?« Už dávno ji tak neoslovil, byla mu v domě samozřejmostí málo užitečnou, když neměli dědice. A teď, jak nehybně ležela, připadal si vedle ní malý a bezvýznamný, k smíchu mu byla pyšná chlapská síla proti pokorné odevzdanosti rodičky, stojící

jednou nohou v hrobě. A znovu ji hladil po hřbetě ruky a v duchu odprošoval, že tak brzy zapomněl na večer s vůní posečených luk, kdy ji také tak hladil a sliboval: »Budu jako beránek, uvidíš...«

Na statku se ode dneška všechno změní. Děvče v hospodářství nikdy mnoho neznamená, jednou se vdá, rozdrobí a dá cizí jméno polím, lukám a lesům, kterými chodil otec, děd i praděd. Richard Benda měl dvě, obě přišly tak trochu nevhod, k srdci však mu přirostla jenom Zdenka. Zdenka, to byla v rodině písnička divoká jako podzimní vichřice. Na ní si zakládal nejvíce. To bude selka, jaká má být, matku brzy zastane, říkával, když přiběhla domů a udýchaně hlásila, že ztratili snop — a byla to hrstka klasů, které zůstaly viset na větvi jabloně u vjezdu do dvora. »To je naše,« bylo pro ni největším příkazem. Věděla, která slepice zanáší, kdy se budou líhnout housata, počítala a nikomu nedovedla nic dát ze svého.

Rostlo to s ní od malička. Otec měl radost, utěšoval se, že mu nahradí syna. Matka trestávala, nejvíce však ji dovedla pokořit Jarka. »Že se nestydíš, taková necita!« Mírně, skoro prosebně, jak jinak ani nedovedla, a přece býval oheň na střeše. Houpával ji na kolenou, i když už byla příliš těžká. Ode dneška bude houpat zas, už se však nebude utěšovat: »Zastoupí mne!«, protože bude hospodářem ten maličký, který bude, musí žít.

»Tak, už je dobře,« slyšel vydechnout za svými zády. Dítě nabralo dechu a nastoupilo pouť slzavým údolím. Richard Benda se zahleděl do tvářičky a znovu mu vytanula Zdenka.

Vraceli se pozdě večer s pole. Vypráhal koně z postraňků, když otevřenými vraty vpadla do

dvora sousedka. Hned spustila, až se rozléhalo. Nemohl si z toho nic vybrat. To je přivítání po celodenní dřině! A ve vlastním domě! Na spánkách mu naběhly žíly, popadl s vozu bič a postavil se před sousedku. Přistoupila i žena, aby zadržela ruku, kdyby bylo třeba. A teprve teď se dověděl, jak si děti hrály za stodolou, celé odpoledne je ani slyšet nebylo, náš Rudolfek je tak hodný, ani kuřeti neublíží. Až na sám večer slyším křik, běžím za nimi, Zdenka, vaše Zdenka je pryč a náš Rudolfek má natržené ucho. Kdo ti to udělal, ptám se. Kdo jiný než vaše Zdenka! Horší než kluk je

Richard Benda se drží klanice vozu a jeho neurvalý smích se nese přes ztichlé dvory a zahrady. Zdenka natrhla Rudolfkovi ucho! Naše Zdenka, jejich Rudolfkovi! Co je to za kluka, že si nechá od děvčete ucho natrhnout! Stydět byste se zaň měla, já mít takového kluka! A smál se ještě, když nakládal koním do koryta seno, i když sedal v kuchyni za stůl a u kamen se krčila Zdenka. »Klukem mělas být, pravdu má matka. To bych měl dědice, to bych se měl na koho spolehnout!«

Jako kdyby to včera bylo, tak mu vyvstala vzpomínka na ten večer, a usmíval se jí i teď, když držel v náruči syna a ve svraštělé tváři hledal svou podobu.

»Už je dobře, už je všechno v pořádku,« slyšel ještě několikrát. Už je dobře, namlouval si sám; ale nebylo.

Dům šel toho dne pozdě spat. Obě děvčátka postávala nad maminkou, nemohla oči odtrhnout od bratříčka. Jarka, rozpaky zapýřená, skláněla se nad něho, dokud neucítila pod rty drobné, hebké čilko. Hedvábně kroužící kadeř padla jí do čela a skryla vláhu, která se jí tlačila do očí. Kde se tu vzalo to děvče, jak sem zabloudilo, křehký květ magnolie mezi chrpami, koukolem a vlčími máky? »Maminco, tatínku,« říká, ale nikomu nepatří. Ne-dotknuta tvrdostí dědiny chvěje se v zlatém slunci jako květ...

Marie Bendová neusnula. Za Velou vycházel měsíc, obloha prosvítala a několik hvězd pomrkávalo oknem na nemocnou. Z tmavomodrých a z tmavozelených stínů vystupovaly obláčky páry, zavřenými okny táhly do světnice a srážely se v průsvitné stuhy. Čísi ruka je rovnala a krajkovala a rozhazovala po světnici. Vlnily se jako prapory na stožárech, úzké i široké, bílé jako sníh. Okno zmizelo, stěny se kamsi propadly, na podlaze se vrstvily hromady krajek. A vlnily se stále blíž, napřed široká, tvrdě naškrobená, jak ji nedávno žehlila na peřince pro dítě, pak drobné a úzké, přišité na košílkách nemluvněte. A mezi nimi se proplétaly široké kostelních alb a rochet s kříži a divnými ornamenty. Šel z nich chlad a hned zase teplo, a ty nejužší omotávaly se jí kolem rukou, hlavy a hrdla a stahovaly dech. Chtěla křičet o pomoc. Křeč jí sevřela hrdlo. tělem projelo prudké píchnutí, a už se cítila volná a svobodná, jako by se vznášela vysoko

nad zemí, pod sebou vesnice, města, pole, jezera, a ovanula ji vůně dávného letního večera, když jako mladé děvče podávala přes plot zahrádky komusi červený a bílý karafiát a on s květy podržel na chvíli v dlani i konečky jejích prstů...

Když otevřela oči, stáli kolem lůžka němě a s napjatým očekáváním. Muž se stopami probdělých nocí ve tváři, obě děvčátka, její sestra a doktor z města. Nechápala, co se s ní stalo. Z útržků vzpomínek, které chytala jako dítě babí léto nad strništěm, sestavovala si obraz toho, co předcházelo. Vedle ní leželo dítě a jeho pláč jí vracel do skutečna.

V domě šlo všechno vzhůru nohama. Hospodář ztratil smysl pro práci i pro statek. Celé dny a noci vysedával u ženy. Koně hrabali u prázdných koryt — či je to práce, hospodáři? —, na dvoře se povalovaly kusy slámy a sena — vzpomínáš, hospodáři co ses nakřičel, když žena utrousila někdy a hned nezametla? — nevydojené a hladové krávy dovolávaly se svého — nepřijde ti statek na buben, hospodáři? —

Richard Benda vysedává nad ženou. »Klid, jen klid!« říká doktor. »Bože, ať mi neodejde,« modlí se hospodář. »Co bych si bez ní počal!« Je noc, děvčata spí, spí i švagrová, která přišla zastat hospodyně. Jak ji zastává, vidíš sám. Krávy dnes večer nedostaly žrát, v domě není uklizeno, a ty sis myslíš: Žena jako žena!

Klid, jen klid, říká doktor a dítě pláče a pláče. Od prvního dne se na ně hospodář ani nepodíval. Totam bylo opojení prvních hodin z dědice, tatam byla radost, když mu před očima zhasínala žena. A zrovna teď, když klidně spí, křičí a křičí...

»Mlč!« zahrměl na dítě, jako by tomu mohlo rozumět. Hlas se dutě rozbil o stěny a nemocná sebou pohnula. Měls umřít, aby mi ona zůstala. blesko mu hlavou. Lekl se té myšlenky, ale nezapuzoval ji. Lidské životy jsou prý tak divně někdy spleteny, jeden člověk umírá, aby jiný žil, a nezemřeli-li, musí odejít ten druhý.

Richard Bendo, zřekl ses syna, dědice. Nikdy ti už nebude patřit, i když nezemře. Tyto dny a noci vryly ti kolem úst vrásku příliš hlubokou a nedají ti zapomenout na úzkosti, s nimiž jsi měřil dech své ženy. To »Mlč!« prohloubilo příkop, který vyvstal mezi tebou a dítětem v první noci, v propast, která se úplně už nikdy nescelí...

Tobě navždy bude patřit jen Zdenka.

Ten malý v peřince bude matčin. neboť láska roste z bolesti.

A či bude Jarka, křehký květ magnolie mezi chrpami, koukolem a vlčími máky?

Několik týdnů selčina potáčení mezi životem a smrtí přešlo jako mrak, který hrozil každou chvíli vysypat na statek hromady krup. Když však Marie Bendová po prvé vstala a postavila se k oknu, na jabloni před budkou vysedával špaček, pupeny se nalávaly, uprostřed dvora ležel stín lípy a okna kuchyně hořela v záři vycházejícího slunce.

Reforma proti pokroku

Škola se u nás stala oblíbeným předmětem *politického* reformování. Vychovatelství má totiž s politikou jednu věc společnou: každý si myslí, že tomu rozumí. Přitom však ve vychovatelství podobně jako v politice je málo těch, kdo se dovedou odpoutat od úzkého, výsekového hlediska a vidět věc v celé šíři všech souvislostí a pravděpodobných následků.

Dnešní reformní program je znám pod heslem *jednotné školy*. Jeho základními pilíři jsou postátnění všech škol a jednotná nediferencovaná škola II. stupně.

Proti *státnímu monopolu* na vzdělání jsme spíš z důvodů zásadních než z důvodů okamžité praktické výhody. Nejde nám o to, bude-li postátněno těch několik škol zemských, kuratorních obchodních učilišť a škol klášterních. Je přece jasné, že navrhované rozšíření povinného náboženství do všech tříd střední školy znamená pro Církev více než několik klášterních škol. Jde však o zásadu, že školství má být *spobodné*, o zásadu, že na děti (a tedy i na jejich výchovu) mají nárok na prvním místě rodiče a nikoliv stát. Kromě toho je třeba myslet i na doby zlé, kdy může ve státě nabýt moci vůle, která není v souhlasu s vůlí lidu.

S heslem *jednotné školy II. stupně* nehraje se poctivá hra. Vědomě se zamlčují nebo i popírají skutečnosti, které svědčí proti nerozlišenému vzdělávání všech žáků bez ohledu na přirozené nadání a vůli ke studiu.

Každý učitel ví, že tempo školní práce neurčují žáci výborní, nýbrž žáci nejslabší. Budou tedy určovat postup v jednotné škole nejslabší žáci dnešních měšťanek a obecných škol, kteří případně o studium vůbec nestojí. Moderní pedagogika zdůrazňuje zásadu co největší *diferenciace*, zásadu přizpůsobení výuky nadání a sklonům dítěte. Po stránce pedagogické je tedy zásada jednotné školy *reakční*, neboť zavádí pravý opak požadavků pedagogického pokroku, t. j. zásadu *bezohledné uniformity*.

Říkají-li někteří propagátoři jednotné školy, že je snadné diferencovat vyučování podle nadání a zájmu *v téže třídě*, vědomě nemluví pravdu. Kromě toho se pedagogicky vlastně chtějí vracet k dávno odsouzené nouzové výuce vesnických *jednotřídek*, jež byla a jest pokládána za nutné zlo zapadlých vísek.

Jaké vážné důvody se tedy uvádějí pro jednotnou školu II. stupně? Nejsou to argumenty školské, nýbrž *politicko-sociální*.

1. Nestejný druh vzdělání rozděluje národ a překáží vnitřnímu porozumění a jednotě.

2. Dnešní střední škola nevybírání žáky podle nadání, nýbrž podle sociální příslušnosti.

3. Do střední školy jde dnes žák v 11 letech,

což je příliš brzy na rozhodování o životní dráze.

K tomu jen stručně poznamenejme:

Ani dnes není společenského odcizení mezi absolventy měšťanky a absolventy nižší střední školy. Rozdíl mezi tímto stupněm vzdělání a stupni vyššími zůstane však i při škole jednotné do 15 let. Nevytvoří-li se *vnitřní porozumění mezi lidmi* jiným způsobem, touto pochybnou mechanikou se ho nedosáhne.

Druhé tvrzení je nepravdivé již proto, že při přijímacích zkouškách do primy prakticky téměř nikdo nepropadá. Není fair, opírá-li se toto tvrzení o starou statistiku sociálního rozvrstvení žáků v oktávách (nikoliv v primách!). Jednak se musí vzít v počet to, že *pravděpodobnost* nadání je větší u dětí vzdělaných rodičů než u dětí rodičů manuálně pracujících, jednak také okolnost, že vrstvy úřednické a podhodnotí vzdělání výše než je tomu u lidí z hospodářské praxe, a proto je také více vyhledávají. Ostatně vrstvy úřednické nelze pokládat za sociálně silné, spíš naopak. Pokud se však ještě dnes vyskytují případy, že nadané dítě nemůže jít do střední školy z důvodů sociálních, lze zařídit nápravu *mnohem prostším opatřením než je radikální zásah do organizace střední školy*.

Na argument, že se dítě příliš brzy rozhoduje pro povolání, lze odpovědět, že *o žádné rozhodování nejde*, leda o naprosto předběžné a nezávazné. Je známo, že nižší střední škola je dobrým sítem: nejslabší žáci odcházejí na měšťanku a značné procento slabých opouští školu se ctí z kvarty. Naopak zase mohou dobří žáci z měšťanky bez obtíží přestoupit do příslušné třídy školy střední. Ostatně se tento argument nezdá být dosti upřímný, když jej uplatňují lidé, kteří jinak propagují zásadu úředního určování povolání.

Vnucuje se tedy otázka, které jsou *skutečné* důvody urputného boje o jednotnou školu. Pokud se boje účastní učitelstvo, lze jej pochopit jako *věc stanovskou*, neboť jednotná škola II. stupně souvisí s pedagogickými fakultami, s vysokoškolským vzděláním učitelstva a s vysokoškolskými platy. Pro učitele je to otázka celkového sociálního vzestupu.

Pokud je jednotná škola II. stupně otázkou politickou, musíme v ní vidět kulturní odnož *nivelisacího procesu*. Nivelisace majetková má být doplněna nivelisací vzdělání. Je tu však jistý rozdíl, který nepřipouští prostoduché srovnání. *Majetková nivelisace může mít smysl: co se vezme bohatcům, lze rozdělit chudím. Je však otázka, lze-li stejně snadno rozdělit nenadaným to, co se v jednotné škole odepré nadaným.*

Bílá sobota

Sobota Bílá, den ze všech v roce nejslavnější!

Zas vyšlo slunce, zas zvoní zvony, je překonána úzkost a tesknost zahrady Getsemanské, zas země pokojně oddychuje po otřesu nad smrtí Spravedlivého, je klid a mír.

Oběť je dokonána, vypít Kalich utrpení, ale rány už nepálí, zbičované Tělo jich více necítí a dnes již v klidu hrobu odpočívá po strastech putování.

Ale dosud stojí na Golgotě kříž. Kolkolem na mladém osení třpytí se stále kapky rosy jak slzy, které nemohly ještě oschnouti. V ramelech kříže je zavěšena trnová koruna, teprve včera sňatá se zemdlého čela Krále králů a nahrazená rouškou útěchy. I na ostnech koruny svítí rosné kapky, proměněné v záři raních paprsků rubínem duhy zaschlé Krve Nejdražší!

Náhradou za Srdce Synovo dostalas všechna srdce světa, Maria!

Má tím být všechno skončeno? Má všechno to utrpení, ukončené Smrtí, znamenat také

pohřbení všech nadějí na splnění slibu Otce? Až sem Ho přivedl a teď by Jeho Oběť nepřijal?

Ne, čekáme víc!

Čekáme zázrak Vzkříšení!

Věříme! Doufáme! A proto také milujeme! Milujeme Bílou sobotu.

Sobotu Bílou, den ze všech v roce nejkrásnější!

Sobotu Bílou, svátek všech svátků nejslavnější!

Sobotu Bílou, která přinese světu mír nejtrvalejší, neomezený mírou lidského vydechnutí!

Až zatouží svět klesnout zas na Golgotě k úpatí kříže a poznat znovu lásku Srdce probodeného, býti jak z Arimathie, a zahaliti Ukřižovaného do závoje své lásky i uložiti v útulek lidských duší. V nich zazní pak na sklonku Bílé soboty a na úsvitu nového dne čarovná zvěst Božího anděla:

»Vstalť jest této chvíle!«

Pojď za mnou

Jeho pravice již zvedala ke rtům pohár lidské rozkoše, když s prvním jarním větříkem dolétlo k jeho sluchu tiché zavolání. Vábilo jako toužebné akordy vyluzované mistrem houslistou, jako tlumený, hřejivý paprsek, odražený od hladiny řeky věčnosti.

Na okamžik zaváhal. A jeho srdce zaplavila mocná vlna dosud nepoznaného štěstí. Odhozená číše se roztránila o zemi, jež navždy vyssála její obsah. Obrátil se, aby odpověděl na tajemné pozvání. Potom vykročil po hlase.

Obklopovala jej noc, jen světélko v dáli ukazovalo cestu a neodolatelně volalo. A vládce temnosti se snažil ho zadržet. Neměl však, co by mu nabídl. Vzkázal mu tedy posměšně: »Jsi blázen.« Jal se před jeho očima promítat, co může dát, bude-li se jemu, knížeti záhuby, klaněti. Ale na rty poutníkovy sestoupila bělostná způsob chleba a dvěma tisíciletími zaslechl: »Jakou dá člověk výměnu za duši svou?«

Otec lži se ještě nevzdal, a svět vyřizoval nový vzkaz: »Jsi světec. Jen pozoruj, kdo se modlí jako ty, kdo hájí jako ty Boží zájmy? Máš právo kárat, napomínat.« — Není však možno jej zviklat, jeho dům stojí na skále. Král srdcí jej opět poučuje: »Nejprve trám ze svého oka!«

A Pán zavolal po druhé, tentokrát už ne z dále, měl stánek v jeho srdci: »Pojď za

mnou!« Nevzpíral se: neměl co ztratit. Netoužil již po hodnotách země. S radostí uposlechl. neboť znal slova Páně: »Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mě hoden.«

Zatajil dech úžasem: knězem na včery. Denně bude na jeho pokyn sestupovat Láska s nadhvězdne říše. Bude uvádět Ježíše do srdcí jemu věrných. Bude hlásat majestát, slávu, ale i milosrdenství Věčného, kamkoli přijde. Od jeho nohou budou povstávat kající Magdaleny i nevěřící Tomášové, když jim vrátí svatební roucho, bílé jako sníh. Bude vštěpovat radostné poselství do čistých dětských srdcí.

Ten čas uznal božský Trpitel za vhodný, aby mu nabídl svůj kříž. Chtěl, aby i on dostoupil nebeských výšin dokonalosti. A jeho kněz bez váhání uchopil oběma rukama drahocenný skvost, aby jej jevištěm světa donesl na Kalvarii oběti.

Zatím šumivé vlnky řeky věčnosti podemlely půdu, po níž nesl břímě dne i horka. A on beze slova protestu, třímaje symbol své víry, příčinu své naděje a předmět lásky, klesl do jejich vod. Vrátil se do otcovského domu, aby přijal denár neporušitelný.

Odešel vojevůdce Krista Krále, čas odvádí do věčnosti další bojovníky z těchto řad. Kdo nastoupí na jejich místa? Ježíš dosud prosí: »Pojď za mnou...« -el- Jihlava.

Ze zápisníku starého profesora

Ví profesor, co se děje za jeho zády? táže se jeden student v dopise a tvrdí, že to profesor neví. Je tu míněn ne určitý profesor, nýbrž profesor jako druh. Odpovídám, že to záleží především na tom, jak si to kdo zařídí. Je-li profesor příliš přísný a nedůtklivý, je možné, že se něco děje za jeho zády — a to něco je přesně totéž, co se děje v duši studenta a co student jinak nemůže dát najevo. Dále to záleží na tom, kterému předmětu ten profesor vyučuje. V předmětech jako je tělesná výchova, kreslení, zpěv a náboženství, tedy v předmětech, ze kterých se obyčejně nepropadá, se studenti projevují takoví, jací jsou, poněvadž se nebojí přísného zkoušení a špatné známky. V předmětech, ze kterých se propadá, bývají krotší, ale vynahrazují si to tím, že dělají něco za zády profesora — a bývá to přibližně totéž, co by dělali i před jeho zraky, kdyby se ho nebáli. Ale dejme tomu, že každý profesor neví, co se děje za jeho zády. Ale tak zkušení jsme už všichni, že víme, co se za našimi zády děje: za našimi zády se nikdo nepřetvaruje. A přetvaruje-li se někdo jen před našima očima, je to především jeho chyba a jeho charakteristika, ne naše.

Profesor se může dovědět, co se děje za jeho zády také tak, že mu to někdo ze třídy donáší. To je ovšem výjimka, se kterou se studenti zpravidla vypořádají sami. Jak, to jim nemusím radit. Víím jen, že v jednom případě se takto informovaný profesor neprozřetelně pochlubil, že ví pravdu o svých žácích. Následek byl, že studenti toho hlasatele pravdy pořádně ztloukli a při každé ráně křičeli: Tady máš pravdu!

Příběh o Diogenovi chodícím za dne po náměstí se svítilnou a hledajícím člověka se vypravoval i o jiných filosofech před Diogenem, tak o Esopovi, Herakleitovi, Demokritovi, Archilochovi a jiných. Ta svítilna ani tuze nesluší Diogenovi, poněvadž se říká, že prý zahodil i číši, když viděl hochu pít z dlaně. Omezoval-li krajně své potřeby, je málo pravdě podobné, že by byl měl nějakou svítilnu. A chodil-li se svítilnou vypůjčenou, jen aby mohl říci, že lidé na náměstí nejsou lidé, nýbrž zvířata, popřel svou zásadu o omezení potřeb, poněvadž pro ten případ tu svítilnu přece jen potřeboval. Říkat »nic nepotřebuji« a přece potřebovat znamená něco jiného hlásat a něco jiného dělat.

Chodil-li Diogenes skutečně s tou svítilnou, je pravdě podobné, že ji ukradl. Diogenes Laërtius totiž o něm vypravuje, že nepokládal za nečestné ukrást něco ve chrámě (životy slav-

ných filosofů 6. 73) a kromě toho učil, že všechny věci náležejí mudrci; vše náležejí bohům — mudrcové jsou přátelé bohů a přátelé mají vše společné: proto všechny věci náležejí mudrci. Na otázku, kde v Řecku viděl dobré lidi, odpověděl, že dobré lidi nikde, ale dobré chlapce ve Spartě. Sparťané totiž vychovávali chlapce k síle, odvaze a otužilosti, avšak bez vztahu k ctnosti. Tak i krádež se u nich schvalovala, byla-li vykonána úspěšně a obratně. A tak je Diogenes dokonalý typ nejen anti-filosofa, ale i antipedagoga. Pravá výchova je boj proti Diogenovi.

V antické literatuře jsou však i svědectví Diogenovi příznivá. Diogenes byl totiž spíše symbol cynismu než historická osobnost. A jako byly v cynismu různé směry, tak i v příbězích o Diogenovi jsou vyslovovány různé názory. V jednom příběhu velebí Diogenes výchovu jako »dar mládeži, útěchu starci, bohatství chudáka a ozdabu boháče«. Podle vypravování Plutarchova viděl jednou Diogenes chlapce, jenž jedl poněkud hltavě: i udeřil pěstí jeho vychovatele, že ho nenaučil pořádně jíst. Kdosi mu doporučoval, aby si dopřál odpočinku jsa stár. »Cože?« odpověděl, »běžím-li ve stadiu, mám si odpočinout, blížím-li se k cíli? Neměl bych spíše zrychlit svůj běh?« V jiných příbězích projevuje Diogenes moudrost stoickou. Podle Seneky mu utekl jeho otrok Manes. Když mu říkali, že by měl po něm pátrat, odpověděl: »Nebylo by divné, kdyby Diogenes nedovedl žít bez Manese, dovede-li Manes žít bez Diogena?« Podle Plutarcha se jednou Diogenes cítil velmi nešťasten, že ho nikdo z Athéňanů nepozval k jídlu, když se konala v městě jakási slavnost. A když smutně ležel v koutě tržiště, chystaje se k spánku, spatřil myš, která počala ohlodávat kůrku ječného chleba, který nedojedl. I pravil filosof sám sobě: »Ta myš hoduje z tvých zbytků a ty se rmoutíš, žes nebyl pozván na hostinu?« A tak nabyl zcela klidné mysli.

Ve své knize o Diogenovi rozeznává Farrand Sayre deset různých fází, jimiž prošly pověsti o Diogenovi. A ty fáze si namnoze odporují tak, že Diogenes jedné je jiný než Diogenes druhé. (*Diogenes of Sinope. A study of Greek cynism.* Baltimore 1938, p. 127—8.) Neví se, který z těch deseti Diogenů je pravý. Naše námitky jsou ovšem namířeny proti Diogenovi cynickému, nemorálnímu a posérskému. Neexistoval-li takový Diogenes, nevádí, pak buďtež ty námitky uplatňovány proti cynismu, nemorálnosti a posérství vůbec. Vývojových fází

mají ty nectnosti nekonečné množství a neznáme je jen z pověstí, nýbrž, bohužel, ze zkušenosti.

Některým školským reformátorům se pořád zdá, že naše škola, zejména střední, málo učí »věcem praktickým«. To je tím, že za účel střední školy pokládají vychovat mechanika, chemika, peněžníka nebo podnikatele. Ale účel školy je vychovat člověka. Jenže člověk, který neumí řídit auto, není dnes ve cti. Člověk, který nic nevyrobí nebo neprodává, zdá se pouhým parazitem. Jak to vypadá, vytvoří-li se jednostranný výchovný ideál člověka, naznačil již Aristoteles na příkladě národů, kteří nevy-

chovávali lidi, nýbrž válečníky. Dopadalo to tak, že kdo nikoho nezabil, byl v necti. »V Karchedoně prý bývají vyznamenáni prsteny, kolik výprav kdo prodělal: bylo kdysi i Makedonii zákonem, aby kdo žádného nepřítele nezabil, býval opásán ohlávku: u Skythů nesměl o jakési slavnosti pít z obnášeného poháru, kdo žádného nepřítele nezabil: u Iberů, národa bojovného, zasadí se kolem hrobu tolik jehlců, kolik ten člověk nepřátel pobil.« (*Politika IV 2.*) Výsledky takové výchovy se vymstily nejvíce na Sparťanech: »Protož také skutečně dobře se jim vedlo, dokud válčili; jakmile však se zmocnili nadvlády, počali klesati, neumějíce v míru žiti a nejsouce v ničem vážnějším cvičeni. leda ve válečnictví.« (*Politika II, 9.*) P

Střípky

Stál v kapli, vystavené nad tělem světcovým — jedno z nejsvětějších míst na zemi. Tu jej napadla šeredná, hříšná myšlenka. Cítil ďábla.

Hle, ani taková svatá místa nejsou uchráněná od ďáblů? podivil se a zesmutněl.

A nevěděl, že ďábel nebydlil na svatém místě, ale že ho tam přinesl sám v sobě.

*

Byly dny, kdy klečival v chrámě...

Nechápal ty, kteří klečivali soustředně, oči zavřené, hlavu položenou v dlaních. Nedovedl sklonit hlavu, nemohl se potopit do tmy zavřených očí, Musel hledět na oltář. Staré, bohaté zlato oltáře mdle zářilo. Nikdy se nepozastavil u záře zlata. Hledíval na mnohem větší záři, hledíval do nekonečného jasu, hledíval ke svatostánku. Byly dny, kdy mu byla cizí tma sou-

střednosti a pokory, kdy viděl jen světlo a světlo, kterého se nemohl dosytit.

*

Jsou bolesti, které noc zduší, utratí, odstraní. Večer uléháš — cítíš, jak si bolest lehá s tebou. Mocní se k tobě, lísá, hřeje se u tvého teplého těla. A ráno? Jsi sám. Ani studená jizva nezůstala. Je ti tak lehce, tak rozesmátě lehce. Pro tohle že jsem se včera trápil? Není možné. Tak pošetilý že jsem byl? Vždyť je to tak směšná, směšná malichernost.

Jsou bolesti, které noc nestačí vypít. Bolesti, které nocí mohutní a hranatí. Sotva otevřeš ráno oči, už ji vidíš, už ji cítíš. Protáhne se do své nezměrné hadí délky, začne tě ovíjet. Zúží ti prsa, zmáčkne srdce, zakousne se ti do krku. Plížíš se do nového dne s odporným příživníkem, zmalátnělý, hrozící se příštích vteřin.

Gemma.

Růžena Nováková: *Střep*

*Spad' hrneček na schody a rozbil se.
Ach, pláče děvčátko s tmavými vlásky,
nždyť bylo na něm napsáno Z lásky
a byl to maminčin památeční!*

*Holčička sbírá barevné střepy.
Nejsi-li slepý,
uvidíš krásu kvítečku na střepu,
jak v něm teď našla dívěnka potěchu.*

*Prstíkem bílým kamenný kvítek hladí.
Neplač, holčičko, těší se sama
a hladí střepiny ručičkama.*

Křehký dar?

Odpovídám neznámé bytosti, v jejichž myšlenkách vyrostl květ křehkého daru. odpovídám, ač nikdo nevyzýval, odpovídám ozvěnou skal a pláčem vod a melodramy lesů a proudy tmy, srdcem a vírou a smutkem a mládím, křehkostí přepevnou a poraněnou nedotknutelností.

Odpovídám otázkami. Táži se na trojcestí tebe, neznámá bytosti, již se snad dostalo křehkého daru od dárce něhy, dotýkám se trojího obrazu, jenž je nezničitelný a tři melodie vanou nad bělavou plání snu.

Slyš!

Položil dlaň na čelo a zahleděl se na kmen borovice, do něhož blesk vepsal znamení své moci.

„Kéž bych byl vším, vším, co je na světě, živého i mrtvého, živého bez života a mrtvého, dýchajícího životem! Chtěl bych být sluncem, sálajícím plamenem, hučící řekou, hroudou hlíny, kvetoucí rostlinou, chtěl bych se rozdat, rozpadnout v nejmenší částečky hmoty, dát se rozvanout větrem až k mrakům, padat do jicnů sopek a opět se žhavou lávou z nich tryskat, valit se po úbočí hor, ničit, pálit, působit bolest — a žít!“

Celá západní obloha byla šedá, jakoby lehce zamlžená, potroušená drobnými obláčky. To vystupující stíny večera jí odnímalý denní zabarvení. Uprostřed té šedi, profatě liniemi větví, leželo oranžové slunce. Už nesálalo kolem sebe paprsky. Vypadalo jako umírající tvář, která všechno světlo, jež na ní leží, vstřebává naposledy do sebe. Hory stály v dálce růžové, tiché a oddané jako křídla znaveného ptáka, který se po celodenním putování klade k odpočinku mezi zelené lesy.

Hradní hodiny odpovídaly kovovým hlasem a zvon na věži vesnického kostela dal znamení k Angelus Domini. Do ticha lesů, do klesajícího večerního šera zapadaly konějšivě melodické zvuky andělského pozdravení.

Nachýlila hlavu a snažila se vybavit si před očima obraz Neposkvrněného početí, korunovaného vítěznou palmou nebeskou, ale ten nesmírný vír zvucích tónů, který se odrážel od jejího sluchu, stál dnes jako těžká olovená hradba před svatou myšlenkou a jen úzkost, před chvílí již nesnesitelná, stávala se ještě dusivější.

Mlčeli oba, vyssávání bouří, která v nich vířila ode dna jejich podstaty, zachvacovala je, otrásala jimi v divokém letu, zachvívala, bila, lomcovala jejich vůli, oživovala, unášela, zabíjela. Oba se chvěli, neboť oba chtěli strhnout k sobě vesmír, v němž jedině může duše umírat čistá, když tu on k nim nečekaně sám sestoupil a dobyvatelsky jim vnutil svou skutečnou vládnoucí tvář, mrazivější než půlnoc, vražednější než dyka, palčivější než krev.

„Hlasy nesmrtelné chvíle, hlasy spasení světa. Slyšíte je? Ale odkud přicházejí? Kde jsou? Je jich plná země a na nebesích nemají už místa. Povězte mi.“ otázal se tiše, ale naléhavě. „povězte: můžeme, musíme se modlit, když vše kolem nás je jednohlasnou modlitbou slunce a větru, rosy, vůně, tepla?“ A díval se na její sepjaté ruce, jako by z těch pevně semknutých dlaní chtěl vyčíst odpověď.

„Musíme,“ řekla a její hlas byl pro něho úlevou, uklidněním uprostřed náhle vyvstávající směsice zoufalé neproniknutelné prázdnoty. „Musíme, ale tak, abychom nerušili velkou harmonii kolem sebe. Tak se máme modlit — a tak máme i žít.“

A ačkoli bylo ticho v té umírající pustině lidského ducha, zaslechla na okraji svých slov nesmírný, mnohohlasný, triumfální, pozdravný křik zástupů, jenž vylétal nad skupiny balvanů, pevný, oslavující jeho, křehkého, trpícího, proměnlivého, vládného bratra.

Stojí psáno: Jest vysoké a nízké, jest hluboké a mělké. Jest čisté a poskvrněné. Vysoké jest proto, aby

pozvedalo vše nízké z všednosti, hluboké, aby do svého klína pojalo to, co se dosud potácí na povrchu mělkosti a čisté je stvořeno proto, aby zazářilo neporušenou krásou nad poskvrněným, vykoupilo je a ukázalo mu zároveň konečnou hloubku i vysokost.

Slyšíte mě, příteli?

Ze všech těch vrcholů, ze všech těch moří, břehů a ostrovů. Jež máme v sobě, který je nejvyšší, nejhlubší, nejbližší?

Neslyšel. Vrstal do svého mlčení, skrýval se v něm jako doutnák, podpálený již na jednom konci — a oheň se přibližovala rychlostí padající hvězdy k prachové náloži. Výbuch, výbuch!

Ticho bylo velké a teplé jako sršící jiskry, které vířily od úst a unášel do dálky, aby jimi někde zažehl vadnoucí myšlenky jiných lidí. Ticho bylo tenčí strunky a v něm tisíc skleněných hlásek naráželo na sebe, vyvolávající tak představu zvuku. Ale nebyl to zvuk. To znělo světlo, neboť i ono může znít, to zněl požár plamenů, osamocených v rozsáhlém prostoru bez Boha, který prý věčně bdí, a který v této zoufalé chvíli odvrátil jistě svou usínající tvář. Svět byl zahalen bílým prachem a sám neznamenal víc, než trochu prachu, do něhož se halil.

„Tebe a světlo tvé duše! Vždyť nic nemá pro mne cenu, co nepochází od tebe..co mi nedáváš ty, co není z tebe! Vše, co neprojde dříve tebou, nežli se dotkne mne, zavrhnou, nic nechci, v čem nejsi ty!“ a zmítal se v hloubi srdce, vida před sebou tu mlčenlivost, tak vzdálenou viditelné oddanosti a zdálo se mu, že se zalkne zmateným vírem dychtivosti, který v něm vystupoval a klesal, propadával se a znovu se zjevoval.

Neměl už před sebou tvrdé obrysy těla, hmotné, neproniknutelné a tíživé, ale jen ji, duši, letící pod velkým podvečerním nebem, chvějící se citlivostí jemnější nad citlivost struny, duši zjevenou jako náhlá píseň v předjaří, duši, nesoucí v sobě křehkost květu, oheň blesku, chlad bronz, slávu minulosti, duši vyvolenou, pamětlivou svého vznešeného snu.

Dotkl se její ruky. Nepohnula se. Mrazení, které probíhalo jejím tělem, ji přemáhalo a umrtvovalo. Byla jako neživá věc, kterou možno uchopit a mrštit jí kamkoliv, aniž by vydala zvuk nářku nebo zakvílení. Byla jako zamlčená, nedokončená věta, smrtí přervané slovo, které mohlo být kdysi vysloveno a byla jako nakrojený chléb, pohozený na zem, z něhož nikdo už nejí, potrava, která mohla kdysi nasycit.

„Tvá duše je krásná. Nemusíš se ani pohnout, nemusíš ani promluvit, stačí když jsi vedle mne. Tu ji cítím v sobě, hluboko ve svém těle, jako by se ona stávala duší mou a spojena s tělem tvořila s ním slavnou neumírající hmotu. Je hmota vždycky smrtelná?“ otázal se jako do neurčita a dlouze se zamyšlil.

„Tvá duše je krásná. Tvoje láska a moje láska — nedovedu to říci. Ty rosteš ve mně. Tvůj život je ve mně, jsi celá jako součást mne. Žiješ ve mně, zatím co já v tobě umírám. Mrazí mě totéž chvění, totéž napětí, které teď probíhá tebou. Tvůj dech je jediný proud mlčení a řeka melodie.“

Byla v ní tma, prátma, množství chaotické tmy. Naslouchala jeho slovům jako zdaleka a jen chvílemi se jí zdálo, že ten hlas nemluví k ní, ale k někomu jinému, k jiné bytosti, uchvacující krásou a dokonalostí; domnívala se, že naslouchá nepovolaně rozmluvě dvou duší, které si vzájemně svěřují slova lásky, a že bude ihned jimi vyhnána, jakmile si povšimnou její přítomnosti. Chápala, že měla uprchnout, ale uvědomovala si, že je už příliš pozdě. A přece se nepohnula.

„Jsi mým probuzením, mým procitnutím, mým vzkříšením. V tobě je síla, o které sama nevíš. Nejneopatrnější tvé slovo mi odkrývá prameny dějů, z nichž jsem se ještě nenapil, poznávám jiné světy, jsem-li u tebe. Když k tobě mluvím, je mi, jako bych se klo-

nil nad hladinou studny, nad vodou nedotknutelnou. nezranitelnou, uzavřenou, a jako by se mi na té hladině zjevovala tvář pravdy, která je zároveň tvářívou i tvářív mého dalšího života. Pouhá tvoje přítomnost mi dává odhodlání. Potřebuji tě!"

„Jednou budu tvá.“ řekla prostě a vstala. Všechna její vůle a láska byla obsažena v tom slově. Všechna její nenávisť, duch pomsty nad vlastní nerozhodností, váhání, pohrdání odlétaly s tímto slovem pryč od ní.

Podala příteli ruku a slunce vyšlehlo naposledy v dlouhém požáru svazek blesků na jejich hlavy. Vzdálené okraje hor se slévaly s nocí. Zvon mlčel. Pozdravení andělské však stálo u nich a bratrským zaslíbením žehnilo pozdravení lidskému.

„Váš názor na lásku?“

Prívětivě se usmál a velmi vlídně, jako když vysvětlujeme něco nechápajícím děcku, odpovídal:

Po tisíciletí se nese lidstvem touha po velkém osvobozujícím světle a otázka: „Kde je počátek a konec voškeré moudrosti?“ Není však žádného začátku a žádného konce. Moudrost jest. Není možné, že někdy jen byla nebo jen bude. Ona jest všude, nyní a stále a to značí víc než být už v minulosti nebo teprve v budoucnosti.

Ptejme se dál: Jaká musí moudrost nutně být, když je věčná a všudypřítomná? Je-li věčná, existuje v každém čase. Je-li všudypřítomná, existuje na každém místě. Je tedy neomezená časově a prostorově. O které bytosti můžeme tvrdit, že je za všech okolností, v každé době a na každém místě neomezená? O Bohu. Moudrost a Bůh jsou totéž. Dokonaleji řečeno, jsou jako skutečnost a její odraz v zrcadle. Tak věrný odraz, že je nerozeznatelný, jestli je odraz skutečností nebo skutečnost odrazem.

Přemýšlení vede k Bohu. Vědění činí z lidí mudrce. Jak jmenujeme jinak nadměrnou úctu, vrcholný obdiv, který chová člověk k člověku, myšlenka k myšlence? Láska.

Láska sestává ze dvou prvků: z citového a z rozumového. Nebojme se pohledět na lásku se stanoviska rozumu. Neříkejme dřív, než začneme uvažovat, že přemýšlení lásku zabíjí. Zamysleme se nad tím, co je to láska, nad jejím vznikem, prozkoumejme její poměr k rozumu a pak uvidíme, není-li to ukvapenost, když bez úvahy zamítáme rozum jako něco suchého a zavrhuje jej předem proto, že slovo cit vyhovuje lépe našemu zděděnému a ostatně dosti pochybnému vkusu.

Umět ve chvíli oslepení, jakým je první zjevení lásky, rozeznat moc a důležitost rozumu, to je mnoho. Ale ještě více je umět toho rozumu využít, nepouštět jej z ruky, protože rozum je rozvaha. Milovat — ano. Ale dokázat aspoň na několik minut převléci se z osoby milující do osoby nezaujaté, zapomenout na sílu náklonnosti a odhalit cenu milované bytosti kriticky, přísně, nesmlouvavě, tak jako bychom posuzovali člověka vzdáleného, náhodného chodce, jenž kříží naši cestu a na chvíli se s námi zastavuje; vytknout všechny vlastnosti bez ohledu na to, zda jsou špatné nebo dobré; zvážit pečlivě každé slovo; usoudit na duševní sílu a odolnost vůči nárazům zvenčí a ještě více vůči nárazům vnitřním; přesvědčit se, jak tvrdě dokáže žít a jak tvrdě jednat; tvrdě, nikoli nemilosrdně; položit vedle sebe a porovnat množství soucitu a lítostivosti, egoismu a štědrosti, přísnosti a krutosti, odpuštění a nesmiřitelnosti, hrdinství a bážlivosti; vyložit z předpokladů to, co neexistuje, i když by to snad bylo dobré a mrzí nás, že se s tím neshledáváme ve skutečnosti, ale taky nezavírat oči před tím, co je špatné a co bychom raději přehlédli: položit na jednu stranu všechnu svou lásku, náklonnost, zbožňování, oddanost, na druhou střizlivost, objektivní postřeh, nemilosrdný úsudek a neúprosnou spravedlnost, rozhlédnout se po obou volně, do široka a zeptat se: „Čeho je teď víc? Čemu dát přednost nebo co zavrhnout? Od čeho se osvobodit nebo k čemu se připoutat?“

Zjistíme-li ve svém svědomí, že dokážeme milovat vždy, při všech podmínkách, za všech okolností člověka celého, dobrého i špatného, v neštěstí i v pohodě, jsme-li přesvědčeni, že náklonností vše přemůžeme, všude pronikneme, všeho dosáhneme — dobře: vydejme se bez váhání na cestu s oním člověkem, žijme podle příkazů Boha a svého svědomí hluboce, čistě, spravedlivě, věrně a budeme žít jistě správně a šťastně. Když si však přiznáme, že posuzující a nepředpojatá spravedlnost nabývá vrchu nad náklonností, dojdeme k závěru, že bychom nikdy nemohli milovat tak, abychom nevyčítali něco sobě nebo druhé osobě, s níž jsme se spojili — pak jest také dobře. Vydejme se na další cestu sami, oprostíme se od nezdravých vzpomínek a neprospěšných ilusí, žijme o samotě, nemilovaní a nemilující, bez lásky, ale také bez zatvrzelosti, bez přátel, ale také bez odpůrců, bez naděje, ale také bez zoufalství, klidně, přísně a vyrovnaně a budeme žít jistě stejně správně a šťastně. Správnost a štěstí života nespočívá ostatně v tom, jestli někdo pracuje sám nebo ještě s někým, nýbrž v tom, že vůbec pracuje a jak pracuje.

A nyní si představte Danta, poutníka, štvaneho ze země do země, představte si theologa, filosofa, vojáka, vyslance a básníka v jedné osobě. Říkáme obvykle, že život lidský plyne. Jeho život se řítí. Ne po určité dráze. Mimo stezky a cesty, po nichž se chodívá. Řítí se slepě, a přece jasnovidně, ničím nezadržován, ale také nikým nepobízen, poslušen jenom své touhy, která ho obklopovala, s jedné strany nutila, s druhé lákala, s jedné rozkazovala, s druhé prosila. Míjel bez povšimnutí zastávky, na nichž se kupily houfy lidí: úspěchy, oblibu, vojenskou slávu, bohatství, pohodlí, klidný rodinný život. Jen dvakrát se zastavil v domnění, že jeho cesta končí. Po prvé, když spatřil Beatrici, po druhé, když se oženil. Beatrice zemřela. Zmizela jeho mdlému tělesnému pohledu, ale on ji denně vídal a denně naslouchal jejímu varování. Pak už poznal, že pro něho není stanice, že pro něho není odpočinku, dokud žije. Obrátil se do sebe a sebe obětoval věčnosti. Jak hluboko měl v sobě vtisknut věčný svět! Všechna roční období, všechna staletí, všechny prameny, moře a velehory spolupracovaly na jeho díle. Hvězdy přicházely k němu a kroužily tiše v prostoru nestvořeného Ráje, oheň hasl nebo se rozhořoval podle jeho přání, prales ho nepohltil, brána pekelná ho propustila. Kde vstupující duše se předem vzdávaly naděje, on teprve začínal doufat. Na každém bolestném kroku potkával sebe, zuboženého a vznešeného psance. Jeho šat byl rozedrán, jeho obuv byla pokryta prachem. Toužil pokleknout před tohoto poutníka a setřít prach s jeho obuvi, ale nesměl tak učinit, protože onen ubožák byl on sám a prach, který vlácel na svých nohou, byl jedinou památkou na vzdálenou domovinu. Cesty neubývalo a let přibývalo. Únava se zmocňovala člověka, jenž prošel peklem i říší kajících a nyní směřoval k Bohu. Nikdy neodpočíval, nikdy se nezastavoval, nikdy si neposteskl. „Come è duro calle!“ (Jak tvrdá je cesta!) Jen tolik dovolil svým myšlenkám pronést, ústům však dovolení nedal. Myslíval na ta slova s úsměvem, zatím co krev zůstávala v jeho stopách. Nedíval se vpřed, ani se neohlížel. Jeho pohled směřoval vzhůru; přitom viděl mnoho věcí za sebou a rozpoznával i jiné na konci dlouhého bloudění. Měl vlídné oči a smutný osud. Měl laskavé ruce a díry ve svém šatě. Nepotkával nikoho, komu by mohl setřít slzy, koho by mohl pohladit. Potkával stále sebe. A sebe směl jen minout, mlčky, bez zastavení. Sebe směl také udeřit. Víc nic. Jeho cestou nechodili lidé. Pochopil to brzy a chtěl být smutný, ale byl příliš pyšný a neuměl se smířit a proto se rozdvojl.

Nevzpomenu již, kdo maloval jeho podobiznu, jestli to byl Giotto nebo Giacomo Verrimonte. Ostatně, nevíme dodnes nic určitého o té fresce. Možná, že ji vytvořil Dantův současník podle modelu, možná také, že vznikla později, až se začali doma rozpomínat na

opuštěného krajana. Ale to je vedlejší. Původce obrazu je nám neznámý. Známa zůstala jen ta tvář, vážná, s nepatrným úsměvem kolem rtů, prudká a hrdá. Vše v ní je jasné, prozářené a něžné, ale ztuhlé v osudný rozpor nesmiřitelného, mlčícího smutku a nesmiřitelné mlčící pýchy. Beznadějný smutek, beznadějná pýcha! Za kamennou zdí vychází slunce. Asketické odříkání nestrpí vedle sebe slabošskou bolest. Chceš-li, slunce, vyjdi! Zeď zadrží tvé světlo. Chceš-li, bolesti, vzrůstej! Zavru tě v sobě. Odmítá předem jakoukoliv útěchu. Zdá se šťastným, protože je vznešený. Ve skutečnosti je vznešený, protože je nešťastný. Jeho láska nebyla z tohoto světa. „Ai miei occhi apparve la gloriosa donna della mia mente, la quale fu da molti chiamata“

Věra Veselková:

Jarní pohádka

„Měla jsem také svého prince“ — její oči se na mne upřely a jako by omládly touto krátkou větou. Jen vrásky, které vždy připomínaly skaliska za městem, nechtěly poslechnout a usadily se trvale na staré tváři. „Jarní den přímo vybízeli, aby člověk odhodil tíhu zimy, spěchal do polí a objal se s větrem. Tehdy jsem potkala svého prince. Byl to velký pán, holčičko! Ale byli jsme mladí, a tak nás tato materiální otázka nemohla zastrážit. Obdivovali jsme krásu radostně vtíravého jara, hřejivého sluníčka, kanárkových petrklíčů.“

Léto mě uvidělo rozesmátou, obdivovalo se vonícím květům v mých vlasech. Pro koho jsem je přichystala? Pro svého prince! Přála jsem si, aby již z dálky cítil, jak voní léto, a až se k němu přiblížím, aby neviděl jen mne, ale aby pod dojmem květů vycítil mou citlivou duši. Ani nevíš, holčičko, jak den zesmutněl, když můj princ nevnímal mé květiny, ani oči,

Dobroslav Matějka:

Souznění

Ne, nikdo nedokáže být tak sám, aby se sám dovedl zaradovati ze spatřeného zázraku léta. aby se s nikým nemusil dělit o slůvko poznání, aby vše jen vlastníma očima směl vidět, aby sám směl pochopiti něhu dětí, tvrdého pohlazení a podzimní rosy na bobulkách vína, aby se sám směl oddati úžasům a nevidomým patřením, krásám náhodou uzřeným i nezhlédnutým. Ne, není samoty a člověk má vždy aspoň kapku deště či písek pod nohama, aby nebyl sám.

Ale nejdůvěrnější věci nemohou být očima naslouchajícíma, myslí chápající a rty konejšivými.

Jsou sice místa, jimž člověk svěruje důvěru. Je strom a je i kámen, okno, pole, kraj, může být mnoho věcí blízkých a rozumějících, do nichž svá zření vkládáme, i všechno neznámé, čím člověk překypěl, co spatřit směl. A může i člověk slůvku svěřit vše a napsat a vyřknout, zvolat i ptát se, to může. Avšak slůvko nevím-jaké, nejvláčnější a nejdůvěrnější není bezpeč-

(Mým očím zjevila se nejkrásnější žena mé duše, jež byla od mnohých nazývána). Jaké bylo vlastně jméno jeho lásky? Hle, člověk, který měl v sobě dva světy: pohanský a křesťanský. Když otevřete jeho zázračnou knihu, nemáte dojem, že na jedné stránce stojí řecký bůh s thyrsem a na druhé visí Kristus na kříži? A při tom prvé nesnižuje druhé. On byl jediný v celé své době, kterému se jevil veškeren svět božským. On první ze všech žijících lidí uviděl svět ve velké slávě a ztrnul nad ní. Byl však celý život sám a miloval vidinu.

Bytosti neznámá, a já se teď ptám: který z těch tří křehkých darů je nejkřehčí? V.

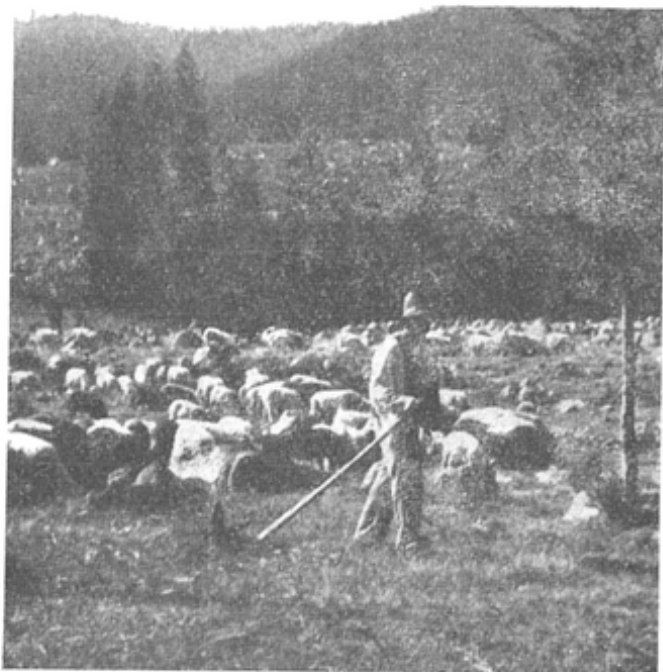
kteřé cestou vysbíraly všechnu krásu a chtěly se s ním o ni rozdělit! Jeho zraky zářily jinak, na dně svítilo cosi nového — projel mnou strach — snad z rozčarování krásné lásky.

Podzim a zima vybavují představu klidu. Jakého klidu? Uklidňujícího nebo napjatého, uzdravujícího či zraňujícího? Netušila jsem. Přišlo opět jaro, zima se loučila odcházejícími kry. Rozmrzájící břehy, těžce se probíjející vlny byly svědky mé největší bolesti. Ano, holčičko, až tenkrát můj princ dal poznat, jaký je vlastně život, tenkrát, kdy z milovaných úst dopadala tvrdá slova: Tvoje láska mně nestačí, a život, jaký jsme dosud žili, byl strašně nudný. Dech se mi zastavil, slzy dusily. Zlá slova dovedou sklonit až k zemi. Cítila jsem, jak ve mně roste něco nového; byl to výstražný maják lásky — rozum. Slzy padaly na břeh, snad stékaly k velkým krům, na nichž leželo a vzdalovalo se mé srdce.“

nou skrýší, a kdyby také nejvíc bylo znělé, přece bolest nepohlí, radost úsměvem nepřijme a lásku neutají.

Jen člověk může být studnicí, jež vodu přijímá a vydává a vrací. Jen člověk člověku, jen druhý druhému a ne sám sobě může být přítelem. Člověk vždy hledá člověka. Ale tóniny srdcí, nervů a myšlenek nemohou být stejné. Má pak člověk bytostí blízkých i několik a každá z nich svou nesourodostí zas s jinými je v souznění. Tak lidstvo jeden druhému svým bytím náleží a jeden v druhém je obsažen, neboť nebylo-li by toto souznění, ať v této kráse láskou zvaného, ať v jiné nazývaného pravdou, v jiné zas citem, cítěním sociálním či národním nebo smyslem dějin, nebylo by lidstvo lidstvem a nebylo by podstaty jeho bytí.

Ale to je souznění nevědomé, jež poznáno stává se souzněním největším, souzněním s věčností, souzněním člověka se sebou jako podstatou bez všeho, co jej činí člověkem v očích světa.



R. Večeřa:

A znovu do hor.
(Z dalších pěti cen soutěže.)

Vila: *Prosby*

*Maria Panno, Hvězdo jitřní,
před tebou klečím prostou písni,
jak učila mě matka má
zbloudilé dítě ve vánici,
hledám tvou ruku teplem znící
už křehnoucíma rukama.*

*Za sebe prosím, za ni, za ně,
kdož teskné mnou si prázdné dlaně
zbarvené krví hořkých vín
a jako žebrák na rozcestí
musí svůj hlad tak těžce nésti
mrazivým dechem sterých zim.*

*Když úzkostí se hlava točí,
ať ze studánek tvojich očí,
opuštěn v strmé záorati,
načerpát smím zas nové síly,
než omámí mě bludné víry
a v propast než mě vyvrátí.*

*A stesk, ach, stesk, jenž srdce tlačí,
nasadiv touze křídla ptačí,
než rozemne mě na padrl,
polaskej dlaní žehnající,
pohledem s leskem po měsíci
nástrahy zítřků dnes už zdrí.*

*A zlost když na mne zuby cení
a závist lze a barvy mění,
nenechej pěst jim dopadnout,
požehnej matkám, pomoz zemi,
bezpečně proplout bludy všemi
před Boha spravedlivý soud.*

Kamil Plout: *Jarní rondel*

*A nebudeme smutni
A budeme se smát
Až jarním rytmem zhutní
Dumavý prstoklad*

*Dumavý prstoklad
A housle plné vůně
Vid' že mi budeš hrát
Na nejšťastnější struně*

*Na nejšťastnější struně
A s větrem ve větvičích
Až nejvýš na koruně
Chci zase slyšet smích*

František Rušar: *Dívka nad knihou*

*Nedočkavosti květ za každým listem
ti na líci vykvet
jak je obracíš svým bílým prstem,
dívko.*

*Srdce tvé, lilie kalich otevřený,
touhou se chvějící,
kdy se napije z něho včela zpívající
o neumírající lásce?*

*Dočetlas, poslední stránka padá,
stříbrný zvonu hlas zmlkl též,
jen v srdci tvém bouří ještě ozvěnou,
zdali to pravda — nebo lež.*

*Ach, jak s tebou cítím, dělím se,
dívko nad knihou!*

Stanislav Maruš: *My mrtví oživnem*

*Hrst zlatých tajemství rozhodils po osení
i zachvěla se slibem, že zítra budou zrát,
nám klasy přislíbils, že budem oroseni,
že, mrtví, oživnem a stanem na souvraf.*

*Že souvraf oživne, že budem promísení
s poutníky těžkých hlín, jež s životem se vrátí,
a věčně budem žít, a smrti že už není,
a jako oráči že stanem na souvratí.*

*Nuž v dálku ziráme, modř v očích, roztoužení,
stín žehnajícího nám bílá čela zlatí,
jež ve dne rozkvetou a v noci budou zrát.*

*a ruce sepjaté jak na modlení,
a v chřípích vůni hlín, hlín srostlých
se souvratí
my, mrtví, oživnem a kleknem na souvraf.*

Jaromír Finda: *Bouře*

Dusný den, parný,
vzduch k zalknutí je nabit něčím...
něčím, co má strašnou silou vybuchnout,
naprátit život přírodě
a dát jí znovu krásu díla Božího.

Vzduch je nabit, napjat
napjat k prasknutí
až najednou

Velká bouře, rachot hromů,
na nebi bílý blesků lem,
ty blesky posvěcující zem
a proudy vod smláží vyprahlá ústa její
a očišťují starou špínu, kal —

by stromy znovu mohly růst
a dodávat sílu plodům svým,
by ptáci volně mohli zpívat,
by země byla rájem pozemským.

Vzduch praskl — velká bouře,
bláto špína.
A po veliké bouři kdejaká zdechlina
vyleze z kanálu.

Nevídí krásný účel bouře,
ni očistu, jež padá s nebe,
nevídí přírody křest svatý,
vidí jen sebe — sebe.

Tak k bouři, jež má čistý štít,
přissál své tělo parazit.



M. V. Dočekal: *A zas jako tenkrát*

Dnes zase jen noc a kameny liché
větrají v portálech rozpadlých staveb
a větrají dál a bortí se v sebe.
Však není už tvar, co v krůpějích dešťů
oblými dlaněmi krůpějí hladil
samotný Sochař v hlavice tvar,
když vanutím smyslů odvíjí prach.

A zas jako tenkrát ten tajemný hlas
zní do uší našich: Přijdi, ó přijdi,
náš tichý dům si hledá svůj kámen
a zítřek v den pramenem rosou už vtéká,
zas hvězdy září na našem nebi.
Tvůj tvar, tvůj tvar pod povrchem
našeho žití zrá.

Ó roso, už jitra otevřena čekají, vstup,
ó spadni, žízníme v hloubce, žízníme v tmách,
i kámen našich srdcí do svých dlaní vezmi
a jako tenkrát setři ten prach,
co navály dny a nanesly v spoustách,
uonitř je pilíř, hlavice skvostrná, uonitř je živý
BŮH!

(Úryvek)

Růžena Nováková: *Ach, má milá*

Ach, má milá, čímpak je to,
že máš vlasů jako zlato.
Oči jako chrpy plané,
za večera natrhané?

Kterého dne — nevim ani —
potkal jsem tě za svítání.
Zpívala jsi ranní píseň.
Pocítil jsem hořkou plíseň
života, svých dnů, svých činů,
neužitečnosti vinu.
Tys ten pocit sotva znala,
sedmikrásko bílá, malá.

Princezna jsi — nevíš asi —
Tvoje oči, tvoje vlasů
svítly v šeru před oltáři.
Proč si říkám, chudý lhář?
Všechno bych ti, všechno dával.
Všechny sny, které jsem spřádal.
Stesk neskončeného díla.
Ach, má milá, ach, má milá.

Frant. Spurný:

Chvilé nejsvětější.

(2. cena soutěže.)

Jiří Karen:

Perly a perličky

Jedu za bílého dne vlakem. Vykláním se z okna. Náhle mi spadne saze do očí. Jak nepohodlné! Oko bolí, jsem rozmrzen.

Je večer a jedu vlakem. Vykláním se z okna do tmy? Ne! Nevykláním se. Jak bych mohl? Vždyť poletují jiskry, uhlíky; jsem si jist, že by mi jistě některá z jisker vletěla do oka.

Co z toho plyne? Poučení.

Za tmy jsem si uvědomil nebezpečí, kterého jsem za světla neviděl. Ve válce jsem si uvědomil, co je mír. Když jsem měl hlad, uvědomil jsem si, co je to za hodnotu mít kus chleba, kus řepy.

Když jsem byl nemocen, uvědomil jsem si, co je to zdraví.

Když jsem ztratil přítele, poznal jsem, co znamená přítel.

Když jsem stál před ústím pušky, uvědomil jsem si, co je to život.

Když jsem byl uvězněn, teprve potom jsem pochopil, co je to svoboda.

Když jsem se cítil osamocen, sám na světě, poznal jsem, co je to láska.

Když jsem byl v cizině, poznal jsem, co je to vlast.

Když jsem byl bez zaměstnání, poznal jsem, jaký význam má pro mne práce.

Když jsem oslepl, vím, co jest pro mne oko.

— — — — —

Když jsem mlád, plný sil a nadšení, proč mi chybí moudrost stáří?

Když jsem stár a jsem vyrovnán a pln poznatků, chybí mi mládí a nadšení?

To jsem já, člověk minulosti, nepoučitelný ničím.

Když znám pravdu — nejednám; když jednám — nemám pravdu.

Pořád se říká: jest třeba revoluce a pokud možno světové revoluce. Prosím: zde lze začít.

V míru vědět, co jest mír a vědět, co jest válka. Mám-li zdravé oko, hledět jím, zachytit všechnu krásu, kterou zachytit lze a vědět, co je slepota. Když mám práci — pracovat. A znát prázdnotu nečinnosti.

A žiji-li, žít a vědět, co je smrt.

J. Petr:

Literatura a vývoj osobnosti

Každé pravé umění nejen že je podloženo osobností, ale má schopnost zase dále tvořit osobnost. Stát se osobností — i když to heslo není samo o sobě cílem absolutním — jako personalistům —, je cílem zprostředkujícím, podřadným. Naplnit v sobě všechny dané možnosti, být sebou samým (Oscar Wilde), vyrůst a dotvořit se k onomu ideálnímu obrazu, jaký o nás (právě jen o nás) má Prozřetelnost — toť křesťanská osobnost.

V knize *Cesta do hlubin nitra* (Symposion 1946) napsal Romain Rolland: „Nečteme nikdy knihu. Čteme v knihách sebe, buď abychom se objevovali, buď abychom se kontrolovali.“ Osobnost — toť především hluboké a stále prožívané uvědomění sebe, světa a času jako celku. Prostý člověk si neuvědomuje zpravidla sebe sama, alespoň ne v celistvé perspektivě. Introspekce je jednou z funkcí, které mají podíl na budování osobnosti a kterou objevujeme v četbě. Odkrýváme nové a nové země svého „já“, spatřujeme stále jiné roviny a dálky lidského života a nacházíme na tisíce vztahů, zákonů a protiv mezi věcmi, které jsme dříve neviděli. To nám umožní vybudovat vlastní duševní svět, najít svůj úkol a zakotvit hluboce svůj život v tomto úkolu, tak hluboce a vážně, že žádná touha nebo naděje odjinud nás nemůže připravit o naši jistotu. Ovšem je třeba připomenout, že přílišná introspekce je jedním z nejzhoršnějších jevů dospívání. Přílišná introspekce, nekontrolovaná vůlí a činností, vede k rozdvojení našeho „já“.

k zchřadnutí a zjalování duševního života. „Úkolem člověka není jen poznat sebe sama, ale i zapomenout na sebe sama, jinými slovy: obrať svou pozornost i jinam než k sobě samému — k Bohu, k věcem nebo lidem, k nimž máš nějakou povinnost. (P. Claudel o svém díle, Kuncíř 1923.)

Četba nám může i ukazovat, že naše cesta a kroky kupředu jsou lživé, nepravdivé a marné, že naše měřítká jsou převrácená. Může se stát, že náhle poznáme falešnost svého postoje k určité věci světa, že naše naděje nejsou tak jisté, jak se zdálo. Je proto třeba přistupovat k literatuře vážně a opravdově, bez výhrad, ale i bez neopatrné důvěřivosti. Nesmíme v ní hledat jen potvrzení vlastních názorů s úmyslem nedomyšlit ostatní. Taková četba by nezrála v plod.

Jsou jedinci, kterým se dostane takového vychovatele, jenž nevyhovuje jejich povaze. Těm může se stát četba jediným vychovatelem.

Avšak nutno zde zdůraznit, že hlavním a rozhodným činitelem při výchově k osobnosti je nakonec přece jen vůle a kázeň. A naopak, literatura může se stát překážkou růstu osobnosti. Může učiniti náš duševní život beztvarym, snůškou všech možných myšlenek a životů. může způsobiti, že ona touha po prožívání tisíce životů — vlastní pramen umění (jehož účelem je naplnění této touhy, zmnožení lidského života — F. X. Šalda) stane se pro slabou duši tragickým vyňanstvím a nezakotvením ve vlastním životě.

Je možné číst na dluh? Ano, ale časopis vydávat bez peněz je nemožné.

Nezapomeňte poukázat předplatné.

— Ale, otecko, veď aj ty si mal vždy odpor . . .
 — To bola práve chyba. Dúfam, že teraz ťa uvidím každú nedeľu na zábave. I ja budem odteraz chodiť.

— Ako? Ty, otecko?

— Áno. Čo sa dívaš? Myslíš, že už neviem tancovať?

— . . . ! . . . rozhodne mňa by si nemal nútiť na také veci.

— Nútiť? Nie. Vidíš, Stanko, preriekol som sa. Veď ty si už dosť rozumný. Ty pôjdeš sám od seba, pravda?

— Hm . . . tak . . . Ach! Otecko, prosím ťa, nehnevaj sa. Bolí ma zas hlava. Musím si ísť ľahnúť.

*

— Á, dobrý deň, pán profesor. Vy tu, v kaviarni? Myslím, že to bolo vždy proti vašim zásadám.

— Áno, pán továrnik. Máte pravdu. Ale viete, človek má niekedy veľmi zvláštne zásady. A občas ich tiež treba skorigovať a zmeniť.

— Veľmi správne, úplne schvaľujem.

— Totiž, chcel by som sa s vami poradiť.

— So mnou? Veď ste nikdy nemohli zniesť moje prázdne ateistické založenie. Tvrdivali ste, že si syna úplne zničím. Ale myslím, že s tým synom . . . Všeličo sa povráva o vašom Stanovi.

— Len sa mi vysmievajzte. Máte na to právo. Kvôli nemu som prišiel . . .

— Tak? A čo je s ním? Vari len nechce ísť za . . . kňaza?

— Ba, práve to.

— Vidíte, môj Viktor mal tiež podobné nápady. Ale to je poslušný chlapec. Raz som sa s ním pekne porozprával a . . . uznal. Predsa má radšej svojich rodičov ako kňazov. A pochopil aj to, že také podniky, ako sú naše, nemôžu ostať bez majiteľa. A teraz už to ani veľmi nevidno na ňom. Len niekedy je ešte trochu zamyslený, ale ináč tancuje veselo, keď ho o to požiadam.

— Aj na to som myslel. Odteraz budem tiež chodiť so synom každý týždeň na zábavu.

— A budete tiež tancovať?

— Zaiste.

— Cha-cha-cha. A čo, keď sa to v hlavnom meste dozvedia vaši žiaci, ktorým ste vždy robili kázne o . . .

— Nedožvedia sa!

— No, nechajme smiechy, pán profesor! Vidím, že ste vo veľkej núdzi. Ochotne vám pomôžem. Predovšetkým vám radím, aby ste so Stanom nikam nechodili. Pozrite, pán kolega! Mládež, tá má svoj svet, svoje zábavy. A musíme si priznať, že my sme už nie z toho sveta. To je už nie pre nás. V našej prítomnosti sa

budú veľmi nepríjemne cítiť a nútene chovať. Ale vezmime to z iného konca! Oni sa budú sami tak dobre zabávať, že budete prekvapení.

— Ale Stano nerád tancuje . . .

— Viem. Aj s mojím Viktorom to tak bolo. Pravda, vyzerá to trochu hrubé, ale treba im rozkázať. Prinútiť. Oni sú teraz príliš nábožní na to, aby odopreli rodičom poslušnosť. A keď už raz do toho prídu, tam ich vezmú do práce sami mladí. To sa nebojte! Oni sa v tom lepšie vyznajú ako my. Nechajte len všetko na mňa. Viktor pozve vášho Stanka pekne na čaj . . . a tam bude dobrá spoločnosť. Pravda, tí mladí páni nie sú ani tak skromní, a občas treba im dobre pomastiť, aby mali lepšiu náladu a viac ochoty kombinovať rozličné situácie. Ale dievčatá . . . Tie majú na tom veľký záujem.

— Treba teda azda i niečo . . . — vyťahoval pán profesor peňaženku.

— Ale nie, nebojte sa. Ja to už zariadim . . .

— Teda, ďakujem vám.

— Veď je to prirodzené. A občas pre výmenu spravíme aj nejaký výletík, pravda, zase s vybranou spoločnosťou. Povedzme k jazierku, spojený s kúpaním, alebo na lyžiach do odľahlej chaty . . . To už mladí najlepšie zostavia. Vašou úlohou je len, aby ste ho dostali k nám.

— To rozhodne urobím.

— Tak nič sa nebojte, z vášho Stana nikdy kňaz nebude! Ani nepomyslí na to!

— Teda, pán továrnik — sa profesor ohradil: — Aby sme sa rozumeli. Nemyslíte si, že nechcem mať z neho kňaza. To by bol veľký omyl . . .

— Ták? hm, pozrime sa . . . A čo vlastne chcete?

— Chcem len vyskúšať, či je dosť pevný vo svojom rozhodnutí, aby neskôr nevystúpil.

— Dobre, dobre, pán kolega, — usmial sa ironicky továrnik. — Mne to nemusíte vykladať, veď my sa rozumieme.

— Ale ja to myslím celkom vážne.

— Výborne. Dosť obratne ste si to zostavili.

— Opravdu to myslím vážne, ako tu stojím . . .

Viktorov otec si prezerá otca Stanovho, prezerá, dlho prezerá, a potom vypukne v smiech, v hlasitý, hrubý smiech.

— Cha-cha-cha!

*

— Otecko, už skoro dva mesiace »skúšaš« moje povolanie. Nie je to dosť? Veď som sa ti vo všetkom podrobil. Robil som, čo si len chcel.

— Ale, Stano môj, či ti to tak ťažko padne? Aj ty musíš predsa uznať, že si ešte veľmi mladý na to, aby si sa zaväzoval na celý život.

— Túto námietku mi už dávno opakuješ. Ale sama cirkev ju uznala za nesprávnu. Pozri, doniesol som ti čierne na bielom, ako si sám žiadal.

Toto je úradne schválené cirkevné právo, a tu, ako vidíš, je celkom zreteľne napísané, že chlapec po doplnení štrnásteho roku môže už vstúpiť do noviciátu a rodičia...

— Hm, hm. Ukáž to...

— Teda mi dovoľíš, pravda?

— Ták? A zkadiaľ si vzal tú knihu? To je už veľa! Či som ti výslovne nezakázal stýkať sa s rehoľníkmi a kňazmi? — začal zase kričať otec.

— Nebol som u pátrov. Našiel som ju predsa v tvojej knižnici.

— To je iné... Pozri... hej, to je pravda, ale... Áno. To je s tvojej strany. Kde je tam napísané, že ti musím podpísať? Na to ma predsa nik nemôže prinútiť, aby som s tým súhlasil, proti čomu sa mi svedomie búri.

— Otecko! Ale keď už ide o vek... Ja môžem svoje povolanie skúšať aj v noviciáte. Noviciát je práve na to.

— To už nejde. Tam si zasej v tej jednostrannosti, ktorá ti bráni slobodne sa rozhodnúť.

— Otecko, predsa samým rehoľníkom najviac záleží na tom, aby sa k nim nedostali takí, ktorí neskôr odskočia. Iste mi hneď poradia vystúpiť, ak povolanie nie je od Boha. A oni sú v otázke povolania odborníci, veď v tom žijú a zaoberali sa už stovkami podobných prípadov. Ba ešte i po sľuboch môžem dostať dišpenz... Až po vysviacku... Teda vlastné rozhodovanie na celý život neustáli sa o tri roky, ako ty chceš, ale až po noviciáte, filozofii, teológii, teda až o desať rokov. Vtedy už len budem dostatočne vyspelý.

— Nie, Stanko. Ak raz vystúpiš, budeš mať celý život vyšinutý... Ako je to možné, že ma nevieš pochopiť...? A to ty, ktorého som mal vždy najradšej?! Ktorému som dal najlepšiu výchovu... i náboženskú... Tým azda i semeno terajšieho povolania...

— Otecko, veď...

— Teraz ti úprimne hovorím... Som rád, že máš také pekné ideály a že si si vybral tak vznešené povolanie. Ale vrhnúť sa doň naslepo, to je iste proti Božej vôli. Ťažké je, počkať trochu? Uznám, áno. Ale, či nie je pohodlnosť vyhnúť sa tomu len preto, že je to ťažké? Aj ako rehoľník budeš sa musieť podrobiť vyšším záujmom a nehladiť len na seba... Aj tam sa budeš musieť zriecť svojej vôle, ak ti predstavený rozkáže... A keby si ako rehoľník dostal napríklad rozkaz počkať tri roky, nesplnil by si ho? Ty si ma vyhodil, úplne odstrčil nabok a neustúpil si... — hovoril otec ešte pomalšie a premáhal svoju únavu, lebo bol veľmi vyčerpaný od prebdelých nocí. — Možno tvrdošíjný si len preto, lebo si oslepený zdanlivým bojom medzi nami. Zo vzdoru. Aby si nakoniec hrdol povedať: Zvífazil som a môj protivník je porazený!... Ten, ktorý nemal pre mňa nikdy porozumenia, ktorý nechápal vyššie veci, hľadel len na svoj prospech, ktorý mi nikdy nebol dobrým ocom... Už som mal pre teba veľa nepríjemností. A budem mať ešte viac.

Postavil si ma do svetla sebeckva, neposlušnosti oproti cirkvi... Prinútil si ma oponovať tým, s ktorými som celý život spolupracoval... Spravil si zo seba hrdinu, mučeníka, svätca, ktorý bojuje proti neľudskému otcovi, proti zlu tohto sveta... Ja som len diablov nástroj, ktorý chce zničiť tvoju nevinnosť a tvoje povolanie... Vďaka to znesiem... Chápeš? To ma vôbec nemrzí... Veď nie prvý raz musím trpieť... Ale trápi ma, že ani ty, ty mi nerozumieš...

Stanov otec hovoril pomaly, slovo za slovom a veľmi ťažko premáhal svoju únavu... Občas dostaly jeho oči zvláštny lesk, a Stano pocítil, ako mu vlhnu oči, ako ho hrdlo páli a sviera. Hoci sa bránil, predsa sa skotúľalo sopár teplých guliek dolu tvárou. A keď sa potom otecko od ustalosti zvalil na lôžko a zaspal, Stano ho pobozkal vrúcnejšie ako inokedy...

Ale veľmi sa divil, že ho oteckove slová predsa nepresvedčili

*

Zhasil lampu a potichu vyšiel von. Ale tu sa znovu zarazil.

— Maminka, ty si ešte hore? A čo... plačeš?

— ...

— Prečo plačeš? Azda nie pre mňa!?

— Ba, Stanko...

— Ale, maminka, čím som ti tak ublížil?

— Ničím, Stanko, nerob si starosti...

— A je to pravda, že v poslednom čase každú noc tak plačeš?

— ...

— Teda aj ty sa hneváš, že chcem ísť...

— Predsa chceš ísť do kláštora?

— Áno. Nemôžem ináč...

Nový nával sĺz.

— Maminka, hneváš sa na mňa?

— Nie, Stanko... ale ide mi srdce puknúť.

— Pozri, maminka! Musíš už tú obeť priniesť Pánu Bohu. On ti to dobre odmení.

— Veľmi to bolí. Tak som ňa vychovávala, tak som ňa mala rada...

— Viem, maminka... Ale kvôli Nemu...

Matka dlho mlčala. Potom pristúpila k synovi a objala ho.

— Máš pravdu, Stanko, — hovorila pomaly.

— Choď len na rehoľníka... Nepopusť. Ja ňa chápem. I keď ma to veľmi bolí, modlím sa už dávno za teba... A keď ma ešte uvidíš plakať, nič si z toho nerob... To už ja som taká... Ale, prosím ňa, dohodni sa s oteckom! Nechoď proti jeho vôli! To by ho do hrobu priviedlo. A aj keď sa s ním rozprávaš, šetri ho... Keď je rozčúlený, nehovor radšej nič! Vieš, že veľmi trpí na nervy

— Áno, maminka! Sľubujem ti to. A ďakujem...

Stano sa rýchlo odobral, aby matka nezbadala jeho pohnutie. Ale myšlienky, ktoré už celé dva mesiace neprestajne vírily jeho hlavou a prenikaly mu celým vnútrom, začaly sa v tejto chvíli ešte neústupnejšie dobýjať.

— Čo mám robiť?! Stále a stále boje. A ešte sú len dva mesiace... Čo o rok... A o tri? Kde budem vtedy? Koľkí silnejší v tomto padli... Koľkým ostala len malá spomienka?... I ja padnem?! Možno vydržím viac ako iní, možno ani toľko... Ale padnem! Hrôzo... O desať rokov ostane aj u mňa len malá spomienka... Nič viac Príšerné!

...budem v spoločnosti. Budem sa zabávať a veselíť s ostatnými... Ale raz predsa len padne reč na rozličné zamestnania. A azda vtedy sa i ja odvážim povedať niečo zaujímavého.

— Viete, drahí moji, že ja som chcel byť voľakedy rehoľníkom?

— Cha-cha-cha. Vy a rehoľníkom? To sa nedá predstaviť.

— Ba, hej. Hej. Ale to bolo dávno... veľmi dávno...

— To muselo byť zaujímavé...

— Zaiste. Bol som ešte takým chlapčiskom... Mal som samé vysoké plány. Chcel som byť aj hasičom, letcom, kočišom, miliónárom, polárnym bádateľom, dokonca i žobrákom. Nuž prečo by som nemohol túžiť aj po kláštore?

— Cha-cha-cha... Skutočne originálne!

— A to je celkom pekné povolanie. Priamo s náruživosťou dal som sa do toho. Nezdržím sa smiechu, keď si pomyslím, na akého svätého som sa vedel hrať... Hej, keby som mal svoje vtedajšie reči na platniach... To by sme sa zabávali...

— Cha-cha-cha.

— Ale to bolo už veľmi dávno...

Tak nejak to bude...

— Tak? Nie, nikdy! — začal sa Stano svíjať na svojej posteli a od zúfalstva hrýzol si do rúk.

— Nikdy! Nie!... Pôjdem do kláštora! Nepopustím! Nepopustím!... Budem!

Ale to všetko, to sú len boje s rodičmi! A ostatné? A čo potom? Či mám nádeje, že ako rehoľník vytrvám?! Už teraz som taký slabý. A tam budú silnejšie boje a pookušenia! Kde to ja vydržím!? Veď toľkí silnejší vyskočili! Ach, ten márný boj... A potom vyskočiť Načo?

Nie! To nie je pravda! Taká malovernosť Nehanbíš sa? On ňa volá, a ty sa bojíš, či vydržíš?! Veď by si sa mal smiať tomu... Či môže On odoprieť milosť, keď Ho ty poslúchaš??

Pane, prosím ňa, pohliadni trochu na mňa! Či ma vidíš? Ja už ničomu nerozumiem, už nič chápem, nechápem. Nevieť, čo robíť, neviem, o čo prosíť, nič neviem... Nič, nič... Len úžasný chaos... Vrhám sa celkom voslep za Tvojím hlasom... Neopust' ma! Už len Teba mám, len na Teba so môžem spoliehať... Buď so mnou všade, kam pôjdem a spravuj ma tak, aby som len podľa Tvojej vôle robil, Prekaz mi každé úsilie, ktoré by smerovalo proti nej... Prosím ňa...

— Páter, — začal Viktor, keď zavrel za sebou dvere. — Dnes mám neobyčajne vážnu vec.

— Tak? No, konečne! — usmial sa páter.

— Chcem sa stať kňazom, misionárom!

— Teda predsa... — Kňaz sa díval na mládenca láskave a nežne. — Myslel si, že ma prekvapíš, čo? Ale v tvojom prípade sa ťažko dalo pomýliť.

— ... totíž ja by som chcel... Ale nemám povolania od Boha...

— Nemáš? — páter sa usmial — A ako si predstavuješ povolanie? Myslíš si, že ti to príde anjel oznámiť? Alebo že ti z neba padne tabuľka s nápisom: »Viktor, teraz sú moje odvody... Pod', lebo žatva je veľká...?«

— Teda myslíte, že mám povolanie?

— Zaiste. Veď si sám prišiel. Povolanie je predsa úmysel slúžiť Bohu ako kňaz v spojení s takými telesnými a duševnými vlastnosťami, ktoré ňa na túto úlohu uschopňujú. Akým spôsobom ňa na to Pán Boh privedie, na tom nezáleží. Ba práve tu bývajú tak zaujímavé Božie plány, že sotva by sme našli dva rovnaké prípady... Jeden vidí šťastných rehoľníkov, iný z nešťastnej lásky alebo sklamaní... z túhy nosiť reverendu... vyvolať senzáciu... Mnohí začali o tom rozmýšľať práve keď najhlbšie klesli, dokonca niektorí začali neobyčajným odporom voči všetkému, čo je len trochu kňazské. Pravda, to sú len impulzy, ktorými Boh udrie na niektorú strunu. To je ešte ďaleko od krásnej melódie... Až to je potom povolanie... Napríklad ktorýsi otec dal políciou dovieť syna, ktorý ušiel do noviciátu... Tento mladík ostal riadením Božím už vo svete... Ale svojou horlivosťou a svätým životom urobil doma taký prevrat, že postupne všetci súrodenci išli za kňazov alebo do kláštora...

— Vidíte, páter! Aj môj prípad je trochu zvláštny. Začalo sa to tým, že som raz zo žartu, alebo dokonca zlomyseľne, nadhodil, že pôjdem za kňaza, Mali ste vidieť tú hrmavicu! A to ma zarazilo. Začal som rozmýšľať, prečo každý tak nenávidí kňazský stav a čoskoro som jasne pocítil, že aj mňa volá Boh. Zúfalo som sa tomu bránil a presvedčoval seba, že je to klam. Vtedy najviac zapôsobil na mňa nátlak rodičov, lebo odvtedy im veľmi záležalo, aby som nezabudol tancovať. Vyvinul sa vo mne taký odpor proti tancu a spoločnosti, že sa bojím, aby sa celé povolanie nezredukovalo len na nenávisť voči svetu.

— Hm, vidíš, aké obdivuhodné... Ale teraz povedz, rozmyslel si si to dobre? Vieš, čo to znamená, byť kňazom, dokonca misionárom??

— Myslím, že hej... Veľa som bojoval v sebe.

— ... majetok, bohatstvo, sláva, kariéra... Máš bohatého otca. Si nadaný, usilovný... Stanieš sa hviezdou vo svete. Miliónárom... Človekom, ktorého budú všetci obdivovať. A ako kňaz??? Úbohý, malý, neznámy... Každý tebou pohrdne... i to najmenšie decko sa dnes cíti oprávnené ponížovať kňaza... Vytvoríš veľké dielo? Zapadne do zabudnutia. Napíšeš

knihu pre život? Vypália ti na ňu potupný znak tendenčnej literatúry... Budeš viesť hrdinský boj? Nik ňa nepoteší, nepochváli, neoslávi... Budeš chudobný, často bez haliera, často odkázaný na milosrdenstvo sveta, azda i hladný otrhaný...

— Máte pravdu, páter. To pre mňa veľa znamená. Ja som zvyknutý na prepych, bohatstvo, peniaze... A mal som veľké plány, kým On nezaklopal a povedal: Poď, nasleduj ma, ale i v chudobe, i v pokore a biede... No, teraz sa mi už priamo hnusia tie peniaze, bohatstvo, tá prázdna sláva a strojenosť. To nie je pre mňa. V poslednom čase som sa pomaly oslobodzoval od všetkých zbytočností a bol som omnoho šťastnejší...

— A čo prenasledovanie? Tam idú kňazi prví... Luza hádže po nich skalami, utekajú preoblečení, boria sa... Zaznie strelba... Celé desiatky padajú naraz. A často sa o tom svet ani nedozvie... Prídu muky Príšerné trýznenie... Či vydržíš?? A kňaz musí vydržať, i keď ostatní nie... Vydržíš???

— Vidíte, páter, to je môj starý problém. Už dlho túžim po mučeníctve a modlím sa za tú milosť. Ale či vydržím?? To si neviem predstaviť! Keby ešte išlo o jednoduché usmrtenie... Ale keď uvažujem o mukách, ktoré vytrpeli mnohí mučeníci, vtedy vážne pochybujem...

— To je v poriadku... Lebo aj oni pochybovali. Vlastnou silou je to vylúčené. No On nikdy neodoprie milosť, keď je človek odhodlaný... A ako bude s poslušnosťou? Vieš, aká musí byť poslušnosť u kňaza? A u misionára?! Osobné veci preč! Všade len vôľa predstaveného a záujem cirkvi... Všetko na väčšiu slávu Božiu... To by si chcel prednášať, písať, vzdelávať sa v hudbe... Predstavený ňa pošle spovedať do väznice... Si pripravený, páter Viktor? — Áno, som, — odpovieš, a už ideš... I keby ti to ňazko padlo... Niekde sa trochu oboznámiš a zapracuješ. Možno práve vtedy ti príde nový rozkaz: »Zabal si veci, páter Viktor! Cestuješ... Si pripravený?«

— Áno, hotový som.

— Tak poďme!

To je všetko, viac nič! Už ideš, bez rozlúčenia, ako ti určí predstavený. A kedy sa sídeš zase s tými, ktorých si si obľúbil a s ktorými si už dobre spolupracoval? Možno až na onom svete...

— Aspoň tam budeme zase všetci pokope. Život je aj tak samé lúčenie.

— A... a potom zriekanie... Ty lyžuješ, Viktor, pravda? A počul som, že ako ňa vzal Stano do práce, máš pekné úspechy v plavectve... Či si si pomyslel, že je to azda posledný raz? Alebo keď ste sedeli blažene doma, v rodinnom kruhu, napríklad na Vianoce... Či si si niekedy pomyslel, že aj to je asi posledný raz???

— Hej, chápem, je to ňazké. Ale veľmi sa divím. Myslel som, že až prídem k vám, privítate

ma s veľkým jasotem... A vy mi samé prekážky staviate pred oči.

— Áno, Viktor. V prvom rade kňazi musia dbať na to, aby sa nedostal medzi nich nepovolaný... A... Nezabudol si na čistotu?? Najprísnejšiu! Tvoji priatelia sa oženia, založia si rodinku, stanú sa šťastnými otcami... Vychovávajú Bohu a cirkvi oddané deti...

— Opravdu, páter. Pekné je to. Ale ako kňaz budem vychovávať ešte viac... A neviem. Mňa manželstvo nevábi... Aj keď som ešte nechcel byť kňazom, nevedel som si predstaviť, že sa raz ožením...

— Hm... Ale povedz mi, Viktor! Prečo si prišiel práve ku mne s týmto plánom? Či máš na mysli presný plán, ako svoj ideál uskutočniš? Povedzme, či chceš ísť do seminára, do nejakej rehole, alebo misijnej kongregácie?

— Nie, páter. Ale k vám som mal najväčšiu dôveru. Vy ste mi vedeli vždy poradiť.

— Bohužiaľ, tento problém musíš si sám vyriešiť. Modli sa na tento úmysel, študuj jednotlivé možnosti, a Pán Boh ti sám, ukáže jasnú cestu...

— Avšak je tu neprekonateľná prekážka.

— Rodičia?

— Áno.

— Vedia už o tvojom pláne?

— Nie. Ešte som to nikomu nepovedal. Ale celkom iste to tušia, lebo ma strážia ako perlu.

— Iste budú chcieť len »skúšať« tvoje povolanie. Teraz je to v móde.

— Nie, oni úplne odmietnu! Som jedináčik, majú ma nesmierne radi. A potom oni sú vôbec nie nábožensky založení.

— Ach tak! Teda nemáš nijaké výhľady, že popustia?

— Celkom nijaké. Ostáva len jedna možnosť. Počakaj štyri roky, a keď budem podľa zákona dospelý, odíď i proti ich vôli.

— Ach, hej... To je stále tá istá história. Od nepamäti... Ešte u teba sa to dá pochopiť.

Tvoji rodičia neveria. Dobré. Aké hrozné je to však u dobrých, nábožných katolíckych rodičov! Azda len veľká láska k ich deťom môže vysvetliť alebo trochu i ospravedlniť ich postup... Z našich pátrov skoro polovica musela opustiť rodičov proti ich vôli. S niektorými sa rodičia dodnes nerozprávajú... A tie dôvody a prekážky! Tie isté, aké namietali pred niekoľkými sto rokmi sv. Alojzovi. Ani jeden nový, každý dávno vyvrátený, a predsa každý má z nich stále stovky napodobiteľov a zastancov. To je veľká tragédia!

— Hej, v tomto ľudstvo nepokročilo ani o piadť.

—... A budeš mať dosť sily ísť aj proti vôli rodičov?

— Myslím, že áno. On mi pomôže. Ale či to za štyri roky vydržím??? Bojím sa odpovedať si na túto otázku, lebo som presvedčený, že je to absurdum, fantázia, nemožnosť! Veď za celý čas nebudem mať ani jedno povzbudenie. Rodičia sa už o to postarajú. Len samé nástrahy,

samé námietky, nijaká nádej, nijaké výhľady. Nekonečné ubíjanie. A mňa tlačia ešte staré veci. Stačí krok, a vrátim sa do predošlých kolají.

— Pravda, pravda. Ale je tu ešte Boh.

— Hej. Na to sa i ja spolieham. Nijako si to neviem predstaviť, ale mám taký pocit, že On do toho určite zasiahne.

— Musíš mať veľkú dôveru. Keď to stratíš, stratíš všetko. Ale radil by som ti, aby si nehovoril o svojom pláne dovtedy, kým ti Boh nenaznačí konkrétnu cestu. A ešte o jedno ťa veľmi prosím: Keď dôjde k sporom, dávaj si veľký pozor, aby si rodičom neublížil. Máš na to náchylnosť. Sľubuješ mi to?

— Áno, páter. Ale ako mám potom postupovať? Mám robiť nejaké protestné »akcie«? Myslím, ako hladovka, vzdor, smutná tvár, mlčanie...

— Božechráň! Vieš, ako sa v podobnom postavení zachovala jedna svätica? Usilovala sa vidieť vo svojom otcovi Krista, a tak mu i slúžila. Celý deň mu pomáhala, bola milá, veselá, láskavá. Všetko mu čo najlepšie pripravovala. Rob aj ty podobne. A to tým viac, čím ráznejšie bude postupovať otecko. To bude krajšie víťazstvo ako hrdinské vojenské úspechy najslávnejších vojvodcov dejín.

*

— Stano, je to pravda, že si dnes vstal o piatej?

— Áno, predsa už roky tak vstávam.

— A čo robíš potom ráno?

— Cvičím, idem na omšu a učím sa. Ráno sa dá najlepšie sústrediť na učenie, lebo som vypočinitý a v dome je celkom ticho.

— A to si robil aj celé štyri mesiace, čo skúmam tvoje povolanie?

— Áno.

— Kto ti to dovolil??

— Nevedel som, že i na to sa mám pýtať.

— Ták?? A či som ti nepovedal zreteľne, že musíš mať dovolenie na všetko, čo chceš robiť??! Ako ťa môžem skúmať, keď neviem, čo robíš!

— Ale, otecko, veď si mi predsa vždy hovoril, že kto chce niečo dosiahnuť, musí chodiť zavčasu spať a zavčasu vstávať. Tým sa vraj zosilňuje vôľa i zdravie, lebo organizmus potrebuje pravidelnosť. Aj ty si ako vysokoškôľák vstával o piatej...

— To je jedno. Ale takto to ďalej nepôjde!! Si už celkom bledý. Potrebuješ viac oddychu. Od dnes neopováž sa vstať pred siedmou. Tvoje zdravie to vyžaduje!

— Otecko, ale stratím každý deň dve hodiny. Kde ich nahradím? Kedy sa budem učiť?

— Neviem, ako ťa to mohlo napadnúť! Čo sú to dve hodiny? Myslíš, že v živote nestratíš viac?

—

— Hej, aj zdravie treba brať do ohľadu! Nielen dušu, ale i telo! Nemožno ho úplne ne-

govať... Zistil som, že málo športuješ. Myslíš, že ak potláčaš telo, tak si už svätý??!

— Otecko, ale prečo mi nedovolíš chodiť večer riadne spať, keď potrebujem oddych? Prečo musím do polnoci vyesedávať v kaviarňach, na návštevách, zábavách...

— Teraz už dosť!! Nemusíš ma poučovať! Myslíš, že nemám dosť rozumu, že neviem, čo robím? Potrebuješ to, rozumel si?

— Áno.

— Mne sa zdá, že keď som ťa nepustil do kláštora, teraz si chceš zariadiť kláštor doma! Tak ma chceš podvieť? Ale počkaj! Kým si doma, musíš robiť, čo ti ja rozkážem, a nie izolovať sa a robiť si svoje!! Zo svojej izby sa hneď vysťahujes! Nie sme v kláštore, aby každý mal uzavretú celu! Musíš žiť trochu aj rodine, nemyslíš? Aj pomáhať by si mal. Či pre teba už vôbec nejestvujeme???

— Otecko, a či som dosiaľ nepomáhal?

— Neviem! Ale keď si raz na tomto svete, nemôžeš žiť od neho odlúčený ako mních! Pán Boh ťa tiež nevložil na nejaký ostrov, aby si prevádzal robinzonádu! Zadelil ťa do času a priestoru, dal ti aj telo, nielen ducha, dal ti rodinu, rodičov a ostatnú ľudskú spoločnosť. A nerobil to iste len na parádu! Aby si si to odmyslel a prehodil cez chrbát??!

— ... a kde sa budem, otecko, učiť? O krátky čas máme už matúru.

— Matúru? A čo mám z tvojej matúry? Toto je dôležitejšie! Ostatne, myslím, že v poslednom čase zanedbávaš učenie! A to som od teba predsa nečakal! Rodičia môžu platiť, čo?

— Zanedbávam učenie?? Veď už nemôžem nič iné robiť! Ani čítať, ani s kamarátmi, ani do spolkov...

— Čo?? Ešte chceš hrať nešťastného?? Zanedbávaš a dosť! Rozumel si? Ale na prijímanie každý deň, to máš času, nie??

— Otecko, pre Boha! Ešte aj to mi zazlievaš?

— A či nemám dôvody? Každý deň hodinu zabíj!... Vieš, koľko je to do mesiaca? A do roka?

— Pozri, otecko! Sľubujem ti, že to nikdy nebude viac ako pol hodiny... Prosím ťa. Veď aj ty si chodieval za istý čas...

— Ja?? Možno! Ale to je iné! Ja som nebol tak jednostranný. Pre teba stačí, keď pôjdeš raz do mesiaca. Aj tak je to veľmi pekné. Sú mnohí dobrí katolíci, čo chodia len raz do roka.

— Otecko, ale to je moja najväčšia útecha! Bez toho...

— Ták? A otca nemáš? Rodičov si už úplne „vypál“? Dobre, teraz už vidím, čo je v tebe.

Nekonečné debaty boli na dennom poriadku a veľmi vysilovali Stana. A Stano videl už jasne, že toto obdobie života bude mať veľmi hlboko zaznačené nielen v pamäti, ale i na zdraví...

(Pokračování příště.)

Z dějin mezinárodního jazyka

Zmatení jazyků při stavění věže Babel, jak o tom vypravuje I. kniha Mojžíšova, bylo skutečně trestem, jehož tíha se během věků vždy více projevovала. Proto je pochopitelné, že již v dávných dobách vznikaly snahy překonat různost jazykovou. Byly ovšem zcela liché námitky těch, kteří chtěli označit úmysl vytvoření řeči, která by překlenula jazykový zmatek. jako počín proti úmyslům Božím. Jestliže není nic nesprávného v tom, když se člověk ve své zranitelnosti, následku to pádu prvních lidí, snaží co nejvíce chránit proti možnosti zranění či onemocnění a tak v jistém smyslu zmírňovat přirozený trest Boží, není ničeho nedovoleného ve snaze usnadnit dorozumění, tolik ztížené jazykovou růzností. Srovnávací jazykozpyt nás poučuje, že počet jazyků se stále zvětšuje, takže mezi národy platí vždy více slova básníkovy: „Cizí jest tvá řeč, a mlčení jako bojiště leží mezi řodem tvým a mým.“ (Otokar Březina.)

Rozřešení nesnází: jazyky národní?

V dějinách můžeme sledovat několik jazyků jednotlivých národů, kterých se postupně užívalo jako jazyků mezinárodních. Bývala to obvykle řeč panujícího národa, který hospodářsky či politicky, obchodně či kulturně ovládal národy ostatní. Jednou z takových řečí byla assyrština, používaná v době několika tisíc let př. Kr. po všech zemích říše assyrsko-babylonské. Později to byl jazyk vzdělaných Hellénů, řečtina, která dovedla ovládnout celý starověký kulturní svět. Téměř zároveň s řečtinou si dobývala vládnoucího postavení mezinárodní řeči latina, která na západě získala prvenství nad řečtinou. V době, která následovala, můžeme pozorovat, jak se střídalo vládnoucí postavení různých řečí. Dlouho do středověku byla mezinárodním jazykem latina. Zatím se už dostávaly k tomuto vynikajícímu postavení i nově se tvořící jazyky. V uměleckém světě to byla italština, v diplomacii španělština, vystřídaná později francouzštinou. v obchodě převládala angličtina.

Zde však byla pocífována velká obtíž. Se vzrůstajícím sebevědomím národním vzrůstala i snaha zdůraznit co nejvíce vlastní jazyk a nedopustit, aby jiný jazyk byl pokládán za důležitější. Byla tu i jiná nesnáz: je větší velmi nesnadnou pro průměrně nadaného člověka naučit se cizímu jazyku, plnému výjimkám a zvláštnostmi.

Proto začaly pokusy vytvořit řeč umělou, která by byla snadná k naučení a přece výstižná k vyjadřování.

Umělé řeči.

Je zbytečno uvádět výroky známých učenců ve středověku i v novověku, kteří uznávali možnost i nutnost vytvoření nového jazyka, který by svou snadností byl každému lehce přístupný. Mezi nimi bychom našli i jméno našeho J. A. Komenského. Nikdo z nich však myšlenku neuskutečnil.

První pokus mezinárodního umělého jazyka je spjat se jménem anglického učeného opata sv. Bedy Ctihodného, jenž již v VIII. stol. se pokoušel sestavit snadný jazyk, jež by ovládali příslušníci různých národů. Ve XII. století sv. Hildegarda vytvořila pro účastníky poutí do Sv. Země mezinárodní dorozumívací prostředek, v němž bylo nejvíce slov z latiny. R. Descartes r. 1629 sestavil stručný návrh na mezinárodní jazyk, teprve však Dalgarno r. 1661 podal podrobnější vypracování tohoto návrhu pode jménem „Ars signorum“ Bylo to spíše mezinárodní písmo, než jazyk.

Mezinárodním písmem je vlastně každé písmo obrázkové, v němž obrázek — ideogram — je značkou celého slova. Z písma obrázkového se vyvinulo na př. i písmo, jehož používají dnes Číňané a Japonci: ač je různě čteno, stejně je psáno. Slavný matematik Gauss se pokoušel o jakousi „arithmolalii“, mluvu čísel,

každé číslo mělo značit jiný význam slovní. Naproti tomu sestavil Leibniz „pasigrafii“, všemluvu, systém obdobný matematické arithmolalii. Tyto návrhy byly příliš složité a daleko nesnadnější, než kterýkoli jazyk přirozený. Nadto se jednalo namnoze spíše jen o psaný způsob mezinárodní řeči než o řeč mluvenou.

Roku 1765 uveřejnil Faiguet v Diderotově Encyklopedii svůj návrh mezinárodního jazyka, jež nazval „Langue nouvelle“. Byla to zjednodušená gramatika a slovní poklad několika jazyků existujících.

Sudre vytvořil soustavu hudebních značek, jimiž vyjádřil různé jazykové pojmy; dal jí název Solrésol. Kdybychom měli jmenovat aspoň některá jména těch, kdož se snažili o vytvoření umělého jazyka, nemůžeme vynechat jméno Grasselina, jenž r. 1836 otiskl 1500 kmenů a 100 přípon nového jazyka, a Schipfera, jenž r. 1839 sestavil Communicationsprache. V tomto smyslu pracovali o svých pokusech Vidal, Orchando, Renouvier, Maldant, Courtonne, Eichhorn a jiní.

Ti všichni sestavili jen pokusy a návrhy. Prvním umělým jazykem, jímž se začalo také mluvit, byl „volapük“ kostnického faráře Schleyera z r. 1880. Byla to jakási zkomolená angličtina s kmeny z jiných řečí. Hnutí „volapüku“ („světořeč“ dle anglických slov world — speak) se slibně vyvíjelo; ukázalo se však, že volapük je příliš obtížný. Hnutí začalo proto upadat.

V roce 1887 vyšla ve Varšavě kniha, obsahující učebnici nového pomocného jazyka, vydaná pod pseudonymem „Dr Esperanto“ — doktor doufající. Jejím autorem byl 28letý oční lékař ve Varšavě Dr L. L. Zamenhof. Učebnice vyšla nejprve v ruském jazyku.

Esperanto usnadnilo učení dvěma směry: výběrem nejznámějších slov a možností tvořit nová slova pomocí předpon a přípon. Tím se ztenčil počet nutných slov k běžnému vyjadřování na minimum při zachování bohatosti jazykové.

Úspěchy nového jazyka, jemuž bylo ponecháno jméno Esperanto podle pseudonymu jeho autora, podnítily další autory nových pomocných jazyků.

Někteří chtěli reformovat Esperanto a tak vzniklo „Ido“ (1907), Reformido, Reformesperanto (1916), Esperantido (1920). Jiní sestavovali pokusy zcela vlastní: tak vzniklo na př. Mundolinquo (1894), Lingua komun (1900), Idiom neutral (1902), Mundelingva (1904), Lingva internacional (1905), Mondlingvo (1906), Parla (1906), Apoléma (1907).

Jiní prohlašovali, že k vytvoření mezinárodního jazyka se má zvolit některý jazyk živý nebo mrtvý. Tento jazyk se zjednoduší a vznikne mezinárodní řeč. Tak byla sestavena Lingva franca nuova (1888), po ní Latinesce (1901), byla to vlastně zjednodušená latina. Podobně byla latina změněna v Nuove Romane (1897), Latina sine flexione (1905). Jazyk „Anglo-Franca“ (1889) byl konglomerátem z obou jazyků. „Tutonish“ byl sestaven (1902) pouze z kmenů jazyků germánských. „Occidental“ si vzal za základ (1922) latinu a jazyky západoevropské. Naproti tomu byly opět snahy vytvořit jazyk „východoevropský“ případně „mezi-slovanský“, k čemuž zatím nedošlo. „Europal“ (1911) jest výběr nejrozšířenějších slov jazyků evropských.

Pokusy o umělý jazyk neustaly. Švýcarský časopis „Europa“ v Basileji přináší v prosincovém čísle z minulého roku ukázkou nejnovější umělé řeči, která jest zjednodušením angličtiny. Jazyk anglický byl též uveden mezi pokusy o mezinárodní umělou řeč t. zv. Basic English, což je výběr nejdůležitějších slov anglických, jimiž se může vše ostatní vyjádřit buď přímo nebo opisem.

Mnoho pokusů: který je ten pravý?

Na tuto otázku nemůže odpovědět pouze theorie. Na to dá odpověď jen život.

A dal. Ze všech těch pokusů jedině Esperanto Dr Zamenhova, nazvané Francouzskou Akademií věd a

umění „veledilem logiky a jednoduchosti“, obstálo a doznalo velkého rozšíření. Esperantem se mluví — esperantem se tisknou knihy a časopisy — dosud na 8000 knih vyšlo v esperantu — esperanta se prakticky používá.

V tom je prakticky podstatný rozdíl mezi esperantem a všemi ostatními pokusy. Zatím co ostatní pokusy znovu a znovu opravují, reformují, pozměňují — esperanto již slouží veřejnému životu. Rozumí se samo sebou, že i esperanto se poznenáhlu vyvíjí — jako každá řeč, které se prakticky užívá. — Nad organickým jeho vývojem bdí Lingva Akademio — Jazyková Akademie v Paříži.

Obvyklým způsobem propagace reformátorů na poli umělého jazyka bývá porovnání určité věty, při čemž se vhodně vybere pro ostatní jazyky věta à la „strč prst skrz krk“ aby tím více vynikla řeč obhajovaná. Je-li hájeno Latino sine flexione, je zřejmá věta v této řeči nejlibozvučnější a nejsrozumitelnější. Je-li hájeno Ido, přirozeně věta idistická vyniká nad ostatní jazyky umělé. Také bývá užívaným častým přirovnáním balon, vzducholoď a letadlo. Při čemž oním letadlem jest označován jazyk nový, reformovaný — balonem a vzducholoď jazyky ostatní.

Praktický užitek esperanta.

Je jisté, že snadného jazyka mezinárodního potřebujeme jako soli. A přirozeně sáhneme po tom jazyku, kterého lze prakticky nejvíce uplatnit. Tím je esperanto. Dnešní esperanto se skutečně podobá letadlu.

které již létá, máme-li užít zmíněného přirovnání. Zatím ostatní pokusy o umělý jazyk jsou hotové modely letadel, které ještě nedovedly vzlétnout.

Kardinál Van Rossum, prefekt kongregace de fide propaganda, prohlásil již před první světovou válkou: „Esperanto prokáže velké služby Církvi.“

Dnes se tato slova plní.

Existují již instituce, které esperantem šíří katolickou víru (na př. v Holandsku „I. K. I“ — Internacia Katolika Informejo). Jsou organizace katol. esperantistů, které uskutečňují vzájemné spojení katolíků korespondencí, vydávají se katolické knihy náboženské i beletristické, vědecké a poučné, mezinárodní časopisy, které informují katolíky o katolickém životě ve světě (Espero Katolika). Esperanto pomáhá i misiím.

Katoličtí esperantisté u nás tvoří Svaz katolických esperantistů (Praha II, Apolinářská 10). Informace a písemný kurs esperanta v 10 lekcích můžete obdržet prostřednictvím Esperantského odboru Diecézní katolické akce v Hradci Králové, Jiřikova 238. Tam můžete obdržeti též adresy katolických studentů v zahraničí, kteří si přejí navázati písemné styky s naší katolickou studující mládeží.

„Kdyby se každý vedle své mateřštiny naučil ještě pomocnému jazyku esperantu, usnadnilo by se leccos, co je dnes tak obtížné, jako styk mezi národy, výměna myšlenek na poli vědeckém i literárním vůbec, šíření pravdy, vyvracení lží a predsudků, vzájemné poznání a porozumění, mírové snahy a sbratření národů v křesťanské lásce.“ (J. Exc. Msgr. Dr. Antonín Eltschkner, světící biskup pražský.)

Škola svobodná?

Není zajisté bez zajímavosti, že ještě v současné době — téměř dva roky po státním a národním osvobození — jsou u nás lidé, kterým dosud na mysl nevstoupilo, co znamená pleonasmus „lidová demokracie“. A tak jsou mnohá ředitelství středních a odborných škol, která zásadně hází do koše všechny letáčky a plakáty, které mají náboženský obsah a které jim přicházejí poštou. V samém centru země Moravskoslezské je odborná škola pro ženská povolání, jejíž ředitelka má ještě i dnes tak málo objektivity, že nedovolí ani na osobní žádost svým žákyním zpřístupnit na vývěsní tabuli oznámení náboženského rázu. A je dokonce v téměř městě i státní obchodní akademie, jejíž ředitel předložil každé takové oznámení na konferenci profesorskému sboru, který pak většinou hlasů vysloví obvykle zákaz.

Takový poměr některých našich profesorů vidáme jinde jen u lidí buď v náboženském ohledu bojácných a zbabělých, nebo u osob nepřátelských ke všemu, co má jen příděch náboženského života. Těm prvním bychom radili, aby si zavčas uvědomili, že náboženství a Kristovo evangelium nejsou jen pro bujnou fantasmii malých dětí, ani jen pro útěchu chorým a starcům, nýbrž že mají být dle slov Spasitelových „Jdouce do veškerého světa hlásejte evangelium všemu stvoření“ (Marek 16, 15) závazné pro všechny lidi budoucích věků, a že Kristus důrazně varoval všechny, kdož se od něho odvracejí, když pravil: „Kdo by mne však zapřel před lidmi, toho zapřu také já před Otcem svým, jenž je v nebesích“ (Matouš 10, 33). A ty, kteří se dívají na náboženství jako na přežitek nebo zbytečnou zátěž, napomínáme přátelsky slovy žalmistovými: „Nebude-li stavět Hospodin domu, nadarmo pracují ti, kdož jej budují“ (Ž. 126, 1).

Ministr školství o novém školském zákoně

V nedávném exposé v kulturním výboru sněmovny zmínil se min. školství o škol. zákonu, který se připravuje. Jedná se o zestátnění školství. Snad budou možné určité výjimky, ale Dr. Stránský neoznačil, v jakém rozsahu se budou připouštět. Tyto výjimky bude moci povolit vláda z určitých politických dů-

vodů. Ovšem, nejdůležitější důvod pro tuto výjimku má být důvod mravní, na němž vlastně stojí celé školství, jak píše Katolické noviny. Soukromé školství by ovšem nemělo být výjimkou, nýbrž zjevem normálním. Není totiž dobře možné, aby v opravdové demokracii byla škola totalitní. Dr. Stránský povídal dále, že náboženská výchova je nejspolehlivějším základem mravní výchovy, a že znalost základních náboženských pravd je součástí všeobecného vzdělání. „Nevázanost duší končí se nevázaností atomů, tatáž síla, která podmiňuje každý tvar, může i každý tvar rozbít.“ Tak říkal opět Dr. Stránský.

Dr. Stránský sám jistě nestojí na straně těch, kteří říkají, že není Boha. Sám ve svém exposé uvedl slova žalmu: „Jen blázen říká v srdci svém: není Boha.“ Snad tedy i jeho vlivem nebude v naší demokracii rozmetán úhelný kámen demokracie — svobodná škola.

Hlasy o jednotné škole

„K uskutečnění jednotné výchovy pro všechnu mládež školou povinnou dojde jednou tak jako tak.“ (Školství a osvěta, odborný časopis ROH.)

„Je však jisto, že bude nutno vyvinout velmi rozhodný tlak a rozvinouti velkou akci, aby k uskutečnění jednotné školy došlo. Bude třeba znovu apelovati na učitele, profesory, všechny zastánce školské reformy a bude třeba, aby se do věci vložily národní výbory, osvětové rady, masové organizace, zkrátka sám lid. Neboť lid má nejživotnější zájem na tom, aby byla uskutečněna školská reforma, jejímž hlavním smyslem jest poskytnouti každému ve škole co největší vzdělání.“ (Pedagogický průvodce II, 20.)

„Žáci (z nynějších měšťanek a nižších středních škol) by byli ve třídě pohromadě bez výběru, ale při vyučování by se přihlédlo k stupni jejich schopností různými opatřeními didaktickými a methodickými. Pracovní úkoly by pro ně byly rozlišeny podle obtížnosti — slabší žáci by dostávali lehčí úkoly a schopnější žáci úkoly obtížnější — dále by se ze žáků mohly tvořit kroužky a skupiny, ve kterých by mohli pracovati podle svých zájmů a zálib, a konečně by se mohlo přidat několik hodin v některých hlavních předmětech těm žákům, kteří mají o ně zvláštní zájem a mají pro ně nadání.“ (Nová škola II, 4.)

Abiturientům středních škol

Podle návrhu jednotné školy má být střední škola rozdělena na druhý stupeň a na stupeň třetí. Teprve třetí stupeň by byl střední školou v pravém slova smyslu. Na něm budou také vyučovat profesori, kdežto na stupni druhém odborní učitelé. Bude tedy profesorů dostatečný počet — stejně jako odborných učitelů pro druhý stupeň. V obou oborech bude třeba, aby kandidáti rozšiřovali své aprobační skupiny o třetí předmět, nebudou-li chtít vyučovat na několika školách. Právě se vyjednává s ministerstvem školství, aby tímto třetím předmětem mohla být též katecheta, kterou by odborní učitelé studovali na pedagogické fakultě, profesori a kandidáti filosofie na theologické fakultě. Každý učitel i profesor, který by měl jako třetí předmět náboženství, bude vzat do pragmatikálního poměru. Upozorňujeme vás na tuto možnost, kteří pojedete studovat na pedagogickou nebo filosofickou fakultu. Blíží informace prof. Pokorný, Praha II, Ječná 33.

O polském školství píše Apoštolát svatých Cyrila a Metoděje

Universitní studium polské akademické mládeže vynazuje se jako u nás vážným nepoměrem mezi záplavou praktických oborů a mezi zřejmým nedostatkem v oborech humanitních. A přece se jeví v Polsku — zase jako u nás — naléhavá potřeba vyplnit pře-

vším velké mezery v řadách učitelstva a profesorstva, kde zvláště nemilosrdně rádíla válečná furie. Na studium právnické, kdysi tak oblíbené, odcházejí už jen ti, pro něž jinde nezbylo místa. A studující filosofie bude brzy raritou, budící údiv současníků. Ze tyto poměry nevznikly ze svobodné záliby a volby budoucího povolání a že také nejsou zárukou lepší budoucnosti národa, je samozřejmé. Nouzově však volená povolání, diktovaná jen ohledy materiálními, sotva bude provázet ona tvůrčí láska, jež je hybnou silou rozkvětu národního života. Bylo by však nespravedlivé svalovat vinu toliko na studenty. Platí i oni daň své době, která se zmitá v ideových zmatcích, která plní každého občana těžkými starostmi existenčními a která znamená hluboký přerod válečné psychosy a jejich ničivých sil revolučních v pokojnou tvůrčí práci budovatelskou. A takový přerod nemůže býti dílem okamžiku.

Studentské tábory

Ústředí katolického studentstva připravuje pro letošní prázdniny řadu táborových turnů pro akademiky a středoškoláky všech tříd. Budou umístěny v nejkrásnějších částech Čech a Moravy a budou trvat tři týdny. Pošlete již nyní předběžné přihlášky. Blíží informace budou uveřejněny v příštím čísle Úsvitu. Přihlášky přijímá v Cechách Ústředí katol. stud., Praha I, Křížovnická ul. Na Moravě Rada katol. stud. mor., Brno, Běhounská Typos.

Ve třídě

Drama o 3 scénách.

Scéna I.

(Profesor vchází do třídy): Séedněte.

(Zapíše do třídnice a diktuje si): Chéé — mi — je.

Zákyně se omlouvá: „Prosím, pane profesore, omluvte mne, já jsem chyběla.“

Profesor: „Zdáá se, že příliš často chybííte. Štípne-li někoho blecha, hned zůstane doma.“

Zákyně: „Prosím, já mám potvrzení od lékaře.“

Profesor: „Od kterého?“

Zákyně: „No, prosím — no, od lékaře.“

Profesor: „Áno, ale od kterého?“

Zákyně: „Od otce, prosím.“

Profesor: „A to to tedy mááte dobrée, vidíte? No — váku!“

Novák: „Prosím.“ (Stoupne.)

Profesor: „Vy dojíždíte?“

Novák: „Áno, vlakem.“

Profesor: „Zdáá se, že do školy příliš nespěchááte.“

Novák: „Vždy se snažím být, prosím, ve škole včas.“

Profesor: „Včera také?“

Novák: „Včera se, prosím, přetrhl v Omicích dělník (třída se směje), proto bylo veliké zpoždění.“

Profesor: „To se přetrh' horlivostí?“ (Třída se opět odporně směje.)

Novák: „Prosím, já myslím — dělnický vlak že se přetrhl.“

Profesor: „No dobráá.“

Scéna II.

Profesor: „No, budeme zkoušet.“ (Otevře notes.) Adam . . . no, Adame, vy už to vííte Farský — no pojdte k tabuli. (Farský jde k tabuli.) Co vííte o kyslíku a ozonu?“

Farský: „Kyslík i ozon jsou jedna hmota, mají však různý obsah energie a proto se od sebe liší svými vlastnostmi.“

Profesor: „Jak říkáme tomuto jevu? (Farský mlčí.) . . . Alotropie. — Ale to mááte vědět — je to staráá látka . . . Proč se neučíte?“

Farský: „Prosím, já se učím.“

Profesor: „Jak dlouho jste se učil?“

Farský: „Celou sobotu a celou neděli.“

Profesor: „Tedy si sedněte. To je máálo. Učit se musíte celý rok.“

(Farský odchází, profesor zaznamená kouli a dívá se na žáka v druhé lavici.)

Scéna III.

Profesor: „Jak se jmenujete?“

Žák: „Zelinka.“

Profesor: „Tedy dobře. — Mrkvo, pojdte k tabuli . . . Jak si vysvětlujeme chemickou reakci?“

Zelinka: „Při reakcích se molekuly štěpí v atomy, slučující se v molekuly jiné, při čemž se energie buď uvolňuje, nebo se musí dodávat.“

Profesor: „Napište rovnici, jak se získává čistý uhlík.“

Zelinka: „Získává se rozkladem z acetyleny, při čemž se uvolňuje energie.“ (Vezme křídou a píše): $C_2H_2 = 2C + H_2 + \text{energie}$.

Profesor: „No, něco umíte. Ale poslechněte, nechybííte vy nějak příliš často?“

Zelinka: „Prosím, ne.“

Profesor: „Kdypak zůstanete doma?“

Zelinka: „Jen když jsem vážně nemocen.“

Profesor: „A nezůstanete doma —“

Zelinka: „když mě na příklad štípne blecha.“

Profesor: „Áno, spráávně, ale co dělááte s tou blechou? Přece nám ji nedonesete do školy?“

Zelinka: „Prosím, já tu blechu chytím.“

Profesor: „Dóóbře. Ale tu blechu chytáte včas, vidíte, abyste nepřišel pozdě do školy. Že ano?“

Zelinka: „Áno, prosím, tu blechu chytím včas.“

Profesor: „No áno, ale — vííte, nejlépe je (ukáže rukou Zelinkovi, aby si sedl), začne-li nás štípat blecha, chytit ji hned.“

ale

Epigramy

DIALEKTIKA.

These — člověk poctivec,
antithese — zločinec.
Vrcholem je sklad a dost.
tedy — polovičatost.

IRONIE DOBY.

V uhlí je teď mnoho kamene;
proto odtud název — kamenné.

ale

Zdeněk Skoupil:

Pokušení.

V evangeliu sv. Matouše čteme, že Ježíš byl třikrát pokoušen od ďábla. Tento záznam jasně ukazuje, že Kristus byl pokoušení vystaven stejně jako každý jiný člověk. Jeho Božství tedy nikterak neporušovalo jeho člověčenství. V Kristu měly obě podstaty autonomní působnost.

Stejně jako obcházeli ďábel Krista, obchází i lidi a našeptává jim lstivá a záhubná slova. Má proto pokušení Kristovo ještě větší význam. Má nás poučit, že pokušení samo o sobě není hříchem. Záleželo na nás, jak se k němu zachováme.

Svatí se radovali, když byli uváděni v pokušení. „Radujte se, bratři, jestliže v rozličné pokušení upadáte.“ (Jak. 1, 2.) Pokušení jest boj. Bez boje není vítězství. Chtěli Bohu ukázat, že pro Něj chtějí bojovat, že pro Něj chtějí vítězit. Čím více byli pokoušeni, tím více vítězství mohli přinést Bohu na oltář. Svobodná vůle nám dává nad pokušením zvítězit. Dává nám však také možnost pokušení podlehnouti. Svobodná vůle jest mysterium.

Zorný úhel.

Člověk šel letní krajinou. Horké sluneční paprsky dopadaly na jeho tělo a mučila jej velká žízeň. Dálko široko nebylo lidského stavení, ba ani studánku nemohl nikde najít. Když již byl žíznivý všecek zemdlený, potkal muže, nesoucího v nádobě vodu. Ten však požadoval za poskytnutí nápoje peněžitou částku, kterou mu žíznivý pocestný dal teprve po velkém otálení. Jakmile uhasil svou žízeň, ubíral se dále a po nedlouhé době přišel k místu, kde vyvěral ze země chladivý pramének vody. „Já pošetilý,“ vinil se člověk. „kdybych byl pokračoval v cestě, mohl jsem se nyní dosyta napít a ještě bych si zachránil svůj jediný majetek.“

Člověk zapomněl pro žízeň na svůj finanční stav a jeho nejbližší osud byl mu lhostejný. Působení smyslů porušilo zde jeho strážlivou úvahu. Pro nesnáž situace ztrácí jasnou představu o svém celkovém postavení. Přerušením smyslového vjemu žízně vrací se normální úsudek; lituje toho, že vydal nadarmo peníze.

Zamysleme se nad nějakou obtížnou událostí v našem životě. Kolik

si vyžádala strachu, starostí, námah. Avšak v současné době zanechává nás vzpomínka na to téměř lhostejnými. Po určitém časovém odstupu nevzbudí v nás ona příhoda nikdy takové dojmy, jako při jejím prožívání. Představa současného stavu věci převyšuje vždy jeho skutečnost. Pozorujeme-li událost v tomto časovém rámu, jest možnost strážlivé úvahy o ní daleko větší, nežli při jejím prožívání. — Tak se nám jeví jednotlivé momenty z perspektivy určitého životního úseku. Což teprve, pohlédneme-li na ně pod zorným úhlem celého našeho života! Uzříme, že každá událost má svůj smysl, své pevné zaměření, jako by byla uspořádána rukou moudrého Původce. Jak malicherné se nám zdají při tomto pohledu mnohé věci, o které jsme se modlili. Žádali jsme Boha, aby ON se sklonil k nám, ON se stal vykonavatelem našich přání, zatím co správná modlitba je NASE povznesení k Němu a odevzdání se jeho svatě vůli.

Z vlastní vůle Číňanem.

Karel Meeus, syn největšího belgického oceláře, studoval ještě v Lovani: jednou se setkal ve vlaku s jedním Číňanem a umínil si, že ho získá pro víru katolickou. Než dojel vlak k cíli, představil se mu Číňan jako biskup a pravil užaslému mladíku: „Potřeboval bych vás v Číně.“

A Karel Meeus byl první běloch, který přijal kněžské svěcení od Číňana. Proti vůli otcově opustil mladý kněz svou vlast a odešel do Číny. Jednou vypravoval svými čínským přátelům, jak za jeho universitních studií vyzráli studenti na jednoho nudného profesora tím, že mu nasypali cukru do benzinové nádržky jeho vozu. Jako dobří a učeliví žáci užili čínští vlastenci tohoto poučení. P. Meeus se tuze nedivil, když se dověděl, že jednou v noci uvázl v blátě konvoj japonských kamionů několik mil od Hong-Kongu na základě jeho metody.

Po té příhodě mu již hořela půda pod nohama a biskup ho musil poslat jinam zrovna týden před dobytím Hon-Kongu.

(Digeste Catholique 1946, Nro 7.)

Čím chtějí býti mladí?

Několik čísel dokazuje, jak si mladí na Kladsensku představují

svou budoucnost: Z 5006 hochů a dívek se pro hornictví hlásilo jen 85 chlapců jako učni. Do zemědělství a lesnictví se přihlásilo 259 hochů, do kovoprůmyslu přišlo 347 učňů a 30 dívek, pro řemesla stavební přihlásilo se 45 hochů a na řemesla, zpravovávající dřevo, 47 učňů. Na dámské krejčovství se hlásí však 180 dívek, do obchodů 94 hochů a 117 dívek, 168 hochů a 394 dívek navštěvuje odborné a střední školy. Na studia jiná jde zbytek mladých lidí.

Novinku pro studenty připravil kult. odb. ÚKS. Každý měsíc bude vydávat spolu s SKM informační kulturní kalendář. Dovíte se z něj, co je nového i starého v kultuře. První částka vyjde počátkem dubna. Objednávky na ÚKS Praha I., Křížovnická 1.

S velikonočními zvony do Říma se shromáždí delegáti 60 členských federací Pax Romany z celého světa. Zúčastní se Assemblée Interfédérale, t. j. porad zástupců federací. Bude se hlavně jednat — dle předběžných zpráv — o práci studentské katol. akce.

Spisovatel z našich řad — je prof. Jos. Adamec, jeho kniha Zlomený kruh vyšla v Melantrichu. Bývalý místopředseda moravského studentstva katol. píše vzácným slovem také o našich táborech a práci v ASS (Akademické sociální sdružení).

G. B. Shaw o papežské neomylnosti.

Snad bych měl lépe zpravit své protestantské čtenáře, že proslulé dogma o neomylnosti papežské je nejskromnější nárok svého druhu vůbec. Ve srovnání s našimi neomylnými demokraciemi, s našimi neomylnými sněmy lékařskými, s našimi neomylnými hvězdáři, s našimi neomylnými soudci, s našimi neomylnými parlamenty klečí papež na kolenou v prachu a vyznává svou nevědomost před trůnem Božím, prosí jen o to, aby pokud jde o určité věci historické, o nichž má patrně více pramenů informačních nežli kdokoli jiný, jeho rozhodnutí bylo přijímáno jako konečné. (Saint Joan, úvodní slovo.)

Neomylnická věda.

Ti, kdož stále tvrdí, že Církev byla vždy nepřítelkou vědeckého pokroku, nejen že nerozlišují mezi Církví a syny Církve, kteří zároveň byli i syny své doby, ale hlavně zapomínají, že největšími nepřáteli vědeckého pokroku byli vždy vědci sami, a že málokterému průkopníku vědeckého pokroku bylo dopřáno dožít se vítězství své myšlenky. Mnozí umřeli neznámi, mnozí zahynuli v bídě, mnozí spáchali sebevraždu. V Revue doloriste, čís. 9, 1946, podává Auguste Lumière, badatel o tuberkulóze, přehled martyrologia vědy.

Semmelweiss objevil původ horečky omladnic a ochranu proti ní. Jeho představený, profesor Klin, na něho žárlil, vypudil ho z kliniky. Semmelweiss umřel v zoufalství. Zločinný odpor proti jeho objevu zavinil smrt tisíců a tisíců rodiček.

Léta odporoval Berthelot atomové teorii Laurentově a Gerhardtově, bez níž je organická chemie ilusorní. Tím zavinil, že německá chemie získala náskok, jehož ostatní svět nebyl schopen dohonit.

Jean Denis navrhoval a s úspěchem vykonával krevní transfusi již r. 1667; ale poněvadž nebyl lékařem, zahrnovali jej profesori pařížské fakulty posměchem a pohřbili tak vzácnou techniku krevní transfuse na dvě století.

Přesnou methodou a s úžasnou trpělivostí konal Řehoř Mendel pokusy s křížením rostlin ve své klášterní zahrádce, až objevil zákony hybridace, jež dnes nesou jeho jméno. Jeho odpůrce Naegeli pokládal jeho bádání za nesmyslné. A Mendel zemřel zapomenut. Teprve za šestnáct let po jeho smrti byl zjištěn nesmírný význam jeho objevů.

Auenbrugger vynalezl vyšetřování poklepem. Ale teprve za třičet osm let byl uznán význam jeho metody diagnostické.

William Harvey objevil oběh krevní. Avšak lékařské autority jeho doby zavrhy jeho myšlenku. Teprve po smrti se mu dostalo zaslouženého uznání.

Že korály jsou živočichové, dokázal Peyssonel, ale v Akademii věd nechtěl Réaumur uznat přesnost jeho důkazů. Peyssonel opustil vlast a odešel do Ameriky. Neví se ani, co se s ním stalo a jeho jméno se ani neuvádí v příručkách zoologie.

Akademie věd zavrhl vynález žárovky, který předložil inženýr Chanzy, pod záminkou, že vynálezce, dav si svůj objev předem patentovat, projevil zistné úmysly. A tak později se stal Edison vynálezcem žárovky, jejíž úspěch byl pak světový.

Paroplavba je jeden z největších vynálezů moderní doby. Ale Jouffroy d'Abbans, který první rozřešil ten problém, zemřel zapomenut v chudobinci.

Salomon de Caus, který první sestrojil parní stroj, byl zapomenut.

Sauvage, vynálezce šroubu, poznal jen bídu, nemoc a žalář pro dluhy.

Bourseul vynalezl telefon, ale jeho představení neuznali jeho objev.

Horace Wells zavedl anesthesii, ale byl odmítnut a spáchal sebevraždu.

Cugnot, který první sestrojil parní vůz, Thimonnier, který vynalezl šicí stroj, umřeli nedocenění.

A to nejsou všichni...

(La vie intellectuelle, leden 1947, p. 156-7.)

ÚRO pro stávky — ovšem jen studentské. Zatím co Práce píše o nemorálnosti stávek dělníků, povzbuzuje studenty k stávkám vůči kolektivním zkouškám a slibuje pomoc dělníků.

Václav Talich pro studenty uspořádá koncert komorního orchestru ze skladeb starých českých mistrů 13. dubna, jak slíbil kulturnímu referentu ÚKS.

Katolíci v Africe.

Ze 144 milionů obyvatel v Africe je 10 milionů katolíků. To znamená, že každý desátý obyvatel je katolík. Katolickou víru šíří v Africe 3500 kněží, náležících 35 řeholním kongregacím. Jim pomáhá 2000 bratří a 8000 řeholních sester. Domorodé duchovenstvo africké se skládá ze 3 biskupů, 450 kněží, 375 bratří a 2000 sester.

Henri Bergson.

Profesor filosofie na Collège de France. Henri Bergson, zemřel roku 1941 ve věku 81 let. Ač israelita, ukázal ve svých přednáškách pravou cestu mnohým, kteří tápali v tmách. Jeho zásluhou našli světlo víry Charles Péguy i Jacques Maritain. Svou vědeckou dráhu počal Bergson jako agnostik. Ale končil ji jako člověk, toužící po jednotě s Kristem i Církví. „Mé úvahy“ napsal ve své závěti, „mne přiváděly stále blíže ke katolicismu, jež pokládám za vyvrcholení judaismu.



Jaroslav Janouch: Zpěv pralesa. Román, II. vyd. 1946. nakl. Atlas v Praze, str. 174, 85 Kčs. Obálka a kresby Fr. Procházky.

Nepochybujeme, že se Janouchův román Zpěv pralesa stane nadlouho jednou z nejvyhledávanějších knih pro bezprostřední kouzlo vypravěčské, zdravý křesťanský humanismus a životní optimismus a pro neobyčejně zdařilé spojení kouzla sladkého domova jihočeského s divokým kouzlem brazilského pralesa. Řeknete snad, že je to chvála laciná, protože Janouch nedbal na románové rozvedení milostného příběhu studovaného Lojzika s Maijou a že tím konec prvé části románu je stejně kusý jako jeho konec a že nenacházíte v knize ani básnického úsilí vypravěčského, ale proti tomu říkám, že právě to je v tomto románu současně předností, protože v prvním případě tím vzniklo, ať záměrně či samovolně, baladické kouzlo celého příběhu, v druhém případě autor prokázal smysl pro přirozenou neznásilňovanou mluvu. Tak vznikl příběh o dvou mladých českých dobytých, Františkovi a Lojzíkovi Kloudových, kteří se stali v hlubokém pralesu na břehu řeky Rio Negro tmelem celé kolonie vystěhovalců a s nimi nakonec zvítězili proti otráveným šípům zuřivých indiánských Botokudů, společených proti kolonistům dokonce se zrádným ředitelem kolonisačního úřadu.

V knize tak zdravé působí rušivě nečeská vazba na str. 33 („že to nebylo k pochopení místo správného — že to bylo nesrozumitelné a p.) a celá řada souřadných přívlastků, které důsledně autor (či korektor?) nesprávně odděluje čárkou, tak na str. 38, 44, 51, 58, 70, 117 a p. J. V.

R. M. Dacík O. P.: O přátelství. Psychologie a ethika přátelství. Bohuslav Rupp, Praha 1946. Stran 44. cena 28 Kčs.

Jak slovo láska, tak i slovo přátelství je homonymon, to znamená, že jeho smysl je mnohonásobný a tak se stává, že láskou nebo přátelstvím se nazývá, co toho jména ani nezaslouží. Není jiného východiska, než podrobit ty pojmy rozboru jak po stránce filosofické, tak psychologické, nemá-li dojít k nedorozumění a zklamání. Rozsahem nevelká, ale hutná knížka Dacíkova, psaná myslitelem jasného intelektu a průzračného způsobu vyjadřování, která jako ostatní jeho práce je krásným dokladem pořekadla, že dobře učí, kdo dobře rozlišuje, poskytne mnohým duším tápajícím a zneklidněným žádoucí vysvětlení problémů, s nimiž by se samy bezpečně nevyrovnaly, a každému čtenáři chvíli milé a povznášející četby.

D. P.

Svatého Augustina **Rozhovory duše s Bohem.** (Soliloquia animae ad Deum). G. Francl, Praha 1946. Stran 125. cena 36 Kčs.

Soliloquia náleží mezi Augustinovy spisy filosofické, jež napsal v Casiciacu mezi zářím 386 a březnem 387, když se zřekl profesury a v ústraní se připravoval na křest. Je to tedy dílo jeho mládí fyzického i duchovního, má však již všechny známky jeho pozdějšího genia, v němž se snoubí hluboké sebepoznání a náboženská vroucnost, i všechny známky jeho plastického slohu. Jako náboženská osobnost přesahuje Augustin svou dobu a je v určitém smyslu stále duchem moderním, z temnot k světlu pravdy se probíjejcím. A tak i současný čtenář v něm najde mocné ozvěny vlastního hledání a může se modlit s ním a vzývat věčné Slovo: „Řekni také nyní: Staň se světlo — ať uvidím světlo a poznám, co není světlo: neboť bez Tebe jsou pro mne temnoty světlem a světlo považují za tmou. A tak bez Tvého světla není pravdy, je blud; není pravdy, je marnost; není rozeznání, je zmatek; není vědění, je nevědomost; není cesty, je bezcestí; není života, je smrt.“

Úvod do studia. Filosofie. Co a jak číst pro studium jejích jednotlivých oborů. Za redakce Bohdana Chudoby vydal Vyšehrad v Praze 1947. Stran 60, cena 41 Kčs.

Rychle pokračuje sbírka **Úvod do studia** a tak se do rukou studentstva dostává i svazek nad jiné potřebný, obsahující přehled filosofických problémů a příslušné literatury z pera odborníků, jehož účelem není práci nahradit, nýbrž jen usnadnit. Kromě obecného úvodu do filosofie tu nacházíme pojednání o logice, filosofické antropologii, metafysice, kosmologii, theodiceji a filosofické mravouce. Naše česká literatura filosofická je dosud velmi chudá a tak je zřejmé, že důkladnější orientace lze nabýt většinou jen z pramenů cizích a snad i málo dostupných. Tím spíše je k užítu takový úvod, aby se nevydávaly peníze za knihy, které nic neznamenají a aby se neplýtvalo časem. Jednotlivé stati jsou tak instruktivní, že těm, kteří nemají možnost se obírat filosofií podrobněji, poskytnou dosti látky k přemýšlení a nahradí i četbu speciálních děl.

P. Dr Jan Ev. Urban: **Cesty k víře.** Přednášky v československém rozhlase. G. Francl, Praha 1946. Stran 211. cena 60 Kčs.

Je to již druhé vydání souboru rozhlasových přednášek, doplněné některými novými úvahami, takže se do rukou čtenáře dostává dílo ucelené, v němž autor promlouvá k modernímu člověku, postrádajícímu většinou hlubších znalostí náboženských, o základních otázkách křesťanské víry. Je zřejmé, že jednotlivé úvahy nesou pečeť svého původu a že jejich určení není vždy výrazné, poněvadž autor musí svá slova zaměřit k vzdělaným i nevzdělaným, věřícím i nevěřícím a byl nadto omezen časově. Ale to není knize na úkor: aspoň v ní není zbytečné rozvláčnosti, vše je podáno jadrně, podstatně a názorně.

Josef Páta: **Lužice.** Nákladem Společnosti přátel Lužice. Litomyšl 1946. Kčs 150.

Obsáhlá vědecká činnost českého slavisty a slovanského pracovníka univ. prof. Dr Jos. Páty, umučeného 24. června 1942, byla zakončena dílem, připsaným slovanské mládeži. Pátova „Lužice“ jest jedinou učenou prací, která v rukopise byla zachráněna před slidivými zraky německé tajné státní policie. Německé úřady, které sledovaly Pátovu činnost od 15. března 1939, věděly o tomto díle. Rukopis práce byl zachráněn dvěma prostými občany z Litomyšlska a knižně vydán loňského roku pražskou Společností přátel Lužice.

„Lužice“, čítající 249 stran, jest rozdělena na 20 kapitol. Autor popisuje děje nejmenšího slovanského národa od nejstarších dob až do „nové bouře“. Poněvadž Páta psal tuto knihu pro mládež všech slovanských národů, věnoval velkou pozornost údělu lužickosrbské mládeže a mladé generace vůbec v dějinách slovanské Lužice. Odtud nalézáme podrobné líčení roku 1848 v Lužici, jakož i mladolužického hnutí a jeho představitelů v 2. polovici minulého století. Poslední kapitola „V nové bouři“; Páta v ní krásně zakončuje — těsně před svým zatčením a krátce následující smrtí — své dílo slovy: „Snad se brzy přežene zhoubná bouře a spasné slunko opět zazáří nad krásným lužickým krajem a nad jeho dobrým slovanským lidem...!“

Ke knize napsal předmluvu, oceňující vědeckou práci Pátovu, vůdce našeho květnového povstání univ. prof. Dr Albert Pražák. V závěru pojednal pak dnešní předseda SPL Vl. Zmeškal o osudovém boji Lužičanů o svobodu od r. 1918 do dnešní doby.

Pátova kniha jest psána na přísně vědeckém podkladě, ale jasně a zajímavě. Bylo by si přáti, aby ji skutečně přečetl každý příslušník slovanské mládeže.

Byl bych přijal křest, kdybych nebyl viděl, jak se chystá strašná vlna antisemitismu na celém světě. Chci zůstat s těmi, kteří budou pronásledováni. Doufám však, že přesto nějaký kněz, dovolí-li mu to arcibiskup pařížský, bude tak laskav a pomodlí se při mém pohřbu.“

To dovolení bylo dáno. Mluvil se dokonce o tom, že před smrtí přijal křest, ale že se bál, a aby se neříkalo, že opustil svůj národ. Bylo však nezvratně zjištěno, že křest nepřijal, ale že ovšem po něm toužil. Jeho dcera se zatím stala katoličkou.

Čs. studenti do Dánska.

Světový fond universitní pomoci (mezinárodní organizace, jejíž členem je též ÚKS) upozorňuje znovu studenty čs. vysokých škol, že se mohou účastnit studia v letním trimestru na Mezinárodní universitě v Lelsingöru v Dánsku. Přihlášky nutno podat do 10. března t. r. pražskému ústřednímu fondu v Praze II. Opletalova 38, v Brně Údolní 11.

Mezinárodní katolická universita ve Friborgu.

Počet imatrikulovaných 1177 (mezi nimi 106 posluchačů). Švýcarů je 767, cizinců 313. Studuje tu také řada studentů a studentek z ČSR.

Přijímání posluchačů na vysoké školy.

Připravuje se návrh zákona o přijímání posluchačů na vysoké školy. Způsoblost ke studiu na vysoké škole se má prokazovatí přijímací zkouškou. K této zkoušce se mají připouštět jen uchazeči s vysvědčením o závěrečné zkoušce na vyšší škole střední (výjimka je u Vysoké školy politické a sociální). Přijímací zkouška bude upravena podle povahy studijního oboru, na nějž se uchazeč hlásí. První rok vysokoškolského studia má býti rokem zkušebním, v němž se konečným způsobem zjišťuje způsoblost uchazečova. Číslo pravděpodobné potřeby vysokoškolsky vzdělaných pracovníků ve státě stanoví vláda podle odhadu státního plánovacího úřadu pro jednotlivé obory. Do prvního ročníku nemá se zpravidla přijmouti více posluchačů, než dvojnásobek počtu, určeného vládou. Souhlasíte s tímto návrhem?

Vzrůst posluchačů na vysokých školách

je zjevem světovým. Již v r. 1957 byl tento zjev předmětem důkladných úvah pro mezinárodní konferenci vysokého školství v Paříži. Při srovnání počtu posluchačů na vysokých školách z r. 1913 s lety 1932 a 1933 bylo zjištěno toto zvýšení:

v Anglii o 83% a 82,6%,
ve Francii o 101,4% a 112,3%,
v ČSR o 135,9% a 123,7%,
v USA o 197,5%,
v Polsku o 240,5% a 226,2%,
v Rumunsku 558,1% a 568,9%,
v Japonsku 634,6% a 636,5%.

Studenti ve dvouletce.

Studentský odbor SČM zamýšlí akci „pomoci závodům ve dvouletce“. Studenti se mají dobrovolně přihlásit k této akci. Jejich seznam bude vyvěšen ve třídách, aby studenti tak byli více pobízeni k dobrovolnosti. Je to dobrý prostředek, jak zaměstnat studenty, kteří místo studia se věnují jiným zájmům a neplní tak své studentské povinnosti. Ještě prospěšnější by však bylo, kdyby takoví studenti byli zaměstnání nejen mimo školní vyučování totiž aby vůbec se věnovali jinému zaměstnání než studiu. Studenti pořádní by pak nemuseli být zaměstnávání jinou prací kromě studia, protože by plně učinili zadost svému svědomí a své povinnosti k národu, když by čas mimoškolní věnovali svému vzdělání a mravní formaci. Je totiž důležité, aby studenti nejen poctivě studovali, nýbrž aby věděli, proč studují: že vzdělání není jen jejich osobní záležitostí, nýbrž povinností k národu. Splnění této povinnosti jistě také patří do dvouletky.

Z protivné strany.

„Názor, že mravnost záleží v poslušnosti zákona (mravního), je velikým omylem“ (Dr T. v „Českém zápase“ 15. I. t. r.). „**Mravní zákon neexistuje**... Mravní normy nejsou před skutečnou mravností, nýbrž jsou jasným rozumovým vyjádřením mravní zkušenosti osobních vztahů.“ (Tamtéž.)

Nežiji dle mravního zákona, nýbrž jak žiji, z toho si mravnost vytvářím. Vidím v tom i obraz důvodu založení církve československé: Nežiji, jak žít mám, a proto si založím „církve“ dle toho, jak žiji.

„Odhlasovali církev. Vlastní, národní, lidovou církev. Podle nejlepšího svědomí a ve shodě s pokrokem — církev Ježíšovu.“ („Český zápas“ 8. I. t. r.)

Zní to paradoxně — „církve Ježíšova“. Pravda se odhlasovat nedá. Zůstane pravdou, i kdyby veškeré lidstvo hlasovalo proti. Církev založil Ježíš Kristus jen jednu. Nelze odhlasovat jinou církev Ježíšovu. Ostatně, jak si odhlasovali svou církev, to říkají sami: „ve shodě s pokrokem“. Ježíš nikde nepraví, že Jeho církev zestárne, a že se bude musit založit jiná „ve shodě s pokrokem“, ale praví:

„A povstane mnoho proroků nepravých a svedou mnohé. A poněvadž se rozmůže nepravost, ustydne láska mnohých, ale kdo setrvá až do konce, ten bude spasen.“ (Mat. 23, 11.—13.)

„Zrekapitulovat si pravdy, které dali církvi zakladatelé — zvláště Farský — znamená připomínati si boje.“ („Č. z.“ 8. I. t. r.)

Pravdy, jimiž se církev československá řídí, nejsou pravdy Kristovy, nýbrž jejich zakladatelů, neboť:

„**Žijeme bojem**, třeba je to jen ten obyčejný, všední pomalý krok celkem bezvýsledných hodin a dní.“ („Č. z.“ 5. II. t. r.)

Válka v poušti. Záznamy britských zpravodajů. Přeložil Ludvík Král a úředníci britského ministerstva informací. Jako I. svazek knihovny Dokumenty vydalo r. 1946 nakladatelství Universum v Praze II. Václavská 12.

Nemám rád reportážní časopisy a knihy, málo v nich bývá poesie. Zvláště u střízlivých anglických autorů jí očekáváte málo, a přece. V r. 1946 vyšly u nás v překladu dvě knihy, které nás potěšily: skvělá kniha S. Morrella Viděl jsem ukřižování, líčící s neobyčejnou pohotovostí i vtípem tragické události předmnichovské v r. 1938 a nyní záznamy britských zpravodajů, nazvané Válka v poušti.

Je to kniha dokumentů válečných, v nichž si Čech uvědomuje, jak se účast českých dobrovolníků ztratila v Africe jako zrno v poušti, ale i tak jsou všechny ty úžasné pochody Kyrenaikou a Tunisem a boje u Tobruku, Benghazi a El Alameinu činem všech svobodomoilovných národů, i našeho národa, vidíme-li v Montgomerym a Eisenhowerovi vyvolené vítěze bojovníků proti zlu, které zaplavovalo i nás i africkou část světa. Angličané a Američané, to se rozumí, byli v těchto bitvách vzorem, a jejich zpravodajové si nedali ujít příležitost, aby německá a italská vojska vylíčila tak, jak si zasloužilo „německé válečné božstvo“ Rommel a nakonec i splasklý Mussolini. Zkrátka, četba velmi zajímavá, jak dosvědčí čtenářům citované ukázky. Znamení fotografie, mapy a svědomitý překlad sugestivnost četby ještě zvyšují. Ja-na.

... Tak jako beduin může zjistit ze stop v poušti věk, plemeno a stav každého velblouda karavany, která prošla kolem, právě tak může Evropan s mnoholetou zkušeností získat bohaté informace ze stop automobilové dopravy, neboť s výjimkou pohyblivých dun stopy auta v poušti vydrží po mnoho let. Na některých místech egyptské pouště je ještě jasně vidět staré stopy motorisovaných hlídek z r. 1916. Dlouhá doba, kterou tyto stopy v pisku vydrží, byla jednou z hlavních nesnází, kterým musely tyto dálkové průzkumné hlídky na svých cestách nepřátelským územím čelit. Jakmile je jednou nepřátelské letectvo spatřilo, mohlo tyto stopy motorisované kolony následovat, až našlo kolonu samotnou a bombardovalo ji.

Dr Jaroslav Richter: **Socialismus a křesťanství.** Universum, Praha 1947, stran 50, cena 20 Kčs.

Autor knížky není ani odborný theoretik socialismu, ani theolog, nýbrž lékař. Tím zajímavější je jeho způsob vidět věci konkrétně a prakticky.

Dr Miloslav Skácel: **Člověk a společnost.** Universum, Praha 1946, stran 32, cena 15 Kčs.

Ovlivněn Chestertonem vykládá autor poměr občana a státu, uvažuje o vlastenectví a imperialismu, věrnosti a svobodě, rodině a výchově.

Dr František Tomášek: **První základ výchovy.** Velehrad, Olomouc 1947, stran 40, cena 5 Kčs.

Knížka nastiňuje hlavní obrysy náboženské výchovy v prvním sedmiiletí.

Josef Hronek: **Na klíně mateřském.** Bohuslav Rupp, Praha 1946. Stran 85, cena 45 Kčs.

Pedagogické zásady o výchově nejmenších na základě pozorování dítěte, jaké vskutku je.

Jiří Reinsberg: **Skaut přemýšlí o Kristu.** Bohuslav Rupp, Praha 1947, stran 63, cena 18 Kčs.

Kristus mluví ke skautům slovy evangelií a jejich skautským jazykem. Knížka ukazuje, co je skaut a jaký má skaut být v životě veřejném i soukromém.

Domenico Mondrone: **Marie Gorettiová.** Sestry Neposkvrněného Pochetí v Přerově 1947, stran 31, cena neuvedena.

Životopisný nástin dvanáctileté mučednice za nevinnost, jejíž příklad způsobí mnoho dobra mezi mládeží.

D. Pecka, A. Pavelka, B. Chudoba: **Otázky dneška.** Křesťanský realismus a dialektický materialismus. Akord v Brně 1946, stran 186, cena 45 Kčs.

Tři autoři pojednávají o dialektickém materialismu s hlediska filosofického, přírodovědného a historického. Kniha, která se vyrovnává s marxismem zaujímajíc pevnou základnu křesťanského realismu, je nezbytnou pomůckou studentům i všem, kdož v tomto oboru chtějí být správně poučeni.

Řídk hádankářský ○ »Litavan«.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 676.

LITERÁRNÍ KŘÍŽOVKA.

VI. Benda.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A					███					
B		███				███			███	
C			███						███	
D				███			███			
E	███				███				███	
F		███				███				███
G				███			███			
H			███					███		
I		███			███				███	
J						███				

Dnes vám přinášíme řešení hádanek celého řešitelského turnaje o přebor „ŮSVITU“. Srovnajte toto řešení se svým. Tím poznáte nejlépe podstatu jednotlivých druhů hádanek, takto se je naučíte řešit i tvořit. Řít. To, co se vám zdálo těžké snad, jistě se vám nyní bude jevit úplně snadným.

Nuže, zde jsou ona sladká jádra oříšků, ořechů i kokosů, z nichž tajemnou skořápku jste svým důvtipem překonávali:

Řešení 1. kola: 1. Silnice. 2. Divá Bára. 3. Velikost. 4. K orbě tuláka — bor Bětu láká. 5. Ráno — Ir a Nor. 6. Do bažin — doba žní. 7. masa z kuchyně — má sázku tchyně. 8. Daleká řeka plán — hledá lékaře kaplan. 9. Kamna ji zas — sází Jan mák. 10. Palma jak — plá maják.

2. kolo: Křížovka: A. zálepka, záblesk. B. arara, kur, teror. C. pony, panák, voda. D. ima, Vatikán, sil. E. sa, bor, k, nad, ko. F. o, bodák, lípan, v. G. vz. div, k, bar, po. H. ara, kamarád, sup. I. tupá, nával, kolo. J. Edita, pan, povel, K. lasička, Oravané. Č. 2. Kupa sena — na paseku. 3. Denice, štěp, líska — deště, plískanice. 4. Sad Alenu láká (S a dále nula ká). 5. Zrána mží tu — zrá nám žito. 6. Smetana a Dvořák. 7. Slib Anky — líbánky. 8. Políbila Vítka — polí bílá kvítka. 9. Hlavolamy. 10. Koly — lýko. 11. Přesmyčka — pře s myčkou. 12. Snivá Anna — stín Víta — SVITÁNÍ.

Legenda: A. Osobitý způsob vyjadřování myšlenek; pohřební písně. B. Předložka; egyptský bůh slunce. C. Písmeno foneticky; jednání; přibližně. D. Současný katolický spisovatel; řecké písmeno. E. Příslovce; bájný pták. F. Kráček; člen národa. G. Řecké písmeno; zkratka Elektrických podniků; slovní projev. H. Předložka; výpravná báseň; citoslovce. I. Zkratka Slávka; stará zbraň. J. Druh básnictví; ruská národní píseň.

Svisle: 1. Kabaretní výstup; krátká povídka. 2. Část úst; ukaz. zájmeno. 3. Ssavec; asijský vysoce postavený muž; ital. souhlas. 4. Zábava; předložka; Evropský liter. klub. 5. Barva; tmel. 6. Určitý zvuk; točna. 7. Údobí; předložka; káď. 8. Předložka; pes; předložka. 9. Zkratka před lat. letopočtem; spojka. 10. Článek o vědeckých otázkách, ale bez vědeckého rozboru; krátká povídka.

3. kolo: Č 1. Již zase zlátne listí ladných snětí, hněd s okrem kolem vidíme, a babí léto v sledním sluncí letí, ach podzime, ach podzime. 2. Dostihy v Chuchli. 3. Adame — žádá med. 4. Samova říše — samovaříče. 5. Začala zlá zima — Emil čile leze k mezi — líčka — MAZLÍČEK. 6. Malí nájemníci — malina jemní cit. 7. Tiskopis. 8.—9. a) jedle velká (je dle v el, ká). b) povel katu (po v el, ká tu). Třetí možné řešení je: Věna sleduje tuláka (vě, následuje tu l a ká). Pěkné vidíte? 10. Piha v líčku — spi, Havlíčku!

4. kolo: 1. Z ráje vina — zraje víno. 2. okraje sta leje se — mokrá je stále jeseň. 3. Triumvirát. 4. Vitaminy — vítám i nyní. 5. Svätý Mikuláš. 6. Pravda vítězí. 7. Máta voní — nemám cit — omamné víno — nová mince — TMAVÉ NOCI. 8. Učí se Lenka (u čísel en, ká). 9. Rokle tady je — prokletá Dyje. 10. Mák, ostré klíny — má kost Rek líný.

5. poslední kolo: 1. Pouštějí — pouště jihu. Po pěti — poupě ti. 3. Umírá kos — šumí rákosí. 4. činivá mistr — hučí nivami strouha. 5. Česká filharmonie. 6. Rádné laky mám — mámy kalendář. 7. Okna naše tři — rok Nána šetří. 8. Při té ledy — přítel Edy.

Výsledek turnaje přineseme v příštím čísle!

STUDENTSKÁ KATOLICKÁ AKCE V KOJETÍNĚ

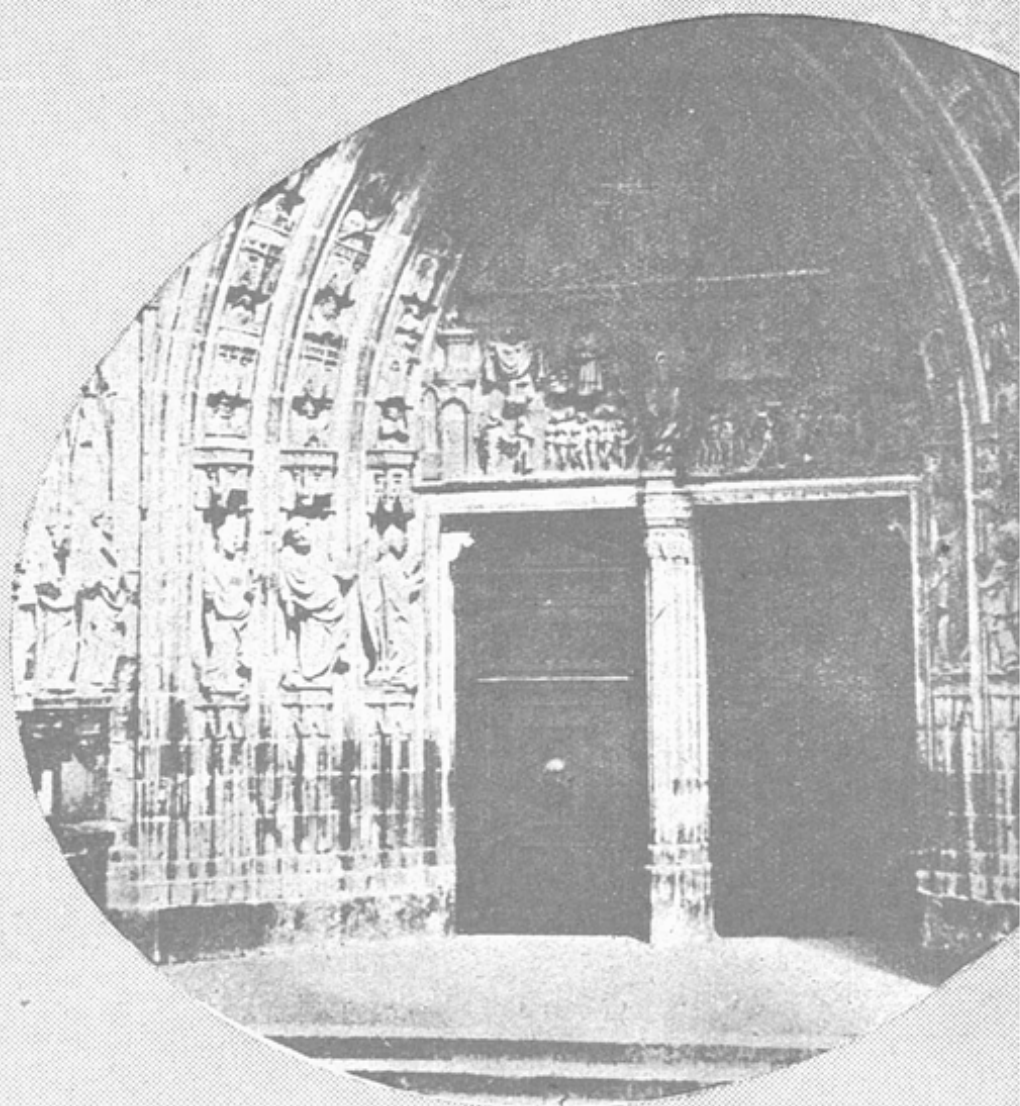
dovoluje si Vás pozvati na cyklus přednášek na thema

K Ř E Š Ť A N S T V Í A D N E Š E K

v sále orlovný v Kojetíně, o 7. hodině večerní

- 4. března 1947: Křesťanství, ty a tvá rodina — univ. prof. Dr J. HLOUCH
- 11. března 1947: Křesťanství ano — církev ne? — spisovatel prof. Dr S. M. BRAITO
- 18. března 1947: Křesťanství a náš zítřek — spisovatel prof. Dr S. M. BRAITO

ÚSVIT



13

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovního, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovního. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslání příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příhláškami nových odběratelů.

Milí studenti!

Hleďte to, co nás spojuje, vyhýbejte se tomu, co rozdvouje! Katolicismus budiž naší pojící páskou, náš Úsvit Vám v tom chce ukazovat cesty. Redakci velmi potěšilo oddané velikonoční blahopřání Ústředí katolického studentsva československého v Praze, i to je pojičko. Díky všem za důvěru, za Vaše osobité úsilí, přispěvatelé! Dobrý slib, i když veršů zatím jen málo uveřejníme. (V. V.) Jen pokračujte tak statečně dále! (R. D.) Představa hvězdné noci je poetická, jen ji lépe vyjádřit! Pěknou zimní náladu odložíme na dobu pozdější, jinak verše památníkové neuveřejníme. (A. D.) Ani vzpomínkové básně osobního rázu neuveřejňujeme, třebaže je tak krásná Vaše pietní láska k zemřelé mamince. (L. J.) Proč píšete tak ostýchavě? (B. J.) Vaše prózy jsou lepší než verše. (P. J.) Jen se vyjadřujte lehčeji! Zatím odsunuto na pozdější dobu. (K. W.) Povídka je chudá, verše uveřejníme. (K. V.) Pěkná myšlenka o poslání sociálního pracovníka, ale rozvlekle zpracovaná! Jednou ještě, desetkrát znovu a znovu stylisovat, až z ní vykouzíte pěkný medailonek! (J. K.) Potěšily nás Vaše perličky, studenti malí z Prostějova. I kresbičky jsou vtipné. Jen nečekejte po druhé, až Vás poprosíme o zvětšení a propracování!

Weiserův román Světlo hor u nás knižně vyšel, ale na skladě patrně již není.
Jar. Vrána.

Brno 10. IV. 1947.

K obrázku na titulní straně:

Freiburg, portál gotické katedrály, foto M. Dočekal (soutěž).

Vyšlo 5. května 1947. -- Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.



Milan Hofrajtr:
Jarní výhled.
(Z dalších pěti cen
fot. soutěže.)

R. M. Dacík O. P.:

Potřeba náboženského vzdělání

Bylo už mnohokrát o tomto tematě psáno a přesto je třeba o něm psát znovu. Nechci říci, že by se neuznávala potřeba náboženského vzdělání. Theoretické uznání je mimo diskusi, prakticky však stále narážíme na nedostatek náboženského vzdělání i u těch jedinců, u kterých bychom očekávali hlubší znalosti ve věcech náboženských. Rodinná výchova může položit hluboké základy náboženského života. Škola by měla podat theoretický základ. Dnes však toho může podat velmi málo, protože nepatrný počet hodin náboženství nemůže, abych tak řekl, udržovat krok s poznatky, získanými v jiných předmětech, které jsou ostatně podávány mnohdy tak, že působí jen zmatek v duši mladého člověka. Je proto třeba, aby si každý doplňoval náboženské poznatky soukromým studiem, navštěvováním náboženských kursů a přednášek a náboženskými rozpravami v náboženských kroužcích.

Není pochyby, že dnešní doba klade na každého věřícího mnohem větší požadavky, než kladly poklidné doby dřívější. Zvláště vzdělaný člověk si musí dnes sám sobě odpovídat na spoustu námitek a mnohdy také druhým, kteří od něho právem očekávají pochopení a výklad otázek, které přesahují jejich rozum. Narážíme však bohužel stále na nedostatek vědomostí náboženských u naší inteligence, a to i v těch otázkách, ve kterých bychom mohli očekávat znalost správného křesťanského stanoviska. Řekněme třeba jen otázka umění a katolické mravouky. Zajisté, rozpory, které tu

bývají, mívají také všelijaké jiné příčiny, ale jsem přesvědčen, že nedostatek náboženského vzdělání patří mezi nejpřednější. Může ovšem někdy také skutečný život pokulhávat za poznáním, protože člověk je schopen jednat také proti svému poznání, ale to už je věc vedlejší. Většinou neznalost zásad katolické mravouky bývá příčinou mnoha pochybení v praktickém řádu, tedy i na poli umění a na poli hodnocení uměleckého díla. Domnívá-li se někdo, že umění je naprosto autonomní, že není jen jednou ze složek lidského života, nebo domnívá-li se dokonce někdo, že umění je nejvyšší lidskou hodnotou, pak ovšem se neshoduje s učením katolické mravouky. Umění jakožto projev lidského života, jakožto lidský skutek podléhá těmže mravním zákonům jako všechny ostatní lidské skutky a proto nesmí nikdo pohoršovat uměleckým dílem, tak jako nesmí pohoršovat žádným svým skutkem. Ostatně tak jako krása záleží především v souladu, tak ošklivost je nedostatek tohoto souladu. Není-li v uměleckém díle souladu vzhledem k mravnímu řádu, nerespektuje-li umění zákony mravního řádu, nemůžeme mluvit vůbec o umění. A tak i samo umění je dotčeno, jestliže odmítá uznávat mravní řád a jeho normy.

A tak bychom mohli na kterémkoliv úseku lidského života ukázat, jak neznalost křesťanských zásad u křesťanů má dalekosáhlé následky v praktickém životě. Jestliže mohli být tu a tam katolíci mezi nacisty, jestliže je vidíme dnes i mezi vyznavači komunistických nauk,

je to zase jen známkou neznalosti křesťanských zásad a jejich aplikace v životě. Papež odsoudil stejně učení nacistické, které je krajně pravé, jako učení komunistické, které je krajně levé. Místo zdravého rozumu a tím více místo křesťanova bude uprostřed mezi dvěma protivy. A tu neběží o otázky politické, protože ty jsou teprve praktickým vyjádřením neboli konkretisováním myšlenky rozumu. Jde o to, aby měl člověk nejdříve jasno v základních problémech životních, tedy křesťan aby rozuměl učení svého náboženství. Nerozumí-li mu, pak se bude potácet jak v životě soukromém, tak v životě veřejném mezi různými krajnostmi. Bude snad v modlitbě, v účasti na katolických bohoslužbách a oficiální příslušností patřit katolické Církvi, ale v tom nebo onom úseku svého života bude v rozporu s je-

jím učením. Katolické učení je však takového rázu, že chce zasáhnout celý život člověka. Nechce ho formovat jen ve chvíli, kterou věnuje Bohu. Jestliže však člověk svůj život rozdělí na část, řídicí se vírou a katolickým učením, a na část, ovládanou vlastními názory, nelze už říci, že je opravdu katolíkem.

Je proto zvláště pro studenta, budoucího inteligenta krajně důležité, aby se nábožensky vzdělával. Prostá víra bez theologického a filosofického vzdělání stačí prostému věřícímu, nestačí však věřícímu inteligentovi. Rostou-li vědomosti v jiných oborech, musejí růst také vědomosti náboženské, aby tu byl náležitý poměr. Jinak se budeme stýkat stále s případy katolicismu polovičatého, protože neuvědomělého a nevzdělaného.

Jan Ryba:

Maximum

Nechť mi odpustí všichni, kdož se budou domnívat, že se tu chabě pokouším napodobiti anglické profesory, kteří začínají svůj výklad anekdotou. Předpokládám-li totiž vaši účast na letošním hockeyovém mistrovství světa, nechci tím nastražovati vějičku; ostatně naprostý nedostatek vtípu bude i v dalších řádcích jistě včas objeven.

Poslouchali jste tedy rozhlasové reportáže, při čemž jste si tu i tam povšimli projevů obecnosti, nepostrádajících jakési originality. Mám na mysli zejména skandované provolávání číslovek, jímž byla vyjadřována touha po zvýšení počtu branek. Slýchali jste zprvu deset, de-set, hned nato tu-cet, tu-cet, potom se ozvalo volání po mandeli a vzápětí už dav hrímal dva-cet.

Jakkoli se vám bude zdát mé tvrzení banální a za vlasy přitažené, přece se nemohu ubránit, abych v těchto projevech neviděl aspoň stíněk jedné ze základních skupin lidského snažení. Je však nutno vzdát se lákavého lehkovážného tónu, jestliže má býti přiléhavěji vysloveno, oč jde.

Nuže: učíme se — dejme tomu — cizím jazykům, dobře si vědomi, že čím více jich ovládneme, tím více výhodnějších posic získáme ve svém povolání, ve společnosti a tak dále. Rádi bychom cestovali do mnoha různých zemí. Ovšemže nikoli pěšky. Chceme se totiž pohybovat co nejrychleji. A nejpohodlněji. Vstupme nyní namátkou do jiné oblasti nároků. Tak třeba potrava. Bylo by trdné, řeknete, žít se jen chlebem a vodou. Jaké štěstí, že máme větší výběr. Nemluvě o jídlech jadrnějších, shledali jsme, že nám už nestačí naše jablka a švestky, ale že by si bylo přáti i pomerančů a banánů. Naše potřeby vzrostly. Jejich ukájení však znamená i větší výrobu. Vydáváme ovšem

i více peněz a proto se snažíme o větší výtěžek. Podotýkám, že jsem nezapomněl, že úsilí o více se neprojevuje jen ve sféře hrubých potřeb hmotných. Shledáme se s ním i na kterémkoli stupni vyšším. (Porovnejme třeba, jakou publicitu mohl zajistit spisům své doby vynález nebožtíka Pi-Šenga a jakou jim zajišťuje moderní rotačka.)

Zdá se však, že se lidem ze všech těch mnohostí občas zatočí hlava a tehdy se počne projevovat cosi zcela protichůdného onomu úsilí o více. Vyskytuje se snaha o jediný světový jazyk, vyrábějí se „kostky“ polévkové i jiné (třeba ve způsobě časopisů s výběrem článků z mnoha novin a knih), provádí se unifikace zákonů a nařízení, uskutečňuje se normalisace a simplifikace, ať už myšlení a svobod, či součástek a výrobků. Hledá se všelék, který by zdolal celé soubory nemocí. Snad by sem patřila i dělba práce a vůbec specialisace, poutající člověka výhradně k jediné věci, k jedinému úseku, stavíc se netečně k ostatním oborům činnosti. Zde bychom tedy mohli docela dobře hovořit o zřejmém úsilí o méně.

Ačkoli jádra obou zjevů (budiž vyloupnuto z příkladů, jež jsme poněkud nesouvisle naku-pili) vykazují jistou polaritu, přece jsou plodem jediného a jednoznačného snažení: dosáhnouti maxima.

Pokusme se zodpovědět si otázku, PROČ tomu tak je.

Nabízí se nám toto řešení:

Žijeme jen krátce. Řekněme si to složitěji. Pozemský život lidského jedince probíhá v ohraničeném prostoru, jehož rozměr se relativně zmenšuje, a to zcela úměrně k růstu našich požadavků. Poznání, že mezi zrozením a smrtí ulpěla tak nepatrná část věčnosti, doléhá na člověka tíživě. Toužíme po větší účasti

na nekonečnu, než nám chtějí dovoliti meze, ohraničující naše dny. Pod pružinou oné touhy počínáme si v podstatě dvojím způsobem. Jednak prorážíme zmíněné hradby v tušení, že většina věcí se nachází vně, anebo kapitulujeme před zdmi, považujeme je za nerozbitné a chceme se přiblížiti věčnosti tak, že členíme

svůj omezený prostor v nekonečnou řadu malých částí, při čemž je nám lhostejno, zda za hradbami něco je, či nic.

V obou případech chceme dosažením maxima vyvážit svou nepatrnost a pomíjivost. V obou případech usilujeme o jakýsi nejvyšší součet, jenomže v tom druhém máme za sčítance nuly.

Ze zápisníku starého profesora

Bylo to za okupace. Požární stráž. Spím na lehátku v koutě. Jen Vláda a Rostislav bdí. A nejen bdí, ale přemýšlejí, čím by si ukrátili čas. Kromě jiných účelů, jež jsou jinak známy, slouží telefon také k tomu, aby si jím studenti ukracovali chvíli a zpestřovali svůj jednotvárný život. Vždyť co je snadnějšího než vytočit číslo rodičů spolužákyně Vlasty, napodobit hlas pana profesora z češtiny a postrašit ubohou máť ozvavši se u přístroje, že Vlastina poslední úloha se hemží hrubými pravopisnými a mluvnickými chybami, takže pan profesor jako třídní bude nucen jí zakázat účast na tanečních hodinách. A není-li zábavné vytočit číslo doktora Hrachovského, který insertem v novinách hledá svého terriera slyšícího na jméno Kulich, zaňafat do telefonu a na rozčilenou otázku pana doktora, kdo je u telefonu, říci: No, Kulich! A není-li vtipné zavolat firmu Slunečko a spol., a když se ozve (patrně tam mají také noční stráž): Zde Slunečko, odpovědět: A zde tma jako v pytli! A tak, vy mravně rozhorlení účastníci telefonní sítě, kteří vztekle vsazujete sluchátka do vidlic, máte důvod říkat, že tohle se za vašeho mládí nedělalo. Tohle ne, poněvadž tehdy byl telefon v začátcích, tatínku a maminko, nebo ještě vůbec nebyl. dědečku a babičko!

Poslyšte, jak se rodí hrdina:

„Když mi byly čtyři roky, zjistil jsem, že v Napajedlích nezastavují rychlíky. Rozhodl jsem se zakročit. Jednoho dne jsem si stoupl mezi koleje a máváním čepice jsem přiměl vlak k tomu, že zastavil — ovšem až těsně přede mnou. Strojvedoucí sestoupil s lokomotivou, přehlédl ihned situaci a vyřídil celý případ tím, že mi dal pohlavek, až jsem sletěl s náspu. Žádné vyšetřování, žádné hlášení. Tento strojvůdce mi utkvěl v paměti jako jeden z nejrozumnějších mužů, které jsem kdy v životě potkal.“ (Josef Šnejdárka, *Co jsem prožil*, Melantrich, Praha 1939, str. 13.)

Ten strojvůdce naučil Šnejdárka vyřizovat věci přímo, na místě, bez oklik, krátkou cestou. A snad dal tak základ i k jeho budoucí dráze vojenské. Kdybychom měli více takových strojvůdců, měli bychom i více Šnejdárků. A hlavně mužů.

Někteří sentimentalisté pořád bájí o „matce přírodě“ Příroda nás živí, pravda, ale jen pokud v potu tváře si z ní vydobýváme svůj chléb. Sama od sebe nám skýtá jen trní a bodláčí, což je něco málo pro osla, ale nic pro člověka. Každým krokem se musí člověk mít na pozoru před tou „matkou“: jinak ho rozdrtí, udusí, utopí, spálí, umrazí nebo otráví.

Práce Pasteurovy a Kochovy ukázaly, že v celém životě nás provázejí bakterie. Lidé se toho polekali a všude cítili bakterie. Jeden pařížský hygienik navrhl, jak by měl vypadat obchod potravinami bakterií prostý. Prodači bílé oděny ve skleněných skříních sedící a se zákazníky se mikrofonem dorozumívající, vydávali zboží uskladněné ve sterilizovaných sklepech. Ač ten krám oplýval hygienickými a technickými důmyslnostmi, ustal počáteční nával brzy, neboť obchod příliš připomínal operační sál a lidem to kazilo chuť.

Dělaly se pokusy s rostlinami pěstěnými ve sterilizované půdě a zvířaty krmenými sterilní potravou. A ukázalo se, že ani rostliny, ani zvířata nedovedou žít v prostředí zbaveném bakterií. Bez bakterií není vyššího života. Ti, kdož pějí hymny života, měli by chválit neviditelné spolupracovníky naše, kteří nám pomáhají žít, bakterie hniloby, rozkladu a proměny. Námět hodný Walta Whitmana. Vysuzuje-li kniha Jobova Boží moc ze stvoření lva, gazely, divokého osla, buvola, pštrosa, koně, jestřába, orla a konečně nosorožce a krokodila (Job 38, 39—41; 39, 40), mohl by moderní rozjímátele života žasnouti nad Boží mocí a moudrostí ve světě mikrobů. A nejen nad Boží mocí a moudrostí, ale i nad Boží láskou. A říci s Jobem:

Dosud jen z doslechu znal jsem tebe.
nyní však vidí tě oko mé. (42, 5.)

Pořád se myslí, že scholastikové se jen přeli o slovíčka. To snad platí o scholastice úpadkové. Ale scholastika vrcholná, to jest scholastika století třináctého, usilovala o přesné rozlišování a zasloužila se o vytříbení pojmů. Moderní filosofie pohrdá jemnými scholastickými

distinkcemi, ale právě proto upadá do mnohých nejasností a bludů. Tvrdí-li na příklad dialektičtí materialisté, že všechny útvary života a jeho hodnoty duchové jsou jen výsledkem dialektického pohybu hmoty jakožto jsoucna prvotného, je to tím, že nerozeznávají příčinu účinnou a příčinu látkovou. Scholastikové rozlišují příčinu účinnou (*causa efficiens*), látkovou (*causa materialis*), nástrojovou (*causa instrumentalis*), vzorovou (*causa exemplaris*), účelovou (*causa finalis*). Maluje-li malíř obraz, je malíř příčina účinná, barvy a plátno příčina látková, štětec příčina nástrojová, krajina nebo lidská tvář příčina vzorová a konečně peníze, sláva nebo jiný motiv, který pohnul malíře k práci, příčina účelová. Jen na základě přesného rozlišování příčin je možno přesně určit vztah ducha a hmoty ve světě a v životě.

Hmotné základy života, výrobní a hospodářské vztahy jsou látkovou příčinou lidské kultury a civilisace. Její příčinou účinnou je lidský duch. Ty hmotné základy života a hospo-

dářské a výrobní vztahy však pokládají marxisté za příčinu účinnou.

Hořejší příklad s malířem je možno poněkud doplnit na základě anekdoty z doby, kdy vznikl impresionismus. Nějací čtveráci učinili tehdy v Paříži zvláštní pokus. Namáčeli oslu ocas do různých barev a nastavovali napjaté plátno tak, aby se osel o ně otřel ocasem. To se dělo za přítomnosti notáře, který to dějství úředně ověřil. Mazanici pak poslali na výstavu s názvem Západ slunce na moři. Kritika se rozešla chválami originálního pojetí, avantgardního zpracování námětu, bohatosti invence. Největší zábava však byla, když strůjcové toho žertu uveřejnili příslušný notářský zápis. — Žert neznámých vtipkařů má však i dosah filosofický. Obraz světa, jak nám jej rýsují dialektičtí materialisté, se mnoho neliší od obrazu namalovaného oslím ocasem. Příčina účinná je v něm nahrazena příčinou látkovou. Jenže čemu se tehdy lidé smáli, to nám notáři dialektického materialismu hlásají vážně. P.

Bohumil Pavlok:

Matčina smrt

Tápavě vyšel z kuchyně a naprostou tmou síně potácel se ke dveřím. Studený vítr hodil na něj loktuši tmy, když stanul na prahu. Stará Kubošova chalupa stála dole u potoka, asi padesát kroků od studánky. Hned pod chalupou Janovy matky se zabožilo s cesty doleva a podél keřů lískových ořechů, planých švestek a trní šlo se travnatou mezí k potoku a odtud, co by kamenem dohodil, k chalupě. Za dne zdálo se to jenom krůček. Ale noc závistivě ukryla všechno, co lahodilo oku a zkracovalo tak cestu, a nastavěla v cestu apokalyptické postavy děsu. Vichřice lomožila a řvala jako smečka divokých šelem, uzavřených v klínu hor. Když Jan vyšel na cestu, chytla obloha plamenem. Blesk stíhal blesk, křížily se a přetínaly, světlo sině se mísilo s rudým. A kdyby hory padly v té chvíli s rachotem do údolí, nebyl bys uslyšel nejmenší šramot, nebyl bys ucítil zachvění půdy. Jen srdce tikalo přes všechnu bouři, jakoby rozrostlé v chorobný tvar, po celé hrudi. I v rukou a nohou a na spáncích cítil jsi jeho zmatené chvění. Tráva, jež jindy dráždila lýtka šibalským polechtáváním, sápal se po stehnech rozeklanými jazyky zmiže, v mokrému kamení seděly ukryty ohyzdné nabubřelé žáby, chtějící se přissát k bosým nohám, a každý keř vztahoval chřestící hnáty kostlivcovy. Tma nasázela věci do prstenu nekonečné šíře, když dříve obrousila jejich plochy do groteskních tvarů. A šlehání blesků rozbíjelo svět v ohňostroje, aby plamenná nicota vydala zmatající se klubka nových, tajemnějších podob. V půli cesty, když Jan přicházel k potoku, stříkl mu do tváře příval studených kapek. Děš! — Dal se do běhu. Neurčité siluety křoví ukazovaly mu cestu. Ruce byly pozdvíženy před tělem a odhrnovaly šlehající větvičky. Klopýtal o kořeny a chuchvalce drsné trávy, než ho neviditelná ruka uchopila za nárt u nohy. Padl na tvář do mokré

trávy a blátivé hlíny. Zděšeně trhl nohou a palčivá bolest vynutila mu z hrdla zaúpění. Ostatné trní zanechalo zakrvácené trhliny na obou nohou, z tváře žhla horečka. Udýchaně přiběhl ke Kubošům. Na stole plápolaly dvě hromničky a všichni se modlili. „Maminka umírá!“ — vykřikl do jejich modlitby, ale hlas mu selhal. „Pán Bůh s námi“ — vydechla Kubošová, než si oblékla kabát a přes hlavu přehodila huňatou příkrývku. Dali mu starý kabát, který sahal až k zakrváceným nártům, na hlavu mčel, a vyšli do běsnící bouře. Děš padal v těžkých přivalech. Než došli na cestu, cítil jeho vtíravý chlad po celém těle. Když přicházeli k chalupě, mohutný plošný blesk ozářil jim děsivý obraz. Ze dveří vybíhal Karel, jednu ruku přitisknutou k pasu, druhou pozdvíženou před hlavou, jakoby na ochranu proti bleskům. Z tváře hrůzou zšeďivělé blýštily bělmem vypoulené oči, ústa byla otevřena bláznivým úšklebkem, ale řeč i dech uvázly v křečovitě naběhlých žilách hrdla. Neurčité zamručení bylo jediným zvukem, který potom ze sebe vypravil. Chudák, chtěl asi říci: Umřela! Neboť v kuchyni naskytl se jim podívaná ještě děsivější. Ze zmuchlaných peřin a roztrepených černých vlasů zírala na ně hořejší polovice popelavé tváře, neživé oči, skelně matné, nos splasklý a zašpičatělý. Dolejší půlka byla zakryta chuchvalci nachové krve, která v pruzích stékala po peřině a po kapkách ještě padala na podlahu. Průvan, který od dveří dechl na lampu, zamlžil obraz žlutým přítímím. Zkamenělé ticho přitisklo domovu na ústa těžkou dlaň. Jenom dřevěné hodiny se závažím a kukačkou jako pokorné a nebolící srdce domova rozprávěly se zemřelou o lásce, která nehledá svého prospěchu, která všechno snáší, všemu věří, všeho se naděje, která všechno přetrpívá a nikdy, nikdy nepřestává. To mluvily hodiny k zemřelé a

jenom ona rozuměla. Jan a Karel se krčili na posteli, ukryti cele pod peřinou, která se jim zdála těžká jako mokrá hlína. Janem otřásaly vlny horka a zimy, Karlem vidiny krvavé smrti. Jan ještě slyšel jedenáct zakukání, první z nich podobná skřehotání krkavců a poslední jakoby z hloubi lesa, a potom ho obklopil roztančeným kolem mumraj překotných snů. Horečně rozpálené tváře s planoucíma očima braly na sebe masky kostliveců, jimž z očí zírala beznadějná tma, ale na jejich vybilené obličejě stříkala náhle odněkud nachová krev, ulpívající nejvíce na rtech a v podlitinách usilovně hledajících očí. Tu oživovaly zkostnatělé obličejě, obklopené spirálami nejbláznivějších barevných vibrací, ale zdálo se, že vyrůstají z jednoho těla a že se vějířovitě kupí nad rameny. S pocitem nevyslovitelného děsu hleděl Jan do těch tváří, a na jednu to byla Klára, zmítající se na bílých poduškách a vztahující k němu vyzáblé ruce, ale ty ruce, ty byly přece jen nějak podivné, ach ne, to byly ruce Robertovy, které objímaly Jana jako kdysi matku, než jeho ústa vyplivla kouřící živou hmotu, ta ústa, která se tiskla náhle k Janovým, zatím co oči zůstaly ukryty v dálce, oči malé a žhavé, ženoucí se k Janovi jako dvě střely, větší a větší, rostoucí mramorovým bělmem a jako mramor prorostlé keřky rudých cév, upřené v místo, které bylo naprosto nesmyslné a neurčitelné. Byla to Marie, patřící do neznáma, blízká a

přece nepřítomná. Tvář její ztichla, zprůsvitněla, koutky úst mluvily o smlčeném štěstí, Byla zalita nadpřirozeným jasem. Jako měsíc hleděla a zářila, zářila jako slunce. Ale z prázdna, které drželo její hlavu, jako drží slepý žebrák falešný peníz na nastavených dlaních, vyšlehl k jejím rtům klikatý blesk. Tvář ztuhla v pitomý úšklebek, vypoulené oči šedivěly. Černé kadeře rozstříkly se kolem, promísené strůžkami krve, které se měnily v plameny, šlehající jí do tváře. Jan vztáhl proti nim rozevřenou dlaň, ale z ní vyrostla mu jakási známá hlava, obličej plný klidu a moudrosti. „Tatínku!“ — vzdychal Jan a vztahoval k němu obě ruce. Usmál se, ale v tom úsměvu rozplývala se jeho tvář podivným světlem, to nebyl už on, otec, to byla tvář cizí, tajemná, světélkující, rostoucí, vlnící se čímsi živým, tvář, která mohla být životem květiny i zvířete, tvář, která mohla být pohybem oceánů a harmonií hudby, neboť z prohlubenin jejích rostoucích rysů vytryskovaly praménky mízy a krve a v soustředných kruzích se vlnily kolem, rozvířující tmu, která se náhle otvírala pod Janovým tělem a do které nezadržitelně padal. Svíral pěsti i čelisti, ale padal stále, vždy rychleji a rychleji, dech užil se v něm. Každou chvíli čekal, že dopadne, už, už — — —. Křečovitě zavřel oči. Cítil, jak z něho vytéká moře tíhy a do očí vstupuje světlo.

(Úryvek z větší prózy.)

Frant. Bošík:

Proč bychom se netěšili

(Vzpomínka na norské studenty.)

Krásný den, třeba již dávno zapadl v propast minulosti, svítí ve vzpomínce až do pozdního stáří, a jeho matný odlesk jako vzácná památka zůstává v pokladnici duše.

Pondělí 24. července r. 1911. V noci před tímto dnem dorazilo šest Čechů vlakem po bílých, pustých fjeldech do nejsevernějšího nádraží světa v Narviku. Blížila se hodina duchů, když vcházeli do města, ale bledý den se ještě bránil tmám, že bylo možno čísti na ulici a bylo lze najít i některý otevřený obchod. Po krátké polární noci v prostém hotelu pospíšili čeští poutníci k přístavišti. Malé norské městečko protíralo si zamížené oči a hledělo na lesklou hladinu moře a na vysoké pyramidy hor, v jejichž klínu si hovělo. Drobná chaloupka si přičísala mechové kadeře a ozdobila si hlavu kopretinami. Pod ní v přístavišti dýmal již ze své komínové lulky poštovní parník honosného názvu „Jupiter“. Na jeho palubě pobíhala společnost hochů v sametovém stejnokroji. V rukou tiskli hudební nástroje. Bylo to asi 20 studentů ve věku 16—18 let, vracejících se z lidových slavností z hlavního norského města Oslo do Harštatu. Když už vytažena kotva a loď se chystala na cestu, studenti se postavili do řad a zahráli národní hymnu. Velebně se nesly zvuky písně přes zelené blyskající vlny k šedé válečné lodi, kotvící opodál v družině torpedových člunů a torpedoborce. Námořníci vytáhli na stožár červenou vlajku s modrým, bíle vroubeným křížem. Studentská hudba na poštovní lodi dohrála a zase námořníci se chopili trubek a spustili jímavou melodii nějaké modlitby. Všichni plavci, i na člunech vedle válečné lodi, stáli obráceni čelem k vlajce a smeknuté čapky drželi v rukou. Těžko bylo lze zdržeti se slz. Zdálo se, že i hory kolem ztrnuly pohnutím a moře se lehce rozechvělo. Však již studenti začali veselý pochod a „Jupiter“ se zaryl přídou do stříbřitých vln.

Opouštíme Narvik. Zasněné městečko zůstává vzadu, zato před lodí otvírají cestu, podobnou průlivu, strmé hory, temné jako černošky stojící ve vodě v krátkých

zelených sukýnkách. Na hlavách jim svítí sněhové čelenky. Ty vzdálenější se zahalují lehkým pláštěm mlh. Klidné zrcadlo vod se pohybem lodi mírně rozhoupává. Kolébá zlaté paprsky slunce a temné stíny hor. Loď zmírnila běh a zastavila se u skalnatého ostrůvku. Hledíme na dřevěné baráky, na zavalité rybáře u přístavu a těšíme se z krásy jasného dne v severském půvabném koutku.

Co to? Náhle se srdce rozbušilo vzrušením. Jsme doma, ve své drahé vlasti? Loď zahlaholila radostnou melodií Smetanovy skladby: „Proč bychom se netěšili . . .“ Kolikrát jsme ji slyšeli, zpívali, ale nikdy nás nedojala tak hluboce jako v cizím kraji, daleko nad polárním kruhem v kouzelné scenerii mohutných skal a tajemného moře. Jako čarovná fata morgana zjevila se nám, Čechům, před očima sličná domovina a pozdravila naši duši nevýslovně sladkým úsměvem.

„Proč bychom se netěšili . . .“ Studenti hráli bez not s vroucím nadšením. Jak se jim odvděčiti za radost, kterou naplnili naše nitro? Usneseno objednat pro ně v lodní kuchyni limonádu a zákusky. S potěšením přijali nečekanou počtu. Nevěděli, že nám českou písní rozzechvěli struny vlasteneckého citu v hrudi. Co překvapovalo, byla nezvyklá obřadnost, s jakou se hoši dali do pití a do jídla. Všichni zmlkli a smekli čepice jako k posvátnému úkonu, že bylo možno vzpomínati na slova apoštola národů: „Buďte jíte, nebo pijete, neb cokoliv jiného činíte, všecko ke slávě Boží činite“ (1 Kor. 10. 31). Když se posilnili, všichni přišli a řadou podávali ruku s uctivou poklonou našemu vůdci, p. prof. Karáskovi z Brna.

Parník mezi tím se proplétal Vestvallskými ostrovy, skjärami (šérami), zbytky to mořem rozhodané pevniny. Hlubiny vod, černé, rudové skály, ohlazené brussem ledovců, hejna racků na rozpjatých křídlech klouzajících vzduchem od oblačných chuchvalců k jiskřivé hladině, vše poutalo lačné zraky a zvyšovalo sváteční náladu. Někde na temně zelené stráni se rděl



Blýskavá hra světla. (Soutěž.)

rubín chaloupky, červeně natřené, a zářila bílá pentle ledovcové bystřiny s výšky se vrhající do úzké rokle. Není tu polí, kde by uzrálo obilí, není tu stinných hájů a výstavných měst. Samá vážná, zasmušilá krása zježených štítů hor, pronikajících až do oblak a dole propadajících se v zrcadlovém obraze do závratných propastí. Smutná, chudá krása, posvěcená starými zkazkami o bohatýrských výpravách dávných Vikingů a dnes houževnatých, otužilých a samotářských norských rybářů, neohrožených mužů upřímného a poctivého srdce. V drobných přístavech na kamenech čekají balíky sušených ryb. Hejno nuzných chatrčí s kostelíkem na úpatí pustých kopců se jistě mnoho neliší od prvokřesťanských poustevnických osad, laur, jak je zakládal v egyptské poušti svatý Antonín.

Harštat, největší město na lofotském ostrově Hindö, vynořil se nad vlnami. Studenti se sběhli k lodnímu zábradlí a nedočkavě vítali jasným pohledem svou rybářskou metropoli. „Jupiter“ se přiblížil bokem k přístavnímu molu a studentská kapela vystoupila. Mezi sporými korunami bříz a tmavých olší se rýsovalo městečko většinou dřevěné s ulicemi, kterých není více než prstů jedné ruky. K tomu městečku na výšině vystupoval oddíl seřaděných studentů. V odpoledním slunci lesklé nástroje prokmitaly oslnivými jiskrami a tichým krajem ozval se zase rázný rytmus pochodu. Byla to opět naše píseň radosti: „Proč bychom se netěšili...“, kterou vyhrávali. Na odjíždějící loď do dálky pronikla tesknými vlnami zaměřených tónů a zněla spíše jako tklivá píseň na rozloučenou.

Stáli jsme u zábradlí s rozboleným srdcem.

Už je to dávno. Kde je slunný den pouti norskými fjordy? Kam se poděli studenti? Snad mnozí už nežijí, prodělali těžké doby války, ale nezhasla ještě vzpomínka na ně, na studenty, kteří svému národu působili čest vzorným chováním a nám připravili čistou, opravdovou radost, které je tak málo na tomto světě.

Před tváří dějin

Naučili jsme se v poslední době leckterým novým frázím a jedna z nich se také pokouší vyvolávat nadšení honosným decorem dějinnosti. Připomíná to neblahá léta okupace, kdy jsme co chvíli slyšeli „historické“ projevy o „historických“ událostech z úst „historických“ velikánů, — a jsme jen rádi, že ta historie už opravdu patří dějinám a ne přítomnosti.

Ale proč se jen opičíme a hrajeme si s týmiž frázemi? Co vlastně chceme říci stálým zdůrazňováním dějinnosti svých činů? Potřebujeme velikého aparátu a halasnosti ke každému krůčku vpřed. Nehneme prstem, nebude-li to vyryto zlatem do mramoru nebo aspoň někde vytištěno. Každému svému úkonu přikládáme cenu a důležitost nesmírnou. A samou nedočkavostí strkáme Historii do kapes kde co, místo abychom počkali, až ona se skloní a zvedne, co za to stojí. Snad mají také trochu pravdy ti, kteří si tu historičnost tak zajišťují. Historik má totiž náladovou sestřičku Fortunu a ta jí časem dělá ošemetné kousky. Jen dlouhý čas někdy stačí opravit a napravit, co rozmarná Fortuna překrutí. Proto je jistější nečekat a zajistit se vlastním prohlášením.

Ale žert stranou! Po všem uvažování se musí uznat, že zrno pravdy na tom je. Každý čin, i nejnepatrnější, každá věta, i snad každá myšlenka má svůj dosah, svůj význam ve všeobecném řádu, a jako nepatrný článek dění znamená něco v dějinách. Ty články jsou různě veliké a různě důležité. Ale je to moudréc, mluvit hned o historičnosti? Není to trochu nebo hodně divadelní? A stojí snad česká povaha o takovou parádičku? Něco jiného je slavnostní projev, v němž běží hlavně o řečnický úspěch a řečníkův prospěch, a jiná je poctivá řeč, která má dát kus pravdy a síly druhému člověku do života. Tu není radno si hrát.

Kde běží o skutečný zápas, tam člověku málo pomůže myšlenka, že se tím zapisuje do dějin. Stejně každý ví, že jeho jméno jednotlivě těm dějinám patřit nebude, leda ve výjimečných případech. Statečnosti a poctivosti je však třeba hlavně v těch neviděných a nepozorovaných úkonech. Byl by však špatným psychologem, kdo by se domníval, že idea dějin bude někomu svítit, až v potu, prachu a ubohosti bude lámat okamžiky svého šedého, jednotvárného zápasu o každý den. Člověk z každé iluze vystřiliví — a z téhle rozhodně brzy!

Ostatně neskřípe z té historičnosti náhražkovost? Tak se mi zdá, že ten výraz „před tváří — —“ už odněkud známe. A dokonce dobře známe, byl se i snažíme, aby hlavně mladí o jeho původním znění už nevěděli.

Místo „před tváří dějin“ se říkalo dříve — a to „dříve“ trvalo od dob starozákonních do věřejška — „před tváří Boží“. To je něco jiného. O tom se musí mluvit střizlivěji a zní to závazněji.

Dějiny — — —! Dějiny nikoho nesoudí, neodmčňují ani netrestají. Říká se sice, že ano, ale to je nepřesné vyjádření, chcete-li, snad i básnický obrat. Člověk, národ, lidstvo nese následky svého jednání, ale každý vidí, že je v tom něco zákonitého a spravedlivého a předpokládá to tedy vyšší sílu a přesaznější rozum, který soudí a hodnotí svrchovaně každou jednotlivost i souhrn všeho dohromady.

My, křesťané, víme, že tato síla, tento rozum přísluší bytosti, kterou nazýváme Bohem. Víme také, že naše činy nebude hodnotit nikdo jiný než právě Bůh. Naše jména i úkony zapadnou v knize dějin, ale nezapadnou v knize života, u Boha, u něhož žádný z nás není pouhou součástí celku, ale bytostí samostatnou, zcela individuální a plně zodpovědnou. Ať nikdo nenamítá,

že je to v podstatě zase jen hra, jenže křesťan svůj život hraje před ideou Boha a nekřesťan před nějakou jinou ideou. Křesťan právě nehraje, ani si nehraje. Nemluví v přeludech, ale v realitách. Ví, že neexistují Dějiny, ale pouhé dějiny a že to není nic jiného než obrovský souhrn malých věcí a jejich spojitosti, mezi něž patří i jeho činy a projevy. Ví, že absolutní hodnocení všeho je možné jen před bytostí, která to vše svým věděním a svou moudrostí může zvážit a že tato bytost jest Bůh. Ví, že úsudky různých dob o věcech a událostech jsou velmi nestejně a proto nikterak nebude toužit po tom, aby byl vážen a souzen kolísavou Fortunou.

Křesťan ví, že nežije před tváří dějin, ale před tváří Boží a že jeho život bude zvážen spravedlivě i ve svém celku i v jednotlivostech. Příjemné mrazení z vědomí osobní důležitosti mu to ovšem nedá. Ale vědomí, že stojí před skutečně Vidoucím, bude určovat jeho rozhodnutí, až bude kolísat. Sebevědomí jej nadnášet nebude, ale zato jej podepře naděje a důvěra. Do dlouhých řečí se mu chtít nebude, protože zpokorní. — Ale běda, to je zlé slovo. Nešťastná pokora! Hrozné slovo! Že by to byl germanismus? Ale kdepak, ani tvarem, ani obsahem — ale neví! Není to přece jen hezčí řečňovat před tváří dějin?

J. K.

Bratři! Víme, že přišla hodina, abychom již ze spánku povstali!

(*Sp. Pavel: Řím. 13, 11.*)

Jak smutný obraz nám poskytuje člověk tělesně zdatný a silný, jehož odolný organismus může vzdorovat i nejtěžšímu onemocnění, ale jehož duše je zmítána nejtěžšími příboji zla, je neustále oslabována a ubíjena, až konečně podléhá: tělo bývá sice zdravé, duše však chorá.

Máme-li pečovat o své zdraví tělesné, musíme se starat i o zdraví svého bližního, abychom se snad od něho nenakazili. Stejně je tomu tak, jde-li o zdraví duševní: máme-li si uchovat zdravého ducha, musíme jej zkoumat, posuzovat a hodnotit u osob, s nimiž se stýkáme. Snad žádná nemoc na světě není tak nakažlivá, jako nemoc lidské duše. Velká část dnešní mládeže je sice tělesně zdatná, avšak duševně chorá, ba i zakrnělá. Všecka pozornost člověčenstva se soustředila na tělo, zatím co lidská duše se přehlízí a tvrdí se o ní, že je pouze jakýmsi výronem hmoty — našeho těla. A následek? Tak se stalo, že většina dnešní moderní mládeže špatně pochopila význam sportu a z prostředí si činí cíl. Většina dnešní moderní mládeže byla otrávena nemravnými výstupy divadelních scén a výstavami, které se prohlašují za umělecké. Většina dnešní moderní mládeže našla svou rekreaci v hudbě tak mělkého a sentimentálního obsahu a své rozptýlení hledá ve společnosti individuí mravně tak ubitých, že duše, svedené již s cesty pravdy špatnou četbou a přednáškami, se zapřádají do sítí zla takovou nerozvážeností, že pozdě přispěchavší zachránci jsou již takřka zcela bezmocni.

Hledejme příčinu té mravní dekadence a nevymlouvejme se stále jen na to, že je to pouze samozřejmý následek nedávné druhé světové války! Mám zato, že pramen všeho vypsání zla správně konstatoval ministr školství a osvěty Dr. Jaroslav Stránský: „Svět zmučila a mučí právě nekázeň, která jde v patách nevěře — nemoc dneška je právě mdloba víry. S vírou neodchází jenom síla, horší je, že odkud unikla víra, tam hned se zahnízdí pověra, ta mdlá a zhoubná náhražka víry.“ Skutečnost, že morálka dnešní doby je výslednicí nevědomosti a neznalosti, vlačnosti a lhovosti náboženské, je příliš aktuální, než aby se její konečné vyřešení oddalovalo.

Ministerstvo školství ještě za vedení Dr. Nejedlého zrušilo začátkem školního roku 1945-46 povinné náboženství v kvintách a od primy do kvarty označilo je jen za relativně povinné. Od podzimu loňského roku je náboženství v kvintách opět povinné, avšak od primy do kvarty stále ještě jen relativně povinné. Tedy místo, aby se podpořilo to, co jediné nás celou hroznou dobu šestileté okupace posilovalo a sílilo, — náboženství, vykazuje se ze školy, jako by to byla věc soukromá a ne také záležitost, týkající se celého národa. Plato napsal, že dříve možno postaviti město v mračnech, než opakovat národ bez víry. Toho si musíme být vědomi všichni, ale především ti, kdož chtějí naše školství reformovat. Je-li na střední škole až do oktávy tělesná výchova povinná, je téměř nepochopitelné, jak to, že předmět, který vychovává člověka po všech jeho duševních stránkách: rozumové, volní i citové, není ve vyšších třídách středních škol a na odborných školách vůbec — tedy v době, kdy potřebuje mládež nejlepší a nejvzornější výchovy — zařazen jako předmět povinný. Dovolují si tvrdit jako student, že dnešní střední škola nevychová, nýbrž jen vzdělává. A jediný předmět, který nám dává vše, co postrádáme v jiných hodinách, je pouze nepovinný. Z týdenního počtu 36 předepsaných vyučovacích hodin není ve vyšších třídách určena náboženství ani jediná hodina!

Pečujme o svoji duši tak, jak o ni pečovali naši předkové: syťme ducha pokrmou, jež zaručují jeho zdraví, svěžest a nesmrtelnost! Chraňme jej před všemi infekcemi špatnosti a mrzkosti! Bojujme proti všem, kdož ukládají o zkázu duše, především o zkázu mladé generace našeho národa! Nechtějme, aby bylo jednou nazýváno XX. století stoletím nadvlády těla nad duší, hmoty nad duchem, nýbrž věnujme více pozornosti duševnímu zdraví lidstva a přesvědčme se nejlépe, že všechny oběti špatně chápaného sportu, špatného a zmaterializovaného pohledu na život vlivem a vinou filmů, divadel, přednášek a četby a zkresleného názoru na rekreaci a její nepochopení, o kterýchžto případech denně čteme v novinách, zmizí.

Jaroslav Kuchař.



R. Turek: *Jednou ...*

*Jednou, snad jednou,
až pasáček bosý ohlásí léto,
usednu v polích pod památnou jabloň
a budu se dívat, jak širé jsou dálky.*

*Jednou, ach jednou,
až do ticha věků zašumí země,
budeme snít jak zrající víno
na stráních rodného kraje.*

*A potom — však potom
najdeme pěšinu bílou
k hranicím obzorů jasných
k tajemstvím radosti vlastní.*

L. Bittner: Romance. (Soutěž.)

Vladimír Vondra: *Ouvertura jarní*

Bloudícím vzdechem srdce slavičího
do ticha smělý hvizdot jara spad'.

*Maličká husopasko, život se vrací —
S kyticí konvalinek ve dlaních
pro dálku světa půjdem do dáli.
Hle — sněhy v slunci zlatem roztály
a Bůh vtělený v zarosený třpyt
jde jarem život láskou naplnit.
A pukl list a srdce v chladné zemi
a láska košatí a roste haluzemi.
Přes rozcestí lásky a naříkání
stařeček Charon svět někam poveze,
— Můžeš mi říci, převozníku, přání,
kolik ti stisklo ruku lidských dlaní,
kolikrát převrhl jsi loďku na jeze
a mne jednou Styxem poveze? —*

Blažena J.: *Mládí*

A nejkrásnější, co mládí v sobě má,
je touha bojovat!

*Mládí je dlaň měkce rozevřená,
mládí je pěst k ráně napřažená,
mládí je smích do ranních červánků,
mládí je pláč, vzlykání za vánku,
mládí je dítě — vlásky rozevláté —
s korálky v ručce a jimi zaujaté,
mládí je děvče se stuhou v šedi skal,
mládí je chlapec — právě si zavýskal —
mládí je dívky tvář v kráse ponořená,
mládí je muž a v jeho očích žena.*

L. Bittner: Neklamná známka jara. (Soutěž.)

K. Vápeníková: *Z procházky*

*Když jsem byl mlád
A přišlo jaro
V kuličky jsem si hrál
Tenkrát jsem ještě nevěděl
co bych si tak přál
Dnes jsem rád
Že tomu dávno
I když hraji dál
Ve své masce nepoznán
jsem jak ten šašek — svůj a sám.*



O niekoľko dní mal Stano trochu zvláštny sen. Myšlienky mu stále zabehávaly k nemu, zatiaľ čo sa celkom neprítomne díval do otvorenej knihy.

Snívalo sa mu, že bol zase na „čaji“. Ako sa tak zabávali, doľahly k nemu akordy tanečnej hudby. Poznal to už veľmi dobre, tie moderné tance, ktoré už pri prvých taktach vyvolávaly uňho zvláštny odpor. Ale je to možné? Veď aj jeho otec tam bol. Ba práve on to hral na klavíri.

A darmo sa díval vytreštenými očami, predsa to bolo tak. Biele profesorské prsty... ktoré dosiaľ vyludzovaly len čarokrásne klasické skladby na organe, že sa každému dych zastavoval... A tie udieraly teraz celkom divoko do klavíra.

Stano, pravda, pochopil, čo to znamená. Odišiel rýchle na chodbu, aby sa vyhol tancovaniu. Ale vedel aj to, že je to márne.

Opravdu, čoskoro prišiel ktosi a oznámil mu, že ho otec volá. Celý bledý prišiel teda zase do sály. Klavír ešte stále hučal odporou tanečnou melódiou.

Otec bol veľmi vážny. Pozrel prísne na Stana. Bol to dobre zrozumiteľný pohľad, veď sa táto scéna už neraz opakovala. Ale Stano predsa nič nepovedal a stál tam bez slova.

— Nevieš, čo je tvojou povinnosťou?? — skríkol konečne otec po trápnej chvíli mlčania. Stano sa pozrel dookola. Jedna moderná dáma už vstávala a usmiala sa na neho.

Divoká hudba vrážala mu do hlavy. Cítil, že červenie. Nervy mu šly prasknúť.

Dáma pristúpila celkom k nemu a vyzývavo hádzala po ňom odporou spoločenským úsmevom. Odpor sa v ňom vystupňoval do krajnosti. Videl, že sa niečo stane, lebo vzdorovité odhodlanie ho už úplne opanovalo. Rozhodol sa, že nebude tancovať. Nech sa stane hočico. Už má dosť tých pretvárok!

Dobre vedel, aké následky to bude mať. lebo otec nežartuje. Ale nech! Bude trpieť za svoje povolanie a znesie radšej hocičo, ako tento hrozný pocit napätia, ktorý ho ťahal k modle.

Vzchopil sa, meravo sa poklonil dáme. potom sa bez slova zvrhol a vzdorne tresol dvermi. Viac sily nemal. Ani toľko, aby sbehol dolu schodmi. Vysilený sa oprel o stenu a celkom ľahostajne očakával katastrofu.

Klavír prestal hrať. Už to začne! Skutočne. Dvere sa otvorily a vyšiel otec. Ale aké prekvapenie!!! Milo sa usmial na Stana, pohladil ho, pobožkal a podal mu knihy na čítanie, aby sa nenudil.

Tento obrat tak naňho zapôsobil, že sa vo sne rozplakal a zobudil.

Odvtedy sa mu sen stále vynoroval v mysli.

Ale silné zaklopanie. A už je po spomienkach...

— Á, vitaj, Viktor! To je pekné, že si prišiel.

— Ešte sa neteš! Budeš musieť ísť so mnou na »čaj«.

— Je to nutné?

— Hej, už to vie aj tvoj otec. Ale nebolí ňa náhodou hlava, noha, alebo niečo podobného?

— Bohužiaľ, nie. Ale aj tak by to nepomohlo. No, vďaka Bohu, so spoločnosťou si už dobre rozumieme.

— Hej. Ja len čakám, kedy niekto z nich príde a povie: Páni, dnes naposledy tancujem... Idem za kňaza! Už sa staly také prípady. Ale otecko to tuší, lebo posledne začína vymieňať našich »vybraných« spoločníkov a spoločníčky. Teraz uvidíme niektoré veľmi smutné postavy... Občas musíme aj ostrejšie vystúpiť, ináč si títo noví všeličo dovoľia...

— Uvidíme...

— Tak, poďme hneď! Vonku sa môžeme lepšie porozprávať. A tak som to zariadil, že keď sa budeš v noci vracáť, stretne ňa Vlado a zreferuje ňi o činnosti našich chlapcov. On ich teraz vedie.

Stano sa rýchlo obliekol, ohlásil oteckovi a vykročil. Keď boli hodný kus od domu, začali sa rozprávať.

— Stano, teraz hovor! Ako to stojí s tebou?

— Veľmi biedne. Viktor. Je to priamo do zúfania... Pomaly už nebude človeka, ktorý by ma hneď pri prvých slovách »dobromyseľne a priateľsky« neodhovára. A tie námietky! Niekedy až hlúpe a celkom si protirečiacie. Niekdy som nemyslel, že sa dá zostaviť proti niečomu toľko námietok. Už ani neviem, odkiaľ to ľudia berú... Ba dokonca mi vyčítajú už i to, že nenávidím rodičov, že nepomáham dojma, že potláčam telo a málo športujem...

— Aj to ti už povedali? A prečo si potom neushovoria s tebou preteky

— ...veľa je toho odrazu... stále a stále. bez oddychu... stále boje, námietky, prekážky, utrpenie... Prichádzajú chvíle, keď by som najradšej popustil... Aspoň na okamih, kým si oddýchnem a naberiem nových síl. Netreba na to nič urobiť... Stačí popustiť... Len na chvíľu sa prestať boriť a biť. len na chvíľu prestať vzdorovať — a zvaliť sa do toho pohodlia... To ma už prúd sám bude niesť... Netreba nijakej námahy... Len to je chyba, že potom som už odbavený... Potom je už neskoro vracáť sa a doháňať... Už nikdy nedosiahnem, čo som stratil...

— Nie, Stano! To nesmieš popustiť! Do toho sa iste aj On zamieša. A potom — Viktor sa odmlčal... — niečo ti prezradím... Aj ja pôjdem za kňaza... Budem misionárom...

Stano zastal. Obrátil priateľa proti sebe, chytil ho za plecía a díval sa mu do očí.

Usmieval sa.

Tým svojim jemným, milým úsmevom.

A potom dojate hovoril slovo za slovom:

— Predsa? Hej, predsa! Vidíš, nie je to žart... Ale budeme sa aspoň navzájom posilňovať... Myslím, že odteraz budeme takí kamaráti, ako nik na svete...

3

Čo by som hovoril jazykmi ľudskými i anjelskými, a nemal by som lásky, bol by som ako zvučná meď a ako cvendziaci cymbal. A čo by som mal proroctvo a poznal všetky tajomstvá a všetku vedomosť, a čo by som mal všemožnú vieru tak, že by som hory prenášal, a nemal by som lásky, nič nie som. A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok a čo by som vydal svoje telo tak, aby som zhorel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží. Láska je trpezlivá, je dobrotivá, láska nezávidí, nekoná ľahkovážne, nenadúva sa, nie je ctibažná, nehľadá svoje vlastné, nerozdrážďuje sa, nemyslí zle, neraduje sa nepravosti, ale teší sa pravde; všetko znáša, všetkému verí, všetko dúfa, všetko pretrpí. Láska nikdy neprestáva. I keď proroctvá prestanú, alebo jazyky pominú, alebo veda vyhynie... A teraz ostáva viera, nádej, láska, to troje; ale najväčšia z nich je láska. (1. Kor. 13, 1—13.)

— Niekedy treba byť aj prísny, azda i tvrdý. Ale veď ide o dobro našich chlapcov, — počul Stanov otec od pána továrnikára, keď mu včera ten vykladal, ako bol nútený siahnuť na Viktorovu korešpondenciu.

— Hej, treba byť aj krutý, keď ide o ich dobro, — opakoval si stále a dal sa do prehládania Stanovej knižnice. — Hm, hm. Samé sväté knihy! To sa musí zhabať

Potom prišli na rad časopisy, ba i zásuvky, kde mal uložené školské knihy a sošity.

— A čo je toto tu? — vytiahol pán profesor jeden sošit zabalený tak, ako ostatné, ale bez nápisu. Prelistoval ho ako ostatné, ale pri ňom sa zarazil. Strany sošitu byly husto od hora až dolu popísané drobným písmom, písaným veľkou rýchlosťou. Len kde-tu bola medzera s dátumom.

Pán profesor so záujmom ešte raz prezrel dosky i prvé listy, ale nikde nič. Ani nadpisu ani mena. Začal letmo čítať niekoľko riadkov.

— Hej, predsa je to denník! To je ale veľa. Kedy to len mohol písať?! Azda v škole, cez vyučovanie?

Začal ešte raz pomaly listovať. Kde-tu sa zastavil a prečítal niekoľko odstavcov podrob-



nejšie. Ubehla hodná chvíľa, a pán profesor zbadal, že ho začínajú bolieť nohy. Sadol si so sošitom pohodlne do kresla. Potom zasa prelistoval prvé dni a hľadal dátum, kedy sa začaly boje... To ho zaujímalo.

Dňa...

... Po oteckových ráznych slovách úplne sa pretvorilo moje vnútorné, duševné rozpoloženie. Videl som sa už dopredu v kruhu zábav, tancov, modernej spoločnosti. Videl som, ako hynie moje povolanie, ako klesám stále hlbšie a hlbšie. Videl som, že teraz prichádza na mňa etapa utrpenia. Trp, Stano! Len trp! A neukazuj to naponok. Nehovor o tom druhým, ba raduj sa a buď veselý pri tom, aby nik nemal tušenia, čo sa odohráva v tvojom vnútri.

Aki blízki se mi stali teraz všetci trpiaci. Ako rád som dával žobrákovi, aby aspoň on bol šťastný. Ako silovne som potešoval zarmútených spolužiakov, aby sa aspoň oni těšili, keď už ja nemôžem...

Niekedy by som rád vykrikol do celého sveta: »Pozrite sa ľudia, páni a dámy, na mňa! To je ten najtragickejší prípad! Mali by ho ukazovať v cirkuse. Viete, čím on bude??? Tri otázniky za tým! Smejete sa? Cha-cha-chá. Len sa smejte! I ja sa smejem. Rozumiete? Nevieť sa dokonca zdržať smiechu. Cha-cha-chá, budem rehoľníkom! No, prečo ste prestali? Len ďalej, smejte sa! Vidíte, vám nik nebránil vo vašom šťastí. A čím som já? Tri veľké otázniky.

Dňa...

Boj katolíka musí byť bojom lásky.

Dňa...

... a čo, ak to bude trvať celý mesiac? Alebo viac? Rok, dva roky, tri roky? Či to vydržím? Otecka mám tak rád, ako azda málokto dieťa. A proti nemu mám teraz bojovať? Veď to nevydržím! Už teraz sa stále zmietať v bolesti! Hróza! Biť sa s láskou, s láskou útočiť i brániť? A nedal sa pri tom zväbiť luxusom, svetom, prepychom, radosťami, ktoré mi stále fahajú pred oči. Ach! To je veľa bez oddychu!

Bože! Ako to hovorím?! Veď sa dávam unášať priamo zúfalstvom, keď by som sa mal vlastne tešiť. Či som Ťa neprosil už toľkokrát, aby si mi doprial aj trápenie, farchy, aby som mohol niečo znášať a trpieť pre Teba?! Koľkokrát som sa aj pokúsil volať, keď som oplýval radosťou: »Už dosť, Pane! Dosť bolo radostí! Pozri, koľko trpia! Uľav radšej im a daj i mne trocha bólu, aby som Ti aspoň to málo obeťoval.«

Teraz si ma vyslyšal. Teraz si mi nalial máličko bolesti. Teraz mám možnosť trochu trpieť, mám možnosť bojovať. Raduj sa a spievaj Te Deum...

Hej, boj! Boj, boj! Stále boj. Už len to cítim. To je vlastne život! Načo hovoriť: svet, ľudia, prekážky, načo život, radosti, pokušenia? Načo toľko slov? Stačia tri obyčajné písmeny: Boj! Dňa...

Dnes bol otecko veľmi nahnevaný. V hneve mi pohrozil i bitkou:

— Veď keď chceš, mám aj iné prostriedky na to! Palicou ti ľahko napravím neposlušnú hlavu.

Už som chcel povedať:

— Áno, otecko, veľmi rád budem i trpieť. Pred chvíľou si hovoril, že som taký uzavretý a jednostranný, že mi už len bičovanie chýba. Vidiš, to by bolo miesto toho.

Bolesť očisťuje, zdokonaľuje, posväcuje.

Dňa...

Včera mi dal otecko nové meno: »Šťastlivý Nový rok.« Hovoril mi:

— Ej, ej, Stano, ale ti je dobre. Čo ty ešte vieš o starostiach a utrpení. Stále si len veselý a usmievaš sa. Pozri sa len do zrkadla. Predstavuješ človeka, ktorý je so všetkým spokojný a nič mu nechýba. Keď sa Ťa pýtam, ako sa máš, je už len samozrejmé, že odpovieš: Výborne!

Ach, aký je to omyl práve u mňa. Celý deň ma zožiera duševná bolesť a obava, ako to bude s povoláním. Niekedy sa mi zdá, že som celkom vykoľajený... stále si vytýkam slabú vôľu u upadanie horlivosti. Už som celkom zdepri-movaný od nekonečných bojov a duševného napätia. Dokonca som zbadal, že mávam celkom zvláštne myšlienky, o ktorých sa mi dosiaľ ani nesnívalo: Niekedy sa pozerám na život celkom cynicky, pohrdavo, inokedy ma preniká veľká pýcha a túha po sláve, inokedy by som sa zasa vykašľal na celý svet a všetkých ľudí! Ale som rád, že som aspoň nie nikomu na farchy a každú ma pokladá za šťastného. Na to mi dáva On neobyčajne veľa milostí...

Otecko, pýtaš sa ma, ako sa mám? Dobre, hej veľmi dobre. Čo mám robiť, nemôžem si predsa dovoliť mať sa zle! Ale mal by som sa lepšie, keby som mal slobodu. Hej, sloboda! Vieš, otecko, čo je to sloboda? Ja som to už dávno zabudol. Teraz som väzeň. Ba nie, nie som väzeň. Som psík na povrázku, ktorého chcete tam fahať, kam sa mu nepáči. Spať a ostávať môžem len vtedy, keď mi to predpíšeš, robiť môžem len to, čo mi rozkážeš, alebo čo mi zvlášť dovolíš. Čítať môžem tiež len to, čo sa tebe páči, aj stýkať sa alebo písať si s tými, s ktorými mi to ty povolíš. Nemôžem si vybrať povolanie podľa svojej vôle, nemôžem si ani čas zadeliť, ako chcem. Ba teraz musím sa už i modliť tajne, aby som Ťa nedráždil, že zabíjam veľa času. Dnes už nikomu nemôžem odpovedať na otázky. Môžem len toľko povedať: »Opýtajte sa môjho otecka, ja už o sebe dávno nerozhodujem...« A stále za mnou sľediš, takže všetko musím skrývať pred tebou, aby si azda aj na tom, čo si mi dosiaľ nezakázal, nenašiel niečo chybného. Žijem ako zločinitec, ktorý má zlé svedomie a bojí sa, aby ho neodhalili. A čo som urobil? Čím som sa previnil? Či je to azda taká veľká chyba, túžil po dokonalosti?

Len teraz začínam opravdu chápať, čo je to utrpenie. Predtým som o tom ani potuchy nemal. Jedinou oporou je mi len dôvera v Jeho milosrdenstvo. Už som celkom odvykol spoliehať sa na seba. Dúfam, že moja odveká pýcha dostala smrteľnú ranu. V zúfalstve už len k Nemu volám: Zachráň ma, Pane, nevidíš, že hyniem?!

A On len niekedy mi ukáže svoju tvár. Len niekedy, zriedka. Ale pre mňa je to všetko... A vtedy hovorí to isté, čo už celé tisícročia každému opakuje: Čo sa bojíš, ty maloverný? Či nevidíš, že som s tebou ja?

Stanov otec sa ťažko bránil pohnutiu. Ale čítal ďalej.

Dňa...

Cítim v sebe úžasné napätie! Najradšej by som sa vyzúrnil na všetkých. Iste spravím v najbližšom čase nejakú sprostosť.

Hrozne ma mrzí a zlostí, keď vidím, ako musím zabíjať deň za dňom. Nikdy som neveril, že sa dá čas takto ničiť. Lebo skutočne zabíjam, počujete? Vraždim! Každý večer musím kričať: Stratil som deň! Zabil som ho... A som tak bezmocný proti tomu! Nemôžem si celkom nič počať! Hodina ide za hodinou a stále len to isté. Návštevy, kaviarne, kiná, divadlá, zábavy, tance, »čaje«, spoločenské večierky, »výlety« a tak ďalej a tak ďalej. A všetko sa zase opakuje. A potom znovu a znovu a zase a zase... Už keď iné nie, toto ma pripraví o nervy. Prosím vás už, nepraždíte toľko! Nezabíjajte tento drahý čas, ktorý nikdy nedostihnete. A nezabíjajte mňa! Je to hrozné! To je vražda! Zmilujte sa už raz... Je toto život? To má byť ten život, ktorý nepoznám???

Pane, už len k Tebe... (Pokračování.)

Vysvědčení bez pětky

Poslali jste mně „Úsvit“, nabídl jsem jej studentu oktávánu, a ten mně odvětil: „Na to já nemám čas.“ Tak mládnou sám, mladí chtějí stárnout. Sedám v předstávách do lavice, beru do rukou Ovida a čtu: „Auri sacra fames“.

Špulím zbožně rty, profesor čeká jak zajíc nad mezí, co řeknu. Díím: „Svatá touha zlata“. Nikoliv záče, vece on — proklátá žádostivost zlata. No, proklínat by pan profesor neměl nikoho — tím méně vzácné peníze. A letí hodina a přijde v autoru: Natáhl luk a střelil jej in adversum os, a já překládám: střelil jej šípem do zadní tváře. Škoda, že před padesáti lety nebylo radio, slyšet ten řev mých drahých spolužáků a opětovanou výzvu pana profesora: „Žáče, opakujte překlad ještě jednou!“ a pospíchal si sednout za katedru, kuckaje se smíchem.

Ta tragikomičnost života! Víte, co je to student na půl stravy? Dostával snídaní, oběd od bytné, zaplatil 10 zlatých měsíčně, ostatní měl z domu. Krušný byl život těchto ubožáků — na večeri chléb, buchtu, nějaký zákusek. Ale mladí překouše i těžké doby, jen když pan profesor je spokojen. Vždyť per aspera ad astra platí i o studentech. Ale slyšte, rodiče mně hlásí: Sestra tvá nemůže za tebou do města, nemá peníze na cestě, my jsme napracovaní, tak v neděli po kostele přijdi si domů pro chléb a prádlo. Bylo to ke konci školního roku. Přešel květen, červen, všude jako v úle, pilně se opakovalo. Práce habaděj z latiny i řečtiny. A tu pan profesor, aby nám opravdu probral dřimoty, uložil opakovati tři paragrafy z řecké gramatiky, ty nejtěžší, a byla tam i památná věta Sokratova: „Mnozí lidé nic nevědouce praví, že všechno vědí, já pak mncho věda, říkám, že nic nevím.“ I cítil jsem v tom čertovinu a věda, že jsem vždy obětním beránkem třídy — pro jistotu jsem si jemně tužkou mezi řádky těžké vazby vepsal — a v neděli za krásného jara jechal ke Kojetínu.

Jsou krásné ty lučiny pod Hradiskem, Bezměrovem a Kojetínem, tam okřívá ubitá hlava Hanáka v krásné vonící zeleni. Nevím, kde pan profesor byl na siestě, zda u Simona, neb v „Maxhofe“ na smetánce, či jinde. Nervosně drtil svou bradku, což bylo znamení zlovestné. „Povstaňte-modlit-sednout-a-poví nám z opakování Ošek - větu Sokratovu“. Kdo mu napískal o mém provinění? Nemožno! A přece, profesor sestupuje s katedry, kráčí rovnou k mé lavici, bere mou knihu z třesoucí mé ruky a volá: „Krybuse, co jste to spáchal!“ Já nečekal, na kolenou volám: Pane profesore, smilování. Profesor si drží bradu, třepe hlavou, prohlíží cvičebnici, já znovu klekám u stupně a prosím: „Jsem chudobný student na půl stravy, mám staré rodiče, rolníci, unavení, musil jsem sám v neděli pro chléb a prádlo, vepsal jsem něco do cvičebnice, ale dělati jsem to neměl.“ „Budíž ti tvá lehkomyšlnost odpuštěna, ale říkám ti, půjdeš na svátek sv. Aloise ke zpovědi, vyznáš se ze svého hříchu a o svém pokání mně podáš osobně zprávu!“ Stalo se, odpuštěno. První etnost — upřímnost.

Po pěti letech jsme hledali nový byt, ale budouc-

nost ukázala, že jsme trefili velmi zle. My již „viřt-láci“ z vyššího gymnasia, a bytná neřekla maminkám, že má již dvacetiletou dceru snoubenku, modistku, a ta že přijde brzy domů. A přišla. Milá, klidná, srdce měla již cele zadané, a to bylo jediné štěstí. „Srdce na špagát“, věděl jsem, běda, kdyby se matička dozvěděla, že se mé srdce rozhoupalo! Jak se učít a kde se učít? Každou sobotu přijel snoubenec, háral city, jen jak je před pány sextány vyjádřit? I dostali jsme rozkaz „na procházku“. Ale kam? Sobota, studium na pondělí, a venku zima — oh — nedivte se, že ještě po padesáti letech jde po mně husí kůže, když si na to vzpomenu. Matka rozhodla. Na konci roku jsme svršky odvezli a bytné nic ani po prázdninách. Zůstala bez studentů. Dnes to chápu. Nebyla by to žena, kdyby nebyla kula krutou pomstu na nás, i na mne.

Ach, sedmá třída, Vergile, a ty nezázivný Franto z češtiny do latiny! Bolení břicha šlo na mne každé pondělí, když profesor, sotvaže se uvelebil, volá: „Ošek!“ Celá třída se ščuřila — čekali — a dočkali se. Profesor řval jak tur. — Sedněte si, vy škemralo! A Ošek si sedl. Jednou, dvakrát, a konference se zaryla jako meč v mé mladé srdce. Ředitel Višňák slavné paměti zaryl své krásné oči v mou ustrašenou duši a svým barytonem spustil: V dnešní konferenci byli kárání a napomínání tito žáci. Jedna, dvě, tři, a letí třídu i jméno mé. Ošku, Ošku, co se to s vámi děje! Ještě štěstí, že třídní byl dějepisec! Bouře přešla jen v mém nitru. Šlo se dále.

Vergil povídá: Ingemuere Juvenci — já soukám básnický projev — zasténali býčkové — profesor: Zářvali volí — škemralo. Vergil píše — flavi crines — já loudím strunu poetickou — děvče zlatovláska — profesor — zrzoň to byl — a sedněte si!

Poštovská herka nemohla být tak ubitá jako já — septimán — zlovůli profesorovou. Každý den jsem se svědomitě připravil, překladů jsem neznal, vše ze slovníku, a taková pohroma! Bože můj, radio volá: Heslo naší dvouletky — vysvědčení bez pětky, a já jsem jich v roce 1891 do vánoc slízl patnáct! Všeho moc škodí, já propadl, vidím to jako dnes — únor. Sedmého. Vstoupí pan profesor Broner do třídy a s vlhkým okem sleduje mou lavici — stojím jako hříšník — přijímám s pláčem vysvědčení a ubírám se domů. Sněhu asi metr na zemi, fičí a fučí, šlapu k svatému Františku, dostihuje mne po boku vlak, nesoucí šťastnější druhy, já si za pokání uložil doplaziti se domů dvě hodiny cesty. A doma nikdo nic! Matka nic, otec nic. Ulevilo se mi v duši. Ostatky přešly, já sbírám své živobyty do rance, loučím se a slyším klidná slova matčina: Modli se a uč se!

Brzy poznal profesor zásluhou mého domácího pána, že byl poštván bývalou mou bytnou. Ví Bůh, že jsem nebyl „největší lump a karbaník“, jak mu namluvila. První běh byl ztracen, ale druhý šťastně přeplul k oktávě.

Ano, vysvědčení bez pětky!

Vyšší matematika.

Naši páni profesori jsou muži sympatičtí. Jednomu z nich nedávno ukradli auto. Šel to oznámit policii. Policejní inspektor se ho tázal: „Říkáte, že vaše auto stálo na silnici a potom náhle zmizelo. Jaképak mělo číslo?“

„To já, prosím, přesně nevím, ale počkejte, vzpomínám si, že to číslo děleno 45 v druhé odmocnině se rovnalo součtu číslic, z nichž se skládalo.“

A druhý den přešlo.

(Vie étudiante, Monreal, Canada, leden 1947.)

»Kde se narodil František Palacký?« táže se pan profesor. »Prosím, František Palacký se narodil — narodil — prosím, v jedné vesnici na Moravě, prosím, já si nemohu vzpomenout, ale mám to na jazyku.« Pan profesor: »Tak vyplázněte jazyk, možná, že tu vesnici poznáme podle kostelní věže.« Půvabná ilustrace k Sokratově nauce o anamnesi.

Proč nelze opakovat některé scény?

Při natáčení vyskytnou se někdy scény, které nelze několikrát opakovat, poněvadž by si vyžádaly příliš velkého finančního nákladu. Většinou jsou to scény, kdy se něco rozbíjí nebo ničí. Také v nové okupační grotesce rež. Jos. Macha „Nikdo nic neví“ je jedna taková scéna, kterou se vám pokusíme popsati: Představte si divadelní rekvizitárnu. Takovou malou, nepravidelnou místnost bez oken, vklíněnou někde vzhledu za jevištěm a zaplněnou od podlahy až ke stropu vším možným, co se jen může na jevišti potřebovat. Uprostřed této místnosti stojí na vysokém podstavci královský trůn a v něm si hoví nějaký opilý SA-man (Ed. Linkers) s lahví slivovice v ruce. Zezadu se k němu plíží muž v elektrikařském stejnokrójí (Jar. Marvan) s okovaným palcátem v ruce. Pojednou se rozmáchne, my stěží potlačíme výkřik zděšení, — ale palcát se docela neškodně rozpleskne o hlavu opilce, poněvadž je jen papírový. SA-man si toho vůbec nevšimne, jen si narovná čepici. Elektrikář horečně hledá nějakou vhodnější rekvizitu, kterou by nenáviděného Němce zneškodnil. Tu jeho zrak padne na dlouhý, ocelový katovský meč. Znovu se rozmáchne, ale tentokrát utne velký hrozen křišťálových lustrů, lamp a luceren, visících v jednom chumlu u stropu. Tak tak uskočí před tříštící se skleněnou zátopou, ale padne do staré skříně, která se pod jeho náporom rozpadne v jednotlivá prkénka. A teprve nyní opilý SA-man pozvedne kalný zrak od slivovice, neboť se mu zdá, že přece jen zaslechl nějaký „šramot“! — Tato scéna se jela hned „na ostro“, neboť nebylo možno znovu rozbítet tolik rekvizit. Ale že se povedla, tomu navsvědčovala skutečnost, že i sám režisér a všichni spolupracovníci se stěží udrželi smíchu.

Také ve filmovém atelieru si udělali „april“.

V hale jednoho z hostivařských atelierů je postaveno divadlo. Divadlo pro film „Nikdo nic neví“, který tu natáčí režisér J. Mach. Je to divadlo se všemi náležitostmi: s orchestrem, jevištěm, kulisami i provazištěm. Na jevišti právě zpívá milostný pár své duo, když se roznese zpráva, že je konec. Rozumí se konec „Protektorátu“. Novina se šíří jako blesk, je sdělována od úst k ústům a letí i nahoru do provaziště, kde vyvolá pravé pozdvižení. Radost je tak nečekaná a přišla tak rychle, že je nutno nějak ji projevit. A tu zachvacuje celé provaziště spontánní nadšení a k ohromnému úžasu milostného páru na jevišti i k nemalému ustrnutí obecnstva zvedne se celá krajina slunného Jadranu a letí do výšky, za burácení bouře a svitu blesků se snese polární krajina, která je opět vystřídána tropickým mořem, nad nímž se idyllicky sype hustý sněh. Za deset minut se vysvětlí, že zpráva o konci

války je předčasná. A tu slunný Jadran se opět snese na své místo, bouře se rázem uklidní a sněh ustane jako z udělání. Divadelní hra pokračuje, dělníci jsou na svých místech a „Nikdo nic neví“. Tuhle přírodní kočičinu se podařilo nafilmovat velmi rychle, téměř bez zkoušek, neboť ji neobyčejně snadno pochopil všechn technický personál, který opravdu „dělal, co uměl“, takže to v tu chvíli vypadalo v atelieru opravdu jako o aprilu.

Natáčejí se tři nové filmy ze soutěže.

Všobecná soutěž o dobrý filmový námět, jejíž konečné hodnocení se konalo v červnu minulého roku, dala českému filmu několik původních filmových námětů, z nichž tři jsou právě realizovány. Je to předně „Bílá tráva“ Růženy Fischerové, poctěná první cenou, kterou začal již rež. Fr. Čáp natáčet na Slovensku, „Portáši“ M. Tomáškové a „Parohy“ M. Paška, které byly poctěny druhou cenou, začali natáčet režiséri V. Kubásek a Dr Fr. Sádek začátkem dubna v hostivařských atelierech.

Film ze staré Prahy.

Jedna z nových barrandovských hal se proměnila tentokrát z odosobněného studia v teplý, tichý záliv starosvětské romantiky. V takový intimní, zadýchaný a zabydlený koutek odkudsi z Malé Strany, s dvorečkem, utvořeným třemi nízkými domky s pavlačemi a prejzovými střechami, s dvorečkem se starou pumpou a starým kaštanem, který pamatuje nachýlené postavy jedné malostranské historie ještě v podobě skotačivého mládí. Odtud přes nízkou zídku, po níž se plazí loubinec, je výhled do minula: na Malou Stranu, svatomikulášský kostel, Karlův most, na nejmalebnější část staré Prahy, v době, kdy ještě jezdila koňka a na výlet se chodilo „za bránu“. To tiché romantické prostředí, ve kterém se jeho tvůrcům podařilo vyvolat opravdu kus starosvětské idylly, vzniklo tu pro nový český film, natáčený podle stejně půvabných „Povídek malostranských“ Jana Nerudy. Film se bude nazývat „Týden v tichém domě“, jeho režii vede J. Krejčík a v hlavních úlohách v něm uvidíme J. Průchu jako kupce pana Bavora, paní Jarmilu Kurandovou, která hraje jeho ženu, J. Spala v úloze jejich syna Václava a řadu jiných významných herců.

Špačci ve filmovém atelieru.

Leckdy v jednotvárné práci filmařů nastanou okamžiky, které jsou vítaným osvěžením celého osazenstva atelieru. Celého osazenstva, kromě dvou, tři členů, kteří to pracovní osvěžení ostatních musí zaplatit vlastní námahou. Taková okolnost nastala, když režisér Krejčík přistoupil v barrandovských atelierech k natáčení scény pro svůj nový film „Týden v tichém domě“,

v němž Frant. Kreuzmann, který hraje malostranského domácího pána, „oberoficiála“ c. a k. místopředsedství, se mazl se svým miláčkem — ochočeným špačkem. Pro tuto scénu bylo třeba vykonat mnoho příprav. Nejprve rekvizitář pan Vacín se musel zhostit úkolu opatřit cíle, živé a nebojácné špačky, kteří by sehráli předepsanou roli. Potom nad úsekem pokoje, kde sedí „oberoficiál“, bylo nutno napnout síť, velikou několikametrovou rybářskou síť, aby se špaček pohyboval, kde si to pan režisér přál a dostal se tak do obrazu kamery.

A když to bylo hotovo, nastala vyčerpávající práce přivábit jednoho špačka na hlavu pana Kreuzmanna. Dálo se to za pomoci tučných úplatků v podobě moučných červů, kterým pan Kreuzmann musel pro tu chvíli poskytnout pohostinství na hlavě. Byla to vyčerpávající, nespočítatelně opakovaná scéna, než se podařilo zachytit nenucené „přistání“ špačka na hlavě domácího pána; celý ten záblesk toho snímku trval sotva pár vteřin, ale vyžádal si více energie a důmyslu, než nafilmování celé řady nejobtížnějších scén.

Ve filmovém atelieru bylo veselo.

Dne 14. března skončil rež. J. Mach interierové natáčení okupační grotesky „Nikdo nic neví“ v hostivařských atelierech. Poněvadž jde o veselohru vpravdě k popukání, byl také poslední atelierový záběr tohoto filmu sensací sám pro sebe.

Natáčela se totiž scéna, ve které se opilý SA-man Fritz Heinecke v podání Ed. Linkerse řítí v dětském kočárku po schodišti z divadla. Nejprve se uvažovalo o tom, pustit kočárek se schodů prázdný nebo s figurinou, ale výsledky těchto zkoušek dopadly žalostně. Filmaři se totiž domnívali, stejně jako téměř každý, že kočárek po schodech opravdu sjede. Ale teprve praxe ukázala desítky překážek a nečekaných komplikací. Kočárek skákal, padal, převracel se, se schodů sice sjel, ale nikdy ne po kolečkách. A tak nezbylo, než kočárek obsadit „živou náplní“, totiž doublem pana Linkerse, který hbitými pohyby svého těla kočárek udržel v horizontální poloze, a tuto krkolomnou jízdu úspěšně obsolvoval. Po své produkci ovšem hezkou chvíli koktal a stěžoval si zvláště na nedokonalé pérování kočáreků jménem svým i všech kojenců, kteří se dosud neumějí proti takovému zacházení ozvat.

Sestřihy dne.

„Zdravít je slušnost, odpovědět povinnost. Tak se to někdy tvrdívá. To je však málo. Pozdravem se navzájem vyjadřuje určité přání, úcta. Zdravím-li jen ze slušnosti, z povinnosti, je pozdrav prázdným slovem. Kdosi mi řekl, že nejméně rád zdraví obchodníka. Odpoví vždy a člověk prý má dojem, že zdraví z obchodních důvodů.“

„Zdař Bůh.“ Pěkný pozdrav. Ale jen tehdy, má-li svůj obsah, jsem-li si vědom jeho významu. Oprávnění pozbývá, redukuje-li se na citoslovice. To již není pozdrav, ale spíše přestupek — užívání jména Božího nadarmo.

*

Jednou prohlásil jeden náš profesor: „Pořádně zdravít nedovedete a nedivte se proto, když vám neodpovím. Kdo nechce, zdravít nemusí.“ „Ohromnej“ profesor, bylo první mínění. Nakonec to vypadalo tak, že pan profesor odpovídal na pozdravy studentů a studentek tak zvaných lepších rodičů. Nám, těm obyčejným neodpovídal. Šel-li s někým, tvářil se na náš pozdrav cize, a dělal, jakoby nás viděl po prvé v životě. Stydl se za nás. Bylo vidět, že o většinu nás nestojí. Naše sympatie poklesly. A šlo jen o pozdrav. Je tu však ještě jiná věc. Převládá mínění v lidu studentském, že profesor je kazitelem jejich poklidného života. Měli patrně až dosud jen profesory, kteří o studenty nestojí. Jinak by snad nic podobného netvrdili.

*

Povídá profesor studentům při započetí vyučování po válce: „Člověk hned pozná, že začne znovu učit.“ Mnozí ho počnou znovu zdravít.“

*

Přišel jsem ke známým. Paní mne pobízí: „Posaďte se u dobrých lidí.“ „Nemám čas.“ povídám.

„To máte říci: Horších na světě nenajdu... Je vidět, že nejste ještě dost ostřílen, dost moudrý.“

Ostřílen nejsem. Snad. Nemyslím však, že to má nějakou spojitost s moudrostí. Pouhé nashromáždění poznatků nečiní ještě člověka moudrým. Lidé užívají společenských frázi, protože sami na nic vtipnějšího nepřijdou. Frázovitost, či chcete-li „ostřílenost“, není měřítkem moudrosti. Spíše lidské malosti.

*

Sentimentální písně, rozplizlé řeči. Přítel slaví narozeniny. Včera mu bylo dvacet čtyři let, dnes je mu dvacet pět. Jak ten život utíká!

Rok života však neproběhl za jediný den. Ztratil-lis kus života, asi tak, jako bys jej nežil, ztrácel jsi jej den ode dne. Prázdnota ztracených let je výsledek prázdnoty ztracených dní. Nejen den narození, ale i každý jiný den, každá hodina jsou mezníky našeho života.

*

Sofisté dokazovali různé věci. Důkaz, že člověk nestárne, lze podati takto: Má setina vteřiny vliv na stáří člověka? Nemá. Dělaží dvě setiny člověka starším? Nedělaží. Dělaží tři, čtyři setiny, desetina vteřiny, vteřina, minuta, hodina, den člověka starším? Nedělaží — neboť setina vteřiny nečiní nikoho starším. Na setiny vteřin si mohu rozložit den i století. Proto nestárnu, neboť

setina vteřiny nerozhoduje. Potud spekulace. A skutečnost?

Václav.

Z čeho opice?

V 1. čísle nového ročníku „Přírody“ z února t. r. se zamýšlí primář Dr Lad. Riedl nad dílem srovnávacího anatoma M. Westenhöfera, který „se odklonil dokonage od Darwinovy theorie“, třebaže nepopírá vývoj. Ve Westenhöferových vývodech není sice nic nového proti starším zkoumáním o anthropoidních opicích a člověku, ale článek Riedlův shrnuje „vývoj názorových hledisek o původu člověka“ zajímavě takto: „Odvození člověka z opic je nemožné, třebaže na prvý pohled nezkušený tomuto dojmu propadá. Cím se však hlouběji studuje anatomie, histologie, embryologie a fyziologie člověka, jeho biochemie, tím více vysvítá, že jde o druh samostatný a že by bylo spíše možno odvoditi opici z člověka.“

K tomu možno poznamenat, že čím více pozorujeme člověka a čím více jeho chování, zvláště ve veřejném životě, jak se žene v houfech tam, kde mu cinkají peníze, jak tančuje často jako opička na vejcích, nevěda kudy kam, a jak občas ze sebe rád udělá maškaru nejrozmanitějšího druhu, třebaže byl stvořen k obrazu Božímu a ne opičímu, nepovažujeme citovaná slova za senační novinku.

Pan prezident o úlevách posluchačů práv.

Pan prezident pravil, že je to maximum, za něž jít by znamenalo snižovat úroveň university. Při téže příležitosti pravil pan prezident zástupcům Právnícké jednoty, že deně dostává zprávy o přestupování zákonů. „Nemám nic proti revoluci, museli jsme revoluční opatření udělat, ale revoluce znamená, že zavedeme určitý nový právní řád, a podle něho se pak musíme řídit.“ Dále se vyslovil pan prezident pro zemské zřízení v republice, odmítl návrh, aby v nové ústavě naše demokracie byla nazvána socialistickou nebo socialisující.

Pražský arcibiskup pravil ve svém projevu, tlumočícím katolické stanovisko k otázce zestátnění škol, mimo jiné:

„Nepoškodí však zestátnění škol naši situaci zahraniční? Nepřísluší mně rozhodovati o této situaci, ale na příslušných místech se jistě dobere ví, jaká je a jak dalece je výhodná pro stát, aby byla zhoršena...“

Vždyť myslím, že i všechna ostatní náboženská vyznání budou se cítit dotčena v omezení své náboženské svobody, a i ona část, jež se nestaví kladně k náboženské výchově, byla by zkrácena v přirozeném právu všech rodičů na svobodnou výchovu dětí...“

Prosím důtklivě a i zapřísahám všechny, kdož teď budou rozhodovat o novém školském zákoně, aby uvedená upozornění dobře uvážili...

Dějiny lidstva, ba i dějiny našeho národa potvrzují, že znásilněním nikdo není uspokojivě převychován, ne uspokojivě pro sebe, ale ani ne uspokojivě pro národ...

Nebojím se, že bude tento můj projev mylně vykládán. Můj postoj k národu a státu je dobře znám. Považoval jsem však za nutné právě tento projev učinit, poněvadž miluji svůj lid, a i jako arcibiskup mám povinnost varovati přede vším, co by mohlo být ke škodě vlasti a státu.“

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) je částí organizace Spojených Národů, zabývající se otázkami výchovy, vědy a kultury. Členové OSN vysílají ročně 5 delegátů a mimo to UNESCO přizvala k spolupráci i neoficiální kulturní organizace. Z katolických jsou to: Mezinárodní filmová katolická služba, Mezinárodní unie ženských katolických lig, mezinárodní JOC, „Dílo dětství“ a obě sekce PAX ROMANY, mezinárodní organizace katolických studentů, jejichž delegáty jsou Roger Millot za hotové akademiky a Michel Charpentier za studenty. Katolická Církev není však v UNESCO oficiálně zastoupena. Na kongresu UNESCO konaném v Paříži od 19. XI. do 10. XII. 1946 spolupracovali katolíti zástupci úzce s pařížským arcibiskupem a nunciaturou. Při této příležitosti byla sloužena v Notre Dame slavná mše sv. pro účastníky kongresu s kázáním Msgr Hochwolda, člena oficiální americké delegace. Dále přijal apoštolský nuncius a pařížský arcibiskup v oficiální audienci delegaci zástupců UNESCO.

UNESCO a katolické studentstvo.

Od 19. listopadu do 10. prosince konala se v Paříži konference UNESCO, t. j. kulturní a vědecké organizace spojených národů. Pax Romana byla jednou z pěti mezinárodních organizací, které byly přizvány k těmto konferencím. Na konferencích UNESCO se shromažďují každého roku delegace těch zemí, které jsou členy Spojených národů. Z každé země je tu delegace pětičlenná. Delegáti byli přijati také kardinálem Suhardem a apoštolským nunciem Msgr Roncallim. Slavná mše svatá byla celebrována v chrámu Notre Dame. Ředitelem UNESCO byl zvolen profesor Julian Huxley. Účast zástupců Pax Romany na konferencích byla velmi důležitá a její delegáti byli dotazováni v mnohých otázkách týkajících se výchovy. I sám ideál UNESCO není vzdálen programu Pax Romany. UNESCO dle preambuli svého statutu usiluje o mír, postavený na základě rozumné solidarity a mravnosti lidství. Tento ideál je blízký programu Pax Romany a spočívá úplně na spiritualismu, sice dosti syrovém, ale zato dosti reálním, aby odradil ty členy Společnosti národů, kteří nesouhlasí s tím, že UNESCO se staví proti materialismu a pokládá jej za doktrínu nevědeckou.

citujeme

... V tomto letním čase mužstvo hlídek trpělo hrozně podnebím. V letních měsících vane obvykle přes libyjské duny horký vítr, jaký v Egyptě není znám. Stalo se, že jedna kolona byla po tři dny zahalena oslepujícím pískem. Teplota stoupla tak, že několik mužů dostalo úpal a pomátlo se. Ve stínu každé skály nebo kamene bylo vidět mrtvé nebo umírající stěhovavé ptáky.

Z knihy **Válka v poušti**, vydané v nakladatelství Universum v Praze roku 1946.

... Mussolini sám chválal do Afriky, aby mohl v čele vojsk vtáhnout vítězně do Alexandrie a Káhiry. Pak měl ovšem nějaké nesnáze s vysvětlováním, že přišel jenom na inspekci Benghazi a Derny. Vojenské kapely, které sem byly zvlášť k tomu účelu dovezeny, bylo pak nutno všelijak poschovávat. Zvláštní italské technické jednotky, které přišly s určením vybudovat pontonové mosty přes Nil, nezbylo než změnit v občejně skupiny zákopníků, které kladly miny.

Z knihy **Válka v poušti**, vydané v nakladatelství Universum v Praze roku 1946.

Světlo dnešního dne chce také souhlas tvého srdce.

Nač jsou věci krásné, pohrdáš-li ve štvání za budoucnost stále přítomností?

Cekat to, co už je, je přílišný nevděk; to je snění o lásce, — abychom milovat nemuseli.

Není-li tvůj pohled jasný, co uvidíš ze světa?

I k tomu, abychom zaplakali, musíme napřed přijmout nebe, shodnout se v sobě samých s něčím, co není bolest.

Člověk, který by se nemohl modlit, by ztratil smysl slova a život by se mu stal tíživějším, než jakákoliv muka.

Jen modlitba přivádí zpět k pramenům slova ty, kteří už znají až k zoufalství nepřeklenutelnou propast ticha, vyhloubenou mezi bytostmi, i v lásce.

Ve skrytu svého srdce — potají před sebou samým — každý člověk se modlí; a je-li vyznavačem pyšného učení, které modlitbou pohrdá, pokouší se nevědět, že se modlí.

Nemilujete-li, kde najdete sílu k víře? Víra, to je pouze jeden způsob milování.

Henri Petit: **Sois fidèle à ton coeur...** Domaine Français — Messages 1943 Édition des Trois Collines. Genève-Paris.



Dr Jaroslav Bartoš: **Smetanova hudba na gramofonových deskách.** Vydalo I. P. 1947 nakl. Universum v Praze jako 1. vydání za 85 Kčs.

Hudební kritik Dr Jaroslav Bartoš vydal jako ovoce své práce u firmy Ultraphon v nakl. Universum knihu, která je v celých třech čtvrtinách diskografií Smetanových skladeb. Jen soupis nahraných skladeb z nejpůvodnější Prodané nevěsty pohltil 44 stran knihy, po ní v počtu nahraných skladeb následuje Dalibor a pak Hubička. Ostatní opery Smetanovy lákaly diskografy méně. I pro laika jsou tyto soupisy zajímavé, od hudebního kritika bychom však očekávali ještě jiná zjištění — která na př. deska se Smetanovými motivy dosáhla největší obliby, zda to nebyly spíše jeho písně a skladby orchestrální a pod. To by vyžadovalo arci studie sociologické, pouhé soupisy deskopisné tu říkají málo. Velmi zajímavá je prvá část knihy. Autor v ní obeznámil čtenáře s vývojem gramofonu, s vývojem nahrávání akustického, v podstatě doby Edisonovy, a elektroakustického, které souvisí s obecným rozšířením radia okolo r. 1925. Podle úspěchů amerických laboratoří soudí autor právem, že vývoj gramofonové desky půjde k zápisu hloubkovému, čímž se o mnoho zkrátí délka drážky, která činí dnes u průměrné desky 250 m,

Kancléř university ve Fribourgu (Švýcarsko)

M. Aepli pozval zástupce Ústředí katolického studentstva do Říma na konferenci Mouvement international des intellectuels catholiques, t. j. mezinárodního hnutí katolických intelektuálů. Toto hnutí bylo vytvořeno na loňském kongresu Pax Romany, jako organizace graduovaných (t. j. již hotových doktorů a p.) členů Pax Romany. Tyto porady zástupců všech států budou mít jistě velký význam pro posílení myšlenky společenství všech údů Těla Kristova. Toho jest dnes především potřeba, kdy se sráží individualismus a kolektivismus v dějinném boji.

Křesťanskou filosofii na Karlově univerzitě

přednáší pro posluchače všech fakult profesor Dr J. Beneš vždy v úterý od 17—19 hod. na thema **Duch a hmota v theorii poznání.** Přednášky se konají na theologické fakultě v Dejvicích, Sadová 3. To místo je poněkud vzdálené ze středu města, proto se jednalo o to, aby přednášky Dr Beneše se konaly na filosofické fakultě. Jeden přední člen profesorského sboru této fakulty se však vyjádřil při přednášce, že nemůže připustit, aby na filosofické fakultě se přednášela jednosměrná filosofie křesťanská. Nevíme ovšem, jak může připustit, že sám přednáší zaostalou filosofii pozitivistickou. Má-li na fakultě místo pozitivismus, pak by tam měla mít místo i filosofie křesťanská. Či máme na naší filosofické fakultě totalitní systém pozitivistický? Asi ne — protože vedle pozitivismu se tu přednáší i marxismus. Oheň a voda pod jednou střechou. Je totiž dobře známo těm, kteří se zabývají marxismem, jak Lenin „roznesl“ pozitivismus v knize **Materialismus a empiriokriticismus.**

Proč by tedy na filosofické fakultě nemohl hyломorfismus křesťanské filosofie roznášet pozitivismus i marxismus?

Či se skleníková theorie bojí soupeře?

Katechetské studium při bohoslo- vecké fakultě Karlovy university.

Ze zákona o vysokoškolském vzdělání učitelů vyplývá nutnost, aby i laičtí učitelé katolického náboženství byli vzděláni úměrně vzdělání ostatních učitelů. Proto při bohoslovecké fakultě Karlovy university zahájilo činnost Katechetské studium. Při ostatních katolických bohosloveckých fakultách (v Olomouci a v Bratislavě) zahájí pravděpodobně začátkem příštího studijního roku. Podmínkou přijetí je maturita na střední škole nebo škole jí na roveň postavené. Studium je dvouleté (po dobu platnosti vládního nařízení o zkráceném studiu na pedagog. fakultách; pak bude tříleté) a přednáší se v něm filosofie, funda-

ment. theologie, věrouka, Starý Zákon, Nový Zákon, dějiny, archeologie, církevní právo, sociologie, mravouka, liturgika, katolická akce, zpěv, slov. liturgie, katechetika a latina. Pedagogika se přednáší na pedagogické fakultě. Kromě toho je praxe ve škole. Absolvováním se získá aprobace pro vyučování náboženství na školách I. a II. stupně. Kromě těch, kteří se věnují výhradně vyučování náboženství, je zde výhodná příležitost i pro kandidáty profesury a učitelství, aby si rozšířili aprobaci, které dosáhnou na pedagogické, filosofické nebo přírodovědecké fakultě. Některé skupiny (DZ, PZ, DPH) nebudou mít totiž na pravděpodobně malých školách III. stupně dostatečný počet hodin, aby vytvořil úplný úvazek. Takový profesor by pak musil suplertorně učit předmětu, jehož není odborníkem nebo by si musel doplňovat úvazek na jiné škole. Bude-li mít aprobaci rozšířenou o náboženství, bude mít hodin dost. Kromě možnosti apoštolské činnosti, jsou zde tedy velmi výhodné důsledky praktické. O ubytování a duchovní výchovu posluchaček Katechetského studia se stará Katechetská kolej. Bude-li větší počet posluchačů, bude o ně postaráno obdobně.

Veškeré dotazy zodpoví **Katechetská kolej**, v Praze II, Ječná 35.

„Proč Úsvit?“

Pod tímto nadpisem vytýká sextán D. Hamšík katolickému studentstvu, že je pro ně vydáván časopis Úsvit. Citujeme jeho větu ze Středoškoláka. II., 7., str. 14.: „Proč by se dnes měli zbytečně tříštit a oslabovat, (totiž studenti), ba dokonce vydávat různé časopisy?“ K tomu bychom chtěli poznamenat: Proč by tedy měl SCM vydávat tolik druhů časopisů, na př. Studentského hlasatele (vychází v Plzni) a jiné, proč by třeba vydavatelství Práce samo nemohlo vydávat 25 různých časopisů (a vydává jich ještě víc!), proč však právě Ústředí katolického studentstva by nemělo vydávat svůj časopis? Proč takové nerovné měření? Br. D. H. sám připouští, že „velká většina z nás jsou také katolíci“. Jen aby to nebyli „jakékatolíci“. A je-li nás vskutku většina, proč máme mít menší práva nežli nekatolická menšina? Vytýkalo snad někdy katolické studentstvo svým nekatolickým bratřím, že tříští jednotu vydáváním mnoha časopisů?

A ještě něco: Br. D. H. touží po jednotném šiku středoškoláků. Po takovém však toužíme všichni. Jenže nechceme jednotu na papíře, jednotu umělou a zbytečnou. Skutečná jednota všech středoškoláků se netvoří jednotným časopisem, ale vědomím společného cíle! Onehdy řekl krásně kard. Griffin: „Bratrství lidí má smysl jen tehdy, je-li založeno na otcovství Božím.“ Či může být bratrství bez otcovství? Nejsme tak naivní. J. B.

anebo se na desku jednu bude moci nahrát skladba delšího trvání. Zajímavá kniha i při katalogovém rázu její větší poloviny! Světový význam Smetanův si jí zasloužil. Ja-na.

Jan Racek: **Pavel Křížkovský**. Prameny, literatura a ikonografie. Vydalo nakl. Velehrad v Olomouci r. 1946 péčí Společnosti Pavla Křížkovského v Opavě. Str. 76, 45 Kčs.

Průzkumná studie Jana Racka o P. Křížkovském je velmi dobrým základem pro monografii o spoluzakladateli moderní české hudby. Dobře informuje o dostupných pramenech životopisných a ke konci podává obšírnou tabulku o ikonografii P. Křížkovského. Kromě nejznámější sochy Fabiánkovy na úpatí brněnského Hradu zaznamenává mezi portréty též obraz na barevném okně vedle hlavního oltáře starobrněnského klášterního kostela, na němž neznámý autor zobrazil r. 1885 P. Křížkovského, jak hraje na varhany. Ja-na.

David Low: **Válka začala Mnichovem**. S předmluvou Jana Masaryka vydalo nakl. „Nová Evropa“ v Loudýně r. 1945.

„Brilantní kreslíř“, jak právem v předmluvě k souboru válečných satirických kreseb Lowových označuje Jan Masaryk svého anglického přítele, doprovodil více než v šedesáti kresbách, plných pohybu a karikaturních náznaků charakterových, důležitější události od r. 1938 až po norimberský soud v r. 1945. Za nejtypičtější považují Lowův obrázek, znázorňující „německou turistickou sezónu na Balkáně“ a jiný, na němž německá armáda je vedena vůdcovskou „intuicí“. Škoda, že stručné texty k obrázkům mají velmi četné tiskové chyby pravopisné, tak v patnáctiřádkové předmluvě Masarykově je jich třináct! Některé chyby porušují i smysl, jako na př. v textu k obrázku, znázorňujícímu vystřídání ochránce Neuratha Heydrichem. Zřejmě se tu míní známý notorický pomocník Himmlerův, kdežto v textu čteme o „notoricky známém pomocníku Himmlera“! Věru, Lowovy kresby si zasloužily méně chatrného a méně nesvědomitého textu! Ja-na.

Oldřicha Králíka Olomoucká societas incognitorum, jako zvláštní otisk z „Osvozeného Našince“ v Olomouci (roč. 79. a 80.) r. 1947, je cenným příspěvkem ke studiím o době tereziánské, o níž v souvislosti s Petraschovou společností olomouckou psal doposud nejvíce Mil. Hýsek a jež zásluhou J. Ludvíkovského se dostává dnes do středu zájmů literárních historiků na úkor přeceňovaného josefinismu. Není pochyby o tom, že se všeobecně uzná plynulý vliv reformace a protireformace na naše obrození, které připravoval mimo jiné též spanilý jezuita Balbín, i zbytečnost zdůrazňování Herderova vlivu humanitní ideje na obrozenskou kulturu českou. Králíkova studie se jen dotýká těchto otázek a má na mysli jen nepatrný kroužek olomouckých, vesměs němčících a latinčících učenců, z nichž jedni, s Petraschem v čele, byli orientováni německy a rakousky, druzí, vedeni olomouckým proboštem Gianninim, byli konstruktivnější v tom, že se soustřeďovali na studium domácích otázek (na př. kult. cyrilometodějský) a přispěli tak k českému bádání dějezpytnému. Ja-na.

Stanislav Zedníček: **Dopisy Albině**. Jako II. sv. edice Vavřín vydalo I. P. 1947 nakl. Vyšehrad v Praze s obálkou St. Kolíbala. Str. 72, 34 Kčs.

Nesdílím názory mnohých mezi námi, že o knihách zbytečných a špatných raději nepsát, a to nikoli proto, že by kritikové čeští po této válce neměli podle takových názorů o čem psát, nýbrž proto, že za nejdůležitější úkol kritikův považují dnes stavěti silné hráze zbytečné povídavosti a brzdití záplavu nivelisace mravní, nivelisace estetické a nivelisace jazykové! Nuže, za zbytečnou publikaci považují též Zedníčkovy Dopisy Albině, na štěstí svým nepatrným rozsahem osmi „soukromých dopisů nevinou v tom, co tu vytýkám všeobecně. Tisíce a tisíce takových dopisů bylo napsáno za války, a jen málo z nich bylo vydáno jako dokumenty doby. Proč je vydal Zedníček, někdejší dopisovatel Jitra, ví sám Bůh, snad v tušení velikých činů, kterými hodlá obdariti české písemnictví. Učelivému žáku Jakuba Demla přejeme hodně zdaru, nicméně tyto dopisy měly být vydány až někdy v šeré budoucnosti, kdy se okolo hlavy autorovy bude bohdá skvíti gloriola velikého spisovatele! V jediném, sedmém dopise, čte se opravdu velmi pěkně vyjádření tvůrčí touhy lidské, která je darem všech lidí, ale kterou uskutečňovat mohou jen umělci, a v dopise posledním je něco více než osobní žal. Ale právě tu je nejvíce prohřešků jazykových, svědčících o krátkém autorově dechu rytmickém (zratná částice „se“ je nutně zvláště v lyrické próze tak rozvětvené jako v tomto případě, předklonná, nikoli příklonná), 3. os. pl. slovesa uměti je spisovně jen umějí, nikoli jinak, a pod. Nepravdivě i banálně působí obraz na str. 65. „jen v dálece rezivějí opelichané zadky pahorků“, frázovitě v 5. dopise dvakrát dokonce s osobní zálibou opakovaný obraz o slovech-ovečkách, „které by se marně tlačily u zavřené branky úst“, ale dost! Obálka Kolíbalova je velmi líbivá a výstižná. Ja-na.

Řídí hádankářský \odot »Litavan«.

Príspevky a hádankářskou korespondenci na adresu Jendů Houšť, Bučovice, Nová ul. 676.

Milí přátelé, chcete vyhrát pěknou knihu? Nuže, pak rychle na

řešitelský turnaj MIL. SMETANY

==== o 3 knižní ceny ====

jež budou vylosovány mezi řešiteli největšího počtu tajů. Řešení zašlete přímo na autora soubořu M. Smetanu, Kroměříž, Švabinského n. 45, do tří neděl po vyjití tohoto čísla.

1. Vsuvka *(46)

Drobný klouček **medicinu** nese,
cestou *)**tkaničky** si váže v lese.

2. Citoslovka.

Mává oněm známým kamarád,
při tom říká: „**Plody nemám rád.**“

3. Číselka.

26456 9756 9783 5313,
pochutná si na něm v lese.
7 2316 13 13296 23926,
když viděla jak je vlekla.
Tam její 105 13962 926190,
uchopil hned tři oblázky,
hodil, ale snaha marná.
125456 7 8390 však švarná
dala se hned do křiku,
hoch ji zranil v kotníku!

4. Rebus.

M L Y N Á Ř K A

náznak: 411222. 112
Řešení 8 4 4

5. Vsuvka.*)

Mladý **tahoun** vozík táhne,
na něj **ranec** svůj vytáhne
*)**kejkliř**, který bloudí světem,
zábavu by činil dětem.

6. Výpustka.

Dívka z **cařu** novin čte mi
o poměrech v **cizí zemi**.

7. Záměnka (n—z).

Kují pikle **mnozí tuláci**,
policisté maří jich práci.

8. Obložka.*)

Zvonek v cestu slední začal bítí,
*)**chlapeci**, nastane zlé živobytí.

9. Předponka.

Uklidňuje dítě naše Lída,
*)**díl drůbeže** při tom též pojídá.

10. Zruda.*) (552)

Stařec trhá v metličku zde proutí,
*)**potom** ona moje tělo zkroutí.

11. Dotazka.*)

Vladimír Benda,

*)**Hlas jakýsi** v stínu tuje
poesii recituje.

12. Přísunka.*) (1455)

Jenda Houšť.

Líně **nohy nenasyty**
po obědě tučném vstanou,
neboť ví, že za vsí blíže
shlédnou vzácnou podívanou.
*)**Blíže toku popravčí je**,
na lešení zvolna stoupá,
trhne krátce a již zrádce
bez ducha se tady houpá

ÚSVIT



14

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. **Příspěvky** rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslání příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno - Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT příblyškami nových odběratelů.

Dopisovatelům!

Přiletělo batolátko, jmenuje se jaro? Přiletělo pacholátko? Ano, ano, celý rok zaspalo. Jen dál! (V. V. z Jihlavy!) Próza je cenná, i verše se tříbí stále k určitější expresi myšlenkové. Některé později! (J. K.) Tentokrát se střípky těžko dají slepit v pěknou nádobku. (Gemma.) Poslední báseň je rytmicky neupravená. Proč se vážete stůj co stůj na rým? Víc odvahy a méně těžkomyslnosti! (J. V.) Březinovská variace je zatím jen přáním, s výrazem bojujte dál, a mnoho štěstí při tom! (K. W.) Nezvykejte si pěknému rýmu obětovat myšlenku. (BM) Rýmování o střední škole není ještě poesie, kromě prvé strofy o štafetě-myšlenkách. (Z. R.) Pěkný pohled na Puškina uveřejňujeme. I básnický výraz Vaší úcty k němu. „Proklínám pekelnou chvíli“ uveřejnat nemůžeme, ani při Vaší slatečnosti. Bůh ví, že netápete v tmách a že Vám pomáhá. Neří pohaněn, kdo trpí, a nic na světě ho nemůže před Bohem poskvrnit! (Z. K.) Podoba Božích muk se těžce vyjádří, ale uveřejníme ji jako příslib! (J. P.) Dvě zůstaly, tři odpadly. (Z. R.) Jen jedna je básní, a tu uveřejníme. V tom vidíte svoji spolupráci s námi. Nejkrásnější ctností mládí je skromnost. Názory Vaše na románové postavy jsou zdravé a správné, stručnější formulace by jim neškodila! (J. Z.) Jen kupředu, očka neupředu! (A. P.) Pozor na návaly jarních citů! K Muse, která Vás na jaře navštěvuje, buďte galantní, ale opatrní. Raději k ní méně mluvte, uvidíte, že Vás potom políbí! (J. F.) Stále tříbit a nikdy se nespokojit! (V. V.) Některé přijaté příspěvky budou uveřejněny později, i když je tiskárna sází hned, z technických důvodů! To není povel k odpočinku! Posílejte, a raději více! Jen frankujte dopisy správně!

Z třiatřiceti zásilek v posledních čtrnácti dnech bylo šest frankováno špatně, jsem tím poškozován za Vás, musím občas platit doplatné. Ve Velkém Brně musí být na dopise známka 1.60, odjinud 2.40 a těžší dopisy 5 Kčs! Nebojte se toho! Na konci ročníku dostanou honoráře i všichni ti, jimž je snad redakce nemohla vyplatit dříve! Nikdo nebude zkrácen! Pečlivý adresář všech dopisovatelů máme již hotov!

Objednáváte-li knihy z pražských nakladatelství, nemusíte úzkostlivě psát plnou adresu, jak např. Atlas, Praha II, Příkopy 14, nakl. Vyšehrad, Praha II, Karlovo nám. 5, a p. Stačí úplně objednat si na př. knihu z nakl. B. Ruppá v Praze, nebo G. Francla v Praze, ap. Knihy Vám přijdou, jen když máte peníze!

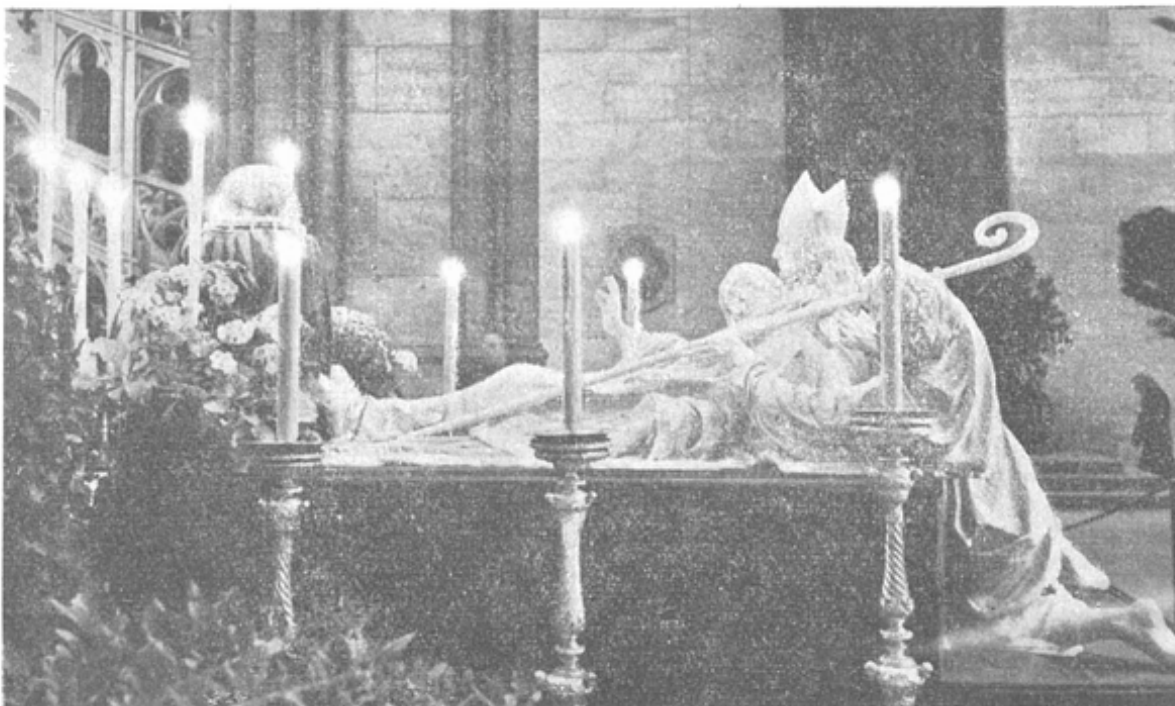
29. IV. 1947.

V.

K obrázku na titulní straně:

Sv. Vojtěch birmuje. (Baroko na Moravě.)

Vyšlo 16. května 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redaktoři prof. P. Dominik Pecka a Jar. Vrána. — Odpovědný redaktor P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a jelegr. v Brně, č. j. IA-4-2370-0:119.893. Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326.



Svatý Vojtěše, oroduj za nás!
(Provisorní náhrobek sv. Vojtěch — návrh akad. sochařky Vobišové.)

Dominik Pecka:

Z hlubin věků

Roku 982 umíral první biskup pražský Dětmar, rodem Sas. Jeho duši hněly těžké výčitky, neboť se mu zdálo, že za devět let svého biskupování nepřivedl svěřené stádce blíž ke Kristu: „Lid do dneška nic nezná a nic nedělá,“ tak naříkal. „Ieda co prst satanův do jeho srdce vepsal. Běda mi: bolesti na věky!“ Svědkem těch výčitek byl mladý kněz Vojtěch z rodu Slavníků. Netušil tehdy, že mu bude pokračovat v těžkém díle, pod jehož tíhou klesl Dětmar. Téhož roku proti své vůli byl zvolen jeho nástupcem: „Chtěj, nechtěj, biskupem naším budeš!“

Přijav biskupské svěcení ve Veroně přišel do Prahy v rouše kajícím a bos na znamení, že nepřijal svůj úřad pro osobní slávu či zisk, nýbrž jen pro duchovní blaho lidu. V jeho rozsáhlé diecési nebylo ještě zakořeněno símě víry, pohanské zlozvyky bujely v zemi: otroctví, sňatky mezi pokrevenci, krevní msta, znesvěcování dne Páně. Panstvo a zemani mu jen překáželi v jeho obrodných snahách a nakonec se mu pomstili za exkomunikaci Vršovců ubivších v chrámě svatojirském provinilou ženu tím, že vyvraždili jeho rod na hradě Libici.

Nedivno, že se biskup znovu rozhodl opustit svou zemi a jako misionář hlásat evangelium pohanům. Do vlastního přišel a svoji ho ne-

přijali. Jízlivě mu vzkázali čeští velmoži do Polska: „My jsme lid nepravostný a ty jsi světec: víme, co v rouše přívětivosti tvá svatost krákorá.“

Naše doba není nepodobná době Vojtěchově. I mezi námi je nemálo těch zlořádů, proti kterým bojoval: ne sice otroctví, ale znehodnocení lidské osobnosti, ne sice sňatky mezi pokrevenci, ale žalostný úpadek sexuální morálky a rozklad rodinného života, ne sice krevní msta, ale nevraživost, nepřejnost, udavačství a útisk — a v téže podobě jako v jeho době znesvěcování dne Páně, hřích, který je tím těžší, že se páchá veřejně a neostyšně, zatím co jiné hříchy se tají a vyhledávají přítmi.

Když se stal Vojtěch biskupem, modlil se za českou zemi a vyprošoval jí: 1. aby od té hodiny nikdo v Čechách nebyl posedlý zlým duchem, 2. aby bylo v Čechách zastaveno všechno nepřátelství, osobní i rodové, 3. aby nikdo nebyl vězněn.

Smysl té trojí prosby je jediný: Vojtěch vyprošoval svému národu mravní svobodu, to jest aby nikdo nebyl otrokem ďábovým, ani otrokem svých vášní a zločinných sklonů, za které by pykal ztrátou svobody osobní.

Ze svobody mravní se rodí všechna svoboda jiná: národní, politická, sociální a hospodář-

ská. Spojení národové prohlásili ústy Rooseveltovými čtyři základní svobody: 1. freedom of speech (svobodu projevu), 2. freedom of religion (svobodu náboženství), 3. freedom of want (osvobození od nedostatku) a 4. freedom of fear (osvobození od strachu).

Sarkasticky k tomu poznamenává Denis de Rougemont, že lidé, kteří vskutku požívají těch svobod, jsou trestanci amerických žalářů.

Zdeněk Skoupil:

Síla myšlenky

Dříve, než lidé dovedli užívati elektřiny, bylo jí na světě v možnosti právě tolik jako teď. Nebyla však užitečná člověku, neboť se nevědělo, jak ji ovládat. Podobně jest to i s jinými, dosud neobjasněnými silami. Jednou z nich jest síla myšlenky. O působnosti myšlenky na tělo můžeme se přesvědčit různými způsoby. Z četných příkladů uvádím: představíme-li si své oblíbené jídlo, dostaví se podle Pavlovových pokusů podráždění receptorů a reflektorická tvorba slin bez záměrného rozumového impulsu. Na tom základě spočívají názory pracovníků v tom oboru, podle nichž tělesný stav jest závislý na představě. „Jestliže udržuješ ve své mysli obraz, neboli představu sebe sama, jak jsi v dokonalém zdraví a jak jsi pln síly a činnosti, shromažďuješ a poutáš v sobě sílu, která pracuje, aby ses dojista takovým stal. Tím buduješ ono zdravé já, po němž toužíš, a to duchovní já ovládne v daném čase tvoje hmotné tělo a změna je tak, že se mu naprosto vyrovná. Máš-li slabý žaludek, odmětej každou představu, ve které vidíš svůj žaludek slabý; a hleď vidět pouze žaludek silný. Máš-li slabé plíce, viz je očima své duše jako plíce silné. Je-li tvoje tělo slabé a skleslé, hleď je vidět v představě, jakým jsi byl tehdy, když jsi byl chlapcem a když jsi měl největší rozkoš z přelézání plotů a šplhání na stromy. Tím vysíláš podstatu tělesného stavu, ve který doufáš. A když budeš v tom pokračovat, aby ses takto viděl, tu nastane znenáhla změna v tvém stavu, změna k lepšímu.“ (Prentice Mulford.)

Jisté jest, že člověka nelze autosugescí změnit v podstatných částech, ani zabránit fysickému pochodu stárnutí, nebo dokonce smrti, neboť nad těmito věcmi jest jediným pánem Bůh. Úspěšně však může býti autosugesce použito v případech lehčích nemocí, zvláště psychických poruch a k zmírnění bolestí. Autosugescí si lze vysvětlit převážnou část různých orientálních kouzel a produkcí indických fakirů, na příklad chození po rozžhaveném železe a j. Působením myšlenkového prvku nastane pevné stažení svalstva, kterým nepronikne ani hřeb, a tak jest možné přejíti po ostrých předmětech bez jakéhokoliv porušení povrchu těla.

Na tomto principu se zakládá i léčení ruz-

To znamená, že tyto svobody jsou sice vyhlášeny, ale nejsou dosud uskutečněny. A uskutečněny nejsou proto, že státníci sami nám je nemohou zaručit, dokud sami nevybudujeme jejich nezbytný základ a nebudeme usilovat o svobodu mravní. Nemůže být osvobozen od útisku, bídy a strachu ten, kdo sám se neosvobodil od hříchu. A to je tisícileté poselství svatého Vojtěcha naší době.

ných magických lékařů, jejichž hlavní snahou jest vyvolati u nemocného představu zdraví a jistou důvěru ve vyléčení. Význam toho léčení spočívá hlavně v léčení chorob psychických, hysterie, vmyšlených nemocí a utkvělých představ. Tím teprve přecházíme k působení myšlenek ve vlastním smyslu, totiž k působení neosobnímu, kdy myšlenka přechází na jiné, působí na ně, hýbe jimi, slovem má na ně vliv. Přenášením myšlenek s jedné osoby na druhou jest možný i přechod nálady, což můžeme pozorovati, prodléváme-li ve společnosti osob veselých či smutných. Dále přechod rozhodnutí, proto se doporučuje při různých jednáních, na př. obchodních, spíše osobní návštěva nežli písemný styk, poněvadž osoba, se kterou jednáme, jest snáze uvedena na naše stanovisko. Posléze i přechod intelektu, jak to vyjadřuje známé přísloví: „Řekni mi, s kým se stýkáš, a já ti povím, kdo jsi.“

Působení myšlenkou na dálku jest po dosažení určitého cviku možné — podle názorů některých experimentátorů — pouze na živé osoby, zvláště na ty, které účinně spolupůsobí, tedy nikoliv na neživé předměty. Proto nelze sugescí vysvětlit zázraky Kristovy a zázraky světců. Jak si již čtenář povšiml, nelze působením síly myšlenkové uzdravovat choroby těžšího rázu nebo rovnat rozdrčené údy, což jest právě převážnou částí lurdských zázraků. Dále není sugescie možná bez vědomí a souhlasu osoby, na níž jest působeno, a jistě nikdo nepřipisuje vnitřní součinnost mrtvým, které Kristus uzdravil, bouři, kterou utišil, a fíkovému stromu, kterému dal uschnouti.

Lidské poznání o skrytých fysických silách jest teprve v počátcích; nepopíratelný užitek by vznikl jejich rozvojem a využitím. Objasněním těch sil nabízí se lidstvu klíč k mysteriím okultních nauk, magie, spiritismu a kabal, které se tím staví do přirozeného světla. Bádání na tom poli dokazuje jsoucnost duše jako činitele samostatného, na hmotě nezávislého a nikoliv jako sourodou náplň hmoty. Studium těch sil odhaluje člověk roušku tajemství, kryjící dílo Stvořitelovo, a jest nucen skloniti se před Moudrostí, která je vložila v přírodu již od prvopočátku všeho.

Ze zápisníku starého profesora

Pan profesor M. má synka, který sice po-
dědil po otci vlohy k matematice, ale také ne-
chuť k filologii. Jeho češtinářské nezdary po-
puzují otce tou měrou, že i v přestávkách, jak-
mile spatří nějakého filologa, ihned rozprádá
protifilologické úvahy a vyslovuje pochybnosti.
Je-li filologie, ať klasická či moderní, vůbec
nějaká věda. Vzpomíná, že před třiceti
lety, kdy on maturoval, bylo chybou neužít
záporového genitivu nebo nenapsat infinitiv
s koncovkou ti. Časy se mění, a co kdysi bylo
chybou, dnes už chybou není. Kterépak vědec-
ké důvody o tom rozhodly? „Ten můj kluk,
když udělá chybu, má pro to své důvody.
Onehdy napsal sýček s měkkým i, tedy síček.
Manželka mu povídá: Píše se sýček a ne síček.
Kluk na to: Ale když se píše měsíček, tak proč
se má psát sýček? Manželka mu vysvětluje, že
sýček je odvozeno od sykati a proto se píše
s tvrdým y. A tak se naše rodinné rozhovory
točí jen kolem i a y. Včera večer nebyla man-
želka doma a kluk přišel na mě, má-li se psát
zdůli nebo zdůly. Už jsem toho měl dost a řekl
jsem mu vztekle: Když to byli volové, tak se
vzduli, a když krávy, tak se vzduly.“ Kolega
chemik přizvukuje otci obdařenému nefilolo-
gickým potomkem a prohlašuje: „Já myslím,
že by měla platit jen dvě pravidla mluvnická:
Mluv, jak ti zobák narostl a piš, jak slyšíš!“
„Ano.“ odpovídá nešťastný otec, „ale co by po-
tom dělali filologové?“

„Lépe jednou vidět než desetkrát slyšet“ —
tou zásadou se řídil jeden pan farář na Vyso-
čině. Právě učil ve škole o křtu a povídal dě-
tem: „Děti, budeme se teď učit o svátosti křtu.
Já křtím každou neděli po požehnání. Přijďte
do kostela a dívejte se, jak to dělám, a potom
si budeme o tom ve škole povídat.“ Děti přišly
a dívaly se. V pondělí přišel pan farář do školy
a začal: „Tak, děti, dívaly jste se, jak jsem
křtil?“ — „Prosím, ano!“ — „Tak, co jsem já
všechno při tom dělal?“ A děti vypočítávaly
a popisovaly jednotlivé úkony křestního ob-
řadu, jak si je pamatovaly. „Prosím, vy jste
na to děfátko také dýchal!“ — „Ano, správně,
já jsem na ně dýchal. A zdalipak, děti, víte,
proč jsem na ně dýchal?“ Ticho — nikdo se
nehlásil. Tu zvedl ruku Frantík. „No tak, Fran-
tíku, pověz nám, proč jsem já na to děfátko
dýchal?“ — „Prosím, vy jste na to děfátko
dýchal, protože osel a vůl na Ježíška také dý-
chali.“ Třída se rozesmála a pan farář v potu
tváře potom vysvětloval, že to dýchání zname-
ná vliv Ducha svatého a ne representaci zví-
rátek betlemských. A tak se zdá, že nestačí

jen vidět, je potřeba také slyšet. Fides ex audi-
tu — víra je ze slyšení, říká svatý Pavel. (Řím.
10. 17.)

V úvodu k obřadu křestnímu vkládá kněz
křtěnci do úst trochu posvěcené soli se slovy:
„Přijmi sůl moudrosti — budiž ti darem a mi-
lostí k životu věčnému.“ Na to se odvolává
milovník vína v jedné slovácké písničce, když
odůvodňuje svou ustavičnou žízeň:

Není vina má,
ani babina,
a je vinen panáček,
že mně solil jazýček —
chce se mně vína!

To je poučné především v tom smyslu, že
lidé svádějí na jiné, co zavinili sami. A ještě
raději to svádějí na kněze. I to je vysvětlitelné.
Kněz je mluvčí mravního řádu. Ale nestačí,
aby vedl slovem, je třeba, aby vedl i příkla-
dem. A nedává-li dobrý příklad, snadno najdou
v jeho počínání omluvu ti, kteří sešli s pravé
cesty. To platí i o vychovateli. Stačí jedna chy-
ba a už se na ni vymlouvají lenoši, nepořádníci
a kazimírové, aby se ospravedlnili. A poněvadž
nikdo není bez chyby, není možné, abychom
vychovávali ve jménu svém, pro sebe a podle
sebe, nýbrž jen ve jménu toho, jenž nás poslal,
pro něho a podle něho.

Svatý Augustin, ač je mistr slova, chová ne-
důvěru ke slovům — snad z dob, kdy si „ote-
vřel krámek se slovíčky“ a „vyučoval řečnic-
kému umění a ovládán etizádostí prodával vý-
mluvnost vhodnou k vykonání soudních pří“
(Conf. IV., 2.) Ve svém dialogu De magistro
dospívá k závěru, že slova — znaky nás ne-
mohou doopravdy poučiti. „Uvážíme-li věc
pečlivě,“ praví svému synu Adeodatovi, „ne-
najdeš snad nic, čemu bychom se učili skrze
znaky. Když je mi totiž dán znak a zastihne
mne nevědoucího, čeho je znakem, nemůže
mne ničemu naučiti; když mne však zastihne
vědoucího, čemu se pak učím znakem?“ Slova
podle jeho mínění nás toliko pobízejí, abychom
věci hledali, ale nepředvádějí je, abychom je
poznali. Na všechny věci, které chápeme, se
tážeme ne mluvícího, který se z vnějšku ozývá,
nýbrž Pravdy vládnucí uvnitř nad samou
myslí, a abychom se jí tázali, jsme snad pobí-
zeni slovy. Nikdo není tak pošetilý, aby posílal
syna svého do školy proto, aby se naučil, co
myslí učitel. Když učitelé vyloží slovy vše-
chny své nauky, žáci uvažují u sebe samých,
zda byla řečena pravda; hledí totiž podle sil
svých na onu vnitřní Pravdu. Lidé mylně na-

zývají učitelé ty, kteří mluví k žákům. To je názor Augustinův. A když jinak nepohrdá slovy a zná jejich užitečnost, varuje, abychom jim nepřikládali větší význam než je třeba a chápali, že nemáme nikoho jmenovati svým učitelem, protože jediný učitel všech je na nebesích. (Mat. 23, 8.) (Svatý Augustin, **O pořádku. O učitelích**. Přeložil a úvodem opatřil K. Svoboda, Praha, Česká akademie věd a umění 1942, str. 81—127.)

Augustinovo platonské pojetí slov — znaků nemělo valného ohlasu ve filosofii. Svatý Tomáš Akvinský následuje ve výkladech o řeči spíše Aristotela. Zdá se však, že Učitele užíval Komenský, jenž mnoho přemýšlel o znaku (**Methodus linguarum novissima** 1648). Ale ať plně souhlasíme s Augustinem nebo ne, jisto je, že vyučování nesmí být pouhým přednášením vědomostí, nýbrž především návodem k myšlení vlastnímu, neboť neučíme papoušky, nýbrž lidi. A i když učení není pouhé rozpomínání, jak se domnívali platonikové, nýbrž proces tvůrčí, je užitečné, aby jak vyučující, tak vyučovaný, si uvědomovali, že jsou hledači jedné a téže nejvyšší Pravdy a že ji musí hledat v pokoře.



Svatý Tomáš Akvinský zná dvojí způsob učení: *per inventionem* (vlastním výzkumem) a *per disciplinam* (naučením). O prvním způsobu mluví obšírně v první části *Summy theo-*

logické, o druhém v jedenácté otázkce díla *Quaestiones disputatae de veritate*. Stanoví dva zákony vyučovatelské. První je: umění napodobuje činnost přírody. Pro učitele to znamená, že má žáka pomáhat k vědění tak, aby mu slovy, symboly a věcmi ukazoval cesty, které jej samého přivedly k vědění. Druhý zákon je: umění slouží přírodě. To znamená, že úkolem vyučování je podporovat vlastní činnost žáka. Učitel slouží přírodě a je činitelem druhotným, kdežto žák je činitelem prvotným. Učitel koná v duši žáka asi to, co lékař v lidském těle: podporuje přírodu v její činnosti. To připomíná Hippokratovu zásadu: *Medicus ne noceat* — lékař ať neškodí, to znamená: ať se varuje násilných zásahů do organismu a omezí se na podporu obranných a hojivých sil těla. Podle výslovné připomínky svatého Tomáše není vyučování „*infusio scientiae*“, nalévání vědomostí, nýbrž řízení a podpora vlastní činnosti žáka, rozvoj jeho rozumu, jenž je božského původu a může tudíž být pěstěn jen ve spojitosti se svým původem.

Požadavek souřadnosti přírody a rozumu se objevuje i v moderní pedagogice. Není však nový: prvenství je třeba spravedlivě přiznat svatému Tomáši. Ani Augustin, ani Tomáš nevyvyšují příliš funkci učitele, ač oba byli slavnými učiteli. První klade důraz na vnitřního učitele, druhý na vlastní výzkum. Úloha učitele vnějšího a přejímání vědomostí od učitele jest jim oběma podřadná. P.

Jiří Karen:

Mecenáš

Východní Čechy, kraj husitů, kdesi pod Orebem. Prší a kalný déšť bubnuje do oken vlaku. Příjemné vyhlídky zrovna nejsou. Vleku s sebou kufr knih a mám-li nějakou představu, je to skálopevný úmysl pilně studovat.

Vystoupím z vlaku. Nádraží je malé, vlastně stanička. Visí tu zplhlé plakáty volební, vítr jimi mává. Rozhlédnu se.

— Pěkně vítám, zahlaholí bodře za mými zády.

Ohlédnu se.

— Jsem Kodousek, velkostatkář Kodousek. Vidím vás, jak se tu rozhlížete, a tak mi napadlo, že jste ten student, co má přijet k nám.

— Mám radost. Jako na zavalanou. Představuji se.

— Mám tu povoz pro vás. Takový nečas. Uplivl si jadrně a ještě jadrněji zaklel. Vskutku, bodrost vtělená.

Pan Kodousek je muž zavalitý, pan Kodousek je muž statný.

Jeho řetěz na vestě říká: Já na to mám —! Jeho kožený kabát přitakává: — Ano, ano, jsem sedlák, zámožný člověk a těší mne, když mi někdo řekne: velkostatkář!

— Těšilo mne, pane studente, že jste k nám přijel.

Však víte, hlad u nás mít nebudete, jakože se Kodousek jmenuji.

— A, co vlastně studujete?

— Filosofii, pane velkostatkáři.

— Filosofii, opakoval zdouha. To je hezké, taková filosofie, ale čím vlastně budete? Když někdo studuje medicínu, tak bude lékařem, a když práva, tak advokátem. To jsou všechno dobré věci. To se vyplácí. Ale filosofie? To opravdu nevím, co budete dělat? Z filosofování se nedá žít. Filosofii ostatně nelze technicky využít. Přiznám se vám: považuji filosofování za věc zcela zbytečnou.

— Hodnota filosofie jest věci pro sebe. Jsou dva druhy hodnot: materiální a duchovní. Lidé, kteří nemají zdání o filosofii, jdou životem s jistotou, která nepřipouští pochybností a vše se jim zdá být jasné. Věci však nejsou tak jasné, jak se zdají. Jsme v zajetí omylů svých smyslů, předsudku, autorit — začal jsem ze široka vykládat.

— To je všechno hezké, mávl rukou. Ale tohle jsem nechtěl slyšet. To já vím, duševní gymnastika, škodit to nemůže. Chci vědět, co z toho máte, kolik vám to nese. Podívejte: já se nevěnuji filosofii, ale hospodářství. A když se věnuji hospodářství, tak to zna-

mená: — Prodám sele, obilí, kus dobytka, prostě něco tak. Jak to je u vás?

— Člověk si musí chtít nechtít udělat obraz o životě a světě. Bez takového obrazu naše jednotlivé jednání se ztrácí v jednotlivostech, utápí se v malichernostech. Takové myšlení je podmíněno příliš náladami. Podívejte, potluče vám krupobití, přijde nemoc. Rozčilujete se, jste nespokojen. Tady leží hodnota filosofie. Filosof stojí nad věcmi, ovládá je a ne ony jeho.

— To jsme pořád tam, kde jsme byli. Já se zlobit nepotřebuji. Mám-li v záložně dostatek peněz, tak mi to nic neudělá.

— Tak na příklad: takový problém metafysiky, rozkládám. Problém bytí a zdání. Ohromné. Tady se jeví význam filosofie markantně. Podívejte! Nemůžeme všemu, co nás obklopuje a jeví se jako realita, přiřkládát stejné hodnoty. Třeba zde: jdeme okolo zahrady. Vidíte tu okrouhlou kašnu s vodotryskem? Jak se vám jeví?

— To je rámusu. Je to kruh.

— Nikoliv. Jeví se jako elipsa. Elipsa a kruh to je rozdíl. Jako elipsa se jeví a přece skutečně kruh jest. Vaše zkušenost koriguje vnější dojem. Nebo strom. Nebo kámen. Myslíte si: leží ztrnule, je nehybný. Pouhé zdání. Ve skutečnosti jest v pohybu, atomy se pohybují. Ale my to nevnímáme. Naše smysly jsou schopné vnímat jen podněty jisté velikosti a intensity. Co jest za tímto rozhraním, jest pro nás nejsoucí. Odtud pramení nepochopení. Zdání vydáváme za bytí, za skutečnost. Proto vznikají omyly, proto falšujeme skutečnost a proto — —

— Stačí. A tohle se učíte?

— Ano. A není to skvělé?

— Já v tom nevidím nic skvělého. To jsem věděl dávno. Na to jsem filosofii nemusil studovat.

— Anebo takový problém války. Je válka ethicky oprávněna? A kdo je vlastně vinen. A jak zabránit válce. Velké problémy, pane velkostatkáři!

— Podívejte se — pokynul. — Tamhle se perou kohouti, vidíte? Nesnesou se, a proto se perou. A co dělají slepice? Jdou si po svém a nevšímají si toho. To je zvěř, pane. A my? Pořád filosofujeme, a co z toho? Celá filosofie umožňuje lidským kohoutům schovat se a poslat na bojiště lidské slepičky, dav. Ať se perou za nás. Já jsem to rozřešil dávno, milý pane. Mělo by se říci: Kdo se chce prát, ať běží. Tak, už běžte, kohouti. My se prát nechceme, my se sne-seme, netahejte nás do svých sporů.

— Ovšem, dá se takhle myslit, leč to jest vše per analogiam.

— Nechme toho. Ostatně, jsme doma.

Selský dvůr. Slepice, husy, holubi, křik, kýhání, skřípot vozů, pobíhání a shon. Voní to močůvkou a hnojem. Nádvoří plné kalužin, bláta, pod kolnami nářadí. Obraz neladu.

— Pojdte dál. A nic si z toho nedělejte. Hygiena je pěkná věc, ale tady to jinak nejde. A tady je můj syn. Podej ruku, Emile. Emil je bázlivý, nesamostatný, ale jinak vzrostlý. — Umí dobře hrát na klavír. Ostatně, poslechnete si. Teď pojdte, tady budete bydlet.

Místnost plná jablek, trochu hnila, na stěně barvotiskové obrázky.

— Je tu umyvadlo?

Umyvadlo? K pumpě. U nás s mytím ceremonie nedělají. A zde je náš přijímací pokoj. Klavír. Stál pěkných pár tisíc, ale Emilek ho užije. Zahraj, Emile!

Emil hraje na klavír. Lehynké, národní motivy. Je zruměněný a ruce se mu chvějí. Jen aby se to tatíčkově líbilo, jen aby se tatíček nehněval.

— Pane studente, to je muzika, což? A představte si, jako pětiletý hoch na akademii hrál. Jářku, učitel mi povídá: Ten váš kluk, hm... Konečně, není se co divit, má to po mně. Jářku, když já jsem byl mladý, pane studente, já byl muzikant, na harmoniku jsem hrál, na housle jsem brnkal, až se hory zelenaly, jářku, pane studente... to vám je kluk. Když byl ještě maličký, přiběhl jednou a povídá: — Tatíčku, ministrem chci být. A já: oho, nic proti tomu, kluku zatrolená.

— Tady je knihovna. Tři řady knih. Tlusté, malé, oho, těžké peníze stály. On to Emoušek číst nebude, to já vím, ale k vzdělání to patří, a pak, aby se neřeklo, že já, velkostatkář Kodousek, nemám smyslu pro civilizaci a kulturu.

Brehmův život zvířat, encyklopedie, Melantrichovy dějiny lidstva, vskutku, sbírka solidních knih, zákoník nevyjímajíc.

— Taky jsem koupil sochu. Je to moderní, nahotina, dal jsem za to pět párů bot a třistašedesát pět korun devadesát haléřů. Já nevím, ti moderní umělci, to jsou plácalové. Když si dřív člověk koupil takový obraz, třeba Jaro, tak tam byl potok, květiny a poznalo se to, ale dnes? Několik čar, to je vše. Nejsem přítelem moderního umění. Picasso, viděl jste od něho něco? Taková zrůdnost.

— Teď ještě pojdte do chléva.

Třicet kusů dobytka, deset koní. Bučení, řihání, tlučení do ohrady.

— To bude vaše práce. Budete krmit. Tady jsou selata. Tady králíci. Tady slepice.

Myslím na kufr knih, který jsem si přivezl. Cítím, jak nejlepší úmysly studovat tají jak prachšpatný sníh. To bude práce.

— A, na tohle koně pozor! S tím se to musí umět. Kope, potvora. Z Emila mám radost. Dělá mi radost. Však já mu také všechno opatřím. Má soukromé učitele, mohl byste ho také něčemu přiučit. Taková selata se nyní vyplácejí. Prodám sele a koupím naučný slovník. Ovšem, já si to mohu dovolit. Můj velkostatek je široko daleko nejrozsáhlejší. Prodám pět párů bot a mám sochu, prodám dvacet kilo jablek a — prostě, jde to!

— Ovšemže, pane Kodousku! Vše je báječné. Váš řetěz se kývá, vaše tvář se leskne, váš zátylek se vrývá do naškrobeného límce, váš blahosklonný úsměv, váš klavír, vaše dvě řady knih, vaše jablka, vaše sochy, vaše selata, váš naučný slovník. Ovšem, ovšem.

— Jářku, pane studente — hlaholí bodře — jak se vám tu líbí u statkáře Kodouska? Hlad tu mít nebudete! Jářku, pane studente, naše kačeny jsou nejlepší v kraji a zabijeme jednu na vaši počest, pane studente, abyste se měl dobře. Jářku, pane studente, abyste neřekl, že jsem lakomec, dvě kačeny zabiju. A můžete o tom napsat něco do novin. Třeba povídku, nebo báseň, aby taky ostatní svět věděl, jaký jsem já, Kodousek velkostatkář dobrý chlap.



Emmauzy.

Kreslila G. G.

Jiří Karen: *Advent zkázy*

*Klestí již předznamenalo pád
do hlubokých jam,
zoědové třaskavin syčících
v prachárně stébel plíží.
Čas k výbuchu je prodoutnán.*

*Jaká hlubokost tmy pod námi je,
jaký pád do hlubin, bez hebkostí dlaní,
jaký ozkřik plodů, když semkne je lis
a dere do naha, v slupky, dřeň.
Je čas smrtelného vinobraní.
Na nás, VINÁŘI, přísný, na hrozny své se rozpomeň.*

Michal Racek: *U okna*

*Poznám Tě, poznám
po sopránu
Když jitro v rozbitém
džbánu
kropíváš
Poznám Tě, poznám
po šafránu
Který hřebenem
do vlasů
očesáváš*

Michal Racek: *Maminka*

Když je ti šest,
dětství jak od prádla šňura
ti do okna bouchá
a pavlač své zábradlí cení.
Večer svůj život-živůtek ručkama soiráš
jak uzel zmotaných cest
a ráno při probuzení
jej babičce do klína strkáš.
Jaro nechalo venku útržek roucha,
dvorek přecpaná krabice knoflíků
cvočky podpatků chřestí
a mičuda v brance každému slibuje štěstí.
Mamka jde domů: Kdes byl?
Což jsem ti neřekla?
Dvě malá kolínka pod křížem poklekla:
Pánbíčku, netvař se pohněvaně,
už budu lepší, už víckrát ne — ...
šeptáš v zoufalém popudu:
Pane Bože, já už nebudu.

Mnohokrát zima ti okna záclonkou skryje,
mnohokrát jaro ti přijde jak vyzáblý smrkánek
z usmoleného papíru říká své litanie,
léto ti vtiskne vějíř s obrázky smyslnými
a podzim ti čímsi houpačím bokem
diktuje rýmy.
A pak se na bílou postel jak obklad
rozvine matčina nemoc,
o které dřívě nechtěl jsi vědět nic.
Mamka je dávno doma: Kdes byl?
už jinak se táže než tehdy.
Jen ty však do smetí hodíš pár útržků,
tvá ruka na ně pojednou byla vzteklá —
dvě kolena v chvění pod křížem klekla:
Bože, netvař se zas už tak pohněvaně,
už budu lepší, už víckrát ne — ...
sténáš v palčivém popudu:
Pánbíčku, já už nebudu.

Michal Racek: *Maminkám všem*

Maminkám všem, jež venku
v brázdách dusí svá léta,
potůček povzdechů smutně
po splavech rtů jim stéká
a v ústech odřená růže
zapřených bolestí zkvétá,
večer pak záporou modlitby
stavení střeží —
zpívám svou píseň.

Maminkám všem, jež v městě
na strojích ťukají prosby a vzdechy,
zlomeným nehtem škrábou hodiny se zdí
a v koutě na prstech sčítají
záděry urvaných minut
nebo z vysokých pater továrních
spouštějí provázky slz na střechy kolem,
s vyhublé nohy jim řádková punčocha padá —
zpívám svou píseň.

Zdeněk Rušar: *Dny mé i Tvé*

Hřebenem zlatým slunce češe vodu
a diamanty duhové jsou na pochodu
do dálek klenotnic bezedných.

Dny mé i Tvé nad řekou zpívající
o slzy se mění v kapky na rákosí
už ani břehy zelení neuprosí
zavřít čas na petlici.

Ach řeko —
Až západ krvavý svou tvář
na tvář svou vtiskne,
žízňivost polibku kukačka vyzpívá.
Dny mé i Tvé nad řekou zasnoubenou
vystoupí ránem z vodních par,
zavoní zašlým kouzlem jar
úsměvy ztracené!

Anna Pospíšilová: *Jaro*

Dnes jaru rozumím,
ptáci ho v křídlech mají.
Za křehký jarní stín
myšlenky utíkají.

Pod křídly ptáčimi
spleť žilek vzruchem zpívá
a srdce stačí mi:
těžkne i zahořívá.



Vařím, vařím kašičku. M. Štencel (soutěž).

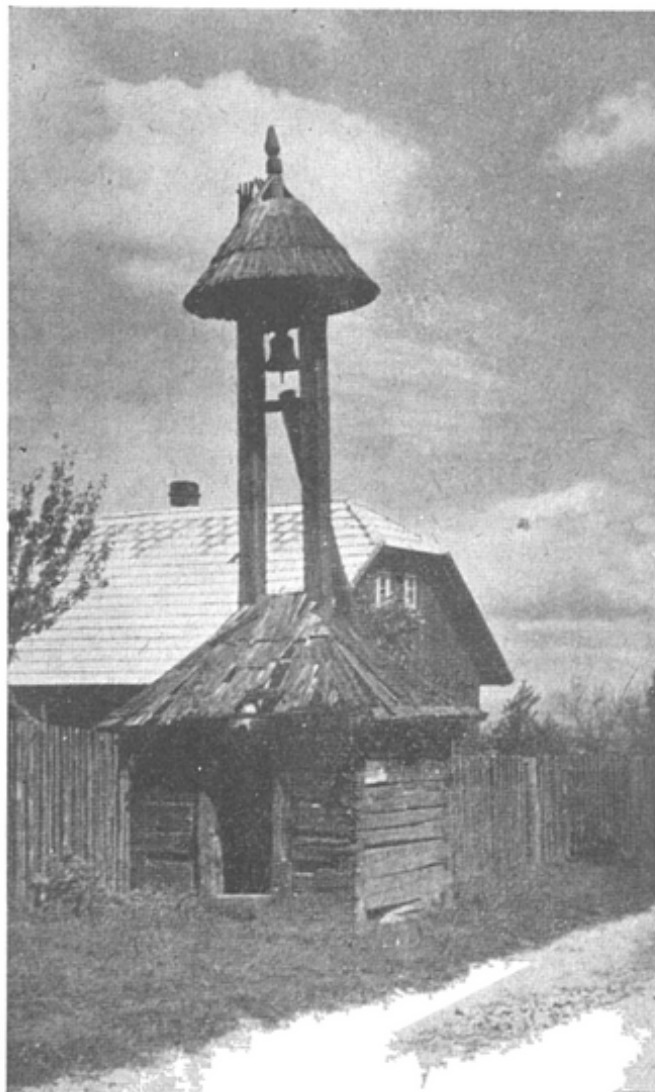
Váhavým

Není zvykem, aby se v literárním časopise obracel jeho redaktor k Vám, studenti, kteří právě maturujete a přemýšlíte o svém budoucím povolání. Ale jednak vědomí, že při literárním rázu má náš Úsvit široký program výchovný a vzdělávací, a jednak proto, že byste můj hlas neslyšeli všichni, kdybych jej půjčil některým novinám, porušuji tradici a volám k Vám přímo z Úsvitu: Nezapomeňte, že nejvznešenějším a nejpotřebnějším povoláním je poslání kněžské! Pravda, každá práce je posvěcená, každou prací můžeme velebit Boha. Ale kněz slouží Bohu bezprostředně, a proto je jeho činnost ze všech činností nejvznešenější! Kromě toho víte, že kněží je velmi málo a že tudíž dobrých služebníků Božích potřebujeme nejvíce.

Nejsem advokátem kněží, ani nepíši tato slova Vám, kteří jste se již vážně a definitivně rozhodli pro praktická povolání v živnostech, obchodech a průmyslu, pro povolání učitelské, lékařské nebo právnické. Mám na mysli Vás, kteří váháte a přemýšlíte o kněžích.

Mám tyto důvody pro jejich chválu: Kněz je lékařem duší. Stará se, aby lidé ne onemocněli nakažlivými chorobami jedovatých idejí, a nemocné uzdravuje laskavou útechou. že nikdy není pozdě, aby se uzdravili. Je právníkem, učeným obhájcem Božích pravd i shovívavým a někdy i přísným soudcem drobných i velkých sporů mezi farníky, dobrým pastýřem svých oveček. Kněz je učitelem a vychovatelem malých i velkých dětí, a to vychovatelem nejpopolanějším, protože učí náboženství a prostřednictvím jeho vede člověka k čistotě, poslušnosti, k pilnosti a lásce. Kněz je konečně zástupcem Kristovým mezi námi, ztělesňuje ve své osobě a svou osobností to, co ostatním je dopřáno jen v částech.

Ejhle, člověk, v němž se zrcadlí vlastnosti božské! Studenti, přemýšlejte a volte své povolání s rozmyslem, nezalekni Vás tato chvála povolání kněžského! I kněz je člověk chybný, lihešící. Neodrad Vás ideál kněze dobrého! Je mezi Vámi mnoho takových, kteří hoříte touhou vyniknouti ve vědě a v umění. I v tom Vás povolání kněžské může uspokojiti nejlépe ze všech povolání. Vyrastou z Vás v tichu kněžské klausury naši noví Vinařičtí a Jablonští, Pravdové, Kosmákové a Baarové, noví



Křížkovští a velicí kazatelé, řečníci, hudebníci i malíři, budoucí čeští myslitelé!

Mohli byste namítnouti, že sám knězem nejsem a že nemám práva tak mluvit. Na to odpovídám, že právě proto jsem to napsal, abych Vás povzbudil, neboť jen příklady Vaše přivedou Vás na vinici Páně. Víím, co je ostych, a že mnozí jen pro ostych neposlechnou svého vnitřního hlasu! Poslechněte svůj vnitřní hlas! Národ a Církev Vás volá! Ale i Vy, kteří se rozhodnete jinak, nezapomeňte, že cesty mohou býti rozličné, ale že cíl všech nás je stejný!

29. IV. 1947.

J. Vrána.

Nejen tělo, i duše potřebuje osvěžení po celoročním napětí. Nezapomeňte si prohlédnouti na obálce seznam všech míst, kde budou zase letos pro studentstvo konány exercicie a hlavně včas se přihlásit. Již nyní je na ně nutno pamatovat v prázdninovém časovém rozpočtu.

Rázne kroky prerušili tichosť. Pán profesor vyskočil, v okamihu zatvoril sošit a položil ho na stôl. Ešte si stačil utrieť oči a už sa objavil vo dverách Stano. Pozrel udivene na roztvorenú skrinu, potom na stôl... a — zbledol ako stena.

— Otecko, ty si mi...

— Áno. — zvrátil otec čelo. — Oповázil si sa ešte písať si denník?! To je už priveľa. Chceš ma verejne vysmiať?

— Otecko, o tom nevie celkom nik.

— Ták? Ale ja som to mal vedieť. Ako si sa opovážil bez môjho dovoľenia robiť niečo takého?!

— ... Bola to veľká posila. Tam som sa mohol so všetkým sveriť. Bolo to ohnivo medzi mnou a Ním...

— Teda ty berieš vážne tie veci, čo sú tam?

— Áno otecko.

— Aj s tým povolaním?

— Áno, otecko.

— Vieš! Už nenachádzam ani slov! Ja... Veď sa zbláznim... Moje nervy sú nie dróty

Ja sa tu morím, celé štyri mesiace venujem tomu, rozmýšľam, ako ti pomôcť, ako to čo najlepšie zostaviť, aby ani teba neprovokovalo... Zanedbávam celkom svoje povinnosti. Úplne! Dám sa do styku s ľuďmi, ktorých ani nemôžem vidieť. Na ostatnú rodinu celkom zabúdam... Robím peklo z celého domu... Nespím, chorľaviem, trápim sa, morím sa, dávam sa celkom pokorovať... Nemilosrdne nivočím všetky svoje bývalé zvyky, všetky priateľstvá, všetky názory a nasilu sa celkom predstavujem... Len kvôli tebe. Idem celkom bezohľadne všetkými prostriedkami za jedným cieľom! Nevidím, nepočujem, všetko vyhodím, všetko ničím, len aby som teba priviedol k rozumu! Všetko som zničil, chápeš? Všetko, i seba, všetko len pre teba!... Ach... Moje nervy!

Profesor si položil ruku na čelo a zvalil sa na posteľ.

— Preboha! — skríkol Stano a pribehol k posteli. — Otecko, čo, čo sa ti stalo? Azda ja som...

Stanov otec od bolesti skrivil ústa. Potom celkom potíchu začal.

— Stano, počuj! Povedz mi, ale úprimne! Ešte vždy chceš ísť za rehoľníka?

Práve vtedy vbehla aj Stanova matka, poplášená krikom. — Čo sa ti stalo? Bože môj!

— Neprerušuj nás teraz! — dal sa zase do kriku otec, lebo videl, že Stano to chce využiť, aby vyhol odpovedi. — Tak, ako je to!? Ešte si nezmenil svoj úmysel?

— Nie otecko!

— Ach, teda všetko bolo márne. Všetko! Všetko stratené! — Ústa sa mu zasa skrivily od bolesti a privrel oči.

— ... prosím ňa, pusť už Stana. — začala orodovať matka — kvôli mne. Pán Boh nás potrese. Či nevidíš, ako si sa zmenil? Predtým tu bol pokoj, blaženosť. Spolu sme chodievali do kostola...

— Čo? Ešte i ty tak hovoríš? — začal už celkom chrapľavo kričať otec. — Čo ste sa sprisahali proti mne všetci? — reval ďalej a pokúšal sa vstať, zatiaľ čo studený pot už celkom pokrýval jeho tvár.

— Chcete ma zničiť? Hej?! Sprisahanie? Zabiť ma chcete?! — potácal sa v agonii na prostriedok izby. — Čo chcete odo mňa? Čo? Vy všetci! Čo som vám urobil?... Ale ja vám dám! Aj keď je vás tu celá izba. Plno, a ja sám...

Stano a jeho matka ešte viac zbledli. Srdce im celkom prestalo biť. Ako prikutí hľadeli mravo na otca, ktorý chytil so stola vysokú vázu.

— Tak, kde ste? Chcete sa biť! Tu som! Len počte! — rozohnal sa s vázou.

Ale už nestačil. Podlomil sa... Váza mu vypadla z ruky a on sa bezvládne zvalil na zem...

— Stano, kde je Stano? — začal volať pán profesor, keď sa po dlhšej chvíli v posteli prebral.

— Tu som, otecko! Potrebuješ niečo?

— Nie, nič. Len sa chcem rozprávať s tebou.

— Nehnevaj sa, že...

— Nie. Nič mi nehovor! To mi bolo treba. Bolo to veľmi užitočné pre mňa. Teraz už vidím do toho jasne. Už som na čistom...

— Ako, otecko? Nebolí ňa niečo?

— Nie, už vôbec nič! To ma len predtým bolelo... Teda chceš ísť silou-mocou do kláštora?

— Nechajme to teraz, otecko! Veď sa neskôr porozprávame...

— Nie! Musí to byť teraz. Veď ma to už dosť tlačilo... Počúvaj dobre, čo ti hovorím... Choď len za toho rehoľníka, ale aby si mi nerobil hanbu!

— A... ako... Ako, otecko?... — vyskočil Stano celý bez seba. — Je to možné? Myslíš to vážne?

— Celkom vážne...

— A podpíšeš mi?...

— Dones to radšej hneď sem. Len o jedno ňa prosím: dokonči ešte matúru doma. Myslím, že ti to nebude prekážať.

— Hej, áno, áno, veľmi rád. Aj páter mi tak radil. A nebudeš ma už skúšať?

— Skúšať? Nie, neboj sa! Hej, to «skúšanie»! To bol pekný titul. Teraz sa len modli, aby Pán Boh odpustil tvojmu otcovi... že ňa veľmi, veľmi — miloval... Hej, hej, láska môže byť aj slepá... A potom zotročí rozum aj vôľu...

*

— Pán továrnik, myslím, že som s vami tu v kaviarni posledný raz.

— Ale, pán kolega, myslíte to vážne?

— Áno.

— A čo sa stalo? Vari len nechcete popustiť?

— Ba áno. Už som i popustil. Stano bude kňazom.

— Tak, tak? No ale vás dostal. Nehanbíte sa, že to chlapčisko vás porazilo?

— Už som si to dobre rozmyslel, a som tej nienky, že som neprehral. Ba naopak, týmto posledným krokom sa mi podarilo predsa zvíťaziť nad sebou.

— Aby som bol úprimný, pán profesor, čakal som to! Vaše náboženské predsudky sú hlboko zakorenené. Preto som dal na Viktora väčší pozor. Z neho nikdy nebude farár! A podniky budú uňho v dobrých rukách. Myslím, že práve teraz to ide veľmi plánovite. Keď sa on nezamiloval, zamilovaly se doňho dievčatá. A zaľúbené dievča si už nájde cestu. Pravda, po týchto zmenách ľahko pochopíte, že vášho syna už najbližšie nepozvem... On by nevedel porozumieť určitým situáciám...

— Pán továrnik, bojím sa, že sa veľmi zahrávate. Je to nebezpečná hra, ja som to sám na sebe skúsil.

Továrnik namrzený, reagoval trocha ironicky.

— O mňa sa nemusíte tak obávať, milý pán kolega! Viem, čo je mojou povinnosťou. Z môjho Viktora bude veľký človek a nie utiahnutý farár.

— Ja vám len znovu hovorím: Nebezpečná hra! Je možné, že predsa...

Ale to už Viktorov otec nevydržal...

— Nie! To nie je možné. Nedovolím! Radšej chcem vidieť svojho syna mŕtveho ako v reve-rende! Počujete?

— Preboha, nehovorte tak!

— Ba poviem, a hovorím to pred všetkými! Rozumiete? Radšej mŕtveho ako kňaza...

Vo veľkom rozčúlení nezbadať, že všetci ľudia sa pozastavovali na jeho krik. Potom schytil kabát a tresol dverami...

4

Lebo ja už počínam byť obetovaný a čas môjho rozkladu už nastáva. Dobrý boj som bojoval, beh som dokonal, vieru som zachoval. Ostatne odložená mi je koruna spravodlivosti, ktorú mi dá Pán v ten deň, ako spravodlivý sudca, ale nielen mne, ale i tým, ktorí milujú Jeho príchod.
(2 Tim. 4, 6—8.)

Všetko prašfalo od tuhého mrazu, takže bolo veľmi povážlivé zdržovať sa dlhší čas ďaleko od domu. A predsa asi hodinu od mesta vystu-

povala do hôr po zamrznutom snehu skupina dobre poobliekaných lyžiarov.

— Taký mráz už dávno nebol. Na to sa hovorí, že keď človek napluje, padne dolu už len kus ľadu. Ale ja to dlho skúšam. A nemôžem sa presvedčiť... — zasmial sa Viktor.

— Vy si musíte zo všetkého vtipkovať. — znamenalo dievča, ktoré kráčalo vedľa neho. — Nechápem, ako sa môžete ešte smiať. Ja si už ruky vôbec necítim. A sme ešte aspoň na dve hodiny od chaty.

— To je aj problém! — pokračoval veselo Viktor a stiahol rukavice. — Tu máte, mám ešte jedny v rezerve.

— Veľmi milé od vás, ďakujem vám, už som myslela, že zamrznem. Nevieť len, čo vášho cteného otca napadlo poslať nás v takomto mraze...

— Ako? On nás poslal? Predsa ste ma vy pozvali.

Ale, ale! Sprostáčik! Keby ste sa mi tak nepáčili, ani by som vám nič nehovorila.

— Neverím. Prečo by to otecko robil?

— Prečo, prečo! Veď sa nerobte zase takým deckom! Bojí sa, že by ste aj vy dostali taký nápad, ísť za kňaza.

— A čo to má s tým spoločného?

— Ej, ej, ale ste zelený! Ako len nechápete! Sohnať si spoločnosť, ktorá za lacné peniaze vykoná jeho inštrukcie...

— Ták? Zase peniaze?! Teda aj vy máte zaplatené?

— Nie! — pokúsila sa usmiať. — Ja to robím z idealizmu... Viete, mám vás rada... Hej...

— stíšila hlas. — Keď mi to nechcete povedať vy, musím to už povedať ja vám...

— Tak, teda z »idealizmu«? To je celkom milé od vás, — usmial sa ironicky Viktor. — A smiem vedieť, aké sú tie inštrukcie?

— Nie je to tak hrozná. — Spoločnosť nás má nechávať viac osamote, a to najmä vtedy, keď budeme bývať v chate... Ostatné mám vykonať ja...

Viktor celkom sčervenel od zlosti. Najradšej by jej podrazil lyžu alebo niečo podobného. Ale zahryzol si do perí a preniesol reč na iné.

— Ale je tu veľa snehu, čo, slečna? Aspoň poldruha metra. Predstavte si, že by sme tak nemali lyže. Borili by sme sa po pás, a nemohli by sme sa nikdy riadne postaviť na nohy. Zvalili by sme sa a zapadali stále hlbšie.

— To musí byť hrozná. A v takom mraze...

— Sotva by sme sa dostali živí odtiaľto. Každý by tu zahynul v hrozných mukách.

— Ej, ej, aké je to nechutné, myslieť na smrť. Život je predsa tak krásny.

— Myslíte?

— Hej, ale je aj veľmi krátky. Treba ho využiť.

— Cha-cha-cha! Ak je krátky, načo k nemu prilipnúť? Veď aj tak rýchlo skončí. Treba myslieť skôr na jeho koniec... Rozmýšľali ste už slečna o tom, ako budete zomierať?

— Neprišlo mi to ešte na myseľ.
— A akú smrť by ste si vybrali, keby to bolo možné? Aká sa vám najlepšie páči?

— No samozrejme... taká... jemná... bez bolesti, bezcitná. Viete, keby si človek ani neuvedomil, že odchádza zo života. Napríklad... v noci, v posteli... Otrava plynom alebo nejaký špeciálny jed... Celkom príjemný... Hlavné prehltnúť, ostatné ide celkom jemne a prirodzene... Už potom nemožno si to rozmyslieť.

— A čo bude potom?

— Potom? No nech je už hocičo! Čo ma do toho? Ja to už nebudem cítiť.

— A ak sa mýlite?

— Ale prečo tak čudne hovoríte?! Vám by sa taká smrť nepáčila?

— Nie!

— A akú by ste si vybrali vy?

— Viete, slečna, človek musí zomrieť. Ale zase môže len raz zomrieť! Viac nie! Keď teda už zomrieť, tak nech to stojí zato!

— Ako to mám rozumieť?

— No povedzme... zomrieť za nejaký ideál... za čistotu, za vieru, za Krista! Viete, tak aby posledné slová boli: Nech žije Kristus Kráľ!... A potom úsmev, nadzemský úsmev, aký majú len mučeníci... Hej, to by bola smrť pre mňa!

— Nenapraviteľný rojko!

— Možno, ale vtedy by som ani nechcel byť iný...

Potom išli chvíľu ticho. Až keď sa mlčanie stávalo už trapným, začala dievča:

— Vidím, že vám tu chýbá vaša druhá polovička, Stano, lebo vám nejako zamrzly vtipy...

— A jeho ste prečo nepozvali?

— Kvôli vám som i chcela, ale nedalo sa! Jeho už váš otec vyradil z programu.

— A prečo?

— Neviete? Predsa mu už dovolili ísť do kláštora!

— Ták? Teda predsa vydržal... Aspoň on bude šťastný. Ako sa teším... No, slečna, čo poviete na toho Stana?!

— Celkom príjemný a veselý chlapec! Len neviem, ako ho mohlo napadnúť, ísť za mnícha, do kláštora... Škoda ho. Keď už chcel dobré robiť, mohol aj vo svete... Iste lepšie, ako zahrananý v kláštore!

— Cha-cha-cha. Už aj vám to teda povedali? To je ohromný omyl... My ani pochopu nemáme, čo dobrého urobí a koľko zásluh si získa za jediný deň taký rehoľník! Veru šťastný, koho Boh volá do kláštora! A... ostatne, taký človek, ktorý odmietne túto výzvu, vo svete nikdy veľa nevykoná. Ba i keby vykonal svetoborné veci, aj vtedy málo urobil, lebo neplnil to, na čo ho Boh volal... Aká škoda, že sa nemôžem s ním rozprávať!

— Hm... Vy ste už takí zvláštni obaja! Vždy musíte byť spolu. Kde jeden, tam i druhý! Keby ste boli žili trochu prv, boli by si vás vzali všetci klasickí autori za symbol »svätého a večného« priateľstva. Cha-cha-cha, už aj deťom v škole o vás rozprávajú... Myslím, že je to



opravdu zázrak, že ste teraz od seba odlúčení!

Viktor na chvíľu zamkol a zastavil sa. Zdalo sa mu, že počul z diaľky hlasy. Pooľhol sa po okolitých svahoch.

Usmial sa:

— To je dobré! Čo na to poviete, slečna, ak sa i teraz mýlite?! Pozrite sa len dozadu! Tí dvaja lyžiari, čo na nás kývajú palicami... Stavím sa, že jeden z nich je Stano!

— Hrom do toho! Máte pravdu, — povedala slečna, keď sa lyžiari priblížili.

— Vitaj, Stano! Ohromné! Nemáš pochopu, akú radosť si mi urobil!

— Vedel som, že sa čosi chystá — odvetil Stano s nie menšou radosťou. — A iste budeš silnejší, keď sme pri tom viacerí.

— Výborne! A ako si sa dozvedel?

— To tuná Vlado, ten má taký dobrý nos. A on vás aj sledoval, podľa stôp... Pchú, ale je poriadna zima... A čo je s tebou, Viktor? Si celkom premrznutý! Kde máš tie teplé rukavice? Veď prídeš o ruky!

— Pst! Ticho! Požičal som ich tej slečne... vidíš čo si viazanie opravuje... Bolo jej zima.

— Ale choď! Také sprostosti! Radšej sa vráť rýchlo domov!

— Už je neskoro! Ale zdá sa mi, že skôr tá slečna má zamrznuté ruky, veď si to nevie opraviť... Počkaj, pomôžem jej trochu.

Ale neskoro. Ostrý výkrik zdesenia vryl sa zrazu do lesnej samoty. Všetci sa zarazili a ohliadli. Dievčatu sa práve roztrhlo viazanie a vykĺzla lyža. Vyrasila príšerný výkrik a bezradne sa dívala za unikajúcou lyžou.

Každý vedel, čo to znamená.

Ona sa naľakane obrátila a prosebne pozrela na svojich sprievodcov. Darmo! Páni spoločníci z prednej skupiny sa rýchlo odvrátili a začali sa horúčkovite zamestnávať najrozličnejšími vecami, aby sa ich táto situácia ani najmenej nedotýkala...

— Nieкто sa musí pustiť za lyžou. Po stope ju nájde. Ináč...

To hrozivé slovo ostalo visieť medzi nimi. Ale zasa sa nik nepohol.

— Ja idem! — povedal Stano pevným hlasom, keď prehliadol situáciu.

— Nie! Nesmieš! — skríkol do toho Viktor. — To je práca pre mňa!

— Ale, Viktor! Čo ťa napadá?! Si celkom zmrznutý. Neovládneš si lyže! Podrž mi na chvíľu tieto veci! Hneď som nazad...

— Hneď si nazad? Cha-cha-chá. — zasmial sa Viktor sarkasticky a hodil podané veci do snehu. — Len ma nechajte! Ja... — V okamihu zvrhol lyže a chcel sa pustiť po stope. Avšak Stano to predvídal a bleskurýchle mu vletel do cesty.

— Nemáš rozum?

Viktor bol bledý. Nervózne žmurkal očami a pery sa mu chvelý. Hoci cítil strach, videl pred sebou len jeduo: i napriek tejto úzkosti, čo mu zaliala podvedomie, i napriek tomu, že je celý skrehnutý, musí ísť po lyžu. I keby sa čo robilo.

Zohol sa, vrazil celým telom do Stana; a svalil ho do snehu. Hneď nato spravil menší preskok, odrazil sa palicami a už uháňal príkrym svahom po stope stratenej lyže.

Ostrý, studený vzduch sa rozrážal o jeho premrznutú tvár.

Obličaj a holé ruky ho najprv začaly štípať, o pár okamihov ho bolely a potom mu stvrdly na kosť. Z očí mu vyhnal vietor slzy, ktoré mu zastrelý zrak. (Pokračování.)

Jak se mluví

1. Jako sám člověk, tak i jeho činnosti vznikly na podkladě biologickém. Vznik a vývoj civilizace vedly k rozrůznění původní činnosti animální.

Odpovídá za nás evangelický theolog prof. Dr. J. Hromádka: „Studujte, zejména vy mladí, otázku lidství, otázku člověka. Studujte, do jaké míry dnešní katastrofa vznikla tím, že moderní myslitelé, moderní člověk, ještě před touto katastrofou začal o člověku myslit jenom jako o obyčejném živočichu, obyčejné přírodní bytosti. To, že lidstvo tak zvlčilo, nebo že se určitý národ dostal do takového stavu, to je následek dlouhé myšlenkové přípravy. Krok za krokem lidé ztráceli víru ve velké určení člověka, že člověk v přírodě a ve vesmíru je osobitou bytostí a že se člověk na tomto světě nedá vysvětlit z automatického působení přírodních sil, nýbrž ze zásahu Božího, vyššího světa do tohoto našeho světa přírodního. Já sám jsem čím dál víc přesvědčen, že obroda lidství, jeho důstojnosti, obroda lidstva se nedá uskutečňovat, dokud se neobnoví v lidech upřímná a opravdová víra, že člověk není jen živočich, jako kterýkoliv jiný tvor, nýbrž že v člověku a lidstvu je účel, který se nedá vyložit pouze z předpokladů přírodních. (O nové Československo. Vydavatelské oddělení YMCA, Praha 1946, str. 54—5.)

2. Učiní-li věda nějaký pokrok, společnost usiluje o domyšlení toho poznatku pro ostatní složky kultury. Avšak náboženství svým dogmatem, že je věci absolutně neměnnou a zjevenou, ztratilo harmonii nejdříve s vědou, pak s jinými kulturními oblastmi, až ztrácí pro své opožďení i soulad s oblastí života sociálního a mravního.

Ovoce technického pokroku, který nebyl provázen pokrokem mravním, už dozrálo a je hořké k dávení. Na jevišti světa se právě objevil člověk odpoutaný od Církve, od Krista a od Boha — a ten člověk, jak jsme měli čest ho poznat, je právě plavá bestie Nietzschova, užívající všech pokroků podle své vlastní, zcela necírkevní morálky. Nikoliv pánové, katolíci se nemá zač stydět. Naopak, děkuje Bohu, že není spoluvůr-

cem moderního světa. Nedělali isme ani raný kapitalismus s dětskou prací, ani pozdní kapitalismus s nezaměstnaností, ani totální stát, ani Buchenwäld, ani atomovou pumu. Při těchhle „pokrocích“ jsme nebyli. A proto se nemáme zač stydět.

3. Je dvojí morálka: autonomní a heteronomní, neboli vědecká a náboženská. Dvě ty morálky stojí proti sobě a odporují si.

Morálka autonomní buduje na myšlence, že člověk si sám může určovat, co je dobré a co je zlé a sám si dávat mravní zákony. Je zřejmé, že to nakonec vede k mravní libovůli a že to pak není jen mravní autonomismus, nýbrž holý mravní subjektivismus, a to i v případě, že se dovolává vědy — poněvadž věda není neomylná a jsou v ní různé směry a různá pojetí. Jinak lze připustit, že je možné odůvodnit mravnost vědecky — ale jen pro rozum. Ale rozumové poznání není ještě mravnost. Je třeba dobro odůvodnit i pro vůli, to jest dát vůli dosti silné pohnutky, aby se rozhodla pro dobro a proti zlu, i když je to velmi těžké. A to dokáže jen morálka heteronomní, která interpretuje svědomí jako hlas Boží v duši a vychovává člověka k vědomí odpovědnosti k věčnému zákonodárci a soudci. Morálka náboženská se neuchází o čestný titul vědeckosti, nechce být školou rozumu, nýbrž školou srdce, neboť nezáleží na tom, co člověk ví, nýbrž na tom, jaký je. A lepší je charakter bez intelligence než intelligence bez charakteru.

4. Uctívat obrazy a ostatky je naproste modlářství.

Úcta svatých obrazů by byla modlářstvím, kdybychom se jim klaněli. Úcta, kterou jim projevujeme, nepřísluší těm obrazům jako takovým a dokonce ne materiálu, z něhož jsou vytvořeny, nýbrž přenáší se na osoby, které jsou jimi zpodobeny. Líbí-li někdo ve chvíli stesku fotografii své matky, neuctívá papír ani fotografické umění, nýbrž matku, kterou mu fotografie připomíná. Totéž platí o ostatcích. Neklaníme se jim, nýbrž ctíme je. Ta úcta je ovšem jen relativní, nikoli absolutní. Ctíme je pro vztah k svaté osobě, tedy ne kvůli tomu, čím právě jsou, nýbrž kvůli

tomu, čím byly. Svět má také své památky, budovy, kde žili slavní lidé, předměty, jichž užívali, jejich knihy, nástroje, součásti oděvu — vystavuje se to v museích a nikdo se nad tím nepohoršuje.

5. *Není vědecké ani rozumné tvrdit, že nebude snad jednou člověku dopřáno nesmrtelnosti, když moderní věda učí, že buňky jsou nesmrtelné.*

Je-li míněna nesmrtelnost člověka jako předmětná idea náboženská a filosofická, je třeba rozeznávat mezi pojetím platonským, které je přesvědčením o nesmrtelnosti duše, a pojetím křesťanským, jak je vyslovil svatý Pavel na Arcopagu, které je nadto i vírou ve vzkříšení těla a tedy vírou v nesmrtelnost člověka celého. Tuto nesmrtelnost nemůže biologie ani vy-

vrátit, ani dokázat, poněvadž to ani nespadá do jejího oboru, neboť je to otázka metafysická. Je-li však míněna nesmrtelnost či možnost prodloužit tělesný život člověka libovolně a vyhnout se smrti, nelze takovou nesmrtelnost vyvozovat z učení moderní vědy, že buňky jsou nesmrtelné. Buňky je možno nazývat nesmrtelnými v tom smyslu, že se rozmnožují, a to buď dělením nebo splýváním (oplozením). Anebo v tom smyslu, že buňky nebo shluky buněk, vyňaté z organismu a pěstěné v carrelovských trefonech se množí neomezeně dál, pokud mají podmínky další existence. Ale ani to prvé, ani to druhé není nesmrtelností v pravém smyslu, nýbrž prostě množením, což je prostě jedna z vlastností každé živé bytosti. Obrátí-li se to na člověka, lze z toho vyvozovat, že člověk má možnost se množit, ale nevyplývá z toho možnost individuální nesmrtelnosti tělesné.

... ze školy

Jistý pan profesor doporučil k domácí četbě „Tři citrony“ od Boženy Němcové a nabídl se, že nám knihy objedná. Když knihy došly, vybíral pokladník po 15 Kčs. „Šmelina,“ protestovali žáci, „hokyně nám prodá tři citrony za 9 Kčs!“

Jedna tělnatá paní chodila každý den na masáže. Neubývalo jí však na váze. Všechny masérky se jí bály. Zavolal si jí tedy doktor: „Prosím vás, jezte trochu méně, nebo jinak nejsou tyto masáže nic platné.“ — „Křivdíl by jste mi, doktore, já sním vždy jen po každém jídle 5 obložených chlebiček a vypiji tři šálky čaje,“ ona na to. Tu jí odvětil dopálený doktor: „To byste raději měla dát těm masérkám, aby se na vás posilnily.“

Pan učitel diktuje: „Lev rovná se“ (=). V zadní lavici se zvedne ruka: „Co zase kluku chceš?“ ptá se nevrle učitel. „— sím, jak se může rovnat (=), když se ještě nepokřivil?“

Pan profesor se táže: „Jak skončil sv. Václav?“ „Sv. Václav skončil — sv. Václav skončil — sv. Václav skončil smrtí.“ (Skutečná událost v naší třídě.)

Bílý, III. d. St. reál. gymn., Prostějov.
Profesor, který právě přednášel, upozoruje, že jeden ze žáků si odplivl na zem. Postaví se důstojně, odkašle si a praví káravě: „Nevíš snad, že se říká: Nevzdělance poznáš rázem, bezohledně plivá na zem?“ Žák odpoví: „— sím, to přísloví znám celé, ale já jsem se přitom ohlédl.“

Urban Petr, Ia St. r. g.

... o škole

„Nemůžeme stále experimentovat. Otázka školské reformy pak je velmi složitá, takže do jejich jemností veřejnost velmi těžko pronikne. Tím libivější se ovšem zdají některá rozšiřovaná hesla, tak pravil mezi jiným pan prezident deputaci Odboru profesorů středních škol při Svazu zaměstnanců školství a osvěty. Tato deputace poukázala na to, jak vážné nebezpečí pro úroveň školství a tím i celé národní vzdělanosti by znamenalo nerozvážné a ukvapené jednání o jednotné škole. Tento hlas odborníků o chystaném zákonu je jistě závažný. Zdá se, že nepromyšlený návrh školského zákona má mnoho odpůrců, obzvláště když dle našich zpráv, kancelář presidenta republiky se k zákonu vyslovila úplně odmítavě.“

Clifton Uttley, americký novinář, pravil:

„Nedávno založila na jedné naší universitě skupina studentů jakousi organizaci, kterou nazvala **Společností pro dělání ničeho**. Není to samozřejmě něco typického, ale v každém případě charakteristické pro úroveň izolacionistického myšlení.“

Americký izolacionismus znamenal vždy, že Amerika měla na Evropě jen zájem hospodářský, totiž jak zvětšit americký kapitál obchodováním v Evropě; nechtěla však mít nic s politickými problémy Evropy. Proto bylo zásluhou presidenta Wilsona i Roosevelta, že se přičinili, aby Amerika obětovala své síly a životy svých mladých lidí za evropskou demokracii. Amerika tím ovšem bojovala i za demokracii a svobodu svých občanů. Bylo by nyní nebezpečné, kdyby v Americe převládl opět izolacionismus republikánů. Není možné, aby lidé v Americe se

zbavili své odpovědnosti za poměry evropské a naopak. Zdravý křesťanský universalismus se svým smyslem pro společenství znamená kladné a nejbezpečnější řešení „snah po izolování svého svědomí“

J. Karen:

Agitka.

Probudil jsem se. Svítlo jasné slunce a bříza pod okny se zelenala. Bylo tu něco jarního a nového ve vzduchu a cítilo se to na každém kroku.

Sel jsem na procházku. Po ulicích jezdily drožky, pekařští učňové se zmítali a vozili chléb, lidé pospíchali do práce.

Proč je všude taková lehkost a jarost, proč řeka proudí a myrta v oknech se chvěje nedočkavostí?

Ano. Ulice byla plná transparentů. Ale kde! Plná planoucích očí, hbitých rukou, usmívajících se maminek, baculatých dětí, plná hu-

kotu strojů a pospěchu pístiti, pák.
Tady to máme. Kovoprůmysl, ří-
kala jedna z tváří, překročil výkon
o dvacet procent,
Textilie stovdvacet,
výroba bot stopadesát,
stavebnictví stopatnáct,
knížní produkce o stosedmdesát,
prodali jsme desetkrát víc knih na-
učných než detektivek. Vyprodali
jsme celý náklad básní,
dřevoprůmysl o čtrnáct,
luxus vymýcen,
bída odstraněna.

A jen se otočím po obláčku a již
se tu ozývá hlas megafonu:
zdravotnictví zahájilo boj proti ne-
mocem.

není pohlavních nemocí,
naše mládež pochopila, že pít liho-
viny jest zbytečnost,
školkství hlásí: kdo studuje, má na
studiu všechny pomůcky, byly vy-
dány knihy, a byty jsou zajištěny,
není přebytek ani nedostatek inte-
ligence.

Slušnost byla zlepšena o dvacet
procent,
poctivost o patnáct,
věrnost o dvacet pět,
krása našich měst a vesnic o dvacet,
jen pět procent lidí v naší vlasti se
opíjí,

jen sedm procent se hněvá s pří-
buznými,

jen tři sebevraždy za rok,
jen pět automobilových neštěstí.

Jdu jak oslepen proti proudu
hlasů, které pozpěvovaly, proti prou-
du pozdravů a v chumlu tváří,
které se usmívaly. A už opět slyším:
Píší se nové dějiny, není politic-
kých rozporů, není vyhrožování a
nedůvěry. Válka a revoluce patří
minulosti. Útisk a vyssávání, vyko-
řisťování a boj všech proti všem.

Probudil jsem se a bříza pod okny
se zelenala. Bylo tu něco jarního a
nového ve vzduchu. Cítilo se to na
každém kroku.

Na protějším domě visí plakát:
Dvouletý plán v Československu.

Sestřihy ze školy.

Veliké zlo na školách — nepo-
slušnost. Profesor je někdy slabý.
Napomíná: „Nebavte se. Dávejte
pozor!“ Vše marné. Následky jsou
někdy hrozná. — Byl vyvolán Po-
korný, spolužáci se bavili, neměl kdo
napovídat a chudák Pokorný dostal
„fleka“ Řekněte teď sami: Není
tohle trestuhodné?

Není nad znalce. I studenti jsou
znalci. Dostal se kvintán Franta
do sporu se sextánem Tondou ohled-
ně filmu. Tonda tvrdil, že byl „bez-
va“, Franta, načerpav vědomostí
z novinářské kritiky, tvrdil opak.
Nemohli se dohodnout. Konečně
Franta prohlásil: „Prosím tě, že va-
líš, dyť filmu vůbec nerozumíš!“
Tonda: „Ty tomu rozumíš; když
chodím soustavně do kina, tak to-
mu musím rozumět, ne?“ A tu Fran-
ta triumfoval: „Heleď, latině se učíš
už čtvrtý rok a ještě jí nerozumíš.“

Diskuse se zpravidla končí, jak-
mile se udeří na slabou stránku
člověka, systému a pod. Jen mezi
studenty a profesory je tomu jinak.
Taková diskuse — čili zkoušení —
končí se ani ne tak proto, že vědo-
mosti studenta jsou slabé, jako
proto, že nebývají žádné.

Studenti bývají někdy náramně
důvtipní a občas se stává, že se
snaží usvědčit z chyby i profesora.
Jakýmsi vrcholem je i případ Fer-
dika Kalába, v sekundě dostudovav-
šího: Ferdík, student chápavý, z řeči
dospělých ledaco pochytil. Tázal se
ho pan profesor: „Kalábe, proč se
neučíte? Vykládám vám to pořád,
ale přesto neznáte nic.“ Kaláb (ví-
tězoslavně): „Pane profesore, co vy
nám vykládáte, to já už jsem dáv-
no zapomněl.“

Přišla se maminka zeptat na pro-
spěch. Povídá pan profesor: „Váš
syn se neučí, neumí vůbec nic“. —
„Jak je to možné? Vždyť on jen
v těch knihách leží.“ — „Víte, jest-
liže se váš syn opravdu učí a přesto
nic neumí, pak je to opravdu tra-
gické.“

Vlohy — velmi důležitý činitel.
Proto když je vysvědčení špatné,
vymlouvá se student na profesory,
nebo prohlašuje, že pro to nemá
vlohy. Češtinář Ch. poukazoval stu-
dentům na Edisona, který svým vlo-
hám přičítal své velké úspěchy jen
asi ze 30%. Hlavní příčinou úspěchů
byla především píle. Jeřábek — stu-
dent VI. b — však důležitě podotkl,
že Edisonovi byla patrně vrozena
také vloha pro pili.

Václav.

Tři otázky o naší mládeži. První
otázka o mládeži, kterou položil ve-
řejnosti Ústav pro výzkum veřej-
ného mínění, zněla: Má dnešní mlá-
dež pohodlnější a radostnější život
než měla mládež minulých generací
či nikoli? Výsledek: 62 procent
odpovědí znělo, že dnešní mlá-
dež má pohodlnější život, 15 procent
soudí naopak, 12 procent se domní-
vá, že není rozdílu a zbytek odpo-
vědí je vyhybavých: nevím. Je po-
chopitelné, že právě starší generace
je většinou přesvědčena, že se mlá-
deži daří lépe než dříve. Otázka dal-
ší: Byl dříve rodinný život šťastněj-
ší, méně šťastný nebo stejný jako
nyní? Odpovědi v 48 procentech zně-
ly, že je nyní šťastnější, v 9 proc.,
že je méně šťastný než dříve, 29
proc., že je stejný, 14 proc. odpo-
vědělo, že neví. Která z výtek je
nejvíce oprávněná: že má mládež
špatný poměr k práci, je neukázně-
ná, oddává se pití nebo že se do-
pouští poklesků v pohlavním životě?
Veřejnost na tyto otázky odpově-
děla: že má špatný poměr k práci
35 proc., že je neukázněná 40 proc.,
že se oddává pití 42 proc., že se do-
pouští poklesků v pohlavním životě
19 proc., že výtky jsou oprávněné
12 proc. Starší lidé a dělníci vytý-
kají mládeži nejvíce pití.

Jinak v theorii a jinak v praxi.

Znám jednoho mladého muže. Znám
jej dokonce velmi dobře, neboť jsem
s ním prožil dva roky v jedné stu-
dentské koleji a bydlil jsem s ním
v jedné světnici. Také na přednášky
jsme spolu chodili i volný čas jsme
trávili spolu.

Ten mladý muž vstával, abych za-
čal od ranních okamžiků, velmi ne-
rad. Ještě pod peřinou si navlékl
punčochy, a to i v létě několikery,
aby prý nenastydl. Pod peřinou si
oblékl i kalhoty a obul boty. Pak
se pečlivě zahalil do těžkého kabá-
tu a loudavým krokem „spěchal“
do umyvárny, aby tam provedl mytí.
Jenže to mytí by se dalo charakte-
risovat slovy „vidi aquam“ nebo na-
nejvýš „asperges me“. Při zvlášť dů-
ležitých událostech roku si dokonce
umyl konečky prstů a během těch
dvou let si myl třikrát i nohy. Spor-
tu se vyhýbal na sto honů. Jednou,
když naše jedenáctka hrála jen tak
pro legraci a potřebovala brankaře,
zval jsem jej, aby se aspoň postavil
do brány. Za nic na světě nechtěl.
Naříkal si ustavičně, že ho něco
bolí, hned na prsou, hned v krku,
horečku prý má neustále (vím, že si
dokonce i při přednáškách měřil
teplotu), k lékaři běhal každý tý-
den. Aby byl zdravý a nebyl hypo-
chondr, bylo by stačilo, aby se kaž-
dý den pořádně umyl a trochu si
zacvičil. To nedělal. Zato horlivě
psal a dosud píše, řečnil a dosud
řeční o sportu a zdravém těle.

Náhoda?

„Je tomu, pane profesore, právě
rok,“ píše student, „kdy jste mi po-
radil na prázdniny junáckou osadu
s duchovním vedením. Rozhodl jsem
se uposlechnout čistě jen s ohledem
na půvabnou krajinu, to duchovní
vedení mi bylo při tom jaksi na pře-
kážku. Brzy po příjezdu chtěl jsem
se vrátit domů, zdálo se mi, že v tá-
boře není pamatováno na žádnou
volnost. Než opanoval jsem se a
přišel jsem i této duchovní kázní
na chuf. Ale pak se dostavovaly
i chvíle radosti a neznámého štěstí.
Co si tu ze mne padalo, co tížilo mou
duši už po léta a co jiní jmenují
užíváním radostí světa — i když
jde někdy o hříšnou volnost a zá-
jmy duši škodlivé. Po ukončení tá-
bora jeli tři kamarádi na duchov-
ní cvičení. Bez váhání jsem se roz-
hodl, že pojedu s nimi. A tak jsem
se vrátil domů úplně změněný, pře-
tavený v člověka, který poznal,
prohlédl a vytvořil v sobě pevný,
nezlomný charakter mravně-křes-
ťanský, věřte, jednou provždy! A za
to jsem Vám neskonale vděčný.“

Co vše může učinit podání pomoc-
né ruky a dobrá rada! Nemohli by-
ste i Vy, mnozí z Vás, mladých a
nadějných idealistů následovat své-
ho neznámého přítele na cestě od
tápání k pravému procitnutí? Zvláště
teď, kdy se bude uvažovat o práz-
dninových rekreačních a podobných
táborech?

J. Ž.

Voix universitaire, list francouzských vysokoškolských studentů uspořádal velkou anketu mezi svými čtenáři, z níž vyjímáme tyto zajímavé výsledky:

OTÁZKA: Kterým vlastnostem mužů dáváte přednost?

Odpovědi hochů:

30% vůle,
14% inteligence a úsudek,
12% věrnost,
8% víra,
následují za sebou: dobrota, láska k práci, vyrovnanost, hrdość, duchaplnost, veselost.

Odpovědi děvčat:

34% vůle,
15% věrnost,
12% inteligence.

7% víra,

6% dobrota.

dále následují duchaplnost, zdvořilost, jemnost, láska k své práci, dobrá nálada, čistota.

OTÁZKA: Kterým vlastnostem žen dáváte přednost?

Odpovědi hochů:

16% cit,
13% jednoduchost,
9% jemnost,
7% zbožnost,
7% upřímnost,

dále inteligence, půvab, hrdość, laskavost, veselost, vážnost.

Odpovědi děvčat:

20% altruismus (potlač. egoismu),
18% prostota,

10% jemnost.

8% veselost,

dále cit, laskavost, upřímnost, vůle, půvab, inteligence, zbožnost, hrdość. Základní vlastnosti, které vyžadují studenti a studentky pro muže i ženy jsou téměř stejné. Víra není všude uváděna — není „vlastností“ v pravém slova smyslu — ale je-li uvedena, tedy vždy na prvním místě s důrazem na „osobní“ víru. Je zajímavé, že hoši vyžadují u děvčat cit, tedy schopnost milovati, kdežto děvčata u sebe samých altruismus, schopnost se dávat.

OTÁZKA: Oblíbené zaměstnání?

Hoši:

50% četba,
12% „moje práce“,
7% politika.

Devčata:

51% četba,
14% hudba a zpěv,
7% ruční práce.

Jinak se vyskytlá nejrůznější oblíbená zaměstnání od honby na motýly, k sestavování genealogického stromu své rodiny, tanec, spánek, cestování, pálení vlastních básní, listování v jízdních řádech atd.

OTÁZKA: Jak pohlížíte na přátelství mezi hochy a děvčaty?

Z hochů třetina je považuje za žádoucí, čtvrtina za nemožné a další čtvrtina za velmi vzácné až na některé výjimky. Ostatní znají a schvalují jen dobré kamarádství.

Devčata: třetina je pokládá za velmi vzácné, skoro vyjimečné, skoro třetina uznává jen otevřené kamarádství, některé je pokládají za žádoucné.

Devčata pochybují více než hoši o dobrodiní smíšeného přátelství. Je obvyklé, že u nich je silnější „postranní myšlenka“, kdežto hoši vědí „čeho chtějí dosíci“. Jinak možno v celku z odpovědí shrnout, že existuje jen přátelství ve smyslu otevřeného a dobrého kamarádství. Je-li pohlubováno, vyústí v lásku více či méně zastíranou. Výjimky se vyskytují u těch, kteří opravdu milují již někoho jiného.

A. S.

Jak to vypadá ve Francii.

Abbé Boulard sestavil zajímavou statistiku o smýšlení francouzských venkovanů. Z 40 milionů Francouzů je 19,670.000 obyvatelů venkova, mezi nimiž je 7,500.000 (38%) praktických katolíků, 11,400.000 (57%) matrikových katolíků, kteří konají jen nejvýznamnější náboženské úkony (křest, první sv. přijímání, církevní sňatek a pohřeb), 430.000 (2%) protestantů a 325.000 (1.6%) bez vyznání.



Svatý Rehoř Veliký: Čtyřicet homilií na evangelia. Přeložil Timotheus Vodička. Edice Krystal v Olomouci 1946, stran 488, cena 125 Kčs.

Z díla svatého Rehoře byly dosud do češtiny přeloženy pouze čtyři knihy rozhovorů o životě a dívech otců italských, soubor půvabných příběhů ze života italských mnichů. Nyní však se nám dostává do rukou v pečlivém překladu Vodičkově sbírka promluv na texty evangelia Čtyřicet homilií s obsáhlým úvodem životopisným a rozбором Rehořovy osobnosti a díla. Rehoř spojoval v sobě člověka činného s člověkem roztomilým, politika s učitelem mravů, pastýře s mystikem. Byl již ve své době ceněn jako učitel života, jak patrně z předmluvy k Čtyřiceti homiliím, jež byly opisovány dříve než autor jim mohl dát konečnou podobu: ty nedočkavce přirovnává k hladovcům, kteří chtějí jíst pokrm dříve než jsou docela uvařeny. Ve svých názorech věroučných se přiklání k tradici, zejména k svatému Augustinu s výjimkou jeho nauky o předurčení, ba možno jej nazvat nejvěrnějším tlumočitelem myšlenek Augustinových až do doby rozkvětu teologie století dvanáctého a třináctého. Není theologem spekulativním, nýbrž spíše vychovatelem, jenž cele naplnil své poslání v době, kdy se v Evropě objevili noví, polobarbarští národové, jež bylo třeba převychovat a duchovně přetvořit v duchu evangelia. Jeho doba v mnohém se podobala době naší, kdy odklon od Boha a znehodnocení obrazu Božího v člověku se projevuje tak děsivě. A tak má co říci i nám: i my musíme si lépe uvědomit, jaké léky přinesl Kristus pro naše choroby: „Proti našemu starému životu, odchovanému nepravostmi, postavil opak své novosti. Neboť co znal starý, co znal tělesný člověk jiného než držeti své, cizí uchvacovati, když to bylo možno, nebo aspoň po něm toužiti, když to nebylo možno? Nebeský lékař však léčí každou jednotlivou nepravost lékem, který ji potírá; neboť jako je v lékařském umění studené léčeno teplým, teplé studeným, tak náš Pán postavil proti hříchům opačné zásady, takže chlupákům prikazoval zdržlivost, skoupým štědrost, popudlivým mírnost, pyšným pokoru.“

D. P.

Papež Pius XII.: Mír ze spravedlnosti. Výbor projevů, pronesených ve válečných letech 1939—1945. Přeložil Dr. Antonín Mandl. Atlas v Praze 1947, stran 227, cena váz. 89 Kčs.

Jak připomíná apoštolský internuncius pražský Saverio Ritter v předmluvě k těmto válečným projevům papežovým, nemohli mnozí slyšet za války slovo svatého Otce. Jiní je slyšeli, avšak jen částečně: nebo je slyšeli, ale nemohli mu rozumět a byli odkázáni na překlady, které v mnohých případech nesouhlasily s původním zněním. Tím si vysvětlí-

Filosofie a biologie.

Touha poznat účel života, případně podepřít vědecky náboženské představy, když člověk někdy zakolísal ve víře, přivedly mnohé ke studiu biologie. Poněvadž vzhledem ke způsobu svého bádání a zaručenosti svých poznatků jim nemohli poskytnouti odpověď na jejich otázky, vrátili se zpět k filosofii, aby v ní našli útěchu, ježto filosofie je může připustit směřující syntesy nežli biologie jako věda přírodní. Odtud Rádlův odklon od biologie, jak se projevil v jeho knize *Útěcha z filosofie*. Je a zůstane pravdou, že Rádl čekal od biologie více, než mu mohla a může dáti. Jiní však nechtějí přiznat tuto nemohoucnost biologie a proto volají po nových metodách, které by jim dovolily tuto metafysiku vědecky zdůvodnit a do biologie začlenit. Biologie má-li zůstat skutečnou vědou přírodní, musí však chrániti své metody vědecké a brániti se tomu, aby do ní byly vneseny prvky, jež by mohly ohrozit její exaktnost. To neznamená brzditi ji nějak v jejím vývoji, ale ten vývoj musí odpovídat její povaze a jejím úkolům. I kdviž je třeba organismy chápat s širšího hlediska, než je pouhé zkoumání jejich prostředky fyzikálně chemickými, musí biologie zůstat stále při svých metodách odspodu, analysovat, ale i skládat, ovšem zase jen za týchž předpokladů spolehlivosti, za jakých analysovaly. Nemůže tudíž nikdy začínat odshora, poněvadž tento bod jako východiště by vedl k tomu, že by ztratila pevnou půdu pod nohama a ocitla by se zase jednou tam, kam dospěla německá Naturphilosophie. Filosofie může však biologii ukazovati cestu i cíle, ale setkati se může s ní jen tehdy, až se biologii podaří nalézt nové formy energií, dosud neznámých, v organismech se uplatňujících, které bude moci zvládnouti metodami jí vlastními.

Chrámová hudba.

Nejčilejší zpravodaj o životě našich chrámových pěveckých sborů, je nesporně Oběžník spolku pro studium vokální hudby (Schola cantorum). Od 12. března t. r. vychází v pravidelných třínedělních lhůtách se jménem *Praporec*. Předplatné jest pro rok 1947 Kčs 52.— (do konce roku vyjde ještě asi čtrnáctkrát). Poněvadž časopis přináší v každém čísle nejméně jeden či více vhodných skladeb pro chrámové sbory, jest výhodné předpláceti jej v deseti výtiscích, čímž se získá celý notový materiál potřebný pro sbor až dvacetipětičlenný. Předplatné pro deset výtisků jest na celý rok 280 Kčs. První číslo přinese jednohlasý chorál *Zdravas Matko* (Salve Mater) s průvodem varhan a osmihlasý velikonoční sbor *Vstal Kristus* (Surrexit Christus). Objednávky vyřizuje Schola cantorum v Praze I.

me, že i po válce mohla proticírkevní propaganda vinit svatého Otce z přízně a podpory fašismu a hitlerismu, jakkoliv to soudnému člověku znělo jako nesmyslná pomluva. Nyní máme v rukou překlad hlavních papežských projevů z doby válečné a každý se může přesvědčit, co papež řekl nebo neřekl. A co řekl, lze vyjádřit jediným slovem: mír. To je smysl jeho projevů od rozhlasového poselství ze dne 5. března 1939 až do řeči pronesené 2. června 1945, ovšem mír ze spravedlnosti, neboť jak to vyjadřuje heslo pontifikátu Pia XII. *Opus iustitiae pax*, nemůže být pravdě a trvalého míru, není-li dílem spravedlnosti. D. P.

Alois Lang: **F. M. Dostojevský**. Křížová cesta náboženského myslitele ruského. Vyšehrad v Praze 1946, stran 325, cena 117 Kčs.

Lze se kochat velkým literárním uměním Dostojevského a lze se obdivovat jeho předvídatosti, s kterou již před sedmdesáti a osmdesáti lety tušil strašnou krizi, v níž se měla octnout Evropa. Neboť duchové, které zpodobil v postavách Šatova, Verchovenského a Kirillova, se vskutku objevili na jevišti světa. Ale málo je myslitelů, kteří se vážně obírají náboženskou problematikou osobnosti a díla Dostojevského. Mezi ně kromě Němců Guardiniho a Haeckera, Francouzu Lubača a Suarèse a Rusa Berdjajeva náleží i náš Alois Lang. Lang je přesvědčen, že nejsme schopni rozřešiti problémy lidských osobností a že se můžeme do nich jen vžítí a jim více nebo méně rozuměti — to však závisí na způsobu naší chápatosti a ten je vždy osobitý a relativní. To ovšem neznamená dispens od vědeckého a pronikavého úsilí — a Lang není z těch, kteří by si takovou dispens dávali. I když myslí, že jeho studie je jen výsledek osobních dojmů, přece jsou v ní všude stopy snahy o věcnost a objektivitu, kritický postoj k jiným významným pracím o Dostojevském a zvláště cenné zhodnocení poměru Dostojevského ke katolické Církvi. Lang zjišťuje, že v podstatě jsou názory Dostojevského na Církev vypůjčeny od Voltaira. Dostojevský pokládá Církev katolickou za čiré antikristství a vidí v ní základ moderního ateismu a atheistického socialismu. Domnívá se, že podstata Církve katolické se zakládá na ztotožňování moci duchovní s vládou pozemskou a že idea papežství je pouhé pokračování ideje římských Césarů, usilujících o světskou vládu nad národy. Uváž-li se, že Dostojevský nepromítal tyto své myšlenky někam do dob nepřezkoumatelných, nýbrž že se s nimi odvažoval na světlo denní v čase téměř přítomném, kdy se lze na vlastní oči přesvědčit o jejich nesmyslnosti, vidíme, oč je Lang kritičtější než třeba Guardini, jenž proslulou Legendou o Velkém inkvizitorovi si vyložil po svém, a to s velkou dávkou shovívavosti. Jsme vděčni Langovi za kritické zhodnocení Dostojevského poměru ke katolicismu zvláště a za celé dílo vůbec, které náleží k jeho nejlepším, byť bylo dílem pozdního stáří. D. P.

Alois Lang: **John Henry Newman**. Úvod do jeho náboženské filosofie a výbor ze spisů. Vyšehrad v Praze 1947, stran 356, cena 135 Kčs. Vydání druhé.

Newmana se dnes dovolávají různé školy filosofické: pragmatistické, evolucionistické, immanentistické, fideistické, modernistické i neoscholastické. Po pravdě řečeno, má Newman něco ze všech jmenovaných směrů, totiž ona zrna pravdy a kladné síly, která se konec konců tuji v každém bludu, jenže bludař mívá pravdu v tom, co tvrdí a zdůrazňuje, nikoli však v tom, co popírá nebo zamlčuje. A ty prvky pravdy spojuje Newman v ústrojný celek živého a konkrétního pojetí náboženského života. Po celý takřka život ho zajímaly tři otázky, jednak otázka víry vůbec, pak otázka naukového rozvoje a konečně otázka Církve. Z bohaté tematiky těch tří otázek buduje Newman celostní anthropologii křesťana, jež vychází z protikladů člověka, jaký vskutku je, a vede k „novému člověku“ v Kristu. V tom je předchůdcem moderních filosofů lidské existence, předčí je však neobyčejným darem rozlišování a přesného vymezení mnohotvárných projevů duševního života, jakož i obecně uznávaným mistrovstvím slohovým, pro které není snadné jeho spisy překládat. Druhé vydání této knihy je proti prvnímu rozhojnéno o kapitulu *Křesťanství a vědy přírodní*. D. P.

Ivan Marianov: **Zalmy duše**. Modlitby a básně. Vydalo r. 1947 nakl. A. Pelze v Příbrami. Obálka a frontispice Josefa Jelena.

Obsáhlý soubor básní a modliteb, zahrnující dvacetiletou zeň do nitra pohrouženého theologa, je svědectvím autorovy přímé cesty k Bohu. Zřetelnou vírou v Bohočlověka a něžnou přítulností k Panně Marii může být Marianova cesta vzorem studentům, kteří váhají voliti povolání kněžské. Osobitých básnických výbojů v knížce není, až na ojedinělé náznaky, z nichž nejslibnější jsou obrazy čísla „Semper eadem“ Neobyčejně rutině rytmické i rýmové se bezpochyby autor učil u Sv. Čecha i Jana Kollára, nábožné melodii u Vladimíra Šťastného, především na nejznámější jeho písni „Bože, cos ráčil“. — Pěkně vypravená knížka měla by větší ohlas, kdyby byla vydána v miniaturní podobě jako před lety Hruškův „Hořící keř“. Ja-na.

TOVÁRNA NA ODĚVY KAPO
K. Pospischil, nár. správa
Prostějov

Berka & Honzu
MÓDNÍ VELKOZÁVOD
Prostějov

J. Smrček
TOVÁRNA OBUVI
Prostějov, Jungmannovo 4

Jan Dostal
ŘEZNÍK A UZENÁŘ
Kyjov

Miroslav Truksa
obchod smíšeným zbožím
Nivnice, Telefon 21

Jan Kunčík
OBUVNICTVÍ
Nivnice

ZAHRADNICTVÍ • Frant. Smetana
Nivnice
Květiny a zelenina

Karel Handl
Uherský Brod

RUDOLF FIBICH

pálenice, výroba lihovin
a sodové vody

Uh. Hradiště - Staré Město
Telefon UHERSKÉ HRADIŠTĚ III, číslo 16

Zadáno č. o. 401

Doporučujeme Vám firmu
František Sedláček
KNIHTISKÁRNA
v Uherském Brodě
Tel. 63

Květiny ke všem příležitostem v zahradnictví
Františka Chudárka
Zlín, Hornomlýnská 852

Josef Hromčík
obchod stavebním materiálem,
uhlím a uměl. hnojiv
v Nivnici

Tomáš Michalek
KOLONIÁL
Uh. Brod

VLADIMÍR HOŘAVA

VÝROBA PÁNSKÉ
A JINOŠSKÉ KONFEKCE

PROSTĚJOV

Brněnská č 3 Telefon 672

JUSTEX

Prostějov

dovází textilní suroviny,
vyvází
veškeré textilní zboží

FRANTIŠEK HATLE

auto - elektromechanik
speciální oprava naftových
čerpadel pro Diesellovy motory

PROSTĚJOV

Brněnská 17 Telefon 131

EDUARD CHVÁTAL

vaty, textilní závod
vatelíny

PROSTĚJOV

Žeranovská ulice 43
Telefon 190

V. PAPŠOVÁ

VÝROBA ODĚVŮ

PROSTĚJOV

OPLATKY, SUŠENKY, SUCHARY
dodává ve velkém i malém

KAREL HARNA

výroba jemného a trvanlivého pečiva

Uherský Brod

ALOIS VRBA

zasílatelský závod
krejčovských textilií, nití
a knoflíků

PROSTĚJOV

Dolní čís. 59 - tel. 294

**Slovácké družstvo
hospodářské**

v Uherském Hradišti
zapsané spol. s ruč. obm.

Františka Batíková

speciální továrna
na výrobu cviček

ZLÍN

Telefon čís. 381

Vázání svatebních kytic a pohřebních
věnců dodá promptně fa

V. SMOLKA - zahradnictví

Maj. OLDA NOVÁK

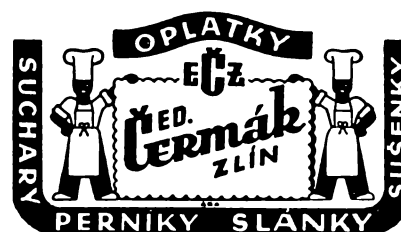
ZLÍN

VOJTĚCH BAKLÍK

destilace lihovin
a likérů

VIZOVICE

Telefon č. 5557



JAR. STUHLÍK

chem. čistírna

ZLÍN, Růmy 394

Bafov obchodní dům

Cukrárna - kavárna

MALATA

v srdci Zlína

Telefon 290

OTTO JÍRA

velkoobchod koloniální

ZLÍN

Telefon čís. 208

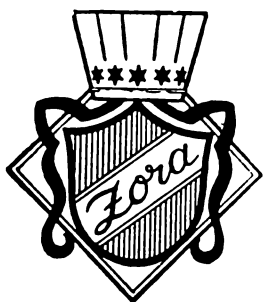
VOJTĚCH KUNČÍK

stavební a nábytkové
stolařství

V NIVNICI

<p>KAREL ŽALLMAN VELKOOBCHOD Uh. Hradiště tel. 120</p>	<p>CUKRÁRNA KAVÁRNA VINÁRNA V. PAROULEK Uh. Hradiště tel. 137</p>
<p>C. NEUSSER zasílatelství a obchod uhlím Uherské Hradiště</p>	<p>Břl VALENTÍKOVÉ KOLONIÁL Uherské Hradiště</p>
<p>FR. ROCHOVANSKÝ Uh. Hradiště tel. 194 Tř. Maršála Malinovského Výroba cementového zboží a prodej cementu</p>	<p>EMANUEL BLAU TEXTIL SUKNA Uherské Hradiště</p>
<p>Tovární sklad šicích strojů RŮŽENA BARABÁŠOVÁ Uherské Hradiště</p>	<p>VIKTOR LANZER velkopálenice slovácké slivovice, borovičky a brandy, destilace jemných likérů, výroba sodových vod a ovocných šťáv, velkoobchod vínem, Uherské Hradiště</p>
<p>JOSEF DOLEŽAL zámečnictví nár. spr. FRANT. TATAŘÍK Uherské Hradiště</p>	<p>VARMUŽA VLADIMÍR obchod smíšeným zbožím a železem Uh. Hradiště – Staré Město TELEFON 19</p>
<p>R. AULICHA nástupce J. HERBSI obchod železem, zbožím železným, kovovým a ocelovým Uherské Hradiště, roh Vodní ulice</p>	<p>A. JURÁK velkoobchod železem a technické potřeby Uherské Hradiště</p>
<p>ANTONÍN SOVIS výroba a sklad nábytku St. Město Uh. Hradiště</p>	<p>ANTONÍN SNÁŠIL výroba kožené a houněné obuvi Prostějov JOSEF PULLER sedlářství a řemenářství Prostějov</p>
<p>DROGERIE • JAR. ZLÁMAL Prostějov</p>	<p>JOSEF ROHÁČEK, mlýn Prostějov</p>
<p>JAN SERVUS STROJNÍ STOLAŘSTVÍ Telefon 921 Prostějov, Trávnícká</p>	<p>R. & K. ŠVEJDA strojní stolařství Prostějov, Plumlovská 44 Tel. 525</p>

<p>Alois Střítežský holič, kadeřník a vlásenkář - pěstění rukou a trvalá ondulace Zlín, Štefánikova 2655</p>	<p>Věnujte květinu, darujte radost! FLOREA Zlín Volejte č. 297</p>
<p>Štěpán Brázda textil, prádlo a pletené zboží Zlín, Štefánikova 3072</p>	<p>J. Žaludek a spol., Zlín</p>
<p>Hugo Beran dětské kočárky — opravy Zlín, U st. hřbitova</p>	<p>F. Jajtner MÓDNÍ DŮM Zlín Morava</p>
	<p>Konc. autoškola Ing. Jan Vojáček Zlín, Ul. majora Murzina 497 Tel. 557</p>
<p>Leopold Stuchlík CUKRÁŘ Zlín</p>	<p>Firma Alois Januška strojní stolařství Zlín, Kvítkova 705, tel. 389</p>
<p>Košikářské zboží koše na prádlo a koše pro pekaře a řezníky, proutěný nábytek pro verandy, proutěná lehátka, dětská křesla, kočárky pro panenky, koše na brambory a trávu koupíte levně u fy A. Tisovják, Zlín, Murzinova tř. č. 480.</p>	<p>František Pilčík ČALOUNICTVÍ Zlín, Kvítková 545, tel. 353</p>
<p>Jan Tkadleček OBCHOD DŘEVEM, UHLÍM A STAVEBNINAMI Zlín, tel. 248</p>	<p>VÁŠ MÓDNÍ DŮM Novosad a spol. Zlín</p>
<p>Otto Stach módní a textilní závod Zlín, Soudní ul. Tel. 499</p>	<p>Josef Straňak PEKAŘSTVÍ Nivnice</p>



*Značka dobrých
čokolád
bonbonů*

Zora

Umělé květiny



Frant. Mazalová a spol.
Olomouc, Denisova tř. 11



KNIHA, v níž promluví Bůh k lidem.
KNIHA, která je základem naší kultury.
RADOSTNÁ ZVĚST o dědictví, které jest nám
přislíbeno od věčnosti.
SLOVO, vyslovené Ježíšem Kristem a jeho apo-
štoly:

NOVÝ ZÁKON

který nám ukazuje smysl našeho života. Tato
kniha ležela na stole našich domovů jako du-
chovní pokrm. Bude opět dobře, bude-li dnešní
člověk číst slovo Boží k lidem.

Cena vázaného výtisku Kčs 60.—.

Dr Jan ev. Urban OFM:

K BOHU

Průvodce duchovního života.

Tato knížka chce být vůdcem na cestě k Bohu,
chce položit jasný základ víry, mravnosti a
dobra. Má být průvodcem, kterého můžeme mít
vždy u sebe.

Kniha je rozdělena na dva díly: I. naukový a
rozmýšlivý obsahuje poučení o základních prav-
dách víry, o KA, o duchovním vedení, o příká-
záních Božích a církevních, úryvky ze spisů sv.
Otců, rozsáhlý výklad církevního roku s pře-
hlednou tabulkou a seznamem částí Písma sv.,
jak se čtou o nedělích a svátcích. II. díl je roz-
vedením prvního dílu. Obsahuje podrobné po-
učení o svátostech, zpovědní zrcadlo, mešní řád,
mše podle církevního roku, liturgické modlitby,
soukromé modlitby, malé hodinky k Božskému
srdci Páně, malé hodinky k Panně Marii, litanie,
růženec, pobožnost křížové cesty, smírnou ado-
raci na první pátek v měsíci a střelné modlitby.
Čtvrté rozšířené vydání. Kapesní formát. Vázaná
v plátně stojí 85 Kčs.

ŘÍMSKÝ MISÁL

pro neděle, svátky a všechny dny v roce, přelo-
žený do češtiny vyšehradským kanovníkem
Msgre Dr Antonínem Střížem.

P. Dr Reginald Dacík OP napsal do časopisu
katolického studentstva ÚSVÍT článek: „Ne-
modlete se při mši svaté — modlete se mši
svatou.“ Ano, budete-li mši svatou sledovati
s knězem v překladu misálu, budete s ním pro-
žívat celou hloubku a kouzlo Nejsvětější oběti.
Teprve pak se vám objeví celé to veliké bohat-
ství, duchovní hloubka mše svaté, každého úko-
nu, každé modlitby. Celý liturgický rok je v něm
s vámi.

Liturgické modlitby, které se v něm Církev
modlí, jsou vzaty z Žalmů nebo prorockých knih
Starého Zákona, tedy z nejkrásnějších sloves-
ných výtvorů světové literatury, epištoly a
Evangelium jsou základní texty křesťanského
života, které samy vynikají krásou jazyka. V jeho
dokonalém českém překladu jsou nyní jeho
krása a bohatství přístupny každému člověku.
Kniha je vytištěna na krásném silnějším biblio-
vém papíře. Je vázána v plátně podle návrhu
Bř. Štorma. Cena 145 Kčs.

U každého knihkupce.

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAĐ
Praha II, Karlovo náměstí 5

J. ŠEDIVÝ A SPOL.

továrna na potraviny,
pod národ. správou

ZLÍN

Nabízí Vám jakostní trvanlivé pečivo, speciální
dětské vyživovací moučky, dětské suchary,
těstoviny a ovocná vína

SIEGLOVÁ A SPOL.

dámské oděvy

ZLÍN

»IRIS«

JOSEF ČERVINKA
továrna na obuv
ZLÍN

FR. KOZLOVSKÝ

pánský a dámský krejčí

ZLÍN

Štefánikova 2527

»JIRO«
továrna obuvi

ARNOŠT JIROUSEK • ZLÍN

Telefon č. 26

LACINA

továrna obuvi

ZLÍN - Tel. 94



Výroba všech druhů dámské obuvi

FRANTIŠEK NOVÁK

továrna na obuv

ZLÍN

Zadáno č. o. 0538

ANNA KARÁSKOVÁ

OBCHOD TEXTILIEMI
A PAPIRNICTVÍ

NIVNICE

PAVEL ŠEFRÁNEK

čalouník a natěrač

UHERSKÝ BROD

Na skladě veškeré výrobky čalounické

KAREL VESELÝ

KAMENOSOCHAŘSTVÍ

v NIVNICI

MORAVA Telefon 0517

Výroba i sklad pomníků a soch
ze všech druhů kamene

JAN ŠESTÁK

mlékárna v UHER. BRODĚ

Tel. 134

KVALITNÍ

MLÉKAŘSKÉ VÝROBKY

Jaroslav HROMČÍK

v NIVNICI, Morava

První nivnický podnik
na zpracování ovoce
a bylin

JOSEF HLADIŠ

akc. spol.

továrna na zužitkování ovoce
a zeleniny, velkopalírna

UHERSKÝ BROD

VINCENC GREGOR

kamensochařství

UHERSKÝ BROD

Zadáno č. o. 549

Studentské exercicie

Studente a studentko!

Přemýšlel jsi někdy o smyslu života? Proč žiješ a kam jdeš? Na čem si marně lámali hlavu velcí pohánští filosofové, řeší definitivně křesťanství. Je to otázka pro tebe nejdůležitější! Žiješ v chvatu a v dobách zvrátů a revolucí. Nemáš čas na přemýšlení. Vyhraď si tři dny z toho shonu a prožij je klidně na

exerciciích. Člověk nemůže s úspěchem řešit věci zevnější a veřejné, nevyřeší-li nejdříve záležitosti vnitřní a soukromé! Chceš býti důsledným, anebo polovičatým? Slovo „svatý“ má v jazycích románských i jiných společný kmen se slovem „zdravý“. Tomu velcí duchové evropské kultury dříve velmi rozuměli, k čemu dnes znovu přicházejí mimo jiné též lékaři. Základ-

ním zákonem lidských vztahů je láska. Příčina poruch společností je přílišné sobectví vůči jiným a nezřízená sebeláska.

Chceš býti vyrovnaným a silným, chceš se naučit radostnému a modernímu způsobu krásného a důstojného života, chceš poznat cenu hodnoty, krásy a velikost lidského života? Přijď tedy na studentské exercicie! Nikdy nezapomeneš!

Hoši vyšších tříd:

Mor. Budějovice	5.—9. VII.
Brno (Sestry Cyrilomet.)	1.—5. VII.
Velehrad (Stojanov. hlav. abitur.)	26.—30. VI.
Velehrad (Stojanov)	8.—12. VII.
Frýdek	29. VI.—3. VII.
Svatý Kopeček	13.—17. VII.
Krnov	1.—5. VII.
Slavkov u Brna	1.—5. VII.

Hoši nižších tříd:

Brno (Sestry Cyrilomet.)	6.—10. VII.
Velehrad (klášter)	29. VI.—3. VII.
Svatý Kopeček	21.—25. VII.

Dívky vyšších tříd:

Svatý Kopeček	17.—21. VII.
Mor. Budějovice	30. VI.—4. VII.
Brno (Sestry Cirilomet.)	6.—10. VII.
Velehrad	26.—30. VIII.
Liptál	30. VI.—4. VII.
Krnov	6.—10. VII.

Dívky nižších tříd:

Brno (Pellicova 2c)	30.—4. VII.
---------------------	-------------

Přihlášky zasílejte na adresu: Rada katolického studentstva, Brno, Běhounská—Typos, II. schody.

Studenti na studentské tábory

Prázdninové tábory katolického studentstva.

Místa pro studentské tábory jsou pečlivě vybrána a tábory jsou již připraveny v krajích zdravých a krásných, takže poskytnou všem účastníkům příjemné osvěžení. Vedení táborů jest svěřeno zkušeným osobám, které jsou zárukou, že společný život v táborech se bude vytvářeti k plnému fyzickému a duševnímu osvěžení. Stálá přítomnost duchovních vedoucích umožňuje

dobrou individuální výchovu. Technické vedení vyplňuje ostatní část dne vycházkami, výlety, koupáním, sluněním, cvičením, wolleyballem, zpěvy, táborovými ohni atd. Na táborech jsou zařazeny debaty, jejichž ústřední thema jest: „Student dnes.“ Vynikající odborníci veřejného, uměleckého a vědeckého života ujasní mládeži v rozhovorech problémy dneška. Křesťanství není škarohlídství. Naopak smutek je maska ďáblova. To poznáš nejlépe na veselých táborech katolického

studentstva, ve kterých najdeš radostné a kamarádké prostředí.

Přihlášky přijímá už nyní na tábory středoškolské a na tábor akademické v Čechách Ústředí katol. studentstva v Praze I, Křižovnická 1, na tábory středoškolské na Moravě Studentský odbor Zemského ústředí Charity, Brno, Pellicova 4.

Na tábory vysokoškolské Česká liga akademická v Praze III, u sv. Tomáše 28, a SKA Moravan Brno, Klácelova 2 — Sušilova kolej.

Letní tábory Ústředí katolického studentstva v Čechách 1947

Vysokoškoláci:

*) Filipov u Jiřikova

- I. turnus od 1. do 14. července,
- II. turnus od 2. do 15. srpna.

Středoškoláci vyšších tříd:

Bečov nad Teplou (výstup. stanice)

- I. turnus od 30. června do 21. července,

II. turnus od 23. července do 13. srpna.

Planá u Mar. Lázní (výstup. stanice)

od 23. července do 13. srpna.

Středoškoláci nižších tříd:

Chrást (výstup. stanice Děčín)

- I. turnus od 30. června do 21. července,
- II. turnus od 23. července do 13. srpna.

Mařenice (u Jablonného v Poještědí)
od 7. do 28. července.

Studenti odborných škol:

Tři Sekery (výstup. stanice Mar. Lázně)
od 2. do 24. srpna.

Vysokoškolačky:

Tři Sekery (výstup. stanice Mar. Lázně)
od 30. června do 21. července.

***) Filipov u Jiříkova**

od 17. do 30. července.

Středoškolačky vyšších tříd:

Okrouhlé Hradiště (výstup. stanice Konstantinovy Lázně)

I. turnus od 30. června do 21. července,
II. turnus od 23. července do 13. srpna.

Česká Domoslav (výstup. stanice Kokašice)

I. turnus od 30. června do 21. července,
II. turnus od 23. července do 13. srpna.

Mariánské Skoky u Teplé

od 30. června do 21. července.

Středoškolačky nižších tříd:

Králíky (výstup. stanice)

od 30. června do 21. července.

Hostinné n./L. (výstup. stanice)

od 30. června do 21. července.

Mařenice u Jablonného v Podještědí

I. turnus od 30. června do 21. července,
II. turnus od 23. července do 13. srpna,
II. turnus od 29. července do 19. srpna
(druhá budova).

Studentky učitelských ústavů:

Jablonné v Podještědí (výstup. stanice)

od 30. června do 21. července.

Přihlášky přijímá do 15. června pro I. turny
a do 5. července pro II. turny **Ústředí katolického studentstva**, Praha I, Křižovnická 1,
tel. 325-22, úřední hodiny od 9—13 hod.

*) Takto označené tábory připravuje a přihlášky přijímá **Česká Liga Akademická**, Praha III, U sv. Tomáše 28, tel. 629-30. Každý turnus trvá 14 dní a jeho cena jest 400 Kčs. Mohou se přihlásit též abiturienti.

Studentský odbor Zemského ústředí Charity v Brně za účasti Ústředí katolického studentstva připravuje prázdninové osady studentské na Moravě (letní tábory) 1947

a) **Studenti nižších tříd od 11 do 14 let v Kostelním Vydrří u Dačic**

I. turnus od 1. do 28. VII.,
II. turnus od 1. do 28. VIII.

b) **Studenti od 14 do 16 let v Nové Říši na Moravě**

I. turnus od 1. do 28. VII.,
II. turnus od 1. do 28. VIII.

c) **Studenti vyšších tříd od 17 do 21 let v Dalečíně (zámeček)**

I. turnus od 1. do 28. VII.,
II. turnus od 1. do 28. VIII.

d) **Studentky nižších tříd od 11 do 14 let na Hukvaldech**

od 1. do 28. VIII.

e) **Studentky vyšších tříd od 15 do 19 let na Hukvaldech**

od 1. do 28. VII.

f) **Studenti vysokých škol v Dalečíně (Hegrov)**

od 6. do 26. VII.

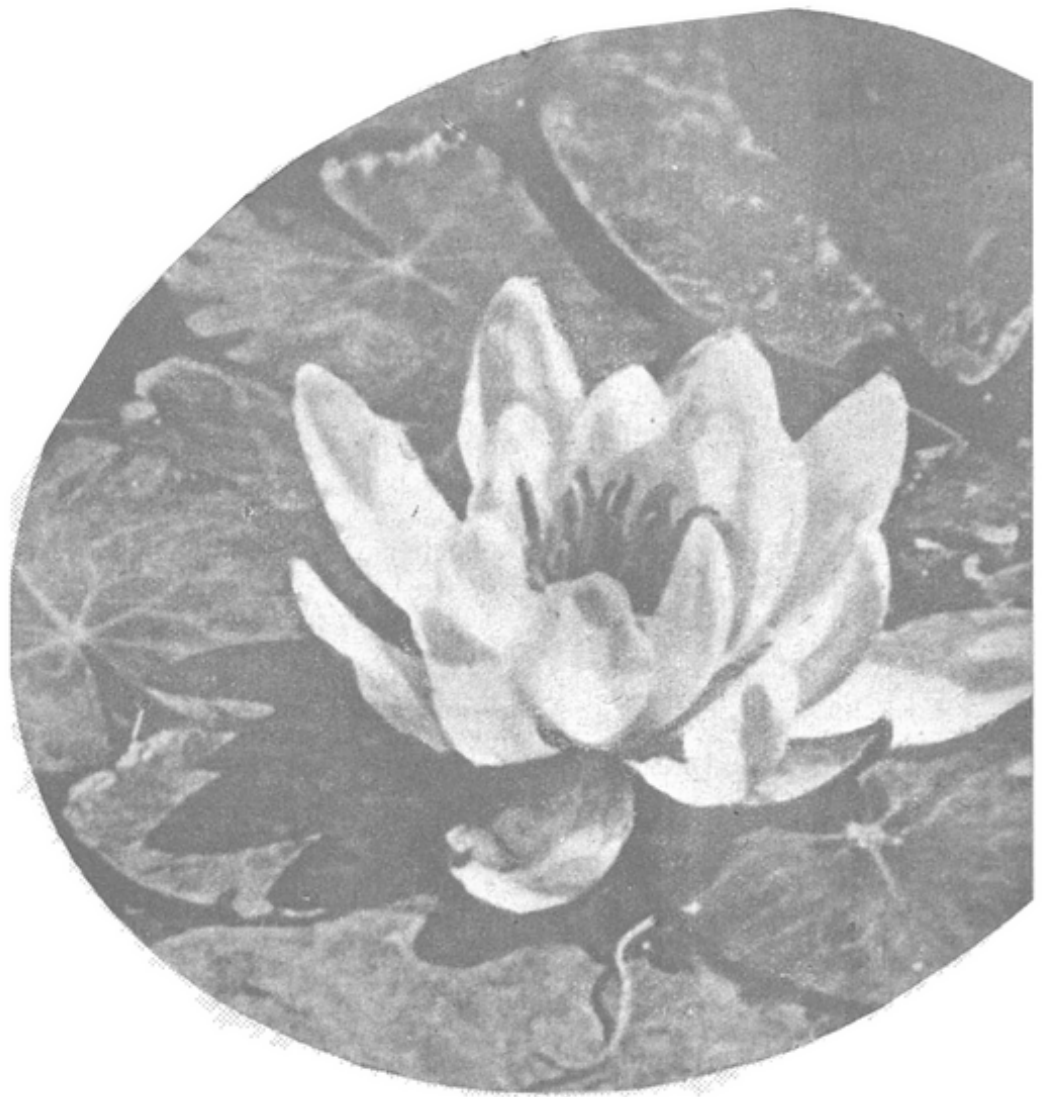
g) **Studentky vysokých škol v Dalečíně (Hegrov)**

od 31. VII. do 20. VIII.

Poplatek pro studující středních škol za jeden turnus (čtyři týdny) od 140 do 1200 Kčs podle majetkových a sociálních poměrů; pro studující škol vysokých 20 Kčs denně.

Předběžné přihlášky na tábory středoškolské přijímá Studentský odbor Zemského ústředí Charity v Brně, Pellicova 4, na vysokoškolské Spolek katolických akademiků Moravan, Brno, Klácelova 2.

ÚSVIT



15

ČÍSLO • I. ROČNÍK • ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází čtrnáctidenně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 3 Kčs, předplatné 45 Kčs včetně poštovného, jinak 4 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá dvě čísla, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Redaktoři: Profesor Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Zprávy redakční: Redakce přijímá jen příspěvky autorů, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle přání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Na rukopisy nečitelné nebude brán zřetel. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru, pokud možno strojem. Hodnotné příspěvky se honorují. Všechny zaslané příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny, případně odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty, hádanky, fotografie, kresby, karikatury.

Spolupracovníci! ÚSVIT má být časopisem studentským i po stránce výtvarně umělecké. Chceme v něm tedy uveřejňovat Vaše kresby a Vaše snímky. Všechny své práce toho druhu, jakož i všechna přání a všechny rady, týkající se grafické úpravy Úsvitu, zasílejte na adresu: Administrace ÚSVITU, Brno - Běhounská Typos.

Všichni se zúčastněte na výstavbě našeho časopisu vhodnou propagací. Čím více budeme mít odběratelů, t. j. čím větší budeme mít náklad jednoho čísla, tím větší budou jeho možnosti. Chceme jistě všichni, aby náš list byl nejlepší. Budujte i vy ÚSVIT přihláškami nových odběratelů.

Slovo závěrečné.

Jako sen ubíhá život, přispěvatelé a všichni čtenáři našeho Úsvitu, a jako sen uplynul i tento náš prvý poválečný ročník časopisu, určeného především vám, katolická studující mládeži! Práci ve škole a v kancelářích zaměňte na několik týdnů za pomocnou práci svým rodičům na polích o žních, někteří budete pracovat dočasně v továrnách a na stavbách, abyste se zúčastnili budování našeho společného domova, mnozí se budete muset zotavovat v horách, protože nejste všichni stejně zdraví, jiní se radostně zúčastníte kursů a duchovních cvičení, která v hojnosti pro vás připravili vaši obětaví rádcové v letních táborech uprostřed hor i na místech poutních. Mnozí — a kéž by to byli opravdu mnozí — připravujete se zasílit celý svůj život Bohu povoláním kněžským. Nezapomeňte na Úsvit, pište nám o svých zkušenostech a rozšiřujte časopis získáváním nových předplatitelů pro ročník druhý. Mnohá překvapení příjemná na vás všechny čekají. Dnes je však především říci několik slov „nashledanou“ všem příznivcům a přispěvatelům ročníku prvního.

Nevzdávej se nikdo nadšení, s nímž jsi po prvé usedal ke stolu, abys nám napsal. Jsou mnozí mezi vámi, kteří poslali jen jedenkrát příspěvek a když nedosáhli našeho uznání, zmlkli. Není to správné. Věřte, snad jsou právě mezi nimi ti nejlepší! Vždyť jen osobitý člověk hledá nové formy výrazové, zkoumá neschůdné cesty a výšiny a přitom často padá nebo klopýtá. Vstaňte, vezměte svůj kříž znovu na sebe a putujte dále, objevujte nové světy a posílejte nám o nich zvěsti!

Ti z vás, kteří jste měli štěstí větší, buďte skromní! Varujte se šablonovitosti, nehýčkejte se úspěchem lehkým. Úspěchy lehce dobyté jsou malé. Nebudu o vás psát jednotlivě. Poznali jste sami, v čem jsou vaše slabosti, když jste se srovnávali s jinými. Úroveň vašich příspěvků byla dobrá, a lepší se stále. Přeji všem, abyste nastoupili do nového ročníku osvěženi a s novými písněmi na rtech! Neotálejte však a nečekejte, až budete mít prvé číslo nového ročníku v rukou! Pište stále a hned! Některé příspěvky zatím došlé nemohli jsme již zařadit do prvního ročníku. Budou otištěny později.

Myšlenka pěkná přišla, zafukala, když v kolejkách jste vypil čaje šálek, však nezachytil jste ji jako kdysi Hálek! Proto k ní zpátky, Jaromíre Hladký! Meditace o kruhu babičky Bernardové je příliš abstraktní. Načrtněte ji stručněji! (V. V.) Nebudte netrpěliví! Verše, pokud neputují do koše jako nepodařené pokusy nebo pouhé improvisace, uveřejníme, ale nemůže to být vždy ihned! Z posledních je na př. vhodná jen Materia. (R. D.) Z vaší zásilky veršů je nejslibnější Meditace. V jejím duchu se probíjejte dál! (Jiří Kovařík.) Poslední nejsou vytříbené rytmicky! A vyhýbejte se výrazům často opakovaným, zvláště takovým, jako je „hezké chudobky“, „hezké je snít“ a p. (S. N.) Kresby posílejte, i barevné, přímo technickému redaktoru — jakékoli techniky i formátu, (B. F.)

15. V. 1947.

J. Vrána.

Unionismus

Dosud pálí mystické Tělo Kristovo — Církev svatou — jedna velká nezacelená rána — východní rozkol. Trvá již takřka jedenáct století od doby, kdy pyšný Fotios se postavil proti autoritě náměstka Kristova, neuznáváje primát papežský. Tím počíná to nešťastné roztržení Církve, které r. 1054 za cařihradského patriarchy Michala Kerularia, přetržením posledního pouta, odděluje východ od západu a staví mezi oba světy vysokou zeď nepřátelství.

V dějinách se opakují ještě krátké periody, kdy pod vlivem nepříznivých vnějších okolností utíká se Cařihrad pod ochranu Říma a na čas opět se s ním spojuje, ale jakmile vnější nebezpečí pomine, opět strhuje most, spojující oba břehy a rozšiřuje znovu šklebící se propast. Toto sjednocení nastalo na př. v době 4. křížové výpravy, zřízením t. zv. »latinského království«, dále r. 1459, kdy byzantský císař Jan VIII. na koncilu florentském uznává vrchní moc římského biskupa, aby si tím zajistil pomoc proti Turkům.

Jako úd odtržený od živého těla se rozkládá, tak i východní církev postupem času, nemajíc stálého spojení s živým Kristem, se rozpadá na mnoho různých církvíček, které mívají zpravidla charakter národní, t. j. jsou vázány jen k určitému národu.

V dnešní době, kdy po hrozné světové válce sblížil se vzájemně východ se západem k boji proti společnému nepříteli, zasvitla nám opět naděje na sjednocení. Musíme si uvědomit ty sporné body, pro které vlastně schisma vzniklo a dále se rozrostlo. Jsou dvojího druhu: dogmatické a mravoučné. V době Fotiově jich bylo asi sedm; dnes však jest jich mnohem více, neboť časem se nahromadily nové. Není to jen ono nešťastné »Filiogue«, ale počítá se k nim učení o očištění. Neposkytnuté početí P. Marie, uctívání světců, přijímání pod obojí způsobou, užívání k bohoslužbě kvašeného či nekvašeného chleba a t. zv. epiklese, t. j. modlitba k Duchu sv., již pravoslavií připojuje po proměňování a mnoho jiných. Ale nadě všechny je ožehavá otázka primátu papežského a jeho neomylnosti; ta byla příčinou rozkolu již v době Fotiově.

Chceme-li dospět k závěru, je-li možno dosíci touženého splynutí pravoslaví s Církví katolickou, musíme především vzít v úvahu mentalitu východňanů a jejich postoj k Římu. Člověk východu lpí celou duší na svých náboženských tradicích a žárlivě si je střeží před jakýmkoli vnějším rušivým vlivem. Pravoslavií stojí neústupně na svých liturgických předpisech a bojí se o ně; ačkoliv je jistá záruka, že církev nemá v úmyslu měnit dosavadní jejich liturgii a zavádět obřad latinský. Dále nutno uvážit, jak smýšlí pravoslavií o našich unionistických snahách a apoštolské činnosti. Východňan je více nakloněn k pasivitě, pokud se týká práce misionářské. Snad až přemrštěná důvěra v zásah Boží milosti zabraňuje jim ve větší misionářské činnosti. Naše snahy směřující k jednotě Církve Kristovy, jsou v jejich očích záludné politické intriky, jimiž Řím se snaží o nadvládu v jejich zemi. Všichni naši misionáři, kteří se snažili získat odloučené bratry, byli považováni za lupiče, uchvacující ovce. Konečně úzký vztah pravoslaví ke státu je dosti velkou překážkou, neboť pro východní křesťany je těžko přijatelná ústřední církevní autorita mimo hranice vlasti.

Tato všechna fakta staví vysokou hráz mezi katolictvím a pravoslavím. Podaří-li se je odklidit, pak jistě nic už by nebránilo onomu spojení. Nutno ovšem přesvědčit druhou stranu, že se tu naprosto nejedná o moc a politiku papežskou, nýbrž jediné o ono vzájemné spojení v Kristu a s Kristem.

Minulost nás učí, že není snadno překonatelný odpor východu vůči Římu. Mnozí, kteří se vrátili do lůna Církve, dokazují, že cesta k Římu je velmi neschůdná, jsouc zatarasena staletým nánosem předsudků, které časem rostly a mohutněly.

Díváme-li se na tu skutečnost čistě s lidského hlediska, zdá se nám spojení velmi těžké a snad dokonce neuskutečnitelné. Jedině Bůh může svým Duchem přivést všechny k poznání pravdy a jednotě víry. Proto zajisté nejlepší cestou k sjednocení budou sepjaté ruce a rty vroucně šeptající prosbu: »Pane, dej, aby již brzy byl jeden ovčinec a jeden pastýř.«

Katolíci a zahraniční odboj

V prvé polovici května celý národ vzpomíná vděčně těch, kteří mu vybojovali svobodu. Nedávno byla zřízena nová odbočka Svazu národní revoluce čs. odboj v Itálii, jejímž předsedou byl zvolen arcidiecéšní duchovní rádce Ústředí katolického studentstva v Praze P. Dr. Jiří M. Veselý O. P. Pozoruhodné je, že nová odbočka je uznávána po novém přísném prověření,

v němž pět starých odboček bylo zrušeno. P. Dr. Jiří M. Veselý O. P. dostal se do odboje jako major duchovní služby a byl vyznamenán panem presidentem republiky za svou činnost vojenskou medailí za zásluhy I. stupně.

Ústředí katolického studentstva vyžádalo si od něho několik odpovědí o jeho odbojové činnosti:



Arcidiecéšní duchovní rádce Ústředí katol. studentstva v Praze P. Dr. Jiří M. Veselý O. P., major zahraničního odboje.

Co Vás vedlo do čs. odboje?

Hlas svědomí. Nepomáhal jsem své trpící vlasti z nenávisťi proti rase, nýbrž z lásky k Božímu a přirozenému zákonu, jenž byl přestupován. Nenávidět musíme jen zlo. Člověk člověka musí milovat vždycky. Jako člověk jsem bojoval o vítězství svobody, která je přirozenou podmínkou lidského života. Jako kněz — o vítězství Lásky, která je Životem lidské duše. Jako dominikán — o vítězství Pravdy, bez níž, život nemá smysl a všechno je tma.

Oč usiloval čs. odboj v Itálii?

Především o spojení s čs. zahraniční vládou pres. Dr. Edv. Beneše, což nám umožnil Dr. Jaromír Kopecký

R. M. Dacík O. P.:

Byli jsme na studijním týdnu Pax Romany v Anzio

Bylo nás z Československa sedm: šest z Čech a Moravy, jeden Slovák. Šťastně jsme dojeli do Říma a pak společně s ostatními delegáty jsme se odebrali do Anzia, k moři, kde bylo možno v klidu pracovat. A pracovalo se opravdu ve dne v noci. Od 7. do 13. dubna. Když skončila poslední schůze o půl 3. hod. v noci ze soboty na Bílou neděli, byli už všichni dokonale unaveni. Za chvíli přijely autobusy, krásné a pohodlné, a jelo se do Říma na beatifikaci universitního profesora Contarda Ferriniho. To už zase všichni zapomněli na únavu, zvláště když viděli nadšení věřících v chrámu svatého Petra a když si uvědomili vážnost chvíle, kdy Církev staví na oltář jednoho ze svých velkých synů. Teprve když v pondělí byl slavnostním shromážděním za účasti kardinála Pizzarda skončen pracovní sjezd, mohli jsme svou pozornost obrátit také k římským památkám křesťanským i antickým, na které se těší každý návštěvník věčného Města.

A pak jsme se rozjeli zase domů, odnášejíce si množství zkušeností a dojmů, které nemůžeme ponechat jen pro sebe, nechceme-li být sobečtí. Řeknu vám proto alespoň něco z toho, co jsem viděl a slyšel a doufám, že ti, kdo se mnou sdíleli radosti a bolesti cesty, poví vám také něco ze svých zkušeností.

Především několik slov o tom, co je to Pax Romana. Před čtyřiceti lety se spojily katolické studentské spolky z celého světa v jednotnou mezinárodní organizaci se stálým sekretariátem ve švýcarském Friebourgu. Účelem této mezinárodní organizace student-

v Bernu. Dále jsme měli spojení s IX. armádním sborem maršála Tita (Slovinský Kras). S italskými vlastenci jsme přátelsky a účinně podlamovali válečný stroj. Páté americké armádě jsme zaslali zprávy prostřednictvím tajných vysilaček. Jeden náš kurýr (františkán) prošel frontou až do Říma a hlásil nás na čs. vojenské missi pro Středomoří.

Jak se chovali Italové k čs. odboji?

Svou spoluprací zachránili italské „vlastenci“ (partyzáni) mnoho našich životů. Italská mládež, studenti, byli vždy ochotni nám pomoci ve všem. Mnozí italské kněží byli umučeni, ježto kryli naše vojáky v horách. Sv. Otec dosáhl zmírnění trestu smrti vlastnoručním dopisem Kesselringovi, když šlo o popravu C. Weiricha, vedoucího našeho ilegálního „pasového oddělení“ v Římě. Msgre S. Ritter, dnes nuncius v ČSR, byl jedním z našich nejodvážnějších „partyzánů“. Dodával nám zprávy ze Švýcar a informoval v náš prospěch klerus. Katolická universita v Miláně byla mezinárodním ústředím podzemních hnutí proti fašismu.

Měli jste nepřátele?

Měli a máme: jen člověk bez páteře nemá nepřátele. Dobro musí vzbudit odpor, poněvadž „svět je zlý“, jak řekl Spasitel. Za války byli našimi nepřáteli lidé zbabělí. Těsně po válce jimi byli lidé cizopasní, kteří nesplnili svou povinnost a chtěli si pokrýt prsa významnými za práci, kterou jsme udělali my. Dosáhli toho, že jsem byl uvězněn, ale pravda Páně zvítězila. Konečně, „člověk žádný neví, je-li hoden nenávisťi či lásky,“ praví Písmo. Nejlépe je modlit se za ostatní i za sebe.

ské byla vzájemná podpora, vyměňování názorů na mezinárodních sjezdech každého třetího roku a na pracovních týdnech, které se konají každého roku. Ústředí katolického studentstva v Praze, sdružující všechny složky katolického studentstva u nás, se stalo záhy členem mezinárodního hnutí katolického studentstva Pax Romana a v roce 1935 se konal kongres Pax Romany v Praze a v Bratislavě. Tím jsou všichni naši studenti, pokud jsou členy SKA nebo některého z našich akademických spolků, členy mezinárodní organizace katolického studentstva Pax Romana a proto také cíle, které si stanoví Pax Romana, jsou cíli našimi.

Jeden z podstatných bodů pracovního týdne v Anzio bylo dokončení úpravy stanov ve smyslu poválečných požadavků. Už loňského roku na sjezdu ve Friebourgu a na pracovním týdnu v Estavayer bylo patrné, že Pax Romana se chce brát především cestami apoštolátu mezi studentskou mládeží. Tento charakter apoštolátní práce byl stále zdůrazňován a proto se volalo po spojení s Katolickou akcí a svatému Otcovi byla podána žádost, aby jmenoval pro Pax Romany kardinála protektora. Tím se chtěla Pax Romana dát zcela ve služby Církeve, ve služby apoštolátní práce mezi studující mládeží, podle intencí Katolické akce. Hned začátkem pracovního týdne jsme byli mile překvapeni listem z Vatikánu, kterým jmenuje Pius XII. kardinála Pizzarda protektorem Pax Romany. Nové stanovy Pax Romany se vracejí několikrát k myšlence apoštolátu, mezi studentskou mládeží, a sice takového apoštolátu, který se řídí směrnicemi církevní vrchnosti. Hned

v prvním článku se praví, že členem Pax Romany může být jen taková národní federace katolického studentstva, která je schválena církevní hierarchií. Dále se žádá, aby federace, která chce být členem Pax Romany, pečovala opravdu o náboženské prohlubování svých členů, které je nutným předpokladem apoštolského ducha. Z toho všeho je patrné, jak myšlenka apoštolátu je dnes hlavní myšlenkou v katolické Církvi v celém světě. Je to odpověď Ducha svatého, působícího v Církvi a skrze Církev na vzrůstající činnost pekla, strhující celé masy lidstva nazpět k pohanství. Byli jsme potěšeni viděním této skutečnosti, neboť tutéž tendenci zdůrazňujeme už řadu let u nás ve studentském hnutí.

Mnohé a mnohé otázky se řešily jak v plenárních schůzích, tak v jednotlivých komisích. Úkol Pax Romany ve vytváření dokonalých typů katolického studentstva, jakých method užívat v získávání Kristu studentů vzdálených od Církve, jak pracovat ve studentských kroužcích, jak získávat nazpět Kristu naše university, co mohou studenti vykonat pro misie, jaké mají být naše vztahy k mezinárodním institucím, jakým způsobem pomáhat studentům, kteří utrpěli válkou. Při všech schůzích a debatách vládla opravdová křesťanská láska, snažící se vždy pochopit druhého. To byla skutečnost, které jsme se mohli jen obdivovat, zvláště když jsme viděli, jak odlišné byly mnohdy názory příslušníků různých národů. I když se tato odlišnost názorů projevila, což je samozřejmě, nikdy nepřekročila meze křesťanské lásky a snášenlivosti. A tu si člověk uvědomoval, že snadná shoda je pouze tam, kde se sleduje stejný cíl a kde nikdo nechledá svých sobeckých zájmů, nýbrž jen blaho celku.

Česká delegace si získala rázem všeobecný zájem celého shromáždění. Už v nás neviděli komunisty, už věřili, že jsme z demokratického státu, protože většina delegátů nás znala už z loňského roku z Fribourgu. Náš příchod v plném počtu byl jim důkazem, že jsme mluvili pravdu, když jsme je přesvědčovali loni o svobodě v Československu a o svobodně se rozvíjejícím katolicismu. Přinesli jsme všem fotografii pražského Jezulátka s věnováním, což bylo přijato s velkým nadšením, zvláště Španěly a Jihoameričany, kteří je velmi uctívají. Mnozí si se zájmem přečetli obšírnou zprávu o studentské činnosti u nás, kterou jsme jim nabídli. Naše odznaky získaly první cenu a brzy jsme je viděly na kabátech předsednictva, jakož i ostatních členů sjezdu, pokud naše zásoby stačily. Při konečných volbách se dostalo Československo do výkonného výboru Pax Romany, což bylo výsledkem velmi přátelského poměru s delegáty mnoha národů.

Vzpomenu ještě na některé momenty, které se mi vryly v paměť. Bylo to v komisi misijní. Studenti jednotlivých národů vyprávěli o tom, co dělají pro misie. Při universitách belgických na příklad mají studentská sdružení zvaná Unio academica adjuvans missiones. V těchto sdruženích se vzdělávají studenti, zvláště technici a medicí, kteří pomýšlejí na to, že půjdou do kolonií, v těch oborech, které jim mohou být k prospěchu, a při tom prohlubují své náboženské vědomosti, aby mohli přinést do území misijního vedle evropské kultury také myšlenky křesťanské. Každý

kroužek má misijní čítárnu, ve kterých možno najít hlavně misijní časopisy. V Itálii misijní liga studentská vydává svůj vlastní misijní časopis, obsahující jednak odborné články pro budoucí laické pracovníky v misijním území, jednak vychovává v mladých lidech ducha misijního. Myslel jsem při tom na naše poměry. Ovšem, my nemáme kolonie, nemáme ani vlastní zámořské misie. Ale máme dnes pohraničí, kde není kněží a kde je třeba, aby pracovalo apoštolsky stále více laiků, nemají-li se tyto kraje stát zcela pohanskými. A pak nám je vlastní myšlenka unionistická. Většina slovanských národů ztratila spojení s Kristovou Církvi. Čteme-li dnes, jak se v bratrském Rusku otvírají chrámy, je to pro nás výzvou k myšlence na apoštolát mezi odloučenými bratry. Neměli bychom mezi vysokoškoláky zakládat unionistické kroužky, v nichž by se budoucí laičtí apoštolé připravovali na svou práci u slovanských národů? A neměli by se studenti pečlivěji připravovat na svůj apoštolát v pohraničí, kam se z nich velmi mnozí dostanou po skončených studiích?

Na Bílou neděli jsme se zúčastnili beatifikace universitního profesora Contarda Ferriniho. Světec našich dnů. Zemřel jako profesor římského práva roku 1902 ve věku 43 let. Obrovské dílo, které zanechal, obsahuje 135 vědeckých prací — menších i velkých — ale zvláště vzácný příklad svatosti. První světec ve fraku, říkali. Tisíce poutníků, zvláště z Itálie, přišlo na tuto slavnost. V 10 hodin byl čten dekret, kterým se prohlašuje Contardo Ferrini, profesor z Milána, blahoslaveným. V tom okamžiku padl závoj s jeho obrazu a celá basilika svatého Petra zpívala Te Deum... Následovala slavná mše svatá. Odpoledne v 6 hodin sestoupil do chrámu svatopetrského svatý Otec, aby uctil nového blahoslavence. Prostory chrámové byly naplněny do posledního místečka. Lid napjatě očekával příchod náměstka Kristova. Viděl jsem nejednou přicházet svatého Otce mezi obrovské množství věřících k svatému Petru, je to však chvíle, na kterou se člověk vždy těší, která působí zcela zvláštní vzrušení. A je k tomu třeba zcela zvláštního klidu, aby se člověk nedal unést davem tleskajícím a volajícím z plných plic: „Ať žije svatý Otec,“ když zahlédnou jeho bílou postavu. Po pobožnosti se vyhrnuly obrovské zástupy lidstva na náměstí svatopetrské. Mládež, kterou pomalu následovali i dospělí, si usmyslila, že musí vyvolat ještě jednou toho, na něhož mysleli, jehož toužili vidět, když se těšili, že uvidí věčné Město. Tleskání a volání neustávalo. Dav setrval na náměstí. Bylo to něco nezvyklého. Ukáže se svatý Otec? Všichni touží ho ještě jednou vidět. Jedni pochybují, jiní doufají. Tu se otvírá okno v traktu, kde bydlí papež, zjevuje se jeho bílá postava, zvedá ruku, aby požehnal, obrovské množství na náměstí svatého Petra pokleká a přijímá ještě jednou požehnání náměstka Kristova. Nová vlna jásotu se rozlehc náměstím a tleskání s výkřiky radosti pokračuje ještě chvíli po tom, co se zavřelo okno, za kterým zmizel svatý Otec. Jdeme náměstím a slyšíme mluvit všemi řečmi, jsou tu poutníci ze všech končin světa, a uvědomujeme si, co znamená papežství, co znamená jednota Kristovy Církve, jak velkého daru od Boha se dostalo tomu, kdo se stal jejím údem.

Ze zápisníku starého profesora

Občas připomínám studentům, aby neužívali slova blázen o lidech vskutku duševně chorých. Člověk duševně nemocný si počíná divně a snad i směšně, poněvadž je duševně nemocen a nemá zdravý rozum. Kdežto blázen je člověk, který sice zdravý rozum má, ale počíná si, jako by ho neměl. Z téhož důvodu není správné užívat

slova »blázinec«, nýbrž je správné mluvit o ústavu choromyslných. Blázinem by někdo mohl nazvat i školu, jde-li kolem, když je přestávka, a slyší ten povyk, pokřik a řev a spatřili u okna šaškovskou postavu sextána nebo »rádoby« filmovou figuru jeho kolegyně.

*

Někteří znamenití lidé ničím zvláštním ne vynikali v dětství a v mládí. Některí zase — smíme-li věřit životopiscům a dějepiscům — již jako děti udivovali svými duševními výkony. Pico della Mirandola byl již v deseti letech znamenitým básníkem. Augustus již ve dvanácti letech pronesl pohřební řeč nad svou tetou Julií. Pascal, ač se nesměl učit geometrii, dospěl sám již ve dvanácti letech k třicáté první větě Euklidově. Byron veršoval již ve dvanácti letech, Mozart veřejně koncertoval již jako chlapec pětiletý, Meyerbeer jako šestiletý. Raffael maloval již v sedmi letech. Webrovi bylo čtrnáct let, když hráli jeho první operu. Cherubini složil mši již ve třinácti letech. Bacon měl již jako hoch desetiletý velké znalosti z filosofie. Macaulay napsal dějepisné pojednání již v osmi letech. Tasso uměl mluvit, když mu bylo šest měsíců a v sedmi letech již psal latinsky. Mirabeau tříletý pronesl řeč a první knihu vydal desetiletý.

Nejzáračnější ze všech záračných dětí byl svatý Fursy, který mluvil již před narozením, a svatý Rumvold, který byl živ jen tři dny, ale pronesl vyznání víry a dlouhou řeč k rodičům. Jenže tyto dvě svaté a záračné děti měly smůlu: učený jesuita Hippolyte Delehay dokázal v knize *Les légendes hagiographiques*, že vůbec neexistovaly. To je to nejhorší, co se může přihodit záračnému dítěti. Méně hrozné, ač neméně osudné jest, existuje-li záračné dítě navzdory všem učeným jesuitům, je obdivováno, oslavováno a hýčkáno. A nejosudnější (pro pány profesory ovšem) jest, je-li dáno na střední školu.

*

J. O. Novotný není asi jediný, kdo byl zklaman, když vstoupil na filosofickou fakultu, hodlaje se stát profesorem: »Když jsem se začal píditi po tom, jak se vlastně tomu profesování vyučuje, zjistil jsem k svému bezmeznému úžasu, že o tu stránku není postaráno vůbec a že se ponechává úplně vrozeným schopnostem a soukromé podnikavosti kandidátů. Neboť filosofická fakulta, jak jsme nejednou slyšeli, vychovávala k práci vědecké, třebaže většina z jejích posluchačů pomýšlela na povolání profesorské, kdežto opravdovou vědu si mohl z prostých důvodů hmotných dovolit sotva jeden ze sta. Proto se vesele přednášela celých osm semestrů třeba historická mluvnice jazyka francouzského s příslušnými paralelami ze staré italštiny a rumunštiny, ale nikomu ani nenapadlo se přesvědčit, zdali nastávající profesor ovládá moderní franštinu aspoň na tolik, aby nebyl na smích studentům, kteří se tomu jazyku učili soukromě... O vlastní pedagogice nebylo na universitě ani slechu, poněvadž výchovná praxe, jak se na příklad uplatňuje na

ústavech učitelských, neodpovídala důstojnosti této fakulty, která si tvrdošijně namlouvala, že vychovává vědce, ačkoliv jí bylo ve skutečnosti dobře povědomo, že tomu tak není a že zkrátka nekoná svoji povinnost, poněvadž nevychovává k tomu účelu, pro nějž byla tak početně navštěvována.« (*Brána svědomí*, Pražská akciová tiskárna, Praha 1944, str. 150-1.) A zdá se, že za posledních třicet let se na té věci mnoho nezměnilo.

*

Na theologickém ústavě v Brně přednášel kdysi pastorální theologii Dr. Ch., který si liboval v učených exkursech a rád vplétal do svých přednášek cestopisné reminiscence. Jednou vysvětloval svým posluchačům obřad požehnání se Sanctissimem. A hned se rozhovořil o tom, že ten obřad je v různých zemích různý, jak měl příležitost pozorovat na svých cestách. Jinak to dělají ve Španělsku, jinak ve Francii, jinak v Itálii. A tak celá přednáška se vyčerpala výkladem o tom, jak se to dělá v cizině. Nakonec se osmělil jeden theolog otázat se: »A prosím, jak se to dělá u nás?« Ale pan profesor již vzal klobouk a hůl, mávl rukou a řekl úsečně: »To vám potom poví kostelník!« Není zajisté důstojné profesora, aby přednášel to, co ví každý kostelník.

Nejčastější napomenutí ve škole: Nesmějte se! Přejde-li kocour o část svého kníru, není obavy, že by se mu kočky smály. Vyjde-li komicky ostříhaný pudlík na ulici, neběhají za ním psi posměváčci jako běhají nezbedná děcka za člověkem nezvykle oděným. Zvíře se nesměje. A ani nám lidem by snad nebyl směšný kocour připravený o polovici kníru, kdyby nám nepřipomínal muže na knír hrdého, ale ozdoby té zbaveného. Ani poloostříhaný pudlík by nám nebyl k smíchu, kdyby nám nepřipomínal nějakou lidskou maškaru. Člověk je někdy směšný člověku proto, že člověk před člověkem se vypíná. Směšné je to, co vystupuje s určitou jistotou, samozřejmostí, významností a důležitostí, avšak náhle se objevuje jako bezmocné a nicotné. Smích je v určitém smyslu očista pravdou. Smích je dethronisace a stržení masky. Smíchem se odhaluje skutečnost, jaká je, prázdno jako prázdno, ubohost jako ubohost. A tak by se zdálo, že smích má vysokou hodnotu mravní. Ale nemylme se! Smějeme-li se někomu, cítíme se velikými před něčím, co se nám náhle ukázalo jako malé — a uvědomujeme si svou převahu. Máme pocit ulehčení, poněvadž to, co z počátku se zdálo být nad námi, ukázalo se pod námi. Mravní význam nemalý by měl smích reflexní: smát se sobě samému, kdykoliv jsme v pokušení zdát se sobě velikými. P.

Katolický studente, najdi si tři dny pro Krista! Přihlas se na exercicie!

Marie Mayerová:

Tábore, tábore drahý...

„Katolické studentstvo pořádá letos několik prázdninových táborů. Bližší informace podá Ústředí katol. studentstva v Praze I, Křížovnická 1.“

Tak nějak zněla zpráva, která nám loni v novinách pověděla o tom, že se budou pořádat studentské tábory — tajemně stručná, napovídající mnoho, ale určitého nic přece jen neříkající. Studentský tábor — každá z nás, jež jsme se sešly v táboře v Hostinném n. L., si pod tím pojmem představovala něco trochu jiného. Většina se těšila, ale některé tam šly i s trochou nedůvěry — vždyť pro mnohou to byl první tábor vůbec. Jaké budou ty, s kterými prožijeme celé tři neděle v nejužší blízkosti, jak se nám podaří vžít se do prostředí, po prvé na delší dobu do většího společenství, jaké to bude v Hostinném, kde budeme ubytovány? Všechny představy, byť i nejkrásnější, byly daleko překonány skutečností.

Už v Praze na nádraží a pak ve vlaku jsme tušily, že se nám tam bude líbit, když jsme se totiž začaly seznamovat. Kolik to nejrůznějších povah! Veselé, vážné, klidné a divoké — a přece všechny s jediným cílem už zde — co nejvíce se sblížit a sžít s ostatními. Tato meta, přizpůsobit se ostatním, se stala pak charakteristickou pro celý náš tábor, vytvořila radostné ovzduší, do všech přímo vlila dobrou náladu, takže dům i zahrada se po celé tři neděle — s výjimkou ticha prvních tří dní exercicií — rozléhaly smíchem a písničkami. Tento dům a zahrada — to bylo také jedno z radostných překvapení prvního dne: Velká vila se sluhovou terasou uprostřed starého parku, na pohled vznešeného a důstojného, jehož dvě obrovské lípy v těsné blízkosti vily pronikaly opojnou vůní všechny prostory domu, zvláště večer — tento park však ve svých tajuplných zákoutích skrýval mnoho přitažlivosti. Mezi dvěma kmeny je upevněna houpačka, která bude brzy obléhána zástupy, řadícími se do fronty a čekajícími, až na ně dojde. Na volném prostranství — možno věřit očím? — nový ping-pongový stůl, kde budou brzy sehrány napínavé zápasy. Naproti vile vysoký stožár, čekající na vlajku. Jinak na několika místech různé altánky a besídky, stolky s lavičkami, kde možno číst, nebo dokonce se učit, ale také nedělat vůbec nic, přemýšlet a dumat, nebo se třebaš opalovat, chcete-li. V jiném koutě malá kaplička, napodobení jeskyně lurdské, se soškou P. Marie a se spoustou květin, z nichž vynikají královské lilie. S radostí přijaly jsme to všechno na ty tři neděle za svůj domov. Sotva se zavazadla uložila v ložnicích, byla večere — a po ní nastalo silentium, byly zahájeny exercicie — první tři dny tábora byly věnovány jen Bohu. Očištění, osvětlení a spojení s Bohem — to jsou tři hlavní body exercicií, v nichž člověk vychází zcela nový, toužící po lepším životě a toužící uskutečňovat lásku bliženskou. A v tomto rozpoložení myslí vyjde ze svého mlčení a octne se uprostřed 16 ostatních, kteří cítí totéž co on. Dovedete si představit něco krásnějšího?

A pak už začal opravdový táborový život. Ráno v 6 hod. budíček, o pět minut později ranní čtvrthodinka v zahradě, pak rychle do umývárny. v 7 hod. už jsme klečely v kapli a začala mše sv. Po ní snídaně,

pak slavnostní vztyčování vlajky za zpěvu ranní znělky a potom táborový program. Každý den přinesl něco nového. Procházky, objev koupaliště a wolleyballového hřiště, kam jsme pak chodily hrát, výpravy na maliny, nebo v případě deště přednášky duchovního vedoucího, nacvičování chorální mše sv., zpívání národních písní, různé domácí hry a závody. Oběd ve 12 hod., pak do 3. hod. polední klid, kdy línější se vyspaly, jiné napsaly domů, daly si do pořádku své věci nebo si přečly nějakou knihu z těch, které nám sem ÚKS poslalo a mezi nimiž nalezl každý něco, co by ho zajímalo — knihy obsahu náboženského, uměleckého, filosofického, až po nejnovější filosofické spisy pres. Beneše. Odpoledne zase společný program, večer v 7 hod. sv. požehnání, po něm večere, pak malá debata u stolu nebo v zahradě, někdy vážná, jindy až rozpustile hlučná, nebo domácí „koncert“, kdy se používalo všech přístupných nástrojů, od vlastních úst až po hřebeny. Tak vypadaly průměrné dny — ale to není všechno. Zlatým hřebem tábora byly výlety do Krkonoš. Mluvílo se o nich od začátku tábora, stále se studovala mapa, až konečně jednoho dne nás zavezli do Pece, odkud jsme došly na Sněžku a pak do Spindlu, kde nás očekávalo auto, aby nás dopravilo domů. Tento první výlet byl tak úchvatný, že rázem získal jak našeho vedoucího, tak nás k podnikání výletů. Jak při prvním výletu, tak při dalších dvou k pramenům Labe a na Černou horu, nám počasí přálo, jako by samo sluníčko mělo radost, že nás může uvítat v našich nejvyšších horách. Na Sněžku šel s námi P. Daňha, k pramenům Labe Dr Chudoba, kteří kromě jiných přijeli na návštěvu do našeho tábora, kde měli přednášky. Oba byli i cestou ochotni zodpovídat naše zvědavé otázky. Je to málo se jen zmínit o těchto výletech, kdy nevíte, zda se máte více těšit z pohledu na krásy přírodní, nebo ze společnosti milých družek, nebo z blahého pocitu jistoty, že se vám nemůže nic stát — vždyť po cestách této země nás vede duchovní vůdce tábora, který vám ukazuje také cesty k věčné blaženosti — jde nejen s námi, nýbrž i žije naším životem, zpívá s námi radostně písně do pochodu, ale při tom je stále ochoten odpovědět na jakýkoliv váš dotaz. V jeho přítomnosti stále cítíte, že je tu pro vás, že sám se zřekl svých prázdnin, svého odpočinku, aby vám mohl ukazovat nejlepší cestu.

O každé minutě tábora by se dalo dlouho psát, ale to vše by stále ještě říkalo málo. Byl to malý zázrak, jemuž snad mnohý ani neuvěří — je třeba jej sám prožít. Snad žádná z nás by nebyla věřila, že je možno tak čarovně užívat prázdnin; po ukončení tábora však jsme se vlastně ani neloučily, poněvadž doufáme, že o příštích prázdninách se na táboře zase sejdeme.

Poslyšte jen ještě, co nám do naší kroniky, do níž střídavě každá z nás zapisovala události dne, připsal nakonec náš duchovní vedoucí P. Reginald Dacík O. P.:

„Ano, bylo to pěkné! Pochopili jsme slova žalmu: Ecce, quam bonum et quam iucundum habitare fratres (my bychom rcely: sorores) in unum.“ (Hle, jak jest to dobré a utěšené, když bratři — my bychom řekly sestry — spolu přebývají.)

Věra Viskotová:

Šedá Carevna

Dům na náměstí, zašedlý a nepřístupný, byl jejím majetkem. Chodívala ulicemi hrbatě dlážděnými stejně zašedlá a nepřístupná, s cizím, vzdáleným leskem v očích a s nelitostnými dlaněmi, které se tvrdě spínaly každou neděli před oltářem. Dlouhými řadami žebráků před kostelem procházela s tichým šuměním deště, a mlha, sivá jako její šaty, plynula vždy ne-

hlučně za ní. Ani jediný peníz neskutálel se z bledých prstů do svaštěných žebráckých rukou, a přece každý její krok po chrámové dlažbě byl provázen cinkotem zlata; v domě, v jeho chodbách i v ulicích města zvučelo její zlato, kolečka ranního vozu mlékařky vrzala o jejím zlatě, na smělých kružbách klenby se svíjely odlesky jejího zlata, ústa lidí vychutnávala v hovo-

rech její zlato, pokřikující děti na předměstí vyvolávaly tajemství o jejím zlatě, a když zvečera se zatřáslly temnoty nad zemí, vyplouvaly na černé hladině nočního moře koráby, naložené jejím zlatem. Říkali jí Šedá Carevna.

Plynuly dny, měsíce, roky, měnili se lidé, město se neměnilo. A neměnila se Šedá Carevna. Jako by ani nestárla její průsvitná bílá tvář s napjatými rysy starých blan, jako by nestárly její kruté dlaně a lhostejný krok. Stále stejně chodívala svou cestou z domu do chrámu a z chrámu zpět do prázdných vyzlacených síní, plná svou nenaplněností a tuhostí žluté kůže, v černých látkách, z jejichž záhybů vyhlížely záhady, přivázané důstojně na šňůry lidských soudů, na šňůry hedvábné (neboť jen hedvábní mohlo se hodit k jejímu zlatu), vzpřimující na ramenou svou unavenost a vábící kameny na cestě k vědomému úhozu: Zda by něco zaznělo, van, tón, skříp, tik, kdybychom dopadly na hladinu této mlčenlivosti? Vyšel by hlas z ní nebo z naší vlastní vymrštěné ozvěny?

Tu jednou na jaře, kdy veliké noci naplňují se k přetékání slzami, z nichž poslední jsou zbytkem umučení a první již pozdravem Vítěze nejtěžnějšího — tehdy se to stalo. Šedá Carevně, kráčející na Bílou sobotu do chrámu, kde hořelo k větší slávě Boží její zlato voskovic a vůní, vstoupil do cesty žebřák. Sám. Patrně netoužil po vzkříšení, za nímž spěchala Šedá Carevna. Jinak by byl jistě klečel pod některým z výsostných, lehounkých sloupů poboční lodi, na místě, vyhrazeném žebřákům, na místě, vyhrazeném chudobě tělesné bédnou chudobou ducha, která nechápe všudypřítomnost a obecnost nehmotného. Jistě tomu bylo tak. A nemohl by učinit, co učinil.

Krok Šedé Carevny zaváhal. Pak se zastavil. S nepostřehnutelně slabým zašuměním, jako když se udrojí tlející list v stoleté knize, zvedala se víčka jejich očí, zasazených do zlata, těch očí, které nebyly zvyklé pohlížet do lidských tváří lidské bídy, lemující denně storukou cestu ke vchodu svatyně. Zvolna, zvolna

stoupal její pohled od země po hadrech, do nichž se balilo tělo, bránci jí pokračovat v cestě, a současně činila její ruka pohyb, jaký ještě nepoznala. Zalomila se v kloubu, sjela do černých řas látky a v žluté průsvitnosti pergamenových prstů žlutěji zahořel kov mince. Právě v tom okamžiku dospěly její oči ve svém krkolomném výstupu až k očím žebřákovým a zmrtvěly jako ruka, z níž cvakl peníz na dlažbu cesty.

Co to bylo? Jakým křehkým hranolem prostupovaly a lámaly se plaménky tohoto neuvěřitelného těla? Z přeplněných lodí chrámu šlehalo palčivé ticho poslední vteřiny před odstraněním náhrobního kamene. Andělé, jimž byl určen tento úkol, blížili se k tajemné překážce. Srdce Šedé Carevny se zasmýkalo. Co to bylo? Andělé se nesli již tak blízko, tak děsivě blízko! Oči žebřákovy zamávaly jejich křídly. Nedočkávané světlo (netrpělivý kruh, zvonící rolničkami pro nesmlouvavost budoucnosti) vylilo se z nich a podávalo jí ruku. Zdi, obloha, země, hlasy, vítr, dech, vše se otřásl bezměrností jásotu nad vzkříšením srdce. Vstal této chvíle, alleluja! Cítila bezpečnou jistotu. Neváhala. Uchopila se ruky, pro niž chystala peníz a jež jí nabízela stokrát víc.

Když lidé vycházeli z kostela, nebyla tu již Šedá Carevna, jejíž mládí ani stárnutí nikoho nenaplněvalo radostí, tak jako její odchod nikomu nezpůsobil zármutek. Všechny dveře jejího zlatého domu na náměstí byly pozotvírány a nabízely se tomu, kdo šel mimo. Lidé se tiše kupili před domem. „Odešla.“ Nikdo se neptal, kam a s kým. Bílé stíny stály v oknech, zastřených těžkými, zaprášenými záclonami. „Odešla.“ Nikdo se neptal, kdo ji odvedl. Otevřené dveře domu činily pokání svou opuštěností, prosíce o prominutí viny, která na nich lpěla, ač se jí nikdy nedopustily. „Odešla.“ A zlaté stropy, zlaté stoly, zlaté zábradlí, zlaté lustry, zlaté truhlice a celý zlatý dům na náměstí, všechno zlato Šedé Carevny se rozzvonilo a zvonilo a zvonilo, že vstalo srdce člověka, vstalo této chvíle a odešlo probuzeno za svým naplněním, alleluja.

Hudba, jen hudba

Co skryto je v ní myšlenek, nálad a záchvěvů lidského srdce! Co tajných přání, snů a vzdechů je v ní ukryto a kolik tvrdých a zatvrzelých srdcí při jejím poslechu již změklo a odpustilo svým bližním!

A jak blízký vztah má již mladá bytost k tomuto uměleckému projevu: zde pak má veliký význam včasné poznávání hudby, která duši dává poznání. „Byla první vyvolena, aby dala člověku vytušiti již zde na zemi oslnivou slávu ráje“, napsal J. B. Foerster. A kolika lidem byla hudba podnětem k zladění v sobě samém všech těch mnoha krásných a ušlechtilých snah v harmonii Kristova ideálu!

Hudbu a život nelze postavit proti sobě a označit je jako dvě věci heterogenní! Život je hudbou prostoupen a hudba je — život. Ať doléhá k našemu sluchu národní píseň Teče

voda, teče, či Kolíne, Kolíne, ať svatební píseň Už mou milou do kostela vedou, či tklivá melodie Ach, není tu není, ať je to Smetanova Prodaná či Dvořákova Rusálka, Sukova Meditace Svátý Václave či Foerstrův sbor Velké, širé, rodné lány, vždy tryská z tohoto nejmocnějšího a nejpůsobivějšího uměleckého projevu nový elixír života, nová chuť k boji za vše krásné, nové pojetí a pochopení života. A to vše může dát hudba!

Když hudba promlouvá, pero spisovatele usychá, lexikon básníkův se zavírá, štětec malířů upadá, dláto sochaře se přičí, pramen inspirace stavitele vysychá. Jen duše skladatelova se omývá v lázni tekoucího toku melodie a osychá teprve po doznění závěrečného akordu Věčna.

Jaroslav Kuchař.

Puškin

Není pro mne vábivějšího úkolu, zvláště za našich dnů, kdy uplynulo 110 let od smrti Alexandra Puškina, než osvětliti jeho význam, a to netoliko pro literaturu ruskou, ale pro celou literaturu slovanskou. Puškin je jedním z největších geniů lidstva a jeho jméno právem sluší stavěti do stejné řady se jménem Dantovým, Shakespearovým a Goethovým. Puškin znamená pro Slované tolik, co geniální Goethe pro svět germánský. Čím mohu odůvodniti toto svoje hrdé tvrzení? Opírám se o výroky kritiků, o jejichž pravdomluvnosti nelze pochybovat. A přece s nimi ve všem nesouhlasím. A snad mám pravdu, zapochybuji-li o tradičním tvrzení o vnitřní harmonii a prozářenosti Puškinově. Čtenář, jenž se hluboko ponořil do jeho děl, nemůže a nechce se stavěti do řad těch, již tvrdí opak. Za vnější jeho objektivností, za klidným povrchem jeho vyprávění jsou často skryty víry a propasti tak hluboké, že je těžko pochopiti povrchnímu čtenáři, co je skryto na dně srdce tohoto geniálního básníka.

Význam opravdu světový mají Puškinovy „Malé tragedie“, napsané v podzimu roku 1830. Jsou to nepřekonané vzory na themata základních problémů lidského bytí. Každá z těchto tragedií jest tak sytá, tak hluboká svým obsahem přes zdánlivou lehkost a prostotu, že se vyrovná mnohým a mnohým proslulým tragediím. Ve vzpouře Salieriho, jak správně říká jeden z ruských badatelů, jest nejstrašnější popření Boha, nikoli rozumem, nýbrž srdcem,

když Bůh se popírá ne proto, že Ho neznáme, ale že Ho nechceme. Do jakých hloubek lidského ducha se Puškin zahlížel, jaké propasti ho občas k sobě vábily, to je vidno z památných veršů v „Kvasu, v době moru“. Nota smutku a zádumčivosti trvale vniká do tvůrčího díla zralých let Puškinových a vede nás k básním tak výlučným co do síly filosofického zaměření a básnickému výrazu pesimismu takové hloubky, jemuž není rovno v celé literatuře. Geniální čtenář Puškinův Dostojevskij svým dílem objevil před námi tyto puškinovské hlubiny a my jsme užasli nad nimi. Spolu s námi užasla i Evropa, která uznala v Dostojevském, stejně jako v Tolsím, nejvyšší projev ruského genia. Ale Evropa ještě nepochopila, že prameny celé ruské literatury jsou v Puškinovi, že podle slov Dostojevského Puškin je naše všecko a že jeho následovníkům bylo toliko dáno, aby objevili a dokázali, nač on ukázal.

Zdenka Karmazínová:

Puškinovi

Tys vzor můj! Hvězdo má, kdy dostihnu Tě v hvězdné výšině?

Já pluji s proudem tvým - ať v bouři, jekotu či v mírné tišině - má duše s tvou jen rozpráví a obléká se do trní, jež vonné růže zdobí.

My půjdeme spolu dál, až v Nekonečnu splynou naše hroby.

Jiří Karen:

Číslice

— Zach!

Třídou se zvedne ševal. Z lavice se odlepí postava.

— Tak piš, říká profesor Bedřich Kocanda.

— Piš a nestyď se! To už musí primánek vy počítat.

Zach drtí křídou. Pod stupínkem se zvedá hejno hlav, jako makovičky. Zahledí se z okna. Po zablácené cestě ujíždí kárka, na nebi černá mračna, nad řekou se vznáší pára. Brr, až sem zavanul její chlad. —

Na tabuli se ježí číslice.

Zach nenávidí číslice. X, X, říká si polohlasně, umocnit na věčnost, spálit nad cigaretou.

Ve třídě je hrobové ticho.

Zach cítí, jak červeň stoupá do jeho obličeje. Srdce se zvedá a klesá, jako balonek, cítí je až v hrdle. Vzdor jím zalomcuje.

— Hlavičko hloupá, podívej se přece na ty číslice! Podívej se a něco řekni, hlavičko hloupá! Nu, tak, řekneš něco?

Profesor Kocanda chodí po třídě. Ruce založeny, hlavu skloněnou, na tváři klidný úsměv.

— Hlavičko hloupá — říká Zach již vztekle, jsi prázdná a měly by v tobě být vzorečky, urovnané jak zásuvky lékáren, měla bys je sypat, taktó a proto a načež a zde a tímto. A ona mlčí...

Nad řekou se zvedl vítr. Žluté listy tančí, po nábřeží se plouží černý pes. Čenichá... Anežka umí hrát krásně na klavír. Když usedne, když její prsty měkce přeběhnou klávesnici, Beethoven, Mozart, Smetana, ale což, nevíme o ničem... Touláme se v daleku...

— Hle, pane profesore, Bedřichu Kocando, kdybyste se mne ptal, jaké růže kvetou v jejich zahrádce, to bych věděl, kdybyste se ptal, jaké oči má Anežka, na každé odstín jejího hlasu, pak bych ihned mluvil, ah, jak krásně, však již dávno jsem si tu řeč připravil, jako by zlaté mince razil, pane profesore...

Na tabuli se ježí číslice.

Modlitba

Bože můj,
v prostém věnečku slov Ti podávám
oběť své vděčnosti.
Splétal jsem pokorně;
často se připlel trnitý vzdech,
který jak hořký pramen mi rozrazil hrud';
za všechny záhony očí slzami zkropené
milostiv buď!

Byl jsem jak rolník, Otče,
s tahouny vzpínavých tužeb v mém pluhu
a často jsem nemohl dál;
kámen byl v cestě a jinam se chtělo.
Vždy jsem Tě viděl, jak přistoupils,
laskavě pohladil koničkům neklidnou hřívou,
útešnou písni ses otěží ujal
a vedls mě vpřed.

Byl jsem jak rybář, Otče,
a děravou měl jsem modliteb síť.
Vlny Tvé milosti rouhavě jsem jí zachytit chtěl,
leč kámen kletby často mi loďku zprorázel.
Tys vždy jak moudrý tesař po břehu přispěl
a posvátným náradím slibů své milosti
pomáhals vše zas vyspravit.

Byl jsem jak kovář, Otče,
takový černý a s prchlivě olajícím vousem, díš?
Oheň v krbu a oheň v žilách,
tolikrát úderem vášně a zášti
syčící slovo jsem ukul,
jež se pak svíjelo na dlažbě kovárny
jak kapka špatného svědomí na žhavé plotně
bystrého soudu a poznání.

Bože můj,
vezmeš jednou své váhy,
spočítáš, kolikrát před pluhem klopýtl kůň
a kolikrát za pluhem klopýtl jeho pán.
Na jednu misku dáš kluzké chvíle,
jež jako rybky mi proklouzly
děravou sítí modlitby,
slova, jež vášní se svíjela,
křičela pod zrakem Tvým,
a na druhou misku?

Než soudu Tvého mě zahalí dým,
Bože můj,
v prostém věnečku slov přijmi ode mne
oběť mé vděčnosti.
Splétal jsem pokorně;
za každý trnitý vzdech,
jenž probuzen výkřikem bolesti
jak hořký pramen mi prorazil hrud',
lásku mi nech!
Za všechny štěkaivé kročeje,
které Tě hledaly jak věrní psi
milostiv buď!

Sub specie aeternitatis

Pod zorným úhlem věčnosti
nám mizí všechny bolesti,
jež krutý žití bolný chod
do kalných duší spustil vod.

Pod zorným úhlem věčnosti
se ztrácí všechny radosti,
jež lidstvo ženou stále vpřed
přes rozkol nitra, smrti vřed.

Pod zorným úhlem věčnosti
se ztrácí lidské slabosti
v bělostné dálce hvězdných moří.

V konečných vlnách světla květ
milostí lásky budí svět
v modravém chvění křížem hloží.

J. Petr:

Podoba

Srdce se sedmi meči na bílých božích mukách
s rezatou mříží, šípkem a vlašťovkami
na křižovatkách dní a nocí, na mezích a v lukách
jak teskná podoba, jež neslyšně jde s námi

a naslouchá, když vítr do větvi si píše
obrazy našich cest a všechna slova odplavuje čas.
Cítíme za námi, jak teskné oči tiše
z podoby v mukách pozorují nás.

Věneček uschlých květin pod obrazem
se v nocích modlí se stíny a chorál žabí
v májových večerech tvé tváři vybilené mrazem
se koří jako západ v zlatě na hedvábí.

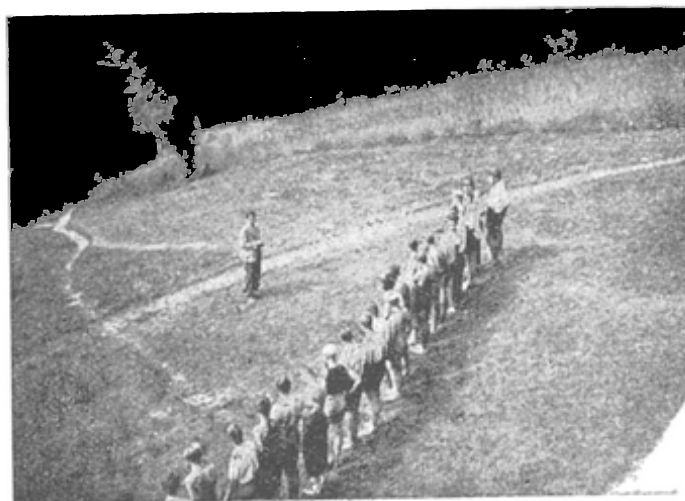
Tím úsměvem se sedmi meči za rezatou mříží
jsme navraceni zpět jak proti proudu řeky
a těm, pro něž čas krvácí svou tajnou tíží,
na ránu nezhojenou je jak obvaz měkký.

Josef Zahradníček:

Milostná

Jako se zavře moře za prstenem
za všemi něžnostmi zavřel jsem ústa již:
nikdy tě nenazvu sladkým jménem
jak by sis přála, jak si zasloužíš —

Směji se dneska zdobnělému jménu —
Co ty mi dáváš — nikdy ti nevrátím ...
Ještě ti možná víckrát připomenu:
byla bys šťastnější s tím a tím —



**Několik záběrů a vzpomínek
na tábory katolického studentstva
v roce 1946.**



A tu sa v tesnej blízkosti pred ním objavila vysoká čierna škvrna.

— Stromy, — uvedomil si Viktor. Ale len celkom letmo. Čosi úplne iného zaujalo vtedy jeho myseľ. Čo to len mohlo byť? Kam sa to díval naširoko roztvorenými očami? A čo asi uvidel, keď jeho tvár náhle zmenila celý výraz a nadobudla zvláštnych, nechmotných rysov?

Áno, Viktor v tomto zlomku sekundy videl veľmi, veľmi mnoho. Mysľou mu prebehol celý život. So všetkými detailmi a malichernosťami, na ktoré bol už dávno zabudol a na ktoré vari nikdy nemyslel. No predsa bolo čosi pár metrov pred ním. Stromy? Zmrznutý sneh? Strmý svah? — Ale kde! To muselo byť už dávno preč. Veľmi dávno. Tak dávno, že sa na to len nejasne pamätal.

Ale tam, pred ním stál On. Uprostred silného jasu. On to bol zaiste, Viktor. Ho už dobre poznal. A s otvorenou náručou čakal na Viktora. Usmieval sa. Tým svojím »svojím« usmevom. — Nádherné...

Avšak spoločnosť hore, z čistinky, videla niečo úplne iné. Príšernú rýchlosť, ktorá sa každým okamihom závrtno stupňovala, potom podvedome prevedený krkolomný zvrät, ktorým sa Viktor tak fantasticky vyhol prvému stromu, že jeho spoločníkom až krv v žilách mrzla.

A keby mali jemný, duchovný sluch, zaiste počuli by vtedy pomalé vírenie bubnov, ktoré sa stále zrýchľovalo a mohutnelo, až — zakončilo najväčším úderom, a — blana sa pretrhla.

Vtedy Viktor vrazil šialenou rýchlosťou do druhého stromu.

*

— Viktor, Viktor!... Prosím Ťa, preber sa už!... zúfalo bedákal nešťastný otec pri dokaličenom tele. — Viktor! Nesmieš umrieť!... rozumel si?... Čo mi ostatne potom ešte?!... Nesmieš!... Otvor už oči... aspoň na chvíľku!... na minútu...

Ale nič. Viktor ležal celkom nepohnute.

Ba predsa. Predsa... Po dlhšej chvíli predsa začal pomaly nadvíhovať olovené mihalnice. Obzrel sa dookola. Bolo vidno, ako sa usiluje zakryť nesmiernu bolesť.

— Otecko? Ty si to? — hovoril celkom pošepky.

— Čo si mi to vykonal? Ako si to mohol...

— ...hej, hej... Ja som mal tiež plány... Pekné plány! Isť ďaleko... do misií... obetovať sa... Áno... Ale už... už ma nik nebude vidieť v reverende...

— Nie, Viktor! Nerob to! Nie, nie...! Či ti je nie ľúto tvojho otca? Pozri... pôjdeš za kňaza... i za misionára... pôjdeš, neboj sa... prečo by si nešiel...? Aj ja pôjdem... aj... aj

tvoja matka... aj... aj Len nie... nesmieš zomrieť!...

— Otecko, rád by som ti to urobil Ale Teraz ma už On volá inde... Dúfam, že raz sa tam predsa všetci sídeme... pravda, otecko... slečna... Stano... Vlado... i,,, ostatní...

Aj zomrieť som chcel ináč... na poli... v boji... v prenasledovaní... Ale On to vždy tak pekne zariadi... Povolá nás vtedy, keď nás môže najlepšie odmeniť... Čo by bolo zo mňa neskôr... kto vie...

Hrobové ticho. Všetkým sa zastavoval dych a vlhly oči, keď pozorovali, ako mu slová stále viac viaznu. S potom vystupoval na tvár aj výraz veľkých bolestí... Ba nie! Predsa úsmev to prekryl... Ten blažený úsmev, aký mávajú len mučeníci...

— Ako krásne je umierať...

— Viktor, Viktor! — svíjal sa jeho otec... — Pre Boha... Nesmieš!

— Podajte mi ruky Všetci Dobrý boj som bojoval...

A potom... To čo chcel tak víťazne zakričať do celého sveta... to šeptal teraz celkom ticho... slovo za slovom... ale nie menej výrazne:

— ... Nech... žije... Kristus... Kráľ!..., A vydýchol.

— Viktor, Viktor, počuješ ma?! Nesmieš... nie... — vrhol sa jeho otec na bezduché telo. — Nesmieš odísť! V záchvate objímal, bozkával a hladkal ovisnuté údy, polepené šaty...

Až kým Stanovi sa nepodarilo odvieť ho nabok.

*

Po matúre viedla Stanova prvá cesta na Viktorov hrob. Aj Vlado šiel s ním.

— Vidíš, Vlado, to je už tak. Málo, veľmi málo je dobrých, hrdinských duší. Práve preto sú preťažené a zavalené prácou, lebo musia vyňať nahradzovať lahostajnosť a lenivosť tisícov.

— Máš pravdu. A ešte aj z toho mála veľmi málo ostane... Mnohí odpadnú od prepracovania, iných zväbi svet a veľmi mnohých On povolá k sebe hneď v prvých rokoch.

— Hej, práve o tom rozmýšľam... Ale my musíme kráčať len svojou cestou. Bez ohľadu na lahostajných, na nepriateľov, na odpadnutých, i na padlých... Bez ohľadu na to, že nás je stále menej, že pôjdeme pomaly sami...

— Ba nie! Na to musíme brať ohľad. Veď musíme preberať aj ich meč, aj ich prácu. Myšlienka nesmie zahynúť pádom jednotlivca!... My musíme pracovať aj za nich a uskutočniť všetky ich plány a zaplniť všetky medzery. Žatva je veľká a robotníkov málo, ale tí, ktorí už sú, musia pracovať dvojnásobne.

— Hej, pekne si to povedal. Teda až pôjdeme do misií my dvaja, ty ako lekár, ja ako misionár, nepôjdeme len sami. Pôjde s nami aj Viktor. Aspoň jeho plány, jeho ideály, jeho horlivosť a hrdinskosť. Dokončíme jeho prácu tu dolu, a on nás bude sledovať a pomáhať nám zhora. Bude naším veľmi dobrým spoločníkom...

Medzitým prišli do cintorína.

— Stano, všimol si si toho šedivého pána, ktorý stále chodí v čiernom? Však by si nepovedal, že je to Viktorov otec.

— Opravdu, veľmi sa zmenil. A to dievča vedľa neho? To už nemôže byť jeho matka!?

— Nie, tá je už skoro pol roka chorá. To je dievča, ktoré bolo s ním vtedy na lyžiach. Ona ho mala sviesť... Od toho času sú títo dvaja každý deň pri jeho hrobe a modlia sa.

— Modlia sa?

— Áno. Nevidíš? Aj teraz!

Chlapci prišli ku hrobu. Bol celkom jednoduchý, aký si Viktor prial. Skromný nápis:

TU ODPOČÍVA NEZNÁMY HRDINA,
VIKTOR

No pod ním tým hrdejším citát:

»*Omnia possum in Eo, qui me confortat.*«

Chlapci sa uklonili, podali mlčky ruku pánu továrnikovi i slečne, a pán továrnik zamyslene povedal.

— Chlapci, opravdu to bol hrdina...



Ó, hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti Božej! Aké nepochopiteľné sú Jeho súdy a nevyskúmatelné Jeho cesty! Ved ktože poznal smysel Pánov, alebo ktože Mu bol radcom? ... Keďže z Neho a skrze Neho a v Ňom je všetko, Jemu sláva na veky. Amen. (Rim. 11, 13 36.)

Koniec.

Jak se mluví

1. Úpadek morálky ve středověku způsobila sama církev a její vysocí hodnostáři.

Na toto dictum, až příliš zobecnělé, bylo odpověděno nesčíslněkrát. Kdo chce psa bit, vždycky si húl najde. A za tím účelem byl prohledán v archivech kde který koutek, směšné pohádky vytaženy na světlo a stokrát vyvrácené smyšlenky se vždycky znovu překládaly. A co je pravým základem dějin, bylo zkomolené nebo do stínu postaveno, mlčením se pominuly slavné činy a zásluhy. Jsme ještě stále v područí německé vědy protestantské. Když Luther odloučil velikou část severní Evropy od skály Petrovy, nastala jeho stoupencům potřeba ten skutek nějak odůvodnit a ospravedlnit. Dílo Lutherovo zvykli si nazývat reformací či opravou a odtud se snažili dobu křesťanskou před Lutherem vyličovat jako dobu zkaženosti a deformace. O skutečném duchovním životě středověku se málo ví. V brněnské univerzitní knihovně je velké dílo Martina Grabmanna: *Mittelalterliches Geistesleben*. Sv. I. Mnichov 1926. sv. II. Mnichov 1936. Když jsem si je před nedávnem vypůjčil, shledal jsem, že jsem jeho prvním čtenářem, poněvadž listy byly ještě slepeny, jak knihař obarvil ořízku. Vpravdě temný středověk v tom smyslu, že kromě směšných bajek málokdo o něm co ví a většina v úsudku o něm tápe v tmách.

2. Ve středověku byly náboženské pravdy věřícím předkládány a nikdo o nich neměl přemýšlet.

Tato výtka neplatí Církvi katolické, která v díle svých velkých theologů, zejména Alberta Velikého a Tomáše Akvinského, vytvořila syntézu víry na základě racionální filosofie Aristotelovy, nýbrž Lutherovi, který vskutku zakazoval přemýšlení o pravdách víry a pokládal za opovážlivé, aby někdo lidským rozumem je nějak zkoumal. Bible mu byla jedinou autoritou. Myšlenky lidské pokládal za zcela nicotné proti myšlenkám Božím, rozum nazýval nevěstkou ďáblou, rozum měl být, podle jeho mínění, utopen v křesťanské vodě. Filosofii zesměšňoval a Aristotela nazýval Narristotelem. K jeho stanovisku se vrací i moderní protestantská bohověda školy Barthovy. Ovšem Luther už není muž středověku, nýbrž jitřenka novověku a zase je to jen neznalost jeho skutečného učení, která z něho činí průkopníka myšlenkové svobody a pokroku.

3. Zásady Chelčického uskutečňuje v naší době komunismus.

Jelikož se nepraví, které zásady Chelčického uskutečňuje komunismus, je třeba jeho zásady připomenout.

Chelčický hlásá návrat k prvotní Církvi, a to vymýcením státní moci. Stát a křesťanská víra jsou věci zcela protichůdné a neslučitelné. Pravý křesťan nesmí nikdy zabíjet, ani v obranné válce, nesmí se u soudu hájit, nesmí přísahat, ani poroučet. Jeho povinností je poslouchat, trpět a jako ovce se nechat zabít. Těžký hřích je být králem, vrchností, soudcem, rychtářem, konšelem, biřicem, katem. Nejen světská, ale i duchovní vrchnost je podle Chelčického původu pohanického. Kdyby onu čistě trpnou stránku křesťanství dnes hlásal katolík, byl by okřiknut, že takovým učěním chce vychovávat otroky a že takové názory se hodí pro kastu opovržených pariů a nikoliv pro náš národ, obklopený výbojnými sousedy. Chelčický však je veleben jako mystik nedostižné mravní výše hlavně proto, že haněl a odsuzoval církevní představené. Že by komunismus hlásal návrat k prvotnímu křesťanství a neměl v úmyslu se bránit proti svým nepřátelům, je nám zcela neznámo.

4. Matěj z Janova dobře věděl, že Písmo svaté je jedinou autoritou při hlásání evangelia Kristova.

Cemu učil Matěj z Janova, je patrné z jeho retractace, kterou odvolává tyto články svého učení: 1. Obrazy

Krista a svatých dávají podnět modloslužbě; 2. obrazy svatých nemají být uctívány; 3. ostatky svatých nemají být uctívány; 4. že hodným svatým přijímáním se věřící stává nejen mystickým údem Kristovým, nýbrž že i jeho ruka, noha, oko nebo kterýkoliv jeho úd se stává mystickou rukou, nohou, okem nebo jiným údem Kristovým; i nekneží mají být povzbuzováni k dennímu svatému přijímání. Budoucnost dala za pravdu Matěji z Janova v otázce častého svatého přijímání, ale ne v ostatních bodech jeho nauky, v nichž se neprávem dovolával Pisma svatého. (Viz Dr Ondřej Petřů, Matěj z Janova o častém svatém přijímání, Edice Krystal, Olomouc 1946.)

Kardan:

Návrh na epitaf revolučního poety:

Na tvou hrobku kladem věnce,
žes psal minuskulí Němce.

Bejvávalo ...

Časy prý se mění a lidé s nimi. Nevím, ale zaujímám skeptické stanovisko k tomuto rčení. To se jistě nevzpomnělo na studenty.

Léta Páně 1946 rozhodli se mnozí, kdož v lavicích školních 10 měsíců ročně život trávil, že se i v prázdninách sejdou, ze svých snů „Dva roky prázdnin“ aspoň část v skutek uvedou a vůbec vše náležitě oslaví.

První tři dny proběhly ve znamení klidu a zkoumání prostředí, a zjistilo se, že za a) strava je velmi vydatná a mnoho kalorií přebývá, že za b) je dosti volného času na přemýšlení, a že za c) je toho klidu již dost. Chtějíce se pocvičit v sebezáporu, rozhodli se někteří, v 10.45 hodiny noční (o duchy zde, jak zřejmo, tedy nešlo), že v zájmu předvojenské výchovy vynesou jednoho ze spících na chodbu. Sebezápor se nezdařil a prokázáno, že vypoví-li břišní svaly službu, je jakýkoliv počin, jenž v tichu konati se má, zcela nemožný. Přesto třetí pokus se zdařil, ale tu zasáhl kdosi, jenž mezi 12. a 1. hodinou noční jako Bílá pani krácel a přes postel ne a ne se dostat. Zato však dovedl povznést hlas svůj a tak spícího probudil a svůj pokoj na příslušná opatření příštího dne upozornil. Hlas slyšen byl a téhož dne v hodinu polední provedena akce podobná a v zápalu rozhodnuto, že náš pokoj coby konkurenční bude příští noci „vyklizen“. Plán smluven na druhou hodinu noční, kdy prý je spánek nejtvrdí. Byl. Proto se také spalo a nic se nedělo.

Čichajíce studentštinu, zamkli jsme se příští noci k všeobecné naší ranní spokojenosti. Pokus vystěhovat místo náš pokoj č. 3 se nezdařil, nastala řež, ale ač postavy bílé a řev ne lidský, duchové to nebyli.

Zmýlil by se však, kdo by se domníval, že všechen volný čas byl vyplněn jen těmito hrůzoplými okamžiky. Vždyť velké umělecké nadání se projevilo založením hudebního sboru, jenž za pomoci pokojového zařízení dovedl vyluzovatí uchvacující melodie. Nejdůležitějším činitelem jsem byl ovšem já — posluchač. Kdyby nebylo mě, nikdo by je neposlouchal a tak by orchestr pozbyl oprávnění, totiž bavit lid studentský; mařil by jen čas. Ale že jsem tam byl já...

Vyskytla se otázka, cí je ručník, který ležel na zemi. Nikdo se k němu nehlásil a tak bylo usouzeno, že asi patří nepřítomnému J. N. Na návrh O. P. byl ručník namočen a vložen pod prostěradlo J. N. s úmyslem, že přijde, lehne si tu a se zděsí, že má v posteli mokro. K. H., živel mírnější, se stavěl proti, ale ručník vytáhl, až bylo prostěradlo mokré. Vyždímal kaluž vody na zašpiněnou podlahu a ručníkem ji

vytřel. Pojednou O. P. spustil povyk, že nemůže najít svůj ručník. Posléze ho poznal v tom, s nímž K. H. utíral podlahu. Inu: Kdo jinému jámu kopá, ...

Asi za hodinu přišel J. N. Sáhl na postel a dovrtípl se. Vzal tedy umyvadlo s trochou vody a položil ho na podezřelého mu K. H. s úmyslem, že jakmile se pohne, umyvadlo spadne a celý pokoj probudí. Sám šel spát jinam. Umyvadlo sice nespadlo, ale rozespaly K. H. se vodou v něm se nalézající, jak se sluší a náleží polil. Jo, jo: Tak svět odplácí.

Není táborák jako táborák. Byly starosti, jak vhodně uhasit zárověště po táboráku. Rozluštění přišlo samo. Na hranici táboráku se házely celé smrčky, plameny šlehaly do výše až 10 metrů. Náhle se ozvala v městě siréna a za 10 minut přijeli hasiči — hasit táborák. Zkrátka: Není nad pohodlí.

Když jsem tohle někomu vyprávěl, divil se mnohý. Tomu bych se nedivil. Divím se však tomu, že nechápali, jak mohu ještě chtít jet opět na tábor. K.



to ostatní namaluju, až mě přejde houser.“
Al. Dlabal, Ill. d.

Ale málokdo dnes čte svatého Pavla. Nečte ho ani autor, který napsal 1. května t. r. článek o práci do Svobodných novin. Při svém mudrování o práci se staví do kritické pózy nad „Pavlem z Tarsu“ takto:

„Kdo nepracuje, ať nejí, řekl Pavel z Tarsu. Už G. B. Shaw vtípně poznamenal, že tento nedomyšlující filosof zapomněl třebaš na děti, které sice nepracují, ale jídla se domáhají právem hlučněji než dospělí pracující. Dodejme k tomu, že zapomněl i na lidi churavé a na ty, kteří už dopracovali.“

Je třeba uznat, že takto vyslovená zásada: „Kdo nepracuje, ať nejí“, vskutku je nedomyšlená, poněvadž upírá nárok na chléb těm, kteří pracovat nemohou, a to jsou děti, nemocní a staří lidé, a přece jíst chtějí. Ale pisatel Svobodných novin má smůlu, i když se věší panu Shawovi na šosy. Svatý Pavel to totiž domyslel dokonale, neboť každý se může přesvědčit, že ono místo u svatého Pavla zní: „Nechce-li kdo pracovat, ať nejí.“ V orig.: „Hoti ci tis ou thelei ergadzesthai, méde esthie-tó.“ Upírá tedy svatý Pavel nárok na obživu ne tomu, kdo pracovat nemůže, ač by suad chtěl, nýbrž jen tomu, kdo nechce pracovat, ač by mohl. Z toho je vidět, že to dokonale domyslel a také je patrné, komu patří vtípná kritika pana Shawa i těch, kteří čtou jeho knihy pozorněji než epištoly svatého Pavla.

Rozhovor s básníkem.

Redaktor „Vývoje“ navštívil básníka Jana Zahradníčka a položil mu několik otázek. Básníkovy odpovědi jsou závažným slovem, proneseným k problémům současného umění, a zároveň upozorněním na příklad básníkovy života a jeho poesie.

Jan Zahradníček hovoří: Přijímáme-li určitý světový názor, přijímáme s ním i stupnici hodnot. Nejsme mravenci nebo kobylinky, jsme lidé, jsme křesťané. Kříž pro nás rozděluje svět napravo a nalevo, nahoru a dolů, a každá věc je podle svého vztahu k tomuto kříži zhodnocena. Proto říkáme: to je dobré, to je špatné a to je lhostejné. Je-li ten křesťan básníkem, říká nebo spíše zpívá: to je šeredné a na tom mi nezáleží. Oba, křesťan a básník, míní nepochybně totéž. Jenže ten kříž, to je láska, a láska křesťanská je rozumová. Proto křesťanský básník neříká vlastně nikdy, že mu na něčem nezáleží. Všechny věci jsou pro něho nesmírně aktuální a tam, kde se druzí uzavírají a jsou povolní bát pars pro toto, on se strachuje a křičí, neboť „co byste si mysleli o lásce člověka, který by nechal otrávit své bratry z bázně, že kdyby je varoval, obrátil by v ni-več dobrou pověst travičovu?“ ptá se Léon Bloy.

Na otázku, kdy se propracoval ke křesťanskému pojetí života, odpovídá básník s laskavým úsměvem: — Stačilo možná, aby se člověk pro-

bral z opojení pubertální posunčiny, tolíkerými způsoby v mladých lidech rozněcované, aby si vzpomněl na jisté úkoly starodávné obřadnosti, s kterými byl život u nás přijímaný a které se od té doby skoro nadobro vytratily. Snad to nestačilo a musily přistoupit jiné věci: neuhastitelná potřeba radosti a neméně silná potřeba vzpoury, ovšem vzpoury proti vzpouře. A musily přijít i jiné věci, o kterých je však slušno a spravedlivě mlčet.

Přiznání obrazoborce. Svobodné noviny v čísle z 30. 3. 1947 uvádí v článku Michala Mareše: Za Frant. A. Sauerem na konci článku: „A jak to bývá v životě.“ Obrazoborec Sauer, inspirátor svržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v listopadu 1918, několikrát se zmínil, že to vlastně neměl dělat. Že tak mnohou zbožnou dušičku připravil o místečko, kde si mohla modlitbou ulevit od pozemských strastí. Nyní zemřel u ctihodných panen na Malé Straně, u Milosrdných sester, které poslouží každému, tak jak nikdo jiný, na cestách k uzdravení nebo na odchodu z pozemské pouti. I Fr. Sauer o nich mluvil s úctou a respektem.

O svobodu ducha.

V auditoriu maximu právnické fakulty Masarykovy university v Brně přednesl minulý měsíc Dr Karel Engliš při svém jmenování čestným doktorem práv projev, který byl mnohem více, než jen příležitostnou řečí. Dr Engliš mluvil k současným věcem tohoto státu natolik jasně a odvážně, že vzbudil zasluženou pozornost. Je spravedlivě zopakovat a zapamatovat si hlavní úseky této řeči.

citujeme

Svatý Vojtěch při loučení s Čechy:

Nezapomenu, i kdž odejdu, budu vaším biskupem. Tělem vzdálen, ale srdcem u vás. Čím oku dál, tím srdci blíž. Ale nutno bojovat. Je třeba oběti. Někdo musí lid vykoupit. Pokutu za ně zaplatit. Půjdu, zničím se. Do klášteřa bosky a bičování za svůj lid podstoupím. Nic mi nebude těžké do cizích zemí jít, třeba krev srdce dát, život svůj položit, každý dech a tep mého srdce, každá námaha, každá slza až do dechu posledního bude patřit tobě. A kdybych umíral daleko od tebe, lide můj, u tebe budu umírat.

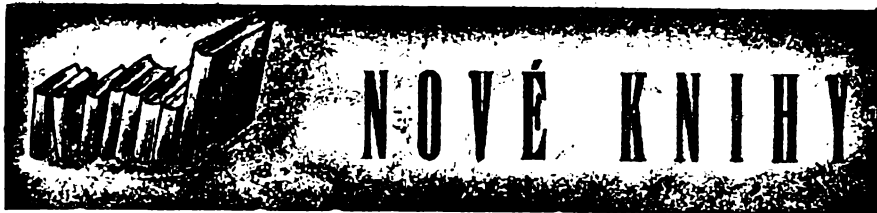
Z knihy Josefa Soukopa **Svatý Vojtěch**. Vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně roku 1947.

... A pak: býti schopen pohlavní čistoty. Jak vypadá on sám v této věci? Mnohdy se považoval za těžkého provinilce, nebo ho naopak rozlítostňovala bezvýznamnost těch krátkých zvlnění krve. Nemohl se ubránit, aby nebyl pozorný ke všemu, co prožíval v této věci: najednou býval některý den poznamenán, zatemněn, pošpiněn skutkem, vykonaným bez jediného svědka, skutkem, jehož lidské důsledky se zdály nedozírné. Takový jediný prohřešek přerušoval, tříštil celé dlouhé období usilovných snah o zušlechtnění. Všechny ty dlouhé zápasy jenom vybudovaly přehradu, za níž stoupaly kalné vody a vzdouvaly se tak vysoko, že je pak nemohla udržet již žádná lidská ani božská moc.

• François Mauriac v knize **Cesty k moři**. Vyšla v nakladatelství Vyšehrad v Praze roku 1947.

Pokřčila rameny, zachytila se zábradlí... jako kdyby nám rodina mohla nějak přispěchat na pomoc, když milujeme! Žádnou pomoc neposkytl nikdy nikomu otec, bratr, syn. Vstup do kruhu našeho pekla je jim zakázán...

Z knihy François Mauriac **Cesty k moři**. Vyšla v nakladatelství Vyšehrad v Praze roku 1947.



Josef Soukop: Svatý Vojtěch. K jubilejním oslavám 950. výročí smrti svatého Vojtěcha r. 1947 vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně. S povděkem uvítají zvláště katoličtí ochotníci skromný sborníček svatovojtěšský Josefa Soukopa, vydaný v nakladatelství Brněnské tiskárny. Obsahuje především Soukopovo drama o krátkých čtyřech jednáních, nazvané „Kristův rytíř“. Práce tato sice neobohatí naši dramatickou tvorbu novými tvárnými prostředky, ale pro obratného režiséra, který bude chtít při letošních svatovojtěšských slavnostech přispět též svou hřívnou, bude vděčným zkušebním kamenem.

I druhá práce, přednáška o druhém biskupu pražském, je dílem Soukopovým. Je to kazatelsky zanícená stať, synteticky využívající vědeckých bádání o době sv. Vojtěcha. Zdůrazňuje vliv Vojtěchův na domáckou politiku jeho doby a sv. Vojtěcha poněkud odvážně pojímá jako sjednotitele svatováclavské a cyrilometodějské ideje v Čechách.

Jen do několika stran závěrečných pojal Soukop několik starých i nejnovějších veršovaných prací různých autorů. Tak B. M. Kulda vyprošuje v prostínských verších na svatém Vojtěchovi ochranu pro náš národ. K. V. Rais veršem stejně prostínským vystihl Vojtěchovu smrt, František Kašpar se třikrát zamyslel nad stopami svatého Vojtěcha v Čechách a velikost jeho měří „podle velikosti zneuznání“, Karel Burian O. C. se k svatému Vojtěchovi vroucně obrací a prosí ho, aby odvrátil od nás ďábla, který se vkrádá do duše moderního člověka pod šalebnou maskou „rovnosti a práva“, za naši svornost ho prosí i Jar. Mil. Mezihořský, Jan Zahradníček evokuje s bezručovskou pathetičností Vojtěchovu dobu řadou intenzivních zvolání a výzev, a konečně svatému Vojtěchovi v rýmech zatleskal i M. V. Dočekal! Publikace, jejíž ctnost je poctivost!
J. Vrána.

S. S. Ghelfand: Dialektický materialismus. Universum, Praha 1947, stran 102, cena 35 Kčs.

Dialektický materialismus vznikl z odporu proti idealistické filosofii německé. V traktátech marxistických se stále opakuje mylné tvrzení, že křesťanství je také nějaký noetický idealismus, který popírá možnost poznat vnější svět a zneuznává hmotné podmínky života. Marxisté si nedali za sto let ani tolik práce, aby se seznámili s pravou podstatou křesťanství. Jejich argumentace proti křesťanství spočívá především na tak zvaném sofismatu falsi suppositi: nejprve si stanoví sami a podle svého, co je křesťanství, a potom se s touto představou o křesťanství potýkají, počínajíce si nejímak než Don Quijote, jenž se v hrdinském zánícení vrhal na stáda skopců v domněnku, že jsou to nepřátelská vojska. Druhý velmi běžný blud marxistický je v tom, že hmotné dějství pokládají za účinnou příčinu (causa efficiens) dějství duchovního, ačkoliv je to jen příčina hmotná (causa materialis), tedy pouhá podmínka života duchovního. Tyto a podobné nejasnosti a rozpory odhaluje Ghelfand velmi pronikavě v první části své knížky, kdežto druhou věnuje kritice marxistické sociologie, ekonomie a státovědy, pokud jsou aplikací tak zvaného historického materialismu na život společenský. Zvláště zdařilé jsou jeho rozbory nauky o hodnotě a nadhodnotě, která je stěžejní myšlenkou marxistické ekonomiky, a poukaz na skutečnost, že nejen práce dělníka, nýbrž i strojové zařízení je činitelem hodnototvorným a že tudíž marxistické závěry z nauky o nadhodnotě jsou nepřipadné.
D. P.

Modlitby prvních křesťanů. Vybral a přeložil Dr Antonín Stříž. Lad. Kuncíř, Praha 1926, stran 107, cena 45 Kčs.

Sťastnou myšlenku měl Dr Stříž: vybrat z Písma svatého, nejstarších liturgií, z knih svatých otců a učitelů církevních modlitby napojené duchem prvotní ryzí zbožnosti křesťanské a uvést je v účelnou sestavu, aby mohly sloužit i naší potřebě. Přemnohým z nás málo vyhovuje rozplízllost a sentimentalismus některých novodobých knih modlitebních: máme nyní možnost se vrátit k prostým, střízlivým a při tom hlubokým projevům víry a lásky z dob úsvitu křesťanství a promlouvat k Bohu slovy těch, kteří v ohni pronásledování a mučednictví se osvědčili jako praví následovníci Kristovi.
D. P.

Konrád Kubeš S. J.: Pod korouhví Kristovou. Rozjímání svatoignáckých exercicií obšírněji rozvedená a upravená pro klerus a inteligenci. Brněnská tiskárna v Brně 1947. III. vydání, stran 808, cena váz. 160 Kčs.

Exerciční úvahy Kubešovy vycházejí již ve třetím vydání. To samo je svědecktím o jejich oblibě, byť se zdálo před lety, že jejich apologetické zaměření je na újmu vlastního cíle knihy. Ale zdá se, že v naší době, prolutné nesčíslnými bludy, zejména materialismem všech odstínů, je na výsost zapotřebí, aby vzdělanci nabyli správné orientace du-

tán. Zarážející je spěch, s nímž se tak děje.

Chce-li národ vpřed, i v oblasti hospodářské, musí si zachovat svobodu myšlení a jeho projevu, kritiku, t. j. hledání pravdy a dobra — to je poslání Englišovy řeči.

Kardinál Liénart a hnutí Ad Lucem.

Hnutí Ad Lucem vyšlo z řad studentů a studentek katolické university v Lille před 15 roky. Morální podporu jim poskytli někteří kněží a laičtí profesori, především však diecézní biskup, kardinál Liénart jako předseda. Základní myšlenka hnutí zní: Provádět v misijních zemích laický apoštolát osvědčováním křesťanského bratrství bez rozdílu ras a tříd (neboť jednotsraný zájem jen o „bílé“ velmi poškozuje misie). Toto bratrství měli ukázat prakticky jako lékaři, učitelé, žurnalisté atd. Byl zakoupen dům, v němž žili společně studenti z Evropy, z Dálného Východu a z Afriky. Mnohé jejich podniky se zdály příliš odvážnými; bez ochrany kardinála Liénarta by se bylo hnutí rozpadlo v samých začátcích. — Zatím však v červenci 1935 mohl být pořádán první mezinárodní studijní týden Ad Lucem v semináři remešském. 50 účastníků představovalo 20 různých národností z celého světa. „Bílých“ byla jen třetina. — Dnes jsou průkopníci hnutí po celém světě a pracují podle svého ideálu v duchu křesťanské lásky. Tak na př. Dr Zacharias je profesorem dějin na katolické university v Pekingiu, Dr Aujoulat organizoval lékařskou službu v Kamerunu atd. — Když byl kardinál Liénart letos v únoru v rovníkové Africe, aby konsekroval P. Bonneau z kongregace Otců Ducha sv. na biskupa v Donale, s potěšením prohlížel dílo, vyrostlé z hnutí Ad Lucem, totiž řadu nemocnic, lékáren, leproserií a škol. Posvětil též základní kámen k vysoké škole, první v Kamerunu. Katolické obyvatelstvo mu nabídlo z vděčnosti za dílo Ad Lucem obnos na uhrazení cestovních výloh, což ovšem vznešený host nepřijal.
CIP.

Věda a nesmrtelnost duše.

Zajímavý článek vyšel ve Světovém prameni č. 34 (vydává Melantrich). Článek je zpracován dle knihy A. Morrissona: Člověk není sám, a má nadpis: Sedm důvodů, proč vědec věří v Boha - str. 27—30. V tomtéž čísle je ještě otištěna přednáška Dr Součka: Staré pověry v novém rouše (o spiritismu). Z tohoto článku vypisují aspoň tuto větu: Třeba však uznat, že domněnku o duši, jako nehmotném činiteli, jímž se uskutečňuje naše vědomí a který je odlišný od našeho organismu, lze zcela dobře uvést v soulad se zjištěnými fakty přírodních věd, takže nejen náboženství, nýbrž i věda a filosofie ponechávají člověku naději, že tělesnou smrtí není pro něho vše skončeno.

J. ŠEDIVÝ A SPOL.

továrna na poživatiny,
pod národ. správou

ZLÍN

Nabízí Vám jakostní trvanlivé pečivo, speciální
dětské vyživovací moučky, dětské suchary,
těstoviny a ovocná vína

A. a B. JERIE

továrna na čokoládu a cukrovinky

Praha XII, Vinohrady

Nitranská 6 tel. 509-64

FR. KOZLOVSKÝ

pánský a dámský krejčí

ZLÍN

Štefánikova 2527

JUSTEX

Prostějov

dovází textilní suroviny
vyvází

veškeré textilní zboží

KAREL HARNA

výroba jemného a trvanlivého pečiva

Uherský Brod

ARNOŠT BIBRLE

V Ý R O B A O D Ě V Ů,
tuzemsko a export pánské
a dámské konfekce

P R O S T Ě J O V

Tetín č. 12

ALOIS MINAŘÍK

parní pekárna

K U N O V I C E

BOHUMIL SOVÍK

velkoobchod textiliemi
export import

Prostějov tel. 759

J. Řihák & spol.



Olomouc

krytiny - stavivo Tel. 343

ONDŘEJ HURAJ

SKLENÁŘ

Uherský Brod

Ladislav Matyáš

KOLONIÁL - LAHŮDKY

Uherský Brod

Výhradní zastoupení ČZ motocyklů

Bohumil HLADIŠ, Uh. Brod, Morava

Telefon 126

Motocykly, jízdní kola a dětské kočárky

Zmožen...?



S fiskem brachu k Valihrachu - Olomouc

Zadáno č. o. 175, 377, 703, 706, 710, 711, 715, 716.

JAN POKORNÝ

majitel Vladislav Pokorný
koloniál - stavebniny
na Vsetíně

Augustin ZÁMRSKÝ

stavební a ozdobné klempířství
Valašské Meziříčí

ODĚVNÍ DŮM ŠELIGA

nástupkyně E. Šeligová
Valašské Meziříčí, tel. 263

Módní dům F. DVOŘÁČEK

Valašské Meziříčí

FRANTIŠEK ŠUSTEK

koloniál a hospodářské potřeby
Valašské Meziříčí, tel. 163

Ant. Basler a spol.

velkoobchod stavebními potřebami,
výroba cihel a cementového zboží,
Valašské Meziříčí

» U PETRÁŠŮ «

odborný obchod barvami, laky a oleji
Valašské Meziříčí, tel. 204

JOSEF ŠVANDA a spol.

Valašské Meziříčí, tel. 23

ELEKTRO - RADIO - K. ŽÁK

Olomouc, Hrubanovo n. 5
(Mořické)
Telefon 1112

JAN SUM, stavební a ozdobné klempířství,
výroba a prodej kuchyň. nádobí
KROMĚŘÍŽ - vedle pošty

V. KRAJČA A SPOL., ZLÍN

Hotel Klíč

nájemce **JIŘÍ MATEČKA**
Teplice nad Bečvou, telefon čís. 31

Výborná kuchyně, vzorná
obsluha, ceny mírné.
Pense Kčs 90. Po sezoně
10 % slevy.

Při návštěvě Hranic neopomeňte navštívit

hotel. a
restauraci *Moravia*

HRANICE

Parní prádelna,
chemická čistírna, barvení šatstva **» U FIALŮ «**

nyní **ALOISIE MOJŽÍŠKOVÁ**
v Hranicích

FRANTIŠEK HENDRYCH

sochař

HRANICE, TŘÍDA GEN. ŠTALINA 16

ZÁVODY MILO

národní podnik

Továrny na: margarín - jedlé i technické
oleje mýdlové výrobky
ocet - hořčici - čídicí pro-
středky - lněný olej a fermež
- pokrutiny a šrotky ke krmení

OLOMOUC

OTTO SIEGEL

pekárství
a jemné pečivo

OLOMOUC

Anglická 5. - Tel. 1326



„TOKO“

společnost s ruč. obm.

I moravská továrna
na karlovarské oplatky, piškoty, suchary,
čajové i zákuskové pečivo a cukrovinky
v Olomouci Pavlovičkách

Tovární sklad a prodejna:
Olomouc, Denisova 1

VILÉM MÁYER

první olomoucká
velkoprovazárna

OLOMOUC, Palackého tř. 22

Telefon číslo 405

„UNITAS“

sklepy mešního vína

V KROMĚŘÍŽI

SANATORIUM

MUDr. ROBERT POSPÍŠIL

OLOMOUC

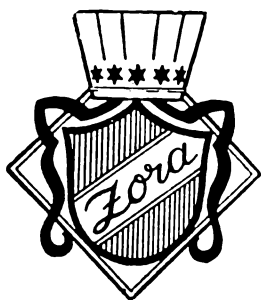
Tel. 22.

Ulice Božího Těla 7

První moravský
akciový cukrovar rolnický

V KROMĚŘÍŽI

Zadáno č. obj. 0411



*Značka dobrých
čokolád
a bonbonů*

Zora

Travnice - plachty - pytle
ručníky - utěrky - plátna

u Jana Löflera
nást.

JAN RACLAVSKÝ

OLOMOUC

Nám. Rudé armády



KNIHA, v níž promluví Bůh k lidem.
KNIHA, která je základem naší kultury.
RADOSTNÁ ZVĚST o dědictví, které jest nám
přislíbeno od věčnosti.
SLOVO, vyslovené Ježíšem Kristem a jeho apo-
štoly:

NOVÝ ZÁKON

který nám ukazuje smysl našeho života. Tato
kniha ležela na stole našich domovů jako du-
chovní pokrm. Bude opět dobře, bude-li dnešní
člověk číst slovo Boží k lidem.

Cena vázaného výtisku Kčs 60.—.

Dr Jan ev. Urban OFM:

K BOHU

Průvodce duchovního života.

Tato knížka chce být vůdcem na cestě k Bohu,
chce položit jasný základ víry, mravnosti a
dobra. Má být průvodcem, kterého můžeme mít
vždy u sebe.

Kniha je rozdělena na dva díly: I. naukový a
rozjímavý obsahuje poučení o základních prav-
dách víry, o KA, o duchovním vedení, o příká-
záních Božích a církevních, úryvky ze spisů sv.
Otců, rozsáhlý výklad církevního roku s pře-
hlednou tabulkou a seznamem částí Písma sv.,
jak se čtou o nedělích a svátcích. II. díl je roz-
vedením prvního dílu. Obsahuje podrobné po-
učení o svátostech, zpovědní zrcadlo, mešní řád,
mše podle církevního roku, liturgické modlitby,
soukromé modlitby, malé hodinky k Božskému
srdci Páně, malé hodinky k Panně Marii, litanie,
růženec, pobožnost křížové cesty, smírnou ad-
raci na první pátek v měsíci a střelné modlitby.
Čtvrté rozšířené vydání. Kapesní formát. Vázaná
v plátně stojí 85 Kčs.

ŘÍMSKÝ MISÁL

pro neděle, svátky a všechny dny v roce, přelo-
žený do češtiny vyšehradským kanovníkem
Msgr Dr Antonínem Střížem.

P. Dr Reginald Dacík OP napsal do časopisu
katolického studentstva ÚSVÍT článek: „Ne-
modlete se při mši svaté — modlete se mši
svatou.“ Ano, budete-li mši svatou sledovati
s knězem v překladu misálu, budete s ním pro-
žívatí celou hloubku a kouzlo Nejsvětější oběti.
Teprve pak se vám objeví celé to veliké bohat-
ství, duchovní hloubka mše svaté, každého úko-
nu, každé modlitby. Celý liturgický rok je v něm
s vámi.

Liturgické modlitby, které se v něm Církev
modlí, jsou vzaty z Žalmů nebo prorockých knih
Starého Zákona, tedy z nejkrásnějších sloves-
ných výtvorů světové literatury, epištoly a
Evangelium jsou základní texty křesťanského
života, které samy vynikají krásou jazyka. V jeho
dokonalém českém překladu jsou nyní jeho
krása a bohatství přístupny každému člověku.
Kniha je vytištěna na krásném silnějším biblio-
vém papíře. Je vázána v plátně podle návrhu
Bř. Štorma. Cena 145 Kčs.

U každého knihkupce.

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRA D
Praha II, Karlovo náměstí 5

KAREL VACULA

natěračské závody

VSETÍN

Doporučujeme firmu

KOLOVRATNÍK, textil

Valašské Meziříčí, telefon 252

Váš dodavatel kvalitních
likérů, destilátů a vín

f a F. HARTMANN
VSETÍN, TELEFON 239

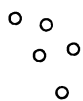
**Valašská
knih- a kamenotiskárna**

ve Valašském Meziříčí

zaps. spol. s ruč. ohm.

ANNA JURSIKOVÁ

výroba lihovin a šumivých nápojů



VSETÍN, TELEFON 235

J. KLOUZAL A SPOL.



pálenice slivovice,
borovičky, výroba
ovocných šťáv

Valašské Meziříčí
Telefon 158

Apos - Václav POSPĚCH

výroba a balárna poživatin

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ Telefon 112

**Obchodní
velkonákupní družstvo**

zapsané spol. s ručením obmezeným

ve Valašském Meziříčí

Vojtěch Plesník a spol.

řeznictví a uzenářství

Valašské Meziříčí

Stežák

továrna na kovový nábytek

BYSTRŮICE pod Hostýnem

MORAVA Tel. 7

PRODEJNY

BRNO, Palác Morava. Tel. 15.548

OLOMOUC, Náměstí Budé armády 18

MOR OSTRAVA, Nádražní ul. 37. Tel. 38-89

BRATISLAVA, Fochova 26

AUTO - MOTO VELO - SPORT
mechanická dílna

Jos. Kremel a spol.

Valašské Meziříčí

Telefon 96



ZÁRUKA PRVOTŘÍDNÍCH
STŘIHŮ A VYPRACOVÁNÍ

Pavel TAUBER

továrna na jemné pánské prádlo

BYSTRŮICE pod Hostýnem

V. ZBOŘIL a syn

první moravská továrna
na voskové zboží, svíčky
a mýdlo

BYSTRŮICE pod Hostýnem

Zadáno č. o. 0424

Inž. M. MATUŠKA

stavitel

BYSTRŮICE pod Hostýnem

Kdo rád mlsá - chodí k nám

cukrárna

Založ r. 1886

ROBERT JANUŠEK

Valašské Meziříčí

Arne Novák :

STRUČNÉ DĚJINY LITERATURY ČESKÉ

od nejstarších dob až po naše dny.
Upravili univ. prof. Dr Ant. Grund a Dr R. Havel.
Nejlepší dílo v tomto oboru, doplněné do roku 1945.
Str. 820 Kčs 180.— Váz. 226.—

NAKLADATEL

R. PROMBERGER
Olomouc

K dostání u všech knihkupců.



Hospodářské stroje

J. David a spol.

O L O M O U C

Tř. maršála Stalina 18

Krajinská lékárna

PhMr K. FUHRICH

O L O M O U C

Továrna na olomoucké tvarůžky

VINCENC WESSELS

O L O M O U C 7

Telefon 1012

NÁBYTEK

OSOLSOBĚ

Olomouc tel. 681

ZÁVODY ROUSÍNOV

F. SMÉKALOVÁ

barvy, laky, koloniál

O L O M O U C

Kvalitní a levný nábytek nakoupíte
u firmy

B. HRAZDIL

Továrna
RYCHLOV u Bystřice p. Hostýnem

Sklady:
OLOMOUC, Legionářská 3, tel. 929

Rediguje Hádankářský O „Litavan“.

Příspěvky a hádankářskou korespondenci na adresu Jenda Houšť, Bučovice, Nová ul. 767.

Výsledek řešitelské soutěže o přebor 1. roč. ÚSVITU.

Milí přátelé, velmi netrpělivě jsme očekávali první řešení. Vlivem technických obtíží došlo 13. číslo s 2. kolem turnaje mnohem později než jindy, takže řešitelé, chtějící dodržeti stanovenou lhůtu 10 dnů po vyjití čísla, měli čas k řešení velmi krátký. Leč ukázalo se, že naši řešitelé učinili za tento rok Úsvitu opravdu velký pokrok, neboť i v tak krátké lhůtě na řešení turnaje přišlo nám 6 úplných řešení, jež se tedy stala vítěznými.

Absolutním vítězem turnaje a přeborníkem 1. ročníku Úsvitu se stává

PhC Vlasta Pavlíková z Brna-Žabovřesk, jejíž řešení přišlo jako první opravdu velmi brzy. Velmi nás potěšilo a překvapilo, tím spíše, že málokdy se stává vítězem hádankářského zápolení děvče. Srdečně tedy naší milé přebornici gratulujeme a přejeme jí na poli české hádanky hodně dalších úspěchů.

Jako druhé nám přišlo řešení od Jos. Zahradníčka z Brna, známého i z jiných stránek Úsvi-

tu, který se sympatické přebornici dovedl na společné závodní dráze nejvíce přiblížiti...

A už je tu náš starý známý, nositel trofejí Jar. Kostíha z Hodonína. (Říká, že to bylo perné, ale usmívá se a srdečně gratuluje své přemohitelce.) Nestačíme podávat pravici dalším vítězům, hrnoucích se k cíli skoro současně: nadějní hádankářští mistři Vl. Benda z Prahy, Jos. Novák z Frýdku a J. Klinkovský ze Zlína.

Počet odměněných rozmnožujeme kromě jmenovaných šesti ještě o jednoho, jímž je Květoslav Klimecký z Hodonína. Jeho důvtipu odolaly 3 hádanky. Dále následují: J. Chalupa, A. Zapletal, M. Smetana a j.

*

Milí přátelé, končíme tímto hádan. koutek v 1. roč. Úsvitu. Děkujeme všem autorům a řešitelům za jejich spolupráci. Doufáme, že se vám koutek líbil a že početná naše hádankářská obec našla v něm krásnou a osvěžující duševní zábavu, což bylo naším cílem.

Blahopřejeme ještě jednou vítězům všech našich soutěží, loučíme se s nimi, a v 2. ročníku, ještě krásnějším, po prázdninách na shledanou!

Redakce a Jenda Houšť za O „Litavan“.

Nepřehlédněte

Dívky, nabídněte své služby nemocným.

Mnoho nemocných, neduživých, trpících tělesně i duševně, stěžuje si jako ten nemocný u rybníka Bet-hesdy, že „nemají nikoho“, kdo by jim pomohl v jejich bolestech tělesných a v utrpení duševním. Žalují tak nevědomky na tvrdost srdcí našich.

Na druhé straně víme, že tak mnohá dívka ráda by dokázala skutkem svou lásku Božskému Spasiteli a neví jak, nemá plné možnosti.

Všechny dívky, které touží pomoci bližnímu, upozorňujeme, že mají otevřené pole působnosti v ošetřovatelské a zdravotní službě v rodinách v rámci Okresních Charit. Dává se jim možnost k ošetřování nemocných i ke skutkům tělesného a duchovního milosrdenství, které Božský Spasitel tak vysoko cení a tak často již zde na zemi odměňuje a ke kterým církev svatá tak důrazně zve slovy Ježíše Krista: „Jděte i vy na vinici mou.“

Potřebné vědomosti k této službě lásky získávají charitní ošetřovatelky ve dvouroční ošetřovatelské škole Okresní Charity v Ostravě-Prívově. Wattova 5, kde získají diplom, který je opravňuje k ošetřo-

vatelské službě nejen ve veřejném zdravotnictví, ale i ve všech léčebných a sociálně-zdravotních institucích. Nemajetné dívky mohou studovati úplně zadarmo.

Podrobné informace podá a prospekt školy na požádání zašle ředitelství ošetřovatelské školy Okresní Charity v Ostravě-Prívově, Wattova 5, čís. tel. 974.28.

Povolání mládeže k zemědělským pracím.

Jak známo, udržují se pověsti, že také letos budou určité ročníky mládeže přikázány na zemědělské práce. Ať je na tom pravdy cokoli, jisto jest, že v zájmu národa jest nejvyšší zapotřebí pomoci vylidněnému venkovu. Na druhé straně chápeme starost rodičů o mravní a zdravotní stav dítek, které na venkov posílají. Aby v obou směrech bylo vše v pořádku, jsme ochotni zprostředkovati mládeži z měst vhodná místa v zemědělských podnikcích, kde bude zaručeno, že dítěti v ohledu mravním i zdravotním bude věnována přiměřená péče. Požadujeme od zaměstnavatelů, aby dopřáli, pokud práce dovolí, i času k rekreaci, již mládež po válečném utrpení tolik potřebuje. Prozatím máme již vel-

kou řadu hodných zemědělců v záznamu. Jsme přesvědčeny, že naše akce bude uznána i v případě povinné zemědělské práce. Přihlášky mládeže neb jejich rodičů přijímá Svaz katolických žen a dívek, Praha II, Voršílská 5.

Zotavovna Charity ve Františkových Lázních.

Pražský Svaz katolické Charity zahájil dnem 1. května t. r. provoz své zotavovny ve Františkových Lázních. Ústav poskytuje úplné zaopatření a potřebnou péči hostům po dobu jejich nutného pobytu a léčení v tomto lázeňském městě. Zahájením jeho provozu má Charita v úmyslu umožniti pobyt a léčení v lázních svým členům a pracovníkům, jakož i sociálně potřebným osobám, jež by si pro své skrovné příjmy nemohly pobyt v lázních dopřáti.

Zároveň je jednáno s příslušnými nemocenskými pojišťovnami, aby ty hradily svým pojištěncům buď úplně nebo zčásti pobyt v této charitní zotavovně.

Informace poskytuje a žádosti přijímá Svaz katolické Charity v Praze III, Sněmovní ul. č. 15, telefon 446-12.

Vzhledem ke změnám v termínech student. exercicií oznamujeme definitivní program kursů:

Exercicie pro studenty:

Vyšší třídy (V.—VIII.):

Velehrad (hlavně abiturienti)

26. VI.—30. VI. Stojanov.

8. VII.—12. VII. Stojanov.

**Mor. Budějovice*

5. VII.—9. VII. Domov sv. Antonína, Klášterní 907

**Brno*

1. VII.—5. VII. ses. Cyrilometod., Masaryk. čtvrt

Frýdek

29. VI.—3. VII. exerciční dům

Sv. kopeček

15. VII.—17. VII. exerciční dům ses. Premonstrátek

**Krnov*

1. VII.—5. VII. fara

**Slavkov u Brna*

4. VII.—8. VII. klášter Školských sester

Nižší třídy (II.—IV.):

Velehrad

29. VI.—3. VII. klášter

**Brno*

24. VIII.—28. VIII. ses. Cyrilometod., Masaryk. čtvrt

Sv. Kopeček

21. VII.—25. VII. exerciční dům ses. Premonstrátek

**Slavkov u Brna*

29. VI.—3. VII. klášter Školských sester

Exercicie pro studentky:

Vyšší třídy (V.—VIII.):

Velehrad

26. VIII.—30. VIII. Stojanov

**Mor. Budějovice*

30. VI.—4. VII. Domov sv. Antonína, Klášterní 907

**Brno*

6. VII.—10. VII. ses. Cyrilometod., Masaryk. čtvrt

Sv. Kopeček

17. VII.—21. VII. exerciční dům ses. Premonstrátek

**Krnov*

6. VII.—10. VII. fara

Liptál

30. VI.—4. VII. klášter sester Dominikánek

Nižší třídy (II.—IV.):

**Brno*

30. VI.—4. VII. u sv. Josefa, Pellicova 2c

**Krnov*

26. VIII.—30. VIII. fara

**Slavkov u Brna*

9. VII.—15. VII. klášter Školských sester

**Olomouc*

30. VI.—4. VII. klášter ses. Voršilek

*Informace a přihlášky do 15. června: Ústředí katolického studentstva, Brno, Běhounská ul. 22—24, Typos; na ostatní místa přihlášky přímo.

B. MRTÝNEK kožešnictví
prodej pánských klobouků a čepic

Olomouc

Květiny ke všem příležitostem v zahradnictví

Františka Chudárka
ZLÍN, Hornomlýnská 852

Zadáno č. o. 386

Zadáno č. o. 387

FR. ROCHOVANSKÝ

Uh. Hradiště tel. 194
Tř. Maršála Malinovského

Výroba cementového zboží a prodej cementu

ANT. ČERNÍK

pánské a dámské krejčovství
Uh. Brod

JAROSLAV ŽÁČEK

strojní kovářství
Uh. Brod

Zadáno č. o. 557

Zadáno č. o. 389

ALOIS VRBA

zasílatelský závod
krejčovských textilií, nití
a knoflíků

PROSTĚJOV

Dolní čís. 59 - tel. 294

Oldřich Kodeda

výroba dámských oděvů

Prostějov ČSR Tel. 702

HUBERT DVOŘÁK

VÝROBA DÁMSKÝCH
A DÍVČÍCH PLÁŠTŮ

PROSTĚJOV

Korkeš Hynek

DÁMSKÁ KONFEKCE

PROSTĚJOV

GAJDOŠ

LUSTRY,
OSVĚTLOVADLA

PROSTĚJOV

Zedníček & Rotter

TOVÁRNÍ VÝROBA
ODĚVŮ

PROSTĚJOV

EDUARD CHVÁTAL

vaty, textilní závod,
vateliny

PROSTĚJOV

Žeranovská ulice 43
Telefon 190

Antonín Vyroubal

TOVÁRNA NA ODĚVY

PROSTĚJOV

Telefon 904

Ing. Vladimír Souček

úředně autorisov. civilní inženýr stavební

P R O S T Ě J O V

HANAČKA 2

PROVÁDÍ A PROJEKTUJE STAVBY:

mostní, silniční, železniční, vodní
a průmyslové.

TELEFONY: Prostějov, 87. Brno - Maloměřice
15.748, Břeclav 649, Staré Město
u Uh. Hradiště 28, Brankovice 10
a Hodonín 113.

K A R E L M O Ž N Ý

velkoobchod

P r o s t ě j o v

FRANTIŠEK BUREŠ

pánská a chlapecká
konfekce

P r o s t ě j o v

VLADIMÍR HOŘAVA

výroba pánské a ženské konfekce

P r o s t ě j o v

Brněnská č. 3 - tel. 672

VÁCLAV VYCHODIL

obchod dřívím,
parní pila

P r o s t ě j o v

KUBALČÍK & KOUSAL

VÝROBA ODĚVŮ

P r o s t ě j o v

Žeranovská 27 - tel. 104

MOTTA

JAN K. LANG

kom. společnost

výroba dámských pláštů a kostýmů

P r o s t ě j o v

FRANTIŠEK HATLE

auto - elektromechanik
speciální oprava naftových
čerpadel pro Diesellovy motory

P r o s t ě j o v

Brněnská 17 - tel. 131

<p>FERDINAND VLK ŽELEZÁŘSKÝ ZÁVOD v Kroměříži</p>	<p>VULKANIA společnost s ruč. obmez. Prostějov Kovová vnitřní zařízení veřejných budov, osvětlovací tělesa, kovový nábytek, bronzové pomníky a pamětní desky, nápisy, sportovní ceny, uzny, rakve, lucerny.</p>
<p>VLAD. GAZDA VELKOOBCHOD Kroměříž</p>	<p>ALOIS SÍPEK VÝROBA ODĚVU Prostějov</p>
<p>VOJTA MASNÝ Kroměříž</p>	<p>Zadáno č. obj. 371</p>
<p>JOSEF BOUČEK a syn MÓDNÍ ZÁVOD v Kroměříži</p>	<p>KNIHTISKÁRNA - NAKLADATELSTVÍ PETR SOLFRONK výroba kaučukových razítek Prostějov</p>
<p>M. NEDOMOVÁ a spol. nást. K. BERGMANOVÁ výroba kostelních paramentů v Olomouci</p>	<p>VOJTĚCH MANHART ZÁVOD PROVAZNICKÝ Prostějov</p>
<p>EMANUEL KRÁTKÝ VÝROBA ODĚVŮ Prostějov, Školní 22</p>	<p>Zadáno č. obj. 360</p>
<p>LEO LESSY čalounictví a dekoratérství Prostějov, Wolkerova 26a</p>	<p>MARIE MACKERLOVÁ výroba sodové vody a limonád Prostějov, Blahoslavova 5</p> <p>METODĚJ HORÁK OBCHOD SUKNEM Prostějov</p>
<p>V. FORMÁNEK kůže a obuvnické přípravy Prostějov, Vodní 4a</p>	<p>ŘEMENY dodá GÁLÍČEK Prostějov Telefon 528</p>
<p>Zadáno pro firmu VEITH Hodonín</p>	<p>Zadáno č. obj. 359</p>

LUDVÍK PŘIKRYL

VÝROBA ODĚVU

Prostějov

Knihářská 25 - Tel. 409

V. P A P Š O V A

VÝROBA ODĚVŮ

Prostějov

Vladimír Matoušek

VÝROBA ODĚVŮ

Prostějov

FRANTIŠEK POŘÍZKA

Prostějov

VÝROBA
ODĚVŮ

OTTO CETKOVSKÝ

PROSTĚJOV

Březinova 7 - tel. 789

Ing. JOSEF NEDĚLNÍK

STAVITEL

Prostějov

Průmstav

okresní stavebnictvo

v **PROSTĚJOVĚ**

Z. S. S. F. O.

ANTONÍN DIVIŠ

TOVÁRNA NA ODĚVY

Prostějov

ANTONÍN MÁLEK

tovární výroba
koženého zboží

Prostějov

Jaroslav PAZDĚRA



továrna na oděvy

Prostějov

Daliborka 3 - tel. 891

ŠRÁMEK A SEVERA

tovární výroba
oděvů

Prostějov

E. MAYEROVÁ

majitel J. SLAVÍK

továrna na klobouky

Prostějov

Stalinova tř. 13-15

JAN HÁLEK

výroba oděvů

Prostějov

Bytové zařízení

J. a M. HANÁK

Prostějov

Kostelecká 2

Zadáno pro G. M.

Prostějov

F. ŘEZÁČ a spol.

továrna na pánské,
dámské a dětské
oděvy

Prostějov

Československé naftové závody

národní podnik



ředitelství

v Hodoníně

NOVÁ LÉKÁRNA

proti sokolovně

Hodonín Telefon 121

ANTONÍN FIALÍK

řezník a uzenář HODONÍN

VLADIMÍR FRYC

obchod smíšeným zbožím

Hodonín

FRANTIŠEK VEVERKA

strojírna HODONÍN

ALOIS ŠERÝ

výroba a prodej papučí

Hodonín, Štefánikova 1

STANISLAV LUPAČ

nožířství, broušení holičských
potřeb a řeznického náčiní

Hodonín, Benešova 43

FRANTIŠKA MATÝSKOVÁ Hodonín

obchod smíšeným zbožím Marxova č. 2

STARÁ LÉKÁRNA

„U černého orla“ Ph. Mr. Josef Moša

Hodonín, Masarykovo nám.

MARCEL ZÁLEŠÁK elektro-radiozávod

Hodonín Telefon čís. 101

ADÉLA KUBECOVÁ MODISTKA

Hodonín, Benešova 31

CYRIL DANĚK

obchod smíšeným zbožím, dýhy, překližky, staveb. dveře

Hodonín, Masarykovo nám. 12

JINDŘICH SOFFER

obchod železem Hodonín

STROJNÍ HANSEL EDUARD

PEKÁRNA Hodonín, Měšťanská 1

ALOIS BYDŽOVSKÝ

klobouky - čepice Hodonín

LUDVÍK SEDLÁK - Hodonín

OBCHOD KOLONIÁLNÍ

od roku 1927-1947 slouží zákazníkům

DROGERIE BEDŘICH CHMELÍK

Hodonín, Hlavní tř. 5

Zadáno č. obj. 204

ARNOŠT BREYL

textilní závod Hodonín, Masarykovo nám. 19

<p>VLADIMÍR OŠKERA OBCHOD SMÍŠENÝM ZBOŽÍM Hodonín Měšťanská ulice</p>	<p>KAREL ŠAŠINKA OBCHOD BARVAMI Hodonín</p>
<p>LUCKÝ CYRIL ŘEZNICTVÍ Hodonín</p>	<p>LUDVÍK VÍTEK import. mlýny na papriku a koření Hodonín</p>
<p>JAROSLAV KRAHULA PEKAŘSTVÍ Hodonín Pravoslava Veselého 1</p>	<p>ANTONÍN ZENDL PEKAŘSTVÍ Hodonín, Komenského 35</p>
<p>JOSEF CHALOUPKA ŘEZNÍK A UZENÁŘ Hodonín</p>	<p>ANTONÍN LÍZAL A SYN VÝROBA NÁBYTKU Hodonín</p>
<p>JAROSLAV PELIKÁN továrna na stroje a čerpadla, lisy a mlýnky na víno, pohřbovače, automat. Hodonín (býv. cukrovar)</p>	<p>JOSEF OPLUŠTIL instalatérství vodovody ústřední topení Hodonín, Komenského 15</p>
<p>LUDMILA ŘEZNIČKOVÁ dětské vybavy, dámské prádlo, konfekce a veškeré pletené zboží Hodonín, Třída Dr. Ed. Beneše č. 87</p>	<p>FR. DOBROZEMSKÝ SKLENÁŘSTVÍ Hodonín Tř. Dr. Ed. Beneše 73 - Telefon 242</p>
<p>KAREL KUBÁSEK koloniál ve velkém i malém Hodonín Telefon 18</p>	<p>JAROSLAV SKOTÁK radiozávod - dětské kočárky Hodonín</p>
<p>ANTONÍN JANDA výroba a sklad hudebních nástrojů a gramofonů Hodonín</p>	<p>JAN GROMUS STROJNÍ PEKAŘSTVÍ Hodonín Telefon 289</p>

DOLEŽAL & TĚHNÍK

továrna na železné zboží
a konstrukce, lopatárna

PROSTĚJOV

ALOIS PONÍŽIL

řezbář a pozlacovač,
výroba blondelových rámu

PROSTĚJOV

Nám. Svatopluka Čecha č. 2

Továrna na dřevěné zboží
a nábytek

FRANT. ŠKVÁRA

PROSTĚJOV

Sádky čís. 19

Cesta k módě, cesta k NAVRÁTILOVI

PROSTĚJOV

Rašínova brána

LUDVÍK HRNČÍŘ

stroje a nástroje
pro sklářský průmysl

PROSTĚJOV

Inž. FR. BENDA a AL. NEDĚLNÍK

stavitelé

PROSTĚJOV

Ul. pod Kosířem č. 12

Telefon číslo 379

Podnikatelství staveb

FRANTIŠEK NOVÁK

zednický mistr

KLENOVICE n. H.

J. H. BERGER A SYN

velkoobchod textilním
zbožím

UH. HRADIŠTĚ

Telefon číslo 63

T. FLASSAK

továrna na nábytek, pila

Národní správa

UH. HRADIŠTĚ

Telefon číslo 30

Jemné slovácké likéry,

mrazené ovoce

a zeleninu

ve velkém dodá

JOSEF POPELKA

strojní a stavební

zámečnictví

Uh. Hradiště - St. Město

Tel. Uh. Hradiště III, číslo 15

RUDOLF KALABIS

obchodník

PROSTĚJOV, tel. 1048

Slovácké družstvo hospodářské

v Uherském Hradišti

zapsané spol. s ruč. obm

Vyrábíme - dodáváme

Drátěné tkaniny a pletiva,
drátěné ploty, drátěné matrace
do postelí, děrované plechy pro
průmysl, zámečnictví

Tel. 135

Bratři Wilhelmové Prostějov

RUDOLF FIBICH

pálenice, výroba lihovin
a sodové vody

Uh. Hradiště - St. Město

Tel. Uh. Hradiště III, číslo 16

JUSTEX

Prostějov

dovází textilní suroviny,
vyvází

veškeré textilní zboží

**První moravský
akciový cukrovar
rolnický
v Kroměříži**

Kvalita rozhoduje

Oldřich Gargulák

pálenice, velkovýroba
likérů a ovocných šťáv

K r o m ě ř í ž
Štefánikova 1

„UNITAS“

sklepy mešního
vína

v Kroměříži

Při návštěvě Kroměříže navštivte

RESTAURACI KAVÁRNU

„HOTEL SIMON“

maj. VL. KONEČNÝ

dobrá kuchyně, ústřední topení,
teplá a studená voda

Továrna na uzeniny a konzervy

Vincenc Unzeitig

PEKÁRNA
A OBCHOD MOUKOU

K r o m ě ř í ž
Jiráskova 17/8 - tel. 310

R. Pánek

dřevařská a. s.

K r o m ě ř í ž

Cyril Kaláb

stolařství

Kyjov Telefon 141

Kyjovské octárny

komanditní společnost

Kyjov - Morava

Telefon 35

Výroba nejjemnějších octů, likérů a palírna
pravé slovácké slivovice.

ODĚVNÍ DUM

Josef Huňar

Uh. Hradiště

Telefon 102

Firma



**Hochvald a spol.
v Prostějově**

Vám dodá: Brýlové obruby, lupy, kompasý. Zhotoví: Brousící a fasetovací stroje na brýlová skla, veškeré matrice.

MÓDNÍ ZBOŽÍ

Anna Nerudová

Uh. Hradiště

Prostřední 40

HELCO

výroba oděvů

K. Klobouček

Prostějov

Tel. 122 Masarykovo nám. 12

TOVÁRNÍ SKLAD
ŠICÍCH STROJŮ

Růžena Barabášová

Uh. Hradiště

Straňák Jan

OBCHOD SMÍŠENÝM
ZBOŽÍM

Nivnice - tel. č. 9

Zadáno č. o. 0481

Zadáno č. o. 474

OPLATKY, SUŠENKY, SUCHARY
dodává ve velkém i malém

KAREL HARNA

výroba jemného a trvanlivého pečiva

Uherský Brod

VLASTISLAV STRAKA

malíř pokojů a lakýrník,
autolakovna

UHERSKÝ BROD

Telefon 198

RUDOLF KOLLER

řeznictví a uzenářství

UHERSKÝ BROD

Telefon 155

Výroba jemného uzenářského zboží

JAROSLAV BLAHOTA

závod pekařský

Uherský Brod

FRANTIŠEK BURANĚ

výroba veškerého
čalouněného nábytku

UHERSKÝ BROD

Rybářská 1061

Nejjemnější lihoviny
a likéry všech druhů
dodá za

EMILIE VŠETEČKOVA

UHERSKÝ BROD

Telefon 235

INOCENC TEPAL

stolařství

Uherský Brod

R. Běťák & V. Neusser

lesní průmysl
a velkoobchod dřívím,
pila

Uherský Brod

Telefon 85